วิเคราะห์ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ดวงมณี พาหาญ

30 เม.ย. 2527
สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2527

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

153828

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับหัวเรื่องและตรวจแก้เนื้อเรื่องโดยตลอดจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล ประธานกรรมการฯ และอาจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ความอนุเคราะห์ของท่านทั้งสองนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพมาส ศิริกายะ อาจารย์มาร์ติน โกรส อาจารย์ภักดีชัย นิรัญทวี อาจารย์ชูศรี มณีพฤกษ์ อาจารย์มาลี มณีพฤกษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสุชาติ และคุณวรรณา สวัสดิ์ศรี ที่กรุณาให้คำแนะนำ และให้ยืมหนังสือที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ อาจารย์วัชรี ชูชาติ อาจารย์พงษ์ศักดิ์ อาจารย์วารินทร์ รักษาเพชร์ อาจารย์นุชรินทร์ ฟ้าร่มขาว และอาจารย์จินตนา สวนจันทร์ ที่กรุณาช่วยเหลือค้นคว้าหนังสือ เอกสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ดวงมณี พาหาญ

สารบาญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	8
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	8
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	9
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	9
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	12
2	"แอบเสิร์ด" และวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด"	18
	ลักษณะ "แอบเสิร์ด"	18
	ความหมายของคำว่า "แอบเสิร์ด"	18
	ความเป็นมาของ "แอบเสิร์ด"	21
	ลักษณะของวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด"	38
	ลักษณะแก่นเรื่อง	38
	ลักษณะโครงเรื่อง	39
	ลักษณะตัวละคร	40
	ลักษณะการใช้ภาษา	43
	ลักษณะฉาก	46

บทที่ หน้า

3 วิเคราะห์ลักษณะ "แอนเสิร์ด" ในเรื่องสั้นของสุชาติ สวัสดิ์ศรี 50
ลักษณะโครงเรื่อง 50
ลักษณะแก่นเรื่อง 60
ลักษณะตัวละคร 72
ลักษณะการใช้ภาษา 100
ลักษณะฉาก 114

4 บทสรุป 124
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า 124
อภิปรายผล 128
ข้อเสนอแนะ 129

บรรณานุกรม 130

ภาคผนวก .....

บทที่ 1

บทนำ

ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ชาวต่างประเทศได้เข้ามาในประเทศไทยมากกว่าสมัยก่อน ๆ การที่คนไทยได้รับการศึกษามากขึ้นและหลายคนสำเร็จการศึกษาจากประเทศตะวันตก ทำให้เราไม่อาจสกัดกั้นวัฒนธรรมและความเจริญทางด้านวิชาการของตะวันตกได้ อิทธิพลของตะวันตกปรากฏอยู่ทั่วไปรวมทั้งอิทธิพลที่มีต่อวรรณกรรมไทย กล่าวคือ รูปแบบของวรรณกรรมไทยเพิ่มมากขึ้นทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยเฉพาะร้อยแก้วเริ่มมี สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทความและบทวิจารณ์วรรณกรรมต่าง ๆ เนื้อหาของวรรณกรรมในช่วงนี้กล่าวถึงความเป็นจริงของชีวิตมากกว่ากล่าวถึง **นรก** สวรรค์ หรือเรื่องเพ้อฝันเหมือนวรรณกรรมในอดีต และความนิยมเรื่องนิยายอิงพงศาวดารจีนและเรื่องจักร ๆ**วงศ์**ๆ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องแปลจากบันเทิงคดีภาษาตะวันตก และเรื่องอ่านเล่นที่แต่งใหม่ในลักษณะของเรื่องสั้นและนวนิยาย เรื่องสั้นของไทยตามแบบตะวันตกที่ได้รับความสนใจอย่างมากในสมัยนั้นคือ "สนุกนิ์นึก" ของ กรมหลวงพิชิตปรีชากรลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณวิเศษ เมื่อ จ.ศ. 1248 (พ.ศ. 2429) เนื้อเรื่องบรรยายเกี่ยวกับพระสงฆ์หนุ่มสี่รูปสนทนากันเรื่องลาสิขาออกไปทำราชการมีครอบครัวและมีเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง โดยใช้วัดบวรนิเวศน์เป็นฉาก เรื่อง "สนุกนิ์นึก" จึงมีลักษณะสมจริงมากจนทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นเรื่องจริง และมีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ สมเด็จกรมพระปวเรศ-วริยาลงกรณ์ซึ่งทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศน์ในขณะนั้นทรงเสียพระทัยมาก และความวุ่นวายต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นมากมายจนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบจึงทรงกล่าวโทษกรมหลวงพิชิตปรีชากร แต่สมเด็จกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ได้ทราบทูลขอพระราชทานโทษให้ เรื่องจึงลงเอย ความวุ่นวายนี้แสดงให้เห็นว่าการเขียนเรื่องสั้นตามแบบตะวันตกเป็นสิ่งแปลกใหม่ในวงวรรณกรรมไทยอย่างยิ่ง ดังที่ เสถียร จันทิมาธร ให้ความเห็นว่าเป็นการเปิดศักราชของเรื่องสั้นของเมืองไทย (เสถียร จันทิมาธร 2517 : 52) จากนั้นมาเรื่องสั้นได้รับความนิยมขึ้นตามลำดับ มีการแต่งการแปล

เรื่องสั้นและนวนิยายตามแบบตะวันตกอย่างแพร่หลาย แม้ในปี พ.ศ. 2437 หนังสือพิมพ์วชิรญาณวิเศษจะเลิกล้มกิจการไป แต่ความนิยมเรื่องสั้นกลับมีมากขึ้น เพราะหอพระสมุดวชิรญาณได้ออกหนังสือพิมพ์วชิรญาณมาแทน มีการเขียนและแปลเรื่องลงมากกว่าเดิม และยังมีหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ออกมาอีกเช่น ลักวิทยา ทวีปัญญา และถลกวิทยาลงเรื่องสั้นเป็นประจำอีกด้วย นอกจากนี้แล้วผู้เขียนและผู้แปลเรื่องสั้นในยุคแรก ๆ นอกจากกรมหลวงพิชิตปรีชากรแล้วยังมี กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ และเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เป็นต้น

เรื่องสั้นที่นิยมแต่งกันในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความแตกต่างไปจากลักษณะของนิทาน นิยายแบบเดิมของไทยหลายประการดังที่ สุพรรณี วราทร (สุพรรณี วราทร 2517 : 45 - 46) กล่าวไว้ว่า

ทำนองแต่ง เปลี่ยนจากการพรรณนาโวหารซึ่งมีลักษณะไม่สมจริงเป็นการบรรยายตัวละครและฉากอย่างสมจริง แต่บทเจรจาให้เหมือนกับที่เป็นอยู่ในชีวิตจริง

วิธีเสนอเรื่อง นิทานและนิยายที่แต่งกันแต่เดิม ผู้ประพันธ์ใช้วิธีบรรยายเรื่องเพียงผู้เดียวโดยตลอด แต่เรื่องอ่านเล่นในยุคใหม่นี้มีบทบรรยายของผู้ประพันธ์สลับกับบทเจรจาของตัวละคร วิธีเสนอเรื่องเช่นนี้ทำให้เกิดความสนุกสนานและชวนอ่านยิ่งขึ้น

การสร้างโครงเรื่อง เรื่องอ่านเล่นยุคนี้ชวนให้ติดตามยิ่งกว่านิทาน กล่าวคือมีเงื่อนงำชวนให้ผู้อ่านสงสัยว่าเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร ส่วนนิทานนั้นผู้อ่านสามารถเดาเหตุการณ์ในเรื่องได้โดยตลอดจากการอ่านเพียงบางตอน เพราะมีโครงเรื่องง่ายและซ้ำกัน แต่อย่างไรก็ตามเรื่องอ่านเล่นยุคนี้ก็ยังดำเนินเรื่องไปตามลำดับไม่ย้อนย้อน

แนวคิด ตัวละครและเนื้อเรื่องในเรื่องอ่านเล่นยุคใหม่เป็นสื่อแสดงแนวความคิดหรือทัศนะอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ประพันธ์ มิใช่เพื่อสั่งสอนหรือแสดงคติธรรมแต่เพียงอย่างเดียวเช่นในนิทาน แนวความคิดของผู้ประพันธ์มักจะสะท้อนภาพสังคมและเหตุการณ์ในยุคนั้น ๆ ด้วย

ส่วนที่มาของเรื่องสั้นในสมัยนั้น สุพรรณี วราทร (สุพรรณี วราทร 2517 : 51 - 52) กล่าวไว้ว่า

เรื่องสั้นที่แปลถอดมาจากภาษาต่างประเทศโดยตรง ส่วนใหญ่มาจากภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส มีการเรียบเรียงเรื่องตามต้นฉบับทุกประการ เช่น เรื่องของเนติบัณฑิตย์ เรื่องสู้กันด้วยการกลืนยาพิศม์ และแต่งงานแก้แค้น เป็นต้น อีกประการหนึ่งคือเรื่องสั้นที่แต่งตามแบบแผนของวรรณกรรมตะวันตก แต่ใช้ฉาก ตัวละคร สำนวนภาษาและเนื้อเรื่องเป็นไทย เรื่องประเภทนี้มักแทรกคติหรือข้อคิดและอารมณ์ขันไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น เรื่องรักพี่เสียดายน้อง นิทานเรื่องเล่นแร่แปรธาตุ เรื่องสามีเป็นโจร เรื่องเนื้อคู่หนังคู่ เรื่องจะเป็นท่านสืบ เรื่องสืบสรรพากร และสืบรู้ได้โดยละเอียด เป็นต้น

เนื้อเรื่องของเรื่องที่แพร่หลายตั้งแต่สมัยหนังสือพิมพ์วชิรญาณใน พ.ศ. 2437 ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสืบสวนคดีต่าง ๆ และเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือนักกฎหมาย เพราะผู้แต่งและผู้แปลสมัยนั้นส่วนมากไปศึกษาวิชากฎหมายในต่างประเทศ ส่วนเรื่องสั้นที่แปลออกไปก็มีเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ชีวิตครอบครัวแบบไทย ๆ และเรื่องความรู้เบ็ดเตล็ด

การแต่งเรื่องสั้นในยุคต่อมา สุชาติ สวัสดิ์ศรี (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 31 - 32) กล่าวไว้ว่า

เมื่อย้อนกลับไปดูลักษณะของเรื่องสั้นยุคบุกเบิกและยุคต่อมา ในช่วงก่อนหน้า พ.ศ. 2506 ลักษณะทางรูปแบบของเรื่องสั้นยุคนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็น "สูตรสำเร็จ" หรือ "โครงสร้างสมบูรณ์" ที่อิทธิพลมาจากนักเขียนเรื่องสั้นต่างประเทศบางคน รุ่นแรก ๆ ก็มีอาทิเช่น แมรี่ คอแรลลี่ แคธรีน แมนฟิลด์ วิคเตอร์ แคนนิ่ง โอ. เฮนรี่ กีย์ เดอ โมปัสซังค์ และรุ่นภายหลังสงครามมหาเอเชียบูรพาก็มี ซอมเมอเซท มอห์ม เพิร์ล เอส. บัค จอห์น สไตน์เบค เออเนส เฮ็มมิงเวย์ และแนวเรื่องสั้นเพื่อชีวิตของ แม็กซิม กอร์กี้ หลู่ซิน ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า "สูตรสำเร็จ" ของเรื่องสั้นยุคเก่า นักเขียนได้รับอิทธิพลสูงสุดมาจากตำหรับของ โอ. เฮนรี่ และกีย์ เดอ โมปัสซังค์ มากที่สุด โดยเฉพาะการขึ้นต้นอย่างเร้าอารมณ์และการจบอย่างคาดไม่ถึง ที่เรียกขานกันในวงการนักเขียนยุคนั้นว่า Twist ending หรือ Surprise ending ปรมาจารย์สำนักการประพันธ์ซึ่งมีแนวโน้มไปในทาง "สูตรสำเร็จ" "และการจบอย่างคาดไม่ถึง" ที่ปรากฏในตำรารุ่นราวเดียวกันก็มี อาทิเช่น วิชาการประพันธ์ ของ นายตำรา ณ เมืองใต้ ปากกาทอง ของ พิชัย โอตตดิตถ์ ศิลปะการประพันธ์ และ เรื่องสั้นตัวอย่าง ของ เจือ สตะเวทิน เป็นต้น

ลักษณะ "สูตรสำเร็จ" ที่นักประพันธ์สมัยนั้นจัดว่าเป็น "เรื่องสั้นชั้นครู" มีรูปแบบที่อาจกล่าวอย่างสั้น ๆ ได้ดังนี้ (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 32 - 33)

1. มีโครงเรื่อง หมายถึง เป็นเรื่องที่มีการเปิดเรื่อง (ตอนต้น) มีการคลี่คลายขยายเรื่องโดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวละคร (ตอนกลาง) และมีการปิดเรื่องอย่างคาดไม่ถึง (ตอนจบ) พูดง่าย ๆ รู้กันทั่วไปคือ ต้องเป็นเรื่องที่มี "พล็อต" นั่นเอง เช่น การเขียนเรื่องสั้นชุด "เหมืองแร่" ของ อาจินต์ ปัญจพรรค์
2. มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวและมีผลอย่างเดียว หมายถึง โครงเรื่องที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์แล้ว จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและผลในตอนจบให้ออกมาอย่างเดียว
3. ใช้เวลาน้อย หมายถึง เวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโครงเรื่องจะต้องกำหนดลงไปอย่างแน่ชัดชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เช่น หนึ่งชั่วโมง หรือหนึ่งวัน ก่อนที่จะนำไปสู่การคลี่คลายในตอนจบ
4. ใช้ตัวละครน้อย หมายถึง บทบาทของตัวละครจะมีได้ไม่เกิน 4 ตัว เพื่อให้ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วและรวบรัดไปสู่จุดจบที่มุ่งหมาย

5. มีขนาดสั้น หมายถึง กำหนดการใช้คำในเรื่อง ซึ่งโดยปกตินิยมนับขนาดมาตรฐานของเรื่องสั้นสมัยเก่า ว่าควรจะประมาณ 4,000 - 5,000 คำ จึงจะเป็นขนาดเรื่องสั้นที่มาตรฐาน

เรื่องสั้นที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบดังกล่าวถือว่าขาดเอกภาพ (Unity) จะไม่ได้รับพิจารณาจากบรรณาธิการรุ่นนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2506 มีนักเขียนรุ่นใหม่ที่พยายามแสวงหาแนวทางใหม่ที่แตกต่างไปจากที่เคยยึดถือกันมา ลักษณะที่น่าสนใจของเรื่องสั้นในยุคนี้คือ กลวิธีเสนอเรื่อง อาทิเช่น การดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับไปสู่อดีตแล้วกลับไปหาปัจจุบัน รวมทั้งกลวิธี "ย้อนกลับไปกลับมา" (Flash back) เช่น เรื่องรถไฟเด็กเล่น ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี และการบรรยายแบบกระแสสำนึก (Stream of consciousness) คือการใช้บุรุษที่ 1 เล่าเรื่องตนเองในรูปของการหวนคิดไปถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้มีการใช้สัญญลักษณ์ที่เป็นสากล ตามที่นิยมใช้ในวรรณกรรมตะวันตก และที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือการใช้สัญญลักษณ์ส่วนตัวของนักเขียนซึ่งพบมากในยุคนี้ ส่วนแนวคิดหรือปรัชญาที่มุ่งเสนอในแบบตะวันตก ตัวอย่างเช่น แนวคิดแบบสัจจนิยม (Realism) แสดงความเป็นจริงของชีวิตทุกแง่ทุกมุม เช่น เรื่องคืนหนึ่ง ของ อารมณ์ พงศ์พงัน และเรื่องชายผ้าเหลืองของศรีดาวเรือง เป็นต้น แนวคิดแบบธรรมชาตินิยม (Naturalism) แสดงความทุกข์ยากร้ายกาจของชีวิต เช่น เรื่องของลาวคำหอม เป็นต้น แนวคิดแบบสัญญลักษณ์นิยม (Symbolism) แสดงแนวคิดแบบใดแบบหนึ่งโดยใช้สัญญลักษณ์ เช่น เรื่องรถไฟเด็กเล่น ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นต้น และแนวคิดที่เป็นที่นิยมมากในยุค นี้คือ แนวคิดหรือปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ (Existentialism) แสดงแนวคิดที่อิสระเสรีของมนุษย์ในการเลือกทางชีวิตของตนเอง เช่น เรื่องถนนสายที่นำไปสู่ความตายของ วิทยากร เชียงกูล เป็นต้น และแนวคิดที่น่าสนใจอีกแนวหนึ่งคือ แนวคิดแบบเหนือจริง (Surrealism) เป็นลักษณะการเขียนที่ใช้สิ่งที่เหมือนจริงมาเปรียบเทียบกับเรื่องราวที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ เช่น เรื่องมนุษย์ข้อมือ ของ สุวัฒน์ ศรีเชื้อ และเรื่องรถไฟเด็กเล่น ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นต้น แนวคิดใหม่ ๆ ในยุคนี้จึงเป็นการสร้างความแปลกใหม่และ

หลากหลายให้กับเรื่องสั้นของไทยในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

บรรยากาศของการเขียนเรื่องสั้นที่น่าสนใจมากที่สุดคือในช่วงปี พ.ศ. 2506 2516 กล่าวคือ มีการนำทฤษฎีวรรณกรรมตะวันตกมาเสนอในผลงานอย่างกว้างขวาง นักเขียน นักวิจารณ์แบ่งกลุ่มกันออกไปตามความสนใจในทฤษฎีแบบต่าง ๆ และผลิตผลงานออกมามากมายเพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ในการแสดงความคิดอย่างเสรียิ่งขึ้น เรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งการแสวงหา บางทีเรียกว่า "ยุคเอ็กซิสต์" ตามความนิยมในปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ (Existentialism) ของนักเขียนในยุคนี้ (มาลินี แก้วเนตร 2524 : 72) ปรัชญานี้เป็นปรัชญาร่วมสมัยของฝรั่งเศสซึ่งมี ฌอง-ปอล ซาร์ต (Jean-Paul Sartre) และ อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) เป็นผู้นำที่สำคัญ

กลุ่มนักเขียนที่เด่นมากในช่วงแรกของยุคนี้ ได้แก่ กลุ่มหนุ่มเหน้าสาวสวย และกลุ่มชมรมพระจันทร์เสี้ยว ลักษณะร่วมของนักเขียนทั้งสองกลุ่มนี้คือ ความไม่พอใจรัฐบาล และลักษณะเรื่องสั้นที่เรียกว่า "สูตรสำเร็จ" ของนักเขียนยุคก่อน ชมรมพระจันทร์เสี้ยวดูจะแสดงความขัดแย้งออกมาอย่างชัดแจ้งกว่ากลุ่มหนุ่มเหน้าสาวสวย นักเขียนทั้งสองกลุ่มนี้ต้องการเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนเรื่องสั้นซึ่งนิยมเขียนแบบต้องมีโครงเรื่อง และมักจบลงแบบคาดไม่ถึง (Twist ending) ไปเป็นแบบใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม นั่นคือการเขียนแบบไม่เน้นโครงเรื่องตามแบบเดิมที่ยึดถือตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ แต่อาจจะขึ้นต้นด้วยตอนกลางแล้วจบลงเฉย ๆ โดยไม่มีความสะเทือนใจ หรือบางคนก็สร้างเรื่องสั้นขึ้นมาโดยไม่สามารถสื่อความหมายได้อย่างสมบูรณ์ ลักษณะเช่นนี้มีผู้เรียกว่าเป็นรูปแบบสมัยใหม่ที่มีลักษณะเป็นการ anti-plot (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 38)

ระหว่างกลุ่มหนุ่มเหน้าสาวสวยและชมรมพระจันทร์เสี้ยว ผู้เขียนสนใจแนวการเขียนของชมรมพระจันทร์เสี้ยวมากกว่า ทั้งนี้เพราะท่าทีที่ขัดแย้งในการเขียนเรื่องสั้นแบบใหม่ของชมรมนี้เป็นจริงเป็นจังกว่ากลุ่มหนุ่มเหน้าสาวสวย และเป็นที่ทราบกันว่านักเขียนกลุ่มชมรมพระจันทร์เสี้ยวมักจะนำปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ซึ่งเป็นที่นิยมมากในยุคนั้นมาเสนอในผลงานเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้ได้รับสมญาจาก

เพื่อนนักเขียนด้วยกันว่าเป็นผู้นำในปรัชญานี้ (เสถียร จันทิมาธร 2518 : 298) และเขายังอยู่ในกลุ่มผู้นำการต่อต้านรูปแบบของเรื่องสั้นแบบเดิมด้วย ผลงานของ สุชาติ สวัสดิศรี ในชุดความเงียบ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางจากนักอ่านและนักวิจารณ์ในยุคนั้น ส่วนใหญ่ลงความเห็นว่างานของเขาเข้าใจยาก วิทยากร เชียงกูล (วิทยากร เชียงกูล 2516 : 130) วิจารณ์ไว้ว่า "...แม้จะเป็นที่เห็นได้ชัดว่างานของ สุชาติ ไม่ใช่น้ำเน่า แต่งานของเขาถ้าจะเปรียบไปแล้วก็คงเหมือนน้ำค้าง ซึ่งถึงจะดูสวยและบริสุทธิ์สักเพียงใด ก็ยากที่ชนส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากการดื่มกินได้..." ในทำนองเดียวกัน วิสา คัญทัพ (วิสา คัญทัพ 2515 : 113) วิจารณ์ไว้ว่า "...เพราะเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า งานเขียนของ สุชาติ สื่อสารความหมายกันได้เพียงไม่กี่คน...สุชาติ สวัสดิ์ศรี จึงทำให้นักอ่านทั่วไปหวาดกลัวตาม ๆ กัน..." นอกจากนี้ยังมีผู้นำเรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ไปเปรียบเทียบกับงานเขียนของฌอง-ปอล ซาร์ต นักเขียนคนสำคัญของปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ (มาลินี แก้วเนตร 2524 : 72) และยังมีบทวิจารณ์อีกมากมายที่วิจารณ์งานของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ไว้ในทำนองเดียวกัน เช่น บทวิจารณ์ของ เสถียร จันทิมาธร นพพร สุวรรณพานิช ชมัยพร แสงกระจ่าง สมาน ใจรักมิตร และดาราวัลย์ เกษทอง

จากบทวิจารณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี สร้างงานที่มีคุณค่าแต่ไม่สามารถสื่อสารแก่ผู้อื่นโดยทั่วไปได้ ผลงานของเขาจึงสร้างปัญหาให้แก่ผู้อ่านส่วนมาก ดังที่ วิสา คัญทัพ (วิสา คัญทัพ 2515 : 113) เคยวิจารณ์ไว้ว่า "...งานของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี สามารถสื่อสารความหมายกันได้เพียงไม่กี่คน..." ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเกิดความสนใจงานเขียนของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี โดยเฉพาะเรื่องสั้นเป็นอย่างมาก เพราะเรื่องสั้นเป็นงานที่เสนอแนวคิดสะท้อนสภาพสังคมและแฝงอารมณ์ของผู้แต่งได้กระชับรัดกุมและสุชาติ สวัสดิ์ศรี เขียนได้ดีกว่างานประเภทอื่น ดังมีผู้วิจารณ์ไว้ว่า "...เรื่องสั้นของเขาเป็นงานที่เสนอแนวคิด สะท้อนสภาพสังคมและแฝงอารมณ์ร่วมสมัย ทั้งมีเป้าหมายที่มองเห็นได้ชัดเจนมากกว่าผลงานทางด้านร้อยกรอง..." (วิสา คัญทัพ 2519 : 109 - 113) จากงานแปลและบทบรรณาธิการของเขาแสดงว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี

มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก ผู้เขียนจึงเชื่อว่าแนวคิดหรือทฤษฎีแบบตะวันตกน่าจะมีอิทธิพลต่องานเขียนของเขามากที่สุด ดังที่ ดาราวัลย์ เกษทอง วิจารณ์ไว้ว่า เรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีลักษณะของ Absurd drama ปรากฏอยู่ (ดาราวัลย์ เกษทอง 2513 : ไม่มีเลขหน้า) คือมีลักษณะต่อต้านรูปแบบที่เคยมีมาและแฝงแนวคิดที่ว่าโลกนี้ไม่มีสาระที่ควรยึดถือ ลักษณะดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับบรรยากาศของเรื่องสั้นในยุคของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้เขียนจึงลองวิเคราะห์ลักษณะเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อย่างละเอียดโดยอาศัยลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ศึกษาจากวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ของตะวันตก การศึกษาและวิเคราะห์นี้จะทำให้เข้าใจงานเขียนของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อย่างลึกซึ้ง และเป็นแนวทางในการศึกษางานของนักเขียนอื่นที่เขียนในแนวเดียวกันนี้ด้วย

<u>ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า</u>

เพื่อศึกษาเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ว่ามีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในหัวข้อต่อไปนี้หรือไม่

แก่นเรื่อง

โครงเรื่อง

ตัวละคร

การใช้ภาษา

ฉาก

<u>ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า</u>

ทำให้เข้าใจลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อันจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจงานเขียนของเขา และงานของนักเขียนคนอื่นที่เขียนในแนวนี้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ทั้งหมด 12 เรื่อง ดังนี้

สงคราม

ฉันและเขา

ความเงียบ

มาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

การเดินทางไปยังห้องทุ่ง

กำแพง

รถไฟเด็กเล่น

อัตชีวประวัติ

ออกไปจากความมืด

สะพาน

สองข้างทาง

ไอ้ตึ๋ง-ต่อง

2. เรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องนี้ ผู้เขียนจะนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามหัวข้อต่อไปนี้

แก่นเรื่อง

โครงเรื่อง

ตัวละคร

การใช้ภาษา

ฉาก

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

+ "แอบเสิร์ด" หมายความถึง แนวความคิดที่แสดงความไร้ประโยชน์ ไร้ความหมาย และไม่มีเหตุผลของชีวิตมนุษย์ (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 9) ในวรรณกรรม

แสดงออกให้เห็นจาก แก่นเรื่องที่กล่าวถึงชีวิตในสังคมอุตสาหกรรม มนุษย์ถูกบีบคั้นจากสิ่งที่แวดล้อมตัวอยู่ เป็นผลให้ขาดความเชื่อถือในสิ่งที่เคยเชื่อกันมา ภาษาที่ใช้จะผิดเพี้ยนไปจากลักษณะของการใช้ภาษาอันเป็นแบบแผน จนอาจทำให้ไม่อาจเข้าใจได้แน่ชัด ตัวละครมีลักษณะเลอะเลือนเหมือนอยู่ในความฝัน จดจำอะไรไม่ค่อยได้ บางครั้งเปลี่ยนแปลงบุคลิกไปโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร ฉากที่ใช้ไม่เหมือนจริงและไม่อาจบอกได้แน่ชัด และโครงเรื่องไม่มีความขัดแย้งและการคลี่คลายไปสู่จุดจบ

+วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" หมายความถึง วรรณกรรมที่สื่อแนวคิดที่แสดงความไร้ประโยชน์ ไร้ความหมาย และไม่มีเหตุผลของชีวิต เพื่อให้เข้าใจแก่นแท้ของชีวิตและยอมรับความจริงเรื่องความไม่แน่นอนของชีวิต โดยแสดงออกทางโครงสร้างอันใดอันหนึ่งของวรรณกรรม

<u>วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า</u>

ผู้เขียนใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) และนำเสนอแบบพรรณาวิเคราะห์ (Analytical description) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาลักษณะ "แอบเสิร์ด" และลักษณะวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" จากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังนี้

<u>ภาษาไทย</u>

<u>ปฏิกิริยาโต้ตอบธรรมชาตินิยมในยุคหลัง ละครแอ็บเสิด</u> ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ของ ประคองศักดิ์ สามนเสน

<u>ดูหนัง ดูละคร</u> ของ นพมาส ฑิริกายะ

บทความเรื่องละครสมัยใหม่ ตอนที่ 4 ละครแนวแอบเสิร์ด ของ สดใส พันธุมโกมล

บทนำของหนังสือ <u>ฆ่า</u> ของ สุธาศิ สวัสดิ์ศรี

<u>ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์</u> ของ เจตนา นาควัชระ

ภาษาอังกฤษ

A Glossary of Literrary Term Third Edetion ของ M.H. Abrams

The Myth of Sisyphus ของ Albert Camus

The Theatre of The Absurd ของ Martin Esslin

The Absurd ของ Arnold.P. Hinchliffe

Toward a Novel of The Absurd : A Study of The Relationship Between the Concept of The Absurd as Defined in The Works of Sartre and Camus, and The Ideas and Form in The Fiction of John Barth, Samaul Becket, Nigal Dennis, Joseph Heller, and James Purdy. ปริญญานิพนธ์ปริญญาเอก ของ Jean E. Kennard

The Aesthetics of The Absurd Novel : Camus and Kafka จากบทคัดย่อปริญญานิพนธ์ปริญญาเอก ของ Hildegard E. Zepp

Fiction of The Absurd : Pratfalls in The Void ของ Dick Penner

2. ศึกษาผลงานทั้งหมดรวมทั้งชีวประวัติของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อย่างละเอียด โดยการสัมภาษณ์จากนักเขียนและภรรยา ประวัติและผลงานเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี จะรวบรวมไว้ในภาคผนวก

3. ศึกษาเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อย่างละเอียดเพื่อนำมาวิเคราะห์

4. วิเคราะห์ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ตามหัวข้อต่อไปนี้

แก่นเรื่อง

โครงเรื่อง

ตัวละคร

การใช้ภาษา

ฉาก

5. สรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์

<u>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า</u>

คำว่า "แอบเสิร์ด" (Absurd) คือคำที่ใช้เรียกลักษณะหนึ่งในวรรณกรรมตะวันตก และเป็นที่รู้จักกันดีในงานของ ฌอง-ปอล ซาร์ต (Jean-Paul Sartre) และ อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) โดยเขียนไว้ในบทความชื่อ<u>The Myth of Sisyphus</u> ของกามูส์และนวนิยายของซาร์ต จากนั้น มาร์ติน เอสลิน (Martin Esslin) ได้นำคำว่า "แอบเสิร์ด" ไปใช้ในบทละครตะวันตกสมัยใหม่ โดยเขียนไว้ในหนังสือ <u>The Theatre of The Absurd</u> บทละครที่เอสลินเขียนถึงคือ บทละครของ แซมมวล เบคเกต (Samuel Beckett) เออแชน ไอโอเนสโก (Eugene Ionesco) และแฮร์โรล์ด พินเตอร์ (Harold Pinter) คำว่า "แอบเสิร์ด" จึงเป็นที่รู้จักดีในวรรณกรรมบทละคร

คำว่า "แอบเสิร์ด" นี้พจนานุกรม <u>The Short Oxford Dictionary</u> (1965) ให้ความหมายว่า เสียงที่ไม่ประสานกัน ความไม่กลมกลืนกันของเหตุผล นอกจากนี้มีผู้ให้ความหมายของคำนี้ไว้อีกดังนี้

เออแชน ไอโอเนสโก (Ionesco. 1912 : unpaged) กล่าวว่า "แอบเสิร์ด" หมายถึง ความไร้จุดหมาย ตัดขาดจากศาสนา และรากฐานความเชื่อทั้งหลายทั้งปวงที่เคยมีมา มนุษย์เสมือนกับหลงทางไป การกระทำทุกอย่างของมนุษย์จึงไร้เหตุผล ไม่มีความหมาย ไม่มีประโยชน์

มาร์ติน เอสลิน (Esslin. 1977 : 65) กล่าวว่า "แอบเสิร์ด" แต่เดิมหมายถึงความไม่กลมกลืน เช่น เสียงประสานที่ไม่กลมกลืนกันในแง่ของดนตรี ดังนั้น

พจนานุกรมจึงให้คำจำกัดความว่า ไม่กลมกลืนกับเหตุผลหรือกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่เหมาะสมทั้งขัดต่อหลักตรรกวิทยา

ชาร์ล แฮริส (Harris. 1971 : 1) อธิบายว่า "แอบเสิร์ด" หมายความถึงความเชื่อที่ว่าเราอยู่ในกับดักของจักรวาลที่ไร้ความหมาย ไม่ว่าพระเจ้าหรือมนุษย์เทววิทยาหรือปรัชญาก็ไม่อาจทำให้สถานภาพของมนุษย์มีความหมายขึ้นมาได้

ประคองศักดิ์ สามนเสน (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 9) นิยามศัพท์นี้ไว้ในการศึกษาบทละครแอบเสิร์ดว่า "แอบเสิร์ด" หมายความถึง แนวความคิดที่แสดงความไร้ประโยชน์ ไร้ความหมาย และความไม่มีเหตุผลของชีวิตมนุษย์

ช่อทิพย์ สุวรรณานนท์ (ช่อทิพย์ สุวรรณานนท์ 2521 : 19 - 20) ศึกษางานของ อัลแบร์ กามูส์ และบทความเรื่อง The Myth of Sisyphus กล่าวว่า

> กามูส์อธิบายสภาพที่ปราศจากความหมายและไร้เหตุผล (Absurd) ว่าคือ ความไม่มั่นคงของชีวิต (ความตาย) ความเขลาเบาปัญญา ความผูกพันกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่แน่นอน ความด้อยความสามารถที่จะพิจารณาแยกสัจจธรรม (Truth) ออกจากความหลอกลวงมายา ความไม่เข้าใจตนเองและผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นของลึกลับ ไม่อาจแยกแยะคำตอบได้ และเป็นสภาพชีวิตในโลกนี้

เจตนา นาควัชระ (เจตนา นาควัชระ 2524 : 119 - 120) กล่าวว่า ปรัชญาแบบ Absurd ชี้ให้เห็นถึงความไร้ความหมายของชีวิตมนุษย์ และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรน เพื่อทำให้ชีวิตมีความหมาย เพราะในโลกที่ไร้พระเจ้า มนุษย์จะพึ่งได้ก็แต่ตัวเองเท่านั้น

สดใจ พันธุมโกมล (สดใส พันธุมโกมล 2525 : 93 - 99) กล่าวถึงบทละครแนวแอบเสิร์ด ว่า

> † ละครแบบแอบเสิร์ด มักมีแนวการเสนอแบบตลกขบขันด้วยลีลาของจำอวดแบบเก่าแก่ แต่เนื้อหาสาระแสดงให้เห็นความสับสนวุ่นวายของโลก ความว่างเปล่า

ไร้จุดหมายของชีวิต ตลอดจนสภาพของมนุษย์ในสมัยปัจจุบันที่ได้สูญเสียไป แล้วทั้งความจำเกี่ยวกับอดีตและความฝันของอนาคต มนุษย์จึงเปรียบเสมือนคนแปลกหน้าในบ้านของตัวเอง ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักคนอื่นและไม่รู้ว่าชีวิตอยู่ไปทำไม

เทย์เลอร์ (Hinchliffe. 1972 : 1 citing Taylor. 1971 : 1) กล่าวว่า

เรื่องสภาวะของมนุษย์ซึ่ง กามูส์ (Camus) ได้สรุปไว้ใน The Myth of Sisyphus (1942) เป็นการวินิจฉัยสภาพของมนุษย์ว่า ขาดจุดมุ่งหมายในการดำรงอยู่อย่างสอดคล้อง ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เมื่อตระหนักถึงความไร้จุดหมายในทุกอย่างที่กระทำไป ทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวด

เคนนาร์ด (Kennard. 1968 : 3144-A) กล่าวว่า "แอบเสิร์ด" ในวรรณกรรมของซาร์ต และกามูส์ คือ ความขัดแย้งระหว่างการหาความหมายให้แก่ชีวิตท่ามกลางลักษณะหรือสภาพไร้เหตุผลและปราศจากความหมาย

และ แซบ (Zepp. 1973 : 7795-A) กล่าวถึงนวนิยายของกามูส์ว่า นวนิยายเรื่อง L'Etranger. La Peste, La Chute ของ อัลแบร์ กามูส์ นับเป็นนวนิยายแบบแอบเสิร์ดที่ประสบผลสำเร็จอย่างมาก

* นักการละครบางคนมีความเห็นว่า ความคิดแบบ "แอบเสิร์ด" เกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยเช็คสเปียร์ (Shakespeare) ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพไร้สาระ ความไม่สมประกอบของมนุษย์ในบทบาทของเลียร์จากเรื่อง King Lear หรือในฉากสัปเหร่อขุดหลุมศพใน Hamlet และละครแบบแอบเสิร์ดอาจได้แนวคิดมาจากละครสมัยพระนางอลิซาเบทจากละครอิตาเลียน Commedid dell'arte และละครตะวันออก (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 5)

\+ จากนิยามดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า "แอบเสิร์ด" คือ ลักษณะความคิดที่เชื่อว่า โลกนี้ไร้ความหมาย ความเชื่อและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เคยยึดถือกันมาในอดีตเป็นเรื่องไร้สาระ ไร้เหตุผล และไม่มีประโยชน์ มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ยาก ยุ่งเหยิง

และไม่แน่นอน พระเจ้าที่มนุษย์คิดว่ามีและคอยช่วยเหลือเขานั้นเป็นเรื่องไม่จริง มนุษย์ไม่สามารถจะหวังความช่วยเหลือจากพระเจ้าหรือผู้อื่นได้นอกจากตนเอง และเมื่อมนุษย์สามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้แล้ว เขาก็จะมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุข ลักษณะดังกล่าวนี้จะปรากฏในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ซึ่งมีผู้ศึกษาไว้พอสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" มักจะเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในผลงานของฌอง-ปอล ซาร์ต และอัลแบร์ กามูส์ วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียง คือ La Nausée ของ ซาร์ต L'Etranger, La Peste, La Chuteของ กามูส์ และ Waiting for Godot ของ เบคเกต (Hinchliffe. 1972 : 1 - 50)

"แอบเสิร์ด" เป็นลักษณะความคิดที่เชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ไร้ค่าโดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 20 สภาพของสงครามทำให้ทุกอย่างที่มนุษย์เคยวาดไว้ต้องสูญสิ้นไป สภาพอดอยาก ทุกข์ยาก ขาดที่พึ่งพิงของผู้บริสุทธิ์ ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าพระเจ้าไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นเลย พระเจ้าจึงเป็นเหมือนสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อปลอบใจตัวเอง แต่ไม่มีจริง ศรัทธาทั้งหลายที่เคยยึดถือจึงไร้ประโยชน์ มนุษย์มีสภาพทุพพลภาพและไม่สมประกอบ ดังนั้นวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" จึงเป็นเสมือนสื่อที่แสดงความเชื่อดังกล่าวออกมาในลักษณะวรรณกรรมที่ไม่ค่อยสมประกอบ เช่น การใช้ถ้อยคำที่เหลวไหล ไร้สาระหรือซ้ำซากวกวนของตัวละคร สิ่งที่ต้องการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน คือ สภาพที่ยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น และในชีวิตที่ยังมีอยู่นั้นไม่สามารถถ่ายทอดความคิดความเข้าใจได้ครบถ้วนเช่นเดียวกับลักษณะอันไม่สมประกอบของวรรณกรรม

ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏอย่างเด่นชัด และคล้ายคลึงกันในงานวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ได้แก่

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง มีผู้กล่าวว่า ไม่มีเนื้อเรื่องให้ติดตาม ไม่มีตอน "ขึ้นต้น" หรือ "ลงจบ" ไม่มีการพัฒนาและการดำเนินเรื่อง ไม่มีแม้แต่ความขัดแย้งซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของวรรณกรรม (Esslin. 1974 : 21 - 22) และเนื้อเรื่องมักจะทำความมึนงงให้ผู้อ่านและผู้ชม เพราะไม่มีการพัฒนาหรือการดำเนินเรื่อง และไม่มีข้อขัดแย้ง (Kennard. 1968 : 3144-A) ดังวรรณกรรมประเภทอื่น โครงสร้างของละครแบบแอบเสิร์ดไม่มี

หลักเอกภาพ 3 ประการของอริสโตเติล แต่จะเสนอภาพสถานการณ์ต่อผู้ดูเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้นซ้อน ๆ กันจนกลายเป็นภาพใหญ่สมบูรณ์ในตอนจบ (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 184 - 185) บางท่านเรียกลักษณะนี้ว่า Anti-Ariototelion (เสาวนุช ภูวณิชย์ 2517 : 42 - 43) เหตุการณ์ในเรื่องไม่เป็นไปตามเหตุผลกัน ไม่มีการเสนอเรื่องราวเป็นขั้นตอนโดยปูพื้นเรื่องไปหาปมปัญหาของเรื่อง และไม่มีการคลี่คลายเหตุการณ์ในตอนจบทั้งมักจะซ้ำซากวกวนอีกด้วย (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 42 - 44)

ᵀ ตัวละครจะไม่มีลักษณะเฉพาะตัว (Kennard. 1968 : 3144-A) ขาดความทรงจำ ดูเหมือนหุ่นยนต์ (Esslin. 1974 : 21 - 22) ลักษณะนิสัยของตัวละครมักจะไม่คงเส้นคงวา บางตัวมีความงุนงงและความจำที่ลางเลือนมาก จนไม่สามารถจำชื่อและเรื่องราวของตนเองได้ ส่วนใหญ่มักไม่รู้ว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน มาทำอะไร ด้วยเหตุผลใด และไม่มีใครได้รับคำตอบหรือการแก้ปัญหาที่น่าพอใจจนกระทั่งเรื่องจบลง (สดใส พันธุมโกมล 2525 : 94 - 95) นอกจากนี้ตัวละครในวรรณกรรมแนวนี้จะเป็นตัวละครแบบตายตัวมากกว่าเป็นแบบตัวแทนของบุคคลในชีวิตจริง และตัวละครมักจะเปลี่ยนแปลงบทบาทกันหรือเปลี่ยนไปเป็นอีกตัวหนึ่ง (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 42 - 44)

ᵀ การใช้ภาษาในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" นั้น มักเป็นภาษาที่ไร้สาระจนแทบสื่อความหมายไม่ได้ (Kennard. 1968 : 3144-A) และไม่ใช่ลักษณะของการใช้ภาษาที่ดีของการแสดงละคร (Esslin. 1974 : 22) สิ่งที่แสดงออกในการใช้ภาษาของวรรณกรรมแนวนี้ คือแสดงให้เห็นความบกพร่องของภาษาที่ไม่ปะติดปะต่อกัน ไม่สมเหตุผล หรือใช้กันจนปราศจากความหมายใด ๆ และตัวละครมักพูดค้านกับการกระทำของตัวเองอีกด้วย (สดใส พันธุมโกมล 2525 : 94 - 95) ในการแสดงละครแบบแอบเสิร์ด ผู้กำกับมักจะให้ตัวละครใช้ภาษาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นลักษณะตัวละครว่ามีลักษณะเย็นชืด ทื่อ และเปิ่น (เจตนา นาควัชระ 2524 : 184 - 185) นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" จะถูกลดค่าของภาษาลง โดยให้ตัวละครใช้

ภาษาโต้ตอบกันเหมือนเล่นเกมอะไรสักอย่าง ภาษาเป็นสิ่งที่ถูกนำมาล้อเลียนทำให้ผิดเพี้ยนไปหรือไม่ก็ใช้กันจนเกินความเป็นจริง (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 42 - 44)

ฉากที่ใช้ในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ไม่สามารถมากำหนดเวลาและสถานที่ได้ สถานที่ในเรื่องเป็นเหมือนสัญญลักษณ์หรือสถานที่ที่อยู่ในโลกแห่งมายา และเหตุการณ์ต่าง ๆ มักเป็นสัญญลักษณ์หรือเป็นเรื่องเหนือจริง (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 42 - 44)

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมา ผู้เขียนจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

บทที่ 2

"แอบเสิร์ด" และวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด"

ลักษณะ "แอบเสิร์ด"

ความหมายของ "แอบเสิร์ด"

ในพจนานุกรม และสารานุกรมต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า "แอบเสิร์ด ไว้พอสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

พจนานุกรม Anglo Siamese Dictionary (Smith. 1899 : 22) ให้ความหมายว่า

> ขวางกันกับความปรากฏซึ่งเราเห็นว่าจริง, ไม่ต้องกันกับความคิดเห็น, ไม่ต้องกันกับการคุ้นเคย, ผิดวิไสย, นอกที่นอกทาง, เชื่อฟังไม่ได้, ไม่หน้าฟัง n.โง่ ทึบ อะมติ Absurdity,n. แอบเสอดอิติ, ลักษณะการไม่สมไม่ต้องกันกับความคิดคีปรกติ, ไม่ต้องกันกับความจริง, โชดเขลา ขาดปัญญา, ไม่สมปัญญาเป็นการไม่ควรว่าถึง, ของหน้าหัวเราะห์... Absurdly. adv.แอบเสอร์ดลี, ไม่ต้องตามไม่สมปัญญา, ไม่ต้องแบบอย่างที่เคยมีเคยเห็น

พจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster's Third New International Dictionary. 1965 : 11) ให้ความหมายว่า "เสียงดนตรีที่ไม่กลมกลืนกัน ความขัดแย้งกับเหตุผลและความเหมาะสม ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง ความคุ้นเคย และความคิดเห็นตามปกติทั่วไป เป็นเรื่องน่าหัวเราะปราศจากเหตุผลและขัดต่อหลักตรรกวิทยา"

ส่วนพจนานุกรมศัพท์ทางวรรณกรรม (A Dictionary of Literary Terms)(Cuddon. 1979 : 8) บอกที่มาของคำไว้ว่า "absurd มาจาก

กำภาษาลาตินว่า ab และ surdus หรือ deaf หรือ insursible" และให้ความหมายไว้เช่นเดียวกับพจนานุกรมของเวบสเตอร์

, และในสารานุกรมที่กล่าวถึงคำนี้ที่น่าสนใจคือสารานุกรมของคอลลิน (Collins Gem Encyclopedia) (Crofton. 1979:4)ให้ความหมายไว้ว่า "เป็นศัพท์ทางปรัชญาที่กามูส์ใช้อธิบายสภาพที่ไร้ความหมายของชีวิตมนุษย์ในโลกที่ปราศจากเหตุผล สภาพดังกล่าวนี้มีมาก่อนในปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ วรรณกรรมของซาร์ต บทละครของเบคเกต และไอโอเนสโก"

ส่วนสารานุกรมปรัชญา (Encyclopedia of Philosophy) (Eysonck. 1972:11)ให้ความหมายของงานที่เกี่ยวกับการค้นคว้าเรื่อง "แอบเสิร์ด" (Absurdity test)ว่า "เป็นงานที่ค้นคว้าเกี่ยวกับความขัดแย้งหรือความไม่สมเหตุสมผลของภาพเขียน และงานเขียน"

นอกจากนี้แล้วนักวิจารณ์และผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ได้พยายามนิยามศัพท์คำนี้ไว้ที่น่าสนใจมีดังนี้

+ ไอโอเนสโก (Ionesco. 1912 : unpaged) กล่าวว่า "แอบเสิร์ดหมายถึงความไร้จุดหมาย ตัดขาดจากศาสนาและรากฐานความเชื่อทั้งหลายทั้งปวงที่เคยมีมา มนุษย์เสมือนหลงทาง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์จึงไร้เหตุผลไม่มีความหมายและไม่มีประโยชน์"

เคนนาร์ด (Kennard. 1968 : 6) กล่าวว่า "แอบเสิร์ดในวรรณกรรมของซาร์ตและกามูส์ คือ ความสัมพันธ์ของชีวิตมนุษย์กับโลกที่ไร้เหตุผลและปราศจากความหมาย"

แฮริส (Harris. 1971 : 1)อธิบายว่า "แอบเสิร์ด หมายถึง ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ติดอยู่ในจักรวาลที่ไร้ความหมาย ไม่ว่าสิ่งใด ๆ แม้แต่เทพเจ้าก็ไม่อาจทำให้สถานภาพของมนุษย์มีความหมายขึ้นมาได้"

เทย์เลอร์ (Hinchchliffe. 1972 : 1 citing Taylor.1966 :n.d.) กล่าวว่า

> เรื่องสภาวะของมนุษย์ซึ่งกามูส์ (Albert Camus) สรุปไว้ใน The Myth of Sisyphus (1942) เป็นการวินิจฉัยสภาพของมนุษย์ว่าขาดจุดมุ่งหมายในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เมื่อมนุษย์ตระหนักถึงความไร้จุดหมายในทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำไปทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดและว้าเหว่

เอสลิน (Esslin. 1977 :65) กล่าวว่า "แอบเสิร์ดแต่เดิมหมายถึงความไม่กลมกลืน เช่นเสียงประสานที่ไม่กลมกลืนกันในแง่ของดนตรี ดังนั้นพจนานุกรมจึงให้คำจำกัดความไว้ว่า ไม่กลมกลืนกับเหตุผลหรือกฎเกณฑ์ของสังคมไม่เหมาะสมและขัดต่อหลักตรรกวิทยา"

ช่อทิพย์ สุวรรณานนท์ (ช่อทิพย์ สุวรรณานนท์ 2521 : 19 - 20) ศึกษางานของ อัลแบร์ กามูส์ และบทความเรื่อง The Myth of Sisyphus. ว่า

> กามูส์อธิบายสภาพที่ปราศจากความหมายและไร้เหตุผล (absurd) ว่าคือ ความไม่มั่นคงของชีวิต (ความตาย) ความเขลาเบาปัญญา ความผูกพันกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่แน่นอน ความด้อยความสามารถที่จะพิจารณาแยกสัจจธรรม (truth) ออกจากความหลอกลวงมายา ความไม่เข้าใจตนเองและผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นของลึกลับ ไม่อาจแยกแยะคำตอบได้ และเป็นสภาพชีวิตในโลกนี้

เจตนา นาควัชระ (เจตนา นาควัชระ 2524 : 119 - 120) กล่าวว่า "ปรัชญาแบบ absurd ชี้ให้เห็นถึงความไร้ความหมายของชีวิตมนุษย์ และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อทำให้ชีวิตมีความหมายเพราะในโลกนี้ไร้พระเจ้า มนุษย์จะพึ่งได้ก็แต่ตัวเองเท่านั้น"

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

ประคองศักดิ์ สามนเสน (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 5) นิยามศัพท์นี้ไว้ในปริญญานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทละคร "แอบเสิร์ด" ว่า "แอบเสิร์ด" หมายความถึงแนวความคิดที่แสดงความไร้ประโยชน์ ไร้ความหมายและไม่มีเหตุผลของชีวิตมนุษย์"

จากนิยามต่าง ๆ ดังกล่าวมาพอสรุปได้ว่า "แอบเสิร์ด" หมายถึง ลักษณะความคิดที่ไม่เป็นไปตามแบบอย่างที่เคยมีมาหรือเรียกว่าความคิดที่ผิดแปลกไปจากปกติเพราะมีความเชื่อว่า โลกนี้ไร้ความหมาย ความเป็นจริงหรือสัจจธรรม (truth) ที่เคยยึดถือกลายเป็นสิ่งไม่แน่นอน มนุษย์มีชีวิตอยู่ในสังคมที่เป็นมายา ทุกคนเหมือนสวมหน้ากากเข้าหากัน การกระทำต่าง ๆ ล้วนหลอกลวงและไม่จริงใจ ความเชื่อและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งศาสนากลายเป็นเรื่องไร้สาระ ไม่มีประโยชน์และไม่มีเหตุผล ชีวิตมนุษย์จึงเป็นชีวิตที่โดดเดี่ยว อ้างว้าง น่าเบื่อหน่ายและสูญเปล่า เพราะสาระต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และไม่มีความสมบูรณ์ มนุษย์ไม่สามารถอธิบายได้ว่าสาระที่สร้างขึ้นให้กับตนเองนั้นเพื่ออะไร เพราะสุดท้ายของชีวิตคือความตาย บทบาทต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในขณะมีชีวิตอยู่จึงเป็นความเหนื่อยเปล่า สิ่งที่มนุษย์ตระหนักในขณะมีชีวิตคือความยุ่งเหยิง ทุกข์ยากและไม่แน่นอน ที่พึ่งของมนุษย์คือตนเองเพราะพระเจ้าที่เคยเชื่อถือว่ามีนั้นกลายเป็นเรื่องไร้สาระ ลักษณะความคิดนี้ปรากฏเด่นชัดในประเทศทางตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเริ่มจากประเทศฝรั่งเศสและแพร่กระจายไปในประเทศอื่น ๆ ทั่วยุโรปและอเมริกา

ความเป็นมาของ "แอบเสิร์ด"

ลักษณะแนวความคิดแบบนี้มีมานานแล้ว ในประเทศทางตะวันตกคำว่า "แอบเสิร์ด" มีปรากฏในวรรณกรรมประมาณคริสตศตวรรษที่ 20 มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในการนิยามคำนี้ ในด้านรูปแบบวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" จะผิดแปลกไปจากวรรณกรรมแบบที่เคยมีมา พื้นฐานของวรรณกรรมแนวนี้ประกอบด้วยความไร้สาระ (absurd) และมีสาระ(Penner. 1980 : 8) การนิยามคำนี้จึงน่าสนใจมาก ดังได้กล่าวมาแล้ว

153823

แต่ลักษณะ "แอบเสิร์ด" นั้นมิใช่เพิ่งปรากฏในคริสตศตวรรษที่ 20 นี้ ลักษณะ "แอบเสิร์ด" มีปรากฏมาตั้งแต่ยังไม่มีคำว่า "แอบเสิร์ด" ใช้เสียอีก ดังบทความที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ในบทความที่กล่าวถึงนวนิยาย "แอบเสิร์ด" ชาร์ล ปิแอร์ โบเดอแลร์(Charles Peirre Baudelaire) ตั้งข้อสังเกตว่าลักษณะดังกล่าวปรากฏตั้งแต่สมัยคัมภีร์เก่า Old Testament ที่มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงกำเนิดของโลกและมนุษย์แล้ว ลักษณะการพรรณนาเรื่องราวของอาดัมและอีฟที่ถูกขับไล่จากสวนเอเดน ลักษณะของโครงเรื่องที่ตัวละครถูกขับไล่ออกจากพระราชวัง การถูกขโมยสมบัติอันมีค่า การที่คนรับใช้และลูก ๆ ถูกทรมาน การทารุณตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า หรือการที่ภรรยารังเกียจสามี ผู้ประสบเคราะห์กรรมนั้นจะได้รับการปลอมประโลมจากตัวแทนของพระเจ้า และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการต่อสู้ระหว่างเทพเจ้าและซาตาน สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นลักษณะที่ไร้สาระ (absurd) ทั้งสิ้น แต่ในความไร้สาระ(absurd) นั้นอาจมีสาระแฝงอยู่ส่วนประกอบต่าง ๆ ล้วนเข้าใจได้ยาก เพราะถึงอย่างไรงานต่าง ๆ ดังกล่าวนับว่าเป็นเรื่องโศกนาฏกรรมและเรื่องราวของวีรบุรุษตามแบบฉบับของวรรณกรรมในยุคนั้น และในวรรณกรรมกรีกโบราณที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน ละครกรีกที่เรียกว่า mimus มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" อยู่บ้าง และเรื่อง Iliad ของกวีโฮเมอร์ (Homer) ซึ่งเขียนขึ้นก่อนคริสตศักราช 850 ปี มีพฤติกรรมของตัวละครจัดได้ว่าเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" เช่น การที่ Paris ลักพา Helen ภรรยาของ Menelaus กษัตริย์แห่งสปาร์ตาในแคว้นกรีกโบราณ ทำให้เกิดสงครามระหว่างชาวทรอยและชาวกรีซเป็นเวลานานถึง 10 ปี สงครามครั้งนี้เทพเจ้ามีส่วนร่วมด้วย โดยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแต่ละฝ่าย สงครามนับเป็นชัยชนะของเทพเจ้า ในขณะที่มนุษย์มีแต่ความหายนะ ชะตากรรมเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความผิดที่ปารีสก่อขึ้นทำให้เกิดสงครามระหว่างทรอยและกรีกนานถึง 10 ปี เป็นความไร้สาระที่อาจจะมีสาระแฝงอยู่เมื่อเทพเจ้าเข้ามามีส่วนร่วมด้วย วรรณกรรมดังกล่าวแล้วล้วนมีอายุเก่าแก่มาก ลักษณะที่แสดงความไร้สาระดังกล่าวเป็นแต่เพียงลักษณะที่เคยมีมาในอดีต ส่วนปัจจุบันลักษณะ "แอบเสิร์ด" ตามที่ เอสลิน กล่าวถึง

จะแตกต่างออกไปดังที่เขาได้เปรียบเทียบละครโบราณของเอเซนส์กับละคร "แอบเสิร์ด" ว่า โศกนาฏกรรมและเรื่องราวของวีรบุรุษใน Iliad นั้น สุดท้ายของเรื่องคือการแสดงความรู้เกี่ยวกับความจริงของจักรวาลในแง่อภิปรัชญา แต่ละคร "แอบเสิร์ด" จะไม่แสดงอะไรเลยนอกจากความไร้สาระของจักรวาล (Esslin, 1974 : 353) การศึกษาลักษณะ "แอบเสิร์ด" ตั้งแต่กว่าสองพันปีมาแล้วจึงไม่ค่อยจะมีจุดหมายนักดังที่ ดิก เพนเนอร์ (Dick Penner) ได้สำรวจวรรณคดีชั้นนำของตะวันตกและผ่านเลยวรรณคดีโบราณของโฮเมอร์ เรื่อง Odyssey ซึ่งมีอายุถึงสองพันปีไปให้ความสนใจกับวรรณกรรมในสมัยกลางของฝรั่งเศส เรื่องที่นับว่าน่าสนใจในราวศตวรรษที่ 13 คือ บทขับร้องชื่อ Aucassin and Nicolettle เรื่องนี้เกิดขึ้นในขณะที่วรรณกรรมโรแมนติกสมัยกลางเป็นที่นิยมมาก เนื้อเรื่องของบทขับร้องนี้มีลักษณะล้อเลียนโครงเรื่องแบบโรแมนติกของวีรบุรุษสงคราม ดวงดาวแห่งความรัก ความรักระหว่างคริสเตียนและซาราเซน (Saracens) ราชสกุลที่กดขี่ข่มเหง การหนีจากปราสาทที่คุมขังในยามวิกาล การแตกแยกและกลับมาอยู่ร่วมกันอีกของหนุ่มสาวที่รักกัน ออกัสซิน เป็นชายหนุ่มรูปงามชาวคริสเตียนลูกชายของขุนนาง เขาหลงรักสาวงามชาวซาราเซน ชื่อ นิโคเลท ออกัสซินไม่มีความสามารถแบบอัศวินและไม่ได้เป็นอัศวินเช่นตัวละครเอกของเรื่องโรแมนติกในยุคนั้น เขาเหมือนกับจะตายไปในสงคราม ส่วน นิโคเลท ถูกขับไล่จากครอบครัวซาราเซนและถูกบิดาของ ออกัสซินกักขังไว้ เธอได้ใช้ผ้าปูที่นอนต่อติดกันหนีลงจากหน้าต่างในยามวิกาลเข้าไปในป่าที่มีสัตว์ร้ายและงูพิษ สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแบบแผนของเรื่องโรแมนติกอย่างเด่นชัดและเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ชัดเจนคือเหตุการณ์ในดินแดนของ Torelore ดินแดนที่เขาและเธอถูกแยกจากกันท่ามกลางป่าทึบในตอนสุดท้ายของเรื่อง ออกัสซินได้เข้าไปในปราสาทของTorelore และได้ถามถึงเรื่องของสงคราม คำตอบที่เขาได้รับคือในยามสงครามพระราชาจะนอนอยู่กับโอรสบนเตียง และพระราชินีจะเป็นผู้นำกองทัพ ออกัสซิน ผู้ไม่เคยสนใจกับความเป็นวีรบุรุษในสงครามของบิดาในโลกที่เป็นจริงเขากลับไม่เห็นด้วยกับการกระทำของพระราชาเมือง Torelore ออกัสซิน จาก

นิโคเลท ไปยังพระราชวังของTorelore และได้พบสิ่งประหลาดคือการบรรทมอยู่กับโอรสในยามสงคราม เขาตวาดพระราชาอย่างรุนแรงแต่คำตอบที่ได้รับคือบทเพลงของพระราชามีใจความว่า "ฉันกำลังนอนอยู่กับลูก เมื่อกรบ 1 เดือน ฉันจะเป็นปกติดีอีกครั้ง แล้วฉันจะบวชในพิธีฉลองการเสวยพระกระยาหารครั้งสุดท้ายของพระเยซู เหมือนที่บรรพบุรุษของฉันเคยปฏิบัติมา จากนั้นฉันจะไปร่วมสงครามต่อสู้ข้าศึกอีก ฉันจะไม่ละการกระทำนี้" (Penner. 1980 : 11 citing Loomis and Loomis.1957:837) คำตอบนี้ทำให้ผู้ฟังงงงันและไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของคำตอบ แต่นักเขียนได้ให้คำตอบในฉับพลันจากการกระทำที่วางอำนาจของ ออกัสซิน เมื่อได้ฟังคำตอบจากพระราชาเขาได้เข้าไปดึงผ้าห่มจากตัวพระราชาโยนออกไป และสิ่งที่เขาเห็นคือหลังของพระราชามีท่อนไม้ใหญ่ติดอยู่เขาโยนมันทิ้งไปแล้วทำร้ายพระราชาอย่างรุนแรงราวกับจะฆาตรกรรมพระองค์ ขณะเดียวกันพระราชาตรัสกับเขาอย่างสุภาพถึงความต้องการของเขาที่มาทำร้ายพระองค์ ถึงในพระราชวัง ออกัสซิน ตอบว่าเป็นพระประสงค์ของพระเจ้าและเรียกพระราชาว่าลูกของผู้ร้ายซึ่งเขาจะต้องฆ่าหากพระราชาไม่สาบานว่าจะไม่ให้พลเมืองที่เป็นชายนอนกกลูกอยู่บนเตียงในยามสงคราม และเขายังเรียกร้องให้พระองค์ไปนำพระราชินีและกองทัพกลับมา พระราชาทรงรับทราบด้วยความเต็มพระทัย หลังจากนั้นก็เป็นฉากสงครามที่แสนประหลาดมหัศจรรย์คือ เป็นฉากกองทัพเข้าแถวกันอย่างไม่เป็นระเบียบ ทหารเหล่านั้นกำลังเข้าประจัญบานกันด้วยการขว้างแอปเปิลป่าที่เน่า ๆ ไข่ และเนยแข็งสด ๆ เข้าใส่กัน ออกัสซิน ถามพระราชาอย่างตระหนกตกใจต่อสิ่งที่ได้เห็นและเขาขอแก้แค้นข้าศึกด้วยตนเอง พระราชาตรัสตอบอย่างหนักแน่นว่าได้หากเขาต้องการจะทำ แต่แล้ว ออกัสซินก็ทิ้งดาบไปทันทีเมื่อทราบข่าวที่น่าประหลาดของบิดาและข้าศึกที่ต้องการไปสู่โลกหน้า พระราชาและประชาชนของพระองค์ทำให้เขาต้องงงงันไปอีกด้วยการขัดแย้งกับเขาเรื่องการฆ่าข้าศึก พระองค์อ้างว่าการฆ่าผู้อื่นไม่ใช่ขนบประเพณีของพระองค์ เหตุการณ์ในTorelore ถูกสร้างขึ้นให้เป็นการแก้ตัวซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้อย่างยิ่ง ที่อ้างเหตุผลของผู้ใดผู้หนึ่งหรือหลายคนให้พระราชาปกป้องโอรสอยู่บนที่บรรทมในขณะที่พระราชินีเป็นผู้นำกองทัพ

หรืออาจจะเป็นไปได้ในบ้านเมืองที่ศิวิไลซ์มากจะรุกรานและทำอันตรายผู้อื่นด้วยการขว้างปาแอปเปิล เนยแข็ง และไข่เข้าใส่ผู้อื่น เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่องที่เป็นจินตนาการที่เพ้อเจ้อของนักเขียนได้แล้ว อาจทำให้เชื่อดินแดนเช่นนั้น คงมีจริงได้ แต่ความเชื่อก็ได้ถูกทำลายลงด้วยท่าที่ก้าวร้าวของ ออกัสซินในโลกที่เหมือนจริงซึ่งมีแต่ความรุนแรง เรื่องราวเหล่านี้นับว่าชี้ให้เห็นหัวเลี้ยวระหว่างโลกของนวนิยาย "แอบเสิร์ด" กับการสูญเสียโลกของนวนิยายเพ้อฝันแบบเด็ก ๆ ซึ่งซ่อนอยู่ในจิตใต้สำนึกของคนเราเมื่อได้เห็นลักษณะการต่อสู้ในดินแดนของ Torelore ที่อาจปรากฏในงานเขียนอื่น ๆ นักเขียนจะไม่พยายามแยกแยะหรือตัดสินตัวอย่างของงาน "แอบเสิร์ด" ด้วยการใช้ความหมายทางตรรกวิทยาในโลกแห่งความจริง และจะไม่กล่าวว่าทำไมหรือเพราะอะไร พระราชาจึงบรรทมอยู่บนที่บรรทมกับโอรสในยามสงครามพร้อมทั้งไม่แสดงเหตุผลเรื่องการต่อสู้ของกองทัพที่ใช้แอปเปิล ไข่ และเนยแข็งแทนการใช้อาวุธเช่นหอกดาบ ตัวอย่างของเรื่องแนว "แอบเสิร์ด" เป็นเรื่องธรรมดา ๆ ที่ประกอบด้วยความจริงในตัวของวรรณกรรมเอง โดยไม่ต้องการเหตุผล หรือแสดงความหมายของการใช้สัญญลักษณ์ในการต่อสู้เช่นอัศวินที่เก่งกล้า ในบ้านเมืองของ ออกัสซิน เรื่องของอัศวินผู้ท่องเที่ยวไปในโลกกว้างที่ยิ่งใหญ่อีกเรื่องหนึ่งคือ Don Quixote ของ Niguel Cervantes วรรณกรรมเรื่องนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างหนึ่งในวรรณกรรมสมัย ค.ศ. 1605-ค.ศ. 1615 งานชิ้นครูชิ้นนี้แสดงลักษณะ "แอบเสิร์ด" อย่างชัดแจ้ง แต่ไม่อาจจะแยกลักษณะให้ละเอียดออกไปได้ Don Quixote เป็นเรื่องล้อเลียนนักเขียนแนวโรแมนติกอย่างโจ่งแจ้ง ผลของความยิ่งใหญ่ที่แท้จริงและความไม่น่าจะเป็นได้ของเรื่องถูกสร้างเป็นเรื่องล้อเลียนแบบสุขนาฏกรรมที่แสดงความตลกกะนองด้วยศิลปะที่หยาบ ๆ แต่แสดงแนวคิดปรัชญาของกลุ่มไอดีลลิสม์ (Idealism) แนวคิดปรัชญาของกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องตรงกันข้ามกับชีวิตประจำวันของคนธรรมดา เขาจะล้อเลียนการกระทำของฝูงชน และต่อมาจะล้อเลียนชนชั้นสูงในสังคมตามอำเภอใจของนักเขียนแล้วจบลงในลักษณะของโศกนาฏกรรม Don Quixote นับว่ามีอิทธิพลต่องานเขียนแนว "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมาถึง 3 ลักษณะ (Penner. 1980 : 13) คือ

ลักษณะที่หนึ่ง แสดงภาพของโลกที่ยังคงเป็นโลกธรรมดาเช่นที่เคยเชื่อถือกัน ขณะที่กลุ่ม "แอบเสิร์ด" เช่น นิโคไล กาวกูล (Nikalai Gogol) แฟรงค์ คาฟกา (Franz Kafka) เออแชน ไอโอเนสโก (Eugene Ionesco)และ โจเซฟ เฮลเลอร์ (Joseph Heller)ต้องการลบล้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และแสดงในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความจริงผ่านงานของเขา แต่ผลที่ได้รับมีความคล้ายคลึงกันเพราะตัวละครในเรื่อง Don Quixote มีการเปลี่ยนแปลงชนิดที่เรียกได้ว่าหน้ามือเป็นหลังมือ คือ Alonso Quijano ชาวนาธรรมดา ๆ กลายเป็น Don Quixote de la Mancha ผู้กล้าหาญ Aldanza Lorenzo หญิงชนบทกลายเป็น Dulcinea สุภาพสตรีผู้นุ่ มนวลมีเสน่ห์ตามอุดมคติ โรงแรมเล็ก ๆ ในชนบทกลายเป็นปราสาท หมูตอนทั้งฝูงกลายเป็นอัศวิน และหญิงโสเภณีกลายเป็นสาวบริสุทธิ์

ลักษณะที่สอง ความตลกขบขันที่เกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งที่ขัดแย้งกันเป็นคู่ ๆ เช่น ภาพของอัศวินผู้มีอุดมคติสูงส่งกับผู้ติดตามที่ต่ำต้อย เซอซ่า และไม่รู้หนังสือเช่น Sancho Panza ลักษณะเช่นนี้ต่อมา เฮอร์รี ฟิลดิ่ง (Herry Fielding) มาร์ค ทเวน (Mark Twain) วอลแตร์ (Valtaire)และกลุ่มนักเขียนอีกหลายคน รวมทั้งภาพยนตร์ของ Laurel and Hardy ในศตวรรษที่ 20 นำมาใช้ในงานของตน ข้อสังเกตต่าง ๆ ในวรรณกรรมเหล่านี้ปรากฏในนวนิยายและบทละครของ แซมมวล เบคเกต (Samuel Backett) นักเขียนแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงมาก

ลักษณะที่สาม ความบังเอิญแบบหยาบ ๆ กับการเล่นตลกแบบไม่มีศิลปะที่แสดงออกในลักษณะการนับจำนวนแบบไม่รู้จบ การตีด้วยกระบอง การที่ซี่โครงหัก ศีรษะแตก กังหันลมกลายเป็นยักษ์ และฝูงแกะกลายเป็นกองทัพ ลักษณะดังกล่าวจะพบเสมอจากตัวละครในนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" งานชิ้นสำคัญของ Cervantes อาจแตกต่างไปจากลักษณะ "แอบเสิร์ด" ของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" ในประเด็นที่ว่า Quixote อาจเป็นคนบ้าแต่เขาไม่เคยสงสัยในเหตุผลของการมีชีวิตและความมีอยู่ของพระเจ้าเหมือนกับตัวละครของคาฟกา กามูส์ และเบคเกต Quixote ยอมรับชะตากรรมของเขาอย่างไม่หลีกเลี่ยง

แม้จะเป็นความหายนะที่ยิ่งใหญ่ สิ่งที่ Quixote ยึดมั่นอย่างแน่นอนคือความเชื่อในพระเจ้าและความเสียสละให้หญิงที่เขารัก

ในงานของนักเขียนคนอื่นหลังจากนั้นมี Candide หรือ Optimism ของ วอลแตร์ เขียนในปี ค.ศ. 1759 เป็นงานที่มีลักษณะของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" สมัยใหม่ Tristram Shandy ของ Lawrence Sterne เขียนในปี ค.ศ. 1767 The Nose ซึ่งบรรยายการเดินทางของจมูก ในปี 1828 Bartleby the Scrivencer ของ Herman Melville เขียนในปี ค.ศ. 1853 ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในบทบาทของเสมียนที่ไม่สอบทำอะไร Alice in Wonderland ของ Lewis Carroll เขียนในปี ค.ศ. 1865 และ The Death of Ivan Ilyich ของ ตอลสตอย (Leo Nikvlayevich Tolotoy) ในปี 1886

จากที่กล่าวมาแล้วแสดงว่าลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในวรรณกรรมตั้งแต่สมัยกลางของฝรั่งเศส โดยปรากฏในการบรรยายที่ใช้สัญญลักษณ์แสดงสิ่งไร้สาระ เช่น ความเชื่อในโลกที่ไร้ความหมาย ระเบียบแบบแผนที่ถูกล้มเลิก ความหวังที่ไร้จุดหมายในขณะที่สิ่งซึ่งไม่เคยคาดหวังอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาเป็นความผิดปรกติที่ทำให้เกิดความหมายของลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมา

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทละคร "แอบเสิร์ด" หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายและลักษณะแอบเสิร์ดที่สำคัญมาก คือ The Theatre of The Absurd ของ มาร์ติน เอสลิน (Martin Esslin) The Absurd ของ อาร์โนล์ด พี. ฮินช์คลิฟฟ์ (Arnold P. Hinchliffe) และ The Vision of Absurd Drama ของ จอห์น คิลลิงเจอร์ (John Killinger) เอสลิน เป็นผู้บุกเบิกในการอธิบายแนวทางของละครแบบ "แอบเสิร์ด" บทละครที่เขาเขียนถึงคือ บทละครของ เบคเกต ไอโอเนสโก และแฮร์โรล์ด พินเตอร์ (Harold Pinter) เขาแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้เห็นรูปลักษณะของละครแบบ "แอบเสิร์ด" เอสลิน ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับแนวคิดนี้ไว้ว่า พัฒนามาจากละครของกรีกโบราณที่เรียกว่า Mimus ซึ่งมีการแสดงท่าทางที่ตื่นเต้นในการร้องรำทำเพลง และในบทตลกซึ่งมีลักษณะร่วมกันของโศกนาฏกรรมและสุขนาฏกรรมแบบโบราณ แบบแผนเหล่านี้ถือเป็นแบบต่อมาในบทตลกของ

ตัวตลกและนักเล่านิทานตลกตลอดจนนักร้องในสมัยกลาง เช่นเรื่อง Aucassin and Nicolettle ดังได้กล่าวแล้วและในบทตลกของเช็คสเปียร์ (Shakespeare) ก็มีลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด เช็คสเปียร์ แสดงให้เห็นสภาพไร้สาระและความไม่สมประกอบของมนุษย์ในบทบาทของเลียร์ จากเรื่อง King Lear หรือในฉากสัปเหร่อขุดหลุมศพใน Hamlet ประมาณปี ค.ศ. 1589 คริสโตเฟอร์ มาร์โลว์ (Christopher Marlowe) นักเขียนบทละครชาวอังกฤษในสมัยพระนางอลิซาเบทที่หนึ่ง มาโลว์ได้บรรยายความทุกข์ทรมานของมนุษย์อันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างความเชื่อเรื่องพระเจ้าและความต้องการแสวงหาความก้าวหน้าทางวิชาการตลอดจนอำนาจวัตถุและเงินตราในบทละครอมตะเรื่อง Dr. Faustus ในขณะที่ผู้แสดงตนว่าไม่เชื่อพระเจ้าจะถูกลงโทษถึงจำคุก แบบแผนของการแสดงท่าทาง บทตลก ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในบทละครดังกล่าวนำมาผนวกกับเรื่องตลกในบทเพลงสั้น ๆ ที่ใช้แสดงสลับฉาก ภาพยนตร์เงียบแบบชวนขันของ ชาลี แชปปลิน์ (Charlie Chaplin) ภาพยนตร์เสียงของ Laurel and Hardy กับละครตลกของอเมริกันที่เรียกว่า Marx Brothers นับเป็นที่มาของบทละครแบบ "แอบเสิร์ด" ในแบบของเอสลิน

จากแนวความคิดของมาร์โลว์ในเรื่อง Dr. Faustus ผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าต้องถูกจำคุก ขณะเดียวกับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และวัตถุมีมากยิ่งขึ้น ความเชื่อเรื่องพระเจ้าจึงคลอนแคลนมากขึ้นอีกในประเทศทางตะวันตก จนถึงปี ค.ศ. 1883 เมื่อนิทเช่ (Nietzsche) ได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของคนสมัยใหม่ซึ่งไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าในหนังสือชื่อ Zarathusta นิทเช่แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าที่เคยกราบไหว้บูชากันมานั้นได้ตายเสียแล้ว ถ้อยคำที่ว่า "พระเจ้าตายเสียแล้ว" เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลต่าง ๆ พยายามค้นหาความจริงในถ้อยคำนั้น กลุ่มบุคคลที่สำคัญในการค้นหาความจริงนั้น คือ กลุ่มนักปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ (Existentialism) กลุ่มนี้พัฒนาแนวความคิดมาตั้งแต่สมัยกรีก แต่มาเป็นที่รู้จักในศตวรรษที่ 19 เมื่อ คีร์เคเกอร์ด (Kierkegaad) นำมาเผยแพร่ในแนวใหม่ (Modern Existentialism) และ

แพร่หลายมากที่สุดในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมี ฌอง - ปอล ซาร์ต (Jean - Paul Sartre) เป็นผู้นำคนสำคัญ สาระสำคัญของปรัชญานี้คือความเชื่อว่ามนุษย์อาศัยอยู่ในโลกที่ไร้สาระ (absurd) และเน้นว่ามนุษย์จะต้องยอมรับความไร้สาระนั้น ปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์จึงมีความสัมพันธ์กับแนวความคิด "แอบเสิร์ด" ในสาระสำคัญนี้ นักปรัชญากลุ่มนี้โดยเฉพาะฝ่ายที่ไม่นับถือเทพเจ้า (อเทวนิยม) ซึ่งมีซาร์ตเป็นผู้นำคนสำคัญ คือ นำคำว่า "แอบเสิร์ด" มาใช้ในวรรณกรรมเป็นคนแรก แต่ในทัศนะของ เอสลิน (Esslin) ผู้ทรงคุณวุฒิทางการละครแนว "แอบเสิร์ด" ไม่ยอมรับว่าซาร์ตเป็นนักเขียนในกลุ่ม "แอบเสิร์ด" ทั้งนี้เพราะนักปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์แม้จะเชื่อว่าโลกนี้ไร้สาระ (absurd) และมนุษย์ต้องยอมรับความไร้สาระนั้นเช่นเดียวกับกลุ่ม "แอบเสิร์ด" แต่ปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ถือว่ามนุษย์คือผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเองโดยการเลือกที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ได้อย่างเสรี ในขณะที่กลุ่ม "แอบเสิร์ด" เชื่อว่ามนุษย์ไม่มีทางเลือกใด ๆ ทั้งสิ้น และยิ่งไปกว่านั้นบทละครแนว "แอบเสิร์ด" ยังไม่เน้นโครงเรื่องและการสร้างตัวละครเช่นที่กลุ่มนักปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ยังรักษาขนบนิยมในการแต่งวรรณกรรมแบบเดิมไว้ (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 114 - 118)

บทละครที่กลุ่ม "แอบเสิร์ด" ถือว่าเป็นบทละครแนว "แอบเสิร์ด" เรื่องแรกคือ Ubu Roi ของอัลเฟรด จารี (Alfred Jarry) ซึ่งเขียนในปี ค.ศ. 1896 จารีทำให้ผู้ชมต้องตกตะลึงกับละครของเขา โดยเสนอตัวละครซึ่งเป็นชนชั้นกลางที่มีลักษณะเหนือจริง การเปิดฉากละครโดยใช้คำหยาบ จึงนับเขาเป็นผู้นำความอนาจารมาเปิดเผยบนเวที และยังเป็นผู้บัญญัติแบบแผนของพวกบุปผาชน (ฮิปปี้) ทั้งเขาเองยังใช้ชีวิตไปกับสิ่งไร้สาระต่าง ๆ เช่น สุราและยาเสพติด จนเสียชีวิตไปในที่สุด (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 2) ในปี ค.ศ. 1912 ผู้นำความไร้สาระไปใช้ในผลงาน คือ คาฟกา (Kafka) โดยเขียนเรื่อง Metamorphosis ซึ่งเป็นเรื่องที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของเขา คาฟกากล่าวถึงนิทานที่เปรียบเสมือนฝันร้ายของหนุ่มเซลแมนซึ่งท่องไปในที่ต่าง ๆ แล้วเขาได้เปลี่ยนแปลงร่างไปเป็นแมลงยักษ์อาศัยอยู่ในห้องที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรในบ้านของเขาเองเพียงเพื่อมีชีวิตอยู่เท่านั้น (Penner. 1980 : 93)

จากบทละครของ อัลเฟรด จารี อิทธิพลของเขาได้ปรากฏอีกครั้งในบทละครของอพอลลิแนร์(Apollinaire)เรื่อง The Breasts of Tiresias ในปี ค.ศ. 1917 อพอลลิแนร์ กล่าวถึงสงครามที่ทำให้ผู้คนต้องตายไปเป็นจำนวนมากในฝรั่งเศส เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นความยากลำบากของสงครามซึ่งตัวละครต้องประสบที่สำคัญคือ Thérèse ซึ่งเปลี่ยนเพศจากหญิงไปเป็นชายโดยการตัดหน้าอกที่ใหญ่โตเหมือนบอลลูนของเธอออกไปและการให้กำเนิดเด็กถึง 40,047 คนของสามีของเธอเพราะเขามีความต้องการทางเพศอย่างมาก (Penner. 1980 :2-3) ศิลปะที่ใช้ในการเขียนเรื่องนี้มีลักษณะเด่นคือเนื้อหาที่ขาดเหตุผลและไม่มีการขยายความให้ชัดเจน

นวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" อีกเรื่องหนึ่งของ คาฟกา คือ Before the Law ในปี ค.ศ. 1919 แสดงให้เห็นเรื่องราวที่เป็นเหมือนฝันร้ายของหนุ่มผู้มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว สิ่งที่เขารอคอย ตลอดชีวิต คือ Law ซึ่งอาจจะหมายถึง พระเจ้า หรือความรักหรือแสงสว่าง แต่ผลที่เขาได้รับหลังจากการรอคอยเป็นเวลาหลายสิบปีคือความว่างเปล่าและความเงียบเหงา จากนั้นมาในปี ค.ศ. 1921 คอคโต(Cocteau) นำเอาอิทธิพลจากบทละครของจารีมาเขียนเรื่อง The Wedding on the Eiffel Tower ซึ่งเป็นบทละครในแนวของกลุ่มเซอร์เรียลิสม์ (Surrealism) และในปีเดียวกัน ลุยจิ พิแรนเดลโล (Luigi Pirandello) ได้เขียนบทละครที่ยิ่งใหญ่เรื่อง Six Characters in Search of an Author พิแรนเดลโลเสนอตัวละครทั้งตลกและเศร้าดำเนินเรื่องปะปนกันไป นับเป็นการบุกเบิกของละครรุ่นแรก ๆ ของการเสนอสิ่งไร้สาระ (absurd) (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 27) บทละครเรื่องนี้เป็นการละเหตุผลต่าง ๆ ไปโดยให้ตัวละครมีลักษณะเป็นละครจริง ๆ ที่ไม่ใช่ความเหมือนจริงแบบกลุ่มสัจจนิยม (Realism) และกลุ่มธรรมชาตินิยม (Naturalism) แต่เป็นลักษณะของกลุ่มสัญญลักษณ์นิยม (Symbolism) และกลุ่มเอ็กซเปรสชันนิสม์ (Expressionism)ผลงานของพีแรนเดลโล แสดงให้เห็นการแสวงหาและสำรวจความสำนึกที่มีในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งแต่เดิมเชื่อว่ามนุษย์คือสัตว์ที่มีวิญญาณและเหตุผล

หลังจากงานของพิแรนเดลโลแล้วความเชื่อนั้นกลายเป็นเรื่องไม่จริงอีกต่อไป เพราะสิ่งเหล่านั้นคือความหลอกลวง ความจริงคือสิ่งที่ไม่แน่นอน มนุษย์ทุกคนต้องสวมหน้ากากเข้าหากันเพื่อป้องกันตนเองจากเสียงนินทาของผู้อื่น และหน้ากากที่เขาใส่จะเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ จากลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมานับเป็นการเปิดทางให้การละครในช่วงต่อมาที่เรียกว่า ละครต้านละคร (Anti - Theatre) (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 111) และในขณะเดียวกันกลุ่ม ดาดา (Dadaism) ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" เริ่มขึ้นในเมืองซูริค ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 นักเขียนในกลุ่มนี้คือ ทริสตาน ซารา (Tristan Tzara) ซึ่งเป็นชาวรัสเซีย ได้แสดงความคิดในการล้มล้างระเบียบแบบแผนของชนชั้นกลาง โดยใช้ศิลปะการสร้างแบบให้ผู้ชมต้องตกตะลึงในบทละครชื่อ The Gas Heart เรื่องนี้เป็นการพยายามเปลี่ยนแปลงความซ้ำซากในแบบเก่า ๆ ไปเป็นความเพ้อฝันที่เน้นความจริงที่สำคัญ สัญญลักษณ์ที่ใช้น่าตื่นเต้น แต่ใช้ตัวละครที่เป็นคนธรรมดา ๆ คนหนึ่ง และในปี ค.ศ. 1922 เจ.มส์ จอยซ์ (James Joyce) นักเขียนชาวไอริสได้เขียนเรื่อง Ulysses ซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากมหากาพย์ Odyssey ของกวีกรีกโฮเมอร์ Ulyssey เป็นเรื่องของเหตุการณ์ในกรุงดับลินเมืองหลวงของไอแลนด์ บ้านเกิดของเขา ตัวละครเอกคือ นายบลูม (Bloom) เปรียบเหมือน Odyssey และ สตีเฟน เดกัลลัส ซึ่งเป็นลูกบุญธรรมของบลูมเป็นเหมือน Telemachus และมอลลี่ (Molly) เป็นเหมือน Penelope ภรรยาของ Odyssey โครงสร้างและบทต่าง ๆ ในเรื่องได้ดำเนินตามแบบของ Odyssey ทุกประการ แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องสมัยใหม่ Odyssey มิใช่นักรบผู้ยิ่งใหญ่ที่ต้องเดินทางกลับบ้านเกิด หากแต่เป็นคนขี้เมาที่เดินท่องไปตามท้องถนนกรุงดับลิน และ Penelop ก็มิใช่ภรรยาผู้ซื่อสัตย์ที่รอคอยการกลับของสามี หากแต่เป็นภรรยาที่ลักลอบมีชู้เมื่อสามีออกจากบ้าน และจอยซ์ยังนำโครงเรื่องและเนื้อหาของบทละครโศกนาฏกรรมที่ยิ่งใหญ่ของเช็คสเปียร์เรื่อง แฮมเลต (Hamlet) มาผสมผสานไว้ด้วย (โลกหนังสือ 2525 : 41) งานชิ้นนี้ของจอยซ์มีผู้พูดถึงเป็นจำนวนมาก และกลายเป็นหนังสือ "ต้องห้าม" ในประเทศอังกฤษ และในปี ค.ศ. 1933 จึงได้

รับอนุญาตจากศาลในอเมริกาให้พิมพ์จำหน่ายในอเมริกาได้ และภายหลังได้กลายเป็นตำราเรียนของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ต่อมาถูกเรียกว่า Bloomsday จากเนื้อหาดังกล่าว Ulyssey จึงเป็นเรื่องที่ต้องการล้อเลียนเนื้อหาของวรรณคดีเก่า นับเป็นลักษณะต่อต้านวรรณกรรมแบบเดิม เรื่องนี้จึงถือเป็นนวนิยายสำคัญเรื่องหนึ่งในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ต่อมาในปี ค.ศ. 1924 คาฟกา ได้เสนอนวนิยายแสดงความไร้สาระของโลกอีกเรื่องหนึ่งคือ The Trial เรื่องนี้นับเป็นกุญแจสำคัญของเรื่อง Before the Law ซึ่งเขียนไว้เมื่อ ค.ศ. 1919 ตัวละครในเรื่องแสดงให้เห็นความไร้สาระดังกล่าวโดยถูกตัดสินประหารให้ตายเหมือนสุนัขตัวหนึ่งทั้ง ๆ ที่เขาเองก็ไม่ได้ทำอะไรผิด ในปีเดียวกันคาฟกาก็เสนอนวนิยายอีกเรื่องคือ The Castle แสดงให้เห็นความไม่เชื่อถือพระเจ้า บทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในปี ค.ศ. 1925 คือบทละครของ อาร์โตด์ (Antonin Artaud) เรื่อง Jet of Blood เรื่องนี้นับว่าได้รับอิทธิพลของจารี และบทละครในแนวเดียวกัน อาร์โตด์ นับว่าเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในการทำให้เกิดบทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏต่อมาถึงปัจจุบัน

นักเขียนที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏให้เห็นได้อีกคนหนึ่งคือ มาล์โรซ์ (Andre' Malraux) ผลงานของเขาคือ La Tentation de L'Occident เขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1926 แสดงให้เห็นชีวิตของคนยุโรปที่มีลักษณะไร้สาระปรากฏอยู่อย่างเด่นชัด เพราะความเจริญทางวัตถุที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากนั้นอีก 2 ปี เขาได้เขียนเรื่อง The Conquerer ขึ้นในปี ค.ศ. 1928 ใช้ฉากในทวีปเอเชีย ตัวละครเอกของเขาเดินทางไปเอเชียเพื่อสนับสนุนการปฏิวัติ และเผยแพร่ข่าวสารอันเป็นส่วนหนึ่งของสงครามซึ่งขัดกับความรู้สึกที่แท้จริงของตัวละคร เขาจึงตัดสินใจเดินทางไปพักผ่อนในอังกฤษ ทั้ง ๆ ที่กำลังจะตาย เมื่อเขาหวนคิดถึงอดีตทำให้เขารู้ซึ้งถึงชีวิตที่ไร้สาระและสิ่งที่จะทำให้ชีวิตมีค่าที่สุดคืออิสรภาพ ส่วนศิลปะในการเขียนเขาใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 บรรยายคล้ายกับการเขียนแบบกระแสสำนึก

(Stream of Consciousness) ซึ่งมักจะพบในงานของนักเขียนแนวนี้เสมอ ต่อมาใน ค.ศ. 1930 เขาได้เขียนเรื่อง The Rayal Way ตัวละครของเรื่องมีลักษณะคล้ายกับตัวละครเรื่อง The Conquerer แต่ไม่เกี่ยวกันกับการปฏิวัติ เพียงแต่เป็นการเดินทางไปในป่าทึบของประเทศเขมร คนที่ยิ่งใหญ่และนับว่าเป็นลักษณะสำคัญของนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" คือ La Nausée ของซาร์ต ซึ่งเขียนในปี ค.ศ. 1938 ซาร์ตได้ให้ตัวละครเอกของเขาเป็นผู้พยายามแสวงหาความหมายของการมีชีวิตอยู่จากการเฝ้าสังเกตผู้คนที่เขาได้พบเห็นเป็นประจำ ในที่สุดสิ่งที่เขาได้พบคือความไร้สาระ (absurd) ของชีวิต เรื่องนี้นับเป็นการแสดงสาระสำคัญของปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ของซาร์ต ในปีเดียวกัน อาร์โตด์ ผู้เขียนบทละครเรื่อง Jet of Blood ซึ่งได้รับอิทธิพลของจารี เมื่อปี ค.ศ. 1925 ได้เขียนบทละครเรื่องใหม่ชื่อ ละครและคู่ของมัน (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 120) เป็นบทละครที่ถูกเรียกว่า "ละครแห่งความโหดร้าย" (The Theatre of Cruelty) ความหมายของชื่อนี้คือละครที่ทำให้ผู้ดูตกใจ อาร์โตด์ใช้วิธีนำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์และการเต้นรำแสดงท่าทางที่น่าตื่นเต้นมาปะปนกัน แล้วจัดเวทีอย่างหรูหราเต็มที่ แต่การใช้ภาษาถูกลดค่าลงจนทำให้ไม่สามารถเข้าใจได้ เช่น ให้ตัวละครขยับปากพูด แต่ไม่มีเสียงผ่านออกมาให้ได้ยิน เป็นต้น หลังจากนั้น อาร์โตด์ และเบรชท์ (Bertolt Brecht) ได้ร่วมกันสร้างละครแนวใหม่ที่เรียกกันว่า "ละครต้านละคร" (anti - drama) อันมีองค์ประกอบที่ละเลยองค์ประกอบทั่วไปของวรรณกรรมแบบที่เคยใช้กันมา และแสดงออกในลักษณะ ไม่มีโครงเรื่อง ตัวละครปนเปอยู่ในความจริงและความฝัน แก่นเรื่องแทบจะไม่พบหรืออาจสรุปได้เพียงคำและประโยคสั้น ๆ ความคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อนักเขียนบทละคร "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมา เช่น เบคเกต ไอโอเนสโก รวมทั้ง อัลบี คอดโต อานุยห์ และพินเตอร์

นอกจากนี้บทละคร "แอบเสิร์ด" ได้วิวัฒนาการมาจนถูกเรียกว่า "ละครที่ไร้ความหมาย" ทั้งนี้เพราะขาดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของบทละคร

ดำเนินไปในทางตรงข้ามกับแบบของบทละครที่เคยมีมาก่อนจนเรียกได้ว่าไม่มีรูปแบบ เช่นที่นักวิจารณ์บางท่านเรียกบทละครแนวนี้ว่า anti - Aristotelian (เสาวนุช ภูวณิชย์ 2517 : 41 - 42) พื้นฐานของแนวคิดนี้ได้มาจากปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ ดังที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง La Nausée ของซาร์ต ในปี ค.ศ. 1939 คาร์มส์ (Kharms) ได้เขียนนวนิยายเรื่อง The Old Woman แสดงเหตุการณ์ที่ปราศจากเหตุผลของตัวละครทำให้เกิดความคับข้องใจ นับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" อย่างหนึ่ง และขณะเดียวกัน นาโบคอฟ (Nabokov) ได้เขียนนวนิยายเรื่อง The Visit to the Museum แสดงการเดินทางไปเรื่อย ๆ โดยผ่านพิพิธภัณฑ์ในเมืองตามระยะทางที่ผ่านของนักท่องเที่ยว นับเป็นความไร้สาระที่ไม่ต้องการเหตุผลเพื่ออธิบายการกระทำของเขา หลังจากนั้นอีก 3 ปี กามูส์ (Camus) นักเขียนในกลุ่มของซาร์ต ได้เขียนบทความชื่อ The Myth of Sisyphus บรรยายชีวิตที่ไร้สาระของซีซีพุส ที่ถูกเทพเจ้าลงโทษให้กลิ้งหินขึ้นไปบนยอดเขา แล้วก้อนหินก็ตกลงไปอีก ซีซีพุสต้องกลิ้งหินอยู่เช่นนั้น แต่เขาก็สามารถเอาชนะเทพเจ้าเหล่านั้นได้โดยไม่แยแสกับสิ่งที่เขาทำว่าเป็นความชำชาก เขาจึงมีความสุขได้กับการทำงานที่ไร้สาระนั้น บทความชิ้นนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางและทำให้ลักษณะ "แอบเสิร์ด" เฟื่องฟูขึ้น และยิ่งรุ่งเรืองยิ่งขึ้นเมื่อกามูส์เขียนนวนิยายเรื่อง L' Etranger ในปีเดียวกันคือ ค.ศ. 1943 ตัวละครในเรื่องนี้นับเป็นตัวแทนของซีซีพุส จากบทความเรื่อง The Myth of Sisyphus ในปีนี้ ซาร์ตได้เขียนบทละครชื่อ The Flies และปี ค.ศ. 1944 เรื่อง No Exist แสดงให้เห็นว่าทุกคนต้องเลือกและรับผิดชอบในสิ่งที่ได้เลือกนั้นเป็นการแสดงปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์นั่นเอง ในปี ค.ศ. 1944 กามูส์ได้เขียนบทละครเรื่อง Caligula แสดงความโหดร้ายของผู้ปกครองบ้านเมือง สุดท้ายตัดสินใจเลือกความตายเพราะไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้อีกต่อไป และใน ค.ศ. 1947 กามูส์เขียนนวนิยายเรื่อง La Pestes และ La Chute ในปี ค.ศ. 1956 นวนิยายทั้งสองแสดงแนวความคิดเช่นเดียวกับ

L' Etranger และนับว่านวนิยายทั้ง 3 เรื่อง เป็นนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" ที่ประสบผลสำเร็จที่สุด

ดังได้กล่าวมาแล้วนั้นยังไม่ปรากฏชื่อเรียกบทละครหรือนวนิยายเหล่านั้นว่า "แอบเสิร์ด" อย่างเป็นทางการเลยจนกระทั่ง ไอโอเนสโก (Ionesco) ได้เขียนบทละครเรื่อง The Bald Soprano ขึ้นในปี ค.ศ. 1950 นับเป็นครั้งแรกที่ได้รับการขนานนามว่าบทละครแบบ "แอบเสิร์ด" ไอโอเนสโก ตั้งชื่อบทละครของเขาว่า "anti - play" และงานทุกชิ้นของเขาจะเน้นถ้อยคำที่ไม่อาจสื่อความหมายที่แท้จริงได้ และบทสนทนาก็จะไม่อาจสื่อสารให้เข้าใจกันได้อย่างแน่ชัดหรือเป็นเหตุผลตามหลักตรรกวิทยา ทั้งนี้เพราะเขาถือว่าถ้อยคำไม่อาจสื่อความหมายที่แท้จริงของมันได้ นอกจากนี้เขายังปฏิเสธอิทธิพลของ ซาร์ต และกามูส์ด้วย แต่ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ลงความเห็นว่า ซาร์ต และ กามูส์ เป็นผู้เปิกทางให้กับนักการละครรุ่นต่อมาเช่น เบคเกต ไอโอเนสโก อัลบี และพินเตอร์ (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 118)

ผู้ที่ทำให้การละคร "แอบเสิร์ด" มีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้น คือ เอสลิน (Martin Eslin) เขาเผยแพร่บทละครแนวนี้โดยการเขียนหนังสือชื่อ The Theatre of The Absurd และกล่าวว่าบทละครแนว "แอบเสิร์ด" เป็นการเคลื่อนไหวต่อต้านวรรณกรรม (anti - Literary) เช่นเดียวกับภาพแอบสแตรค (Abstract) หรือนวนิยายแบบใหม่ในปารีส บทละครและนวนิยายแนวนี้ต่อมารวมเรียกว่า วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" (Literature of The Absurd) (Abrams. 1971 : 86 - 87)

บทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงที่สุดและยังได้รับความนิยมมากมาจนถึงปัจจุบัน คือ Waiting for Godot ของ เบคเกต ซึ่งเขียนในปี ค.ศ. 1983 บทละครเรื่องนี้เป็นบทละครสั้นแบบ "แอบเสิร์ด" สมัยใหม่ที่หาสาระของเรื่องได้ยาก เนื้อเรื่องเน้นการรอคอยคนชื่อ Godot ซึ่งอาจจะมาหรือไม่มาก็ได้ แต่ชายพเนจร 2 คน ก็ยังคงคอยวันแล้ววันเล่าจนได้พบกับนายและบ่าวคู่หนึ่งซึ่งเดินทางผ่านมา

เหตุการณ์ที่ไม่สมเหตุผลก็เกิดขึ้นจากการร้องไห้ของบ่าวที่ถูกปล่อยให้เป็นอิสระ แทนการแสดงความดีใจ และเขาก็จะไม่สามารถพูดหรือคิดอะไรได้เลยถ้านายของเขาไม่ได้วางหมวกไว้บนศีรษะของเขา เหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งฉากของละครล้วนไม่สมจริง และขาดเหตุผลโครงเรื่องวนเวียนอยู่แต่การรอคอย Godot ที่ไม่เคยมาสักวัน สรุปได้ว่า เรื่องนี้ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่มีใครมา ไม่มีใครจากไป และไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้คือความไร้สาระที่ไม่เคยปรากฏในบทละครแบบเก่า เบคเกต เคยตั้งชื่อเรื่องนี้ว่า En attendant ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า While Waiting แสดงความคงอยู่ของชีวิตมนุษย์ที่ดำเนินไปโดยไม่มีพระเจ้า การรอคอยคือชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่มนุษย์ฆ่าเวลาไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชายพเนจรในเรื่องของเบคเกต ดังที่เอสลินตั้งข้อสังเกตไว้อย่างเหมาะสมในการบรรยายลักษณะของตัวละครที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในแบบ "แอบเสิร์ด" ว่า (Esslin. 1977 : 351)

> การแสดงให้เห็นโศกนาฏกรรมที่ไม่ปรากฏความหมายให้เข้าใจได้ที่แท้สิ่งนั้นคือ บทละครแบบ "แอบเสิร์ด" ลักษณะที่เห็นได้คือ คำพูดที่ผิดแปลกไปจากธรรมดา อันเป็นสัญญลักษณ์ของการนำไปสู่ศาสนาที่แท้จริงในยุคของเรา ความพยายามที่จะแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากในบทสวดสรรเสริญพระเจ้านับเป็นการแสวงหาศรัทธาใหม่ที่อย่างน้อยที่สุดก็อาจทำให้ได้พบสภาพที่แท้จริงของชีวิต และสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต้องตระหนักที่สุดในการมีชีวิตอยู่ คือ การมีชีวิตอยู่กับสิ่งที่ซ้ำซาก น่าเบื่อ เหมือนเครื่องจักร และต้องเผชิญกับคนที่ไม่จริงใจ ทำให้เกิดความคับข้องใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์เข้าใจในโลกที่ไร้ความหมาย น่าประหลาดและมีแต่ความเจ็บปวด

นอกจากบทละครแล้ว เบคเกต ยังเคยเขียนนวนิยายที่แสดงให้เห็นตัวละครที่มีลักษณะตรงข้ามกับตัวละครในอดีตและเรียกตัวละครในแบบของเบคเกตว่า "antihero" นวนิยายของเขาคือ The Unnamable เขียนในปี ค.ศ. 1946 Molloy เขียนในปี ค.ศ. 1951 และ First Love แสดงความรักแบบ "แอบเสิร์ด" เขียนในปี ค.ศ. 1969 เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1954 ไอโอเนสโก เขียนบทละครเรื่อง Amédée แสดงความไร้สาระโดยการสร้างเหตุการณ์ที่เหนือจริงคือกล่าวถึง การขยายตัวโตขึ้นเรื่อย ๆ ของศพ และเรื่องนี้เองทำให้ไอโอเนสโกประสบความสำเร็จเป็นครั้งแรก และจากอิทธิพลของ มัลรักษ์ ดังได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับนวนิยาย "แอบเสิร์ด" คอลลิน วินสัน (Collin Wilson) ได้เขียนนวนิยายเรื่อง The Outsider ใน ค.ศ. 1956 เรื่องนี้แสดงให้เห็นตัวละครเอกที่ไม่ใช่คนมีชื่อเสียงเช่นตัวละครของ เฮนรี่ บาร์บุสส์ (Henri Barbusse) ในเรื่อง Hell และลักษณะแนวคิดแบบของซาร์ตใน La Nausée รวมทั้ง กามูส์ และแฮมมิ่งเวย์ (Ernest Hamingway) ในเรื่อง The Old Man and The Sea และลักษณะต่าง ๆ ในเรื่อง The Outsider มีผู้วิจารณ์ว่าปรากฏในงานของดอสโตแยฟสกี้ (Dostoyevsky) นักเขียนในกลุ่มเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ แก่นเรื่องของดอสโตแยฟสกี้นับเป็นแก่นเรื่องที่มีลักษณะแบบ "แอบเสิร์ด" คือ การฆ่าตัวตายเนื่องจากเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เป็นอยู่ และใน ค.ศ. 1958 ไอโอเนสโก ได้เสนอบทละครเรื่อง Rhinoceros ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างมากเช่นเดียวกับเรื่อง Waiting for Godot ของเบคเกตต์ เนื้อเรื่องของไอโอเนสโก กล่าวถึงการที่คนกลายเป็นแรดไปจนเกือบทั้งเมือง ในที่สุดก็มีผู้ร่วมกันจะแก้ไขเหตุการณ์นั้นแล้วละครก็จบลงโดยไม่ให้คำตอบใด ๆ อีก/

นวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมาที่ควรกล่าวถึงคือ Catch - 22 ของ เฮเล่อร์ (Heller) เขียนในปี ค.ศ. 1961 กล่าวถึงความขลาดกลัวของนักบินที่พยายามหลีกหนีหน้าที่เพราะกลัวความตายด้วยการแกล้งเป็นคนบ้า เรื่องนี้นับเป็นการล้อเลียนเรื่องความกล้าหาญของนักบิน และในปี ค.ศ. 1965 กอมโบรวิค (Gombrowicz) ได้เขียนนวนิยายเรื่อง Cosmos ประกอบไปด้วยเหตุการณ์ที่เหลือเชื่อเช่น-เดียวกับเรื่องที่ผ่าน ๆ มา แต่เขาแสดงตัวละครที่มีลักษณะที่เข้าใจง่ายและมีความสัมพันธ์ของเรื่อง และในปีเดียวกัน วินสัน ได้เสนอ Beyond The Outsider โดยหวังที่จะสร้างปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ในแนวใหม่ (New

Existentealism) แทนที่ ซาร์ต และไฮเดกเกอร์ (Heidegger) นับได้ว่าวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" แสดงให้เห็นสาระสำคัญของปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ โดยเฉพาะปรัชญาของฝ่ายอเทวนิยมที่มี ซาร์ต เป็นผู้นำที่สำคัญ ส่วนนักเขียนสมัยใหม่ที่จัดอยู่ในกลุ่มงานเขียนแนว "แอบเสิร์ด" นี้คือ ดอสตอลแยฟสกี้ ริลเก้ (Rainer Maria Rilke) นิทเช่ คาฟกา และรวมทั้ง แฮมมิงเวย์ อีกด้วย

วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" นี้เมื่อเปลี่ยนแปลงลักษณะการบรรยายไป ชื่อก็จะเปลี่ยนไป เช่น black humor, nightmare fiction, anti-novel และนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Pratfalls in the Void (Penner. 1980 : 8)

<u>ลักษณะของวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด"</u>

นักเขียนวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" มีหลายคนที่สำคัญ ๆ เช่น เจมส์ จอยซ์ แฟรงค์ คาฟกา ฌอง-ปอล ซาร์ต อัลแบร์ กามูส์ ดอสตอลแยฟสกี้ **แซมมวล เบคเกต** เออแชน ไอโอเนสโก ฌอง เชอเน่ท์ อาเธอร์ อดามอฟ เอ็ดเวอร์ด อัลบี จอห์น มาร์ท นิเกล เดนนิส โจเซฟ เฮลเล่อร์ นิโคไล กาวกูล และทริสตาน ซารา เป็นต้น งานเขียนของนักเขียนเหล่านี้หลายชิ้นได้รับความสนใจจากนักวิจารณ์และผู้ทรงคุณวุฒิดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เท่าที่ผู้เขียนได้ศึกษาและที่มีผู้วิเคราะห์ไว้ พอสรุปลักษณะที่สำคัญได้ดังนี้

1. แก่นเรื่อง จะแสดงแนวความคิดที่ว่าชีวิตไร้ประโยชน์ ไร้เหตุผลและไม่มีความหมาย โดยแสดงออกในลักษณะ ดังนี้

1.1 ไม่ศรัทธาศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม

1.2 ชี้ให้เห็นชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมที่มีความเจริญทางวัตถุอย่างมาก นั้นมีแต่ความยุ่งยาก สับสน มนุษย์ไม่อาจทำใจสิ่งที่ต้องการได้ เพราะถูกบีบบังคับจากสภาวะแวดล้อม

1.3 แสดงความไม่มั่นคงของชีวิต เพราะมนุษย์ไม่สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ อย่างไร ชีวิตมนุษย์เหมือนการละเล่นในบางโอกาส และโชคชะตามักจะเล่นตลกกับชีวิตเสมอ งานในลักษณะนี้จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Pratfalls in the Void (Penner. 1980 : 8)

1.4 การฆ่าตัวตายโดยการตัดสินใจด้วยตนเอง เนื่องจากความเบื่อหน่ายในชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2. โครงเรื่อง มีลักษณะตรงข้ามกับแบบแผนต่าง ๆ ที่เคยมีมาคือ เหตุการณ์ในเรื่องไม่สัมพันธ์กัน ไม่เสนอเรื่องไปตามลำดับจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดจบ และที่สำคัญที่สุดคือไม่มีปมปัญหาที่สร้างความเร้าใจให้กับผู้อ่าน จึงไม่มีการคลี่คลายปมปัญหาไปสู่จุดที่ ผู้อ่านต้องการ วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" จึงสร้างความมึนงงให้กับผู้อ่าน และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นภาพของสถานการณ์ที่นำมาเรียงต่อกันเป็นเรื่อง และเป็นเรื่องที่วกวนซ้ำซาก เช่น บทละครเรื่อง Waiting for Godot ของเบคเกตเป็น anti - Aristotelian เพราะบทละครเรื่องนี้ไม่มีโครงเรื่อง (plot) ที่ประกอบด้วยเนื้อความ ปัญหา และทางออกของปัญหา (exposition, conflict และ Solution) สิ่งที่เบคเกตแสดงออกให้ผู้ชมเห็นเป็นเพียงภาพสถานการณ์ (situation) ที่สร้างขึ้นซ้อน ๆ กันจนเป็นภาพใหญ่ในตอนจบ (เสาวนุช ภูวณิชย์ 2517 : 42 - 43)+ในการวิเคราะห์บทละคร "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ Waiting for Godot และ Rhinoceros ในปริญญานิพนธ์ของ ประคองศักดิ์ สามนเสน (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 157 - 161) สรุปว่า เรื่อง Waiting for Godot ของเบคเกต การดำเนินเรื่องไม่เป็นไปตามแนวของละครแบบธรรมชาตินิยม (Naturalism) ที่เคยนิยมกันมาก่อน กล่าวคือ ไม่เริ่มจากเหตุการณ์เริ่มต้นไปสู่จุดสุดยอดของเรื่อง (Climax) บทละคร "แอบเสิร์ด" เรื่องนี้ดำเนินเรื่องไปโดยเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่เน้นเหตุเน้นผลแก่กัน เช่น ชายพเนจร 2 คนพูดว่า เขาจะไป แต่เขากลับนั่งเฉย ๆ ไม่ได้เคลื่อนไหวไปไหนเลย และ

เหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นอีกในตอนจบเรื่องเพียงแต่เปลี่ยนคนพูดเท่านั้น นอกจากนี้การดำเนินเรื่องยังมีลักษณะวนเป็นวงกลม (circular) ไม่มีจุดสุดยอด (climax) ที่แท้จริง และไม่มีการคลี่คลายปัญหาไปสู่จุดจบของเรื่องอีกด้วย เพราะการรอคอยคนชื่อ โกโดห์ (Godot) ของชายพเนจรทั้งสองเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันทุกฉากและวนเวียนอยู่เช่นนั้นโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น โกโดห์ ไม่เคยปรากฏให้เห็นแต่เขาก็ยังคอย แล้วเรื่องก็จบลงโดยไม่มีการอธิบายว่า ทำไม หรือเพราะเหตุใด โกโดห์ จึงไม่มา แล้วชายพเนจรจะทำอย่างไรต่อไป ส่วนบทละครเรื่อง Rhinoceros การดำเนินเรื่องขาดเหตุผลที่ควรเน้นจริงกล่าวคือ คนกลายเป็นแรดและในสถานที่ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นนั้นก็ไม่ได้อยู่ในบริเวณที่จะมีแรด การคลี่คลายปัญหาของเรื่องไม่อาจตอบปัญหาของผู้ชมได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เช่นเดียวกับนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" เรื่อง The Nose ของกอกูล (Nikolai Gogol) ซึ่งกล่าวถึงการเดินทางของจมูกจากใบหน้าของผู้เป็นเจ้าของไปผจญภัยเป็นเหตุให้เจ้าของจมูกได้รับความเจ็บปวด หรือการที่ศพขยายใหญ่โตขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้งในบทละครเรื่อง Amédée ของ ไอโอเนสโก

3. ตัวละคร มีลักษณะซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.1 เป็นตัวละครที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ตัวละครเป็นเหมือนไม่ใช่คนที่มีชีวิตจิตใจ แต่เป็นเหมือนหุ่นหรือตัวแทนของคนบางจำพวก เช่น วลาดิมีร์ ในเรื่อง Waiting for Godot เป็นตัวแทนของคนที่ไม่เชื่อมั่นในพระเจ้า แต่ก็ยังคงอดที่จะมีความหวังไม่ได้ว่าพระเจ้าอาจจะมา ปอซโซ เป็นตัวแทนของผู้ที่ชอบกดขี่ข่มเหงผู้อื่น ลักกี้เป็นตัวแทนของผู้ใช้แรงงานที่ยอมรับสภาพ ไม่ต้องการหลุดพ้นจากการเป็นคนรับใช้ของ ปอซโซ การร้องไห้ของลักกี้เมื่อปอซโซจะนำไปขายที่ตลาดจึงแสดงให้เห็นถึงสภาพที่ไร้เหตุผลของตัวละคร เพราะหากเป็นคนจริง ๆ แล้วเมื่อจะสามารถหลุดพ้นจากอำนาจของปอซโซได้ก็ควรจะดีใจ นอกจากนี้ ลักกี้ มีลักษณะเหมือนหุ่นมากกว่าเป็นคนเพราะเขาจะคิดได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำสั่งเท่านั้น และการที่เขาจะคิดได้เขาจะต้องสวมหมวกด้วย หากไม่สวมหมวกแล้วเขาจะคิดอะไรไม่ได้เลย (ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 162)

นอกจากนี้ตัวละครแบบ "แอบเสิร์ด" ยังเป็นตัวละครที่ขัดกับมาตรฐานของสังคมหรือเป็นตัวละครที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ เช่น จมูกที่เดินได้ในเรื่อง The Nose ของกาวกูล หรือตัวละครที่ตายแล้วแต่กลับมีชีวิตขึ้นมาได้อีกใน Candide ของวอลแตร์ (Voltaire)

3.2 ตัวละครมีลักษณะไม่ศรัทธาต่อเหตุผลและกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตยุ่งยาก การแสดงออกของตัวละครเป็นไปในลักษณะล้อเลียนเหตุผลและกฎเกณฑ์ของสังคมเช่นเดียวกับเรื่อง Republic ของพลาโต (Plato) ตัวละครลักษณะนี้จะพบได้ในเรื่อง Cosmos ของ กอมโบรวิช (Gombrawicz) ซึ่งแสดงให้เห็นความยุ่งยากในจิตใจมนุษย์ และเพื่อจะทำให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้จึงจำเป็นต้องหาระเบียบบางอย่างมาเป็นหลักยึด ในที่สุดก็จบลงในลักษณะของโรคจิต ประเภทสลืมตัวเช่นเดียวกับเรื่อง Catch - 22 ของเฮลเลอร์ (Heller) เขาได้เปลี่ยนแปลงเหตุผลและกฎเกณฑ์ของสังคมให้เป็นการล้อเลียนทหารซึ่งแท้จริงมีความขลาดอยู่ด้วยโดยกำหนดให้ตัวละครเป็นนักบินที่ต้องการหลีกหนีความตายในสงครามโดยทำตัวเป็นคนวิกลจริต ตัวละครดังกล่าวไม่ยึดถือกฎของสังคม แต่ถือเอาความรื่นรมย์ในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

3.3 ลักษณะตัวละคร "แอบเสิร์ด" ที่นักวิจารณ์กล่าวถึงมากคือตัวละครที่มีลักษณะโดดเดี่ยว อ้างว้าง ศัดขาดจากศรัทธาต่อพระเจ้า ความเชื่อต่าง ๆ ที่เคยมีมาในอดีต เช่น เรื่อง Before the Law ของคาฟกา แสดงให้เห็นผลลัทธิที่โหดร้ายและชีวิตที่อ้างว้างของผู้รอคอยการยอมรับจากบางสิ่งเป็นเวลาหลายปี สุดท้ายของการรอคอยคือความผิดหวัง เช่นเดียวกับเรื่อง First Love ของเบคเกต ตัวเอกของเรื่องมีสภาพเหมือนคนวิกลจริตเมื่อถูกขับไล่ออกจากบ้านหลังการตายของบิดา เขาใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวในสุสาน จนได้พบหญิงสาวที่พยายามติดตามเขาตลอดเวลา ในที่สุดเขาได้ไปอยู่ในห้องพักแคบ ๆ ของเธอ เรื่องราวคลี่คลายไปด้วยความขบขันแต่จุดหมายที่แจ่มชัดคือ ความโดดเดี่ยวอ้างว้างของตัวละครซึ่ง เบคเกต หมายความถึง

ผู้ที่ประสบกับความโหดร้ายของความรัก และการพลัดพรากซึ่งไม่มีใครหนีมันได้ เช่นเดียวกับ ทารู ใน La Chute ของ กามูส์ ผู้ต้องการจะเป็นนักบุญโดยไม่ต้องอาศัยพระเจ้า ทารูคือตัวแทนความคิดของกามูส์ที่คิดว่ามนุษย์ แม้ไม่มีศาสนาก็อาจเป็นคนดีได้ ทั้งนี้อยู่ที่การบังคับใจตนเอง และการเสียสละเพื่อผู้อื่น หรือ เมอโซ ใน L' Etranger ที่ไม่ยึดถือกฎเกณฑ์ซึ่งคนในสังคมปฏิบัติกันเป็นเหตุให้เขาถูกประหารในกรณีฆ่าคนตาย เพราะเขาไม่ได้ปฏิบัติตามวิถีที่คนในสังคมปฏิบัติเมื่อรู้ว่ามารดาตายจากไป การตัดสินประหารจึงเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล ตัวละครในลักษณะนี้บางครั้งเรียกว่า ตัวละครที่มีความรู้สึกแปลกสภาวะ (Alienation) คือแปลกสภาวะกับสังคมที่เขามีส่วนอยู่โดยเขารู้สึกเหมือนว่าสังคมไม่ยอมรับ และไม่ยอมเข้าใจการกระทำของเขา เปรียบเสมือนเขาเป็นคนนอกสังคมดังชื่อของเรื่อง

3.4 ตัวละครมีลักษณะตายตัว (Flat Character) และเปลี่ยนแปลงบทบาทกัน หรือเปลี่ยนจากตัวเองไปเป็นอีกคนหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผลสมควร เช่น เรื่อง The Pictureของ ไอโอเนสโก เป็นเรื่องของเศรษฐีกับจิตรกรซึ่งกำลังต่อรองราคาค่ารูปกัน ครั้งแรกเศรษฐีต้องการรูปนั้นมากโดยให้ราคาสูงแต่จิตรกรไม่ยอมขายแต่อีกไม่นานจิตรกรกลับขอร้องให้เศรษฐีรับภาพนั้นไปพร้อมกับให้เงินเศรษฐีไปด้วย และอีกตอนหนึ่งคือบุคลิกของเศรษฐีกับน้องสาวที่เปลี่ยนแปลงสลับกันได้ ลักษณะดังกล่าวล้วนไม่สมเหตุสมผลทั้งสิ้น หรือเรื่อง Rhinoceros ของไอโอเนสโก เช่นกัน ตัวละครเปลี่ยนแปลงจากคนเป็นแรดโดยขาดเหตุผล ลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สมจริง และเป็นสิ่งที่เหนือจริง ลักษณะเหล่านี้มักจะพบได้เสมอในตัวละครที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด"

+ สรุปได้ว่าตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" มีลักษณะไม่เหมือนจริง มีความนึกคิดไม่สอดคล้องกับสังคม บางครั้งเลอะเลือนเหมือนอยู่ในความฝันหรือคล้ายคนวิกลจริต บางครั้งเปลี่ยนแปลงลักษณะไปอย่างไม่สมเหตุสมผล และเป็นไปอย่างไม่คาดฝันอีกด้วย

4. การใช้ภาษา มักใช้ภาษาที่เหลวไหลไร้สาระในความรู้สึกของคนทั่วไป และไม่เป็นแบบแผนอันเป็นมาตรฐานของสังคม กล่าวคือ ไพเราะ สุภาพ กระทัดรัด สละสลวย มีเหตุผลและสื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น Waiting for Godot มีหลายตอนที่ตัวละครตัวหนึ่งไม่เข้าใจคำพูดของตัวละครอีกตัวหนึ่ง เช่นเมื่อ วลาดิมีร์ พูดถึงพระเยซูและโจรที่ถูกตรึงไม้กางเขน เอสตรากอนจะไม่เข้าใจว่าพูดถึงใครและการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อสังเกตที่เรียกว่า cross - talk ซึ่งไม่ใช่ภาษาที่คนธรรมดาสามัญใช้พูดกัน เช่น

วลาดิมีร์ : You're right, we're inexhaustible.
เอสตรากอน : It's so we won't think.
วลาดิมีร์ : We have that excuse.
เอสตรากอน : It's so we won't hear.
วลาดิมีร์ : We have our reasons.
เอสตรากอน : All the dead voices.
วลาดิมีร์ : They make a noise like wings.
เอสตรากอน : Like leaves.
วลาดิมีร์ : Like sand.
เอสตรากอน : Like leaves.
Silence
วลาดิมีร์ : They all speak together.
เอสตรากอน : Each one to it-self.
: Silence
วลาดิมีร์ : Rather they whisper.
เอสตรากอน : They rustle.
วลาดิมีร์ : They murmur.
เอสตรากอน : They rustle.

(ประคองศักดิ์ สามนเสน 2524 : 96)

จะเห็นว่าบางทีคล้าย ๆ บทเพลง และบางครั้งบทสนทนาของตัวละครฟังเหมือนการร้องโต้ตอบแบบในโรงมหรสพที่เรียกว่า music hall (เป็นสถานที่สำหรับแสดงการเต้นรำ ร้องเพลง เล่นกายกรรม เป็นต้น) เช่น เล่นคำว่า that โดยผลัดกันพูดให้ that อยู่ต้นประโยค และคำว่า His เริ่มจาก His home ไป his family แล้วต่อไปเรื่อย ๆ

เอสตรากอน : And what did he reply?

วลาดิมีร์ : That he'd see.

เอสตรากอน : That he couldn't promise anything.

วลาดิมีร์ : That he'd have to think it over.

เอสตรากอน : In the quiet of his home.

วลาดิมีร์ : Consult his family.

เอสตรากอน : His friends.

วลาดิมีร์ : His agents.

เอสตรากอน : His correspondents.

วลาดิมีร์ : His book.

เอสตรากอน : His bank account.

วลาดิมีร์ : Before taking a decision.

เอสตรากอน : It's the normal thing.

วลาดิมีร์ : Is it not?

เอสตรากอน : I think it is.

วลาดิมีร์ : I think so too.

Silence

(ประคองศักดิ์ สายนเสน 2524 : 96 - 97)

† ส่วนใน Rhinoceros ภาษาถูกลดค่าลงอย่างมาก คือให้ผู้แสดงขยับปากแต่ไม่มีเสียงดังออกมา ทำให้อีกฝ่ายไม่รู้ว่าพูดอะไรกับตน และการที่แต่ละคนลอกเลียนคำพูดของคนอื่นโดยที่ตนเองไม่มีความรู้สึก เช่นคำพูดนั้นเป็นการแสดงความไร้สาระของภาษา จะเห็นได้จากตอนที่แมวถูกเหยียบตาย ทุกคนพูดว่า "สัตว์เล็กๆ ที่น่าสงสาร" (Poor little thing!) เหมือนกัน นอกจากนี้ถ้อยคำที่นักตรรกวิทยาใช้อธิบายหลักตรรกศาสตร์ก็แสดงความไร้สาระของภาษาซึ่งแก่นแท้ไม่มีความถูกต้องสมเหตุสมผล เช่น บอกว่าสุนัขของเขามี 4 ขา และนักตรรกวิทยาจึงบอกว่านั่นคือแมว เพราะแมวก็มี 4 ขาเช่นเดียวกัน การบอกว่าสัตว์มี 4 ขา จึงอาจหมายถึงสัตว์ได้หลายชนิด ลักษณะดังกล่าวจะพบได้ในบรรยากาศแบบฝรั่งดังที่ หวีป วรดิลก (หวีป วรดิลก 2524 : 65 - 66 อ้างอิงมาจาก Mandal. 1974 : 25 - 26) ได้อธิบายถึงความแปลกสภาวะ (Alienation) ที่เกี่ยวกับภาษาไว้ว่า

> ในเวลาที่ภัตตาคารมีลูกค้ามาก จนการบริการแก่ลูกค้าเป็นภาระที่หนักยิ่ง ทำโดยระบบงานและเจ้าของภัตตาคาร พวกบริกรจะมองดูลูกค้าเพียงแต่ว่าเป็น "รูปแห่งคำสั่ง" ที่ตนรับมาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แมนเดล เคยได้ยินบริกรหญิงคนหนึ่งพูดกับลูกค้าคนหนึ่งว่า "อ้อ, คุณกอร์นบีฟ กับกะหล่ำปลี" คุณที่เธอพูดด้วยนี้ไม่ใช่มิสเตอร์หรือมิสซิสบราวน์ ไม่ใช่บุคคลที่มีอายุเป็นจำนวนปีที่แน่นอน พร้อมด้วยตำบลและที่อยู่ที่แน่นอน คุณคือ "คอร์นบีฟกับกะหล่ำปลี" ทั้งนี้เพราะบริกรหญิงมีแต่คำสั่งของลูกค้ามากมายมากดดันอยู่ในความคิดของเธอ

นอกจากนี้แล้วการใช้ภาษาของตัวละครมักแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีลักษณะเย็นชาเป็น และพูดจาไม่ปะติดปะต่อกัน บางครั้งยังพูดซ้ำ ๆ ซาก ๆ เหมือนจำสิ่งที่พูดไปแล้วไม่ได้

5. ฉาก ประกอบด้วยเวลาและสถานที่ที่ไม่กำหนดแน่นอน ไม่มีความสมจริงตามธรรมชาติ สถานที่เหมือนเป็นสัญญลักษณ์หรือฉากในโลกที่เป็นมายา เช่น Waiting for Godot(ดูเรื่องย่อในภาคผนวก) ต้นวิลโล่ในฉากแรกไม่มีใบติดอยู่เลย แต่ในฉากที่สองซึ่งห่างกันเพียงคืนเดียว ต้นวิลโล่กลับมีใบเพิ่มมากขึ้นอย่างเหลือเชื่อหรือในเรื่อง The Old Woman ของ คาร์มส์ นาฬิกาของหญิงชราเจ้าของห้องไม่มีเข็มชี้บอกเวลา และใน Rhinoceros (ดูเรื่องย่อในภาคผนวก) ซึ่งดูสมจริงในฉากต้น ๆ แต่ในฉากสุดท้ายของเรื่องดูเลื่อนลอย คือบอกไม่ได้ว่าเป็นเวลาใดและสถานที่ใด และในตอนจบมีฝูงแรดเต็มเวทีทำให้ฉากห่างไกลจากความเป็นจริงและดูเหมือนอยู่ในความฝันเป็นต้น

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาจะพบมากบ้างน้อยบ้างในวรรณกรรม แนว "แอบเสิร์ด" ผู้เขียนจะวิเคราะห์เรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ว่ามีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่อย่างไร อันจะทำให้เข้าใจจุดหมายในการสร้างงานของเขาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เท่าที่ได้กล่าวถึงความเป็นมาและลักษณะของ "แอบเสิร์ด" มาแล้วนั้นอาจสรุปได้ว่า วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" (Literature of The Absurd) คือวรรณกรรมประเภทบทละครและนวนิยายที่แสดงให้เห็นแนวความคิดที่ไร้สาระไร้เหตุผล และไร้ประโยชน์ของชีวิตมนุษย์ วรรณกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงแนวความคิดที่ "แอบเสิร์ด" เท่านั้น แต่ยังมีลักษณะ "แอบเสิร์ด"ปรากฏในโครงสร้างของวรรณกรรมอีกด้วย ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ดังกล่าว ไม่ได้เพิ่งปรากฏเมื่อมีการเคลื่อนไหวต่อต้านวรรณกรรมแบบเหมือนจริงของกลุ่มเอ็กซเปรสชันนิสม์ (Expressionism) และกลุ่มเซอร์เรียลิสม์ (Surrealism) เท่านั้น แต่ปรากฏให้เห็นได้ตั้งแต่วรรณกรรมในสมัยคัมภีร์เก่า Old Testament ที่มีเนื้อหากล่าวถึงการกำเนิดของโลกและมนุษย์แล้ว หลังจากนั้นวรรณกรรมกรีกที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ ละครกรีกที่เรียกว่า mimus และวรรณคดีที่มีชื่อเสียงของกวีกรีกโฮเมอร์ ชื่อ Iliad และ Odyssey

อีกด้วย ต่อมาลักษณะ "แอบเสิร์ด" ดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวต่อต้านวรรณกรรมในแนวโรแมนติก (Romantic) ในสมัยกลางของฝรั่งเศสดังจะเห็นได้จากบทขับร้องเรื่อง Aucassin และ Nicolette ลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้สัญญลักษณ์แสดงให้เห็นสิ่งที่ไร้สาระ (absurd) เช่น ความเชื่อในโลกที่ปราศจากความหมาย การล้มเลิกระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่เคยยึดถือกันมา สิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอแม้มิได้ตั้งความหวังเอาไว้ ทุกสิ่งล้วนไม่มีความมั่นคงแน่นอน ลักษณะเหล่านี้เป็นความไม่ปกติที่ทำให้เกิดลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมา และวรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่อีกเรื่องหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างตัวละครของวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ในเวลาต่อมาเป็นอย่างมาก คือ เรื่อง Don Quixote ของ Miguel Cervantes ซึ่งเขียนขึ้นระหว่างปี ก.ศ. 1905 - 1915 แต่ความแตกต่างของตัวละครของ Don Quixote จะแตกต่างไปจากตัวละครของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" ในเรื่องที่ว่า ไม่มีความสงสัยในเรื่องการมีชีวิตอยู่ และการมีอยู่หรือไม่ของพระเจ้า ในขณะที่ตัวละครของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" มักจะมีความสังสัยในเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอ วรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" มาเป็นที่รู้จักกันดีขึ้นในช่วงต่อต้านวรรณกรรมแบบเหมือนจริงของกลุ่มเอ็กซเปรสชั่นนิสม์ และเซอร์เรียลิสม์ เช่นปรากฏในนวนิยายของ เจมส์ จอยซ (James Joyce) เรื่อง Ulysses และงานของ คาฟกา เรื่อง Metamophosis และ The Trial ซึ่งเขียนขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1912 - 1925 ผลงานดังกล่าวเป็นที่แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ศูนย์กลางของแนวความคิดนี้อยู่ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ผลของสงครามที่ทำให้ผู้คนต้องล้มตายไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับผู้นำที่โหดร้ายและเผด็จการ ทำให้ผู้คนเริ่มไม่เชื่อในการมีพระเจ้าดังที่เคยเชื่อกันมา ถ้อยคำของ นิทเช่ (Nietzsche) ที่ว่า "พระเจ้าตายไปแล้ว" ทำให้คนส่วนใหญ่มีความพยายามที่จะค้นหาความจริงในถ้อยคำนั้น กลุ่มปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ที่มี คีร์เคเกอร์ด (Kierkegaad) เป็นผู้ริเริ่มจากปรัชญาเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น จนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาประมาณกว่า 30 ปี ปรัชญา

เอ็กซิสเทนเชียลิสม์ เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางทั้งในฝรั่งเศสและประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้จากการเผยแพร่ของ ฌอง - ปอล ซาร์ต (Jean - Paul Sartre) ผู้ที่ได้ชื่อว่านำคำว่า "แอบเสิร์ด" มาใช้เป็นคนแรกและ ซาร์ต ยังได้รับยกย่องจากนักวิจารณ์และผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ว่าเป็นผู้บุกเบิกแนวทางให้กับนักการละครแนว "แอบเสิร์ด" ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก นักเขียนที่สำคัญอีกคนหนึ่งในกลุ่มของ ซาร์ต คือ กามูส์ (Camus) เขาได้เขียนบทความที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในการเสนอแนวคิดแบบ "แอบเสิร์ด" บทความนั้น คือ The Myth of Sisyphus. และต่อมาเขาได้แสดงแนวคิดนั้นอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นในนวนิยายเรื่อง L'Etranger ซึ่งเขียนขึ้นในปีเดียวกันนั้น หลังจากนั้นเขาได้เขียนนวนิยายในแนวเดียวกันอีก 2 เรื่อง คือ La Peste และ La Chute นวนิยายของเขาทั้งสามเรื่องเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายและมีผู้ยกย่องให้เป็นนวนิยาย "แอบเสิร์ด" ที่ประสบผลสำเร็จที่สุด แต่ผู้ทรงคุณวุฒิทางการละคร "แอบเสิร์ด" ในปัจจุบันคือ เอสลิน (Esslin) ได้ชี้แจงว่าแม้ ซาร์ต และกามูส์ จะเสนอแนวความคิดว่าโลกนี้ไร้สาระ เช่นเดียวกับกลุ่ม "แอบเสิร์ด" ซาร์ต และ กามูส์ ก็ยังแตกต่างจากกลุ่ม "แอบเสิร์ด" ในเรื่องศิลปะที่ใช้ ทั้งนี้เพราะ ซาร์ต และ กามูส์ ยังคงใช้ภาษาที่ไพเราะ สละสลวย และเข้าใจได้ชัดเจนเหมือนวรรณกรรมในแบบเดิมอยู่ ในขณะที่กลุ่ม "แอบเสิร์ด" จะเลิกใช้ภาษาเช่นนั้นแล้ว และยังพยายามลดค่าของภาษาให้ต่ำลงจนไม่อาจเข้าใจได้แน่ชัดอีกด้วย และในด้านโครงสร้างวรรณกรรม "แอบเสิร์ด" มักจะละทิ้งโครงสร้างแบบที่เคยนิยมกันมาในอดีต จึงมีผู้กล่าวว่า วรรณกรรมแนวนี้เป็น วรรณกรรมต้านวรรณกรรม (anti - literary), anti - Aristotelian, anti-dramaและ anti - movel เป็นต้น

นักเขียนแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงมากคือ กลุ่มนักเขียนบทละคร "แอบเสิร์ด" เช่น ไอโอเนสโก (Ionesco) ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นผู้สร้างบทละครจนได้รับการขนามนามว่า ละคร "แอบเสิร์ด" เป็นครั้งแรก บทละครแนวนี้

มีกำเนิดมาจากละครกรีกที่เรียกว่า mimus ภาพยนตร์เงียบของ ชาลี แชปปลิ้น ภาพยนตร์มีเสียงของ Laurel and Hardy และละครตลกของพวกอเมริกัน ที่เรียกว่า Marx Brother และก่อนจะมาเป็นละคร "แอบเสิร์ด" ดังปรากฏในปัจจุบัน ได้มีพัฒนาการมาจากละครของ อัลเฟรด จารี (Alfred Jarry) ละครของ ลุยจิ พิแรนเดลโล (Luigi Pirandello) และละครของอาร์โตด์ (Artaud) ร่วมกับ เบรชท์ (Brecht) ซึ่งถูกเรียกว่า "ละครแห่งความโหดร้าย" (The Teatre of Cruelty) และ "ละครต่านละคร" (anti - drama) เป็นต้น ความแตกต่างของละครดังกล่าวก่อนจะมาเป็นละคร "แอบเสิร์ด" คือ ละครที่มีมาก่อนนักสร้างความตระหนกตกใจให้กับผู้ชมจนถูกเรียกว่า "The theatre of Cruelty" หรือ "ละครแห่งความโหดร้าย" แต่ละคร "แอบเสิร์ด" จะไม่ผูกพันผู้ดูในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และผู้ดูสามารถคิดไปอย่างไรก็ได้ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ละคร "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงมากจนถึงปัจจุบันคือ Waiting for Godot ของ เบคเกต (Beckelt) และ Rhinoceros ของไอโอเนสโก ส่วนนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" มักถือว่า ซาร์ต และกามูส์ คือ ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ และนักเขียนคนอื่น ๆ ที่สำคัญก็มี เบคเกต โดสตอลแยฟสกี้ คาฟกา เฮเลอร์ กาวกูล ไอโอเนสโก พินเตอร์ อัลบี อมาดอฟ มาโรช์ และรวมผลงานของแฮมมิงเวย์ เช่น The Old man and The Sea เป็นต้น

ปัจจุบันงานในลักษณะ "แอบเสิร์ด" มีปรากฏอยู่มากมาย อาทิ เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร และภาพยนตร์ โดยเฉพาะสังคมในปัจจุบันมีสภาวะแวดล้อมเหมือนดังที่พิแรนเดลโลได้แสดงไว้ในงานของเขา คือ สวมหน้ากากเข้าหากันเพื่อป้องกันตัวเองจากคำนินทาของผู้อื่น และหน้ากากนั้นเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ยิ่งความเจริญทางวิทยาศาสตร์มีมากขึ้นเท่าใด ผู้คนก็ยิ่งถูกบีบบังคับจากสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ยังเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเพื่อให้มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน และเมื่อสามารถเข้าใจและทำใจให้ได้ว่าทุกสิ่งในโลกล้วนไม่แน่นอนก็จะทำให้จิตใจเป็นสุขได้ในสังคมปัจจุบันที่มีแต่ความสับสนวุ่นวาย

บทที่ 3

วิเคราะห์ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

ในการวิเคราะห์เรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้เขียนพบลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องดังนี้

โครงเรื่อง

การศึกษาโครงเรื่องเพื่อให้เห็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" อย่างชัดเจนนั้น เท่าที่มีผู้ศึกษามาแล้วมักจะศึกษาโครงเรื่อง เนื้อเรื่องและวิธีการดำเนินเรื่องสัมพันธ์กันไป ทั้งนี้เพราะลักษณะ แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในโครงเรื่องมักจะแสดงออกมาในการดำเนินเรื่องที่ไม่เป็นไปตามแบบที่เคยปฏิบัติกันมาและในเหตุการณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน หรือไม่สมจริง ดังนั้นการศึกษาโครงเรื่องของเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาโครงเรื่อง เนื้อเรื่องและวิธีการดำเนินเรื่องควบคู่กันไป

เรื่องฉันและเขา

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง กล่าวถึงตัวละคร 2 ตัวคือ ฉันและเขา ตัวละครทั้งสองมีสถานภาพต่างกันคือ ตัวละครตัวที่หนึ่งเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ตัวละครตัวที่สองผู้เขียนเข้าใจว่าเป็นตัวละครตัวเดิมแต่สำเร็จการศึกษาแล้วหรืออาจเป็นใครสักคนที่มิใช่ผู้ที่อยู่ในวัยศึกษา ตัวละครทั้งสองมีความรู้สึกเช่นเดียวกันคือ เบื่อหน่ายสังคมเพราะมีแต่ความสับสนวุ่นวายและไม่จริงใจ ความวุ่นวายที่ตัวละครได้รับทำให้เขารู้สึกอยากจะหาความสงบ ตัวละครตัวที่หนึ่งแสดงความตั้งใจว่าจะไปวัดสักครั้งแต่ก็ไม่ได้ไป เหตุผลที่ตัวละครอ้างคือเขาไม่มีเวลาเช่นเดียวกันกับคนอื่น ๆ ที่มักอ้างกันเช่นนี้ ส่วนตัวละครตัวที่สองมิได้แสดงความตั้งใจจะไปวัดเช่นตัวละครตัวแรก แต่ความคิด

จะไปวัดเป็นสิ่งที่เขานึกขึ้นได้เมื่อประสบกับความวุ่นวายของสังคม ความต้องการนั้นปรากฏในจิตสำนึกของตัวละครในขณะที่ตัวละครตัวที่สองคือชีวิตในวัยที่ต้องไปเผชิญกับโลกกว้าง ความต้องการไปวัดถูกเก็บกดลงในจิตใต้สำนึก แต่ความรู้สึกต้องการความสงบนั้นจะปรากฏเด่นชัดขึ้นเมื่อตัวละครประสบกับสภาพวุ่นวายเหมือนที่เคยประสบมา

วิธีการดำเนินเรื่อง นักเขียนแบ่งเรื่องเป็น 2 ตอนโดยให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง การเปิดเรื่องเริ่มด้วยการบรรยายสิ่งแวดล้อมที่วุ่นวาย สับสน จะต่างกันเพียงว่าตอนแรกคือตอน "ฉัน" บรรยายสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ส่วนตอน "เขา" บรรยายสิ่งแวดล้อมในสังคมนอกมหาวิทยาลัย เรื่องดำเนินไปในแบบเดียวกันคือตัวละครเกิดความเบื่อหน่าย เพราะสังคมมีแต่ความวุ่นวาย และไม่จริงใจ ตัวละครมองชีวิตว่าเป็นสิ่งมืดมนและยุ่งยาก เรื่องจบลงเหมือนกันทั้งสองตอนคือ ตัวละครมีความรู้สึกต้องการความสงบโดยอยากไปวัดสักครั้งแต่ตัวละครทั้งสองก็มิได้ไปวัดตามความปรารถนา เพราะยังต้องประสบปัญหาวุ่นวายของสังคมจนไม่มีเวลาปลีกตัวไปวัดได้ ความต้องการดังกล่าวมีความแตกต่างกันเล็กน้อยโดยนักเขียนใช้วิธีการให้ความต้องการของตัวละครตัวแรกเป็นความต้องการตามจิตสำนึก ให้ความต้องการของตัวละครตัวหลังเป็นความต้องการที่ผุดขึ้นจากจิตใต้สำนึก เห็นได้จากในตอน "ฉัน" ดังนี้ "...ฉันจะข้ามฟากไปไหว้พระสักครั้ง ครั้งเดียวก็ยังดี ไม่มีเวลา ฉันคิดว่าใครก็คงพูดกันอย่างนี้" (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 67) และในตอนเขา "...เขารู้สึกขึ้นมาทันทีเหมือนเดินอยู่กลางทะเลทรายคนเดียว ร้อนจัด คอแห้งมาก ให้รู้สึกกระหายน้ำ เขาไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน พรุ่งนี้ฉันจะไปวัด เขาคิด..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 78) เรื่องจบลงด้วยการให้ตัวละครต้องเผชิญชีวิตอยู่ในสังคมอันวุ่นวายนี้ต่อไปโดยมิอาจหาทางออกให้กับตนเองได้เหมือนกับค้างเรื่องไว้ให้ผู้อ่านตัดสินใจเองโดยนักเขียนไม่ให้ความกระจ่างใด ๆ ในตอนจบ

ลักษณะการดำเนินเรื่องดังกล่าวมาเป็นการดำเนินเรื่องที่วกวนเหมือนวงกลม คือเริ่มจากการมองเห็นสภาพสังคมที่วุ่นวาย หลอกลวง ทำให้ตัวละครเกิดความเบื่อหน่ายและต้องการความสงบ แต่ก็หาไม่ได้ การดำเนินเรื่องแบ่งเป็น 2 ตอน ซึ่งแต่ละตอนดำเนินเหมือนกัน แตกต่างกันเพียงส่วนประกอบของฉากคือ ตอนแรกเป็นฉากในมหาวิทยาลัย ส่วนตอนหลังเป็นฉากชีวิตนอกมหาวิทยาลัย ความวกวนดังกล่าวมิได้ให้ความกระจ่างใด ๆ แก่ผู้อ่าน แต่เป็นเพียงการเสนอปัญหาซึ่งซ้ำกันทั้งสองตอนโดยไม่มีการคลี่คลายไปสู่จุดจบที่แจ่มชัด ลักษณะกลุ่มเครือเช่นนี้จะแตกต่างไปจากเรื่องในแบบเดิมที่ยึดถือเอกภาพตามแบบของอริสโตเติลเป็นสำคัญ กล่าวคือ มีการลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยเริ่มจากต้นเรื่องไปสู่กลางเรื่อง แล้วจึงคลี่คลายไปสู่จุดจบของเรื่อง (Exposition, Complication, Denouement) (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 184 – 185) แต่จะมีส่วนคล้ายกับบทละครเรื่อง Waiting for Godot (ดูในภาคผนวก ข) ของเบคเกต ซึ่งถือกันว่าเป็นบทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียง และมีลักษณะที่นักวิจารณ์เรียกว่าเป็น Anti-Aristotelian (เสาวนุช ภูวณิชย์ 2517 : 42 – 43) คือ ไม่ดำเนินไปตามแบบของอริสโตเติลซึ่งยึดถือเอกภาพในโครงเรื่องดังได้กล่าวแล้ว โครงเรื่องของเรื่องนี้จึงนับว่ามีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่ในวิธีการดำเนินเรื่องดังได้กล่าวมา

เรื่องความเงียบ

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง กล่าวถึงปัญหาของตัวละครผู้หญิงซึ่งตั้งครรภ์โดยมิได้แต่งงาน ตัวละครรู้สึกสับสนและตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำอย่างไรจึงไปพบเพื่อนเก่าคือตัวละครผู้ชายเพื่อขอคำแนะนำ แต่คำแนะนำของเพื่อนชายไม่ได้เป็นประโยชน์อะไรเลย และนักเขียนก็ไม่ได้คลี่คลายปัญหาให้ไปสู่จุดจบอย่างชัดแจ้ง แต่แทรกการบรรยายถึงตัวละครอื่น ๆ ที่ประกอบเข้ามาในเรื่องอีก 2 ตัว คือ คนรับใช้กับนักศึกษา นอกจากนี้

ยังแทรกความเคลื่อนไหวของสงครามในเวียตนามมาในเสียงประกาศของวิทยุซึ่งดังขึ้นในร้านอาหารที่ตัวละครทุกตัวอยู่ร่วมกัน ขณะที่เงียบเสียงสนทนาของตัวละคร

วิธีการดำเนินเรื่อง นักเขียนใช้บทสนทนาของตัวละครผู้ชายและผู้หญิงเปิดเรื่องสลับกับการบรรยายถึงความเป็นมาของตัวละครแต่ละตัวโดยให้ตัวละครเป็นผู้คิดถึงเรื่องราวในอดีตสลับเสียงประกาศข่าวสงครามเวียตนามจากวิทยุเมื่อมีความเงียบการดำเนินเรื่องจะวนเวียนอยู่ระหว่างบทสนทนา เรื่องราวของตัวละครและเสียงวิทยุจนเรื่องจบ เรื่องราวในแต่ละตอนไม่สัมพันธ์กัน เช่น การดำเนินเรื่องของเรื่องสั้นในเรื่องแบบเดิม

ลักษณะการดำเนินเรื่องของเรื่องนี้จึงเป็นการนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาเรียงต่อกันอย่างไม่สัมพันธ์กัน ความไม่สัมพันธ์กันของเหตุการณ์ในเรื่องนี้ทำให้เรื่องมีลักษณะเหมือนไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด" อันเป็นลักษณะซึ่งพบได้ในโครงเรื่องของเรื่องแนว "แอบเสิร์ด"

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

โครงเรื่องและเนื้อเรื่องกล่าวถึง ตัวละครซึ่งตื่นขึ้นมาพบศพซ่อนอยู่ในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือ ตัวละครพยายามคิดถึงเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิตเพื่อให้ลืมเรื่องศพแต่เมื่อเปิดลิ้นชักโต๊ะ ศพนั้นก็ยังคงอยู่ในสภาพเดิม ตัวละครเริ่มคิดจะกำจัดศพเขาเอาศพใส่ในถุงกระดาษสีน้ำตาลแล้วออกจากบ้านเพื่อหาที่ทิ้ง ขณะนำศพไปทิ้งเขานึกถึงนักการเมืองและเรื่องราวต่าง ๆ ของตัวเอง ขณะเดินไปคิดไปตัวละครเริ่มรู้สึกว่าศพนั้นขยายใหญ่ขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้นและกระดุกกระดิกได้ ตัวละครยังเดินต่อไปจนเย็นและค่ำ การเดินไปทิ้งศพทั้งวันทำให้ตัวละครรู้สึกอ่อนเพลียและหิวโหย ความคิดของตัวละครเริ่มฟุ้งซ่านแล้วเรื่องก็จบไปเฉย ๆ

วิธีการดำเนินเรื่อง นักเขียนให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเองโดยเปิดเรื่องในตอนเช้าวันหนึ่งเขาตื่นขึ้นมาและพบศพซ่อนอยู่ในลิ้นชัก เรื่องดำเนินไปว่าตัวละครคิดกำจัดศพนั้นพร้อมกับคิดถึงนักการเมืองและเรื่องราวต่าง ๆ ของตนเอง ขณะที่ตัวละครนำศพไปทิ้งนักเขียนได้สร้างเหตุการณ์ที่ไม่น่าเชื่อคือให้ศพเริ่มมีน้ำหนักและเคลื่อนไหวได้จนตัวละครรู้สึก แต่เขาก็ยังหาที่ทิ้งไม่ได้จนค่ำ ตัวละครรู้สึกอ่อนเพลียและหิวโหย เรื่องจึงจบลงด้วยการกล่าวถึงรถไฟขบวนสุดท้ายที่เพิ่งจะเข้าสู่สถานี

จากโครงเรื่อง เนื้อเรื่องและวิธีการดำเนินเรื่องดังกล่าวจะพบลักษณะที่ทำให้โครงเรื่องนี้มีความไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด" ได้จากเหตุการณ์ในเรื่อง กล่าวคือการที่ศพไปซ่อนอยู่ในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือ การขยายตัวใหญ่ขึ้นในถุงกระดาษและการเคลื่อนไหวได้ของศพในถุงกระดาษ เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวล้วนขาดความสมจริงตามธรรมชาติซึ่งเป็นเหตุให้เรื่องนี้มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่เช่นเดียวกับบทละครเรื่อง Amédée ของไอโอเนสโก ที่ศพสามารถขยายตัวใหญ่ขึ้นได้ และวิธีการดำเนินเรื่องที่เหนือจริงหรือขาดเหตุผลที่เป็นไปได้ตามธรรมชาติคือ ตัวละครตื่นขึ้นมาพบศพในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือ ทำนองเดียวกับเรื่อง เมตตาโมโฟซีส ของคาฟกาที่ให้ตัวละครตื่นขึ้นมาในตอนเช้าและพบว่าตัวเองได้กลายเป็นแมลงวันไป

เรื่องกำแพง

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง เป็นการบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของตัวละครซึ่งบางวันจะไม่มีอะไรบันทึกไว้เลย แต่บางวันก็บันทึกไว้มาก เรื่องราวซึ่งตัวละครบันทึกไว้ในแต่ละวันไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ในการบันทึกนั้นผู้อ่านทราบจุดประสงค์ของผู้บันทึกได้อย่างกลุ่มเครือ ยกเว้นความเบื่อหน่ายที่แสดงไว้ในบันทึกอย่างชัดเจนทุกวัน

วิธีการดำเนินเรื่อง ตัวละครเป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ประจำวันลงไปเกือบทุกวัน วันที่ไม่มีการบันทึกตัวละครก็จะบันทึกไว้ว่า "ไม่มีอะไรบันทึก" "ไม่มีอะไร" และ "เบื่อ"

เรื่องที่บันทึกในแต่ละวันจะไม่ต่อเนื่องกัน ตัวละครจะเริ่มต้นใหม่ทุกครั้งที่มีการบันทึก การบันทึกจะดำเนินไปจนสิ้นสุดในวันที่ 24 มิถุนายน อันเป็นการบันทึกถึงผู้หญิงคนหนึ่งที่เขาพบบนรถไฟมาตลอด 10 ปี แต่เขาไม่เคยรู้จักเธอเลย

ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่พบในเรื่องนี้คือวิธีการดำเนินเรื่องที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นเหมือนภาพที่นำมาเรียงต่อ ๆ กันอย่างไม่เกี่ยวพันกันเลย เรื่องสั้นแบบเดิมจะไม่มีลักษณะเช่นนี้ เนื้อเรื่องที่ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้เรื่องดูไร้สาระในความรู้สึกของผู้ที่คุ้นเคยกับโครงเรื่องของเรื่องสั้นตามแบบเดิมซึ่งมีความสัมพันธ์กันทุกตอน

เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง เป็นการเล่าเรื่องของตัวละครผู้ได้เดินทางไปในชนบทและได้พบความสวยงามตามธรรมชาติ ขณะเดียวกันความงามนั้นก็กำลังจะถูกทำลายไปเพราะความเจริญของชนบทนั้น ตัวละครเปรียบความงามของธรรมชาติเหมือนหญิงสาวบริสุทธิ์ และความเจริญเป็นชายหนุ่มที่ทำให้หญิงสาวมีมลทิน แล้วตัวละครก็ได้พบคนหลายคนกำลังแบกหีบศพเดินลัดทุ่งมาทางเขา คนที่ตามหีบศพมาพูดกับตัวละครว่าผู้ตายยังไม่สมควรตายเพราะยังไม่ได้เกี่ยวข้าวในนาเลย ตัวละครจึงนึกได้ว่าแม้แต่การตายก็ยังเกิดขึ้นอย่างไม่มีใครคาดถึง

วิธีการดำเนินเรื่อง นักเขียนเปิดเรื่องด้วยการบรรยายความงามของธรรมชาติโดยให้ตัวละครเป็นผู้บรรยาย เรื่องดำเนินไปเรื่อย ๆ ด้วยการบรรยายชีวิตในชนบทสภาพชนบทที่เปลี่ยนแปลงไปจนกลายเป็นสังคมเมืองที่วุ่นวาย แล้วเรื่องก็ถูกปิดด้วยการตายของชาวนาคนหนึ่งซึ่งตายไปโดยยังไม่ได้เกี่ยวข้าวให้เรียบร้อย เพื่อนพ้องจึงต้องลำบากเพราะต้องรับภาระช่วยเกี่ยวข้าวให้ เรื่องจบลงด้วยการสรุปของตัวละครว่าทุก ๆ สิ่งในโลกเกิดขึ้นได้โดยไม่มีใครคาดการณ์ล่วงหน้าได้แม้แต่ความตาย

ความไม่สัมพันธ์กันของเหตุการณ์ในเรื่องซึ่งกล่าวถึงความงามตามธรรมชาติ แล้วแทรกเรื่องการตายของชาวนาขึ้นมาทันทีแล้วก็จบเรื่อง นับเป็นความไร้สาระที่ไม่เคยมีมาก่อนในเรื่องสั้นแบบเดิมซึ่งจะต้องปูพื้นมาเป็นลำดับก่อน และจบเรื่องด้วยการคลี่คลายปัญหาให้ชัดเจน ความไม่สัมพันธ์ของเหตุการณ์ในเรื่องจึงแสดงลักษณะ "แอบเสิร์ด" ให้ผู้อ่านได้เห็นในโครงเรื่อง

เรื่องรถไฟเด็กเล่น

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องของตนเองขณะไปส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิต ตัวละครรู้สึกว่าตัวเองได้ตายไปแล้วเพราะถูกรถไฟเด็กเล่นของเด็กหญิงคนหนึ่งซึ่งเขาพบที่ป้ายรถประจำทางชนเอา ขณะที่ตัวละครคิดถึงเรื่องการตายของตัวเองเขาก็นึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ และบทสนทนาของคนไข้โรคจิตในโรงพยาบาลควบคู่ไปด้วย ความคิดของเขาวนเวียนอยู่กับเรื่องเหล่านี้จนจบเรื่อง

วิธีการดำเนินเรื่อง ตัวละครเป็นผู้เปิดเรื่องด้วยการเล่าเรื่องของตนเองที่ได้ไปส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิต แล้วขณะจะกลับบ้านก็ถูกรถไฟเด็กเล่นของเด็กหญิงคนหนึ่งชนตายที่ป้ายรถประจำทาง เมื่อนึกถึงเรื่องการตายจบลง ตัวละครก็หวนไปคิดถึงเหตุการณ์ในโรงพยาบาลโรคจิตและบทสนทนาของคนเหล่านั้น เรื่องจะวนเวียนอยู่กับเหตุการณ์เหล่านี้ตลอดเรื่องแล้วนักเขียนปิดเรื่องด้วยการให้ตัวละครคิดถึงเรื่องรถไฟเด็กเล่นซึ่งชนเขาตาย

วิธีการดำเนินเรื่องเช่นนี้มีลักษณะวกวน ซ้ำซาก เหมือนวงกลมที่ไม่สิ้นสุด การดำเนินเรื่องจึงมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" เช่นเดียวกับเรื่องฉันและเขา ส่วนเหตุการณ์ในเรื่องที่ทำให้เรื่องมีความไร้สาระมากขึ้นคือ เรื่องของรถไฟเด็กเล่นชนคนตาย ซึ่งในชีวิตจริงเหตุการณ์เช่นนี้จะเป็นไปไม่ได้เลย เรื่องรถไฟเด็กเล่นจึงมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่ทั้งในวิธีการดำเนินเรื่อง และในเหตุการณ์ในเรื่อง

เรื่องอัตชีวประวัติ

โครงเรื่องและเนื้อเรื่องเป็นการแสดงความรู้สึกของตัวละครที่มีต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน ตัวละครแสดงความไม่ศรัทธาต่อค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมด้วยการเสียดสี เช่น เสียดสีการนิยมผ่อนส่งบ้าน การโฆษณาขายสินค้าที่มีแต่แจกและแถม การแต่งงานที่จัดกันใหญ่โตเพื่ออวดความร่ำรวย เป็นต้น จากนั้นตัวละครก็เล่าถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เคยพบเห็นมาอย่างไม่สัมพันธ์กันจนจบเรื่อง

วิธีการดำเนินเรื่อง ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเปิดเรื่องว่าทุกคนมาจากแหล่งเดียวกัน แต่เมื่ออยู่ไปนาน ๆ ความแตกต่างก็จะเกิดขึ้น เพราะค่านิยมในสังคม เมื่อเล่าความเป็นไปในสังคมกับความเป็นอยู่ของตนเองแล้ว ตัวละครก็เล่าถึงการเดินทางไปทำงานของตัวเขาและความคิดเรื่องต่าง ๆ ที่วนเวียนอยู่ในสมอง บางตอนนักเขียนแทรกคำพูดของบุคคลต่าง ๆ เข้ามาอย่างไม่สัมพันธ์กัน เช่น

"...ใช่ คุณอ้วนขึ้น จริง ๆ รู้สึกขาวขึ้นด้วย ครับ กลิ่นเธอของคุณหอมหอม ๆ"

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 182) จากนั้นก็บรรยายสัญชาตญาณบางอย่างที่ทำให้มนุษย์กลายอาการต่อต้านลงอย่างฉับพลัน นอกจากนี้ก็ยังบรรยายความหรูหราในสังคม แล้วบรรยายความฝันของตัวละคร บรรยายถนนสายหนึ่งซึ่งมีคนตายจากอุบัติเหตุปรากฏอยู่แล้วเรื่องก็จบลงด้วยการให้ตัวละครโยนก้อนหินไปเบื้องหน้าทำให้กระจกแตกละเอียดท่ามกลางความเงียบของถนนสายนั้น

ลักษณะที่ไม่สัมพันธ์กันของเหตุการณ์ในเรื่อง ทำให้เรื่องนี้ดูไร้สาระเพราะเหมือนกับนักเขียนไม่ได้วางโครงเรื่องให้กระชับ แต่นึกจะเขียนอะไรก็เขียนลงไป ความไม่สมประกอบเช่นนี้จึงนับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ของโครงเรื่อง

เรื่องออกไปจากความมืด

โครงเรื่องและเนื้อเรื่องกล่าวถึงตัวละครซึ่งเกิดความรู้สึกอึดอัดต่อสภาพความเป็นอยู่ของตัวเองและสังคมในเมืองหลวง ตัวละครได้เล่าถึงความอัดอั้นนั้นว่าเป็นเหมือน "วัฒนธรรมปลากระป๋อง" หรือ "ศีลธรรมปลากระป๋อง" ที่ผู้ปฏิบัติตามไม่มีสิทธิเลือกแต่จะถูกยัดเยียดให้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของผู้นำ แล้วตัวละครก็แสดงความรู้สึกที่ต้องการทำลายล้างสภาพสังคมของเขาเองโดยการคิดฝันขณะยืนอยู่บนรถประจำทาง ความคิดฝันของเขาคือการได้ปล้นธนาคารซึ่งเป็นของนายทุนผู้ผูกขาดเศรษฐกิจประเทศและการเลือกยิงรถยนต์ราคาแพง ๆ ได้ตามใจชอบ แต่เรื่องก็เป็นเพียงความคิดฝันซึ่งตัวละครไม่อาจทำได้เลยในชีวิตจริง

วิธีการดำเนินเรื่อง ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องโดยตลอด การเปิดเรื่องเริ่มจากความรู้สึกอึดอัดต่อสภาพเป็นอยู่จนแทบจะทนไม่ได้ เรื่องดำเนินไปด้วยการให้ตัวละครคิดฝันไปว่าได้ปล้นธนาคารที่มีชื่อเสียงที่สุดได้สำเร็จอย่างง่ายดาย และได้เลือกยิงรถยนต์ราคาแพงอย่างสมใจ แต่แล้วตัวละครก็ได้ยิงคนที่มีส่วนคล้ายตัวเขามากที่สุดและเป็นเหตุให้เพื่อนที่ไปด้วยไม่พอใจ เรื่องดำเนินไปด้วยการให้ตัวละครรู้สึกตัวตื่น เพราะการเบียดเสียดกันในรถประจำทาง วนเวียนสลับกับความคิดฝันของเขาเองอยู่ตลอดเวลา ตอนจบเขาจะลงยังจุดหมายแล้วขึ้นไปที่ทำงาน

เหตุการณ์ในความคิดฝันของตัวละครเป็นความเหนือจริงซึ่งไม่น่าจะมีใครคิดทำได้ เรื่องราวต่าง ๆ จึงดูไร้สาระ นอกจากเหตุการณ์แล้วกลวิธีการดำเนินเรื่องซึ่งมักจะย้อนไปย้อนมาระหว่างความฝันกับความแออัดบนรถประจำทางที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกช้ำชาก วกวน ลักษณะเช่นนี้มักจะพบได้ในโครงเรื่องแนว "แอบเสิร์ด"

เรื่องไอ้ตึง - ต่อง

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง เป็นเรื่องการล้อเลียนกฎเกณฑ์บางอย่างของสังคม ซึ่งตัวละครเป็นผู้เล่า กฎเกณฑ์ที่ตัวละครไม่เห็นด้วยอย่างมากจนเห็นเป็นเรื่องขันแล้วนำมาล้อเลียนคือ การยืนตรงเคารพธงชาติเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติในเวลาเช้าและเย็น ตัวละครได้เล่านิทานแสดงสภาพของผู้คนหลายประเภทรวมทั้งพระภิกษุว่า ทุกคนพยายามหลีกเลี่ยงการยืนตรงอย่างสุดชีวิตราวกับหนีภัยสงคราม คนที่ยืนตรงอยู่ตามถนนหนทางก็มิใช่เพราะความรักชาติแต่เป็นเพราะหนีไม่ทัน การสร้างกฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงเป็นความไร้สาระที่น่าขบขัน

วิธีการดำเนินเรื่อง นักเขียนให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องเอง โดยเปิดเรื่องด้วยการแสดงความไม่ศรัทธาต่อคำขวัญหรือคำโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ที่ชักชวนให้เสียสละเพื่อชาติ จากนั้นตัวละครก็เล่านิทานซึ่งคิดขึ้นเองโดยใช้สัญญลักษณ์ที่ผู้อ่านทำใจได้โดยง่ายว่า เป็นนิทานที่แสดงสภาพความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบันอันเป็นเรื่องที่ผู้เล่ามองว่าน่าขบขัน เนื้อเรื่องของนิทานจะดำเนินไปพร้อมกับการกล่าวถึงความบาดเจ็บของตัวละคร กล่าวคือ การที่ผู้คนพากันหลบหนีสัญญาณภัยก่อนมีเพลง ทำให้น้ำย่อยเกิดเป็นพิษสลับการเตือนให้ผู้อ่านระลึกว่าเรื่องที่เล่านั้นเป็นนิทาน สุดท้ายเรื่องจบลงพร้อมกับนิทานของตัวละครซึ่งสรุปว่า ไม่น่าเชื่อว่าในโลกนี้จะมีบทเพลงที่ทำให้น้ำย่อยของคนเป็นพิษได้

ลักษณะโครงเรื่องนี้ประกอบด้วยเหตุการณ์ที่เหลือเชื่อ คือการหนีเสียงเพลงราวกับหนีสงคราม และนิทานซึ่งวนเวียนไปมาอยู่ระหว่างการหลบหนีเสียงเพลงกับอาการบาดเจ็บของตัวละคร ลักษณะเช่นนี้ทำให้เรื่องดูไม่มีสาระเพราะไม่สมเหตุสมผลและซ้ำซาก ความไม่สมเหตุสมผลและความซ้ำซากนี้คือลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่พบได้ในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด"

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ปรากฏว่า เรื่องสั้นเพียง 9 เรื่อง เรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องกำแพง เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง เรื่องรถไฟเด็กเล่น เรื่องอัตชีวประวัติ เรื่องออกไปจากความมืด เรื่องไอ้ตึง-ต่อง มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในโครงเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่อง และเหตุการณ์ในเรื่อง ส่วนอีก 3 เรื่อง คือ เรื่องสงคราม เรื่องสะพาน และเรื่องสองข้างทาง ไม่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่เลย

<u>แก่นเรื่อง</u>

แนวความคิดแบบ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่อง ของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

เรื่องสงคราม

แนวคิดของเรื่องนี้นักเขียนมุ่งแสดงให้ผู้อ่านได้เห็นความไร้เหตุผล ไร้สาระของชีวิตมนุษย์ เพราะแม้แต่สิ่งที่แน่นอนที่สุดของชีวิตคือ ความตาย มนุษย์ก็ยังไม่สามารถทราบได้ว่ามันจะมาถึงตนเมื่อใด สุชาติ สวัสดิ์ศรี เห็นว่าสงครามมิใช่เป็นเพียงการต่อสู้ของผู้ชายที่ต้องไปตายในสนามรบเท่านั้น แต่สงครามยังหมายถึงการต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ เพื่อการมีชีวิตอยู่ในโลก เช่น การคลอดบุตรของผู้หญิง ทั้งนี้เพราะการคลอดบุตรทำให้ผู้หญิงหลายคนต้องเสียชีวิตไปในการต่อสู้กับความเจ็บปวดเหมือนที่ผู้ชายต้องเสียชีวิตไปในสงคราม และความตายยังไม่เคยกำหนดให้ผู้ใดได้ทราบล่วงหน้าเลยจนกระทั่งมันมาถึง การไม่สามารถคาดคะเนได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อใดแม้แต่ความตาย ทำให้มนุษย์รู้สึกถึงความไม่มั่นคงหรือความไม่แน่นอนของชีวิต ชีวิตนั้นจึงดูไร้เหตุผลเหมือนสิ่งไร้สาระ

แนวคิดของเรื่องจะปรากฏในแนวคิดของตัวละครซึ่งเห็นว่าชีวิตมนุษย์นั้นไม่มีสิ่งใดแน่นอน และขาดจุดมุ่งหมายที่แท้จริง จุดมุ่งหมายของชีวิตนี้คือสิ่งที่เขาแสวงหา แต่เขาก็ยังหาไม่พบ แม้จะมีคนบอกว่าควรปฏิบัติอย่างไรกับชีวิต ตัวละครก็ยังคงสงสัยและแสวงหาอยู่เช่นเดิม เพราะไม่มีสิ่งใดทำให้เขามั่นใจได้ว่าคำพูดของผู้ใดจะบอกความหมายของชีวิตได้แน่ชัด นอกจากความสงสัยในชีวิตแล้วตัวละครยังแสดงให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดที่ว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมเป็นสิ่งยุ่งยากไม่จริงใจ และน่าเบื่อหน่ายที่สุด ดังคำพูดของตัวละครว่า

> ...เจ้าของร้านขายยาแห่งหนึ่งที่พบกันแถวชานเมืองพูดให้ฟังว่า ชีวิตของเราเราก็ควรใช้ให้เต็มที่ แต่ฉันกลับหันมารู้สึกถึงความว่างเปล่าของชีวิตที่ไร้แก่นสาร ฉันไม่รู้แน่ว่าตัวเองเกิดมามีชีวิตเต็มที่หรือเปล่า และไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าตัวเองต้องการอะไรแน่นอน ฉันไม่มีจุดหมาย ฉันจะต้องค้นหานามธรรมที่ว่านี้ให้พบ ในสังคมที่การเมืองไม่มีความจริงใจ สิ่งที่อยู่สำหรับฉันคือความสงสัย...ฉันสงสัย
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 72)

และ

> ใครใกรในละแวกหอพัก เรียกฉันว่านักศึกษา อ้วก ฉันมองเห็นเวลาเช้าที่มีเครื่องกลไกบอกเวลา ทุกคนแต่งตัวใส่เสื้อขาว กางเกงและกระโปรงสีน้ำเงิน ผูกเนคไทลายสลับหอบหนังสือและสมุดที่มีตราสถาบันเหมือนกันหมดเหมือนกันจนรู้สึกวิงเวียนอยากจะอาเจียน หัวกลม ๆ เมื่อมองลงมาจากที่สูงเป็นหัวที่อยู่ในระเบียบเหมือนกันหมด ฉันเบื่อความเหมือนกัน สิ่งเหมือนกันนี่หรือที่ใครต่อใครเรียกฉันว่านักศึกษา...นักศึกษา...วันหนึ่งฉันคงเป็นบ้า
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 72 - 73)

กฎระเบียบที่ตัวละครเปื่อหน่ายมากจนรู้สึกอยากจะอาเจียน คือกฎระเบียบของนักศึกษาโดยเฉพาะระเบียบการแต่งกาย เพราะตัวละครเห็นว่าความเหมือนกันมิได้เป็นสิ่งกำหนดคุณค่าของชีวิต หรือมิใช่จุดหมายที่แท้จริงของชีวิต แต่เป็นเหมือนการจำกัดขอบเขตของมนุษย์ซึ่งทำให้ชีวิตยุ่งยากและขาดอิสรภาพ ชีวิตที่อยู่ในขอบเขตดังกล่าวจึงไร้ค่ามากยิ่งขึ้นในความรู้สึกของตัวละครผู้เป็นตัวแทนของนักเขียน

แนวความคิดทั้งหมดของเรื่องนี้สรุปได้ว่า ชีวิตมนุษย์นั้นว่างเปล่า ไร้จุดหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตยุ่งยากมากขึ้น

เรื่องความเงียบ

แนวคิดสำคัญของเรื่องนี้ปรากฏในคำพูดของตัวละครผู้ชาย ซึ่งกล่าวกับตัวละครผู้หญิงเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ว่า ชีวิตในโลกนี้ยุ่งยาก เดือดร้อนกันทุกคน และแม้ว่าจะสามารถทำความเข้าใจกันได้ แต่ทุกคนก็ต้องเป็นตัวของตัวเอง ดังบทสนทนาที่ว่า

- ฉันคิดว่าคุณไม่เข้าใจอะไรเลย
- ผมเข้าใจ ไอ้สิ่งที่อยู่ข้างในนั้นน่ะเป็นความยุ่งยาก ผมเข้าใจโลกนี้ทั้งโลก ทุกคนก็มีความยุ่งยากของตัวเองทั้งนั้น ผมเข้าใจทุกคนต่างมีเรื่องเดือดร้อนด้วยกันทั้งนั้น
- คุณไม่ได้เป็นเพื่อนฉันเลย
- ข้อนั้นอย่าวิตก...ผมรู้สึกเห็นใจ
- คุณก็ทำได้แค่นั้น
- ผมบอกว่าผมเห็นใจ เพราะผมพูดได้เพียงเท่านี้ คนเราทำความเข้าใจกันได้ แต่บางเรื่องมนุษย์ช่วยแทนที่ความเดือดร้อนให้กันไม่ได้

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 87)

แนวคิดดังกล่าวนี้ นอกจากปรากฏในบทสนทนาตอนนี้แล้ว นักเขียนยังได้สร้างเรื่องราวให้ตัวละครฝ่ายหญิงประสบปัญหาตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงาน ชีวิตของเธอจึงยุ่งยากเพราะไม่ดำเนินไปตามระเบียบที่สังคมวางกรอบไว้เป็นการสนับสนุนคำพูดของตัวละครฝ่ายชายที่ว่าชีวิตนี้ยุ่งยากให้ดูหนักแน่นขึ้น ชีวิตของตัวละครอื่น ๆ คือ คนรับใช้และนักศึกษาก็มีปัญหายุ่งยากทั้งสิ้น นอกจากชีวิตของตัวละครในเรื่องแล้ว ในท่ามกลางความเสียบนักเขียนยังแสดงให้เห็นความยุ่งยากและไร้สาระของชีวิตจากประกาศข่าวสงครามในเวียดนาม ซึ่งผู้คนต้องล้มตายไปเป็นอันมาก ชีวิตถูกตีราคาเป็นเงินเพียงไม่กี่ร้อยบาท ดังข้อความว่า "...ครอบครัวของผู้เสียชีวิตจะได้รับค่าทำขวัญ ถ้าหากผู้เสียชีวิตอายุต่ำกว่า 18 ปี จะได้รับศพละ 372 บาท ส่วนบ้านที่เสียหายไม่ถึงครึ่งจะได้รับค่าเสียหายหลังละ 254 บาท..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 96) ทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใดต่างก็มีชีวิตยุ่งยาก และไม่อาจกำหนดชีวิตได้แน่นอนแม้แต่ความตาย มนุษย์ก็ไม่อาจทราบล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมนุษย์จึงได้เห็นความไร้ค่าซึ่งขณะมีชีวิตอยู่ไม่อาจที่ราคาได้ดังตัวอย่างข้างต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้อาจสรุปได้ว่า ชีวิตล้วนยุ่งยาก ไร้สาระ และทุกคนมีแนวทางชีวิตเป็นของตนเองโดยไม่มีใครแทนที่ใครได้ แนวคิดนี้จึงมีส่วนคล้ายแนวคิดของกลุ่ม "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" ที่เชื่อในความไร้สาระของชีวิต แต่ก็เชื่อในความสามารถของมนุษย์ว่ามนุษย์ยังมีทางเลือกเป็นของตนเอง ในขณะที่กลุ่ม "แอบเสิร์ด" เชื่อว่าโลกนี้ไร้สาระและมนุษย์ต้องยอมรับชะตากรรมอย่างไม่มีทางเลือก ดังมีผู้กล่าวถึงความแตกต่างของแนวคิดทั้งสองนี้ไว้ว่า

> ...รากฐานของความคิดแบบอัตถิภาวนิยมเน้นว่า การอยู่ในโลกนี้ไร้สาระ (แอบเสิร์ด) และเน้นว่ามนุษย์จะต้องตระหนักในความไร้สาระนั้น แต่อัตถิภาวนิยมยังยอมให้ผู้คนสลักเสลาชะตาชีวิตของตนเอง และถือว่ามนุษย์ถูกกำหนดโดยการกระทำของเขา ตรงนี้เองที่มันแยกปรัชญาแอบเสิร์ดที่แท้จริง ซึ่งไม่มีทางเลือกให้ไว้...
>
> (นพมาส ศิริกายะ 2525 : 115)

แนวคิดของเรื่องนี้จึงก้ำกึ่งระหว่างแนวคิด "แอบเสิร์ด" กับ "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" หรือ "อัตถิภาวนิยม" แต่หากจะตัดสินใจให้แน่ชัดลงไป แนวคิดนี้น่าจะเป็นแนวคิดของกลุ่ม "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" ซึ่งมีความเชื่อในความไร้สาระ (แอบเสิร์ด) ของชีวิต

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

แนวคิดในเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความบีบคั้นของสังคมที่สับสน วุ่นวาย และหลอกลวง จนทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกแปลกหน้ากับตัวเอง และสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันก็รู้สึกเบื่อหน่ายกับชีวิต แต่ก็ไม่กล้าตัดสินใจอะไรลงไปได้แน่นอน ดังข้อความว่า

...ถ้าหากไม่ถูกกลืนไปในความสับสนของระบบ ก็มักจะจมปลักลงสู่ความปวดร้าวที่ต้องโกหกตัวเองเรื่อยมา...
...
...
...เราทุกคนต่างก็คิดว่าตัวเองเข้าใจกันทั้งนั้น แต่ที่จริงแล้วหลอกลวงทั้งเพ พวกเราล้วนแต่เดินทางมาโกหก หน้าไหว้ หลังลอก แล้วก็วิ่งหนีตัวเองเรื่อยไป
...
...
...ฉันเหลือบมองแนวคันนา รู้สึกแปลกน้ำต่อสรรพสิ่งที่คุ้นเคยและอยากเตลิดออกไปให้ไกล...ช่วยบอกฉันที ฉันจะมีชีวิตอยู่อย่างไร แต่ก็เท่านั้น หลังจากการค้นหาคือความเบื่อหน่าย ฉันจะมองความมืดเห็นได้อย่างไร มาจากไหน ไม่มีใครรู้ จะไปไหน ก็ไม่มีใครรู้อีก...
...
...
...เรามันขี้ขลาดที่จะมีชีวิต แต่ก็ไม่กล้าที่จะตาย

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 102 - 114)

แนวคิดที่ปรากฏซ้ำ ๆ กันตลอดทั้งเรื่อง และนอกจากนี้ข้อความตอนหนึ่งของเรื่องยังย้ำให้เห็นถึงความไร้สาระของชีวิตอย่างชัดเจนว่า "...มีป้ายโฆษณาวิทยุและผงซักฟอกของบริษัทญี่ปุ่น ใช้ถ้อยคำโฆษณาบัดซบ ไร้สาระ และไม่มีความจำเป็นอย่างใดในชีวิต..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 110)

เมื่อพิจารณาแนวคิดดังกล่าวแล้วจะเห็นว่านักเขียนใช้ตัวละครเป็นตัวแทนในการแสดงความคิดที่มีต่อสังคม ความสับสนวุ่นวายและหลอกลวงในชีวิตนั้นเกิดจากระบบต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งผู้คนมักมองไม่เห็นแต่พยายามมองว่าระบบเหล่านั้นคือสาระของชีวิตความพยายามดังกล่าวของคนในสังคมจึงเป็นการหลอกลวงตนเองและผู้อื่น และเมื่อพยายามให้ค่าแก่ระบบของสังคมทั้ง ๆ ที่รู้สึกขัดแย้ง ความขัดแย้งนั้นก็ทำให้สงสัยในคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตว่าชีวิตคืออะไรกันแน่ คำตอบที่พยายามค้นหาแต่หาไม่พบเป็นเหตุให้เบื่อหน่ายและไม่มั่นใจจนไม่กล้าตัดสินใจไปทางใด ชีวิตจึงดำเนินไปตามยถากรรมจนบางครั้งไม่อาจตอบคำถามที่ว่าตนเองเป็นใคร มาจากไหน และจะไปไหน ดังชื่อของเรื่องสั้นเรื่องนี้ว่ามาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

เรื่องกำแพง

นักเขียนแสดงแนวคิดไว้ในตอนท้ายของเรื่องอย่างชัดเจนว่า ชีวิตของมนุษย์นั้นไร้เหตุผล ไร้คุณค่า และไม่แน่นอน ทั้งนี้เพราะแบบแผนต่าง ๆ ที่มนุษย์กำหนดขึ้นนั้นมิใช่เหตุผลที่แท้จริงแต่เป็นเพียงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจที่หาเหตุผลไม่ได้ และคุณค่าของชีวิตของมนุษย์แต่ละคนก็ยังสับสนจนไม่อาจตอบได้อย่างแจ่มชัด แต่ที่แน่นอนที่สุดในชีวิตของทุก ๆ คน คือ ความไม่แน่นอน และคาดคะเนไม่ได้ ดังข้อความว่า

> ...บันทึกของผมนี้อุทิศให้อยู่ในประเภทของภูมิปัญญา แต่ที่จริงเห็นจะพลาดจุดไปแน่นอน ผมมีปัญญาเพียงอยากจะแหวกตัวเองเข้าไปหาความจริงด้วยหลักของเหตุผลเท่านั้น เพราะผมเห็นว่ามันไร้เหตุผล ผมไม่ได้โจมตีแบบแผนต่าง ๆ ที่เคยมีหรือกำลังมีอยู่ และผมไม่ได้อวดอ้างว่าผมค้นพบ

อะไรใหม่ ผมเพียงแต่อยากแหย่ด้วยความหวังว่าผมจะพบอะไรนักเท่านั้น และจุดของเหตุผลที่ผมได้พบก็เป็นเพียงรอยแตกที่ประสานกันไม่สนิท แม้จะเป็นข้อปลีกย่อย แต่ก็จำเป็น เพราะผมกระหน่ำออกมาด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ มากกว่าเหตุผล

14.30 น.

บัดซบ บางทีผมอาจมีอิสระ และถูกกดดันจากความช้ำชากเกินไปก็ได้ ผมจึงไม่รู้ว่า จะไปไหน หรือทำอย่างไร และผมก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะอิจฉาเวลาสามสิบห้าปีของผมที่ผ่านมาด้วย นี่คือการวิเคราะห์ที่ผมสมมุติให้เนื้อหาในบันทึกเป็นเช่นนั้น คุณอาจจะได้พบ คุณค่าของชีวิต แต่มันก็ยังเป็นสิ่งสับสนยิ่งนัก ความไม่สะดวกเล็ก ๆ น้อย จากความจำเจ (ไม่ต้องเลยไปถึงสำนึกที่ว่าถูกหรือผิดหรอก) ทำให้ผมคิดว่าชีวิตไม่น่าอยู่ หรืออย่างน้อยก็อาจเป็นเพราะผมไม่สามารถแสวงหาความสุขจนพบได้ อาณาจักรของความเงียบจึงค่อย ๆ ก้าวเข้ามาหา นี่ถ้าผมไม่เผชิญกับมัน ไม่รู้จักมัน ไม่ปฏิบัติกับมันอย่างจริงจัง (ผมใช้คำว่า "มัน" เพราะตอนนี้ผมยังไม่มีสรรพนามอื่น ๆ) ชีวิตอันรื่นรมย์ของผมก็จะพลอยหายไปด้วย ความรื่นรมย์ในคุณค่าของชีวิตที่ตายตัว คือสิ่งที่ผมเห็นว่าเป็นพื้นฐานของตัวปัญหาทั้งหมด เรายอมรับในฐานะที่สิทธิของเรา เช่นเดียวกับฐานะของสัตว์ที่ยอมรับแสงแดด ตามสิทธิที่ ควรจะได้รับความอบอุ่น เพื่อชีวิตจะได้มีอยู่ต่อไป ชีวิตจะได้มีค่า แต่ชีวิตก็ยังเป็นการคำนวณที่ไม่มีวันจบสิ้น

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 150 - 151)

เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

แนวคิดสำคัญของเรื่องคือ ความไม่แน่นอนของชีวิต ดังปรากฏในคำบรรยายเรื่องว่า ธรรมชาติที่เคยสวยงามในอดีตกำลังถูกเปลี่ยนแปลงไปเพราะความเจริญย่างเข้ามา ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่อาจคงที่อยู่ได้เช่นเดียวกับชีวิตคนซึ่งไม่อาจทราบได้ล่วงหน้าว่าจะตายไปวันใดแม้ว่าความตายคือสิ่งที่แน่นอนของชีวิต แต่ก็ไม่มีใครสามารถบอกหรือกำหนดวันตายของตนเองได้เลย ดังข้อความตอนสุดท้ายของเรื่องว่า "...บางทีความตายก็เกิดขึ้นอย่างผิดกาละเทศะ สิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นผิดกาละเทศะเช่นกัน..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 129) จากข้อความดังกล่าวจึงบอกให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดที่ว่าชีวิตคือความไม่แน่นอน เพราะไม่อาจทราบได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อใดแม้แต่ความตายและเมื่อเกิดขึ้นแล้วมันอาจจะไม่เหมาะสมอีกด้วย

เรื่องรถไฟเด็กเล่น

แนวคิดของเรื่องปรากฏในคำพูดของตัวละครและโครงสร้างของเรื่องดังนี้

จากการบรรยายถึงคนวิกลจริต ตัวละครกล่าวถึงคุณค่าของชีวิตไว้หลายตอนว่าชีวิตนั้นไร้ความหมาย แม้ตัวละครจะกล่าวถึงคนวิกลจริตแต่ในน้ำเสียงแสดงออกค่อนข้างชัดเจนว่า นักเขียนจงใจให้คนวิกลจริตเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเขาที่มีต่อชีวิต โดยใช้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าในแบบกระแสสำนึก ข้อความที่แสดงคุณค่าของชีวิตนั้นมีว่า

> ...พวกที่อยู่บนตึกอีกหลายคนเดินตัวแข็งที่อลงมา พูดกับตัวเองและยกมือทั้งสองข้างโบกไปมา แสดงท่าทางเจิดจ้า พลิกพาความฝันของพวกเขาเดินย่ำไปมาบนขอบแห่งความหมายที่ไร้ความหมาย หมดหวัง แตกสลายเหมือนถ้วยแก้วหลุดตกจากมือแตกกระจาย ขวักไขว่ไปมาเหมือนใบไม้หน้าแล้งปลิดปลิวออกจากขั้ว...
> ในหีบห่อของพันธนาการที่ชายลึกลับจากความทรงจำในวัยเด็กเป็นผู้วาดภาพ

ไม่มีส่วนกว้างยาวหนา ไม่มีมิติ เคว้งคว้างพเนจรไร้ที่หมาย ไร้เวลา...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 164)

และในโครงสร้างของเรื่อง นักเขียนแสดงออกอย่างชัดเจน ในโครงเรื่องที่ไม่ดำเนินไปตามระเบียบกฎเกณฑ์แบบเก่าที่เคยปฏิบัติในการเขียนเรื่องสั้น กล่าวคือ โครงเรื่องไม่มีการพัฒนาเรื่องไปสู่จุดจบอย่างชัดเจน เพราะเรื่องดำเนินไปอย่างวกวนอยู่กับเรื่องของตัวละครที่ถูกรถไฟเด็กเล่นชนตาย และเหตุการณ์ในเรื่องก็ไม่อาจเป็นจริงได้ที่รถไฟเด็กเล่นจะชนคนตาย สุดท้ายตัวละครยังมีลักษณะขาดความทรงจำเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ตัวละครก็คือคนปกติ การไม่ดำเนินตามกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติกันมาเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านงงงัน และไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของนักเขียน ผู้อ่านจึงคิดไปว่าเรื่องแนวนี้ไร้สาระ ซึ่งความจริงแล้วคือแนวคิดแบบ "แอบเสิร์ด" ที่นักเขียนจงใจแสดงออกมาสู่ผู้อ่าน โดยผ่านทางตัวละครและโครงสร้างอื่น ๆ ของเรื่องสั้น

เรื่องสะพาน

แนวคิดของเรื่องนี้คือ ชีวิตมนุษย์นั้นโดดเดี่ยว ว้าเหว่ ไร้ที่พึ่งพิง ทั้ง ๆ ที่สังคมมีความเจริญมากขึ้น ตัวละครที่แสดงให้ผู้อ่านได้เห็นแนวความคิดนี้คือตัวละครซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยได้เล่าถึงชายชราคนหนึ่งซึ่งมีอาชีพรับจ้างแจวเรือข้ามฟากในหมู่บ้านของเขาเอง ชีวิตของชายชราโดดเดี่ยว ไม่มีครอบครัวคอยดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย ชายชราเลี้ยงแมวไว้ตัวหนึ่งและให้ความรักมันอย่างมาก ชายชรามีรายได้พอเลี้ยงปากท้องไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ในยามเจ็บไข้แกจึงอาศัยบ้านของผู้เล่าอยู่ แต่แกก็ไม่ยอมอาศัยตลอดไปเพราะความที่แกชอบอยู่ตามลำพัง ในที่สุดชีวิตของแกก็ยิ่งว้าเหว่มากขึ้น เมื่อสะพานข้ามแม่น้ำในหมู่บ้านสร้างเสร็จ ผู้คนที่เคยข้ามฟากด้วยเรือของแกพากันเดินข้ามสะพานที่สร้างใหม่ โดยไม่สนใจเรือของแกอีก และนอกจากคนที่เดินข้ามสะพานนั้นยังมีแมาที่แกเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนอีกด้วย ชีวิตของชายชราจึงเป็นเหมือนตัวแทนของอาชีพหนึ่งในสังคมที่มีความเจริญมากขึ้น แต่ผู้คนกลับว่างงาน สภาพเช่นนี้นับเป็นความแปลกที่ไม่น่าเกิดขึ้นในสังคมที่ความเจริญแผ่ไปทั่วเช่นในปัจจุบัน

เรื่องอัตชีวประวัติ

เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมในปัจจุบันซึ่งผู้คนตกเป็นทาสของค่านิยมต่าง ๆ เช่น ความนิยมเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ที่ฟุ่มเฟือย ความนิยมใช้สินค้าตามคำโฆษณาจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้คนพยายามหลอกตนเองและผู้อื่นว่าค่านิยมตามสังคมคือความหมายของชีวิต ทั้ง ๆ ที่ความจริงค่านิยมต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งหลอกลวงที่ทุกคนต่างจำใจปฏิบัติ ดังข้อความว่า

เมื่อคุณยืนอยู่หน้ากระจก อาจมีเสียกระซิบบอกคุณว่า
"พวกที่มองโลกในแง่ดี ชีวิตมีความหมายนะคุณ"
หลังจากคุณเดินไปขึ้นรถ เสียงกระซิบก็พูดต่อไปว่า
"เราจะทำอะไรได้ ชีวิตของเราก็แค่นี้"
หลังจากคุณมาถึงที่ทำงาน เสียงกระซิบก็ยังพูดต่อ
"คุณอยากจะทำ คุณก็เลยทุ่มตัวเข้าไปให้มัน ยุ่งกับกิจกรรมอะไรสักอย่าง
หลังจากนั้นคุณรู้สึกสงสัย แต่มันก็สายเกินไปเสียแล้ว คุณต้องก้มหน้า
ต่อไปแล้วบอกคนที่เดินตามมาข้างหลังว่า ชีวิตน่ะมีความหมาย

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 184)

จากข้อความที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นแนวคิดของนักเขียนที่มีต่อสังคมว่าความหมายในชีวิตที่ผู้คนพยายามบอกกับตนเองและผู้อื่นนั้นเป็นเพียงความหลอกลวงที่ผู้คนพากันหลอกกันต่อ ๆ มา ส่วนความหมายที่แท้จริงของชีวิตยังเป็นเรื่องที่สับสนและพยายามแสวงหากันอยู่

เรื่องออกไปจากความมืด

แนวคิดของเรื่องนี้แสดงให้เห็นความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสภาพของสังคมที่แออัดแก่งแย่งและบีบบังคับให้กระทำในสิ่งที่ขัดกับความรู้สึกที่แท้จริง ดังข้อความว่า

...คุณมีหน้าที่อย่างเดียวคืออดทนเหมือนปลากระป๋องที่อัดแน่นอยู่ในกล่องดีบุก ฮา ฮา...แล้วคุณก็ต้องยอมรับ ศีลธรรม ปลากระป๋อง วันละ 2 เวลา เป็นผู้ถูกกระทำ ถูกบังคับ ถูกยัดเยียดให้ยอมรับ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของความเคยชิน จนลืมความหมายอันแท้จริงของอิสระที่จะกลิ้งเกลือกตัวเองบนท้องทุ่งกว้าง หรือเสรีของนกน้อยที่จะโผบินบนท้องฟ้า คุณกลายเป็นส่วนหนึ่งของผู้ถูกกระทำ ตลอดกาล และทำได้แต่เพียงรอคอยให้ถึงที่หมาย และหลับตาฝันถึงความยิ่งใหญ่ของตัวเองในฐานะผู้กระทำตามใจชอบ...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 197)

ความเป็นอยู่ที่ถูกบีบบังคับทำให้ตัวละครรู้สึกต้องการทำลายสาเหตุที่ทำให้สังคมมีสภาพเหมือน "ปลากระป๋อง" ให้สิ้นไป ดังปรากฏในความคิดฝันของตัวละครที่ต้องการปล้นธนาคารเพื่อทำลายล้างผลผลิตของนายทุน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อสังคมปัจจุบัน และอีกสิ่งหนึ่งคือทำลายรถยนต์โดยเฉพาะรถยนต์ที่มีราคาแพง เพราะรถยนต์เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ฟุ่มเฟือยและเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุซึ่งคร่าชีวิตผู้คนไปอย่างไร้เหตุผล

เรื่องสองข้างทาง

แนวคิดของเรื่องนี้แสดงให้เห็นความไม่ศรัทธาความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น การทรงเจ้าเข้าผี การปลุกพระ และค่านิยมในสังคมที่เสแสร้งเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ ดังเรื่องของหญิงสาวโรงงานคนหนึ่งซึ่งเดินทางไปเยี่ยมมารดาซึ่งป่วยหนักที่พิษณุโลก ในที่สุดมารดาของเธอก็เสียชีวิตไปเพราะวัณโรคและความตรอมใจที่ถูกโกงที่ดินฝืนสุดท้ายจากนายทุนหน้าเลือด แต่ญาติพี่น้องของเธอไม่เข้าใจความจริงกลับไปคิดว่ามารดาของเธอถูกผีเข้าสิง เหตุการณ์ในวันทำศพมารดาอันได้แก่ การปลุกพระและความเห็นแก่กินของข้าราชการบางคน ทำให้หญิงสาวตัดสินใจ

เลิกเชื่อถือความเชื่อต่าง ๆ ตามที่เคยเชื่อมาตั้งแต่เด็ก และตั้งใจจะเริ่มต้นชีวิตด้วยการกระทำในสิ่งที่ดีตามความเห็นของเธอเอง ความไม่ศรัทธาต่อความเชื่อเหล่านั้นเป็นเหตุให้หญิงสาวกล่าวเตือนสติหญิงชาวบ้านที่ร่วมโดยสารมาด้วยกัน จนเป็นเหตุให้หญิงชาวบ้านคนนั้นเห็นเธอเป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งมีความก้าวร้าว และสรุปว่าหญิงสาวเป็นพวกคอมมิวนิสต์ แนวความคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐพยายามปลูกฝังความเชื่อให้ประชาชนคิดว่า ผู้มีความคิดแปลกไปจากความคิดของคนในสังคมคือคนไม่ดีหรือเป็นคอมมิวนิสต์

เรื่องไอ้ตึง-ต่อง

แนวคิดของเรื่องคือ ความไม่ศรัทธาต่อกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดให้ประชาชนยืนเคารพธงชาติเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติในตอนเช้าและตอนเย็น ทั้งนี้เพราะตัวละครมีความเห็นว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นเรื่องตลกซึ่งไม่ได้พิสูจน์ได้เลยว่าคนที่กระทำตามกฎนั้นจะทำอย่างบริสุทธิ์ใจ เพราะจากประสบการณ์ของตัวละคร ผู้คนต่างพากันหลบหนีการเคารพธงชาติในช่วงนั้นราวกับหนีภัยสงคราม ในบรรดาผู้คนเหล่านั้นยังมีพระภิกษุ และทหารในเครื่องแบบซึ่งผู้คนมักมองอย่างเลื่อมใสรวมอยู่ด้วย การแสดงความรักชาติตามเจ้าของกฎเกณฑ์จึงเป็นเรื่องตลกไร้สาระ และทำให้ผู้คนเบื่อหน่ายดังที่ตัวละครแสดงความไม่ศรัทธาออกมาในแบบการล้อเลียน ดังนี้

> **เสียง**สัญญาณเตือนภัยที่พวกเขาหนีกระเจิดกระเจิงมาหยุดลงแล้ว แต่พลันได้เกิดเสียงดนตรีชนิดหนึ่งดังกระหึ่มขึ้นก็กก้อง มันดังไปทุกทิศทาง มันดังไปทั่วบริเวณไม่ยกเว้นแม้แต่ในเขตปลดปล่อยของฉันเอง... สิ่งอันแตกต่างระหว่างเขตนอกกับเขตปลดปล่อยคือ อากัปกิริยาของผู้คนที่เปลี่ยนไป เขตนอกที่ฉันมองเห็นผู้คนพากันยืนตรงแข็งทื่อ ไม่อาลัยไยดี ไม่สนใจการเกิด...

...

...

...

สิ้นเสียงไซโย...เวลาที่หยุดนิ่งชั่วคราวก็หวนคืนกลับสู่ความอึกทึกครึกโครม ผู้คนทะยอยกันออกไปจากเขตปลดปล่อย ไปสู่โลกภายนอกอันวุ่นวาย แต่มีอิสระ โดยต้องยอมตัวลงหยุดนิ่งวันละ 2 เวลา ฉันเห็นผู้คนคืนสู่ปรกติในเขตเดิม กิ่งกอพุทธรักษาถูกแหวกออกและค่อยเลื่อนกลับเข้ารูปทรงตามเดิม

- แหม...หวิดไป
- เย็นนี้กะระยะได้ทันเวลา
- ผมเดินเร็วขึ้นจนลมสถิติเมื่อวันวาน
- แย่จัง...หอบไม่หัน
- เขตปลดปล่อยของเราเย่ยมจริง ๆ
- วันนี้ผมเป็นตัวของตัวเอง...คุณล่ะคุณตกเป็นเหยื่อของมันหรือเปล่า

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 126)

ตัวละคร

จากการศึกษาลักษณะตัวละครในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ทั้ง 12 เรื่อง ทำให้ได้ทราบลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในตัวละครแต่ละเรื่องดังนี้

เรื่องสงคราม

ตัวละครในเรื่องนี้มีทั้งหมด ๕ ตัว คือ หมอ ลูกชายของหมอ ชื่อราม หญิงโสเภณีที่ไปตามหมอ หมอตำแย และหญิงโสเภณีที่คลอดลูกแล้วเสียชีวิตไป ตัวละครที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอย่างชัดเจนที่สุดคือ ราม ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง

ต่าง ๆ ในแบบกระแสสำนึก ตัวละครเล่าเหตุการณ์ที่ได้พบเห็นมาด้วยตัวเองเมื่อติดตามบิดาไปทำคลอดหญิงโสเภณีคนหนึ่งในยามวิกาลที่บ้านสน การคลอดเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะหญิงโสเภณีคนนี้คลอดก่อนกำหนด และเด็กยังมีท่าที่ผิดปรกติอีกด้วย ขณะที่ตัวละครคอยบิดาทำคลอดอยู่นั้น ตัวละครเริ่มสงสัยเรื่องการมีชีวิตของมนุษย์เพราะเขาได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในบ้านโสเภณีซึ่งทำให้เขาไม่เข้าใจการปฏิบัติต่อกันของชายและหญิงในบ้านนั้น ผนวกกับความยากลำบากในการให้กำเนิดชีวิตใหม่ของหญิงโสเภณีที่บิดาของเขากำลังประสบอยู่ ความสงสัยในเรื่องของการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์นี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ตัวละครมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" เช่นตัวละครของตะวันตก ทั้งนี้เพราะตัวละครในแนว "แอบเสิร์ด" มักจะมีความรู้สึกที่สับสน หมกหมุ่นกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเองจนทำให้รู้สึกแปลกหน้ากับสิ่งแวดล้อมจนถึงแปลกหน้ากับตัวเองอีกด้วย ความสงสัยของตัวละครผู้นี้จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในตอนที่ตัวเขากำลังรอบิดาทำคลอดหญิงโสเภณี สิ่งที่ตัวละครสงสัยคือความลึกลับของจักรวาลและสิ่งที่มีชีวิต ดังข้อความว่า

> ...จักรวาลนี้ยังเต็มไปด้วยความลึกลับ ผมคิด สิ่งมีชีวิตจะต้องเกิดจากสิ่งมีชีวิต แต่ถ้าสิ่งมีชีวิตต้องกลายเป็นสิ่งไร้ชีวิตไปเล่า พ่อบอกว่าความตายไม่สำคัญ แต่ความเจ็บปวดสำคัญกว่า ความเจ็บปวดเป็นสิ่งที่เราจะต้องอุทิศแรงกายทั้งหมดเข้าต่อสู้ เพื่อการอยู่รอดและผ่านพ้นไปด้วยดี ในหัวใจของเวลา หล่อนจะต้องเกร็งกล้ามเนื้อทุกส่วนและร้องหวลไห้จนสุดเสียงเพื่อช่วยผลักดันสิ่งที่อยู่ภายในตัวของหล่อนให้ผ่านพ้นจบสิ้น การผ่านพ้นของคนทุกคนคือความสุข แต่หลังจากนั้นความสุขคืออะไร ไม่มีใครรู้...
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 60 - 61)

ลักษณะของตัวละครดังกล่าวมานี้มีความคล้ายคลึงกับตัวละครของนักเขียนแนว "แอบเสิร์ด" ในประเทศตะวันตกในแง่ที่ว่าตัวละครมีความสงสัยในเรื่องของการมีชีวิตอยู่ทั้ง ๆ ที่ตัวละครยังเป็นเพียงเด็กชายคนหนึ่ง ซึ่งไม่เข้าใจอะไร ๆ อีกหลายอย่างที่ผิวเผินกว่าเรื่องของความลึกลับในจักรวาลและชีวิตมนุษย์ ความสงสัยของตัวละครจึงน่าจะเป็นปัญหาเรื่องการเล่นหรือเนื้อหาวิชาที่กำลังศึกษาอยู่มากกว่าจะเป็นการสงสัยเช่นผู้ใหญ่ที่เห็นชีวิตมามากจนได้พบปะปัญหาของชีวิตแล้วแสวงหาคำตอบซึ่งอาจค้นหาไม่พบจนตลอดชีวิตก็เป็นได้ ตัวละครตัวนี้จึงจัดได้ว่ามีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ตามแบบของ เบคเกต และไอโอเนสโก ปรากฏอยู่อย่างเห็นได้ชัด

เรื่องฉันและเขา

นักเขียนแบ่งตัวละครเป็น 2 ตัวคือ ฉันในภาคแรกและเขาในภาคที่สอง ตัวละครทั้งสองตัวเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตนเองในแบบกระแสสำนึกเช่นเรื่องสงคราม ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏให้เห็นในตัวละครก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ตัวละครรู้สึกสงสัยเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่ในสังคมที่ตัวละครคิดว่าวุ่นวาย สับสนและไม่จริงใจ ดังข้อความว่า

> ...เจ้าของร้านขายยาแห่งหนึ่งที่พบกันแถวชานเมืองพูดให้ฟังว่า ชีวิตของเรา เราก็ควรใช้ให้เต็มที่ แต่ฉันกลับหันมารู้สึกถึงความว่างเปล่าของชีวิตที่ไร้แก่นสาร ฉันไม่รู้แน่ว่าตัวเองเกิดมามีชีวิตเต็มที่หรือเปล่า และไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองต้องการอะไรแน่นอน ฉันไม่มีจุดหมาย ฉันจะต้องค้นหานามธรรมที่ว่านี้ให้พบ ในสังคมที่การเมืองไม่มีความจริงใจ สิ่งที่มีอยู่สำหรับฉันคือความสงสัย ฉันสงสัย...
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 72)

ความสงสัยของตัวละครทั้งสองเกิดขึ้นเหมือนกัน และความสงสัยนี้ทำให้ตัวละครมองชีวิตเป็นความว่างเปล่า ไร้จุดหมาย จนเกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวเองและรู้สึกว่าชีวิตของเขาอ้างว้างและว้าเหว่มากจนหาคำตอบที่ตนต้องการไม่ได้ เช่น ในเรื่องตอนหนึ่งว่า

> ฉันยังตอบตัวเองไม่ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการ ฉันไม่แน่ใจ ไม่มีความเชื่อมั่น สิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวมานานแล้วมองดูเงียบเชียบ อ้างว้างและดูดซับทุกสิ่งทุกอย่างเข้ามาภายในจนมองหาตัวเองไม่พบ ความต้องการของฉันและของอีกหลายคนในสังคมที่เป็นอยู่ขณะนี้ อาจจะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แต่จุดประสงค์เท่านั้นที่แตกต่างกัน
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 66)

จากความไม่เชื่อมั่น สงสัยในเรื่องราวของชีวิตจึงทำให้ชีวิตของตัวละครเหมือนมีแต่ความว่างเปล่า สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ตัวละครเบื่อหน่ายและมองชีวิตเหมือนสิ่งไร้ค่า ดังข้อความที่ว่า

> เขาและฉันต่างมีจุดว่างเปล่าในชีวิตที่ทำให้เกิดความรู้สึกอ้างว้าง เบื่อหน่ายและเกียจคร้านต่อการดำรงชีวิต ในจักรวาลที่เวิ้งว้าง ดาวดวงหนึ่งส่องแสงออกมาริบหรี่ และไม่มีคนมอง ดาวดวงนั้นเป็นดาวเดียวของดาวทั้งหมดที่ดูเหมือนไม่มีความหมายแต่อย่างใด มนุษย์ในยุคสมัยของฉันก็เหมือนดาวดวงนั้น
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 74)

นอกจากความสงสัยในเรื่องของชีวิตแล้ว ตัวละครทั้งสองยังรู้สึกไม่ศรัทธากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมเพราะตัวละครคิดว่ากฎเกณฑ์เหล่านั้นคือความยุ่งยากและไม่จริงใจ ทัศนะนี้ปรากฏในเรื่องว่า

> ...ฉันไม่รังเกียจที่จะพาที แต่ฉันไม่ชอบให้ใครมาชักถามเรื่องที่ต่างฝ่ายต่างไม่ได้แสดงความจริงใจอย่างแท้จริงต่อกัน ฉันไม่ชอบการกระทำที่ต้องดำเนินตามกฎเกณฑ์และสร้างแบบอย่างขึ้นเป็นทางการตั้งแต่ได้รู้ได้เห็นอะไรอะไรก็เหมือนกันหมด ชีวิตประจำวันก็มีกฎที่จะต้องควบคุมอยู่มากพอแล้ว ทั้งในทางกฎหมายและศีลธรรม และกฎหมายหรือศีลธรรมนั้น ก็มีคุณค่าจอมปลอม

ปรากฏให้เห็นอยู่ทุกวันทั้งภายในและภายนอก ทั้งทางตรงและทางอ้อม

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 69)

และกฎเกณฑ์ที่ตัวละครแสดงความเบื่อหน่ายอย่างมากในภาคแรกคือ ระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาซึ่งต้องเหมือนกันหมด ดังข้อความว่า

...ทุกคนแต่งตัวใส่เสื้อขาว กางเกงและกระโปรงสีน้ำเงิน ผูกเนคไทลาย สลับ หอบหนังสือและสมุดที่มีตราสถาบันเหมือนกันหมด ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกันไปหมด เหมือนกันจนรู้สึกวิงเวียนอยากจะอาเจียน หัวกลม ๆ เมื่อมองลงจากที่สูงเป็นหัวที่อยู่ในระเบียบเหมือนกันหมด ฉันเบื่อความเหมือนกัน สิ่งที่เหมือนกันนี่หรือที่ใครต่อใครเรียกฉันว่านักศึกษา...นักศึกษา...วันหนึ่งฉันคงเป็นบ้า...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 72 - 73)

ระเบียบกฎเกณฑ์นี้นอกจากทำให้ตัวละครรู้สึกเบื่อหน่ายและยุ่งยากแล้วยังทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่า ตัวละครมีความต้องการอิสรภาพที่ไม่ต้องจำกัดอยู่เฉพาะในกรอบที่สังคมกำหนดให้เป็นอย่างมากถึงขนาดคิดว่าวันหนึ่งตัวเองคงเป็นบ้า เพราะการครุ่นคิดถึงแต่ความหลุดพ้นไปจากกรอบของสังคม ลักษณะไม่ศรัทธากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม และความสงสัยในการมีชีวิตนี้เป็นลักษณะที่พบเสมอในตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" ฉะนั้นตัวละครทั้งสองของเรื่องนี้จึงจัดเป็นตัวละครตามแนว "แอบเสิร์ด" อย่างชัดเจนที่สุดและมีส่วนคล้ายกับตัวละครในเรื่องสงครามในแง่ที่มองชีวิตอย่างสงสัย ในขณะที่ตัวละครแนวอื่นจะดำเนินชีวิตไปอย่างยอมรับในชะตากรรมอย่างไม่มีข้อสงสัยใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากความคล้ายคลึงนี้ ตัวละครในเรื่องฉันและเขาจะแตกต่างไปจากตัวละครในเรื่องสงครามเล็กน้อย ในแง่ที่ว่าตัวละครในเรื่องสงครามมีความสงสัยเรื่องชีวิตเพราะขาดประสบการณ์ส่วนตัวละครในเรื่องฉันและเขามีความสงสัย เพราะได้ตระหนักในความเป็นจริงของชีวิตมาพอสมควรแล้ว กล่าวคือชีวิตในทัศนะของตัวละครในเรื่องนี้เป็นชีวิตที่สับสนวุ่นวาย หลอกลวงมายาและน่าเบื่อ แต่ขณะที่ชีวิตเป็นเช่นนี้มนุษย์ก็ยังต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปเพื่อจุดหมายที่เหมือนกันคือความตาย ตัวละครจึงพยายามหาคำตอบว่าก่อนถึงความตายมนุษย์เกิดมาเพื่อจุดหมายอะไร แต่ตัวละครก็หาไม่พบเพราะทุกสิ่งล้วนเป็นความจอมปลอม เมื่อตัวละครพบกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมดังนี้แล้วตัวละครจึงเกิดปัญหาขึ้นในใจ ปัญหานั้นคือความสงสัยในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์

และสิ่งที่ผู้เขียนได้พบเกี่ยวกับตัวละครอีกประการหนึ่งคือ ตัวละครทั้งสองตัวเปรียบเสมือนกับชีวิตของคนคนหนึ่ง ซึ่งดำเนินไปด้วยการแสวงหาจุดหมายที่แท้จริงของชีวิตตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง นักเขียนใช้วิธีแบ่งตัวละครเป็นสองภาค คือ วัยศึกษาในมหาวิทยาลัย กับวัยที่เริ่มออกไปสู่โลกกว้างเพื่อเรียนรู้ชีวิต เหตุผลที่ทำให้ผู้เขียนเข้าใจเช่นนั้นเพราะความรู้สึกที่เหมือนกันของตัวละครทั้งสอง และความต้องการที่เสมือนเป็นจิตใต้สำนึกที่ถูกเก็บซ่อนไว้อย่างมิดชิดแล้วถูกสะกิดให้พลุ่งพล่านขึ้นในภาคที่สอง ความต้องการนั้นคือต้องการ**ไปวัดในภาคแรก** ตัวละครได้แสดงความต้องการไว้อย่างเปิดเผยแต่ก็ทำไม่ได้ แล้วเรื่องก็ดำเนินไปเรื่อย ๆ จนถึงภาคที่สอง ความต้องการไปวัดผุดขึ้นมาลอย ๆ อย่างไม่สัมพันธ์กับสิ่งใดเลย ความต้องการนี้จึงเป็นเหมือนจิตใต้สำนึกของตัวละครตัวที่สอง ซึ่งจะต้องเคยมีความรู้สึกดังกล่าวมาแล้ว และในเรื่องมีตัวละครเพียงสองตัว ตัวละครทั้งสองจึงน่าจะเป็นคนเดียวกันดังข้อความในเรื่องว่า

> ...**ฟาก**ฝั่งแม่น้ำตรงข้ามมีบ้านเรือนใหญ่น้อยปลูกส**ลับ**แซมกับหมู่ไม้เขียวขจี ตรงทางแยกปากคลองมีสุเหร่าอิสลามและห่างไปไม่ไกลมีวัด แลเห็นเจดีย์และโบสถ์เก่าแก่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ฉันจะต้องไปวัดสักวัน แต่จะไปไหว้พระดีหรือเปล่า เรือหางยาวแว่วเสียงดังมาทางปากคลอง ก่อนลำเรือที่ไร้ผู้โดยสารจะมาปรากฏ ฉันจะข้ามฟากไปไหว้พระสักครั้ง ครั้งเดียวก็ยังดี ไม่มีเวลา ฉันคิดว่าใครก็คง**ถูกกันอย่างนี้** เดี๋ยวนี้ใครต่อใครเหมือนกันหมด...
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 67)

ข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ในภาคแรกซึ่งเป็นเรื่องของตัวละครตัวแรก ตัวละครแสดงความต้องการ**ไป**วัดไว้อย่างชัดแจ้ง และเป็นความต้องการที่ตัวละครตั้งใจจะกระทำแต่ถูกภาวะแวดล้อมบังคับให้มิอาจกระทำได้ ภาวะแวดล้อมนั้นคือความวุ่นวายของสังคมซึ่งถือเวลาเป็นเรื่องสำคัญจนผู้คนพากันพูดจนติดปากว่า "ไม่มีเวลา" เมื่อไม่อาจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ที่เป็นความไม่เป็นตัวของตัวเองอีกแง่หนึ่งในทัศนะของตัวละคร ความต้องการไปวัดจะปรากฏในภาคที่สองในลักษณะดังนี้

...กุหลาบดอกหนึ่งบานจนโรยแล้ว มองกลีบของมันที่หล่นลงบนพื้นสกปรก เขารู้สึกขึ้นมาทันทีเหมือนเดินอยู่กลางทะเลทรายคนเดียว ร้อนจัด คอแห้งผาก ให้รู้สึกกระหาย เขาไม่มีความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน พรุ่งนี้ฉันจะไปวัด เขาคิด...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 78)

ความต้องการไปวัดผุดขึ้นเฉย ๆ อย่างไม่มีปี่มีขลุ่ยในภาคที่สอง ผู้เขียนคิดว่าผู้อ่านหลาย ๆ คนก็คงมีความรู้สึกเช่นกันว่า ตัวละครทั้งสองตัวคือ คนเดียวกัน จากวิธีการเขียนแบบภาคหนึ่ง เป็นจิตสำนึก ส่วนภาคสองเป็นจิตใต้สำนึก และตัวละครทั้งสองนี้มีลักษณะที่เป็น "แอบเสิร์ด" ในแง่ที่มองชีวิตอย่างฉงน แม้จะมีประสบการณ์มาพอสมควรแล้ว ลักษณะดังกล่าวเป็นความคล้ายคลึงกับตัวละครของนักเขียนแนว "แอบเสิร์ด" เช่นที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

เรื่องความเงียบ

ตัวละครในเรื่องนี้มีทั้งหมด 4 ตัว คือ ผู้ชาย ผู้หญิง คนรับใช้ และนักศึกษา นักเขียนบรรยายถึงตัวละครให้ผู้อ่านได้ทราบโดยบทสนทนาและความคิดคำนึงเกี่ยวกับภูมิหลังของตนเอง ตัวละครทุกตัวมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏให้เห็นมากบ้างน้อยบ้างดังนี้

ตัวละครผู้ชาย ตัวละครตัวนี้แสดงความคิดที่ว่าชีวิตนี้ไม่มีความหมายไว้อย่างชัดเจนหลายตอน เช่น คำพูดของตัวละครที่ว่า "ชีวิตดูไม่มีอะไร น่าเบื่อเหมือนวันก่อน ๆ ..." และ "โลกนี้ทั้งโลกทุกคนมีความยุ่งยากของตัวเองทั้งนั้น..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 85 - 87) นอกจากคำพูดดังกล่าวแล้วตัวละครยังแสดงให้ผู้อ่านได้เห็นการกระทำซึ่งผิดแปลกไปจากคนอื่น ๆ กล่าวคือ การกระทำตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง เช่นที่ตัวละครให้คำแนะนำกับเพื่อนหญิงของเขาโดยไม่คำนึงถึงมารยาทของสังคม ดังปรากฏในเรื่องว่าตัวละครมิได้ให้คำแนะนำใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อเพื่อน แต่พูดตามที่ตัวเองเห็นว่าจริงดังนี้ "...โลกนี้ทั้งโลกทุกคนก็มีความยุ่งยากของตัวเองเท่านั้น ผมเข้าใจทุกคนต่างมีเรื่องเดือดร้อน

ด้วยกันทั้งนั้น..." และ "...คนเราทำความเข้าใจกันได้ แต่บางเรื่องมนุษย์ช่วยแทนที่ความเดือดร้อนให้กันไม่ได้" (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 87) จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้ผู้อ่านเห็นถึงลักษณะของผู้พูดได้ชัดเจนว่าผู้พูดไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟังเลย เพราะการพูดเช่นนี้ก็เท่ากับเป็นการปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือใด ๆ แก่เพื่อน แต่เป็นการแนะนำให้เพื่อนจัดการกับปัญหาของตนเองตามลำพัง ผลคือ เพื่อนไม่พอใจดังบทสนทนาว่า

- คุณไม่ได้เป็นเพื่อนฉันเลย
- ข้อนั้นอย่าวิตก...ผมรู้สึกเห็นใจ
- คุณก็ทำได้แค่นั้น
- ผมบอกว่าผมเห็นใจ เพราะผมพูดได้เพียงเท่านี้ คนเราทำความเข้าใจกันได้ แต่บางเรื่องมนุษย์ช่วยแทนที่ความเดือดร้อนให้กันไม่ได้
- คุณก็เหมือนคนอื่น ๆ
- ผมรู้
- เลวเหมือนคนอื่น ๆ
- ผมรู้

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 87 - 88)

จากการศึกษาลักษณะของตัวละครตัวนี้อย่างละเอียดแล้วพบว่า ลักษณะ "แอบเสิร์ด" มีปรากฏอยู่ทั้งแนวความคิดและการกระทำ นอกจากนั้นแล้วลักษณะที่ได้พบอีกประการหนึ่งคือความก้ำกึ่งกับลักษณะตัวละครในแนว "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" กล่าวคือ ตัวละครคิดว่าทุกคนมีทางเลือกของตนเอง ไม่มีใครสามารถเลือกอะไรแทนใครได้ ดังข้อความในเรื่องว่า "เธอมีทางเลือกได้ทั้งนั้น เพราะเป็นเรื่องของเธอ ฉันจะไปบอกอะไรเธอได้..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 91) ความคิดดังกล่าวของตัวละครตัวนี้แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถกำหนดทางชีวิตของตนได้ ลักษณะนี้จึงแตกต่างไปจากตัวละครตามแนว "แอบเสิร์ด" ที่ มาร์ติน เอสลิน กำหนดไว้ เพราะตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" ของ เอสลิน จะเชื่อว่ามนุษย์ไม่มี**ทาง**เลือกใด ๆ ทั้งสิ้น ขณะที่ตัวละครแนว "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" เชื่อว่าโลกนี้ไร้สาระเช่นเดียวกับกลุ่ม "แอบเสิร์ด" แต่มนุษย์ยัง

มีทางเลือกเป็นของตนเองอย่างเสรี (นพมาส ศิริกายะ. 2525 : 114 - 116) เมื่อพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ทั้งหมดแล้วตัวละครตัวนี้จึงมีลักษณะก้ำกึ่งกันระหว่างลักษณะ "แอบเสิร์ด" และ เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" แต่ถ้าจะต้องตัดสินให้เด็ดขาดลงไปแล้วตัวละครตัวนี้ควรจะเป็นตัวละครในแนว "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" เพราะตัวละครยังเชื่อว่ามนุษย์สามารถเลือกแนวทางให้กับชีวิตได้ ดังที่นพมาส ศิริกายะ ได้กล่าวถึงความแตกต่างของ 2 แนวคิดนี้ไว้พอสรุปได้ว่า "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" เชื่อว่าโลกนี้ไร้สาระ และมนุษย์ต้องยอมรับความไร้สาระนั้นเช่นเดียวกับกลุ่ม "แอบเสิร์ด" แต่มนุษย์คือผู้กำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ โดยเลือกที่จะกระทำได้อย่างเสรี และยังเชื่อว่ามนุษย์จะหนีพ้นความไร้สาระของชีวิตไปได้ (นพมาส ศิริกายะ. 2525 . 2525 : 114 - 116)

ตัวละครผู้หญิง เป็นตัวละครที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" เพราะนักเขียนกำหนดให้ชีวิตเธอโดดเดี่ยว ว้าเหว่ เพราะเธอกำลังมีปัญหาและขาดที่พึ่ง ปัญหาที่เธอกำลังประสบคือ การตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงาน และไม่อาจแก้ปัญหาของตนเองได้ ที่พึ่งของเธอขณะนั้นคือเพื่อนชายซึ่งเคยเรียนร่วมกันมา แต่คำตอบที่ได้รับไม่ทำให้ปัญหาของเธอกระจ่างขึ้น ชีวิตของเธอจึงสับสนว้าเหว่ โลกที่เธอเคยคิดว่ามีแต่ความสุขเปลี่ยนไปเป็นโลกที่น่ากลัว ตัวละครเริ่มตระหนักถึงความไม่มั่นคงของชีวิตและต้องการเรียนรู้ชีวิตให้มากขึ้น จากข้อความที่ว่า "...ฉันอยากจะเรียนรู้อย่างทะลุปรุโปร่งถึงความเป็นไปของชีวิตเหมือนฟื้นหน้าแล้งเรียนรู้ความชุ่มฉ่ำของสายฝนครั้งแรก เพื่อฉันไม่ว่าความรู้สึกที่ได้รับครั้งแรกนั้นปลอดภัยและเชื่อมั่น..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี. 2518 : 86) ลักษณะดังกล่าวมานี้พบได้เสมอในสังคมปัจจุบัน ตัวละครผู้หญิงจึงเป็นเหมือนตัวแทนของหญิงสาวจำนวนหนึ่งที่กำลังตกเป็นเหยื่อของความหลอกลวงในสังคมปัจจุบัน และเมื่อหญิงสาวเหล่านั้นไม่อาจตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้ สังคมก็จะปิบบังคับให้ต้องกำจัดตัวเองออกไปจากสังคม วิธีการนั้นอาจเป็นการหลีกหนีสังคมที่คุ้นเคยไปสู่สังคมใหม่ถ้าหญิงสาวผู้นั้นมีความเข้มแข็งและยอมรับชะตากรรม ส่วนหญิงสาวอีกจำนวนหนึ่งอาจจะเลือกวิธีการที่รุนแรงไปกว่านั้นคือหลีกหนีสังคมให้พ้นไปด้วยการทำลายชีวิตของตนเอง การหลีกหนีทั้งสองวิธีนับเป็นผลมาจากการวางกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งถือว่าการตั้งครรภ์โดยมิได้แต่งงาน เป็นเรื่องน่าอับอายและเสื่อมเกียรติ สังคมจึงเป็น

ความยุ่งยากและไร้สาระเกินไปที่บุคคลจะต้องแลกด้วย แต่ในเรื่องความเงียบตัวละครไม่ได้ตัดสินใจอย่างใดเพราะนักเขียนได้จบเรื่องโดยให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบเอาเอง

คนรับใช้ เป็นตัวละครซึ่งถูกกำหนดให้เป็นตัวแทนของผู้คนในระดับเดียวกับเขา เช่นที่ตัวละครผู้ชายคิดถึงคนรับใช้ในตอนหนึ่งว่า "...คนรับใช้คนนั้นช่างน่ารำคาญจริง เขาคิด คนพวกนี้ไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโลก เอาแต่เรื่องตัวเอง..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 91) ลักษณะของคนรับใช้ที่ผู้อ่านได้ทราบจากเรื่องคือความคิดซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด "แอบเสิร์ด" ที่ว่า ชีวิตนี้ไม่แน่นอน ดังข้อความในเรื่องว่า "...มนุษย์ต่างมีแบบอย่างคนละแบบ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นของไม่เที่ยง ความไม่เที่ยงมีอยู่กับมนุษย์ทุกรูปทุกนาม..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 92) แนวคิดนี้คนรับใช้จำมาจากพระและแม่ของเขา ลักษณะของคนรับใช้จึงเป็นลักษณะทั่ว ๆ ไปของพุทธศาสนิกชนซึ่งพ้องกับลักษณะ "แอบเสิร์ด" ของตะวันตกได้โดยบังเอิญ นอกจากความคิดที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่แล้ว การกระทำของคนรับใช้ยังมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏให้เห็นได้คือ ภารกิจของเขาในร้านกาแฟจะวนเวียนอยู่กับการปรับวิทยุหาเพลงลูกทุ่งที่เขาโปรดปรานมาก หลังจากนั้นเมื่อว่างจากการปรับวิทยุเขาจะคิดถึงเรื่องกามารมณ์และศีลธรรมที่กำลังเสื่อมลงของคนปัจจุบัน ความคิดและการกระทำของเขาจะไม่ลึกซึ้งหรือมีอุดมการใด ๆ แต่เป็นไปเพียงเพื่อสนองอารมณ์ความรู้สึกของตนเองเท่านั้น เช่น เขาคิดถึงการเปลี่ยนรัฐบาลว่ามีความสำคัญเพียงแต่ร้านของเขาจะได้ผ้ากันแดดผืนใหม่ สาระในชีวิตของเขาจึงไม่ใช่สาระเช่นที่สังคมกำหนดแต่เป็นสาระที่สังคมมองว่าไร้สาระ หรือ "แอบเสิร์ด" นั่นเอง

นักศึกษา เป็นตัวละครตัวสุดท้ายของเรื่องนี้ ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ได้พบปรากฏในความคิดและการกระทำของตัวละครคือ เขาคิดว่าชีวิตเป็นสิ่งยุ่งยากเพราะระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เขาจะไม่ยอมให้กฎเกณฑ์นั้นมาบังคับตัวเขาได้ ดังข้อความว่า "...บรรยากาศรอบตัวเชิญชวนให้คุณเดินไปที่ไหนสักแห่ง แล้วนั่งลงมองดูสิ่งที่อยู่รอบตัว ผมเองก็เช่นกัน ผมจะไม่ยอมอุดอู้อยู่ในห้องบรรยายเป็นอันขาด..."

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 94) จากคำบรรยายดังกล่าวแสดงว่าตัวละครกระทำตามอารมณ์ความรู้สึกของตนเองโดยไม่คำนึงถึงสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ตัวละครยังมองค่านิยมบางอย่างของสังคมเช่นเรื่องความรักซึ่งสังคมถือเป็นเรื่องสำคัญเป็นเพียงเกมอย่างหนึ่งเท่านั้น เช่น "...ความรักเป็นเกมที่ทุกคนเล่นได้..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515:96) สาระในชีวิตของตัวละครตัวนี้จึงแตกต่างจากสาระที่สังคมกำหนดแต่มีสาระตามแบบของตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่มองว่าชีวิตในสังคมนั่น คือความไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด"

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

ตัวละครที่สำคัญของเรื่องนี้ คือ ผู้เล่า กับ ศพ ตัวละครที่เป็นผู้เล่าเรื่องมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในแง่ที่ว่า มีความรู้สึกสับสน ต่อเรื่องของตนเองกับศพในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือขณะเดียวกันก็รู้สึกว่าสังคมมีแต่ความสับสนวุ่นวาย และหลอกลวง เห็นได้จากตอนที่ว่า "...เราทุกคนต่างก็คิดว่าตัวเองเข้าใจกันทั้งนั้น แต่ที่จริงแล้ว หลวกลวงทั้งเพ พวกเราล้วนแต่เดินทางมาโกหก หน้าไหว้หลังหลอก แล้วก็ยังหนีตัวเองอยู่เรื่อยไป..." (สุชาติ สวัสดิศรี 2515 : 107) นอกจากนี้ตัวละครยังมีความสงสัยในเรื่องของชีวิตเช่นเดียวกับตัวละครในเรื่องสั้นที่กล่าวมาแล้ว พร้อมกันนั้นตัวละครยังรู้สึกเหมือนถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมจนทำให้เกิดความแปลกหน้ากับสิ่งที่คุ้นเคย และเริ่มคิดถึงความตายอันเป็นจุดหมายสุดท้ายของทุกคน แต่ก่อนถึงจุดสุดท้ายของชีวิตตัวละครไม่อาจตอบตนเองได้เลยว่าชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร ทุกอย่างที่เกี่ยวกับชีวิตดูมืดมน ดังความว่า

> เมื่อนั่งอยู่คนเดียวกลางทุ่ง ฉันอยากเป็นบ้า เสียงเด็กร้องไห้แว่วมากับความเงียบทำให้เกิดความรู้สึกอยากแก้แค้น เมื่อดวงอาทิตย์ลับหาย เราจะรู้สึกสะท้านไหวต่อความมืด ที่คอย ๆ ครอบงำทุกหนทุกแห่งที่เรามักคุ้นอย่างไม่รู้ตัว ฉันเหลือบมองแนวต้นนา รู้สึกแปลกหน้าต่อสรรพสิ่งที่คุ้นเคยและอยากเตล็ดออกไปให้ไกล หนทางห่างไกล ไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งที่มีอยู่ตายเสียแล้วหรือ ฉันจะอยู่อย่างไรต่อไป มีประโยชน์อะไรสำหรับสิ่งที่ตายแล้ว ฉันไม่อยากคิดมาก ความตายมีประโยชน์อย่างไร ความตายของใครก็ของมัน บางทีการเป็นบ้าอาจหมายถึงอิสระ

ก็เท่านั้น ช่วยบอกฉันที ฉันจะมีชีวิตอยู่อย่างไร แต่ก็เท่านั้น หลังจากการ
ค้นหาคือความเปื่อหน่าย ฉันจะมองความมืดเห็นได้อย่างไร มาจากไหน
ไม่มีใครรู้ จะไปไหน ก็ไม่มีใครรู้อีก แต่ก่อนอื่นฉันต้องไปจากที่นี้...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 108 - 109)

จากข้อความดังกล่าวผู้อ่านยังอาจเข้าใจตัวละครได้อีกประการหนึ่งคือ ตัวละครต้องการอิสรภาพ แม้การได้มาจะทำให้ตนเองถูกสังคมมองไปว่าเป็นคนวิกลจริต ตัวละครก็ยังใฝ่หาและพยายามที่จะหนีให้พ้นจากสังคมที่เป็นอยู่เช่นในประโยคสุดท้ายที่ว่า "ฉันต้องไปจากที่นี่"

ความแปลกหน้ากับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวละครแปลกไปจากคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งยังปกติอยู่ แต่สิ่งที่ทำให้ตัวละครแตกต่างจากคนปกติมากขึ้นคือความรู้สึกแปลกหน้ากับตัวเองดังระบุไว้ในเนื้อเรื่องว่า "...ฉันคือใคร มาจากไหน มาที่นี่ทำไม ฉันมาถึงห้องลึกลับห้องหนึ่ง ฉันมองไม่เห็นอะไร นอกจากสิ่งที่ฉีกขาดบิดเบี้ยว มองเห็นถูกวางบนริมฝีปาก มองเห็นริมฝีปากเลื่อนตำลงมาติดหน้าท้อง..." (สุชาติ สวัสดิศรี 2515 : 110-111) ลักษณะดังกล่าวมานี้เป็นความผิดแปลกที่คนทั่ว ๆ ไปไม่อาจรู้สึก แต่ตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" จะรู้สึกได้ ความรู้สึกนี้จึงถูกมองไปว่าเป็นความไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด" และหากจะเปรียบกับตัวละครของตะวันตกตามที่เอสลินได้วิจารณ์ไว้ว่ากลุ่ม "แอบเสิร์ด" มีความเชื่อในความไร้สาระของชีวิตและเชื่อว่ามนุษย์ไม่มีโอกาสจะเลือกสิ่งใดได้ ตัวละครของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ในเรื่องนี้ก็นับว่ามีลักษณะใกล้เคียงมาก กล่าวคือ ตัวละครไม่กล้าเลือกทางให้กับตนเอง แต่ปล่อยให้ชีวิตดำเนินไปตามความไร้สาระที่ตนมองเห็นนั้น เช่นที่ตัวละครกล่าวว่า "...เรามันขี้ขลาดที่จะมีชีวิต แต่ก็ไม่กล้าที่จะตาย..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 114)

ตัวละครที่ผู้เล่าเรียกว่า ศพ มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏเช่นเดียวกับตัวละครของ ไอโอเนสโก ในเรื่อง Amédée ซึ่งศพสามารถขยายตัวใหญ่ขึ้นได้ ลักษณะเช่นนี้นับเป็นความเหนือจริงตามธรรมชาติ แต่จะพบเสมอในตัวละครของกลุ่ม "แอบเสิร์ด" เช่น คนกลายเป็นแรด ในเรื่อง Rhinoceros ของ โอไอเนสโก หรือ นาฬิกา ที่ไม่มีเข็มในเรื่อง The Old Woman ของ คาร์มส์ เป็นต้น ศพในเรื่องมาจากไหน มาอย่างไร

จะไปไหน นี้เป็นศพที่ซ่อนอยู่ในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือของตัวละครผู้เล่า และขณะที่ตัวละครนำศพใส่ถุงกระดาษไปหาที่ทิ้ง เขาก็มีความรู้สึกว่าศพที่อยู่ในถุงนั้นเคลื่อนไหวได้และมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นดังที่นักเขียนบรรยายไว้ว่า "...ฉันรู้สึกว่าศพที่อยู่ในถุงนั้นจะขยายตัวโตขึ้นเรื่อย ๆ บางครั้งฉันรู้สึกว่ามันกระดุกกระดิกได้ อาจเป็นไปได้ว่า สิ่งที่อยู่ภายในถุงคงฟื้นชีวิตขึ้นมาอีก..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 107) และแม้ว่าผู้เล่าจะพยายามคิดไปถึงเรื่องอื่น ๆ เขาก็ยังคงรู้สึกเหมือนเดิมเกี่ยวกับศพ ดังความบรรทัดต่อมาว่า "...ฉันพยายามทำตัวให้มีเหตุผลมากขึ้น บังคับตนเองให้มองท้องฟ้าสีน้ำเงิน แต่ก็ยังอดรู้สึกไม่ได้ว่าศพที่อยู่ในถุงกระดาษสีน้ำตาลนั้นมันพองตัวใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ ..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 :107)

จากความเหนือจริงตามธรรมชาติดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ตัวละครตัวนี้มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" อยู่ในตัวเองอย่างเด่นชัด

เรื่องกำแพง

ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าหรือผู้บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามความรู้สึกของตนเอง การเล่าเหตุการณ์เป็นไปในแบบกระแสสำนึก ส่วนลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่พบได้ในตัวละครของเรื่องนี้ เห็นได้จากการบันทึกซึ่งช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความรู้สึกของตัวละครว่ามีความรู้สึกสับสน หาทางออกให้กับตนเองไม่ได้ ดังข้อความว่า "...ผมเลือกเสมอมา ผมเลือกมาหลายครั้งแล้ว ผมเลือกอะไรหรือ...(เปล่า)..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 133) และความรู้สึกที่ได้พบอีกประการหนึ่งคือความรู้สึกว่าชีวิตอ้างว้าง ไร้ที่พึ่งไม่มั่นคง ดังข้อความว่า

> ...ผมรู้สึกกลัว กลัวจริง ๆ กลัวความตายที่ใกล้มาเยือน กลัวความลึกลับที่แอบแฝงอยู่รอบข้าง กลัวอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไร้เหตุผล กลัวเนื้อตัวของเธอเวลาเข้ามาสัมผัส ผมตะโกนขึ้นสุดเสียงเป็นเสียงที่ดังออกมาเงียบ ๆ มีใครอยู่ในโลกนี้บ้าง ไม่มี ไม่มีใครสักคนเลย ไม่มี มีใครเห็นผมบ้าง ไม่เห็น
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 134)

ความรู้สึกดังกล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ตัวละครเห็นชีวิตเป็นความไร้เหตุผล เพราะไม่มีสิ่งใดแน่นอน ไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เมื่อใด ชีวิตจึงไม่มีความแน่นอนนอกเสียจากความตาย ดังนั้นในขณะที่มีชีวิตอยู่ความกลัวจึงเป็นเหมือนเพื่อนสนิทของมนุษย์เช่นเดียวกับที่ตัวละครในเรื่องนี้รู้สึก

นอกจากลักษณะดังกล่าวมาแล้ว ตัวละครในเรื่องนี้ยังแสดงความไม่เห็นด้วยกับค่านิยมบางอย่างที่สังคมกำหนดเช่น การอ้างถึงคำขวัญต่าง ๆ เพื่อให้ผู้คนอุทิศชีวิตเพื่อชาติ และเสียสละเพื่ออุดมการ แต่ผู้ที่อ้างคำขวัญเหล่านั้นกลับปฏิบัติตนไปในทางตรงข้าม ตัวละครมองค่านิยมเป็นความหลอกลวงซึ่งหลอกทั้งตนเองและผู้อื่น ข้อความที่แสดงให้ผู้อ่านทราบถึงการไม่เห็นด้วยกับค่านิยมนี้คือ "...บางทีเมื่อเราเห็นป้ายประกาศบ่งบอกถึงความศักดิ์สิทธิ์ ให้อุทิศชีวิตและรักชาติ ผมแสนผะอืดผะอม ผมไม่เคยเห็นสิ่งใดศักดิ์สิทธิ์มาก่อนเลยในชีวิต ไม่มีการอุทิศใด ๆ สูงส่งทั้งนั้น..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 139) และในอีกข้อความหนึ่งว่า "...การที่คนเราจะอ้างว่าเสียสละ แต่กลับทำตามสำนึกที่ผิดมาแต่ต้นนั้นไม่มีประโยชน์หรอก เพราะเมื่อผิดมาแต่ต้น ถึงผลจะเป็นไปในรูปใด มันก็ยังผิดอยู่นั่นเอง..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 142)

ลักษณะตัวละครในเรื่องนี้จัดเป็นตัวละครที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในแง่ที่ว่า ตัวละครมีความรู้สึกสับสนจนเหมือนกับตนเองอยู่โดดเดี่ยวในโลก ขณะเดียวกันตัวละครก็ขาดความศรัทธาต่อค่านิยมต่าง ๆ ในสังคม เพราะมีความรู้สึกว่าค่านิยมเหล่านั้นเกิดขึ้นจากความไม่จริงใจทั้งสิ้น

เรื่องรถไฟเด็กเล่น

นักเขียนให้ตัวละครเล่าเรื่องของตนเองในแบบกระแสสำนึก โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ ผม แทนตัวละคร เรื่องที่ตัวละครเล่าเป็นเรื่องที่เกิดกับตัวเขา และพี่ชาย ซึ่งเป็นคนไข้โรคจิต และจากเรื่องต่าง ๆ ที่ตัวละครเป็นผู้เล่านี้

แสดงให้เห็นลักษณะของผู้เล่าได้อย่างชัดเจนว่า ตัวละครในเรื่องนี้เป็นแบบที่เรียกว่า Flat Character หรือที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส (กุหลาบ มัลลิกะมาส 2518 : 112 - 113) เรียกว่า ตัวละครประเภทน้อยลักษณะ กล่าวคือ มีลักษณะนิสัยประจำอย่างเดียวเหมือนไม่ใช่บุคคลจริง ๆ หรือไม่สมจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ เพราะมนุษย์ย่อมมีความคิดความต้องการอันทำให้มนุษย์มีลักษณะนิสัยหลายอย่างหรือหลากหลาย การสร้างตัวละครเลียนแบบมนุษย์จริง ๆ จึงควรมีลักษณะที่หลากหลายอันเป็นลักษณะตัวละครตามแบบของนักเขียนกลุ่ม สัจจนิยม (Realism) หรือธรรมชาตินิยม

ส่วนลักษณะตัวละครในเรื่องนี้กลับมีลักษณะตรงกันข้ามดังได้กล่าวมาแล้วและลักษณะนิสัยซึ่งทำให้ตัวละครมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏให้เห็นก็คือ การขาดความทรงจำ ตัวละครแสดงความหลงลืมเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เรื่องที่เขาพูดไม่มีใครสามารถเชื่อได้เพราะไม่สมจริง ดังข้อความว่า

> ...ไม่มีใครเชื่อเลยว่าผมได้ตายไปแล้ว ตายไปเพราะรถไฟเด็กเล่นขบวนหนึ่งแล่นมาชน ผมตายไปแล้วจริง ๆ ผมรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก...
>
> ...
>
> ...
>
> ...
>
> ...ไม่มีข้อสงสัยเลยว่า ทำไมผมถึงเชื่อแน่ว่าผมได้ตายไปแล้ว เมื่อรถไฟเด็กเล่นขบวนนั้นแล่นมาทับ ผมก็ล้มลงตายทันที ตายไปพร้อมกับความพิสดารของบรรดาคนเป็น ๆ ...
>
> ...
>
> ...
>
> ...

...ผมจำไม่ได้จริง ๆ ว่าผมถูกรถไฟทับตายตั้งแต่เมื่อไร ความคิดเรื่องรถไฟเข้ามาอยู่ในสมองของผมได้อย่างไร ผมไม่รู้...

...

...

...

ผมจำไม่ได้จริง ๆ ว่าผมถูกรถไฟทับตายไปแล้วเมื่อไร ความคิดเรื่องรถไฟเข้ามาอยู่ในสมองผมได้อย่างไร ผมก็ไม่รู้...

...

...

...

ผมจำไม่ได้จริง ๆ ว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อไร จำได้แต่ว่า หลังจากที่ผมบอกแม่ว่าผมส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิตเรียบร้อยแล้ว ผมรู้สึกมีความสุขขึ้นมากอย่างบอกไม่ถูก และในทันทีผมก็นึกขึ้นมาได้ว่า ผมได้ตายไปแล้ว... ตายไปเพราะรถไฟเด็กเล่นขบวนนั้น

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 158 - 171)

จากข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความทรงจำที่เลอะเลือน ลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นลักษณะของคนที่มีความผิดปกติทางสมองหรือคนโรคจิตมากกว่าคนปกติ เพราะตัวละครสามารถพาพี่ชายไปส่งโรงพยาบาลโรคจิตได้ และจำเรื่องราวอื่น ๆ ที่พบเห็นในโรงพยาบาลได้ แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองกลับจำไม่ได้ ตัวละครจึงมีลักษณะไม่สมจริงตามธรรมชาติ เป็นตัวละครที่ค่อนข้างไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด" ตัวละครที่มีความทรงจำเลอะเลือนแบบนี้มักจะปรากฏเฌอในเรื่องแนว "แอบเสิร์ด" และในเรื่องนี้การสร้างตัวละครให้มีลักษณะหลงลืมเรื่องต่าง ๆ ของตัวเองน่าจะเป็นความจงใจของนักเขียน เพราะในช่วงหลังจากศึกษาวรรณกรรมตะวันตกอย่างมากมายแล้ว นักเขียนยอมรับว่าตัวละครในแบบของตะวันตกมีอิทธิพล

ต่องานเขียนของเขา ตั้งแต่เขาเริ่มเขียนเรื่องสั้นเรื่องแรกที่เดียว (สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ดวงมณี พาหาญ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้าน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2526) ตัวละครในเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นการจงใจให้ตัวละครแสดงความทรงจำที่เลอะเลือนเพียงอย่างเดียว เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด "แอบเสิร์ด" ที่มุ่งเสนอผลงานให้ผู้อ่านได้เห็นว่า ไม่มีสิ่งใดที่สมบูรณ์แบบในโลกนี้ เพราะโลกนี้มีแต่ความไร้สาระหรือ "แอบเสิร์ด" ตัวละครนี้จึงเป็นตัวละครที่ไม่สมบูรณ์ตามแบบที่นิยมกันมาในอดีต แต่เป็นตัวละครในแบบของกลุ่มแนวคิด "แอบเสิร์ด" ที่ต้องการเสนอภาพชีวิตมนุษย์ที่มีแต่ความไร้สาระ

เรื่องสะพาน

ตัวละครสำคัญของเรื่องนี้มีสองตัวคือ ผู้เล่า และลุงเฒ่า ตัวละครที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ได้เด่นชัดคือ ลุงเฒ่า ชีวิตของแกโดดเดี่ยวอ้างว้าง แกตกงานในขณะที่ความเจริญรุ่งเรืองก้าวมาสู่หมู่บ้าน ตัวละครตัวนี้แสดงให้เห็นความไร้สาระของชีวิตซึ่งเกิดขึ้นในสังคมที่มีความเจริญทางวัตถุอย่างมาก แต่ชีวิตกลับว่างเปล่า ชายชรามีชีวิตอยู่อย่างอ้างว้าง มีแมวตัวเดียวเป็นเพื่อน อาชีพของแกคือพายเรือรับส่งคนข้ามฟาก ผู้เล่าเรียกชายชราว่า "ลุงเฒ่า" แกพายเรือรับส่งคนมาเป็นเวลาหลายปี ครอบครัวของผู้เล่าก็รู้สึกสงสารและเห็นใจในความโดดเดี่ยวของแกโดยชวนแกมาอยู่ด้วย แต่ชายชรากับปฏิเสธเพราะแกชอบชีวิตอิสระ ข่าวการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำที่ชายชราพายเรือข้ามฟากอยู่เป็นอาชีพทำให้แกรู้ชะตาชีวิตของตนเองว่าจะต้องตกงานเมื่อสะพานสร้างเสร็จเรียบร้อย แกจึงพยายามพายเรือให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้แม้ในยามเจ็บป่วย เมื่อหมอชวนแกให้อยู่ด้วย ชายชราปฏิเสธและให้เหตุผลว่า

"พ่อหมอ ข้ามีเวลาเหลืออยู่ไม่มากนัก..." แกกล่าวพร้อมกับชี้มือไปที่เสาเข็มกลางคลองที่กำลังก่อสูงขึ้นมาทีละน้อย
"ข้าไม่มีเวลา..." แกรำพึงพร้อมกับกล่าวต่อไปอีกว่า "เดี๋ยวนี้มีสะพานอีกไม่ช้าก็คงมีถนนตามมา มีถนนอีกไม่นานก็คงมีรถ ข้าไม่รู้จะว่ายังไร ...หมู่บ้านของเราโตเร็วเกินไป มันดูแปลกสำหรับข้า ผู้คนเดี๋ยวนี้ก็ดูแปลกกันไปหมด ข้าไม่ค่อยรู้จักใครแล้ว พวกเขาเดินกันเร็ว ๆ อีกไม่ช้าข้าก็คงพานเรือไม่ไหว..."

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 49)

จากข้อความที่ยกมา แสดงให้เห็นลักษณะของชายชราซึ่งยอมรับชะตาชีวิตของตนเองโดยไม่มีทางต่อสู้ และยังรู้สึกแปลกหน้าต่อผู้คนในสังคมของตนเองเช่น ข้อความว่า "...หมู่บ้านของเราโตเร็วเกินไป มันดูแปลกสำหรับข้า ผู้คนเดี๋ยวนี้ก็ดูแปลกกันไปหมด..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 49) ลักษณะเช่นนี้พบมากในตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" การยอมรับชะตากรรมอย่างไม่ดิ้นรนต่อสู้เพราะไม่มีทางสู้ได้นี้นักวิจารณ์บางท่านเรียกว่าลักษณะตัวละครแบบ anti - hero (Abram. 1975 : 176) ตัวละครลักษณะนี้มีความคล้ายกับตัวละครในเรื่อง Waiting for Godot ของ เบคเกต ซึ่งเป็นบทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงมากในปัจจุบันในแง่ที่ว่า ตัวละครเป็นคนจรจัดที่มีชีวิตอยู่กับการรอคอยสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจเป็นไปได้ ส่วนชายชราในเรื่องสะพานเป็นคนชั้นกรรมาชีพที่รอคอยการเสร็จสิ้นของสะพาน ซึ่งหมายถึงการตกงานของแก จุดมุ่งหมายในการรอคอยของทั้งสองคล้ายกันคือความว่างเปล่า นอกจากเรื่อง Waiting for Godot แล้ว ชีวิตของชายชรายังมีความคล้ายคลึงกับตัวละครของ เบคเกต อีกสองเรื่องคือ Molloy และ The Unnamable ในแง่ที่ว่าชีวิตในเมืองที่เจริญมาก แต่ผู้คนยังตกงาน ชีวิตจึงดูไร้สาระ ไร้เหตุผล เพราะความเจริญน่าจะหมายถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในความเจริญนั้นกลับมีคนยากจนที่ต้องตกงานอยู่เป็นอันมาก ความหมายของคำว่าเจริญจึงเป็นความไม่จริงแท้ ตามความเป็นอยู่ของคนในสังคมปัจจุบัน

เรื่องอัตชีวประวัติ

ตัวละครสำคัญในเรื่องนี้คือผู้เล่าเรื่องเขาได้เล่าเรื่องราวของตนเองในแบบกระแสสำนึก เช่น เรื่องสั้นอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การเล่าเป็นไปในแบบล้อเลียนค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม โดยการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายสูงแทนคำที่มีความหมายธรรมดา จุดมุ่งหมายในการใช้คำเช่นนั้นก็เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าตัวละครต้องการเย้ยหยันการกระทำของผู้คนที่ตกเป็นทาสของค่านิยมของสังคม เช่น ความนิยมซื้อสินค้าเพราะต้องการของแถม ดังข้อความว่า

...เพราะนิพพานของนายทุนข้าวซอกตึกและมีป้ายจอดรถประจำทาง
มีคำโฆษณาเชิญชวนให้คุณมารับรางวัลครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งแจก ทั้งแถม
เพียงแต่คุณจะเขียนชื่อที่อยู่ จ่าหน้าซองถึงตัวคุณเองให้ชัดเจนแล้ว
นำส่งยังตู้ไปรษณีย์...คุณก็อาจเป็นผู้มีโชคดีได้รับรางวัลสวรรค์
และนิพพาน และรางวัลอื่น ๆ ...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 176)

การใช้คำที่มีความหมายสูง เช่น สวรรค์ และนิพพาน เป็นการแสดงความรู้สึกเย้นหยันของนักเขียนที่แสดงผ่านทางตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกที่รุนแรงต่อการโฆษณาสินค้าซึ่งล่อใจผู้ซื้อ โดยการออกรางวัลมีค่า เช่น บ้าน รถยนต์ ทองคำ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนสินค้าที่เตรียมไว้แจกคนที่รวมรายการขายสินค้านั้น ๆ

นอกจากความไม่ศรัทธาต่อค่านิยมดังกล่าวแล้ว ตัวละครยังไม่พอใจการตกเป็นทาสของค่านิยมของสังคมที่ไม่คำนึงถึงฐานะของตนเอง เช่น ความต้องการอยู่บ้านที่มีราคาแพงจนต้องเป็นหนี้และต้องผ่อนชำระเป็นรายเดือน ดังข้อความว่า

...เจ้านายประกาศิตให้ความเป็นคนแก่คุณแล้ว ถ้าคุณเสียญาจะซื้อที่ดิน
ผ่อนส่งรุ่นใหม่ของเขาด้วยราคา 84,000 บาทไว้ ในครอบครอง
คุณจะได้เป็นทั้งหมดในโลก แต่อากาศบนแผ่นดินฝืนนี้เป็นของคุณทันที
ถ้าคุณผ่อนส่งชำระเดือนละ 200 บาท...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 177)

การยอมตกเป็นทาสค่านิยมของสังคมเช่นนี้หมายถึง การไม่รู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย ปัจจุบันผู้คนนิยมซื้อของแบบผ่อนส่งตั้งแต่ของเล็กไปจนถึงของใหญ่ เช่น บ้าน ที่ดิน การซื้อเงินผ่อนเช่นนี้ผู้ขายมักจะบวกดอกเบี้ยเข้าไปในราคาสูงมาก แต่ผู้คนปัจจุบันมิได้คำนึงถึงดอกเบี้ยเพราะต้องการจะมี นอกจากความไม่พอใจค่านิยมเหล่านี้แล้วยังมีค่านิยมอื่น ๆ ที่ตัวละครแสดงออกอย่างชัดเจนเช่น การนิยมพักผ่อนหย่อนใจในห้างสรรพสินค้าหรู ๆ แล้วรับประทานอาหารในคอฟฟี่ช็อพ หรือภัตตาคารใหญ่ ๆ ปัจจุบันผู้คนนิยมจับจ่ายสินค้าในห้างสรรพสินค้ามากยิ่งขึ้นโดยไม่คำนึงว่าตนมีฐานะอย่างไร และอาหารหลายอย่างซึ่งเคยเป็นของฟุ่มเฟือยก็กลายเป็นความเคยชินที่ขาดไม่ได้ เช่น น้ำอัดลม และเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตอนที่ว่า

> ...ก็เท่านั้น เมื่อคุณกระหาย หลังจากทำงานมาหนักและการต่อสู้เพื่อสังคมได้สิ้นสุดลง พร้อมกับแสงไฟนีออนกลางถนนได้เปิดสว่างขึ้น คุณก็อาจลองแวะไปที่ร้านขายน้ำอัดลม ถามหาซื้อความดี (ชนิดที่ดีที่สุด)...มาดื่มได้ด้วยราคาหนึ่งบาทกับเศษอีกนิดหน่อย...
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 176)

นอกจากนี้ยังมีสิ่งฟุ่มเฟือยอื่น ๆ ที่มีพิบ แต่ผู้คนก็ยังชื่นชอบที่จะเสพ และผู้ขายก็มีสิทธิโฆษณาสินค้าได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลเสียที่จะบังเกิดต่อผู้บริโภค ตัวละครแสดงความไม่พอใจ สิ่งเหล่านี้ออกมาให้ปรากฏในถ้อยคำที่ล้อเลียนและเย้นหยัน เช่นตอนที่ว่า

> ...อากาศยามเช้าสดชื่น คุณจะตื่นขึ้นมาพบกับความแจ่มใส ถ้าคุณได้ดูด ยอดมะเร็ง ยอดมะเร็ง เป็นบุหรี่ เมนธอลรสดี ของอเมริกา คุณจะเลือกแล้วเลือกอีก เพื่อให้ได้บุหรี่ที่สมใจให้รู้แน่ โปรดลองดูด ยอดมะเร็ง สิคะ เพื่อประสบการณ์
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 186)

จากข้อความที่ยกมาทั้งหมดแสดงให้เห็นลักษณะตัวละครได้อย่างเด่นชัดว่าไม่พอใจต่อค่านิยมของสังคมในปัจจุบัน แต่การแสดงออกยังไม่รุนแรงขนาดแตกหัก เพราะการใช้ถ้อยคำที่ล้อเลียนให้น่าขันแบบหยิกแกมหยอก ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวพบได้ในตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" เพราะเป็นการแสดงความขบขันที่เหมือนกับไร้สาระ แต่เมื่อพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่ามีสาระบางอย่างแฝงอยู่ และตัวละครตัวนี้เป็นตัวแทนความรู้สึกของนักเขียนที่มีต่อสังคม จะสังเกตได้จากทัศนะต่าง ๆ ที่นักเขียนแสดงออกอย่างเปิดเผยเมื่อผู้เขียนได้สัมภาษณ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ทัศนะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความคิดของตัวละครในเรื่องนี้ (ดังปรากฏในภาคผนวก ก)

เรื่องออกไปจากความมืด

ตัวละครสำคัญของเรื่องคือผู้เล่าเหตุการณ์ ตัวละครในเรื่องนี้แสดงความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม เขามองว่าเป็นการยัดเยียดให้ต้องยอมรับ ความไม่พอใจนี้ต่างจากเรื่องอัตชีวประวัติมาก เพราะในเรื่องนี้ตัวละครไม่ได้แสดงความคิดแบบล้อเลียนให้ผู้อ่านรู้สึกเจ็บ ๆ คัน ๆ อย่างที่ผ่านมา เขาแสดงความไม่พอใจสภาพสังคมอย่างมากขนาดต้องการทำลายสิ่งที่เขาไม่พอใจให้ย่อยยับลงไป นั่นคือ ความแออัดยัดเยียดของผู้คนในสังคม เช่น การเบียดเสียดกันบนรถประจำทาง และการแก่งแย่งกันในเรื่องต่าง ๆ ตัวละครเรียกสภาพความแออัด แก่งแย่ง เหล่านี้ว่า "วัฒนธรรมปลากระป๋อง" หรือ "ศีลธรรมแบบปลากระป๋อง" เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติมิได้ต้องการแต่ถูกยัดเยียดให้ต้องปฏิบัติตามเหมือนปลาที่อยู่ในกระป๋อง นอกจากความเบื่อหน่ายและไม่พอใจสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ตัวละครยังรู้สึกไม่พอใจต่อชนชั้นนายทุนหรือผลผลิตของนายทุนและความเจริญรุ่งเรืองที่พวกนายทุนเป็นผู้นำมาด้วย ความไม่พอใจเหล่านี้ถึงขั้นต้องการทำลายดังเนื้อเรื่องตอนตัวละครโดยสารรถประจำทางที่เบียดเสียดกันแน่นขนัดเพื่อไปทำงานนั้น ตัวละครได้ยืนหลับ ๆ ตื่น ๆ ไปตลอดทาง ความฝันของตัวละครแสดงออกให้เห็นความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งซ่อนอยู่ในจิตใจของเขา สิ่งเหล่านี้คือ

ความเกลียดชังชนชั้นนายทุนและทรัพย์สินของนายทุน ตัวละครคิดฝันไปว่าได้ร่วมมือกับ **เพื่อน** เข้าปล้นธนาคารกรุงเทพจำกัด ซึ่งเพื่อนของเขาทำงานอยู่ และเขาสะสมเงินไว้ซื้อปืนที่ทันสมัยที่สุดไว้ยิงรถยนต์ราคาแพง ตัวละครได้พบว่าเขาได้กลายเป็นฆาตกรไป เพราะพบคนที่เหมือนกับตัวเองนั่งรถยนต์ซึ่งตัวเขากำลังจ้องยิงอยู่ แล้วเขาก็ยิงคนผู้นั้นตายเพราะเกลียดความคล้ายคลึงของชายคนนั้นกับตัวเขาเอง

ความคิดฝันของตัวละครซึ่งรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาเป็นความคิดที่กระเจิดกระเจิงและเป็นจริงไม่ได้ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนกำลังฟังเรื่องไร้สาระ ความคิดฝันของตัวละครที่ต้องการทำลายสิ่งเหล่านี้ให้ย่อยยับไปนับเป็นความคิด "แอบเสิร์ด" เพราะความคิดเช่นนี้ย่อมเป็นไปไม่ได้ในความเป็นจริง แต่เป็นเพียงความต้องการต่อต้านกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งถูกเก็บกดไว้เพราะระเบียบของสังคม แล้วพรั่งพรูออกมาทางความคิดฝัน จากความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตัวละครแสดงออกมาทำให้ผู้เขียนคิดว่าตัวละครคือตัวแทนของนักเขียนซึ่งมีความไม่พอใจในสภาพสังคมปัจจุบันที่การผูกขาดอยู่ที่นายทุน

เรื่องสองข้างทาง

ตัวละครในเรื่องนี้คือ หญิงสาวคนหนึ่งซึ่งมีอาชีพเป็นคนงานในโรงงาน เหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องนักเขียนกำหนดให้เธอเป็นผู้เล่าในแบบกระแสสำนึก เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตัวละครเล่าคือความไร้สาระของชีวิตติดอยู่กับความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างงมงาย และความไม่จริงใจของผู้คนในสังคม เธอได้เห็นการรักษาคนป่วยด้วยน้ำมนต์ เมื่อเดินทางไปเยี่ยมมารดาซึ่งป่วยหนักเป็นวัณโรคที่จังหวัดพิษณุโลก อยู่มาคืนหนึ่งมารดาของเธอลุกขึ้นตะโกนร้องแสดงความไม่พอใจนายทุนหน้าเสือด ญาติทุกคนยกเว้นเธอเข้าใจว่ามารดาของเธอถูกผีสิง จึงพากันเอาน้ำมนต์มารด แต่เธอได้ขัดขวางไว้เพราะความไม่เชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ ดังข้อความว่า

...ฉันไม่เชื่อน้ำมนต์คักดิ์สิทธิ์บ้าบออะไรหรอก ฉันขอท้าฤาษีบ้าบอนี่เสียเลย ถ้าหากเก่งจริงก็ให้มาเข้าฉัน อย่าไปเข้าคนป่วย แม่แกกำลังป่วยเจียนจะตาย น้า ๆ ก็รู้ ก็ไม่ใช่เพราะฤาษีบ้าบออะไรนี่หรอกหรือ แม่ถึงเอาที่ไปจำนองจนถูกพวกมันโกง...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 3)

จากตัวอย่างแสดงว่าตัวละครคิดว่าความเชื่อของชาวบ้านนั้นไร้สาระความจริงแล้วมารดาของเขอป่วยเพราะเป็นวัณโรค และที่ลุกขึ้นตะโกนด่านายทุนเพราะเจ็บแค้น ที่ถูกโกงที่ดินผืนสุดท้าย ส่วนความไม่จริงใจของคนในสังคมจะเห็นได้จาก ขณะที่งานศพของมารดากำลังดำเนินไปด้วยความวุ่นวาย ผู้หมวดประจำสถานีตำรวจซึ่งเดินทางกลับมาจากตรวจราชการได้แวะเข้ามาในงาน โดยอ้างเหตุผลว่า"เห็นคนมากก็เลยแวะเข้ามาดู" แต่ตัวละครเข้าใจว่าผู้หมวดคนนั้นเข้าไปในงานเพราะอาหารที่จัดเลี้ยงแขกดังข้อความว่า

...ผู้หมวดบอกกับผู้คนว่าเพิ่งเดินทางกลับจากตรวจราชการผ่านมา เห็นคนมากเลยแวะเข้ามาดู อย่างไรก็ตาม เหตุผลทั้งหมดก็เห็นจะอยู่ที่ไก่ต้มข่า และขวดเหล้าที่ขาดไม่ได้ ซึ่งหามาเลี้ยงเจ้านายกันจนอิ่มทุกคน...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 3)

นอกจากเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้วยังมีเหตุการณ์อื่นที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าตัวละครล้นศรัทธาต่อความเชื่อแบบที่เคยเชื่อกันมาของคนในชนบท ความเชื่อนั้นคือพิธีลองของหรือทดสอบความอยู่ยงคงกระพันของผู้มีพระเครื่อง ดังข้อความว่า

เสียงปืนดังขึ้นสองนัด
กิ่งไม้ไหวยวบเล็กน้อย เมื่อสิ้นเสียงปืน ทุกคนที่นั่นต่างก็พากันลืมศพแม่ที่นอนอยู่ตรงหน้า วิ่งตรงออกไปดูหลวงพ่อแดงที่แขวนไว้กับกิ่งมะม่วง กว่าพวกนั้นจะหาหลวงพ่อแดงพบ ก็กินเวลานานจนได้เวลาพระสวด และเมื่อพบเหรียญอันนั้น ทุกคนก็เกือบจำหลวงพ่อแดงแทบไม่ได้ ทิดมีเจ้าของ "ของดี" โกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง พลางกล่าวว่า "พระเฮงซวย...รู้งี้กูหลอกให้เถ้าแก่เส็งเช่าไปเสียนานแล้ว...พับผ่า"

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 4)

น้ำเสียงที่ตัวละครเล่าถึงการลองพระครั้งนี้ ผู้อ่านจะรู้สึกได้ว่าตัวละครไม่พอใจและดูแคลนคนที่เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เหตุการณ์สุดท้ายที่ทำให้ผู้อ่านได้ทราบลักษณะของตัวละคร คือ บทสนทนาของชายหนุ่มสองคนในขบวนรถไฟ ชายทั้งสองสนทนาเรื่องพุทธศาสนากับความไม่เชื่อในเรื่องอภินิหารของพระพุทธองค์ บทสนทนาของชายทั้งสองทำให้หญิงชาวบ้านที่โดยสารรถไฟมาด้วยไม่พอใจและกล่าวตำหนิ แต่หญิงสาวได้กล่าวเป็นเชิงให้สติหญิงชาวบ้านผู้นั้นว่า "หนูว่าพระพุทธองค์เองไม่ใช่หรือที่สอนเราว่า อย่าไปเชื่อเพราะคนเล่า แต่ให้เชื่อสิ่งที่พิสูจน์ได้" (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : 14) คำพูดดังกล่าวทำให้หญิงชาวบ้านไม่พอใจ และมองว่าเธอกับชายทั้งสองเป็นคนสมัยใหม่ที่ดูหมิ่นศาสนาเหมือนพวกคอมมิวนิสต์ ข้อความตอนนี้ทำให้ผู้เขียนได้เข้าใจความคิดบางอย่างของนักเขียนซึ่งแสดงออกมาทางตัวละคร ความคิดนั้นคือ ศาสนามิได้สอนให้คนเชื่องมงายเช่นที่ชาวบ้านเชื่อกัน แต่ถ้ามีใครแสดงความไม่เชื่อและชี้แจงข้อเท็จจริงของศาสนาให้แจ่มชัดขึ้นจะถูกมองไปว่าเป็นคนไม่ดี หัวรุนแรง และจะถูกเรียกว่า "คอมมิวนิสต์" การที่นักเขียนแสดงความคิดเช่นนี้เพราะได้ประสบปัญหานี้มาด้วยตนเองในเหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม 2519 (ดูได้ในภาคผนวก ก)

เหตุการณ์ทั้งหมดที่ตัวละครกล่าวมา แสดงให้เห็นความไม่ศรัทธาในความเชื่อและตระหนักถึงคนในสังคมว่าไม่จริงจังใจต่อกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของตัวละครตามแนว "แอบเสิร์ด"

เรื่องไอ้ตึง - ต่อง

ตัวละครในเรื่องนี้แสดงความไม่ศรัทธาต่อกฎเกณฑ์บางอย่างของสังคม โดยแสดงออกในลักษณะล้อเลียน เช่นเดียวกับเรื่องอัตชีวประวัติ จากเหตุการณ์และนิทานที่ตัวละครเล่า แสดงให้เห็นความไม่ศรัทธาที่ตัวละครมีต่อกฎเกณฑของสังคมซึ่งตัวละครไม่เห็นด้วย ตัวละครเล่าเรื่องความรักชาติของคนในสังคมว่า มีการตั้งคำขวัญต่าง ๆ มากมายแต่มิได้แสดงออกอย่างจริงใจ เพราะเป็นเพียงคำพูดส่วนการปฏิบัติกลับเป็นไปในทางตรงข้าม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ การแสดงความรักชาติด้วยการยืนตรงเคารพธงชาติในเวลาเช้าและเย็นเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติ เวลาที่ผู้คนได้ยินเสียงตึง - ต่อง ก่อนเสียงเพลงชาติจะตามมา นักเขียนบรรยายปฏิกิริยาของผู้คนว่า

ฉันรู้สึกแปลบปลาบขึ้นที่บาดแผล นั่งตัวงอไหล่งุ้มหมดสง่า เพราะสัญญาณเตือนภัยชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ไซเรน ได้ดังขึ้น

"ตึง - ต่อง - ตึง - ต่อง..."

ชุ้มไม้ที่เงียบสงบ ไม่มีแม้กระทั่งสัตว์เดินให้เห็นได้ถูกบุกรุกขึ้นทันทีเมื่อเสียงสัญญาณเตือนดังขึ้น

มันเริ่มต้นมาทางกอพุทธรักษาหลากสีที่ริมวงกลมด้านหน้า ชุ้มไม้ไหวยวบยาบเพราะถูกแหวกเบียด ร่างของคนหนีภัยหลายคน ทั้งหนุ่มสาว ชายกลางคน เด็กวัยรุ่น และคนแก่ โผล่ผลุบ ๆ เข้ามา บางคนแต่งกายชุดเขียว แต่ถอดเครื่องหมายสังกัดเหล่าทัพไม่สวมหมวก

บางคนอยู่ในชุดนุ่งห่มเหลืองสยัดพริ้วปลิวลมบางคน... บางคน... บางคน... ผลุดเข้ามาตรงชุมที่ฉันมองเห็น พร้อมกับหัวเราะคิกคักให้กันและกันด้วยอาการแห่งชัยชนะ หรือไม่ก็กะระยะหลบภัยได้หวุดหวิด

ณ ที่นั่นเอง คือ อาณาบริเวณที่ฉันเรียกมาตั้งแต่เริ่มเล่านิทานเรื่องนี้ว่าเขตปลดปล่อย...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 125)

และ

เสียงสัญญาณเตือนภัยที่พวกเขาหนีกระเจิดกระเจิงมาหยุดลงแล้ว แต่พลันได้เกิดเสียงดนตรีชนิดหนึ่งดังกระหึ่มขึ้นก็กก้อง มันดังไปทั่วทิศทาง... มันดังไปทั่วบริเวณ ไม่ยกเว้นแม้เขตปลดปล่อยของฉันเอง... สิ่งอันแตกต่างระหว่างเขตนอกกับเขตปลดปล่อย คือ อากัปกิริยาของผู้คนที่เปลี่ยนไปเขตนอกที่ฉันเห็นผู้คนพากันยืนตรงแข็งทื่อไม่อาลัยใยดี ไม่สนใจการเกิด...

...

...

...

สิ้นเสียงไซโย... เวลาที่หยุดนิ่งชั่วคราวก็หวนคืนกลับสู่ความอึกทึกครึกโครม ผู้คนทะยอยกันออกไปจากเขตปลดปล่อยไปสู่โลกภายนอกอันวุ่นวาย แต่มีอิสระ โดยต้องยอมตัวลงหยุดนิ่งวันละ 2 เวลา ฉันเห็นผู้คนคืนสู่ปรกติ ในเขตเดิม กิ่งกอพุทธรักษาถูกแหวกออกและค่อยเลื่อนกลับเข้ารูปทรงตามเดิม

- แหม... หวิดไป
- เย็นนี้กะระยะได้ทันเวลา
- ผมเดินเร็วขึ้นจนลบสถิติเมื่อวันงาน

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 125 - 126)

จากข้อความดังกล่าว ผู้อ่านเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตัวละครเห็นการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องตลก ไร้สาระ ตัวละครได้บอกไว้ก่อนเล่าเรื่องนี้ว่า "ฉันจะเล่าให้คุณฟังเพื่อประเทศที่รักยิ่งของเรา ฉันจะเล่านิทานหรอกเด็กเรื่องหนึ่งของฉันเอง ..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 122)

ตัวละครในเรื่องนี้เป็นตัวแทนความคิดของนักเขียนที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงความรักชาติด้วยการยืนตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติในเวลาเช้าและเย็น สิ่งที่ทำให้ผู้เขียนแน่ใจว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี ไม่เห็นด้วยกับกฎเกณฑ์ดังกล่าว คือ คำให้สัมภาษณ์ของ นักเขียนซึ่งอยู่ในบทสัมภาษณ์ของ โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

> ...ผมคิดว่าไอ้การยืนเคารพธงชาติวันละ 2 เวลา ที่เป็นความคิดวัฒนธรรมเผด็จการ ผมคิดว่ามันไม่สามารถที่จะจัดได้ว่าคนรักชาติได้มากน้อยกว่ากัน โดยการที่เขายืนเคารพธงชาติวันละ 2 เวลา ถ้าเขายืนเคารพได้มากกว่านะฮะ เขาก็กลายเป็นผู้มีวัฒนธรรม มันไม่ได้พิสูจน์อะไร ผมว่ามันกลายเป็นเรื่องตลกมากกว่า...
>
> (บทสัมภาษณ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี สำเนาบทถอดเทปบันทึกเสียง 2525)

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแสดงให้เห็นความไม่ศรัทธาต่อระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะตัวละครเห็นว่ากฎเกณฑ์เหล่านั้นตลกและไร้สาระ ลักษณะเช่นนี้พบได้ในตัวละครแนว "แอบเสิร์ด"

จากลักษณะของตัวละครในเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อาจสรุปลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในตัวละครได้ดังนี้

1. ตัวละคร ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ คือ มีลักษณะเหนือจริง และผิดปกติ เช่น คนปกติ แต่ขาดความทรงจำ

2. ตัวละครขาดศรัทธาต่อค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคม โดยแสดงออกมาในลักษณะล้อเลียน

3. ตัวละครรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง เห็นความไม่จริงใจของคนในสังคม สงสัยเรื่องการมีชีวิตอยู่ เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายตนเอง สิ่งแวดล้อม บางครั้งแสดงความรู้สึกต่อต้านออกมาอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าลักษณะตัวละครตามแนว "แอบเสิร์ด" ที่ผู้เขียนกล่าวถึงในบทที่ 2 นั้น จะปรากฏในการสร้างตัวละครของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ถึง 3 ลักษณะ ความสอดคล้องกันเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้รับอิทธิพลแนวคิด "แอบเสิร์ด" จากวรรณกรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการให้ตัวละครสงสัยในเรื่องการมีชีวิตของมนุษย์ จนเป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและแปลกหน้ากับตนเองและสภาพสังคม สุชาติ สวัสดิ์ศรี เคยกล่าวไว้ในบทสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้งของเขาว่า เขาไม่เห็นด้วยกับกฎเกณฑ์บางอย่างของสังคม ซึ่งความรู้สึกนั้นเขาจะไม่ปิดบังไว้ เพราะเขาเชื่อในเสรีภาพของมนุษย์ และการเขียนแสดงความคิดดังกล่าวมา เขาพอใจที่จะแสดงออกในแบบที่ให้ผู้อ่านได้ขบคิด มิใช่อ่านและเข้าใจได้ง่าย ๆ (สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้ให้สัมภาษณ์ ดวงมณี พาหาญ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้าน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2526) ดังนั้นงานเขียนของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ส่วนมากจึงมีลักษณะของการใช้สัญลักษณ์หรือความเหนือจริงเข้าช่วยเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่เรื่อง และนักเขียนยังให้อิสระแก่ผู้อ่านในการตีความหมายในเรื่องนั้นอีกด้วย

การใช้ภาษา

จากการศึกษาเรื่องการใช้ภาษาในเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่อง ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ลักษณะเด่นในการใช้ภาษาของเขามีดังนี้

1. การใช้ภาษาพูดหรือภาษาปากในการเขียนบรรยายเรื่องราวและเหตุการณ์ที่มิใช่บทสนทนาของตัวละคร ดังจะพบในเรื่องสั้นต่อไปนี้

เรื่องฉันและเขา

ในการบรรยายถึงความทรงจำของ "ฉัน" เกี่ยวกับหญิงสาวบ้านนอกคนหนึ่งที่ทุ่งสีกัน นักเขียนบรรยายว่า "...ฉันจำได้ถึงภาพที่เธอยืนอย่างกล้าหาญ ใช้ปากคาบผ้าถุงผืนที่ใช้ผสัดแล้วขยับผ้าถุงเปียกน้ำฝนเก่าให้เลื่อนหลุดลงมากรอมศีน..."

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 75)

เรื่องความเงียบ

นักเขียนบรรยายถึงคนรับใช้เมื่อนักศึกษาคนหนึ่งเดินเข้ามาในร้านว่า

> คนรับใช้เดินกลับมา เขามองไปยังหนุ่มสาวที่นั่งอยู่ตรงมุมสุดอีกด้านหนึ่ง กระถางต้นไม้แยกคนทั้งสองออกไปเหมือนอยู่คนละโลก แดดส่องไล่เข้ามาถึงระเบียงสโมสรแล้ว ข้างนอกนักศึกษาเริ่มเดินขวักไขว่ เสียงเกือกกระทบฟื้นซีเมนต์...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 89)

เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

การบรรยายภาพหญิงสาวในความฝันของตัวละครซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องว่า "...ตื่นขึ้นเถิด คุณนอนให้ผมเห็นนม... สวยเหลือเกิน...เธอตื่นขึ้นเมื่อได้ยิน..."

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 123)

เรื่องออกไปจากความมืด

บรรยายฉากที่ตัวละครกำลังประสบอยู่ว่า "...ผมกลับมายืนโหนราวรถเมล์นิ่งเฉยกับเหงื่อไคล นมของผู้หญิงคนนั้นยังพุ่งมาที่มหลัง..."

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 207)

การใช้คำดังกล่าว นักเขียนจงใจใช้เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างใดอย่างหนึ่งต่อคำ ๆ นั้น และการเลือกใช้คำเช่นนี้แสดงให้เห็นความรู้สึกของนักเขียนที่ต้องการหลีกหนีจากกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษาเช่นนักเขียนคนอื่น ๆ ลักษณะหลีกหนีเช่นนี้นับเป็นความ "แอบเสิร์ด" ประการหนึ่งของการใช้ภาษา

2. ใช้ภาษาที่ทำให้ข้อความไม่ปะติดปะต่อกัน คือขณะที่บรรยายถึงสิ่ง ๆ หนึ่งอยู่จะแทรกเรื่องอื่นเข้ามาโดยไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังปรากฏในเรื่องสั้นต่อไปนี้

เรื่องฉันและเขา

ในขณะที่ตัวละครในตอน เขา กำลังรู้สึกกระหายน้ำเหมือนเดินอยู่ในทะเลทรายเมื่อตัวละครผ่านพบสภาพความเป็นอยู่หลาย ๆ อย่างของชนชั้นกรรมกร ในทันทีทันใดนั้นตัวละครก็คิดถึงการไปวัด ดังข้อความว่า

...มองขึ้นไปบนระเบียงชั้นบนของร้านเหล้า แสงไฟยี่สิบห้าแรงเทียนสลัวพอที่จะมองเห็นกระถางกุหลาบสีแดงบนขอบหน้าต่าง กุหลาบดอกหนึ่งบานจนโรยแล้ว มองกลีบของมันที่หล่นลงบนพื้นสกปรก เขารู้สึกขึ้นมาทันทีเหมือนเดินอยู่กลางทะเลทรายคนเดียว ร้อนจัด คอแห้งผาก ให้รู้สึกกระหาย เขาไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน พรุ่งนี้ฉันจะไปวัด เขาคิด...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 78)

เรื่องความเงียบ

การใช้ภาษาในเรื่องนี้เป็นไปอย่างไม่ปะติดปะต่อกันตลอดทั้งเรื่อง (ดูในภาคผนวก ก) นักเขียนให้ตัวละครสนทนากันถึงปัญหาของตัวละครผู้หญิง แล้วคั่นด้วยการบรรยายฉากซึ่งเป็นเวลาเช้าในร้านกาแฟข้างสโมสรมหาวิทยาลัย และบรรยายสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จากนั้นต่อด้วยบทสนทนามีข้อความต่อจากตอนต้น แล้วบรรยายเรื่องราวของตัวละครผู้ชายโดยที่บทสนทนายังไม่จบ หลังจากนั้นเป็นบทสนทนาต่อจากเรื่องที่ค้างไว้ แล้วบรรยายเรื่องราวของตัวละครฝ่ายหญิงตั้งแต่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยจนไปทำงานและประสบปัญหายุ่งยาก จากนั้นเป็นบทสนทนาที่ตัวละครฝ่ายชายแนะนำวิธีแก้ปัญหาให้ตัวละครฝ่ายหญิง แล้วนักเขียนก็บรรยายถึงคนรับใช้ในร้านกาแฟสลับกับเสียงวิทยุเมื่อเสียงสนทนาเงียบลง จากนั้นเป็นบทสนทนาต่อด้วยคำบรรยายความคิดของตัวละครฝ่ายชาย เสียงวิทยุ กิริยาอาการของคนรับใช้ บทสนทนาและบรรยายถึงนักศึกษาที่เข้ามาในร้านอีกคนหนึ่ง เรื่องจบลงด้วยเสียงวิทยุที่ดังขึ้นเมื่อเสียงสนทนาเงียบไป

ความไม่ปะติดปะต่อกันของบทสนทนาซึ่งถูกแทรกด้วยความคิดของตัวละครแต่ละคนกับเสียงวิทยุ นับเป็นผลสืบเนื่องมาจากการวางโครงเรื่องและการแสดงแนวคิดในเรื่องอันมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" การใช้ภาษาเช่นนี้จึงนับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" อีกประการหนึ่งที่นักเขียนจงใจเขียนให้การแสดงแนวคิด "แอบเสิร์ด" มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

การใช้ภาษาที่ไม่ปะติดปะต่อกันในเรื่องนี้พบได้ในตอนที่ตัวละครกำลังนึกถึงความสับสนของระบบต่าง ๆ ในสังคม แล้วเขาก็หวนกลับไปคิดถึงศพที่อยู่ในลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือโดยฉับพลัน ดังนี้

> ฉันคิดมานานแล้วว่า เมื่อคนเราเดินมาไกลและหาทางออกไม่ได้ เขาก็ควรจะตายไปจากโลกนี้ หรือไม่ก็อดทนต่อความผันแปรที่มองเห็นอยู่รอบตัวด้วย

ขันติธรรม บางทีฉันคิดว่าความคุ้นเคยที่สืบต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคนมักจะทำให้ลืมตัวเคยชิน ถ้าหากไม่ถูกกลืนไปในความสับสนของระบบก็มักจมปลักลงสู่ความปวดร้าวที่ต้องโกหกตัวเองเรื่อยมา

ป่านนี้ คนในโลก คงไม่รู้ว่าฉันพบอะไรในลิ้นชัก คงไม่มีใครเชื่อ ถ้าฉันจะบอกเขาว่า ฉันพบศพซ่อนอยู่ในลิ้นชัก ศพจริง ๆ เขาคงหาว่าฉันบ้า หรือไม่ก็ตาฝาด...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 103)

อีกตอนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นความไม่สัมพันธ์ของใจความในย่อหน้า คือ ขณะที่ตัวละครจะนำศพซึ่งเขาพบในลิ้นชักไปทิ้ง เขานึกว่าเป็นการทำบาป แล้วเขาก็คิดถึงนักการเมือง ดังนี้

ฉันเอาศพออกมาจากลิ้นชักค่อย ๆ ใส่ลงในถุงกระดาษสีน้ำตาล ด้านหนึ่งเป็นรูปนางงามจักรวาล อีกด้านหนึ่งเป็นรูปผู้หญิงเปลือย ในความเงียบคนเดียว ใครจะเห็นฉันทำบาป มีสิ ก็ฉันนั่นแหละที่เห็นฉันเอง ฉันเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง ดูเหมือนถุงกระดาษจะหนักมากขึ้นเล็กน้อยเมื่อใส่ศพลงไป นักการเมืองคนใดในประเทศไหนจะฝากศพใส่ถุงกระดาษสีน้ำตาลของฉันไปทิ้งพร้อมกันบ้าง ฉันจะหาที่ทิ้งให้

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 103)

เรื่องกำแพง

ตัวละครซึ่งเป็นผู้เล่าบันทึกเหตุการณ์ วันที่ 13 พฤษภาคม เวลา 18.00 น. ตอนเย็นว่า

ดวงอาทิตย์ลอยต่ำ ท้องฟ้าทางทิศตะวันตกออกสีแดงปนเหลืองเป็นประกายกระทบหลังคาสังกะสี สะท้อนเข้ามาบาดตา อากาศเริ่มเย็นลง ถนนตามหมู่บ้านเริ่มขมุกขมัว แลดูมีชีวิตชีวา เมื่อความร้อนค่อย ๆ คลายลง พวกที่ขึ้นรถไฟไปเที่ยว

ในเมืองเริ่มกลับบ้าน ส่วนพวกชาวบ้านกำลังเดินข้ามทุ่งมาพนันมวยทางโทรทัศน์ เวลาเข้าพรรษาเสียงระฆังจากคุ้งน้ำถัดไปจะตีบอกเวลาทำวัตรเย็นพร้อม ใช่สำนักโสเภณีที่อยู่ใกล้ ๆ ก็คงเริ่มเปิดรับลูกค้ารายแรกด้วย... รถไฟขบวนเย็นเปิดหวูดแล่นเข้าสู่สถานี ขณะเดียวกันกรรมกรที่ทำงานในสนามบิน ก็พาร่างอันเหนื่อยหน่ายกลับมา พวกเขาไม่สนใจว่า อากาศรอบตัวกำลังเย็นลง และโคมไฟริมถนนกำลังเปิดสว่าง

- คุณผิดหวังใช่ไหม
  มีเสียงหนึ่งแผ่วกระซิบ
- ไม่ใช่ คุณต่างหากที่ผิดหวัง
- ผมเปล่า
- แต่คุณเศร้า ๆ
- ไม่รู้สิ ผมผ่านมาทางบ้านแคบ ๆ หลังนั้น ผมเห็นบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น แต่คุณไม่เห็น คุณไม่เคยเห็นอะไรเลยไม่ใช่หรือ
- ผมไม่ตอบ

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 146 - 147)

จากบันทึกดังกล่าวทำให้เห็นถึงความไม่ต่อเนื่องของความคิดของผู้บันทึก ซึ่งบันทึกความนึกคิดที่ผ่านแว่บเข้ามาโดยไม่พะวงว่าผู้อ่านจะเข้าใจความคิดดังกล่าวหรือไม่ เพราะการบรรยายตอนต้นและบทสนทนาที่ตามมาไม่มีความต่อเนื่องกันเลย ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ตลอดเรื่อง ความไม่ต่อเนื่องกันจนทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจนี้นับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่พบเสมอในการใช้ภาษาของบทละครแนว "แอบเสิร์ด"

✓ เรื่องอัตชีวประวัติ

การใช้ภาษาในบางตอนของเรื่องนี้ แสดงให้เห็นความไม่ปะติดปะต่อกันอย่างชัดเจน ดังนี้

- ผมว่าเราต้องประนีประนอมนะ เราสู้เงินของเขาไม่ได้
- ผมดูมวยปล้ำทางทีวีเสมอ บ้านคุณมีทีวีหรือเปล่า
- คุณอ่านเรื่อง "บันทึกหนุ่มชายใหม่เมืองไทย" ของสุทธิชัย หยุ่น หรือยัง ดิฉันว่าเขาเขียนดีนะคะ
- ผมเป็นนักมนุษยธรรมนิยมครับ
- พวกล็อกดีแต่ปฏิวัติในคอฟฟี่ช็อป
- ฉันรักเธอ รักเธอจริง ๆ ...
- วันนี้ ไทยรัฐพาร่างหนูน้อยที่ถูกข่มขืนพบแล้ว คุณอ่านหวนหรือยัง
- ผมว่าเราต้องกลับไปหาแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง การพัฒนาแบบฝรั่งตะวันตกทำลายความเป็นผู้ดีของสังคมไทย
- ผมไม่เชื่อศาสนา ศาสนาแก้ปัญหาสังคมไม่ได้ ศาสนาช่วยได้เพียงปลอบใจ
- พวกคุณมันเหงา แบบนี้ลองมีลูกมีเมียเสียก็หาย
- ผมกำลังเลี้ยงวัวครับ
- ใช่ คุณอ้วนขึ้นจริง ๆ รู้สึกขาวขึ้นด้วย
- ครับ กลิ่นเรอของคุณหอมจริง ๆ

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 181 - 182)

ความไม่สัมพันธ์กันของใจความเช่นนี้ นับว่ามีความไร้สาระอยู่ในตัวของมันเองอย่างเด่นชัด เพราะการแสดงออกถึงความไร้สาระก็คือลักษณะ "แอบเสิร์ด"

3. การใช้ภาษาที่เนื้อหาไร้สาระ เพราะนักเขียนให้เป็นบทสนทนาของคนไข้โรคจิตกับญาติของคนไข้อีกคนหนึ่งในเรื่องรถไฟเด็กเล่น ดังนี้

"หมอให้กลับแล้วหรือ..." คน ๆ หนึ่งถามเมื่อเขาเดินกางแขนที่อมายังผม

"เปล่า ผมพาคนอื่นมา" เงียบไปสักครู่ใหญ่ เขามองไปยังพุ่มเข็มก่อนที่จะหันมาพูดว่า

"ผมคือศาสตาจารย์ จาคือบสกี้ นักเขียนโซเวียตลี้ภัย"

"ครับ" ผมตอบ

"เอ เห็นจะไม่ใช่กระมัง ผมไม่ใช่คอมมิวนิสต์นี่ ผมเป็นเจ้า"

ผมมองดูเขา พยักหน้าให้อีก

"ผมเป็นเจ้า... ไอ้ฟ้าคำรณกับพวกมันเป็นขบถ มันพาคอมมิวนิสต์มาแย่งบัลลังก์ของผม พระเจ้าริชาร์ดใจสิงห์จะให้ผมเป็นพระเจ้าแผ่นดิน..."

ผมพยายามเดินหนี รู้สึกเสียใจ

"ผมชื่อ ซีโอเอ็มแอลยู เอ็ม บี ไอ ซี ไอ เอ ผมไม่ได้เป็นสายลับหรอก แต่มันหาว่าผมเป็นคอมมิวนิสต์ คุณช่วยไปบอกแม่ผมที่ลาดพร้าวทีเถอะ ตำรวจมาล้อมบ้าน มันจะฆ่าผมมันหาว่าผมเป็นคอมมิวนิสต์ ตอนเช้ามีคนออกข่าวผมไปทั่วประเทศ ไอ้ฟ้าคำรณกำลังพาตำรวจมาคอยดักผม มันจะฆ่าผม... บอกแม่ผมด้วย ผมลาก่อน... เชื่อผม... อย่าออกไปนอกกำแพงนี้เป็นอันขาด ซีโอเอ็มแอลยูเอ็มบีไอซีไอเอ ไม่เคยหลอกใคร... มีพวกสันติบาลกำลังมา คุณอย่างเพิ่งไป... ขอบุหรี่ผมมวนก่อน"

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 165 - 166)

ในความไร้สาระของบทสนทนาของคนวิกลจริตนั้น ถ้าพิจารณาให้ละเอียดจะเห็นว่ามีสาระบางอย่างแฝงอยู่ ผู้เขียนคิดว่าสิ่งที่นักเขียนแฝงไว้ในบทสนทนานี้น่าจะเป็นสภาพสังคมในยุคสมัยนั้น เพราะนักเขียนเขียนเรื่องนี้ในขณะที่รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร กำลังเรืองอำนาจ คณะรัฐบาลและนิสิตนักศึกษาเริ่มมีความขัดแย้งกัน นักเขียนรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้าจึงถูกเพ่งเล็งมาก การแสดงความคิดในผลงานอย่างตรงไปตรงมานับเป็นอันตรายอย่างมหันต์ ดังนั้นนักเขียนจึงแฝงความคิดผ่านทางตัวละครที่เป็นคนไข้โรคจิต โดยให้คนไข้พูดออกมาอย่างเลอะ ๆ เลือน ๆ บ้าง ใช้สัญญลักษณ์บ้าง เช่น

"เธอจะรีบไปไหน" หมอถาม

"ผมจะไปนิพพาน..." เขาตอบ

"หมอไปด้วยคน"

"หมอไปไม่ได้ ที่สุดแห่งทุกข์มิได้มีได้ด้วยการเดินทาง พระท่านว่าอย่างนี้"

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 167)

ลักษณะการใช้เนื้อหาที่ไร้สาระเช่นนี้มักถูกมองไปว่าไร้สาระจริง ๆ และลักษณะเช่นนี้เองที่นักเขียนกลุ่ม "แอบเสิร์ด" แบบของ เอสลิน มุ่งเสนอต่อผู้อ่าน การใช้ภาษาของสุชาติ สวัสดิ์ศรี แบบนี้จึงนับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ได้อย่างชัดเจน

4. ใช้ภาษาที่เป็นสัญญลักษณ์

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ใช้สัญญลักษณ์ในการเขียนเรื่องสั้นถึง 10 เรื่อง แต่ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ผู้เขียนจะยกเฉพาะสัญญลักษณ์ที่สำคัญ ๆ และเกี่ยวข้องกับลักษณะ "แอบเสิร์ด" เท่านั้น

เรื่องสงคราม

ชื่อเรื่องเป็นสัญญลักษณ์ของการต่อสู้เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด พฤติกรรมของนายแพทย์ เช่น พ่อของรามที่พยายามช่วยเหลือคนไข้ให้รอดตาย เปรียบเหมือนทหารที่กำลังทำสงครามเพื่อเอาชนะศัตรู และการต่อสู้กับความเจ็บปวดในการคลอดบุตรของหญิงโสเภณีก็เปรียบได้กับการเข้าสู่สงครามของสตรี ผู้ที่คลอดบุตรโดยปลอดภัยคือผู้ชนะ แต่หญิงโสเภณีคนนี้ต้องเสียชีวิตไป เธอจึงเหมือนทหารที่ตายในสนามรบ

เรื่องฉันและเขา

สัญญลักษณ์ในเรื่องนี้คือ วัด ที่ตัวละครทั้ง "ฉัน" และ "เขา" ต้องการจะไปจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตัวละครประสบอยู่ทำให้ผู้เขียนเข้าใจว่า วัดคือความสงบสุขที่ตัวละครใฝ่ฝันหา แต่สภาพสังคมในปัจจุบันจากการบรรยายของตัวละครทั้งสองมีแต่ความ

สับสนวุ่นวาย และหลอกลวง เป็นสาเหตุทำให้ตัวละครไม่อาจได้พบความสงบสุขนั้น

เรื่องความเงียบ

ชื่อเรื่องคือสัญญลักษณ์ที่ผู้เขียนตีความไปว่าน่าจะเป็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น แต่ปัญหานั้นไม่อาจแก้ไขได้เพราะทุกคนอยู่ในสภาพกสีนไม่เข้าคายไม่ออกจึงได้แต่เงียบ และในความเงียบนั้นยังมีเสียงซึ่งแสดงให้เห็นความขัดแย้งเพราะเนื้อเรื่องนี้เมื่อการสนทนาเงียบลง ก็จะมีเสียงประกาศข่าวสงครามเวียดนามและความวุ่นวายในสงครามขณะนั้น การเสนอเนื้อหาเช่นนี้ผู้เขียนเข้าใจว่าเป็นการเสนอปัญหาสังคมที่วุ่นวายอยู่ทั่วไปในโลกให้ผู้อ่านได้ตระหนัก

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

สัญญลักษณ์ที่สำคัญและน่าสนใจมากที่สุดในเรื่องนี้คือ

ศพ จากการบรรยายถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เก่าล้าสมัยและให้ผลเสียมากกว่าผลดีที่นักเขียนบรรยายมาทั้งหมด ผู้เขียนจึงเข้าใจว่า ศพก็คือสัญญลักษณ์ของระเบียบกฎเกณฑ์เหล่านั้น ความเบื่อหน่ายในระเบียบกฎเกณฑ์ทำให้นักเขียนรู้สึกอยากให้มันกลายเป็นศพหรือสิ่งไม่มีชีวิตเพื่อจะได้กำจัดได้อย่างง่ายดาย เช่น ใส่ถุงกระดาษไปทิ้งดังปรากฏในเนื้อเรื่อง

ถุงกระดาษสีน้ำตาล เป็นสัญญลักษณ์ที่ผู้เขียนเข้าใจว่าหมายถึงการอำพรางหรือปกปิด ปิดบังอะไรบางอย่างโดยใช้สิ่งอื่นเป็นเครื่องดึงดูดความสนใจ เพราะข้อความในเรื่องกล่าวถึงการนำศพไปทิ้งโดยใส่ลงในถุงกระดาษสีน้ำตาลที่ด้านหนึ่งเป็นรูปนางงามจักรวาล อีกด้านหนึ่งเป็นรูปผู้หญิงเปลือย จากข้อความที่นักเขียนบรรยายถึงถุงกระดาษทำให้ผู้เขียนนึกไปถึงการกระทำในช่วงเหตุการณ์ตึงเครียดทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกับนักศึกษา ช่วงนั้นได้มีข่าวกำจัดนักศึกษาหัวรุนแรงอย่างไม่สามารถหาหลักฐานได้ แต่ขณะที่มีความขัดแย้งทางความคิดจนต้องกำจัดฝ่ายที่ตรงข้าม สภาพสังคม

ยังคงมีการจัดงานรื่นเริง มีการประกวดนางงามจนถึงขั้นส่งไปประกวดนางงามจักรวาล และภาพโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้ภาพเปลือย การกระทำดังกล่าวเน้นเหมือนถุงกระดาษสีน้ำตาลเช่นที่นักเขียนบรรยาย แต่ในถุงสีน้ำตาลที่ภายนอกดูเหมือนน่ารื่นรมย์กลับมีศพ ซึ่งหมายถึงความล้าสมัยของความคิดที่ได้บัญญัติขึ้นเป็นกฎระเบียบของสังคมซ่อนอยู่ ความคิดนี้น่าจะถูกต้องเพราะในข้อความตอนนี้นักเขียนได้กล่าวถึงนักการเมืองไว้ด้วยว่า ตัวละครกำลังจะนำศพไปทิ้ง ถ้ามีนักการเมืองคนใดสนใจจะฝากศพไปทิ้ง ตัวละครก็จะนำไปทิ้งให้ด้วยความเต็มใจ

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 103 - 105)

เรื่องกำแพง

สัญญลักษณ์ที่สำคัญและน่าสนใจในเรื่องนี้มีดังนี้

กำแพง ผู้เขียนตีความว่าหมายถึง อุปสรรคต่าง ๆ หรือค่านิยมเก่า ๆ ที่ต้องใช้ความอดทนอย่างมากที่จะเปลี่ยนแปลงให้ผ่านพ้นไปได้ นอกจากนี้แล้วกำแพงยังหมายถึงความรู้สึกอึดอัดต่อสภาพที่เป็นอยู่ และต้องการหลีกหนีไปสู่อิสรภาพ

รู สัญญลักษณ์นี้นักเขียนใช้คู่กับกำแพง อันทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสามารถผ่อนคลายความอึดอัดไปได้บ้างหากกำแพงจะมีรูปรากฏอยู่ และรูนี้เป็นเสมือนโอกาสหรือความหวังอันริบหรี่ที่คนซึ่งอยู่ในกำแพงจะพอได้รับ

เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

สัญญลักษณ์ที่สำคัญในเรื่องนี้มีดังนี้

ผู้หญิง หมายถึงความเป็นแม่หรือธรรมชาติที่สวยงามและเป็นผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งความเจริญรุ่งเรืองของสังคม และในที่สุดความเจริญที่เปรียบเสมือนบุตรคนสุดท้ายก็ได้ทำร้ายแม่จนถึงขั้นตับสูญไป

ฉัน คือความเจริญรุ่งเรืองของสังคมที่กำเนิดมาจากธรรมชาติ และเป็นผู้ทำให้แม่ต้องเจ็บปวดแล้วสูญสลายไป

เรื่องอัตชีวประวัติ

สัญญลักษณ์ที่น่าสนใจในเรื่องนี้คือ

นิพพาน คือ ความปรารถนาสูงสุดที่จะให้ถึงความหลุดพ้น เป็นความฝันที่ยากจะเป็นจริงได้

สวรรค์ คือความเป็นอยู่ที่สุขสบายที่ชนทุกชั้นต้องการ เพราะเป็นสิ่งล่อใจคนได้เช่นเดียวกับนิพพาน แต่น้ำหนักของคำจะเบากว่าคำว่า นิพพาน

ในเรื่องนี้ รู น่าจะหมายถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในเมืองใหญ่ซึ่งมีบ้านเรือนเล็กและมิดชิดเหมือนรู เพราะความแออัดของสังคมที่ต้องแย่งชิงกัน

เรื่องรถไฟเด็กเล่น

สัญญลักษณ์ที่น่าสนใจในเรื่องนี้มีดังนี้

รถไฟเด็กเล่น คือความทรงจำเกี่ยวกับความสุขในอดีตที่ผ่านมา และเป็นความสุขที่ตัวละครใฝ่ฝันหา ตัวละครดูจะเต็มใจตายไปเพื่อจะได้หวนกลับไปมีความเป็นอยู่เช่นในอดีต ทั้งนี้เพราะสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญมากขึ้น มีพาหนะที่ทันสมัยยิ่งขึ้น แต่สังคมกลับมีแต่ความสับสน วุ่นวาย จนตัวละครแทบจะทนไม่ได้ อดีตที่อยู่ในความทรงจำเท่านั้นที่พอทำให้รู้สึกเป็นสุขได้

เด็กผู้หญิง คือสัญญลักษณ์ของการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ยังสดใสและบริสุทธิ์ เพราะเด็กผู้หญิงมีความน่ารัก สดชื่น และบริสุทธิ์รวมกันอยู่

คนวิกลจริต คือความรู้สึกที่ตัวละครหรือนักเขียนต้องการจะใช้เป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้สึกออกมา เพราะคนวิกลจริตย่อมกระทำสิ่งใด ๆ ได้โดยไม่มีความผิด แม้จะกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเพราะขณะเป็นคนปกติไม่อาจแสดงได้ ผู้คนก็มักจะมองการกระทำของคนวิกลจริตนั้นว่าไร้สาระ

เรื่องออกไปจากความมืด

ความมืด คือสัญญลักษณ์ของความแออัดยัดเยียดของผู้คนในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก แต่สภาพจิตใจของผู้คนไม่ได้เจริญตามไปด้วย เพราะแต่ละคนคิดแต่จะเอาตัวรอด และไม่มีความจริงใจต่อกัน

เรื่องไอ้ติ๋ง–ต่อง

สัญญลักษณ์ที่พอรวบรวมได้มีดังนี้

ไอ้ติ๋ง–ต่อง คือสัญญาณก่อนเสียงเพลงชาติในตอนเช้า--เย็น เมื่อถึงเวลา 8.00 น. กับ 18.00 น.

นิทาน คือ เรื่องราวที่แท้จริงในขณะที่เสียงสัญญาณเการพธงชาติในเวลาเช้าและเย็น เขตดังกล่าวคือสถานที่ใดก็ได้ที่มิดชิด ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นได้เห็นว่าผู้ที่หลบเข้าไปนั้นต้องการหลีกหนีการยืนตรงเการพธงชาติ

การตีความสัญญลักษณ์ทั้งหมดดังกล่าวมา ผู้เขียนตีความจากเนื้อหาในวรรณกรรม สภาพสังคมในช่วงที่นักเขียนสร้างวรรณกรรมเหล่านี้ และชีวประวัติของนักเขียน ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนักเขียนเอง ส่วนผู้อ่านจะตีความไปอย่างใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งมิได้จำกัดว่าจะต้องตรงกันเสมอไป และจากการตีความสัญญลักษณ์แล้วทำให้ผู้เขียนรู้สึกว่าในความไร้สาระของภาษาที่นั้นนักเขียนได้แฝงสาระไว้อย่างน่าคิด

4.5 การใช้ภาษาของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ยังมีลักษณะของการใช้ภาษาตามธรรมเนียมนิยมปรากฏให้เห็นอยู่ ดังนี้

การบรรยายโวหาร

นักเขียนสามารถบรรยายฉากในเรื่องได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสถานที่ได้อย่างแจ่มชัดราวกับการเขียนภาพของจิตรกรฝีมือดี เพราะนอกจากจะบอกตำแหน่งและขนาดของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว ผู้อ่านยังเหมือนกับ

ได้เห็นสีสันและได้ยินเสียงของบางสิ่งที่ประกอบอยู่ในฉากนั้นด้วย ดังตัวอย่างเหล่านี้

...ห้องบรรยายวิชาประวัติศาสตร์อยู่ชั้นบนสุดของตึก 5 ชั้น ฉันชอบนั่งอยู่ติดหน้าต่างเป็นประจำ มองเหม่อออกไปและเห็นท้องฟ้าและแม่น้ำสวยแต่ชีวิตหากินเบื้องล่างสับสน วุ่นวาย เสียงตะโกนขายของดังโหวกเหวกสลับเสียงเรือยนต์ออกไปริมแม่น้ำ ละอองฝนไล่เกล็ดเป็นระลอกคลื่นไปตามแรงลม เรือประทุนกำลังโต้คลื่นอยู่เดียวดาย วันนี้ฉันจะทำอะไร ฝากฝั่งแม่น้ำตรงข้ามนี้บ้านเรือนไทยน้อยปลูกสลับแซมกับหมู่ไม้เขียวขจี ตรงทางแยกปากคลองมีสุเหร่าอิสลามและห่างไปไม่ไกลมีวัด แลเห็นเจดีย์และโบสถ์เก่าแก่ตั้งอยู่ริมน้ำ...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 67)

เวลาเช้า ร้านกาแฟข้างสโมสรมหาวิทยาลัยไม่มีนักศึกษามากนัก มุมสุดตรงกระถางต้นไม้ แดดยังส่องลอดระเบียงเข้าไปไม่ถึง ตึกห้องสมุดอยู่ทางด้านขวา ตรงหน้า ข้ามกำแพงออกไปเป็นโรงเรียนช่างศิลป์ ถ้ามองผ่านหน้าต่างจากห้องสมุดชั้นสองลอดบังตาไปที่เรือนไม้สองชั้น จะพบบรรดาคนงานหญิงนั่งเย็บจักรอยู่ห่างเพียงแค่ชายคา เสียงเรือยนต์แล่นผ่านไปมาเป็นระยะนาน ๆ จะเปลี่ยนเป็นเสียงเรือหางยาว...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 83)

นอกจากตัวอย่างที่ยกมานี้ยังมีหลายตอนที่มีลักษณะการใช้ภาษาเช่นนี้ ผู้เขียนขอยกมาเป็นตัวอย่างเพียงเท่านี้

การพรรณนาโวหาร

นักเขียนใช้พรรณนาโวหารแบบง่าย ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนใจได้อย่างมาก ดังจะยกตัวอย่างมาพอสังเขปดังนี้

ตำบลที่ผมอยู่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แถบชานเมือง หน้าฝนตกน้ำจะขึ้นขังดูท้องนาเจิ่งนอง ทะเลท้องนาเป็นน้ำตา มีขนตาเป็นหญ้าสีเขียวขึ้นแซมเป็นหย่อมละเมาะที่อยู่ถัดไปโคตเดี่ยว มองเห็นทิวไม้ยาวเหยียด สลับหย่อมสะแกขี้เหล็กไผ่ หน้าฝนดอกโสนสีเหลืองบานมองเห็นแต่ไกล...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 135)

ถ้าทุ่งนาที่ข้าพเจ้ามองเห็นเป็นหญิงสาวที่ยังบริสุทธิ์ มาบัดนี้เธอที่ได้เสียความบริสุทธิ์ให้แก่ชายหนุ่มที่มีชื่อว่า ความเจริญไปเรียบร้อยแล้ว ถนนลูกรังจากตลาดตัดผ่านท้องแถวออกมาจนถึงทุ่งนาที่กำลังยกคันเตรียมทำเป็นที่ดินจัดสรร บ้านไม้หลังย่อม ๆ มุงหลังคาสังกะสีปลูกกระจัดกระจายอยู่ตามชายทุ่งทั่วไป...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 126)

ลักษณะการใช้ภาษาที่กล่าวมาจะพบในเรื่องสั้นหลายเรื่องของสุชาติ สวัสดิ์ศรี และด้วยความละเมียดละไมในการใช้ภาษาที่ให้ความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านนี้ นักวิจารณ์บางคนจึงเปรียบงานเขียนของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ว่าเป็นเหมือนน้ำค้างที่บริสุทธิ์และสวยงาม (วิทยากร เชียงกูล 2515 : 130)

จากการศึกษาเรื่องการใช้ภาษาดังกล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้พยายามแสดงความไร้สาระออกมาทางการใช้ภาษาโดยพยายามหลีกหนีระเบียบกฎเกณฑ์ของการใช้ภาษาที่ปฏิบัติกันอยู่ เช่น ใช้ภาษาปากในการเขียนบรรยายเรื่อง ใช้ความไม่ปะติดปะต่อกันของข้อความในการดำเนินเรื่องและเหตุการณ์ในบางตอน และใช้ความไร้สาระในบทสนทนาของคนวิกลจริตเป็นสาระสำคัญของเรื่อง การใช้ภาษาที่กล่าวมานับเป็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของสุชาติ สวัสดิ์ศรี และการใช้ภาษาของเขายังมีลักษณะที่ดำเนินไปตามธรรมเนียมนิยมในการใช้ภาษาของ

นักเขียนทั่ว ๆ ไปด้วย กล่าวคือ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ยังคงใช้ภาษาที่สวยงาม ไพเราะ ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ เช่น พรรณนาโวหาร และบรรยายโวหาร ดังได้กล่าวมาแล้ว

ฉาก

ฉากในเรื่องสั้น 12 เรื่อง ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี มีลักษณะสมจริงและชัดเจนทุกเรื่อง ไม่ว่าจะระบุสถานที่หรือไม่ ผู้อ่านสามารถคาดคะเนได้ว่าสถานที่ที่นักเขียนกล่าวถึงคือสิ่งใด ส่วนเวลานักเขียนมักจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน ดังนี้

เรื่องสงคราม

นักเขียนระบุเวลาว่า "มีใครคนหนึ่งเคาะประตูที่หน้าบ้าน ตอนนั้นเวลาเกือบเที่ยงคืน..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 53) ส่วนสถานที่ในเรื่องผู้อ่านทราบได้จากคำพูดของตัวละครในหน้าเดียวกันว่า

> หญิงคนนั้นผูกโซ่เรือไว้กับบันไดท่าน้ำ เราทั้งสามก้าวขึ้นฝั่ง เธอออกเดินหน้าโดยไม่พูดอะไร ผมกับพ่อออกเดินตามระหว่างทางเป็นทางมดแคบ ๆ ที่คดเคี้ยว มองเห็นเป็นเส้นขาวโพลนจากรัศมีสะท้อนของแสงดาว สองฝากทางมีหญ้าคาและดอกเลาขึ้นอยู่ระเกะระกะเป็นหนเป็นแห่ง ลมและน้ำค้างค่อนรุ่งยะเยือกพอที่จะทำให้เนื้อตัวสั่นสะท้าน...
>
> (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 53)

และในตอนจบของเรื่องนักเขียนบอกเวลาไว้ว่า "...ฟากฟ้าตะวันออกเริ่มสาง..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 63) ฉากในเรื่องนี้จึงมีเวลาและสถานที่ที่กำหนดลงไปอย่างแน่นอน

เรื่องฉันและเขา

ฉากในเรื่องนี้ไม่กำหนดลงไปให้แน่ชัดว่าคือที่ใด แต่การบรรยายมีลักษณะสมจริง และผู้อ่านที่ทราบประวัติของนักเขียนสามารถคาดคะเนได้

...ห้องบรรยายวิชาประวัติศาสตร์อยู่ชั้นบนสุดของตึก 5 ชั้น ฉันชอบนั่งอยู่ติดหน้าต่างเป็นประจำ มองเหม่อออกไปแถบเห็นท้องฟ้าและแม่น้ำสวยงาม แต่ชีวิตหากินเบื้องล่างสับสน วุ่นวาย เสียงตะโกนขายของดังโหวกเหวกสลับเสียงเรือยนต์ที่พาคนข้ามฟาก และรับกลับมาครั้งแล้วครั้งเล่า มองผ่านกระจกหน้าต่างออกไปริมแม่น้ำ ละอองฝนไล่เกล็ดเป็นระลอกคลื่นไปตามแรงลม เรือประทุนกำลังโต้คลื่นอยู่เดียวดาย วันนี้ฉันจะทำอะไร ฟากฝั่งแม่น้ำตรงข้ามมีบ้านเรือนไทยน้อยปลูกสลับแซมกับหมู่ไม้เขียวขจี ตรงทางแยกปากคลองมีสุเหร่าอิสลามและห่างไปไม่ไกลมีวัด และเห็นเจดีย์และโบสถ์เก่าแก่ตั้งอยู่ริมน้ำ...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 67)

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นภาพความสับสน วุ่นวายของท่าเรือริมน้ำขณะเดียวกันก็ให้ผู้อ่านได้แลเห็นทัศนียภาพด้านหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ตัวละครศึกษาอยู่ แม้นักเขียนจะไม่กำหนดลงไปว่าเป็นมหาวิทยาลัยใด หากผู้อ่านเคยทราบประวัติของนักเขียนมาบ้างก็จะสามารถคาดได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะนักเขียนเคยศึกษาอยู่เป็นเวลาถึง 4 ปีเต็ม นอกจากฉากนี้แล้วนักเขียนยังได้เสนอภาพบ้านเรือนของคนกลุ่มหนึ่งในกรุงเทพฯ ไว้ในตอนท้ายของเรื่อง ซึ่งผู้อ่านสามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ดังนี้

ดนตรีแจ๊สที่ดังออกมาจากบ้านร้วสังกะสี ซึ่งปิดไฟเงียบค่อยค่อยจางเสียงลง บ้านช่องทุกแห่งปลูกเรียงรายเหมือนมีกำแพงกั้น คนจีนกำลังขายข้าวต้มกุ๊ยอยู่ตรงปากทาง พวกขับรถบรรทุกและกุลีขนของส่งเสียงเอะอะและมีกลิ่นแป้งมันฟุ้งกระจายติดมาจากถุงผ้าขาว กลิ่นหนูตายเหม็นรอดกระดานไม้สองแผ่นที่ต่อ

เดินคลำไปอย่างระมัดระวัง...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 79)

นอกจากจะให้ภาพที่ชัดเจนแก่ผู้อ่านแล้ว นักเขียนยังให้ความรู้สึกบางอย่างแก่ผู้อ่านอีกด้วย

เรื่องความเงียบ

ฉากในเรื่องนี้นักเขียนบรรยายไว้ว่าเป็นร้านกาแฟข้างมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้อ่านก็สามารถทราบได้ว่าควรเป็นมหาวิทยาลัยใดเช่นเดียวกับเรื่องฉันและเขา ดังนี้

เวลาเช้า ร้านกาแฟข้างสโมสรมหาวิทยาลัยไม่มีนักศึกษามากนัก มุมสุดตรงกระถางต้นไม้ แดดยังส่องลอดระเบียงเข้าไปไม่ถึง ตึกห้องสมุดอยู่ทางด้านขวา ตรงหน้า ข้ามกำแพงออกไปเป็นโรงเรียนช่างศิลป ถ้ามองผ่านหน้าต่างจากห้องสมุดชั้นสองลอดบังตาไปที่เรือนไม้สองชั้น จะพบบรรดาคนงานหญิงนั่งเย็บจักรอยู่ห่างเพียงแค่ชายคา เสียงเรือยนต์แล่นผ่านไปมาเป็นระยะ นาน ๆ จะเปลี่ยนเป็นเสียงเรือหางยาว...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 83)

เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

นักเขียนบรรยายฉากไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบสถานที่และเวลาอย่างชัดเจน ดังนี้

...ความร้อนเมื่อตอนบ่ายหลบตัวลงบังเมฆทางทิศตะวันตกที่ทอแสงสีแดงปนเหลืองออกมาสะท้อนเงากับบ้านหลังคาสังกะสีที่ปลูกกระจัดกระจายอยู่ตามชายทุ่ง... ลมเดือนกุมภาพันธ์พัดแรงจัดเฉพาะในตอนเย็น เด็ก ๆ หลายคนโฉบว่าวเล่นตามคันนาเป็นที่สนุกสนาน บางคนเล่นลูกหินตามถนนลูกรังสายเดียว ที่ตัดจากตลาดไปสิ้นสุดกลางนาข้าว กรรมกรที่เข้าไปทำงานใน

สนามบินกำลังทะยอยกลับบ้าน...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 107)

ฉากที่นักเขียนบรรยายคือตำบลทุ่งสีกัน ซึ่งนักเขียนใช้ชีวิตอยู่ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน (สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้ให้สัมภาษณ์ ดวงมณี พาหาญ ผู้สัมภาษณ์ ที่บ้าน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2526)

เรื่องกำแพง

ฉากของเรื่องนี้นักเขียนไม่ได้บอกให้แน่ชัดว่าเป็นที่ใด เพียงแต่บอกให้ทราบคร่าว ๆ ว่าเป็นหมู่บ้านแถบชานเมือง ดังบันทึกของวันที่ 26 เมษายน ว่า

ตำบลที่ผมอยู่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แถบชานเมือง หน้าฝนตกน้ำจะขึ้นขังคูท้องนาเจิ่งนอง ทะเลท้องนาเป็นน้ำตา มีขนตาเป็นหญ้าสีเขียวขึ้นแซมเป็นหย่อมละเมาะที่อยู่ถัดไป โคดเดี่ยว มองเห็นทิวไม้ยาวเหยียด สลับหย่อมสะแกขี้เหล็ก ไผ่ หน้าฝนดอกโสนสีเหลืองบานมองเห็นแต่ไกล...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 135)

ฉากที่นักเขียนบรรยายข้างต้นคือภาพชนบทในฤดูฝน ผู้ที่เคยอยู่ในชนบทหรือแถบชานเมืองของกรุงเทพฯ จะพบเห็นเสมอ ๆ

เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

ในเรื่องนี้นักเขียนบรรยายให้ผู้อ่านเห็นธรรมชาติที่นักเขียนเห็นว่าสวยงามและกำลังถูกทำลายไปเพราะความเจริญของบ้านเมือง ดังนี้

ถ้าทุ่งนาที่ข้าพเจ้ามองเห็นเป็นหญิงสาวที่ยังบริสุทธิ์ มาบัดนี้เธอก็ได้เสียความบริสุทธิ์ให้แก่ชายหนุ่มที่มีชื่อว่า ความเจริญไปเรียบร้อยแล้ว ถนนลูกรังจากตลาดตัดผ่านท้องแถวออกมาจนถึงทุ่งนาที่กำลังยกคันเตรียมทำเป็นที่ดินจัดสรร บ้านไม้หลังย่อม ๆ มุงหลังคาสังกะสีปลูกกระจัดกระจายอยู่ตามชายทุ่ง

ทั่วไป เสาไฟฟ้าลงหลักระเกะระกะ โยงสายตามถนนลูกรังติดต่อกันไปสิ้นสุดยังกระท่อมเล็ก ๆ ที่อยู่ไกลออกไปกลางนา ตึกแถวและโรงเรียนกำลังก่อสร้างขึ้น ทางอีกฟากหนึ่งมีป้ายโฆษณาขายที่ดินเงินผ่อนและป้ายโฆษณาชวนให้ซื้อเครื่องจักรนวดข้าวและจักรยานยนต์ของญี่ปุ่น เสาโทรทัศน์แลเห็นไม่เป็นระเบียบอยู่ตามแถวชายคลอง ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากถนนหลวงและสถานีรถไฟเท่าใดนัก ส่วนทางคงไม่ทาบทิวขอบฟ้าด้านตะวันตก ยังเห็นกองฟางและกระท่อมชาวนาตัดกับกระโดงสายไฟฟ้าแรงสูง วัดกลางนาแลเห็นโบสถ์อยู่ลิบ ๆ... ชาวนาส่วนมากในถิ่นชานเมืองพื้นนี้ ต้องเลิกทำนาเพราะเจ้าของที่ดินเลิกสัญญาเช่าเพื่อเอาที่ดินออกจัดสรรผ่อนส่ง ควายที่เคยเห็นเปลี่ยนมาเป็นแทร็กเตอร์และรถสองแถวรับจ้าง ชาวนาส่วนมากหิ้วปิ่นโตออกจากบ้านแต่เช้า กลายเป็นกรรมกรในเมือง หรือไม่ก็ย้ายไปหากินยังถิ่นอื่น...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 126 – 127)

จากการบรรยายข้างต้นผนวกกับการสัมภาษณ์นักเขียน สถานที่ในเรื่องนี้คือชานเมืองของกรุงเทพฯ ซึ่งนักเขียนอาศัยอยู่ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน

เรื่องรถไฟเด็กเล่น

แม้ว่าลักษณะ "แอบเสิร์ด" จะมีปรากฏอยู่ในหลายองค์ประกอบของเรื่องนี้ แต่ฉากของเรื่องกลับมีลักษณะสมจริง และถึงแม้ว่านักเขียนจะไม่กำหนดสถานที่ให้แน่ชัดลงไป ผู้อ่านก็พอเข้าใจได้ว่านักเขียนกล่าวถึงสถานที่ใด ดังข้อความว่า

ผมจำได้ว่าราว 10.00 น. เมื่อเช้าวาน ตรงระเบียงตึกของโรงพยาบาลโรคจิต นกกระจอกหลายสิบตัวส่งเสียงเล็ก ๆ อยู่บนกิ่งก้ามปู ชายวันกลางคนคนหนึ่งแอบอยู่ข้างเสา เขาส่งเสียงหอนออกมาเงียบ ๆ ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครรบกวน เขาหอนโหยหวนมากขึ้นและล้มตัวลงนอนกลิ้งเกลือกอยู่บนพื้นเฉลียงกลางสนามหญ้าสีเขียว มีคนอีกหลายคนเดินกางแขนที่อ่าว บางคนยิ้ม

ให้ พุ่มพู่ระหงที่ปลูกเป็นระเบียบตรงไปยังกำแพง ซึ่งคอยเวลาเปิดออกไปสู่โลกภายนอก คนที่อยู่บนตึกเท้าแขนกับขอบหน้าต่างมองท้องฟ้าสีน้ำเงิน และจองมองดวงอาทิตย์ ทุกคนสวมเสื้อ กางเกงหยาบ ๆ สีขาวหม่นที่ทอมาจากฝ้ายดิบเหมือนกันหมด ยกเว้นพวกที่สวมกางเกงขากว๊ยสีน้ำเงินจะอยู่ทางตึกอีกด้านหนึ่ง ส่วนร้านตัดผมของโรงพยาบาลอยู่ทางด้านตะวันตก

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 163)

จากข้อความดังกล่าวทำให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่า สถานที่ที่นักเขียนกล่าวถึงคือโรงพยาบาลโรคจิตแห่งหนึ่ง

เรื่องสะพาน

ฉากในเรื่องนี้ผู้อ่านที่เคยไปคอนเมืองหรือเคยอาศัยอยู่บริเวณนั้นจะทราบได้ว่าสถานที่นั้นคือบริเวณสถานีรถไฟคอนเมืองซึ่งอยู่ตรงข้ามกับท่าอากาศยานคอนเมือง ความที่บรรยายมีว่า

...เราถูกทางกองทัพอากาศไล่ที่มาพร้อมกับครอบครัวอีกหลายครอบครัว กองทัพจะใช้ที่บริเวณนั้นสร้างท่าอากาศยานและขยายลานบินให้กว้างขึ้น บ้านของเราย้ายมาปลูกตรงบริเวณริมฝั่งคลองอีกฟากหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ของทรัพย์สิน แต่ตามแนวคลองเป็นเขตของกรมชลฯ พ่อปลูกบ้านแบบเก๋ยกพื้นใต้ถุนสูงใช้เป็นที่นั่งเล่น และกั้นฝาแบ่งเป็นห้องสำหรับคนไข้ที่มารักษา คนไข้ในละแวกนั้นมักลงเรือมาให้พ่อรักษาเวลาเลิกงานแล้วก็กลับไป...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2514 : ไม่บอกเลขหน้า)

เรื่องอัตชีวประวัติ

นักเขียนบรรยายความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมที่เจริญแล้วในปัจจุบัน การบรรยายเป็นการใช้สัญญลักษณ์แบบง่าย ๆ ที่ผู้อ่านพอเข้าใจได้ และมองเห็นภาพสังคมปัจจุบันที่นักเขียนต้องการกล่าวถึง ดังนี้

...คุณจะพบได้ในไม่ช้าว่าสัจจะมีอยู่ทั่วหัวระแหง คุสิตธานียุคฟื้นฟูสามารถทำให้คุณนึกถึงลัทธิประชิปไตยได้ชัดเจนยิ่งนัก และจะชัดเจนยิ่งขึ้นถ้าหากคุณมีโอกาสฟังคำปราศรัยของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จากวิทยุทรานซิสเตอร์ระบบใหม่ (ของเรา) ตามศูนย์การค้าในย่านเมือง คุณจะเข้าไปเลือกใช้ชีวิตอย่างไรก็ยังได้ ชีวิตใหม่ของคุณเริ่มต้นเพราะบริการ (ของเรา) ดีเยี่ยม เสร็จแล้วคุณจะเลยไปกินข้าวต้มกุยในย่านคนจนหรือจะเลยผ่านวัดไปเข้าซ่องก่อนก็ได้ กลับออกมา ความดียังมีลอยชายอยู่เกลื่อนท้องฟ้า ถอยกำที่ฟังดูเงียบ แต่ส่งเสียงชำซากทำให้คุณทะยานอยากและทำงานหนักต่อไป คุณเงยหน้าไม่พ้นขอบฟ้าเพราะนิพพานของนายทุนข้างซอกตึกและที่ป้ายจอดรถประจำทาง มีคำโฆษณาเชิญชวนให้คุณมารับรางวัลครั้งยิ่งใหญ่ **ทั้ง**แจก **ทั้ง**แถม เพียงแต่คุณจะเขียนชื่อที่อยู่ จ่าหน้าซองถึงตัวคุณเองให้ชัดเจน แล้วนำส่งยังตู้ไปรษณีย์...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 175 - 176)

ฉากที่นักเขียนบรรยายข้างต้นนี้คือ สภาพบ้านเมืองในกรุงเทพฯ ซึ่งผู้อ่านจะทราบได้จากคำว่า "คุสิตธานี" ขณะที่นักเขียนเขียนเรื่องนี้ใน พ.ศ. 2514 โรงแรมคุสิตธานีกำลังมีชื่อเสียงว่าเป็นโรงแรมที่สูงที่สุด สภาพศูนย์การค้าที่เริ่มทำความเจริญหลาย ๆ อย่างมาสู่ประชาชนเหมือนกับเป็นการเริ่มชีวิตใหม่ในสังคม อุตสาหกรรมที่เจริญด้วยเครื่องจักรกลต่าง ๆ จากนั้นภาพที่นักเขียนเสนอต่อไปคือภาพวัดซึ่งอยู่ใกล้กับซ่องโสเภณีและภาพโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ตามป้ายรถประจำทาง ภาพต่าง ๆ ในฉากนี้ล้วนแต่คุ้นตาผู้อ่านที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัดที่มีความเจริญมาแล้วทั้งสิ้น

นอกจากฉากนี้แล้ว ยังมีฉากห้องพักของตัวละครซึ่งตัวละครกล่าวว่า

...ผมสามารถบอกได้ว่าผมเห็นถนนข้าง ๆ ห้องทำงาน มีรถวิ่งส่งเสียงครึดคราดเหมือนสัตว์ล้านปี เห็นป้ายโฆษณาโรงแรมใช้แสงไฟนีออนข้างเสาไฟฟ้า เห็นหนังสือ อักษรสาส์น เล่มหนึ่งที่ผมซื้อไว้ตั้งแต่อยู่มหาวิทยาลัย เห็นจดหมายโต้ตอบทูตถาวร ประจำองค์การสหประชาชาติ เห็นโทรศัพท์เครื่องหนึ่งของบรรณาธิการตั้งอยู่บนโต๊ะในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ผมเห็นอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง แต่บางเรื่องผมบอกไม่ได้

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 180)

จากฉากตอนนี้ทำให้ผู้เขียนนึกถึงห้องทำงานของนักเขียนซึ่งอาจจะเป็นช่วงที่นักเขียนเป็นบรรณาธิการอยู่ที่นิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ และจากชื่อเรื่องที่ระบุว่า "อัตชีวประวัติ" ฉากทั้งหมดจึงน่าจะเป็นสถานที่จริงที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเขียนทั้งสิ้น

เรื่องออกไปจากความมืด

ในเรื่องนี้นักเขียนใช้ฉากบนรถประจำทางซึ่งมีสภาพเบียดเสียดกันจนทำให้ตัวละครรู้สึกอึดอัดและคิดสร้างจินตนาการไปเพื่อระบายความรู้สึกเบื่อหน่าย "...ผมกลับมายืนโหนราวรถเมล์นิ่งเฉยกับเหงื่อไคล นมของผู้หญิงคนนั้นยังพุ่งมาที่มหลัง เราคอยอย่างอดทนกับรถที่ติดกันเป็นพรวนกลางถนน" (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 207) และในจินตนาการที่ตัวละครสร้างขึ้นมีฉากที่ระบุสถานที่จริงไว้ดังนี้

ตึกธนาคารกรุงเทพฯ ตั้งเด่นอยู่ริมถนนเสือป่า ทางเข้าที่ติดกับตึกแถวทำเป็นลานจอดรถของลูกค้าที่มาติดต่อ มีศาลพระภูมิสมัยใหม่ขนาดใหญ่อยู่ทางด้านเหนือทางเข้าธนาคารเป็นกระจกใสมีพนักงานสาวพกปืนตรวจดูความเรียบร้อย ผู้คนซึ่งสัญจรไปมาภายนอกย่อมไม่อาจแลเห็นความโอ่โถงของตัวธนาคาร และเจ้าหน้าที่ประจำแผนกต่าง ๆ ซึ่งกำลังทำหน้าที่อยู่อย่างขมักเขม้นได้

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 203)

จากการบรรยายดังกล่าวฉากจึงดูสมจริง

เรื่องสองข้างทาง

เรื่องนี้ประกอบด้วยฉากหลายฉาก เริ่มเรื่องเป็นสถานีรถไฟ ตัวละครเดินทางไปเยี่ยมมารดาซึ่งเจ็บหนัก โดยออกเดินทางด้วยรถไฟสายพิษณุโลก – กรุงเทพฯ ตัวละครได้บรรยายถึงสภาพสถานีรถไฟและสถานที่ที่รถไฟผ่านว่า

ขบวนรถไฟสายพิษณุโลก – กรุงเทพฯ วันนั้น ผู้คนมากมายยังเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางของตนเหมือนเช่นทุกวัน เสียงจอกแจกจอแจของผู้โดยสารขึ้นลงและผู้คนที่มารับส่งตามสถานีรายทางดังอยู่ตลอดเวลา...

ทิวทัศน์สองข้างทางในฤดูนี้ไม่เหมือนครั้งที่หล่อนกลับมาเยี่ยมบ้านคราวก่อน คราวนั้นท้องนากำลังเหลืองอร่าม ชาวนาในชุดสีกรมท่ากำลังก้ม ๆ เงย ๆ เกี่ยวข้าวอยู่ทั่วไป บ้างเกี่ยวข้าวในที่ของตนเอง บ้างไปรับจ้างเขาเกี่ยว แต่มาถึงฤดูนี้ท้องนาไม่มีต้นข้าว มีแต่ซังข้าวแห้งเหลือติดมองโล่งเตียนไปสุดสายตา บางแห่งมีซากตอข้าวที่ถูกไฟเผากระดำกระด่างเป็นจุด ๆ อยู่เป็นกอ บางแห่งไฟลามไปไม่ถึงหรือชาวนาไม่ได้เผาก็แลดูแห้งผากไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2518 : 1)

ฉากต่อจากนี้เป็นภาพของผู้โดยสารรถไฟขบวนเดียวกับตัวละครและฉากในขนบทซึ่งเป็นบ้านเกิดของตัวละคร นักเขียนบรรยายสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนมากกว่าบรรยายสถานที่

เรื่องไอ้ติ๋ง-ต่อง

ฉากที่ตัวละครกล่าวถึงในเรื่องนี้คือภาพของผู้คนในเขตปลดปล่อยซึ่งมีตัวละครร่วมอยู่ด้วย ดังนี้

ทุกวันที่ผ่านไป ฉันนอนมองไปรอบ ๆ ตัว และเห็นเพื่อนร่วมชะตากรรมมีบาดแผลถูกหามเข้ามานอนเรียงกันเป็นตับในวาระไล่เรี่ยเพื่อนของฉันคนแล้วคนเล่าล้วนมีสีหน้าบอกความเจ็บปวด บ้างดิ้นทุรนทุราย บ้างครวญคราง บ้างขมวดคิ้วนิ่วหน้า

กล้ำกลืนความเจ็บ เสียงสารภาพทุกข์ทรมาน เสียงบ่นตัดพ้อ เสียงโวยวาย... ตามพื้นมีเลือดสีดำคล้ำหล่นเปรอะเป็นด่างดวง กระจายกลิ่นเมือกคาวชวนสะเอียน...

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 122 – 123)

นอกจากฉากเขตปลดปล่อยแล้วยังมีฉากในนิทานที่ตัวละครได้เล่าให้ผู้อ่านฟังดังนี้

ฉันเบิ่งตามองผ่านกระจกไปยังอนุสาวรีย์ทรงคาบปลายปืนที่ตั้งตระหง่าน เห็นเด่นอยู่เบื้องหน้ามองไปรอบ ๆ ตัวอีกครั้ง จึงรู้ว่าสถานที่อันเป็นเขตปลดปล่อยแห่งนี้ถูกสร้างให้คนมีบาดแผนไว้เดินเป็นวงกลม

จากที่ฉันนั่ง บางมุมเป็นพันธุ์ไม้ที่คนเอากระถางมาตั้งไว้ หรือไม่ก็เป็นซุ้มไม้ประดับนานาชนิด พื้นดินดำดูอุดมไปด้วยปุ๋ยภาษีของราษฎรอย่างผิดสังเกต ไม้ยืนต้นบางชนิดกำลังผลิดอกออกช่อ ไม้ดอกชนิดพุ่ม ยี่เข่ง ชะบา เข็ม พุดซ้อน ปลูกขึ้นไว้เป็นหย่อมและแถวแนวคล้ายกับมีเจตนาให้คนมอง ในบ่อน้ำใส มีบัวแดงกินสายดอกบานอยู่หลายกอ ไม้ดอกและไม้ใบชนิดที่ฉันไม่รู้จักมีไม่น้อย

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2525 : 124 – 125)

แม้สถานที่ในเรื่องจะไม่ระบุอย่างชัดเจน แต่การบรรยายส่วนประกอบต่าง ๆ ในฉากล้วนสมจริง และเป็นภาพที่มองเห็นได้ทั่ว ๆ ไปในสถานที่ที่จัดไว้พักผ่อน จากการสัมภาษณ์นักเขียนสถานที่แห่งนี้คือส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลราชวิถี (โรงพยาบาลหญิงในอดีต) (สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้ให้สัมภาษณ์ กวงมณี พาหาญ ผู้สัมภาษณ์ ที่บ้าน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2526) ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

จากการศึกษาการสร้างฉากในเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ปรากฏว่าฉากของทุกเรื่องมีลักษณะสมจริง แม้บางเรื่องจะไม่ระบุให้แน่ชัดว่าเป็นที่ใด ลักษณะเช่นนี้จึงมิใช่ฉากที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ดังที่พบในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" เพราะฉากที่มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" จะไม่มีความสมจริงตามธรรมชาติปรากฏอยู่เลย

บทที่ 4

บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่ในองค์ประกอบของเรื่องสั้นดังต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง

เพื่อให้ได้เห็นลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในโครงเรื่องอย่างชัดเจน ผู้เขียนจึงศึกษาวิธีการดำเนินเรื่องและเนื้อเรื่องควบคู่ไปด้วย ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏว่าเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในโครงเรื่องถึง 9 เรื่อง ในลักษณะต่อไปนี้

1.1 วิธีการดำเนินเรื่องไม่เป็นไปตามแบบแผนของเรื่องสั้นซึ่งนิยมเปิดเรื่องที่จุดเริ่มต้นแล้วดำเนินไปสู่ตอนกลาง ตอนปลาย และจบลงแบบคาดไม่ถึง (Surprise Ending) แต่เรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี จะมีวิธีการดำเนินเรื่องในลักษณะต่อไปนี้

1.1.1 ดำเนินเรื่องเป็นวงกลม (Circular) คือเปิดเรื่องที่จุดใดจุดหนึ่ง ส่วนมากเป็นตอนกลางเรื่อง แล้วดำเนินไปสู่ปัญหาของตัวละครที่เกิดความขัดแย้งกับตนเองบ้าง สังคมบ้าง จากนั้นเรื่องก็จะวนกลับไปสู่จุดเดิมอีก และเรื่องจะจบลงเฉย ๆ โดยไม่มีการคลี่คลายปัญหา เช่นที่ปรากฏในเรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องกำแพง เรื่องรถไฟเด็กเล่น เรื่องออกไปจากความมืด และเรื่องไอ้ตึ๋ง-ต่อง

1.1.2 ดำเนินเรื่องโดยสร้างเหตุการณ์แต่ละตอนไม่มีความสัมพันธ์กัน คือขาดเอกภาพ (Unity) เช่นเรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง เรื่องกำแพง เรื่องความเงียบ เรื่องรถไฟเด็กเล่น เรื่องอัตชีวประวัติ และเรื่องออกไปจากความมืด

1.2 เนื้อเรื่องประกอบด้วยเหตุการณ์ที่ขาดเหตุผล ไม่เป็นจริง คือมีลักษณะ **เหนือจริง** เช่น เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องรถไฟเด็กเล่น เรื่องออกไปจากความมืด และเรื่องไอ้ตึ๋ง-ต่อง

2. <u>แก่นเรื่อง</u>

เรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่อง ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี มีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในแก่นเรื่องในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นความไม่เหรัทธาค่านิยม และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม โดยแสดงออกในทำนองล้อเลียน เช่น เรื่องอัตชีวประวัติ และเรื่องไอ้ตึ๋ง-ต่อง นอกจากการล้อเลียนแล้วยังแสดงออกในลักษณะต้องการทำลายค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เช่น เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องออกไปจากความมืด และเรื่องสองข้างทาง

2.2 แก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นสภาพชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมที่มีความเจริญทางวัตถุ เช่น เมืองหลวงและเมืองใหญ่ ๆ ว่า มีแต่ความยุ่งยาก สับสนจนรู้สึกว่าชีวิตนั้นไร้สาระ เพราะมิอาจตอบตนเองได้ว่าอะไรคือความหมายของชีวิตหรือชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไรนอกจากความตาย เมื่อความสงสัยมีมากขึ้นมนุษย์จึงมักจะเกิดความรู้สึกแปลกแยกต่อสังคมและตนเอง เห็นได้จากเรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่องกำแพง เรื่องรถไฟเด็กเล่น และเรื่องสะพาน

2.3 แก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของชีวิต กล่าวคือ ชีวิตมนุษย์ทุกคนมีจุดจบเช่นกันคือความตาย ความไม่แน่นอนนี้ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าชีวิตนั้นไร้เหตุผล เพราะไม่อาจจะบอกได้ล่วงหน้าว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นเวลาใดแม้แต่ความตาย แนวคิดเช่นนี้ปรากฏในเรื่องสงคราม และเรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง

3. ตัวละคร

ตัวละครในเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของสุชาติ สวัสดิ์ศรี จัดว่ามีลักษณะของตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่ทุกเรื่อง และสามารถแยกลักษณะตัวละครได้ดังนี้

3.1 ตัวละครที่มีลักษณะเหนือจริง คือไม่อาจเป็นจริงตามธรรมชาติได้ เช่น การขยายตัวของศพในเรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน และลักษณะของตัวละครที่ขาดความทรงจำเช่นตัวละครผู้เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องรถไฟเด็กเล่น

3.2 ตัวละครที่มีลักษณะต่อต้านหรือไม่ศรัทธาต่อค่านิยมและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม โดยแสดงออกมาในแบบล้อเลียนหรือเสียดสีเช่นตัวละครผู้เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องอัตชีวประวัติ และเรื่องไอ้ติ๋ง-ต่อง

3.3 ตัวละครที่มีลักษณะโดดเดี่ยว อ้างว้าง และไม่ศรัทธาต่อค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมจนรู้สึกต้องการทำลาย ขณะเดียวกันก็รู้สึกสงสัยในชีวิตที่กำลังดำเนินอยู่จนเป็นเหตุให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่เข้าใจทั้งตนเองและสังคม ~~ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าความแปลกแยก~~ (alienation) ~~อันเป็นลักษณะที่พบมากที่สุดในตัวละครแนว~~ "แอบเสิร์ด" เช่น ตัวละครสำคัญของเรื่องสงคราม เรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องกำแพง เรื่องสะพาน เรื่องออกไปจากความมืด และเรื่องสองข้างทาง

3.4 ตัวละครที่มีลักษณะกำกึ่งระหว่างตัวละครแนว "แอบเสิร์ด" และตัวละครแนว "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" คือมีความเชื่อในความไร้สาระของชีวิตแต่ขณะเดียวกันก็เชื่อว่ามนุษย์สามารถเลือกทางชีวิตให้กับตนเองได้ เช่นตัวละครผู้ชายในเรื่องความเงียบ

4. การใช้ภาษา

การใช้ภาษาในเรื่องสั้นของสุชาติ สวัสดิ์ศรี แม้จะอยู่ในกรอบของความนิยมในการใช้ภาษาเช่นนักเขียนทั่ว ๆ ไปในปัจจุบัน แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ปรากฏให้เห็นว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี ต้องการต่อต้านกฎเกณฑ์ของการใช้ภาษาในปัจจุบัน ~~อันเป็น~~ ลักษณะการใช้ภาษาตามแนว "แอบเสิร์ด" ที่ปรากฏให้เห็นในเรื่องสั้นของเขา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

4.1 ใช้ภาษาปากในการเขียนบรรยายเรื่องทุกเรื่อง

4.2 ใช้ข้อความไม่ปะติดปะต่อกันในบางตอน แต่ก็ยังพอคาดคะเนได้ว่านักเขียนกล่าวถึงสิ่งใด ดังปรากฏในเรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่อง มาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องกำแพง เรื่องรถไฟเด็กเล่น และเรื่องอัตชีวประวัติ

4.3 ใช้ภาษาในรูปของสัญญลักษณ์เกือบทุกเรื่อง เช่น เรื่องสงคราม เรื่องฉันและเขา เรื่องความเงียบ เรื่องมาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน เรื่องกำแพง เรื่องการเดินทางไปยังท้องทุ่ง เรื่องรถไฟเด็กเล่น เรื่องอัตชีวประวัติ เรื่องออกไปจากความมืด และเรื่องไอ้ติ๋ง-ต่อง

5. ฉาก

ฉากในเรื่องสั้นทุกเรื่องมีลักษณะสมจริง และนักเขียนยังกำหนดเวลากับสถานที่ไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย ~~ฉากในเรื่องสั้นทุกเรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี~~ จึงไม่มีลักษณะ "แอเสิร์ด" ปรากฏอยู่เลย

อภิปรายผล

สุชาติ สวัสดิ์ศรี แสดงแนวคิด "แอบเสิร์ด" ให้ผู้อ่านได้ทราบจากแก่นเรื่องของเรื่องสั้นทุกเรื่อง โดยแสดงออกในลักษณะที่แตกต่างกันไป นอกจากแก่นเรื่องแล้ว นักเขียนยังพยายามแสดงความไร้สาระของชีวิตให้ปรากฏในองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่องสั้น เช่น โครงเรื่องและตัวละคร การแสดงออกเช่นนี้มีส่วนคล้ายวรรณกรรมของตะวันตกอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ บทละครแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียง เช่น บทละครของเบคเกตและไอโอเนสโก จะแสดงความไร้สาระให้ผู้อ่านได้ทราบในทุกองค์ประกอบของบทละคร ขณะเดียวกันนวนิยายแนว "แอบเสิร์ด" ที่มีชื่อเสียงเช่น นวนิยายของซาร์ตและกามูส์จะแสดงความไร้สาระให้ปรากฏเฉพาะในแก่นเรื่องและตัวละคร ส่วนองค์ประกอบอื่นยังคงยึดธรรมเนียมนิยมในการแต่งตามแบบเดิม โดยเฉพาะการใช้ภาษาซึ่งยังคงสละสลวย งดงาม และมีเหตุผล จากการศึกษาเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ทั้ง 12 เรื่องจึงกล่าวได้ว่าเรื่องของสุชาติ สวัสดิ์ศรี แสดงแนวคิดแอบเสิร์ด" ในลักษณะคล้ายกับ ซาร์ต และกามูส์ คือแสดงความไร้สาระของชีวิตในบางองค์ประกอบเท่านั้น ส่วนการใช้ภาษาในการบรรยายเรื่อง สุชาติ สวัสดิ์ศรี ใช้ทั้งภาษาตามแนวนิยมและภาษาซึ่งขัดกับแนวนิยม อันเป็นลักษณะของแนวคิด "แอบเสิร์ด" และถ้าจะกล่าวว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้อิทธิพลของแนวคิด "แอบเสิร์ด" จากตะวันตกก็คงไม่ผิดนัก เพราะเขาศึกษาวรรณกรรมตะวันตกมามาก โครงเรื่องบางเรื่องก็คล้ายกับเรื่องของ ซาร์ต เช่น เรื่องกำแพง ดังที่ มาลินี แก้วเนตร ยกมาวิจารณ์เปรียบเทียบไว้ในนิตยสารโลกหนังสือ (โลกหนังสือ 2524 : 72) และสุชาติ สวัสดิ์ศรี ยังยอมรับว่าวรรณกรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อเขาไม่น้อย ทั้งการที่เขาเลิกผลิตเรื่องนั้นไปช่วงหนึ่ง เพราะต้องการเป็นตัวของตัวเองให้มากขึ้น (โลกหนังสือ 2524 : 4) แต่ถึงอย่างไรก็ตามงานของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ก็มีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองอยู่มาก เช่น ความรู้สึกต้องการทำลายสิ่งที่ตัวละครไม่พอใจแทนการตัดสินใจฆ่าตัวตายดังปรากฏในวรรณกรรมแนว "แอบเสิร์ด" ของตะวันตก

และหากพิจารณาให้ลึกซึ้ง แนวคิด "แอบเสิร์ด" ปรากฏในพุทธศาสนามานานแล้ว เพราะพระพุทธเจ้าตรัสถึงความไม่เที่ยงแท้ของชีวิตไว้ตั้งแต่พระองค์เริ่มประกาศศาสนา และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้ยกพุทธดำรัสนี้ไว้ในเรื่องความเงียบตอนที่กล่าวถึงคนรับใช้ว่า "...พระองค์เทศนาให้รู้ถึงความไม่เที่ยง..." (สุชาติ สวัสดิ์ศรี 2515 : 92) สุชาติ สวัสดิ์ศรี สนับสนุนแนวคิดนี้อย่างจริงจังเพราะสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญทางวัตถุเพิ่มมากขึ้น ชีวิตมนุษย์กลับยิ่งสั้นมากขึ้น แนวคิดที่แสดงไว้ในเรื่องสั้นของเขาจึงเป็นการนำพื้นฐานความคิดที่ได้รับการปลูกฝังมาจากพุทธศาสนาผนวกกับแนวคิดที่เขาได้จากวรรณกรรมตะวันตก นอกจากแนวคิด "แอบเสิร์ด" แล้วในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ยังมีลักษณะแนวคิดแบบ "เอ็กซิสเทนเชียลิสม์" ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิด "แอบเสิร์ด" ปรากฏอยู่ เช่น เรื่องกำแพง และเรื่องความเงียบ การศึกษาลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ทำให้ผู้เขียนได้เข้าใจทัศนะต่าง ๆ ของเขาที่มีต่อสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้งขึ้นมาก

ข้อเสนอแนะ

หลังจากได้ศึกษาเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่องของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี แล้ว ผู้เขียนเห็นว่ามีลักษณะที่น่าสนใจควรศึกษาให้ลึกลงไปอีกดังนี้

1. ควรจะนำเรื่องสั้นทั้งหมดของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มาศึกษาตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้

2. ควรมีการศึกษาลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในงานประพันธ์ของนักเขียนอื่น ๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

3. ควรจะมีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ลักษณะ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในงานเขียนเรื่องสั้นของไทยอย่างชัดเจนมากในบางยุคสมัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กีรติ บุญเจือ ปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม ไทยวัฒนาพานิช 2522, 266 หน้า

กุหลาบ มัลลิกะมาส วรรณกรรมไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2523, 219 หน้า

_____ วรรณกรรมวิจารณ์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520, 149 หน้า

เจตนา นาควัชระ "วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี" ชุมนุมบทความทางวิชาการวรรณคดี โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ไทยวัฒนาพานิช 2514, 157 หน้า

_____ ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ ดวงกมล 2524, 303 หน้า

ชื่อทิพย์ สุวรรณานนท์ การวิเคราะห์เกี่ยวกับเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ในวรรณกรรมของอัลแบร์ กามูส์ ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 102 หน้า อัดสำเนา

ดาราวัลย์ เกษทอง "วิจารณ์" อนุสารวรรณศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ธันวาคม 2515

ถนนหนังสือ 6 : 10 - 36 ธันวาคม 2526

ทวีป วรดิลก ปรัชญาว่าด้วยความผิดแปลกสภาวะ วลี 2524, 75 หน้า

ประคองศักดิ์ สามนเสน ปฏิกิริยาโต้ตอบธรรมชาตินิยมในยุคหลัง : ละครแอ็บเสิด ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 107 หน้า อัดสำเนา

นพมาส ศิริกายะ ดูหนัง ดูละคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 253 หน้า

มาลีนี แก้วเนตร "ระหว่าง กำแพง ของสุชาติ สวัสดิ์ศรี กับ ของซาร์ต" โลกหนังสือ 12 : 72 กันยายน 2524

วิทยากร เชียงกูล "วิจารณ์หนังสือ" ปาจารยสาร 130 : ตุลาคม - ธันวาคม 2516

วิสา คัญทัพ "วิจารณ์หนังสือ" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 12 : 109 - 113 ธันวาคม 2515

สดใส พันธุมโกมล "ละครสมัยใหม่ ตอนที่ 4 ละครแนวแอบเสิร์ด นิตยสารไทยทีวีสีช่อง 3 83 : 93 เมษายน 2525

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ความเงียบ หนังสือ 2515, 163 หน้า

_____ "บทกลาวนำ" ฆ่า ปุถุชน 2517, 375 หน้า

_____ นักเขียนหนุ่ม ประพันธ์สาส์น 2518, 420 หน้า

_____ "บทนำ" โลกหนังสือ 10 : 4 กรกฎาคม 2523

_____ "ไอ้ติ้ง-ต่อง" เฟื่องนครรายเดือน 5 : 121 - 127 กุมภาพันธ์ 2525

เสาวนุช ภูวณิชย์ "แซมมูเอล เบ็คเกต นักเขียนผู้ได้รับรางวัลโนเบล ปี 2512" อักษรศาสตร์พิจารณ์ 12 : 41 - 42 พฤษภาคม 2517

เสถียร จันทิมาธร หนอนหนังสือ คัมภีร์ 2519, 308 หน้า

Abrams, M.H. A Glossary of Literary Term Third Edetion. Bangkok, Thammasat University, 1975. 193 p.

Camus, Albert. The Myth of Sisyphus. London, Penguin Books, 1975. 191 p.

Esslin, Martin. The Theatro of The Absurd. London, Penguin Books, 1974. 462 p.

_____ An Anatomy of Drama. New York, Hill and Wang, 1977. 125 p.

Harris, B.C. Contemporary American Novelists of The Absurd. New York, College and University Press, 1971. 159 p.

Hinchliffe, Arnnold P. The Absurd. London, Methuen and Co. Ltd., 1972. 105 p.

Kennard, Jean EliZabeth. Toward a Novel of The Absurd : A Study of The Relationship Between the Concept of The Absurd as Defined in The works of Sartre and Camus, and The Ideas and Form in The Fiction of John Barth, Samaul Beckett, Nigal Dennis, Joseph Heller, and James Purdy. Dissertation of Doctor of Philosophy. University of California, Berkeley, 1968. 195 p.

Zepp, Evelyer Hildegard, The Aesthetics of The Absurd Novel : Camus and Kafka. Dissertation Abstracts International. 34 : 7795-A, June, 1974.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประวัติและผลงานของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นชื่อและสกุลจริง เกิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2488 ที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อ ร.อ.แส มารดาชื่อ ฌ สวัสดิ์ศรี บิดาเป็นทหารเสนารักษ์ในกองทัพอากาศ ทำให้มีความรู้สึกต้องการให้ลูกสักคนได้เรียนในทางการแพทย์ แต่เนื่องจากความจำเป็นหลายประการในครอบครัวประกอบกับความต้องการช่วยตัวเองให้ได้โดยเร็วที่สุด สุชาติ สวัสดิ์ศรี จึงเลือกไปอยู่กับพี่ชายซึ่งเรียนอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ปัจจุบันสุชาติ สวัสดิ์ศรีเป็นนักเขียน นักแปล และบรรณาธิการที่มีชื่อเสียงมาก

สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบุตรคนสุดท้องในบรรดาบุตรชายทั้งหมด 4 คน คือ

1. นายเสถียร สวัสดิ์ศรี เคยทำงานเป็นพนักงานเติมน้ำมันเครื่องบินของบริษัทเอสโซ่ ปัจจุบันปลดเกษียณแล้ว
2. นายสถิตย์ สวัสดิ์ศรี เคยเป็นทหารอากาศและลาออกมาทำงานบริษัทการบินไทย
3. นายศรีเมฆ สวัสดิ์ศรี เคยเป็นเสมียนในกระทรวงยุติธรรมโดยทำงานที่ศาลคดีเด็กและเยาวชน เป็นผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือ สุชาติ สวัสดิ์ศรี อย่างมากในเรื่องการศึกษา

การศึกษาของสุชาติ สวัสดิ์ศรี เริ่มเรียนระดับประถมและมัธยมที่โรงเรียนวัดดอนเมือง และสอบควบชั้นมัธยมปีที่ 7 และ 8 สายอักษรศาสตร์ได้ในปีเดียว จากนั้นเขาก็สอบเข้าเรียนต่อในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเลือกเรียนในแผนกประวัติศาสตร์ เพราะแผนกที่สนใจคือแผนกที่เกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมยังไม่มีการเปิดให้เรียน สุชาติ สวัสดิ์ศรีสำเร็จเป็นนิสิตศิลปศาสตร์บัณฑิต ในปี พ.ศ.2509 โดยได้เกียรตินิยมเรียนดี

ชีวิตการทำงานของสุชาติ สวัสดิ์ศรี หลังจากสำเร็จปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว สุชาติ สวัสดิ์ศรีมีความปรารถนาที่จะเป็นครู แต่พลาดการคัดเลือกจากคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยเพราะความเห็นที่ว่า สุชาติ สวัสดิ์ศรีเป็นคนไม่ค่อยพูด เมื่อพลาดจากการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย สุชาติ สวัสดิ์ศรีได้เป็นครูในโรงเรียนราษฎร์ชื่อ อินทรศึกษา ถนนราชดำริ โดยได้รับเงินเดือน 1050 บาท ตามวุฒิ แต่ถูกหักภาษีไปคงเหลือเพียง 950 บาท วิชาที่สอนคือ ภาษาอังกฤษและภูมิศาสตร์ งานสอนเป็นไปไม่นานก็เกิดขัดแย้งกับเจ้าของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องค่าเล่าเรียน

ของนักเรียน แต่ความรับผิดชอบต่อการงานและนักเรียนทำให้สุชาติ อดทนสอนจนจบชีการศึกษา เหตุขัดแย้งนี้ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีความรู้สึกต่อโรงเรียนราษฎร์ว่าเป็นสถาบันที่เอารัดเอาเปรียบครูและนักเรียนมาก การลาออกครั้งนี้จึงเหมือนการอำลาอาชีพครูของเขา จากนั้นเขาต้องว่างงานอยู่ถึงหกเดือน จึงได้งานที่สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย จัดทำนิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ โดยมีสุลักษณ์ ศิวรักษ์เป็นบรรณาธิการ และนายกสมาคมคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้ช่วยงานต่าง ๆของสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ตั้งแต่การตรวจบรู๊ฟหนังสือไปจนถึงการเขียน การแปล และการวิจารณ์งานต่าง ๆ ลงในนิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ในที่สุดได้เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ และเป็นบรรณาธิการการบริหารแทน สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ในปี พ.ศ.2512 และนายกสมาคมเปลี่ยนไปเป็น ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์ นิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ช่วงนี้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในหมู่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันต่าง ๆ มีการลงเรื่องของนักเขียนใหม่ๆ มากมาย นับว่าเป็นเวลาที่นิตยสารนี้แพร่หลายอย่างมากในวงการหนังสือ นอกจากงานนี้แล้ว สุชาติ สวัสดิ์ศรียังมีงานที่แสดงให้เห็นความสามารถทางวรรณกรรมอย่างมากของเขา กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2517 เริ่มได้รับเชิญไปบรรยายพิเศษ และหรืออภิปรายเรื่องของวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสังคมและการเมืองในสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปีเดียวกัน สุชาติ สวัสดิ์ศรียังรับตำแหน่งบรรณาธิการบทความในนิตยสารจตุรัสรายสัปดาห์อีกด้วย นิตยสารนี้ภายหลังเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ได้ปิดกิจการไปเอง ปัจจุบันคือนิตยสารข่าวจตุรัส แต่สุชาติ สวัสดิ์ศรีไม่ได้ร่วมงานด้วย ในปี พ.ศ.2518 เขาได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษวิชาวรรณกรรมวิจักษ์ ของคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร แต่งานนี้ได้หยุดชะงักไปเพราะเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เช่นเดียวกับนิตยสารจัตุรัสรายสัปดาห์และการสิ้นสุดการเป็นบรรณาธิการของนิตยสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ สุชาติ สวัสดิ์ศรีได้รับซองขาวจาก ดร.สมศักดิ์ ชูโต นายกสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยในช่วงนั้น เพราะสาเหตุทางการเมือง ชีวิตการทำงานจึงหยุดชะงักลงด้วยความขมขื่น แต่ในเวลาเดียวกัน สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้รู้จักกับ วรรณา ทรรปนานนท์ ตัวแทนกรรมกรโรงงานแห่งหนึ่ง ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงซึ่งเป็นการเปิดมหาวิทยาลัยให้นิสิตนักศึกษาได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกรรมกรในโรงงานต่าง ๆ หลังจากนั้นคนทั้งสองได้รู้จักกันมากขึ้น ความใฝ่ใจในการศึกษาหาความรู้และรักการเขียนของ วรรณา ทรรปนานนท์ ทำให้เขามีความชื่นชมและให้ความช่วยเหลือเธอเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันความเป็นตัวของตัวเอง การชอบเอื้อเฟื้อผู้อื่น และความไม่ถือตัวว่าเป็นปัญญาชนของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ทำให้ทั้งสองตกลงร่วมชีวิตกัน

ตามทัศนะใหม่ของการแต่งงาน โดยทดลองอยู่ร่วมกันเป็นเวลาถึง 2 ปี จึงตัดสินใจแต่งงานกันด้วยการพา วรรณา ทรรปนานนท์ไปพบมารดา หลังจากนั้นมาประมาณปี พ.ศ.2518 ปัญหิต เองนิลรัตน์ ได้มาพบและเปิดเผยความจริงให้เพื่อนๆ ได้ทราบว่า สุชาติ สวัสดิศรี แต่งงานแล้ว การประกาศมีการเลี้ยงฉลองกันในหมู่เพื่อนไปพร้อมกับงานฉลองปีใหม่ ผู้ร่วมในงานฉลองนั้นมี วินัย อุกฤษณ์, สุรักษณ์ ศิวรักษ์ อนุช อาภาภิรม, เสถียร จันทิมาธุร, รังสรรค์ ธนะพรพันธ์ หลังพิธีอันเป็นทางการนี้แล้ว คนเหล่านี้ต้องเข้าป่าไปเกือบครึ่งเพราะเหตุการณ์ทางการเมืองช่วง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ในช่วงเหตุการณ์นี้ครอบครัวเล็ก ๆของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ต้องสูญเสียสิ่งมีค่ายิ่งไปด้วยการแท้งบุตรคนแรกของภรรยา สาเหตุเพราะความเป็นอยู่ที่ยากแค้น อันเนื่องมาจากความบีบคั้นทางการเมืองช่วงนั้น นักเขียน นิสิต นักศึกษา รวมทั้งอาจารย์ในสถาบันต่างๆ ที่มีความคิดทางการเมืองไปทางสังคมนิยมหลายคนถูกจับข้อหาเป็นภัยสังคม สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นคนหนึ่งที่ถูกเพ่งเล็ง แม้จะเลิกทำนิตยสารต่าง ๆ แล้ว ชีวิตช่วงนี้เขาต้องหลบซ่อนการติดตามของตำรวจสันติบาลจนเกือบจะตัดสินใจเข้าป่าไปเช่นปัญญาชนหลายๆ คนในช่วงนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี เปิดเผยถึงความเป็นอยู่ในช่วงนี้ว่า เขาต้องหลบอยู่ตามบ้านเพื่อนที่เป็นนักข่าวฝรั่งแล้วทำที่ว่าอยู่บ้านโดยให้ภรรยาไปเปิดบ้านให้สว่างไว้ บางทีตอนกลางคืนเขาก็กลับไปนอนบ้านบ้าง โรงแรมบ้าง ความเดือดร้อนขณะนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรีกล่าวว่า "ตอนนั้นผมเดือดร้อนมาก สตางค์ซักบาทก็ไม่มี และขออยู่ตามบ้านเพื่อน..." (ถนนักเขียน 2526 : 20) ความเดือดร้อนของเขาได้สิ้นสุดลงเมื่อ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เขียนจดหมายไปถึง สูง สุขสว่าง เจ้าของบริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมล โดยให้ภรรยาเป็นผู้ถือไป สูง สุขสว่างมอบเงินที่เขาต้องการให้ทันทีทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักภรรยาและไม่เคยเห็นลายมือของเขา หลังจากนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี ก็ได้รับงานจาก สูง สุขสว่างให้จัดทำนิตยสารโลกหนังสือรายเดือนในตำแหน่งบรรณาธิการบริหาร ในปีพ.ศ.2520 สุชาติ สวัสดิ์ศรีถือว่า สูง สุขสว่างมีพระคุณต่อเขามาก เพราะขณะที่สำนักพิมพ์ต่างๆ พากันคิดว่าเขาเพิ่งออกจากป่า และรังเกียจที่จะรับเข้าทำงานเนื่องจากเกรงกลัวนโยบายของคณะรัฐบาลสมัย ธานินทร์ กรัยวิเชียร สูง สุขสว่างกลับช่วยเหลือครอบครัวของเขาโดยมอบงานให้เขาจัดทำ นิตยสารโลกหนังสือ จากนั้นไม่นาน

"โลกหนังสือ" ก็มีชื่อเสียงมากในวงวรรณกรรมไทย โดยมีเนื้อหาที่เปิดโลกให้กว้างออกไปสู่วรรณกรรมของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศทางตะวันตก แต่ปัจจุบันนี้นิตยสารนี้ได้เลิกกิจการไปเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2526 สุชาติ สวัสดิ์ศรียังเป็นนักเขียน นักแปล และบรรณาธิการที่มีชื่อเสียงอยู่ และหลังจากเลิกจัดทำนิตยสารโลกหนังสือแล้ว งานทางหนังสือที่คงทำอยู่คือ

- บรรณาธิการรับเชิญของ นิตยสารโลกนักเขียนของ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย
- ที่ปรึกษานิตยสารถนนหนังสือรายเดือน
- ที่ปรึกษานิตยสาร ปาจารยสาร รายสามเดือน
- ที่ปรึกษาโครงการแปลวรรณกรรมเพื่อนบ้าน เป็นภาษาไทย ซึ่งริเริ่มขึ้นโดยกองบรรณาธิการของนิตยสารปาจารยสาร
- คณะกรรมการคัดเลือกวรรณกรรมไทย เพื่อแปลเป็นภาษาญี่ปุ่น ตามโครงการ "รู้จักเพื่อนบ้าน" ของ มูลนิธิโตโยต้า

และเป็นสมาชิกของสมาคมต่างๆ คือ สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยและ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

จากการทำงานที่มีจุดมุ่งหมาย สุชาติ สวัสดิ์ศรี เคยได้รับเชิญจากต่างประเทศให้เข้าร่วมสัมมนาและเสนอผลงานทางวรรณกรรมที่ประเทศเหล่านี้คือ

พ.ศ.2512 เดินทางไปประเทศมาเลเซีย เพื่อเข้าร่วมสัมมนาเรื่องการจัดทำหนังสือพิมพ์ของสถาบัน IPI (ศูนย์การหนังสือพิมพ์กัวลาลัมเปอร์) เป็นการสัมมนาร่วมกันของนักหนังสือพิมพ์ในประเทศเอเชียอาคเนย์

พ.ศ.2526 เดินทางไปประเทศญี่ปุ่น 2 ครั้ง คือ เข้าร่วมสัมมนาและเสนอการบรรยายเรื่อง "วรรณกรรมไทยปัจจุบัน" ซึ่งจัดโดยโครงการรู้จักเพื่อนบ้าน ของมูลนิธิโตโยต้า และเข้าร่วมสัมมนาและเสนอบทความเรื่อง "Literature and peace in Asia" จัดโดย The Hirsshima International Conference of Asian Writers.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเป็นบรรณาธิการ ชื่อเสียงของเขาเป็นที่รู้จักกันดีทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้การเป็นบรรณาธิการผนวกกับความรู้ความสามารถและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เขาได้มีส่วนสร้างนักเขียนที่มีฝีมือขึ้นในวงวรรณกรรมไทยอีกหลายคน อาทิเช่น ศรีดาวเรือง ฯลฯ

งานด้านการประพันธ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นผู้รักการอ่านมาตั้งแต่ยังเด็ก โดยพยายามเก็บสะสมเงินบ้าง ขอมาจากมารดาบ้าง เพื่อซื้อหนังสืออ่าน เริ่มต้นจากการอ่านหนังสืออ่านเล่นราคาถูกๆ และเรื่องของ ป.อินทรปาลิต เรื่องที่ทำให้ประทับใจมากคือ <u>เสือใบ เสือดำ</u> เพราะทำให้รู้สึกว่าคนจนไม่ถูกรังแก และ<u>ขวัญใจนักเรียน</u> เพราะพระเอกเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความมานะอุตสาหะ จากนั้นก็อ่านหนังสือแทบทุกประเภท และเคยเขียนเรื่องส่งไปประกวดที่นิตยสารสี่รสรายสัปดาห์สมัยเรียนอยู่ชั้นมัธยมที่โรงเรียนวัดดอนเมือง เรื่องที่เขียนชื่อ "สงครามสันติ" เป็นแบบเทพนิยาย ซึ่งมีโครงเรื่องว่า สองเมืองรบกันแล้วก็หาทางออกไม่ได้ จึงให้มีเหตุอัศจรรย์แผ่นดินไหว น้ำท่วมและเกิดมีแม่น้ำแบ่งระหว่างสองเมืองให้รบกันไม่ได้ นอกจากนี้เขายังได้รับรางวัลชมเชยในการเขียนความเรียงเกี่ยวกับป่าไม้อีกด้วย สุชาติ สวัสดิ์ศรี เริ่มต้นการอ่านหนังสือต่างประเทศและหนังสือแปลเมื่อเรียนระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากความเบื่อในการเรียนในชั้นเรียน เขาจึงชอบอยู่ในห้องสมุดค้นหาหนังสืออ่านเองตามความพอใจ ผู้มีส่วนช่วยพัฒนาการอ่านและเขียนของเขา คือ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ อาจารย์สอนวิชาภาษาไทย ซึ่งมักจะให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างมีอิสระ และจากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์จากอาจารย์นิอร สนิทวงศ์ ซึ่งสอนแบบให้นักศึกษาอ่านและทำรายงานส่งให้มากจะได้คะแนนมาก จากการสอนดังกล่าวทำให้เขาเลือกทำวิทยานิพนธ์แทนการสอบบางวิชา วิทยานิพนธ์นั้นชื่อ <u>การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</u> นับเป็นงานเขียนชิ้นแรกของเขา และผู้ที่มีส่วนทำให้เขาเกิดแรงบันดาลที่จะเป็นนักเขียนอีกแรงหนึ่งคือ เพื่อนร่วมมหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้เขาได้พัฒนาการอ่านไปอย่างกว้างขวางทั้งวรรณคดีไทยและงานของต่างประเทศ นักแปลที่เขาชื่นชอบคือ อาษา ขอจิตต์เมษ และเรื่องแปลที่มีอิทธิพลต่องานเขียนของเขาในเวลาต่อมา

ได้แก่ เวที ชีวิต (Payton Place) ดร.ชิวาโก งานเขียนของแฮมมิงเวย์ และกี๋ย์ เดอ โมบัสซังค์ เป็นต้น

สุชาติ สวัสดิ์ศรี เริ่มงานเขียนในชุดความเงียบเมื่อเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยปีสุดท้าย เขายอมรับว่า แฮมมิงเวย์ มีอิทธิพลต่อการใช้ถ้อยคำของเขาในเรื่องสั้นชื่อ สงคราม ซึ่งเป็นเรื่องสั้นเรื่องแรกและทำให้เขามีชื่อเสียงมาก นอกจากนี้การวางรูปแบบของ วิลเลียม ซาโลยัน ยังมีอิทธิพลต่อเรื่องสั้นเรื่องที่สอง คือ เรื่อง ฉันและเขา และซาร์ตนับว่ามีอิทธิพลต่อเขามากในช่วงหลังโดยปรากฏใน เรื่องกำแพงเป็นต้นมา งานเขียนของเขาในช่วงหลัง จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากว่า มีกลิ่นไอของต่างประเทศเต็มไปหมด และมาลินี แก้วเนตร ยังได้วิจารณ์เปรียบเทียบงานเขียนของเขาเรื่องกำแพงกับ La Nausée ของซาร์ตว่ามีความคล้ายคลึงกันมาก จนทำให้ผู้อ่านคิดไปว่า"เขาเลียนแบบซาร์ต" สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้ลงบทเปรียบเทียบนั้นในนิตยสารโลกหนังสือ ที่เขาจัดทำเอง การกระทำนี้แสดงให้เห็น ความใจกว้างของเขาและยังยอมรับว่า เขาเลิกผลิตเรื่องสั้นไปเพราะเขาต้องการเป็นตัวของตัวเองและมีผลงานให้เขาถึงชาวชนโดยไม่ทิ้งอุดมการณ์ เมื่อเขายังไม่สามารถทำในสิ่งที่ตั้งใจได้เขาก็จะไม่ผลิตเรื่องสั้นออกมาอีก แต่ในปี พ.ศ.2525 สุชาติ สวัสดิ์ศรีได้เขียนเรื่องสั้นชื่อ ไอ้ตึง-ต่อง ลงพิมพ์ในนิตยสารเพื่องนคร ซึ่งปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว งานในช่วงหลังของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี จึงเป็นกวีนิพนธ์ บทความต่าง ๆ และเรื่องแปล ผลงานของสุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่รวมพิมพ์เป็นเล่มแล้วมีดังนี้

พ.ศ.2515 <u>ความเงียบ</u> : รวมเรื่องสั้นและบทร้อยกรอง

พ.ศ.2516 <u>การปฏิวัติของชิลี</u>

พ.ศ.2517 <u>ฉันคือหินผา</u> : บทกวีต่างแดน

<u>การปฏิวัติของจีน</u>

<u>วีรชนอาเซีย</u>

<u>ขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย</u>

<u>จิตร ภูมิศักดิ์</u> : นักรบของคนรุ่นใหม่

<u>ฆ่า</u> : วรรณกรรมเอกซิสตองเชียลลิสม์ระหว่างซาร์ตกับกามูส์

พ.ศ.2518 นักเขียนหนุ่ม : รวมบทความวรรณกรรมตะวันตก

คำประกาศของความรู้สึกใหม่ : รวม "บทนำ" ในสังคมศาสตร์ปริทัศน์

จากโฮจิมินห์ ถึงเปลื้อง วรรณศรี : รวมสัมภาษณ์ผู้นำฝ่ายซ้ายในอินโดจีน

ก่อนกลับบ้านเกิด : รวมเรื่องสั้นเวียดนาม

ใครละเมิดอธิปไตย : วิเคราะห์การแทรกแซงของสหรัฐในไทย สมัยหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

ตากอากาศกลางสนามรบ : บทละครเอกซิสตองเชียลลิสม์

แล้งเข็ญ : รวมเรื่องสั้นร่วมสมัยของไทย

ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย : รวมเรื่องสั้นร่วมสมัย

ปรัชญาประวัติศาสตร์ (เป็นบรรณาธิการร่วมกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ)

พ.ศ.2519 เหมือนอย่างไม่เคย : รวมเรื่องสั้นร่วมสมัยของไทย

คำขานรับ : รวมเรื่องสั้นร่วมสมัยของไทย

ประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ไทย (เป็นบรรณาธิการร่วมกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ)

พ.ศ.2521 วันเวลาที่ผ่านเลย : รวมเรื่องสั้นนักเขียนร่วมสมัย

ผู้กับดวงอาทิตย์ : นิยายวิทยาศาสตร์ ของจันตรี ศิริบุญรอด ชุด 1

มนุษย์คู่ : นิยายวิทยาศาสตร์ของ จันตรี ศิริบุญรอด เล่ม 2

พ.ศ.2522 จดหมายมบถึงซีเมนต์ : รวมเรื่องสั้นแห่งเอเชีย

ราคาแห่งชีวิต : รวมเรื่องสั้นนักเขียนร่วมสมัย ชุด 2

ดอกไม้สำหรับอัลเลอนอน

คลื่นหัวเดิ่ง : รวมเรื่องสั้นนักเขียนร่วมสมัย ชุด 3

พ.ศ.2523 เพชรน้ำงาม : รวมเรื่องสั้นนักเขียนร่วมสมัย ชุด 4

นักปลูกป่าแห่งดาวอังคาร

พ.ศ.2524 โลกสนธยา

หัวใจกล

ห้วงอนาคต

เด็กอัจฉริยะ

ขายดวงดาว

พ.ศ.2526 คนเหมือง (เรื่องแปล : นวนิยายจากอาฟริกาใต้)

ลำดับการเขียนเรื่องสั้นของ สุชาติ สวัสดิ์ศรี

พ.ศ.2511 สงคราม

พ.ศ.2512 ฉันและเขา

ความเงียบ

มาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

กำแพง

พ.ศ.2513 การเดินทางไปยังท้องทุ่ง

รถไฟเด็กเล่น

พ.ศ.2514 สะพาน (ลงพิมพ์ในวารสาร วรรณกรรมเพื่อชีวิต)

อัตชีวประวัติ

พ.ศ.2515 ออกไปจากความมืด

พ.ศ.2518 สองข้างทาง (ไม่ได้รวมอยู่ในชุดความเงียบ)

พ.ศ.2525 ไอ้ติ๋ง-ค่อง (ลงพิมพ์ในนิตยสาร เพื่องนคร)

นอกจาก ใช้นามจริงในการสร้างผลงานแล้ว สุชาติ สวัสดิ์ศรี ยังมีนามปากกาที่ใช้เขียนงานเบ็ดเตล็ดอีกดังนี้

1. สีกัน บ้านทุ่ง ใช้เขียนคอลัมน์เกี่ยวกับ เพลง การแปล กวีต่างแดน และเรื่องแนวเบา ๆ
2. "เอ็ม" เคยใช้เขียนในคอลัมน์ "จารกรรม" ในนิตยสาร "จัตุรัส" รายสัปดาห์ ยุคก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519
3. "ดีพโธรท" ใช้เขียนคอลัมน์ประเภทข่าวบุคคลในวงการนักเขียน ในคอลัมน์ "หางเครื่อง" ของนิตยสาร โลกหนังสือ
4. "สิงห์สนามหลวง" ใช้เขียนคอลัมน์ตอบปัญหาทางวรรณกรรม ในนิตยสาร โลกหนังสือ

และนามปากกาอื่น ๆ ที่เคยใช้ คือ ดร.โมน, นายทะโมน, แม่สีนา, สร้อยแสงแดง, บุญ ประคองศิลป์ เป็นต้น

สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบุคคลที่ไม่สนใจกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมมากนัก เขามีทัศนะว่า มีความเป็นอยู่ตามสบายและทำตัวให้เหมาะสม ได้เสมอหากการกระทำนั้นไม่ขัดกับความเป็นตัวของตัวเอง เขาจะแต่งกายแบบง่าย ๆ สะพายย่ามบ้าง ถือกระเป๋าบ้าง สวมรองเท้าแตะบ้าง และที่ใคร ๆ ต้องยอมยกให้เป็นสัญญลักษณ์ประจำตัวของเขาคือ การไว้เครา จนมีผู้ขนานนามเขาว่า "บก.เครางาม" สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวถึงการแต่งกายของเขาว่า เหมาะสมกับตัวของเขา เพราะเขาพอใจ และคิดว่าการแต่งกายไม่ได้เป็นการวัดค่าของบุคคล หากแต่งกายสะอาดเรียบร้อยก็นับว่าใช้ได้ ส่วนทัศนะในการดำเนินชีวิตในด้านอื่น ๆ สุชาติ สวัสดิ์ศรีให้ทัศนะไว้ดังนี้

ทัศนะเกี่ยวกับความสำเร็จ เขากล่าวว่า การทำงานด้วยความรักแรงงานแห่งความรัก คือความสำเร็จที่เขาได้รับ และสุชาติ สวัสดิ์ศรีไม่เคยคิดว่าตัวเองสำเร็จหรือล้มเหลว เพราะการปฏิเสธมาตรฐานของสังคมที่นิยามความสำเร็จไว้กับความร่ำรวยและเกียรติยศในสังคม เมื่อเขาได้ทำงานที่ท้าทายและมีอุปสรรคโดยได้เลือกทำในสิ่งที่

ที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อน เขาถือว่าประสบความสำเร็จแล้วเช่นกัน

ทัศนะเกี่ยวกับความรัก แยกได้เป็นความรักที่มีต่อส่วนรวมและส่วนตัวคือ

ส่วนรวม งานอาชีพและงานเขียนของสุชาติ สวัสดิ์ศรี คือความรักที่มอบให้แก่สังคม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมส่วนหนึ่ง ที่เป็นอิสระแก่ผู้รับ

ส่วนตัว ตราบใดที่เขายังมีชีวิตอยู่ เขาคิดว่ามีความรักในภรรยาและลูกรวมทั้งคนอื่น ๆที่มีน้ำใจต่อกัน

ทัศนะเกี่ยวกับการแต่งงาน สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นตัวอย่างของบุคคลที่มีทัศนะเรื่องการแต่งงานในแนวใหม่ เขาไม่ต้องการแบบแผนที่ฟุ่มเฟือเพราะการแต่งงานเป็นเรื่องของคนเพียง 2 คน การประกาศให้ผู้อื่นได้รับรู้ควรเป็นเรื่องเฉพาะในหมู่เพื่อนสนิทมิตรสหายใกล้ชิดก็เพียงพอแล้ว และในชีวิตของสุชาติ สวัสดิ์ศรี การแต่งงานของเขาไม่มีพิธีการใด ๆ ทั้งสิ้น เขาถือความชอบพอและรักใคร่ซึ่งกันและกันให้ดีที่สุด ไม่ผูกมัดแต่นับถือกันและกัน เช่นที่เขาได้ทดลองอยู่ร่วมกับภรรยามา กว่า 2 ปี จึงได้ตกลงนำเรื่องมาบอกมารดา สิ่งนี้คือพิธีการของเขา

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ให้ทัศนะเกี่ยวกับศาสนาและพระสงฆ์ว่า เขาไม่เคยบวช แต่เคยอาศัยอยู่ในวัดนานถึง 6 ปี เขาเห็นความล้มเหลวของสถาบันสงฆ์ และพระสงฆ์บางคนจนไม่นึกจะบวช ส่วนงานพิธีต่าง ๆ ในศาสนา สุชาติ สวัสดิ์ศรีให้ความเห็นว่าไม่มีปรัชญาที่แท้จริง และน่าเบื่อหน่าย พิธีการต่าง ๆ ควรเป็นไปในแบบที่เรียบง่ายและไม่ฟุ่มเฟือ เขาเชื่อในพุทธโอวาทแต่ไม่เคยเชื่อและศรัทธาในความเชื่ออื่น ๆ ที่ไร้เหตุผล

แนวความคิดที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี ต้องการเสนอในผลงานคือ การเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้คิดอย่างเสรี และสร้างสรรค์สิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำซากอยู่กับที่ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี ยอมรับว่ามีอิทธิพลของแนวคิดแบบ "แอบเสิร์ด" ปรากฏในงานของเขาอย่างมาก ทั้งนี้เพราะแนวคิด "แอบเสิร์ด" นั้นมีอยู่ทั่วไปในสภาพสังคมปัจจุบัน ชีวิตของมนุษย์จะมีลักษณะ "แอบเสิร์ด" ในกรณีที่ลงมือทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง เช่น คนที่มีฐานะระดับข้าราชการชั้นผู้น้อยและไม่ร่ำรวย แต่สวมรองเท้าราคาคู่ละ 4,000 บาท และอุบัติเหตุที่ได้อ่านจากหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน ล้วน"แอบเสิร์ด" ทั้งสิ้น

สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นในตนเอง ขณะเดียวกันก็มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนด้วยความรู้สึกที่จริงใจ เช่นที่ภรรยาของเขาได้ให้สัมภาษณ์กับผู้เขียนในวันที่ 9 พฤษภาคม 2526 ว่า

> ดูเป็นคนแปลกกว่าคนทั่วไป ทั้งคำพูดและการแต่งกาย เช่น ฟังดูรู้ว่าเป็นคนมีการศึกษา แต่การแต่งกายประหยัด ง่าย ๆ สะพายย่าม ใส่ผ้าคิบ ไม่มีท่าที่แบ่งชั้นกับคนมีการศึกษาระดับต่ำกว่า เขามักสนับสนุนผู้ที่ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เสมอ เท่าที่เห็นให้แก่ญาติบ้าง แก่ผู้อื่นบ้างและกับฉันเอง เช่น ให้คำแนะนำ ให้หนังสือ ให้ทุนการศึกษา

และวรรณา (ทรรปนานนท์) สวัสดิ์ศรี มักจะกล่าวถึงสามีของเธอเสมอว่า "รู้สึกว่าเขายังคงเป็น 'ปัญญาชนในหมู่ชาวบ้าน' และเป็น 'ชาวบ้านในหมู่บ้านปัญญาชน' อยู่เช่นเดิม"

ปัจจุบัน สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีบุตรชายอายุประมาณ 3 ปี ชื่อ โมน มีภรรยาที่มีอาชีพนักเขียนและมีชื่อเสียงมาก ชีวิตครอบครัวมีความสุขอย่างเต็มเปี่ยม ด้วยความรักและเข้าใจต่อกัน ความเป็นอยู่ในครอบครัวเป็นไปอย่างเรียบง่ายท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติแถวชานเมืองในกรุงเทพมหานคร

สงคราม

มีใครคนหนึ่งเคาะประตูที่หน้าบ้าน ตอนนั้นเวลาเกือบเที่ยงคืน พ่อสะดุ้งตื่นมองอย่างงัวเงียไปทางแม่ซึ่งกำลังหลับ ผมพลิกตัวลุกขึ้นจากที่นอน เอื้อมมือไปตะเกียงรั้วบนหิ้งจนสว่าง พ่อหยิบไฟฉายห้าท่อนขึ้นมาถือและเดินลงไปที่ร้วสังกะสี ผมหยิบตะเกียงรั้วและถือโอกาสเดินตามออกมาด้วย

ผมยืนนิ่ง เบื้องหน้าหญิงวัยสาวคนหนึ่ง หล่อนนุ่งซิ่นและสวมเสื้อกระบอกสีดำเช่นหญิงชาวนาทั่วไป ผิวค่อนคล้ำ ใบหน้าดูซีด แต่ดวงตาดำขลับเป็นประการ หล่อนใช้ผ้าขะม้าลายคลุมหัวกันน้ำค้าง

"มีผู้หญิงกำจังจะออกลูกค่ะ คุณหมอ" หล่อนพูด

"ปวดถี่มาหลายวันแล้ว"

ความมืดแผ่งตัวไปทั่วตำบล ท้องทุ่งเบื้องไกลเงียบสงัด

ผมเงี่ยหูฟังหยาดน้ำค้างหยดกระทบสังกะสี บรรเลงเพลงจังหวะเศร้าลมยามดึกพัดโชยมาแต่ไกล

"อยู่ถึงไหน" พ่อถาม

"บ้านสนตะ"

ผมไม่เข้าใจที่พ่อเหลือบตาขึ้นมองหล่อน หล่อนหลบสายตา ริมฝีปาก ระริก สองมือยึดชายผ้าขะม้าที่โพกคลุมหัวอยู่จนเกร็ง ดูหล่อนเคอะเขิน ระคนหวั่นเกรง ความเย็นเยือกและหวาดกลัวยามค่ำคืนไม่มีใครล่วงรู้ ผีพุ่งใต้หล่นวูบลงจากแถบทางช้างเผือกอ้างว้างและน่าอึดอัด บ้านของผมห่างไกลจากผู้คน โดดเดี่ยวและเปล่าเปลี่ยวเกินไป แต่ผมก็พอใจที่มีบ้านอยู่ติดลำคลอง และมีฉากข้างหลังเป็นท้องทุ่ง

"ดิฉันมีเรื่อมาค่ะ" หล่อนเอ่ย

พ่อเดินกลับเข้าไปในห้องทางด้านซ้ายที่ใช้เป็นห้องผ่าตัดหยิบกระเป๋าหนังสีน้ำตาล ซึ่งมีเครื่องมือประจำเตรียมพร้อมอยู่แล้วมาวางตรงหน้า พางผลัดเครื่องแต่งตัวอย่างรีบเร่ง พ่อหันไปทางห้องที่แม่กำลังหลับอยู่ชั่วครู่ จึงยื่นกระเป๋าเครื่องมือให้ผมถือ พร้อมกับพยักหน้าให้ตามไปด้วย

เรืออีแปะขนาดสามคนนั่งแล่นฉิวไปกลางความมืด สองฝั่งทุ่งเงียบสงัด สัตว์หากินกลางคืนกรีดเสียงระงมจนดูวังเวง ผมได้ยินพายกระทบน้ำจากหญิงผู้นั้นดังถี่เป็นจังหวะรวดเร็ว เธอคือบทเพลงที่สื่อความปวดร้าวซึ่งรอเราอยู่เบื้องหน้า มีสำเนียงให้คะนึงหวังและเตือนให้เรารอคอย สั่นอารมณ์ให้หวิวสะท้านและก่อให้เกิดความรู้สึกอันเหลือที่จะเข้าใจ เจ้าของบทเพลงนั้นอาจเป็นชาวนาที่ต้องทำงานหนัก

"เราจะไปไหนพ่อ" ผมถาม

"เหนือคุ้งน้ำอีกไกล มีผู้หญิงกำลังจะออกลูก"

" ผู้หญิงทุกคนจะต้องออกลูกด้วยหรือครับ"

"ไม่หรอก"

เรือแล่นเร็วขึ้นแต่ยังช้าเกินกว่าความรู้สึกเรียกร้อง ผู้หญิงคนนั้นนั่งพายอยู่ข้างท้าย พ่อนั่งเงียบอยู่ทางหัว ส่วนผมนั่งอยู่ตรงกลาง เธอคงใช้สายตามองฝ่าความมืดที่โรยตัวอยู่รอบบริเวณ แต่ไม่พยายามคิดอะไร แต่ผมคิดไปกับความเงียบยามค่ำ กอสวะไหลเอื่อยผ่านไปเพราะเรือแล่นทวนน้ำ แสงตะเกียงจากโรงนาที่ปลูกอยู่ริมคลองส่องแสงวอมแวมเป็นระยะ บางแห่งมืดครึ้มและน่ากลัวเหนือทุ่งขึ้นไปมักถูกบดบังด้วยกอไผ่และซี่เหล็ก

"ดาวจรเข้ เกือบตกแล้วละพ่อ"

"ใช่"

ประมาณครึ่งชั่วโมง เรือเข้าเทียบยังท่าน้ำแห่งหนึ่ง ไม่ไกลท่านักผมมองเห็นหมู่บ้านปลูกเรียงรายอยู่เป็นระยะ บางเรือนมุงสังกะสี บางเรือนมุงจาก บางเรือนยกพื้นสูง บางเรือนอยู่เตี้ยต่ำติดกับดิน ทิวตาลและป่าละเมาะทางฟากคลองตรงข้ามมองเห็นตะคุ่มอยู่ลิบลับ ถนนลูกรังแคบแคบสายหนึ่งตัดแบ่งหมู่บ้านออกเป็นสองแถบ แถบหนึ่งเงียบสงัดสงบ ส่วนอีกแถบหนึ่งแสงไฟจากตะเกียงเจ้าพายุและตะเกียงลานยังสว่างไสว มีผู้คนเดินพลุกพล่านเป็นแห่ง ส่งเสียงเอะอะอึกทึก

หญิงคนนั้นผูกโซ่เรือไว้กับบันไดท่าน้ำ เราทั้งสามก้าวขึ้นฝั่ง เธอออก

เดินหน้าโดยไม่พูดอะไร ผมกับพ่อออกเดินตามระหว่างทางเป็นมดแถบ ๆ ที่คดเคี้ยว มองเห็นเป็นเส้นขาวโพลนจากรัศมีสะท้อนของแสงดาว สองฟากทางมีหญ้าคาและดอกเลาขึ้นอยู่เกะกะระรานเป็นหนเป็นแห่ง ลมและน้ำค้างค่อนรุ่งยะเยือกพอที่จะทำให้เนื้อตัวสั่นสะท้าน เธอผู้เดินหันหน้ามาทางผม ยิ้มมองเห็นได้จากแสงดาวขณะปลดผ้าขะม้าลายซึ่งใช้คลุมหัวของหล่อนออกมาคลุมให้ผมแทน

"เดี๋ยวเป็นหวัด"

ในความมืด ดวงตาของหล่อนคงยังคำจับอยู่ตามเดิม ผมไม่กล้าเงยหน้าขึ้นมอง พ่อมองไปข้างหน้าด้วยสายตาเคร่งขรึม ควักบุหรี่ใบจากขึ้นมวนสูบ จุดไฟแดงวูบวาบ เดินไปตามทางมดที่ชาวบ้านเรียก จนมาถึงถนนซึ่งแบ่งหมู่บ้านออกเป็นสองแถบ เมื่อพ้นถนนเราข้ามลำประโดงไปตามไม้ไผ่จำเดียวที่ใช้เป็นสะพานวางพาดเหนือลำประโดงนั้น จนเข้าเขตหมู่บ้านในแถบที่แสงตะเกียงสว่างไสว แต่บางบ้านก็ริบหรี่ ผู้ชายหลายคนเดินแตรสวนกันไปมาอยู่ตรงปากทาง ท่าทางของเขาเคร่งเครียดแต่เสียงหัวเราะแสดงความชอบใจ บางทีมีวาจาออกหยาบคาย บางคนกาวขาด้วยอาการรีรอ ไม่ผิดสัตว์ป่าที่เดินหลงทาง แสงเจ้าพายุที่แขวนติดชื่อใต้รางน้ำจากบ้านหลังหนึ่งส่องสลัว ๆ แลเห็นผู้หญิงหลายคนนั่งเรียงรายอยู่บนม้ายาวข้างระเบียง ทุกคนเขียนคิ้วดำหนาทาปากแดง นั่งไขว่ห้างแช่งขาไม่เข้าระเบียบ บางนุ่งซิ่น บางใส่เสื้อคอกแขนสั้น บางสวมกระโปรงสั้นแต่อดกลั้นถึงบริเวณข่าอ่อน และบางก็ไม่สนใจที่จะกลัดกระดุมเสื้อเม็ดบน หญิงร่างอวบคนหนึ่งมีแก้วน้ำเนื้อหอหุ้มอยู่ภายใต้เสื้อผ้าซึ่งตัดจนคับเปรี๊ยะ หล่อนมักจะหันหน้ามาทางถนนพร้อมกับพูดว่า

"เชิญข้างในสิคะ ชอบคนไหนเลือกได้เลยค่ะ ห้องยังว่าง"

เมื่อชายที่นั่งอยู่ข้าง ๆ หล่อนใช้แขนโอบกอดและวางมือลงบนก้อนเนื้อกระเพื่อมเบื้องหน้า พลางกระซิบ หล่อนหัวเราะชอบใจ พยักหน้าเนินนาบและเดินนำหายเข้าไปในความมืด ผมหันไปมองพ่อ แต่พอเดินตามผู้หญิงคนนั้นต่อไปเหม่อนไม่เห็นอะไรชายคนหนึ่งเดินสวนมาและจำพ่อได้

"คุณหมอมาเที่ยวหรือครับ"

"เปล่า มาทำคลอด"

"คุณนายสบายดีหรือครับ"

"สบายดี"

"ว่าง ๆ แวะไปที่บ้านผมมั่งสิครับ เด็ก ๆ มันอยากรู้จักคุณหมอ"

"ได้ แต่ตอนนี้ต้องรีบไป"

"เชิญเลยครับ ผมก็จะไปเหมือนกัน"

สุดถนนเป็นทางแคบ หญิงผู้มีดวงตางามพาพ่อเลี้ยงซ้ายไปยังบ้านหลังคามุงจากเล็ก หลังหนึ่ง ภายในตัวบ้านคับแคบและไม่มีบริเวณ ใต้ถุนบ้านเตี้ย และมีร่องน้ำตรงไหลเป็นทางอยู่ทั่วไป เมื่อเราไปถึง หมาตัวหนึ่งเห่ากรรโชก

ในบ้านหลังนั้น หญิงสาวคนหนึ่งนอนบิดตัวเร่า ๆ ในอาการต้องบาดเจ็บอยู่บนเสื่อกกเก่า ๆ ขาดวิ่นผืนหนึ่ง เรือนร่างท่อนบนของหล่อนเปลือย นมของหล่อนเล็กแบน ใบหน้าขาวซีดไม่มีเลือดบ่งอาการปวดร้าวแสนสาหัส หญิงเฒ่าที่ทำหน้าที่หมอตำแยมาก่อนนั่งอยู่ใกล้ ๆ

"มันเบ่งเด็กมาทั้งวันเลยเจ้าค่ะ" หญิงเฒ่ากล่าว

"เบ่งได้กี่ครั้งรู้ไหม"

"อีฉันไม่ได้จำ"

"น้ำคร่ำแตกหรือยัง"

"แตกแล้วเจ้าค่ะ แต่เด็กยังไม่ยอมออก"

พ่อบอกให้หญิงเฒ่าส่งน้ำร้อน และสั่งให้หญิงสาวต้มน้ำเตรียมไว้อีก หญิงสาวที่นอนอยู่บนเสื่อเริ่มส่งเสียงคราง หล่อนหลับตาและสายหัวอยู่บนหมอนไปมา สะโพกของหล่อนแอ่นขึ้นคงตามจังหวะที่เร่งอันปวดร้าวที่รำรานพันออกมาไม่ได้

ผมเอาน้ำร้อนที่หญิงเฒ่านำมาเทใส่กระบะ พร้อมกับยกไปตั้งบนโต๊ะ ในบ้านหลังนี้มีเครื่องประดับคือโต๊ะตัวเดียว พ่อหยิบถุงน้อยอย่างขึ้นมาและถอดเข็มยาฉีดจากกล่องสี่เหลี่ยมสีตะกั่วลงไปแช่ หยิบสบู่ฆ่าเชื้อขึ้นมาฟอกมือ ล้างน้ำและเช็ดจน

แห้งสนิท แล้วจึงใช้คีมเล็กหยิบถุงม่อยางขึ้นมาสวม ก่อนจัดแจงผสมยาเข้าหลอด จากนั้นพ่อสุกเข่ากมองคีมคีบถุงที่คลุมท้องนูนของหญิงสาวออก พร้อมกับใช้มือทั้งสองข้างกลอมท้อง จากซ้ายไปขวา จากขวาไปซ้าย พอกดและลงมือตรวจภายใน

ครั้นเสร็จ พ่อลุกขึ้นยืน

"ราม ผู้หญิงคนนี้จะมีเด็ก"

"ผมรู้"

"เจ้าไม่รู้แท้จริงหรอก"

หญิงผู้ได้รับความเจ็บปวดมาน่านเกร็งและกรีดร้องอย่างสุดแสนจะทนทาน หล่อนรู้สึกเหมือนมีอีกไม้ทอดขวางอยู่ภายในเป็นเส้นใยไม่ใช่เส้นขนาน เส้นขนานของหล่อนคงไม่อาจบรรจบกันได้ แม้เบื้องไกลไปข้างหน้าเส้นขนานจะมองเห็นได้เป็นเส้นทางตรงแต่เส้นใยของหล่อนเป็นเส้นสายที่เชื่อดเฉือน จนหล่อนปวดแปลบเข้าเบื้องใน

"ทำไมพ่อไม่ให้เธอหยุดร้องเสียที่ละ"

"มันอาจจะช่วยเธอบ้าง"

"ผมไม่เข้าใจ"

"เจ้าไม่อาจรู้ความลับของผู้หญิงได้ถ้วนหรอก"

"ทำไม"

"ก็เพราะเจ้าเป็นผู้ชาย "

"แต่ผมรู้"

"......ออกไปคอยพ่อข้างนอกเถอะ ราม"

ลมย่ามค่ำพัดมาปะทะใบหน้าเย็นยะเยือก กลุ่มดาวหมีใหญ่หอดช่วงหางไปทางใต้ ส่วนช่วงหัวอยู่ตรงระดับศีรษะ กลิ่นหอมซังข้าวแห้งลอยละล่องมาพร้อมไอดิน ประกายระยิบระยับแพรวพราวกระจายแสงสลัวผ่านความว่างเปล่าจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ขอบฟ้าด้านใต้สว่างกว่าด้านเหนือและทุกด้านรวมกัน พ่อบอกว่าแสงนั้นคือแสงไฟจากกรุงเทพฯ ไม่ใช่แสงดาว ที่นั่นมีคนมาก ขอบฟ้าทุกขอบคับแคบ และไม่มีใคร

รู้จักใคร

เสียงช้างในสงบลงแล้ว พ่อคงวางยาสลบ หล่อนคงจะเหนื่อยและเจ็บปวด เบื้องนอก ลมฟางและโรงนาแกเห็นตะคุ่มๆ นอยู่ไม่ไกล มองเห็นออกไปหาให้ปิติ จักรวาลนี้ยังเต็มไปด้วยความลึกลับมหัศจรรย์ สิ่งมีชีวิตจะต้องเกิดจากสิ่งมีชีวิต แต่ถ้าสิ่งมีชีวิตกลายเป็นสิ่งไร้ชีวิตไปเล่า พ่อบอกว่าความตายไม่สำคัญ แต่ความเจ็บปวดสำคัญกว่า ความเจ็บปวดเป็นสิ่งที่เราจะต้องอุทิศแรงกายทั้งหมดเข้าต่อสู้เพื่อการอยู่รอด และผ่านพ้นไปด้วยดี ในหัวใจของเขา หล่อนจะต้องเกร็งกล้ามเนื้อทุกส่วนและร้องหวีดให้จนสุดเสียง เพื่อช่วยผลักดันสิ่งที่อยู่ภายในตัวของหล่อนให้ผ่านพ้นจบสิ้น การผ่านพ้นของคนทุกคนคือความสุข แต่หลังจากนั้นความสุขคืออะไรไม่มีใครรู้

ผมเห็นหญิงเฒ่านั่งยองๆ พนมมืออยู่ตีนบันได หญิงสาวหายไปมีเสียงเบาๆ จากเบื้องในสลับเสียงกรวดกรางกระชั้นถี่ ผมเห็นพ่อถือมีดอยู่ในมือ

ตามทางที่ผ่านเข้ามา ผมยังสงสัย พ่อไม่เคยบอกเลยว่าทำไมผู้หญิงจะต้องหัวเราะกิ๊กกักเมื่อผู้ชายเอามีดวางลงไปบนนมสองข้างของหล่อน

บ้านหลังนั้น แสงเจ้าพายุไต้เชื่อนรางน้ำดับไปแล้ว แต่แสงริบหรี่จากตะเกียงลานยังคงมีอยู่ ผู้หญิงที่นั่งเรียงรายอยู่ตามระเบียงหายไปหลายคน ผู้ชายไม่ค่อยมีพลุกพล่านเหมือนคราวแรก ผมเดินเข้าไปจนใกล้ เสียงหัวเราะกิกกักดังลอดมาจากความมืด ผมเห็นผู้หญิงที่มากับเรานั่งอยู่บนม้ายาวข้างๆ ผู้หญิงอีกหลายคน เธอมาที่นี่ทำไม ผมถามตัวเอง เสื้อผ้าหน้าตาก็เปลี่ยนไป จากเสื้อแขนทรงกระบอกสีดำ เธอเปลี่ยนมาสวมเสื้อแพรบางคอกว้างและกว้านลึกลงจนเห็นร่องอก ชิ้นยังนุ่งอยู่ตามเดิม แต่ผิวดำ ริมฝีปากแดง ผมสลวยปล่อยลงมาประบ่า แสงจากตะเกียงลานกระทบใบหน้าเธอร่า ทำให้ดูงามขึ้น เวทีสว่างจากกำลังที่ผมมองเห็นเมื่อแรกพบเท่านั้นที่ยังคงหม่นหมองและฉายแววว้าวุ่นกังวล รอบยิ้มก็ช่างฝืน.....

ทหารยศจ่าสิบเอกคนหนึ่ง นั่งมองหล่อนอยู่นาน ก่อนที่จะก้มตัวลงเหนือหล่อน พลางกระซิบในสิ่งที่ไม่ได้ยิน หล่อนยิ้มอย่างเสียมิได้ หยิบม้อย่องเขามาวางลงบนอกของหล่อน พยักหน้าให้ก่อนที่จะเดินนำหน้าพาเข้าไปห้องมืด ซึ่งมีลักษณะแบ่ง

เป็นห้องหลายห้องคล้ายรังผึ้ง เมื่อหล่อนเดินออกมาข้างนอกอีกครั้งหล่อนนุ่งกระโจมอก เกล้าผมยาวไว้ด้วยผ้าขนหนู ในมือถือขวดน้ำและกระป๋องตักน้ำใบเล็ก ๆ ใบหนึ่ง หล่อนยื่นอะไรบางอย่างให้หญิงเฒ่ารางอ้วนท่าทางมูมมามที่นั่งอยู่มุมห้องแล้วเดินลับหายเข้าไปที่เดิม

ดาวบนท้องฟ้านั้นยังส่องแสงกระพริบระยิบระยับ บางครั้งเป็นประกายสุกใส บางครั้งมืดมิดชมุกชมัว

"ผมเสียใจด้วย" พ่อบอกหญิงเฒ่า "หล่อนคลอดก่อนกำหนด เด็กก็ออกผิดท่า แต่เราก็ควรเสี่ยง....."

ผมก้มลงมอง ฝาความสลัวไปยังร่างหญิงสาวที่นอนสงบอยู่เบื้องล่าง เสียงของหล่อนเงียบ ดวงตาทั้งสองปิดสนิท ริมฝีปากแห้งผาก เขียวคล้ำ ใบหน้าซีดขาว ข้างหล่อนไม่ไกลมีเลือดไหลนองเป็นทางและสายรกที่ตัดแล้วยังทิ้งกองอยู่ หล่อนคงไม่ยอมรับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับหล่อนและคนอื่น ดูหล่อนไม่แยแสต่อคนทั้งโลก เสียด้วยซ้ำ ใครจะไปไหนก็ไป ใครจะทำอะไรก็ทำ เสียงเด็กร้องดังอยู่ไม่ไกลจากหล่อน จะมีความรักอันใดเล่าที่จะไม่ถูกทอดทิ้งไปตลอดกาล

"อากาศข้างนอกเป็นไง ราม"

เงียบ โลกทั้งโลกมีแต่ความเงียบเป็นเพื่อน

"คนเราต้องตายกันบ่อยไหมพ่อ"

"พ่อไม่รู้"

"พ่อว่าพ่อรู้"

พ่อเงียบไปอึดใจใหญ่ ก่อนตอบผมว่า

"ในยามสงคราม เวลาคนเราฆ่ากัน เขาก็ไม่รู้ว่า ตัวเองจะแพ้หรือชนะ แต่ครั้งนี้ พ่อรู้ว่าพ่อแพ้....."

ฟากฟ้าตะวันออกเริ่มสาง เสียงพายกระทบน้ำดังเป็นจังหวะราบเรียบ กระแสน้ำในคลองไหลเอื่อยตามกันเหมือนเวลาที่ผ่านพ้นไปและไม่กลับคืนมา ผมมองไปยังดาวดวงที่อยู่ไกลสุดแต่ก็ยังไม่วายไกลสุดสายตาที่ผู้หญิงคนนั้นสะอื้น เธอนั่งสยบกับความเงียบ ท้ายเรือมีแต่เสียงพายกระทบน้ำเท่านั้นที่ดังเป็นจังหวะกับความเศร้าส่วนตัว.

ฉันและเขา

ฉัน

ชั่วไม่นาน ณ ที่นี้ฉันยังตอบตัวเองไม่ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ฉันต้องการ ฉันไม่แน่ใจ ไม่มีความเชื่อมั่น สิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวมานานแล้ว มองดูเงียบเชียบ อ้างว้าง และดูดซับทุกสิ่งทุกอย่างเข้ามาภายในจนมองหาตัวเองไม่พบ ความต้องการของฉันและของอีกหลายคนในสังคมที่เป็นอยู่ขณะนี้ อาจจะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แต่จุดประสงค์เท่านั้นที่แตกต่างกันแน่นอน

ฝนตกพรำมาแต่เช้า ฟังเสียงไพเราะเมื่อระบัดพริ้วของใบไม้ร่วงพรูลงสู่ดิน ฉันรู้สึกหนาว อากาศข้างนอกมัวมน เศร้า ฟ้าแลบและร้องคำรามดังได้ยินมาแต่ไกล ห้องบรรยายวิชาประวัติศาสตร์อยู่ชั้นบนสุดของตึก ๕ ชั้น ฉันชอบนั่งอยู่ติดหน้าต่างเป็นประจำ มองเหม่มองออกไปแลเห็นท้องฟ้าและแม่น้ำสวยงามแต่ชีวิตหากินเบื้องล่างสับสนวุ่นวาย เสียงตระโกนขายของดังโหวกเหวก สลับเสียงเรือยนต์ที่พาคนข้ามฟาก และรับกลับมาครั้งแล้วครั้งเล่า มองผ่านกระจกหน้าต่างออกไปริมแม่น้ำ ละอองฝนโลเกล็ดเป็นระลอกคลื่นไปตามแรงลม เรือประทุนกำลังโต้คลื่นอยู่เดียวดาย วันนี้ฉันจะทำอะไร ฟากฝั่งแม่น้ำตรงข้ามมีบ้านเรือนใหญ่น้อยปลูกสลับแซมกับหมู่ไม้เขียวขจี ตรงทางแยกปากคลองมีสุเหร่าอิสลามและห่างไปไม่ไกลมีวัด แลเห็นเจดีย์และโบสถ์เก่าแก่ตั้งอยู่ริมน้ำ ฉันจะต้องไปวัดสักวัน แต่จะไปไหว้พระดีหรือเปล่า เรือหางยาวแว่วเสียงดังมาทางปากคลอง ก่อนลำเรือที่ไร้ผู้โดยสารจะมาปรากฏ ฉันจะข้ามฟากไปไหว้พระสักครั้ง ครั้งเดียวก็ยังดี ไม่มีเวลา ฉันคิดว่าใครก็คงพูดกันอย่างนี้ เดี๋ยวนี้ใครต่อใครก็คงพูดกันอย่างนี้ เดี๋ยวนี้ใครต่อใครเหมือนกันหมดทั้งนั้น ฉันจะต้องไปวัดที่มองเห็นนั้นให้ได้ มองน้ำฝนที่เกาะเกล็ดกระจกหน้าต่าง ทั้งที่ไหลเป็นทางและเกาะเป็นเม็ด กูชางงดงามเป็นประกายวูบวาบ ลมหลังฝนพัดมาต้องเนื้อกายเย็นยะเยือก ฉันเลิกจดจำคำบรรยาย ปล่อยจิตใจปลิวไปไกลเหมือนไร้จุดหมายเคยนั่งอยู่ใกล้ ๆ ที่โต๊ะตัวเดิม เธอเป็นผู้หญิงคนเดียวในชั้นที่พอรู้

ว่าฉันต้องการอะไร แต่บางทีก็กลายเป็นผู้หญิงที่พูดไม่รู้เรื่อง เพราะไม่ยอมทำความเข้าใจกับสิ่งง่าย ๆ เราไม่มีอะไรจะพูดกันมาก เธอเป็นผู้หญิงน่ารัก แต่ไม่ค่อยสวยนัก ฉันเองก็เงียบเกินไป.....

เช้าฟังคำบรรยาย เช้าวันนี้เราจะเริ่มต้นว่าด้วยรัฐและสังคม เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากแต่อาจารย์ผู้บรรยายทำให้ฉันเบื่อ ฉันอยากฟังการวิเคราะห์ที่ชี้แจงแสดงเหตุผลมากกว่าจะมาฟังคำพูดจากตำราเตรียมการสอน ก่อนพักเข้าห้องวิชาภาษาไทย ฉันต้องอ่านนวนิยายของดอกไม้สดเพื่อทำรายงาน ฉันมองไม่เห็นเหตุผลเลยว่าทำไมจึงต้องอ่านดอกไม้สด ฉันไม่ชอบ โครงเรื่องและภาษาของหล่อนเยี่ยม แต่ยืดยาดและไม่เหมาะกับความคิดในยุคสมัยของฉันเสียแล้ว ฉันเริ่มเคลือบแคลง ไม่แน่ใจ ทุกสิ่งที่มองเห็นอยู่รอบตัวแปลกหน้าสำหรับฉันและสืบต่อมา

เดือนมาช่วนเป็นเพื่อนขึ้นห้องสมุด เราเดินไปด้วยกันไม่ได้พูดอะไรกันมากนัก ฉันปล่อยให้เธอนั่งอ่านหนังสืออยู่คนเดียวและหลบไปค้นหนังสืออ่านอีกห้องหนึ่ง มีความจริงหลายอย่างในตัวฉันที่พยายามแสดงออกโดยแรงกระหน่ำของความรู้สึกเร้นลับ ภายในคล้ายกับแรงกระหน่ำนั้น ได้ดันพาตัวเองเข้าไปสัมผัสเส้นสายบางสิ่งบางอย่างที่จะต้องถูกเปิดเผยออกมาในวันหนึ่งข้างหน้า ฉันรู้สิ่งที่ฉันต้องการและพยายามได้รับมา คือความยุ่งเหยิงของแรงผลักดันจากความรู้สึกเร้นลับที่เกิดในใจเหมือนวาระที่ดวงจันทร์ขึ้นเต็มดวง แล้วเกิดความรู้สึกสะท้านไหวขึ้นภายในโดยไม่รู้เหตุผล ร่างกายของฉันกระโดดโลดแล่นและเมามันอยู่กลางท้องทุ่งขณะลมพัดแรง จินตนาการทั้งหมดของฉันเผ่าผันถึงหญิงสาวที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน และแหวกว่ายเข้าไปหาหล่อน.....

ตอนบ่าย อาจารย์ที่ปรึกษาเรียกเข้าไปพบ ตลอดเวลาเกือบสิ้นภาคฉันไม่เคยคิดกระตือรือร้นที่จะเข้าหาใคร ฉันไม่ต้องการ ฉันไม่รังเกียจที่จะพาที แต่ฉันไม่ชอบให้ใครมาซักถามเรื่องที่ต่างฝ่ายต่างไม่ได้แสดงความจริงใจอย่างแท้จริงต่อกัน ฉันไม่ชอบการกระทำที่ต้องดำเนินตามกฎเกณฑ์และ

พาไปกินเบียร์ดำของร้านไอริสเก่าถึง 140 ปี หรือจะไปร้านที่ โอเฮนรี่เคยไปนั่งแล้วก็ได้ เมื่อ 2 วันก่อนไปดูงานของซูทีน (เพื่อนของโมดียานี่)...อยู่ที่นี่อะไรๆมันผ่านไปเร็วเหมือนเวลา พวกไอกันต้องจับเวลาเหมือนแข่งวิ่งเปรี้ยว เรื่องสงครามเวียตนาม วันดี คืนดี ก็มีคนออกมาเดินประท้วง ติดตรานกพิราบให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน บางคนพูดแดกดันว่า สงครามครั้งนี้แพ้เพราะไอ้กันขายน้ำอัดลมขวดละ 1 บาท...เออ ก็ไม่เห็นแปลก คนเก่าก็เก่าไป คนใหม่ก็แบนไป คนมากก็ต้องไขว่คว้ากันมาก คนมากก็ยิ่งค้นคว้า คนมากก็สับสน คนบ้านเราก็เงียบตามเคย อย่าคิดมากเลย เลือกอะไรสักอย่างแล้วดำเนินไป ไม่นานนักก็จบ ก็เท่านั้น"

19 มิถุนายน
ไม่มีอะไร รู้สึกโรคกระเพาะจะเล่นงานแต่เช้า

20 มิถุนายน
ไม่มีอะไ. วันนี้พลาดรถไฟ ขึ้นรถยนต์กลับบ้าน ปวดหัว ก่อนนอนกินเอพีซี ๒ เม็ด

24 มิถุนายน

17.25– 18.20 น.
ผมพบผู้หญิงคนหนึ่งบนรถไฟ หล่อนนั่งอยู่ตรงข้ามกับผม ตลอดเวลาเกือบสิบปี ผมคิดว่าหล่อนนั่งรถไฟขบวนเดียวกับผมเข้ามาทำงานในเมือง ผมไม่เคยรู้จักหล่อนเลย ไม่รู้จักแม้นแต่ชื่อทั้งๆที่เห็นหน้าคุ้นเคยกันทั้งเช้าและเย็น (ยกเว้นเวลาผมกลับบ้านค่ำหรือไม่กลับเลย) ผมมองดูหล่อน แต่สิ่งที่ขวางกั้นอยู่คือความแปลกหน้า ตลอดชีวิต ตลอดเวลา ผมคอยหาบางสิ่งบางอย่างและทุกแห่งหนที่จะให้ใครสักคนมาบอกว่าผมเป็ยอะไร ผมจะยอมรับเขาแต่เริ่ม แม้จะรู้ว่าคำตอบของเขาขัดแย้งกันเองและขัดแย้งแม้แต่กับตัวเขาเอง เมื่อเหลือบมองอย่างใกล้ชิด ผมคิดว่าหล่อนสวย (ทำไมผมเพิ่งมาคิดก็ไม่รู้) ผู้หญิงผมยาวมักทำให้ผมคิดเช่นนั้น ใบหน้าเล็กสมส่วน ริมฝีปากบาง ไม่ใช้เครื่องสำอางมากนัก ผิวคล้ำขาว นมเล็ก

ผมมักจะคิดถึงแม่ทุกครั้งเมื่อพบผู้หญิงนมเล็ก แสงอาทิตย์สาดลอดหน้าต่างเข้ามาในตัวรถ ดวงตาดำขลับของหล่อนสะท้อนเป็นประการเมื่อกระทบแสงอ่อน ๆ ของเวลาใกล้ค่ำ หล่อนเงยหน้าขึ้นมองผมชั่วครู่เหมือนจำได้ว่าผมเป็นส่วนหนึ่งในตัวหล่อน จำได้เหมือนรถไฟเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่หล่อนต้องพบอยู่ทุกวันและจะขาดเสียมิได้ บางทีผมคิดว่าผมพบหล่อนเข้าแล้ว หล่อนจะเป็นผู้หญิงที่สร้างแต่สิ่งประเสริฐเลิศล้ำ ดื่มด่ำทุกสิ่งทุกอย่าง และชักพาการผจญภัยเล็ก ๆ น้อย ๆ เข้ามาสู่ชีวิตที่ถูกจัดระเบียบไว้ลวงหน้าด้วยงานประจำอันน่าเบื่อหน่าย ผมอยากคิดว่าหล่อนเข้ามาทักทายผม ทักทายเข้ามาในโลกส่วนตัวของผม โลกที่ฉกฉวยความเห็นแก่ตัวมาให้ผม เสียงของหล่อนคงน่าฟัง เสียงนี้จะสร้างความซาบซ่านให้แก่ดวงจิต (ผมอาจเคยได้ยินเสียงนี้มาแล้วแต่จำไม่ได้)

หล่อนเหลือบตาขึ้นมอง เหมือนล่วงรู้ว่าผมคิดอะไร และเบนสายตาออกไปนอกรถแดดสีเหลืองอ่อนสาดแสงกระทบหน้า ของหล่อนเต็มที่ เงาสะท้อนตัวผมในดวงตาของหล่อนปรากฏแจ่มชัด ต้นไม้ บ้าน ลำคลอง เคลื่อนผ่านไปอยู่ในเงาดำของดวงตาที่หล่อนเป็นเจ้าของ ผมรู้สึกเหมือนมีแรงดึงดูดภายใน นี่อาจเป็นความลับอย่างหนึ่งก็ได้ ลึกลับเหมือนละเมาะไม้ที่วิ่งผ่านอยู่เบื้องหน้า สรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาล กำลังถูกเจ้าตัวการสำคัญยื้อฉุดกระชากลากออกจากกันเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย เจ้าตัวการมองเห็นสิ่งทั้งหมดและสะท้อนสิ่งทั้งผองออกมา ผมล่องลอยไปกับมันแลเห็นแววแจ่มใสพาตัวเองลอยอยู่เหนือกาลเวลา ดวงอาทิตย์กำลังหายลงไปในละเมาะข้างขอบฟ้า แสงสีเหลืองอ่อนสาดผ่านหน้าต่างเข้ามากระทบหน้าผากของหล่อนหายไป ผมคิดว่าหล่อนยิ้ม ผมคิดกับหล่อนเข้าแล้ว

รถไฟผ่านวัด ผ่านลำคลองที่ขุดขนานไปกับทางรถไฟ มีกอบัวขึ้นอยู่เป็นระยะ จากนี้สักครู่จะถึงป้ายโฆษณาชายที่ดินผ่อนส่ง ละเมาะที่อยู่ไม่ห่างมีควันกรุ่นขึ้นมา เพราะเป็นเวลาอาหารเย็น เสียงเครื่องบินกระหึ่มอยู่เหนือหัว สี่ปีที่ผ่านนี้คนข้างบ้านเขาว่าสงครามเวียดนามเป็นเรื่องน่าเบื่อที่สุด ถัดจากดงสะแกออกไปเป็นลำประโดง

แลเห็นสะพานไม้ข้ามคลองติดกับทุ่งอีกฟากหนึ่งจนมาถึงตรงต้นก้ามปูที่มีป้ายติดว่า "เขตทหารห้ามเข้า" รถไฟจะค่อยชลอความเร็ว.....

"ท่านผู้โดยสารโปรดทราบ สถานีข้างหน้าที่ขบวนรถจะหยุดต่อไปนี้ คือสถานี.... ผู้โดยสารที่ประสงค์จะลงสถานีนี้ โปรดตรวจสอบสิ่งของและสัมภาระของท่านที่วางไว้บนชั้นหรือใต้ม้านั่ง นำลงเสียให้เป็นที่เรียบร้อยด้วย หากท่านหลงลืมทิ้งไว้บนขบวนรถ อาจเกิดการเสียหายหรือสูญหายได้ การรถไฟขอขอบคุณผู้โดยสารทุกท่าน ที่ใช้รถไฟเป็นพาหนะในการเดินทาง ขอให้ท่านจงเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางโดยความปลอดภัยและประสบโชคดีทุก ๆ ท่าน สวัสดี".

2512

การเดินทางไปยังท้องทุ่ง

ตอนแรก ๆ เมื่อเราเริ่มรู้สึกว่าฤดูฝนถอยห่างออกไป เราจะเห็นท้องฟ้าเป็นสีครามสดใส สะอาดและสดชื่น จะมีเมฆบางก็เป็นเพียงเมฆเกล็ดปลาบางๆ ลอยเป็นปุยขาวกระจ่างอยู่ตามท้องฟ้าสีครามบางแห่ง เมื่อแดดกล้าขึ้น เมฆเกล็ดปลาจะหายไป ทิ้งเหลือไว้แต่ท้องฟ้าสีครามเข้ม และจะเข้มมากขึ้นเมื่อแดดกล้ามากขึ้น เราสังเกตได้ว่าแผ่นดินเริ่มหมาด และมีรอยแตกระแหงเพราะอากาศเริ่มแห้ง แต่เป็นความแห้งที่ปกคลุมอยู่กับความเชียรชอุ่ม เวลากลางวันอากาศจะอบอุ่น แสงแดดสดใสอยู่เหนือละแวกหมู่บ้านของเรา ราวกลางเดือนพฤศจิกายน ลมหนาวจะเริ่มพัดมาอ่อน ๆ ส่งกลิ่นหอมของความสดชื่นโชยไปในอากาศ ผ่านมากระทบเนื้อตัวของเรา และซาบซึมลงไปใต้ผิวหนัง เราจะรู้สึกเต็มตื้นด้วยความปีติ เกิดความอยากอันเหลือที่จะเข้าใจ อยากวิ่งเข้าไปโอบกอดทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นอยู่ข้างหน้า พลางจูบความสุขอันปราศจากขอบเขตของสีเขียวที่ประดับประดาอยู่ตามถนนในชนบท อานุภาพของความหนาวเย็นช่วยให้ชีวิตฉลับคืนสู่วัยหนุ่มสาว ข้าวในทุ่งตั้งท้องบวมเป่งเหมือนหญิงท้องแก่ใกล้คลอด ชาวนาเริ่มทำพิธีรับขวัญแม่โพสพ วาระที่ข้าวเริ่มออกรวง เวลาเราขึ้นรถไปบนถนนหรือตามชานเมืองที่ยังทำนา เราจะเห็นกิ่งไผ่ปักอยู่ตามหัวคันนา ประดับธงหิ้งธงขาว ธงแดง พร้อมกับมีชะลอมเล็ก ๆ ใส่เครื่องสังเวยเพื่อรับขวัญข้าว ชาวนาจะพูดกับแม่โพสพประจำต้นข้าวของเขา....ขวัญเอ๋ย ขวัญมา เลี้ยงลูกผูกโพธิ์ ให้โตให้ใหญ่....แม่จงมารับของสังเวย และถ้าเราเดินไปดูใกล้ ๆ ชะลอมเล็ก ๆ จะมีด้าย ๓ สีประกอบด้วย สีแดง สีขาว และสีเหลือง ผูกอ้อมติดไว้กับต้นข้าว กิ่งไผ่เล็ก ๆ ที่ตักมาประดับธงสีต่าง ๆ ปักไว้ที่หัวคันนา และมีของสังเวย เช่น ส้ม กล้วย ขนมถั่ว ขนมงาอย่างละอัน ปรากฏอยู่พร้อมพรั่งพร้อม เขาจะบอกท่านว่าแม่โพสพจะไม่แพ้ท้องต่อไปอีกแล้ว เมื่อเทศกาลการลอยกระทงผ่านพ้นไป สีเขียวในทุ่งบางแห่งจะออกเหลืองอร่ามไปทั่ว ราวเดือนธันวาคม น้ำในคูและตามลำคลองจะลดระดับลง ตามโสนตามหนองน้ำเริ่มเฉา แหนที่ติดกรังอยู่ตามของคูค่อยแห้งๆ หมดสีสรร และหงิกงอเหมือนเกล็ดปลาที่ถูกขอดทิ้งไว้กลางแดด ใบไม้จะเริ่ม

ไหวพริ้วแต่เช้า กระแสลมรวยรินพัดมาต้องผิวกายเย็นยะเยือก เรายิ้มแย้มเพราะอยากลุกขึ้นโลดแล่นออกไปเบื้องหน้า ทำตัวให้เบาเหมือนปุยนุ่นและปล่อยตัวปลิวไปตามแรงลม เราจะสูดอากาศบริสุทธิ์เข้าไว้ในปอด พร้อมกับแสดงอาการของคนมีความสุขต่าง ๆ นานา

ทุกครั้ง เมื่อเวลาเช่นนี้มาถึง ข้าพเจ้าจะตื่นแต่เช้าตรู่ ความรู้สึกหนาวทำให้คนเราเตรียมป้องกันตนเองให้พ้นจากการเป็นหวัดหรือโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบ เราต่างระวังตัวแจด้วยการใส่เสื้อหนา ๆ เพราะอากาศตอนเช้าช่างเย็นเยือกไปทุกอณู ถึงแม้อุณหภูมิจะยังไม่ถึงหนาวจัด แต่ก็อดรู้สึกขยาดไม่ได้เมื่อสัมผัสน้ำเย็นเชียบเวลาล้างหน้า ฤดูกาลเช่นนี้ในตอนเช้า ท้องฟ้าด้านทิศตะวันออกจะทอแสงแดงระเรื่อ ผู้คนยังไม่ยอมลุกจากที่นอนง่าย ๆ พื้นดินส่วนใหญ่ยังคงชื้มเชา สายหมอกบาง ๆ ยังคงมองเห็นอยู่ตามทิวไม้ไกลออกไปกลางทุ่งน้ำค้างเกาะเม็ดเป็นละอองอยู่ตามใบไม้ใบหญ้า และตามตู้กระจกในห้องเก็บของอีกไม่ช้า ทิวไม้เหล่านั้นจะเริ่มเรืองแสง กลุ่มหมอกสีเทาอ่อนจะค่อย ๆ จางหาย แสงแปลบปลาบของแดดจ้าจะพวยพุ่งผ่านยอดไม้ขึ้นมาขับไล่ความชื้มเชาออกไปให้พ้น เสียงผู้คนเริ่มออกเดิน รถไฟขบวนเช้าเปิดหวูดแล่นผ่านสถานีมุ่งตรงเข้าสู่เมืองหลวง บรรยากาศรอบตัวเย็นระรื่น ลมหายใจเป็นละอองยาว เรามักจะได้กลิ่นทุ่งนาและกลิ่นควันไฟที่พวกชาวนาจุดสุมไล่ความหนาวลอยมาปะทะจมูก พร้อม ๆ กับกลิ่นอาหารเช้าของเพื่อนบ้าน สิ่งเหล่านี้คลบันดาลให้เราอยู่ไม่สุข เกิดความรู้สึกเคลิบเคลิ้ม และกระหายอยากที่จะเดินเตร็ดเตร่ออกไปยังที่ไหนสักแห่ง คนหลายคนเริ่มออกจากบ้าน.....

ข้าพเจ้าก็เช่นกัน ความรู้สึกสลบไสลอยู่กับงานประจำที่ผ่านมา 6 วัน ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นพบกันความสดใสเป็นพิเศษ ทุก ๆคนที่ข้าพเจ้าพบในเช้าวันนี้ มีท่าทางเหมือน ๆ ต่างยิ้มให้กันบรรดาสาว ๆ ที่ตื่นแต่เช้าเข้ามาซื้อกับข้าวในตลาด นัยตายังแฝงแววฝันติดมาแต่เมื่อคืน กิริยาท่าทางการเดินของพวกหล่อนอยู่ในอาการ

กระชดกระช้อย อากาศเย็นที่พัดมาสัมผัสเป็นระยะทำให้หล่อนเดินห่อไหล่ทั้งสองอย่างน่ารัก บางครั้งฤดูกาลและบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสดชื่นเช่าเช้าวันนี้ช่วยกระพือความในใจของชายหญิงอยู่ไม่น้อย การได้พบหญิงสาวแปลกหน้าเดินคนเดียวตามถนนในเมือง ตามตลาด ตามป้ายจอดรถประจำทาง หรือตามทางเดินในหมู่บ้านพร้อมกับเสื้อสันหนาวสีสรรแปลก ๆ ที่หล่อนสวมใส่ ดูเหมือนช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้หล่อนได้มาก.....

2

การเดินทางร่วมไปกับหญิงสาวในวันที่อากาศแสนสบายเช่นนี้ ย่อมช่วยให้เราคิดว่าความรักเป็นของทนได้ยาก หญิงสาวในความฝันเฟื่องของเราลอยตัวปลิวติดตายยู่บนผนังท้องฟ้า ถลาลอยและโผผวาเข้ามาหา เราหลับตาแลเห็นหล่อนลอยเข้ามาใกล้ ใช้แขนโอบกอดเราก้มลงจูบที่ริมฝีปาก เส้นผมของหล่อนปลิวกระจายเล่นกับแรงลม ลอยฟ่องแลตกลงมาเคียงพวงแก้มอิ่ม เลือดฝาดแดงซ่านปรากฏอาการชำเลืองโดยมิได้หันตามอง เมื่อเราจ้องหล่อนอย่างจงใจ หล่อนจะก้มหน้าสะเทิ้นมองดิน เม้มที่ริมฝีปากเล็กน้อย คล้ายจะเผยออกจากกันเป็นยิ้มเขิน หากแต่กลั้นเอาไว้ตามประสาหญิง....

สาวเอ๋ย ถ้าเราไป ที่ในป่า
พี่จะหา หัวมัน มาให้เจ้า
กินเรื่อยเรื่อย ตามเรื่อง ตามใจเรา
พี่รักเจ้า เพราะเจ้างาม ตระการตา

ก่อนฝนลาฤดู เราเคยเดินผ่านกัน แต่ไม่เคยมองกันหรือแม้แต่ชำเลือง ก่อนฉันมาเธออยู่คนเดียวหรือ หล่อนกล่าวแล้วต่างคนต่างก็เดินจากไป ถนนตามทางเดินเจิ่งนองไปด้วยโคลน อากาศเปียกชื้นเศร้าและฝนตกพรำตลอดวัน ที่นี่เงียบเหลือเกิน เธอมองข้ามท้องทุ่งขึ้นไปบนท้องฟ้า ปล่อยให้วันนี้ผ่านไปอีกวันเถิด ดูมันไม่ใช่กงการอะไรของเราเลยที่จะเข้าไปยุ่งกับเรื่องของคนอื่น ระหว่างชีวิต

กับความตายแตกต่างกับมากมีใช่หรือ วันหนึ่งเมื่อเราไม่มีขาจะก้าวเดิน ไม่มีมือจะมาสัมผัสกัน หัวใจของเราคงหยุดเต้น เราต่างรีบเดิน ความรักดูเป็นสิ่งที่อยู่ห่างไกล แม้เสียงฝนที่ตกพรำกระทบหลังคาสังกะสีจะเย้ายวนให้เราขดตัวลมลงนอนและม่อยหลับไป ในความฝันก็มีแต่เสียงฝนตก หามีเธอไม่....

+ คืนนี้ เธอไม่เล่าความฝันให้ฉันฟังหรอกหรือ

– ฉันฝันว่าฉันออกเดินทางไปยังท้องทุ่ง เหยียบไปบนหญ้าเขียวชจี เดินขึ้นไปบนเนิน สองข้างทางเนินเป็นดินทรายลูกรังมีดอกโสนขึ้นอยู่เป็นระยะ เมื่อเดินลงจากเนิน ฉันรู้สึกว่ามีเลือดมาเปื้อนเปรอะอยู่ที่เท้า หญ้าสีเขียวตามทางค่อย ๆ กลายเป็นสีเลือดที่ไหลออกไปจากตัวฉัน มีบ้านหลังหนึ่งอยู่ถัดไปจากเนินแห่งนั้น เลือดที่เท้าฉันยังไหลไม่หยุด ฉันไม่รู้สึกเจ็บปวดอะไรหรอก เมื่อเดินไปตามทาง ฉันก็ไม่แน่ใจเสียด้วยซ้ำว่าเลือดที่เหยียบย่ำลงไปนั้น เป็นเลือดของฉัน หรือของใคร

– เธอฝันร้าย ลืมตาขึ้นเถิด

(เขาเข้าใจว่า ลมเหนือกำลังพัดมาต้องผิวกายเย็นยะเยือกและพัดเอาเสียงครวญครางของหญิงสาวหายไปกับความฝันครั้งสุดท้าย ให้ฉันเกิดบนเลือดเนื้อของเธอเถิด แล้วเขาก็ได้เกิดมา เขามีชีวิตอยู่ เขาได้ให้กำเนิดเลือดเนื้อของหล่อนเขาเนรมิตให้หล่อนเดิน พูด และร้องเพลง แต่แล้วก็มีเสียงหนึ่งแว่วกระซิบบอกเขาว่า หล่อนได้ตายจากไปเสียแล้ว หล่อนเป็นเพียงหญิงในความฝัน เป็นหญิงในเรื่องแต่งหลอก ๆ ที่นางพยาบาลใช้เล่าให้คนไข้โรคจิตรฟังตามระเบียบตึกตอนบ่ายวันอาทิตย์ เขาพยายามบอกตัวเองให้เชื่อ หล่อนตายจากไปแล้ว ยัง..ยังไม่ตาย เธอยังมีชีวิตอยู่ ชีวิตเธอหอหุ้มดวงดาวสีดำไว้กับความมืดของทางช้างเผือก ที่แจ่มกระจ่างและอึกทึกครึกโครม เขารู้สึกว่าสิ่งที่เป็นแก่นสารแท้จริงของชีวิตนั้นมาจากท้องทุ่ง ผ่านถนน ผ่านสะพาน ผ่านเข้ามาทางหน้าต่าง เพื่อแสดงถึงสิ่งที่มีตัวตนไม่ใช่สัญญลักษณ์ แต่เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง สิ่งที่อยู่ในโลกภายนอก สิ่งที่เขาประสบพบเห็นอยู่

เสมอในชีวิตประจำวัน สิ่งที่นำมาชุมนุมกันอย่างคับคั่ง เพื่อรอเวลาร้องรำทำเพลง เพื่อรอการตั้งชื่อและลงมือแต่งกวีนิพนธ์ วันหนึ่ง...เขาจะเนรมิตรเธอขึ้นมาอีก เขาจะคลี่ท้องฟ้าหยิบเอาดวงดาวบนทางช้างเผือกลงมาอ่านเป็นตัวอักษรพร้อมกับจัดวรรคตอนเสียใหม่ ดวงดาวที่ผิดเขาจะแก้ให้ถูก.....)

—ตื่นขึ้นเถิด คุณนอนให้ผมเห็นนม..สวยเหลือเกิน...เธอตื่นขึ้นเมื่อได้ยิน

—ใครเรียกฉันหรือ

—ฉันเอง...

—คุณเป็นใคร

—ฉันเป็นเสียงของเธอ

— คุณมาจากไหน

—มาจากรางของเธอ

—คุณอยู่ที่ไหน

—อยู่บนมือของเธอ

—มือข้างไหน

—ข้างขวา

เขาลุกขึ้น จุดเทียนลงบนโต๊ะเล็ก ๆข้างเสื่อ แสงเทียนฉายเงาไปติดผนังที่มุมห้อง นับเป็นครั้งแรก เขาเข้าใจว่าตัวเองได้ยินเสียงนาฬิกาติก ตอก ติก คล้ายเสียงหัวใจของใครสักคนหล่นลงมาเต้นอยู่กลางห้อง บางทีอาจเป็นเสียงเต้นจากหัวใจของเขาคนเดียว เสียงนาฬิกานั้นกำลังจมหายไปพร้อมกับความมืด และฝันร้าย เขาคิดว่าสิ่งแท้จริงมักจะถูกแทนที่เสมอมาด้วยสิ่งอื่น เหมือนกับความเงียบในเวลากลางคืนได้เปลี่ยนเป็นเสียงนกร้องเพลงในเวลาเช้า คนเราเมื่อมีอายุมากขึ้นก็มักคิดว่า เรานาจะอยู่เพื่อใครสักคนหนึ่ง จะได้ไม่อ้างว้างเวลาความตายใกล้มาเยือน

นั่นความตายใช่ไหม ยินดีต้อนรับ เปิดประตูเข้ามาเองซิ หญิงคนนี้ได้เลี้ยงเจ้ามาตั้งแต่เจ้าอยู่ในท้องแล้ว

เขาจำได้ว่าดาวอับแสงไปทีละดวง อีกไม่ช้าดาวประกายพฤกษ์จะขึ้นมา

เสียงของเหตุผลจะค่อยๆจางหายไปเมื่อเราฆ่าสิ่งที่เป็นความสำนึกทิ้ง สิ่งที่เหลืออยู่ในใจ จึงยอมกลายเป็นอะไรได้ทั้งสิ้น เขารู้สึกมอยหลับไปข้างๆหญิงสาว...)

หล่อนลืมตาขึ้นมองอย่างงัวเงีย แสงเทียนบนโต๊ะกำลังมอด

--ยังเขียนไม่เสร็จอีกหรือ นี่ดึกมากแล้วนะ....หล่อนกล่าว เขาวางดินสอ หันมาแล้วก้มลงจูบ

--คืนนี้ เธอฝันอะไรอีกเหล่า เขาถาม

--เปล่า คุณฝันหรือ

--ฉันฝัน

--ทำไมคุณไม่มานั่งข้างฉันสักครู่เล่า ฉันจะแก้ฝันให้คุณฟัง....

เขาคับเทียน

(เขาฝันว่า เขาได้กลายเป็นเด็กอีกครั้งหนึ่ง และกำลังออกเดินไปตามทางเล็กๆ เพื่อหาทางออกไปสู่ทะเลกับหญิงสาวคนหนึ่ง ในขณะนั้นฝนเพิ่งหายใหม่ๆ ตามทางเดินยังมีน้ำขังอยู่เต็ม ลมพัดกระโชกมาเป็นระยะ จนเกล็ดน้ำที่เกาะค้างอยู่ตามกิ่งไม้พากันพรั่งพรูลงมาถูกเราทั้งสองเปียกไปหมด กลิ่นไอจากความสดชื่นทำให้เราคล้ายกับนกที่บินอยู่เหนือทุ่งข้าว อ่อนปวกเปียกและอยากไปให้ถึงจุดหมาย ต่อจากนั้นภาพของเราค่อยๆเลือนหาย เรามาปรากฏตัวอีกครั้งเมื่อเดินไปตามชายฝั่งทะเล เรานั่งลงและเก็บก้อนกรวดก้อนหินสีสรรแปลกๆ ที่มีอยู่กลาดเกลื่อน จากนั้นเราเริ่มเก็บหอยชนิดต่างๆ หอยมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด ทุกครั้งเมื่อเราเอามือไปถูกเข้า ไม่ว่าตัวใดมันจะรีบหุบและม้วนตัวกลมเหมือนรู้ว่าภัยมา คลื่นซัดเข้าหาฝั่งรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ท้องฟ้ากำลังครึ้มไปด้วยเมฆ ฝนทำท่าว่าจะมีพายุ เรารู้สึกไม่สบายใจ และอยากกลับให้ถึงบ้านก่อนที่พายุจะเกิดขึ้น แต่ในไม่ช้าฝนก็ตกลงมา.. เราหนาวจนตัวสั่น...ภาพเลือนหายไปอีก ตอนนี้เขาอยู่คนเดียวและฉากได้กลายไปเป็นลูกไก่สีเหลืองซึ่งกำลังฟักออกมาใหม่ๆ ในฉากนี้เต็มไปด้วยลูกไก่ เขารู้สึกตัวตื่น....)

--ยังเช้าอยู่เลย คุณจะรีบออกไปไหน

หล่อนถาม

—ฉันจะออกไปดูพระอาทิตย์...

เขาตอบ

ถ้าทุ่งนาที่ข้าพเจ้ามองเห็นเป็นหญิงสาวที่บริสุทธิ์ มาบัดนี้เธอก็ได้เสียความบริสุทธิ์ให้แก่ชายหนุ่มที่มีชื่อว่าความเจริญไปเรียบร้อยแล้ว ถนนลูกรังจากตลาดตัดผ่านห้องแถวออกมาจนถึงทุ่งนาที่กำลังยกคันเตรียมทำเป็นที่ดินจัดสรร บ้านไม้หลังย่อมๆมุงหลังคาสังกะสีปลูกกระจัดกระจายอยู่ตามชายทุ่งทั่วไป เสาไฟฟ้าลงหลักระเกะระกะ โยงสายตามถนนลูกรังติดต่อกันไปสิ้นสุดยังกระท่อมเล็กๆที่อยู่ไกลออกไปกลางนา ตึกแถวและโรงเรียนกำลังก่อสร้างขึ้นทางอีกฟากหนึ่งมีป้ายโฆษณาขายที่ดินเงินผ่อนและป้ายโฆษณาชวนซื้อเครื่องจักรนวดข้าวและรถจักรยานยนต์ของญี่ปุ่น เสาโทรทัศน์แลเห็นไม่เป็นระเบียบอยู่ตามบ้านแถวชายคลอง ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากถนนหลวงและสถานีรถไฟไม่ไกลนัก ส่วนทางดงไผ่ทาบทิวขอบฟ้าด้านตะวันตกยังเห็นกองฟางและกระท่อมชาวนาตัดกับกระโดงสายไฟฟ้าแรงสูง วัดกลางนาแลเห็นโบสถ์อยู่ลิบๆ ชาวนาส่วนมากในถิ่นชานเมืองพื้นนี้ ต้องเลิกทำนาเพราะเจ้าของที่ดินเลิกสัญญาเช่าเพื่อเอาที่ดินออกจัดสรรผ่อนส่ง ควายที่เคยเห็นเปลี่ยนมาเป็นแทร็กเตอร์และรถสองแถวรับจ้าง ชาวนาส่วนมากหิ้วปิ่นโตออกจากบ้านแต่เช้า กลายเป็นกรรมกรในเมือง หรือไม่ก็ย้ายไปหากินยังถิ่นอื่น...

"ตื่นแต่เช้าเทียว พ่อหนุ่ม ไม่ไปทำงานหรือ" หญิงชราคนรู้จักกันเดินผ่านมาถามขึ้น

"ไม่ครับ วันนี้วันหยุด" ข้าพเจ้าตอบ

"วันหยุด...เอ...ไม่ใช่วันอาทิตย์นี่นา"

"วันรัฐธรรมนูญครับ"

"เหร-อ วันรัฐธรรมนูญแล้วเหร-อ มิน่าเล่า มันถึงได้หนาว..."

ดวงอาทิตย์โผล่พ้นทิวไม้เบื้องหน้า สาดแสงสีเหลืองอร่ามจับต้องทุ่งข้าวแลดูลานตา เวลาลมพัดมา รวงข้าวโน้มต่ำเป็นคลื่นงดงามยิ่งนัก ข้าพเจ้าเดินออกมาไกลจากหมู่บ้าน และเดินไกลออกมาจนถึงดงสะแก เมื่อพ้นโค้งคันชาไปทางฝั่งคลองปะปาจึงแลเห็นคนหมู่หนึ่งสัก 7-8 คนกำลังหามของหนักๆ เดินไป

ตามคันนา ข้าพเจ้าพยายามเดิ นให้เร็วขึ้นเพื่อไล่ตามให้ทัน ในใจเกิดความรู้สึก ปิติอันบันดาลขึ้นมาจากธรรมชาติ และความอภิรมย์ของชีวิตวันนี้ข้าพเจ้าไม่ต้องเดิน ทางมาสูดไอพิษยังเมืองหลวง สิ่งที่เป็นปิติช่วยทำให้ข้าพเจ้ามองเห็นสิ่งที่คนอื่นมอง เห็นอีกรอยแปด บางทีเรารู้สึกเบื่อใบหน้ามนุษย์ที่กำลังกลายเป็นเครื่องหมายของ อุดมการณ์ เพราะคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขา ก็เพราะเขามอบตัวเองให้แก่อะไรสัก อย่างที่สูงส่ง ชีวิตมนุษย์นั้นสั้นนัก จะให้รับผิดชอบทั้งหมดได้อย่างไร มนุษย์ควรมีชีวิต อยู่เพื่อความสุข ไม่ใช่เพื่อฆ่าฟันหรือเพื่อเตรียมโน่นเตรียมนี่ตลอดไป ข้าพเจ้าคิด แต่บางครั้งเราก็อยากจะฆ่าและกวาดล้างทุกสิ่งทุกอย่างให้สิ้นทราก เพราะสิ่งที่อยู่ รอบตัวเรามิได้ปฏิบัติกับเราอย่างตรงไปตรงมา ....

กำลังจะสายแล้ว หมู่คนที่หามของหนักอะไรสักอย่างบนคันนาที่ข้าพเจ้า เดินตามไปพากันหยุดพัก ข้าพเจ้าจึงเดินไปทันและพบว่าเป็นกลุ่มคนที่ช่วยกันหามศพ ไปที่วัดกลางนา ชายชราคนหนึ่งอยู่รั้งท้าย หันมาเห็นจึงพูดกับข้าพเจ้าว่า

"มันตายแล้ว..." แกพูดเบาๆเหมือนลอยเหมือนไม่ตั้งใจ

"เพิ่งตายเมื่อคืนนี้เอง.."

"ใครหรือลุง" ข้าพเจ้าถาม

"ทิดขาว คนทุ่งนี้แหละ...เป็นหืด..."

ข้าพเจ้ามองไปที่โลงศพซึ่งวางอยู่บนคันนา เป็นโลงที่ใช้ไม้ฝาราคาถูกๆ ตอกขึ้นเองหยาบๆ ข้าพเจ้าไม่กล้ามองดูเต็มตา เพราะรู้สึกอารมณ์ถูกรบกวน และร่ำคาญขึ้นมาอย่างไม่มีเหตุผล ที่ต้องมาพบความหดหู่ในเวลาเช้าที่อากาศสดใส เช่นนี้ แต่ความรู้สึกแปลกที่เกิดขึ้นแวบหนึ่ง ก็คล้ายกับว่าข้าพเจ้าได้สัมผัสกับอิสระ ซึ่งความตายของชายแปลกหน้าเป็นผู้นำมา

"นาก็ยังไม่ได้เกี่ยว ดันมาตาย..." ชายชราผู้นั้นกล่าว

เมื่อคนสี่คนใช้ไม้ไผ่เป็นคานสอดเชือกที่ผูกติดอยู่กับโลงยกขึ้นแบกบน บ่าและเริ่มออกเดิน ชายชรายันกายลุกขึ้นช้าๆ หันมามองข้าพเจ้า ไม่พูดอะไร ค่อยๆเดินตามขบวนหามศพออกไปห่างๆ ข้าพเจ้ายืนนิ่งอยู่ที่เดิม ไม่ว่าจะมองแง่

ไหนบางทีความตายก็เกิดขึ้นอย่างผิดกาละเทศะ สิ่งต่างๆในโลกนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นผิดกาละเทศะเช่นกัน ลมเย็นพัดแผ่วผ่านงามมือไปเบาๆ จนรู้สึกสะท้านเพราะความหนาวของอากาศยามเช้า ขบวนศพเคลื่อนห่างออกไปทุกที วัดกลางนามองเห็นอยู่อีกไม่ไกลนัก สองข้างทางต้นข้าวออกรวงเหลืองอร่าม เสียงหวูดรถไฟดังแว่วมาแต่ไกล และค่อยๆเงียบหายไป ข้าพเจ้าหันหลังกลับมาตามทางเดินพร้อมกับรู้สึกแสงจ้าของดวงอาทิตย์สาดเข้ามากระทบ จนต้องหลบตาลงมองพื้นดิน....

2513

รถไฟเด็กเล่น

หลังจากผมส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิตตั้งแต่เมื่อวาน ผมรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก ไม่มีใครเชื่อเลยว่าผมได้ตายไปแล้ว ตายไปเพราะรถไฟเด็กเล่นขบวนหนึ่งแล่นมาชน ผมตายไปแล้วจริง ๆ ผมรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก เป็นความสุขจริง ๆ ที่เห็นตัวเองถูกฆ่า ผมไม่ได้ตั้งใจที่จะให้ถูกฆ่า แต่ผมก็ถูกฆ่าไปแล้ว ถูกฆ่าเพราะของเล่นชิ้นนั้น เท่าที่ผมจำได้ ผมได้เข้าไปยืนดูเด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งเล่นรถไฟอยู่บนพื้นซีเมนต์ข้างป้ายจอดรถประจำทาง เธอเล่นของเธออยู่เงียบ ๆ คนเดียว ไม่มีคนอื่นเล่นด้วย ผมเองก็ไม่ได้ตั้งใจจะเข้าไปดู แต่พอกลับมาถึงบ้าน มองเห็นแม่นั่งหน้าเศร้าอยู่ ผมจึงบอกไปว่า ผมส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิตไปเรียบร้อยแล้ว ทันทีที่พูดจบ ผมก็นึกขึ้นมาได้ว่าผมได้ตายไปแล้ว ผมเห็นภาพรถไฟในมือของเด็กหญิงคนนั้นแล่นเข้ามาทับผม ผมค่อยๆ ล้มลง นัยตาเบิกโพลงก่อนที่จะรู้สึก ไม่เจ็บปวด ไม่มีเลือด แต่ผมก็ไม่สามารถตามทวงชีวิตของผมกลับคืนมาได้ รถไฟขบวนนั้นไม่ใช่ของผม ผมไม่มีสิทธิที่จะขอร้องเด็กหญิงน้อย ๆ ที่ผมพบบนถนนซีเมนต์นั้นให้คืนชีวิตแก่ผม เพื่อผมจะได้มีชีวิตอยู่ต่อไป แม้จะไม่นานนัก ผมก็อยากเห็นชีวิตของผมมีอยู่ต่อไป แต่ผมพูดกับเธอไม่ได้ ผมบอกเธอไม่ได้ ผมบอกเธอไม่ได้ ผมจากเธอมาแล้ว ผมกลับไปหาเธออีกไม่ได้ ผมรู้ว่าเด็กหญิงน้อย ๆ คนนั้นไม่ได้ตั้งใจที่จะฆ่าผม เธอกำลังเล่นรถไฟของเธออยู่คนเดียว ไม่ได้สนใจผม ผมเองต่างหากที่เข้าไปยืนขวางทางเธอ ผมอยากดูว่าเธอเล่นอะไร บังเอิญผมไปยืนขวางทางรถไฟของเธอเข้า รถไฟจึงแล่นเข้ามาหาผมและทับผมตาย

ผมไม่ได้ตายเล่น ๆ เลย ผมตายจริง ๆ ดูแววตาไร้เดียงสาของแม่หนูน้อย มีรอยโกรธแค้นมากกว่าที่จะสงสารผม เธอคงคิดว่าผมแกล้งเธอ เธอไม่เข้าใจ เธอไม่รู้ และยังไม่มีวันที่จะรู้ได้เลยในตอนนั้น แต่ผมบัดนี้ผมก็ตายไปแล้ว เธอคงไม่รู้ว่าทำไมผมถึงตาย ผมเองก็บอกไม่ได้ ผมคิดอะไรไม่ทัน รถไฟขบวนนั้นแล่นมาเร็วมาก.....

ผมไม่ลืมแววโกรธที่ฉายอยู่ในดวงตาคู่นั้นเลย เธอลุกขึ้นยืนอ้ำอึ้ง จ้องนิ่งมองดูผมซึ่งนอนอยู่ใต้ฉ้อด้วยอาการเฉยเมย ไม้ที่มุมปาก คล้ายคนเผยยิ้มด้วยความสะใจที่ได้พบความปวดร้าวจากความทุกข์ของผู้อื่น ผมรู้ว่าผมตาย แต่ก็ยังมีสติพอจะเอ่ยขึ้นว่า

"......ช่วยผมด้วย.....ผม"

ผมยื่นมือข้างหนึ่งออกไปข้างหน้า ร่างกายท่อนล่างขยับไม่ได้ คล้ายกับมีโลกทั้งโลกมาติดตรึงตัวผมไว้กับแผ่นดิน ล้อเหล็กจากรถไฟเด็กเล่นขบวนนั้นทับร่างผมไว้ ผมไม่รู้สึกเจ็บปวดอะไรมากนัก นี่อาจเป็นเพราะสิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหันมักทำให้เรามึนงงก่อนที่จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร และมันก็สายเกินไปที่จะแก้ไขด้วย ผมเหลือบสายตาพร่ามัวขึ้นมองใบหน้าหนูน้อย โตขึ้นเธอจะเป็นหญิงสาวที่สวยคนหนึ่ง ผมคิด เธอจะได้แต่งงาน เธอจะมีลูกได้หลายคน นัยตาพร่ามัวลงอีกจนผมมองอะไรไม่เห็น นี่ผมกำลังตายจริง ๆ หรือว่าเป็นเพียงเกมเล่น ๆ ที่คิดขึ้นมาเพื่อเล่นสนุก แต่ผมไม่ชอบเล่นสนุกเลย อายุผมก็มากแล้ว ผมรู้ว่านี่ไม่ใช่เกมรถไฟที่แล่นไปบนรางด้วยถ่านไฟฉาย ไม่ใช่เกมตำรวจจับผู้ร้าย ไม่ใช่เกมการเล่นสงครามที่แบ่งออกเป็นพวก ๆ โดยใช้อาวุธเล่น ๆ ฆ่ากันเล่นๆ ให้ตายกันเล่น ๆ บางทีในวัยเด็กพวกเราเคยใช้หนังยิงด้วยลูกกระดาษหรือเม็ดมะเขือพวงบางทีก็ใช้ปากเป็นสัญญาณแห่งความตาย แน่นอนตอนนั้นเราเล่นกันเล่น ๆ เราเชื่อเป็นเอกฉันท์ว่าเป็นสงครามของเรา สงครามของทุก ๆ คน สงครามของประชาชนเด็ก ๆ อย่างเรา

ผมยังพอจำได้เลือนลางว่า ตัวเองถูกสมมุติให้เล่นเป็นทหารเข้าโจมตีข้าศึก และผมยังเคยถูกสมมุติให้ถูกฆ่าด้วยปาก ตอนนั้นพวกเราเป็นคนกล้าหาญ อยากทำอะไรสักอย่างให้เป็นชิ้นเป็นอัน แต่พวกเราก็เป็นเพียงเด็ก ๆ ที่เติบโตขึ้นมาจากครอบครัวของคนชั้นกลางที่ค่อนข้างยากจน เรามักจะมาตกลงเป็นเอกฉันท์ว่าจะเข้าร่วมวงไพบูลย์ ทำสัญญาไมตรีเป็นบ้านพี่เมืองน้องกัน และสิ่งที่เป็นชิ้นเป็นอันของเราเวลานั้น ก็อยู่ที่การเล่นฆ่ากัน ผมในฐานะที่ถูกสมมุติให้เป็น

ผู้ปกครองประเทศย่อมเป็นผู้นำในการเข้าโจมตีด้วย (บางทีเราเป็นฝ่ายตั้งรับ และเคยพ่ายแพ้ถึงกับชีวิต) ผมจะคอยออกคำสั่ง และวางแผนตามสติปัญญาเท่าที่จะนึกได้จากหนังสืออ่านเล่น ตอนนั้น ผมอ่านเรื่อง เสือใบ – เสือดำ ของ ป. อินทรปาลิต เวลาเราเล่นกัน ผมมักจะชอบให้ถูกยิงได้รับบาดเจ็บเสมอ เพราะคนอื่นๆจะช่วยประคองคนที่ถูกสมมุติให้ได้รับบาดเจ็บหนีกระเซอะกระเซิงแหวกวงล้อมออกไป เราจะรู้สึกภูมิใจมากเมื่อเราชนะ เราเอาข้าศึกที่ถูกฆ่ามากองรวมกันถ่ายรูปเป็นที่ระลึก โดยหวังว่าวันหนึ่งข้างหน้า เมื่อเรากลายเป็นผู้ยิ่งใหญ่ขึ้นมาจริงๆเราจะส่งรูปฆ่ากันเหล่านี้ไปลงหนังสือพิมพ์ และเราจะสมมุติกันอีกว่าเวลาทำพิธีมอบเหรียญกล้าหาญให้แก่วีรบุรุษทั้งหลาย จะต้องมีการกล่าวสุนทรพจน์ตามแบบที่เคยเห็นในหนังฝรั่งตอนจบ รถขายยาเคยเอาหนังสงครามพวกนี้มาฉายที่หมู่บ้านของเราเสมอ แต่เราก็เห็นเรื่องนี้เป็นเกมๆหนึ่งเท่านั้น

ไม่มีข้อสงสัยเลยว่า ทำไมผมถึงเชื่อแน่ว่าผมได้ตายไปแล้ว เมื่อรถไฟเด็กเล่นขบวนนั้นแล่นมาทับ ผมก็ล้มลงตายทันที ตายไปพร้อมกับความพิสดารของบรรดาคนเป็นๆ ที่เคยเห็นกันอยู่ในประเทศนี้ การขอให้ใครช่วยไม่มีประโยชน์อะไรอีกเลย ทุกๆคนคิดถึงแต่ตัวเองและเขาก็มีสิทธิที่จะคิดเช่นนั้น ผมเคยคิดถึงพระแต่พระจะช่วยอะไรผมได้.....เพราะเป็นเรื่องจริง แต่ผมเล่นเกมเล่นๆ ผมต้องช่วยตัวผมเองก่อน แต่ตัวผมตายไปแล้วนี่.....รถไฟเด็กเล่นขบวนนั้น.....

ผมจำได้ว่า ราว 10.00 น. เมื่อเช้าวานตรงระเบียงตึกของโรงพยาบาลโรคจิต มีกระจอกหลายสิบตัวส่งเสียงเล็ก ๆ อยู่บนกิ่งก้ามปู ชายวัยกลางคนคนหนึ่งแอบอยู่ข้างเสา เขาส่งเสียงหอนออกมาเงียบ ๆ ไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครรบกวน เขาหอนโหยหวนมากขึ้นและลดตัวลงนอนกลิ้งเกลือกอยู่บนพื้นระเบียง กลางสนามหญ้าสีเขียว มีคนอีกหลายคนเดินกางแขนที่อ่าท่า บางคนยิ้มให้พุ่มพุ่ระหงที่ปลูกเป็นระเรียบตรงไปยังกำแพง ซึ่งคอยเวลาเปิดออกไปสู่โลกภายนอก คนที่อยู่บนตึกเท้าแขนกับขอบหน้าต่างมองท้องฟ้าสีน้ำเงิน และจ้องมองดูดวงอาทิตย์

ทุกคนสวมเสื้อกางเกงหยาบ ๆ สีขาวหม่นที่ทอมาจากฝ่ายดิบเหมือนกันหมด ยกเว้นพวกที่สวมกางเกงขากวยสีน้ำเงินจะอยู่ทางตึกอีกด้านหนึ่ง ส่วนร้านตัดผมของโรงพยาบาลอยู่ทางด้านตะวันตก

เสียงเพลงร่ำวงดังมาทางสนามหญ้า นางพยาบาลที่แต่งตัวเป็นดรัมเมเจอร์เดินนำพวกผู้หญิงเป็นแถวยาวเรียงสองมาจากตึกด้านในเสียงกระชั้นเอะอะครึกโครม พวกผู้ชายที่นั่งอยู่รอบ ๆ สนามช่วยกันปรบมือ มีเสียงหัวเราะเสียงตะโกนไม่เป็นภาษา บางคนมองดูแถวยาวเรียงสองที่เดินสวนกันกลางสนามเหมือนมองไม่เห็นอะไร ปากอ้า น้ำลายไหลออกมาเหนียวเปรอะชายเสื้อ พวกที่อยู่บนตึกอีกหลายคนเดินตัวแข็งที่อลงมา พูดกับตัวเอง และยกมือทั้งสองข้างโบกไปมา แสดงท่าทางอันเจิดจ้า พลิกพาความฝันของพวกเขาเดินย่ำไปมาบนขอบแห่งความหมายที่ไร้ความหมาย หมดความหวัง แตกสลายเหมือนถ้วยแก้วหลุดตกจากมือแตกกระจาย ขวักไขว่ไปมาเหมือนใบไม้หน้าแล้งปลิดปลิวออกจากขั้ว ล่องลอยไปในอากาศ และตกลงมาบนพื้นดินในที่สุด เสียงกรอบแกรบของใบไม้แห้ง เสียงนกร้องกระชั้น เสียงบ่นพึมพำกับตัวเอง ก้ามปูปลิว ดอกเกลื่อนกลางพื้นหญ้าสีเขียว รวมอาการแห่งฝันกลางวันของหญิงสาวลึกลับที่ถูกซุกซ่อนไว้อย่างมิดชิดในหีบห่อของพันธนาการที่ชายลึกลับจากความทรงจำในวัยเด็กเป็นผู้วาดภาพ ไม่มีส่วนกว้างยาวหนา ไม่มีมิติ เคว้งคว้างพเนจร ไร้ที่หมาย ไร้เวลา เขาท้งหลายเขียนท่าทางของผู้คนอันเร่นลับ และอยู่ห่างไกลไว้ในสายลม ยามเมื่อดวงอาทิตย์ใกล้เที่ยง เงยหน้าขึ้นมองตัวเอง ทอแสงอันบ้าคลั่งลงมากับริ้วรอยแห่งความทุกข์ ซ้ำจนเป็นนิสัย เป็นอากาศธาตุ เป็นน้ำเสียง เป็นท่าทางของถ้อยคำที่เขียนอยู่ในดวงตาละห้อย เป็นกาพย์กลอน เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง นอกจากความจำระเบียงตึกรสสุคนธ์นั้น เสียงนกกระจอกดังไดยินมาจากก้ามปูใหญ่ เสียงเพลงร่ำวงจากแผ่นเสียงดังแว่วมาทางสนามหญ้าสีเขียว เสียงโพธิ์สะบัดใบซู่ซ่าอยู่เหนือตึกเดย์ เสียงหอนโหยหวนยังแอบอยู่ข้างเสาเหมือนถูกทิ้งและ

ถูกลืมไปชั่วกาลนาน แต่บางคนยังยิ้ม.... "หมอให้กลับแล้วหรือ....." คน ๆ หนึ่งถามเมื่อเขาเดินกางแขนที่อมายังผม

"เปล่า ผมพาคนอื่นมา " เงียบไปสักครู่ใหญ่ เขามองไปยังพุ่มเข็ม ก่อนที่จะหันมาพูดว่า

"ผมคือศาสตราจารย์ จาคอบสกี้ นักเขียนโซเวียตลี้ภัย"

"ครับ" ผมตอบ

"เอ เห็นจะไม่ใช่กระมัง – ผมไม่ใช่คอมมิวนิสต์นี่ ผมเป็นเจ้า" ผมมองดูเขาพยักหน้าให้อีก

"ผมเป็นเจ้า....ไอ้ฟ้าคำรณกับพวกมันเป็นขบถ มันพาคอมมิวนิสต์มาแย่งบัลลังก์ของผม พระเจ้าริชาร์ดใจสิงห์จะให้ผมเป็นพระเจ้าแผ่นดิน....."

ผมพยายามเดินหนี รู้สึกเสียใจ

"ผมชื่อ ซีโอเอ็มแอลยูเอ็มบี ไอซีไอเอ ผมไม่ได้เป็นสายลับหรอก แต่มันหาว่าผมเป็นคอมมิวนิสต์ คุณช่วยไปบอกแม่ผมที่ลาดพร้าวหน่อยเถอะ ตำรวจจะมาล้อมบ้าน มันจะฆ่าผม มันหาว่าผมเป็นคอมมิวนิสต์ ตอนเช้ามีคนออกข่าวผมกระจายไปทั่วประเทศ ไอ้ฟ้าคำรณกำลังพาตำรวจมาคอยดักผม มันจะฆ่าผม..... บอกแม่ผมด้วย ผมลาก่อน.... เชื่อผม.....อย่าออกไปนอกกำแพงนี้เป็นอันขาด ซีโอเอ็มแอลยูเอ็มบีไอซีไอเอไม่เคยหลอกใคร... มีพวกสันติบาลกำลังมา คุณอย่าเพิ่งไป... ขอบุหรี่ผมมวนก่อน"

ผมรู้สึกเสียใจจริง ๆ กลุ่มคนที่เดินขวักไขว่อยู่ข้าง ๆ ผมนัยน์ตาลอยและเดินตัวแข็ง พยาบาลสาวสามสี่คนกำลังเล่นปิงปองอยู่ทางโรงอาหาร มีเสียงคนร้องลิเกดังมาเป็นทางไมโครโฟน ทุกคนถูกเรียกให้ลงไปที่สนามหญ้า แดดอ่อนแสงและลมพัดเย็น โลกที่ผมเห็นเริ่มมีชีวิตชีวา

"ทำไมเธอนั่งกินมด" หมอถาม

"มดมันหวาน" เขาตอบ

"เธอรู้ได้ยังไงว่ามันหวาน"

"มดมันกินน้ำตาล ...."

ผมจำไม่ได้จริง ๆ ว่าผมถูกรถไฟทับตายตั้งแต่เมื่อไร ความคิดเรื่องรถไฟเข้ามาอยู่ในสมองของผมได้อย่างไร ผมไม่รู้ บางทีภาพประทับใจในวัยเด็กอาจหวนกลับเข้ามาเล่นงาน เมื่อเรารู้สึกเหนื่อยหน่ายกับชีวิตที่ล่วงไป ผมเคยมองลงมาจากเนินดินละแวกชานเมือง และเห็นรถไฟแล่นเรื่อยไปตามราง บางขบวนยาวเกินไป แต่มีคนนั่งอยู่ 2 – 3 คนเท่านั้น ผมเคยสงสัยว่าอาการแล่นของมันเหมือนกับงูเลื้อย เป็นงูที่มีกระดูกสันหลัง เต็มไปด้วยพิษสง พร้อมที่จะเล่นงานอย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีอะไรขวางทางอยู่ตรงหน้า แต่บางครั้งผมกลับเห็นมันแสนจะอืดอาดเฉื่อยชา ไม่เอาเรื่องเอาราวกับใคร ตามทฤษฎีของผมแล้ว แม้จะมีการแบ่งชั้นของผู้โดยสาร รถไฟก็ยังเปรียบเหมือนคนชั้นกลางที่น่าเบื่อ แม้จะไม่ถึงน่ารังเกียจ แต่ก็ไม่น่าไว้ใจ นี่อาจเป็นเพราะว่าผมเบื่อตัวเอง เบื่อสังคมของชนชั้นกลางเหมือนเบื่อรถไฟ ผมกำลังตกอยู่ในฐานะที่ทำอะไรไม่ถูก หลังจากฝากฝังพี่ชายของผมไว้ที่โรงพยาบาลโรคจิตเรียบร้อยแล้ว ผมได้พยายามลืมเรื่องนี้ แต่ภาพรถไฟที่แล่นไปบนรางยังติดอยู่ในความรู้สึกย้ำแบบคนเป็นโรคจิตเภท ผมเดินใจลอยข้ามถนนออกมาคอยรถประจำทางอยู่บนทางเท้า ซึ่งเป็นพื้นซีเมนต์และตรงนี้เองที่ผมเห็นแม่หนูน้อยของผมคนนั้นแล่นรถไฟอยู่บนพื้นซีเมนต์คนเดียว ผมเดินเข้าไปหา รถไฟก็แล่นเข้ามา...."

"เธอจะรีบไปไหน" หมอถาม

"ผมจะไปนิพพาน..." เขาตอบ

"หมอไปด้วยคน"

"หมอไปไม่ได้ ที่สุดแห่งทุกข์มิใช่มีใครด้วยการเดินทาง พระท่านว่าอย่างนี้"

"แต่เธอจะทิ้งหมอไป มิใช่หรือ"

"เปล่า ผมต้องการรู้เรื่องทุกข์เกี่ยวกับอัตภาพของผม ผมรู้วิธีทำทองคำจากก้อนเฆม โดยแยกอะตอมจากปรอทและทองเหลืองสำเร็จมาแล้ว ผมจึงรู้ทางไปนิพพาน"

"หมออยากไปกับเธอ..."

"หมอไปไม่ได้ นิพพานไปเป็นหมู่ไม่ได้ หมอรู้ไหม.....เอกายนมรรค..."

"ทำไมล่ะ"

"เอกายโนอยं ภิกฺขเว มคฺโค"

เมื่อรถไฟทับคนนั้น มักจะดูกันไม่ได้ เพราะไม่มีอะไรเหลือไว้ให้น่าดู เวลาคนเรารับเอาความสะดวกสบายเข้ามา เขาก็น่าจะระวังภัยของความสะดวกสบายนั้นด้วย แต่คนโดยมากคิดไม่ถึง ผมเองก็เป็นคนชั้นกลางประเภทหนึ่งเหมือนกัน ดูน่าเบื่อเมื่อถึงเวลานั่งหรือยืนอยู่บนรถไฟ และรถไฟขบวนนั้นเกิดแล่นไปทับคนเข้า แทนที่จะรู้สึกว่าผมเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำฆาตกรรมต่อชีวิตของคนๆหนึ่งที่อยู่ใต้ตีนของผม หรือนัยว่าอยู่ใต้ล้อเหล็กที่บดขยี้ไปอย่างอร่อยนั้น ผมกลับคิดได้แต่เพียงว่านายที่สำนักงานจะไม่พอใจผม เพราะผมมาทำงานสาย เนื่องจากเหตุผลง่ายๆที่ผมบอกแก่เขาว่ารถไฟที่ผมขึ้นมาบังเอิญไปทับคนๆหนึ่ง ทำให้เสียเวลามาทำงานไม่ทัน ผมไม่ได้แกล้ง ผมไม่มีเจตนาที่จะมาทำงานสาย แต่เขาไม่เข้าใจเพราะเขาเป็นคนชั้นกลางระดับหนึ่ง ส่วนผมเป็นคนชั้นกลางอีกระดับหนึ่ง ผมจึงพร้อมที่จะเป็นผู้ถูกรถไฟทับเองเสียบ้าง ความรู้สึกผิดต่างๆของยุคสมัยจะได้เบาบางลง

"หมอเคยคิดถึงความตายบ้างไหม..." มีคนไข้คนหนึ่งถามขึ้น

"เคยเหมือนกัน"

"งั้นบอกผมได้ไหมว่าความตายเป็นอย่างไร ผมอยากรู้"

"เธออย่าแกล้งอมยาไว้ใต้ลิ้นเดี๋ยว"..."

แดดส่องลอดกันสาดลงมากระทบใบหน้าขณะที่คนทั้งสองเดินไปตามระเบียงตึก

"ความตายเป็นเรื่องง่ายๆ..."

หมอเรียกผมเข้าไปหาและถามว่าพี่ชายของผมมาที่นี่เป็นหนที่สามแล้วใช่ไหม เขาบอกว่าโรงพยาบาลไม่มีนโยบายรับคนไข้เรื้อรังไว้หลายครั้ง ควรไปที่ศรีธัญญาดูบ้าง ผู้ป่วยจะต้องหาทางกลับไปหาความสัมพันธ์กับทางบ้านเอาเอง และทางบ้านจะต้องเอาใจคนไข้มากกว่าโรงพยาบาล ผมจึงบอกเขาว่า พี่ผมหนีออกจากบ้านมีอาการหวาดระแวงและไม่ไว้ใจใคร เขาคิดจะฆ่าตัวตายโดยกระโดดลงจากรถไฟขณะที่กำลังแล่นเร็วมาก แต่บังเอิญไม่ตาย "ผมไม่มีที่ไป คุณหมอกรุณารับไว้อีกสักครั้ง" ผมกล่าว หมอวัยราว 40 ดูท่าทางเหนื่อยหน่ายเป็นกำลัง หันไปมองพี่ชายของผม พี่นซึ่งกำลังวางแขนให้นางพยาบาลเจาะเลือด แขนขาเขาถลอกปอก

เปิกมีผ้าพันแผลพันบางแห่ง นัยน์ตาดุกร้าว ท่าทางยังไม่ไว้ใจใคร ในที่สุดหมอหันกลับมาที่ผมและพูดว่า "ไม่มีเตียงพอ ต้องนอนรวมกันไปก่อน จะอยู่ไหม" ผมรับคำ รู้สึกมีความสุขขึ้นมาทันที เสียงแม่บ้านพยาบาลดุคนไข้ที่แอบหลบไปนอน ดังมาพร้อมกับเสียงไล่โหวกเหวกให้ลงไปเล่นสนุกกับเพื่อนๆกลางสนาม

"เธอปิดตาก่อน ฉันจะให้เธอทาย อะไรเอ่ย...." ผู้หญิงคนหนึ่งกล่าวกับเพื่อนของเธอ เพื่อนของเธอหลับตา ขณะที่เธอก้มลงถอนหญ้าขึ้นมากำมือหนึ่ง
"เอาละ อะไรอยู่ในมือฉัน" เธอกล่าว เพื่อนของเธอลืมตาพร้อมกับยิ้ม
"ลูกไก่"
"ไม่ใช่"
"เวียดกง"
"ไม่ใช่...อีกครั้งหนึ่ง"
"รถไฟ"
"เอ ทำไมเธอรู้ละ เมื่อกี้เธอแอบดูใช่ไหม" เธอเอียงคอพร้อมกับแบมือปล่อยให้เศษหญ้าปลิวหล่นหายไปที่อื่น

ผมจำไม่ได้จริงๆ ว่าผมถูกรถไฟทับตายไปแล้วเมื่อไร ความคิดเรื่องรถไฟเข้ามาอยู่ในสมองผมได้อย่างไร ผมก็ไม่รู้ ผมรู้แต่เพียงเด็กหญิงเล็กๆคนนั้นร้องเตือนให้ผมระวัง เด็กน้อยไร้เดียงสา รถไฟเด็กเล่นของเธอ เธอเป็นเจ้าของรถไฟขบวนนี้ บอกฉันทีเถิดว่าเกมนี้เป็นเกมของใคร เกมของเธอหรือเกมของฉัน ฉันกำลังตายจริงๆหรือเล่นๆ ฉันเสียใจที่ทำให้รถไฟของเธอตกราง ผู้คนของเธอคงจะกล่าวหาว่าฉันทำให้เขาไปทำงานสาย พวกเขาเสียเวลาเพราะฉันเป็นต้นเหตุ

ผมจำไม่ได้จริงๆว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นได้อย่างไรจำได้แต่ว่า หลังจากที่ผมบอกแม่ว่าผมส่งพี่ชายเข้าโรงพยาบาลโรคจิตเรียบร้อยแล้ว ผมรู้สึกมีความสุขขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก และในทันทีผมก็นึกขึ้นมาได้ว่าผมได้ตายไปแล้ว.. ตายไปเพราะรถไฟ เด็กเล่นเท่านั้น

ก่อนที่พ่อจะรับลุงเซ่ามารักษา พ่อบอกว่าแกกำลังจะตายในไม่ช้า ลุงเซ่าแก่มากแล้ว ครั้งนี้เป็นครั้งที่สามที่พ่อพามารักษา แกเคยเช่านาเขาทำตั้งแต่ก่อนที่ครอบครัวของเราย้ายมาอยู่ที่นี่ พ่อบอกว่าที่นี่เหมาะจะตั้งรกราก เราถูกทางกองทัพอากาศไล่ที่มาพร้อมกับครอบครัวอีกหลายครอบครัว กองทัพจะใช้ที่ดินบริเวณนั้นสร้างท่าอากาศยานและขยายลานบินให้กว้างขึ้น บ้านของเราย้ายมาปลูกตรงริมฝั่งคลองอีกฟากหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ของทรัพย์สิน แต่ตามแนวคลองเป็นเขตของกรมชล ฯ พ่อปลูกบ้านแบบเก่า ยกพื้นใต้ถุนสูง ใช้เป็นที่นั่งเล่น และกั้นฝาแบ่งเป็นห้องสำหรับคนไข้ที่มารักษา คนไข้ละแวกนั้นมักลงเรือมาให้พ่อรักษาเวลางานเลิกแล้วก็กลับไป ไม่มีใครมานอนรักษาประจำที่บ้านของเราบ่อยนัก ห้องข้างล่างจึงมักว่างอยู่เสมอ มองจากห้องนี้ออกไปทางหลังบ้านมีแต่ทุ่งนา แลเห็นละเมาะไม้ขึ้นแซมเป็นหย่อม เวลาลมแรง ก่อไผ่ข้าง ๆจะเอนลู่และเสียดสีลำสั่นเป็นจังหวะฟังดูวังเวง มองจากกลางนาเข้ามา บ้านของเราแลดูโดดเดี่ยว ทางฝั่งคลองนาน ๆ จะมีเรือพายไปมา แม่ค้าจากเมืองปทุมฯ เอาส้มสูกลูกไม้ใส่เรือมาร้องขายเป็นประจำ เวลาไปทำงานตอนเช้าพ่อจะนั่งเรือพายไปขึ้นยังอีกฟากหนึ่ง แล้วเดินไปขึ้นรถบริการของกองทัพหรือไม่ก็จะขี่จักรยานไป เมื่อลุงเซ่าถูกเจ้าของนาให้เลิกเช่านา แกขายควายที่มีอยู่เพียงตัวเดียวในชีวิตให้กับเพื่อนบ้านและเลิกทำนา ลุงเซ่ากลายเป็นที่รู้จักของผมและคนในหมู่บ้านเราอีกครั้งหนึ่ง เมื่อแกหันมารับรับจ้างพายเรือส่งคนที่ต้องการข้ามฟากและคอยรับกลับ ทุกคนคุ้นเคยกับท่าทางและอัธยาศัยใจคอของแกเป็นอย่างดี แกเป็นที่ต้องการของเราเสมอ และกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตที่ปฏิเสธไม่ได้ ชีวิตส่วนนี้คือชีวิตที่ลุงเซ่าไม่ได้เอ่ยปากบอกใคร แต่เราก็คิดว่าแกมีความสุข....

ลุงเซ่ารับส่งผมกับพ่อข้ามฟากเป็นประจำ แต่ก่อนเราเคยพายเรือข้ามกันเอง เมื่อลุงเซ่ารับหน้าที่แทน แกจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในหมู่บ้านที่ต้องเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างสองฟากคลอง ค่าข้ามเรือครั้งละ ๑๐ สตางค์ทำให้

แกสามารถเก็บหอมรอมริบไว้จนพอปลูกกระต๊อบหลังคาจากหลังเล็ก ๆ ได้หลังหนึ่ง แกใช้ที่ดินริมฟากคลองฝั่งเดียวกับที่พอปลูกบ้าน อาศัยทางเดินริมฝั่งบ้านของแกอยู่ไม่ห่างจากบ้านเรามากนัก และที่ตรงนั้นอาจถือเป็นศูนย์กลางที่คนจากหมู่บ้านเหนือและใต้ซึ่งอยู่ลึกเข้าไป จะเดินมาตามฝั่งคลอง เพื่อขึ้นเรือของแกเวลาข้ามฟากไปทำธุระอีกฟากหนึ่ง เด็ก ๆ ในหมู่บ้านก็ข้ามเรือของแก เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ทางฝั่งตรงข้าม

เมื่อข้ามเรือไปโรงเรียนครั้งหนึ่ง ผมถามแกว่า

"ลุงมาจากไหน"

"ทาเรือ เขตติดกับทางสระบุรีโน่นแน่ะ"

"ทำไมลุงถึงย้ายมาอยู่ถึงนี่ละ..."

"เจ้าของนาเขาเอาที่คืน แต่นาตรงนั้นเวลาน้ำมามันก็ล่มแทบทุกปี ข้าเลยลองมาหานาแถวนี้"

"ที่นั่นเป็นบ้านเกิดของลุงหรือ" ผมถาม

"ใช่ ข้าเกิดที่นั่น"

"ทำไมลุงไม่เอาเมียมาด้วยล่ะ" ผมถามอีก แกมองเหม่อไปไกล คล้ายคิดถึงความหลังอยู่ครู่หนึ่ง จึงตอบว่า

"เมียข้าตายตั้งแต่ซื้อควายตัวที่สอง–นานมาแล้ว"

ลุงเขาอยู่คนเดียวก่อนเราย้ายบ้านมาอยู่ฝั่งเดียวกัน แกหุงอาหารกินเอง อาศัยผักบุ้งและยอดตำลึง ตลอดจนกระถินที่ปลูกไว้ข้างกระต๊อบ ก็พอเป็นมื้อทำอาหารกันได้ทั้งวัน ตอนเย็น ๆ แม่มักให้ผมเอาแกงใส่ปิ่นโตมาให้แกเสมอ แกก็มักเก็บกระถินและยอดตำลึง เลือกเอาที่งาม ๆ ฝากตอบแทนมาให้ทุกครั้ง ชีวิตบั้นปลายของแกมีความสุขอยู่ที่ทุกคนในหมู่บ้านรู้จักแก ทักทายแก หรือไม่ก็ตะโกนเรียกแกเวลาต้องการข้ามฟาก ลุงเขามีแมวอยู่ตัวหนึ่ง แกรักมาก เวลาข้ามฟาก แกมักเอามันนั่งข้ามไปด้วย เวลาคอยคนข้ามอยู่ริมท่า แกจะตบหัว

ลูบหลังเล่นกับมัน หรือไม่ก็ปล่อยให้มันเดินไปเดินมา
"แมวมันดีกว่าคน ไม่ว่าเราจะอยู่ที่ไหน มันก็เอาตัวรอดได้—" แกมักจะพูด
กับทุกคนเช่นนี้เสมอ

เมื่อพ่อพาลุงเข่ามาอยู่ห้องข้างล่างครั้งแรก อาการป่วยของแกไม่หนักหนา
อะไรมากนัก แกป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่ซึ่งพ่อบอกว่าอาจเกิดขึ้นกับใครก็ได้เพราะ
กรดในกระเพาะอาหาร เนื่องจากกินอาหารไม่เป็นเวลาและไม่มีคนดูแล ถ้า
หากเชื้อไข้หวัดใหญ่ระงับไม่ทัน โดยไข้ไม่ขึ้นสูงมากก็ว่าร้อยสี่องศา พ่อบอก
ว่าอาการของแกก็ไม่น่าเป็นห่วง พาแกมารักษาอยู่ที่ห้องข้างล่าง จัดการดูแล
ให้แกอบอุ่นและให้พักผ่อนอย่างเพียงพอ คอยระวังไม่ให้กลายเป็นนิวโมเนีย
เชื้อไข้หวัดใหญ่ก็จะกลายเป็นหวัดธรรมดา และจะหายไปในไม่ช้า หลังจาก
การป่วยครั้งแรก ลุงเข่าแข็งแรงเป็นปกติและกลับไปทำหน้าที่รับส่งคนในหมู่
บ้านข้ามฟากอีกครั้งหนึ่ง

หมู่บ้านของเราเริ่มมีคนอพยพจากฝากตรงข้ามมาอยู่มากขึ้น ตามริมฝั่งคลอง
ค่อย ๆ มีบ้านใหญ่น้อยปลูกเรียงรายอยู่เต็ม ขี้เหล็กและสะแกที่ขึ้นอยู่สองข้าง
ทางริมฝั่งถูกโค่นลงไม่น้อยเพื่อให้มีเนื้อที่ว่างสำหรับคนที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่
ที่นาบางแห่งเริ่มปล่อยให้เป็นที่ว่างมีหญ้าขึ้นรกอยู่แทน เพราะเจ้าของนา
เรียกที่คืน เตรียมทำเป็นตลาดและที่ดินจัดสรรต้อนรับคนอพยพที่เข้ามาอยู่ใน
หมู่บ้าน ขอบฟ้าด้านทิศตะวันตกที่เคยเห็นหมู่ไม้เขียวขจีมีสูงเป็นทุ่งไปจรด
เมืองปทุม เริ่มมีร้วก้นบอกกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของที่ดิน ที่บางแห่งถูกยก
คันดูขึ้นจนสูง เพื่อใช้ดินเอามาถมทำเป็นพื้นเวลาสร้างบ้าน ท่ออากาศยาน
ทางฝั่งตรงข้ามผู้คนคึกคักมากขึ้น ไฟนีออนเปิดสว่างจ้าตลอดคืน หลังจาก
โรงเรียนเลิกตอนใกล้ค่ำ ผมกับเด็กข้างบ้านรุ่นราวคราวเดียวกันมักชอบโถล
ไปจับแมงดาที่ขึ้นมาแล่นไฟตามถนน เราสนุกสนานกันมาก ฝรั่งที่ลงมาจาก
เครื่องบินลำโตกลายเป็นที่สนุกสนานในการมองดูของเราด้วย เมื่อทีกของ

สายการบินพาณิชย์หลายแห่งสร้างเสร็จ หมู่บ้านริมฝั่งคลองด้านเหนือสนามบิน ก็มีโรงโสเภณีเปิดบริการขึ้นเป็นครั้งแรก พลบค่ำทุกวัน เราจะเห็นหญิงสาวเชียนคิ้วทาปากหน้าตาสะสวย ข้ามฟากมาพร้อมกับเราและกับแปลกหน้าอีกหลายคนที่เราไม่เคยรู้จักมาก่อน ริมทางรถไฟซึ่งอยู่ไม่ไกลจากทางเข้าออกท่าอากาศยานมากนัก มีกะเทย 2-3 คน เดินเตร่ไปเตร่มาตามเงามืด ครั้งแรก ๆ เรามองเห็นภาพที่ปรากฏด้วยความตื่นเต้น แต่ในไม่ช้าภาพเหล่านั้นก็กลายเป็นความจำเจซ้ำซากและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหมือนอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่จะเกิดขึ้นต่อมา

"รู้ไหม "เขาว่ามีหนังจอเล็กมาตั้งที่กรมทหาร " ผมบอกลุงเขาครั้งหนึ่งขณะนั่งเรือแกกลับบ้าน "–ไอ้เล็กลูกตาแจ๋งมันเคยเข้าไปดู เห็นมันมาคุยว่า มีหนังเขาขอยมาฉายทุกวัน–"

"ไม่รู้สิ ข้าไม่เคยดู บุคพระศรีอาริย์กำลังใกล้เข้ามากระมัง" แกตอบสองมือกำพายแน่น คอยตัดทายหลบคลื่นจากเรือหางยาวซึ่งแล่นมาวิ่งในคลองที่เคยสงบมาช้านาน

"เห็นพ่อบอกว่าเขาเรียกว่า โทรทัศน์ " ผมกล่าว "ลุงไม่อยากเข้าไปดูบ้างหรือ"

"ไม่ละ เดี๋ยวไม่มีคนข้ามฟาก เดี๋ยวนี้คนมักมากขึ้นเสียดายสี คนแปลก ๆ ทั้งนั้น"

"ลุงแก่แล้ว ทำไมไม่หาใครมาช่วยบ้าง"

"ไม่ละ ข้าพอทำเองได้ ชี้เกียจก็ตอนที่ไอ้หนุ่มฟากชะโนนมันข้ามมาเที่ยวอีปี๊ดแต่ถึงอย่างไรพวกมันก็ยังต้องการข้า... เอ็งละก็เดี๋ยวนี้ไม่มาฟังนิทานเลย..."

ประโยคสุดท้ายของแกดูเหมือนจะรำพึงกับตัวเองมากกว่าพูดกับผม

เมื่อพ่อพาลุงเขามารักษาครั้งที่สอง มีคนในหมู่บ้านเริ่มพูดถึงสะพานที่ทางอำเภอตกลงจะสร้างขึ้นไม่ห่างจากกระต๊อบที่แกอาศัยอยู่มานัก การสร้างสะพานครั้งนี้ดูเหมือนทางกองทัพเห็นชอบด้วย เพราะมีโครงการที่จะย้ายกองบัญชาการทหารสูงสุดและหน่วยช่างทหารบกมาอยู่นอกเมือง ไม่ห่างจากคลองประปาและคลองเปรม

จะบอกเขาว่า ฉันพบศพซ่อนอยู่ในลิ้นชัก ศพจริง ๆ เขาคงหาว่าฉันบ้า หรือไม่ก็คงตาฝาด บางทีอาจจริงของเขาก็ได้ ฉันอาจจะบ้าจริงหรือไม่ก็ฝันร้าย แต่ฉันก็ยังมีความรู้สึกเหมือนคนทุกคนที่อยู่รอบตัวนี่นา ลมพัดถูกตัวฉัน ฉันเย็น ให้ฉันไปนอนกับหญิงผู้หญิงคนไหน ฉันก็ยังมีความรู้สึกเหมือนเดิม ปัญหามีอยู่ว่า ขณะนี้ฉันอาจจะมีอะไรสักอย่างผิดปกติหรือชำรุดไป ถ้าเป็นเครื่องจักร กลไก สักชิ้นอาจหลุดหายไปโดยไม่มีใครล่วงรู้ คนควบคุมไม่มีทางรู้ได้ เพราะเขา ยังเห็นเครื่องจักรทำงานอยู่ตามเดิม เขาไม่มีทางรู้ด้วยซ้ำว่า สักวันหนึ่ง เครื่องจักรจะต้องพินาศ และตัวเขาจะมีชีวิตอยู่ต่อไปไม่ได้

เมื่อหวนกลับมาเปิดลิ้นชัก ฉันพบศพสงบนิ่งอยู่ที่เดิม ไข่จิ้งจกสองสามใบกลิ้งไปมาเวลาเปิดลิ้นชัก ใบมะม่วงแห้งถูกลมพัดหลุดจากขั้ว ปลิวไปตกคูน้ำข้างถนน ฉันมองนิ่งอยู่ที่ศพเป็นนาน ไม่มีความรู้สึกกลัว เพราะรู้ว่าสิ่งนี้ตายแล้ว แต่เกิดความรู้สึกอยากที่จะซ่อนไว้ในที่มิดชิดมากกว่าเดิม ให้พ้นหูพ้นตาไป น่าสงสัย มันมาจากไหนหนอ จากแสงอาทิตย์ยามเช้า จากห้องทะเลหรือ สายลมจากภาพฝันที่ติดค้างในห้วงสำนึก จากหนังสงครามในเมืองหลวง จากภาพคนตายเกลื่อนกลาดที่ตกเป็นเหยื่อสงครามเวียดนาม มาจากไหน ไม่มีใครรู้ คงมีใครฆ่ากันตายไม่ไกลจากบ้านของฉัน ยุคของฉันเป็นยุคแห่งการฆ่าที่ยิ่งใหญ่ ศพเคราะห์ร้ายนี้คงถูกมีดหรือไม่ก็ถูกปืน คนฆ่าคงถือโอกาสตอนที่ฉันเข้ามาทำงานในเมืองแอบเอาศพเข้ามาซ่อนไว้ในลิ้นชัก ฉันจำไม่ได้ว่าล็อกกุญแจลิ้นชักไว้หรือเปล่า ความเคยชินที่ต้องอยู่คนเดียวอาจทำให้เกิดภาพหลอน ฉันไม่เคยเป็นอย่างนี้มาก่อน ไม่เคย ธรรมดาถ้าฉันฆ่าใครตาย ฉันจะเอามาซ่อนไว้ในลิ้นชักหรือ อาจเป็นได้ ลิ้นชักโต๊ะในบ้านทุกบ้าน มักมีของที่ตายแล้ว เกะกะไม่เป็นระเบียบ เป็นที่เก็บความทรงจำที่ต้องการลืม นานมาจากอดีต ขากยุคสมัยที่ผ่านพ้น กำไลเงิน ตุ๊กตาไขลาน หหารถือปืน ขาของหมี่น้อยฉีกหายไปข้างหนึ่ง รูปของเธอที่ฉันบอกว่าสวยถูกแมลงสาบแทะกินดวงตาเสียแล้ว มีประโยชน์อย่างไรก็บความสวยที่ผ่านพ้น เวลาแทะกิน

ทุกสิ่งทุกอย่าง.....

ฉันเอาศพออกมาจากลิ้นชักค่อย ๆ ใส่ลงในถุงกระดาษสีน้ำตาล ด้านหนึ่งเป็นรูปนางงามจักรวาล อีกด้านหนึ่งเป็นรูปผู้หญิงเปลือย ในความเงียบคนเดียว ใครจะเห็นฉันทำบาป มีสิ ก็ฉันนั่นแหละที่เห็น ฉันเอง ฉันเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง ดูเหมือนถุงกระดาษจะหนักมากขึ้นเล็กน้อย เมื่อใส่ศพลงไป นักการเมืองคนใดในประเทศไหน จะฝากศพใส่ถุงกระดาษสีน้ำตาลของฉันไปทิ้งพร้อมกันบ้าง ฉันจะหาที่ทิ้งให้

ฉันถือถุงกระดาษสีน้ำตาลเดินตัดทุ่งมาถึงถนนใหญ่ที่โรยลูกรังเป็นทางยาว ลมปะทะยอดไผ่เสียงดังซู่ซ่าวังเวง ดวงอาทิตย์ลอยต่ำอยู่เหนือหัวไม้ ทำให้รู้สึกอยากจะมองชีวิตในแง่ดีมากขึ้น ฉันเคยพูดกับเธอ จำได้ไหม เตือนเราเอาชนะดวงอาทิตย์ไม่ได้ เรายอมรับหน้าที่ของมันทุกวัน ด้วยความจำเจซ้ำซาก เบื่อหน่ายและอ่อนเพลีย เราอยากจะฆ่ามัน...แต่มันฆ่าเรา เธอจำชีวิตของเธอได้ไหมสิ่งที่มีอยู่สำหรับเธอมองดูไร้ความหมาย และกลายเป็นสิ่งที่ตายไปนานแล้ว เธอไม่เข้าใจ ชีวิตประจำวันกับดวงอาทิตย์อันร้อนระอุที่สัมผัสผิวกาย และแรงปรารถนาภายในของเธออยู่ทุกวัน นั่นอย่างไรความร้อน เธอเข้าใจไหม ความระอุที่เผาไหม้เนื้อกายของเธอเมื่อเวลาเที่ยงวัน หยดเหงื่อที่สัมผัสร่างเปลือยเปล่าและความรุนแรงใช่ ดวงอาทิตย์ดวงนี้ร้อนเหลือเกิน ร้อนจนเราทนไม่ไหว

จำที่เราพบกันครั้งแรกได้ไหม เรื่องมันผ่านมานานแล้ว แต่ฉันยังจำได้ จำได้แม้แต่เสื้อที่เธอใส่ เธอสวมกำไลเงินมาด้วยคืนนั้น ฉันต้องการลืม แต่ลืมไม่ได้ คืนแรกที่ผู้ชายเสียความบริสุทธิ์ เราจะจำทุกบททุกตอนได้ดี อากาศคืนนั้นร้อน แต่มีฝนตกตอนเช้า เธอถอดกำไลออกก่อน มันเจ็บเวลาเรานอนหลับ เธอเอากำไลมาทุกครั้ง จนลืมมันทิ้งไว้ในลิ้นชัก และฉันก็เบื่อเกินกว่าที่จะสังเกตว่า มีอะไรเกิดขึ้นในโลกนี้บ้าง จริง ความทรงจำเป็นสิ่งที่ไม่ดี ฉันชอบเดี๋ยวนี้มากกว่า เดี๋ยวนี้ทำให้ฉันตื่นเต้น ฉันชอบเสียงเพลง เสียง

ล่องลอยที่ผ่านเส้นลวดออกมาเหมือนเดิมทุกครั้งทำให้ความรู้สึกคงที่ สิ่งต่าง ๆที่เราเห็น ถ้าไม่เดี๋ยวนี้ อยู่ในเวลานี้ ก็ล้วนตายไปแล้วทั้งนั้น ดอกไม้ดอกนั้นะหรือ ใช่ มันแห้งเฉาและตายไปนานแล้วเหมือนกัน ความรักของเรานะหรือแน่นอน ความรักอาจจะทำให้มีชีวิตขึ้นมาได้ ถ้าเธอต้องการ เธอและฉันยังมีชีวิตอยู่เดี๋ยวนี้ ถ้าไม่มีเดี๋ยวนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างจะตาย มันจะเป็นศพไปพร้อมกับความจำ ฉันเอง สิ่งสำคัญที่ยังเหลืออยู่ คือการทำความเข้าใจต่อสิ่งที่กำลังเป็นไป โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่ฉันรู้และเคยเห็นมาก่อนเข้าด้วยกัน แต่เธอก็ถูก ฉันไม่เหมาะที่จะคิด เดี๋ยวนี้ทำให้ฉันไม่มีเวลาสำหรับคิด ฉันไม่เข้าใจเดี๋ยวนี้หรอก เดี๋ยวนี้อยู่เหนือตัวฉัน เดี๋ยวนี้มองฉันเหมือนสายตาของนกที่บินอยู่บนท้องฟ้ามองภูมิประเทศเบื้องล่าง แต่ที่ฉันชอบเดี๋ยวนี้เพราะเดี๋ยวนี้ไดหนีไปจากฉัน และฉันควบคุมมันไม่ได้ จะเป็นอะไรก็ช่างเถิด ฉันชอบเพราะฉันควบคุมมันไม่ได้ เท่านั้นก็พอแล้ว แต่ฉันควบคุมไม่ได้แน่หรือ นั่นสิ เราทุกคนต่างก็คิดว่าตัวเองเข้าใจกันทั้งนั้น แต่ที่จริงแล้ว หลอกลวงทั้งเพ พวกเราล้วนแต่เดินทางมาโกหก หน้าไหว้หลังหลอก แล้วก็วิ่งหนีตัวเองอยู่เรื่อยไป

ฉันเดินออกมาไกลโข ถุงกระดาษสีน้ำตาลที่ถือในมือซ้ายรู้สึกจะหนักมากขึ้นเรื่อยๆ ความรู้สึกที่บอกตัวเองตั้งแต่ออกจากบ้านก็คือ ฉันรู้สึกว่าศพที่อยู่ในถุงนั้นจะขยายตัวโตขึ้นเรื่อย ๆ บางครั้งฉันรู้สึกว่ามันกระดุกกระดิกได้ อาจเป็นไปได้ว่า สิ่งที่อยู่ภายในถุงคงจะฟื้นชีวิตขึ้นมาอีก มองดูท้องฟ้า อากาศเย็นลงมากแล้ว ความร้อนเมื่อตอนบ่ายหลบตัวลงบังเมฆทางทิศตะวันตกที่ทอแสงสีแดงปนเหลืองออกมาสะท้อนเงากับบ้านหลังคาสังกะสี ที่ปลูกกระจัดกระจายอยู่ตามชายทุ่ง ฉันพยายามทำตัวให้มีเหตุผลมากขึ้น บังคับตนเองให้มองท้องฟ้าสีน้ำเงิน แต่ก็ยังอดรู้สึกไม่ได้ว่าศพที่อยู่ในถุงกระดาษสีน้ำตาลนั้น มันพองตัวใหญ่มากขึ้นเรื่อยๆ ลมเดือนกุมภาพันธ์พัดแรงจัดเฉพาะในตอนเย็น เด็ก ๆ หลายคนโฉบวาวเล่นตามคันนาเป็นที่สนุกสนาน บางคนเล่นลูกหินตามถนนลูกรังสายเดียว ที่ตัดจากตลาดไปสิ้นสุดกลางนาข้าว กรรมกรที่เข้าไปทำงานในสนามบินกำลังทะยอยกลับ

บ้าน พวกนี้เหงื่อไม่เคยแห้ง วันอาทิตย์ไม่มีความหมาย แต่ถึงพวกเขาจะเดินไม่พูดไม่จา หน้าดำคล้ำเกรียม เพราะถูกแดดเผามาตลอดวัน พวกเขาก็ยังมีแววร่าเริง เห็นชีวิตเป็นของเล่น ๆ จะเตะทิ้งหรือประคับประคองเอาไว้เมื่อไรก็ได้ ตอนนี้เวลาราวห้าโมงเย็น แสงแดดโพล้เพล้สาดต้องใบมะขามสีแดงจัด ริ้นตอมควายบินว่อนเป็นกลุ่ม ถ้าไม่เกาะที่หน้าหรือลำคอให้รำคาญก็จะแน่นิ่งเหมือนลอยอยู่กลางอากาศ พร้อมกับส่งเสียงแหลมฟังดูเศร้า พ่อแม่ที่อุ้มเด็กไปเดินเที่ยวกำลังกลับ บ้านบางแห่งจุดตะเกียงน้ำมัน บางบ้านใช้ไฟฟ้า อากาศทั่วไปเริ่มชุ่มชื้น กลิ่นอาหารเย็นโชยมาตามลม เด็ก ๆ บางคนที่ยังไม่ยอมเลิกเล่นถูกพ่อแม่เอาไม้หวดร้องไห้จ้า หรือไม่ก็ถูกลากเข้ามาชิ้นบ้าน กลิ่นเนื้อปลาทอดในกระทะน้ำมันเดือดพล่าน ทำให้นึกถึงอาหารเย็นหลังจากที่ทำงานเหนื่อยอ่อนมาตลอดทั้งวัน ถนนหนทางเริ่มมีชีวิตชีวา เมื่อความเงียบเริ่มครอบงำ ดวงอาทิตย์ลับหายไปกับทิวไม้ที่อยู่ไกลลิบเบื้องหน้า ผู้คนแอบโผล่หน้ามาทางหน้าต่าง ดูท่าทางฝัน ๆ เคร่งขรึม บางคนหัวเราะออกมาเบาๆ

เมื่อนั่งอยู่คนเดียวกลางทุ่ง ฉันอยากเป็นบ้า เสียงเด็กร้องไห้แว่วมากับความเงียบทำให้เกิดความรู้สึกอยากแก่แดด เมื่อดวงอาทิตย์ลับหาย เขาจะรู้สึกสะท้านไหวต่อความมืด ที่คอย ๆ ครอบงำทุกหนทุกแห่งที่เรามักคุ้นอย่างไม่รู้ตัว ฉันเหลือบมองแนวกันนา รู้สึกแปลกหน้าต่อสรรพสิ่งที่คุ้นเคยและอยากเตลิดออกไปให้ไกล หนทางห่างไกล ไม่มีที่สิ้นสุด สิ่งที่มีอยู่ตายเสียแล้วหรือ ฉันจะอยู่อย่างไรต่อไป มีประโยชน์อะไรสำหรับสิ่งที่ตายแล้ว ฉันไม่อยากคิดมาก ความตายมีประโยชน์อย่างไร ความตายของใครก็ของมัน บางทีการเป็นบ้าอาจหมายถึงอิสระ ก็เท่านั้น ช่วยบอกฉันที ฉันจะมีชีวิตอยู่อย่างไร แต่ก็เท่านั้น หลังจากการค้นหาคือความเบื่อหน่าย ฉันจะมองความมืดเห็นได้อย่างไร มาจากไหน ไม่มีใครรู้ จะไปไหน ก็ไม่มีใครรู้อีก แต่ก่อนอื่นฉันต้องไปจากที่นี่...

ฉันข้ามสะพานไม้ไผ่ลำเดียวที่ทอดข้ามลำประโดงเล็ก ๆ เดินขึ้นบนถนนลูกรัง

ที่ตรงไปยังตลาดประจำหมู่บ้าน มือขวาถือถุงกระดาษสีน้ำตาล รู้สึกถุงจะหนักมากขึ้นกว่าเดิม ฉันเมื่อย ฉันมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว เมื่อตอบตัวเองไม่ได้ ฉันจะทำอย่างไรกับสิ่งที่อยู่ในถุงนี้ดี มีคนเดินผ่านมา ฉันไม่รู้จักเขา จะฝากเขาไปดีไหม เรื่องอะไรเขาจะต้องรับผิดชอบแทนฉัน ฉันถือของฉันเองได้ แต่จะถือต่อไปทำไม อากาศเย็นลงมากแล้ว เมื่อความมืดเป็นแขกมาเยือน ดวงอาทิตย์จะไม่มีความหมายอีกต่อไป ฉันฆ่ามันได้แล้วฉันรู้ ใคร ๆ ก็รู้ แต่พอแสงสว่างส่องมาถึง สรรพสิ่งจะเปลี่ยนสีสรรเป็นตรงข้าม และดวงอาทิตย์จะมีชีวิตขึ้นมาใหม่

เมื่อผ่านละแวกที่พวกกรรมกรพักอาศัย ฉันเดินเลี้ยวมาทางห้องแถวที่ปลูกเรียงรายให้พวกครอบครัวทหารเช่า ผ่านมาทางร้านกาแฟเล็กๆ ขายของจิปาถะ หญิงวัยกลางคนเปิดนมให้ลูกดูดอยู่หน้าร้านอย่างไม่อาย ขณะที่ชี้เมาสองคนโซซัดโซเซผ่านไป ห้องแถวบางห้องปิดประตูแต่ยังได้ยินเสียงโทรทัศน์ดังลอดออกมาข้างนอก ร้านตัดผมมีคนยืนออเต็มทางเข้า พวกกรรมกรและชาวบ้านมักชอบมาพนันมวยจากรายการโทรทัศน์ทุกเย็นวันอาทิตย์ ก่อนข้ามสะพานไม้เข้าตลาดมีป้ายโฆษณาวิทยุและผงซักฟอกของบริษัทญี่ปุ่น ใช้ถ้อยคำโฆษณาบัดซบ ไร้สาระและไม่มีความจำเป็นอย่างใดในชีวิต แต่ฉันก็จำข้อความโฆษณานั้นได้ตลอด เพราะต้องเดินผ่านอยู่ทุกวัน สิ่งตายด้านเหล่านี้ซึมซาบเข้ามาในใจของฉันโดยไม่รู้ตัว "กูไม่ต้องการมึง" แต่มันก็อยู่นั่น ฉันจำได้ จำได้ดีกว่าตัวเองเสียอีก ฉันรู้ว่าสิ่งตายด้านเหล่านี้ขึ้นต้นอย่างไร และลงท้ายอย่างไรไม่มีทางเลี่ยง วันแล้ววันเล่า ฉันต้องข้ามสะพาน.....

4

เมื่อยืนอยู่บนสะพานข้ามคลอง ฉันรู้สึกผิดไปจากเดิม มองสายน้ำไหลเอื่อยเบื้องล่าง นึกถึงเวลาที่ผ่านไป เหมือนสายหมอกยามเช้า ถุงกระดาษสีน้ำตาลยังอยู่ในมือ ถ้าฉันกระโดดลงไป สายน้ำก็คงโอบอุ้มไว้ด้วยความปรานี และจะไหลผ่านไปเหมือนความทรงจำ

ความฝันคืนหนึ่ง ฉันเห็นตัวเองลอยเคว้งคว้าง ไม่มีน้ำหนัก ไร้แรงปะทะหรือแรงต้านทาน เหมือนว่าวที่ขาดลอย ฉันคือใคร มาจากไหน มาที่นี่ทำไม ฉันมาถึงห้องลึกลับห้องหนึ่ง ฉันมองไม่เห็นอะไร นอกจากสิ่งที่ฉีกขาดบิดเบี้ยว มองเห็นหูมาวางบนริมฝีปาก มองเห็นริมฝีปากเลื่อนต่ำลงมาติดหน้าท้อง ความเงียบบางคนจะเริ่มสำเร็จความใคร่ หรือแสดงบทรัก บางคนจะเริ่มมีความรักเกิดขึ้นตามประสา บางคนจะพบกับความตาย แต่เมื่อตื่น ฉันมองดูสิ่งรอบตัวเหล่านี้อีกครั้งด้วยความประหลาดใจ สิ่งที่มีอยู่สำหรับฉันยังเป็นปกติ ไม่มีอะไรเปลี่ยน ลมยังคงตีบานหน้าต่างเป็นจังหวะ ใบมะยมยังคงพริ้วเป็นคลื่นยามเช้า นกร้องเพลงให้ฟังเหมือนเคย อีกไม่ช้าดวงอาทิตย์จะร้อนมากขึ้น และฉันจะมีชีวิตต่อไป....

5

ฉันเท่านั้นที่ยังมีชีวิตอยู่

6

ถ้าต้องการมีชีวิตอยู่เท่าที่จำเป็น ขึ้นมายืนบนสะพานด้วยกันสิ ฉันต้องการอากาศหายใจ เธอก็เหมือนกัน ขึ้นมาบนนี้สิ มองไปข้างล่าง เธอจะเห็นสายน้ำไหลเอื่อย มีสวะลอยมาเป็นระยะ น้ำในคลองนี้ไหลมาตั้งแต่พ่อฉันยังไม่ตาย ตุ่กตาไขลานที่แม่ซื้อให้ขาหักเดินไม่ได้ รูปปู่ที่ถ่ายไว้สมัยใส่เสื้อราชประแตนนุ่งผ้าม่วงก็ดูไม่ได้ แมลงสาบแทะจนมองเกือบไม่เห็น ฉันจำได้ว่าเชือกสีเหลืองเส้นนี้พ่อเคยใช้รัดกล้ามเนื้อที่แขนคนไข้เวลาฉีดยาเข้าเส้น มีดผ่าตัดเล่มนั้นสนิมขึ้นเขละ นิยายรักเก่า ๆ ของพี่สาวยังจำได้เมื่อมองขวดใส่น้ำมันระกำน้ำในคลองนี้ไหลผ่านมานานแล้ว แต่ยังไม่เคยเหือดแห้ง สิ่งที่ตายจากอดีตยังไม่หมดไปจากปัจจุบัน อย่างน้อยฉันก็คิดถึงเธอ ฉันมีความสุข เข้ามาใกล้ ๆ สิ ใช่ ฉันมีความสุข ฉันจะไม่ปล่อยให้เธอคิดว่าฉันไม่มีความสุขหรอก เชื่อเถอะ เราเดินกันมาไกลแล้ว ดวงอาทิตย์ก็ตกดินไปนานแล้ว ความมืดกำลังเปลี่ยนสีสรรทุกสิ่งทุกอย่างใหม่ อารมณ์ไหวสะท้านกำลังจับเกาะอยู่บนความลึกลับของชีวิต รู้สึกวูบวาบลงช่วงท้อง เมื่อเกิดอาการกระสันต์ต่อสรรพสิ่งที่ไม่อาจอธิบายได้ เรือนร่างของเธออาจเป็นส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทั้งหมดแน่

เพราะเรา....ไม่รู้จะแยกกลางวันออกจากกลางคืนได้เด็ดขาดแค่ไหน กลางวันอาจหมายถึงงานหนัก กลางคืนอาจหมายถึงการสมสู่และล้มตัวลงนอน ฉันไม่ปรารถนาเธอหรอกคืนนี้ ฉันต้องการให้เธอขึ้นมายืนบนสะพานด้วยกันเท่านั้น เธอไม่ต้องการชีวิตหรือเธอไม่ต้องการอากาศหายใจหรือ คนบางคนเมื่อรู้สึกอึดอัด เขาก็ทำเช่นเดียวกับเรา การอยู่บนที่สูงแล้วมองลงมาเป็นอิสระอย่างหนึ่งในชีวิต ฉันยอมแพ้เธอก็เพื่อความปิติในวาระเช่นนี้ ฉันมองเห็นการมาถึงของเธอ ฉันยังเก็บไว้ ใบหน้าของเราเหนื่อยหน่าย โกรธแค้น ซ่อนตัวเองเหมือนกลางคืนอันเงียบสงบ มีเสียงหัวเราะล่องลอยออกมา จากที่ห่างไกลเป็นระยะ เป็นระยะ และจางหายจากไปกับความเงียบ แน่ละ เมื่อเธอค้นพบความลับสำหรับชีวิตที่ดีงาม เธอคงไม่ขึ้นมายืนบนสะพานกับฉัน เธอจะอยู่ห่างไกล ห่างไกลไปจากฉัน ทางออกของฉันไม่ใช่ภาพฝัน แต่ก็ยังไม่ใช่ความจริง เหมือนคืนที่เราตื่นขึ้นมาประจักษ์ว่าห้องนอนว่างเปล่า เพราะจำไม่ได้ว่า เคยมีใครนอนมาก่อน ฉันถามตัวเองบ่อย ๆว่า เธอรักฉันไหม เหมือนคนเดินทางสวนกันแล้วถามว่า ไปไหน แต่เธอก็มักย้อนถามเสมอว่า เธอรักฉันไหม ถ้าฉันตอบ รัก ฉันก็พบตัวเองโกหก ถ้าฉันตอบ ไม่รัก ฉันก็พบตัวเองเสี่ยงกับการถูกทอดทิ้ง และฉันจะต้องอยู่คนเดียวในห้องแคบ ๆ ก่อนการตัดสินใจ กระเถิบเข้ามาใกล้ๆ สิคิดถึงฉันไหม ถ้าคิดถึงจงมองดูดวงอาทิตย์จากที่ทุกแห่งในโลกนี้ ฉันปรารถนาจะบอกเธอว่าการเป็นอิสระบางทีก็ปวดร้าว เมื่อเราแยกมาอยู่คนเดียว เราเป็นอิสระ แต่เราก็ต้องเลือกคนเดียว รู้สึกผิดคนเดียว ปวดร้าวคนเดียว และตายคนเดียว เมื่อเธอไม่ชอบชีวิตของเธอ ทำไมเธอไม่เลือกเปลี่ยนชีวิตของเธอเอาเอง เธอกลัวจะกลายเป็นอื่นหรือ ใช่ ใครๆ ก็กลัวกลายเป็นอื่นกัน ทั้งนั้น เมื่อมาถึงนี่ ทุกสิ่งหรือบางสิ่งได้ตายไปเรียบร้อยแล้ว แม้ว่าจะต้องรับผิดชอบมากมายเท่าใดก็ตาม

เธอเห็นว่าวที่ติดสายไฟฟ้านั่นไหม มันตายไปนานแล้ว ตายไปเหมือนท่าทางการเดินของผู้คนที่เราพบเห็นบนถนน ใบหน้าคล้ำเกรียม แววตาบอกความ

วิตกกังวล เหนื่อยหน่ายและโกรธแค้นอยู่บนถนนสายเดียวกัน ซ้ำซากจำเจ และเดินไปเดินมาไม่มีที่สิ้นสุดเข้ามายืนใกล้ๆอีกซิ ฉันหนาว น้ำข้างล่างคงเย็นเฉียบ ฉันไม่กล้า เรามันขี้ขลาดที่มีชีวิต แต่ก็ไม่กล้าที่จะตาย มองออกไปจากสะพานเธอจะเห็นเข็มนาฬิกาที่หอท่าอากาศยานบอกเวลา . น. รถไฟขบวนสุดท้ายจะมาถึงสถานีเวลา 20. 17 น. เราจะยืนอยู่ด้วยกันจนกว่าจะถึงเวลานั้น

เอ มีคนกำลังขึ้นสะพานมา เธอหลบไปเสียก่อนดีกว่า บางทีเขาอาจจำเธอได้... เขามาจากไหน ฉันไม่รู้ จะไปไหน ฉันก็ไม่รู้ ฉันรู้ก็คือเขาไปแล้ว เขาผ่านไป ไม่พูดไม่จา เดินลงสะพานไปเงียบๆ นาฬิกาบนหอบอกเวลา 20.00 น. ถ้าเปิดวิทยุฟังตอนนี้จะเป็นรายการข่าว ออกอากาศเหมือนกันทุกแห่ง รัฐบาลโฆษณาถึงความอุดมสมบูรณ์และความสำเร็จ พร้อมกับประกาศว่าทหารฝ่ายสัมพันธมิตรฆ่าพวกเวียดกงได้ 109 คนเมื่อคืนวันศุกร์ที่ผ่านมา ส่วนฝ่ายสัมพันธมิตรเสียชีวิต 2 คนเท่านั้น ขอบใจมาก ฉันเหนื่อยเหลือเกิน มองท้องฟ้าเห็นดาวอยู่เต็ม เป็นคืนเดือนมืด แสงไฟเวียนสีแดงสลับเขียวจากหอท่าอากาศยานเริ่มทำงาน เป็นสัญญาณว่าจะมีเครื่องบินลง ดาวประจำเมืองคล้อยต่ำลง เรี่ยติดยอดขี้เหล็กเมื่อมองจากระดับตา กลองร้ำโทนจากฝั่งคลองดังมาเป็นระยะ สาวในคลองไหลเอื่อยติดก่อกันมาห่างๆ นานๆเรือหางยาวจะผ่าไปสักลำ ชาวบ้านริมฝั่งคลองกำลังเตรียมตัวนอน อีกไม่ช้าทั่วคุ้งน้ำจะเงียบสงัด ถนนเบื้องหน้าว่างเปล่า ไร้คนเดิน แมวตัวหนึ่งเดินผ่านมาแล้วหายไปในกอหญ้า เสียงระฆังจากสถานีตีติดกันสองสามครั้งบอกให้รู้ว่ารถไฟผ่านสถานีต้นทางมาแล้ว ขณะนี้เวลา 20 . 14 น.

ฉันรู้สึกหิว มองสายน้ำไม่มีความหมาย เรือบดเล็กๆลำหนึ่งพายลอดผ่านใต้สะพานไป เสียงพายกระทบสายน้ำเป็นจังหวะเงียบ รถไฟขบวนสุดท้ายของวันกำลังแล่นเข้าสู่สถานีแล้ว นาฬิกาบนหอบอกเวลา 20 . 19 น. วันนี้รถไฟเสียเวลาไป 2 นาที อากาศชักจะเย็นมากขึ้น ฉันรู้สึกหนาว แต่ก็รู้สึกเป็นอิสระ รถไฟจอดอยู่เพียงนาที ก็ค่อยๆลากขบวนลับหายไปพ้นสายตา เสียงล้อเหล็กกระทบรางดังแผ่วเบาจนเหลือแต่ความเงียบในที่สุด ฉันรู้สึกหิว เพลีย รู้สึกเบื่อขึ้นมาบ้าง มองดูดาวบนท้องฟ้า ฉันเข้าใจว่าเป็นวันอาทิตย์กำลังผ่านพ้นไปแล้ว ผ่านไปเหมือนวันก่อนๆ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง พรุ่งนี้ ดวงอาทิตย์ก็ขึ้นตามเดิม ลากก้อนถุงกระดาษสีน้ำตาล...?

18 เมษายน
ไม่มีอะไรบันทึก

20 เมษายน
รู้สึกว่า ตอนนี้ร่างของผมกำลังจมดิ่ง ดิ่งลงไปลึก มืด แต่ก็ยังรู้สึกตัว เหมือนภาพฝัน เงาวูบวาบเป็นประกาย สวยงามเหมือนเส้นเลือดในหนังสือกายวิภาค ผมยังมีชีวิตอยู่ หนังตาเต้นระริกเมื่อลืมตาตื่น ผมนอนไม่หลับ วันหนึ่งผ่านไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นทั้ง ๆ ที่ผมยังมาทำงานตามเดิม บางทีระบบหมุนเวียนโลหิตของผมคงมีอะไรผิดปรกติ กลไกบางอย่างอาจควบคุมมันไว้ ผมต้องค้นให้พบ

21 เมษายน
เวลาเช้า มีเมฆฝน และฝนตกลงมาเล็กน้อย แปลก ผมรู้สึกเหมือนมีการผจญภัยเกิดขึ้นเวลาฝนตกในฤดูร้อน

อากาศใกล้รุ่งเย็นยะเยือก สด ท้องฟ้ากระจ่าง ใสบริสุทธิ์สะอาด ผมตื่นนอนแต่เช้า นาน ๆ จะตื่นสักที ลมเอื่อย ๆ พัดมาระรื่นมองชอมะม่วงออกดอกพริ้วใบโยกกิ่งแกว่งไปมา มะยมยื่นกิ่งเข้ามาระหัสังคาสังกะสี ส่งเสียงแกรกกรากเป็นระยะ ดอกมะม่วงที่บานเต็มที่ปริเกษรร่วงกระจายลงเกลื่อนพื้นดิน ลมกรรโชกผ่านหน้าต่างเข้ามาแผ่วเบา ผมหายใจเต็มที่ กลิ่นอากาศที่รวมตัวจากของผสมหลายอย่าง ช่วยทำให้ปอดเก็บสิ่งที่ได้มาจมลึกลงไปภายใน ลึกลงไปในเส้นเลือดและหัวใจ ชีวิตสีน้ำเงิน ผมชอบสีน้ำเงิน สีน้ำเงินคือความเศร้า ชีวิตของผมเศร้า ผมเก็บสิ่งที่ได้มาไว้คนเดียว–ขวดหมึก เศษผ้า เทียนไข ตำรากฎหมาย ตำราแพทย์ หนังสือธรรมเรื่อง จิตวาง ของพุทธทาสภิกขุ ผมหายใจเอาชีวิตเข้าไปอีกครั้ง นิ่ง นาน แสงแดดสาดผ่านหน้าต่างเข้ามาเป็นลำกระทบหนังสือในตู้กระจกเป็นเงาประกาย ผมเลือกเสมอมา ผมเลือกมาหลายครั้งแล้ว ผมเลือกอะไรหรือ ....(เปล่า)

07 . 10 น.

บางทีรูแตกเล็ก ๆที่มองเห็นเป็นช่องอยู่ที่กำแพงอาจเป็นทางนำไปสู่อิสระ อิสระในที่ ๆ ไม่มีอากาศ แต่ยังมีชีวิต ผมมองเห็นกำแพงโปร่งแสงที่ผู้คนต่างมองไม่เห็น เพราะความทุรนทุราย ความร้อน–ร้อนระอุแผดเผาทุกสิ่งทุกอย่าง เหงื่อไหลไคลย้อย ราน เป็นทุกข์ เธอเห็นไหม มันมาหาเราแต่ไกล แต่อยู่ใกล้เรานิดเดียว มันขึ้นมาเหนือยอดไม้นั่นนานแล้ว เห็นไหม ...หนี... หนีสิ...หนทำไมกัน...หนีไปไหน...เมื่อวานมันก็มา...พรุ่งนี้มันก็มา....จะทำอย่างไรกับมัน...ฆ่ามัน

24 เมษายน

ใครมองเห็นทุ่งนาที่ผมมองเห็น เมื่อเราสองคนเดินไปด้วยกัน มีความเงียบเท่านั้นที่ปกคลุมไปทั่วท้องทุ่ง บางทีเราเก็บสิ่งที่ได้มาไว้ในใจ ในใจคนเดียว และเปล่าเปลี่ยวอ้างว้าง ทางมดบนคันนาคดเคี้ยว วกวน ตัดสลับแยกกันและลับหายไปทางเส้นขอบฟ้า ความแปลกหน้าแผ่กระจายอยู่รอบตัวเรา เมื่อเสียงสัมผัสของผู้คนกับวัตถุเริ่มสงบลง ผมมักแปลกใจที่ความเงียบกลับมีเสียงครึกโครม ส่วนเนื้อหนังของเรากลับสัมผัสกันได้สนิท ตรงกันข้าม มิดชิด และช่วยกันเร่งเร้าอย่างเงียบ ๆ หรือไม่เช่นนั้นก็ฉีกกระจุย เป็นเศษเป็นชิ้น มีสี (สีอะไร) ตอนนี้ซิ ถ้าเกิดขึ้นเมื่อใด ผมจะเริ่มรู้สึกกลัว กลัวจริงๆ กลัวความตาย ที่เคยมาเยือน กลัวความลึกลับที่แอบแฝงอยู่รอบข้าง กลัวอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไร้เหตุผล แล้วเนื้อกายของเธอเวลาเข้ามาสัมผัส ผมตะโกนขึ้นสุดเสียง เป็นเสียงที่ดังออกมาเงียบ ๆ มีใครอยู่ในโลกนี้บ้าง ไม่มี
ไม่มีใครสักคนเลย ไม่มี
มีใครเห็นผมบ้าง ไม่เห็น

19.15

ผมมองเห็นแล้ว... นั่นไง อยู่นั่นไง ผมว่ามันมีสี สีม่วงสวยแกมเศร้า

สะท้อนตัวเองออกมาจากสีน้ำเงินอ่อน บางทีมองดูขุ่น ๆ เหมือนน้ำค้างที่กลิ้งอยู่บนใบบัว ตามถนนลูกรังที่เต็มไปด้วยฝุ่นสีแดง ขุนข้างนอกแต่ยังดูใส ไหวสะท้อนล้อเล่นกับลมเย็นอ่อน ๆ เหมือนละไอหมอกตามทุ่งในฤดูหนาว ไหลลอยไปกับสีเขียวอ่อนหวาน แผ่กระจายไปทั่วอาณาบริเวณ ผมมองไม่เห็นแต่รู้ว่ามันมีอยู่ มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรานี่เอง ผมเดินเข้าไปหามัน โดยไม่รู้ตัวทุก ๆ วัน แล้วเดินกลับออกมา ก็ไม่เห็นมีอะไรเกิดขึ้น บางคนเขาคิดว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับเขามากมายเหลือเกิน (แต่ผมกลับไม่ยักเห็น) ไอ้สิ่งที่อยู่รอบตัวนี่แหละหลอกให้เรามึนงง แลบลิ้นปลิ้นตายิ้มเยาะ และผันแปรไปอย่างไม่อึดอัดขัดขอบ ผมอยากรู้นักว่า ยังมีสำนึกผิดชอบหลงเหลืออยู่ในโลกนี้อีกบ้างหรือเปล่า คงไม่มี (ผมคิดอย่างนั้น)

26 เมษายน

ตำบลที่ผมอยู่เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แถบชานเมือง หน้าฝนตก น้ำจะขึ้นขังดู ท้องนาเจิ่งนอง ทะเลท้องนาเป็นน้ำตา มีขนตาเป็นหญ้าสีเขียวขึ้นแซมเป็นหย่อม ๆ เมาะที่อยู่ถัดไป โดดเดี่ยว มองเห็นทิวไม้ยาวเหยียด สลับหย่อมสะแก ชี้เหล็ก ไผ่ หน้าฝนดอกโสนสีเหลืองบานมองเห็นแต่ไกล แน่นอน วันนี้ ผมต้องแสร้งทำเหมือนวันก่อน ๆ บางครั้งผมคิดว่าเป็นความจริงใจ ไม่มีสิ่งใดถูกและน่าปรารถนามากไปกว่าสิ่งที่จะบอกตัวเองว่าถูกและน่าปรารถนา ผมอยากอ้วก ขับไล่ความปั่นป่วนในช่องท้องให้ชยอนออกมากับอาหารมื้อเย็น..... ซ้ำแล้วซ้ำเล่า พวกเขอนะใส่เสื้อขาว แต่ฉันใส่เสื้อขาวกว่า คอมมูนิสต์มีพิษมีภัย ประชาธิปไตยยิ่งใหญ่ อเมริกาจะพาไปมีความสุข พวกเราจะสุขสมบูรณ์....(อ้วก) มองดูนักศึกษาที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ให้รู้สึกฉงน บางคนนั่งอยู่ได้ทั้งวันในห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ ทำอะไรบ้างก็ไม่รู้ บางคนเดิน บางคนยืน บางคนคุย บางคนสาธยายถึงโสเภณีเมื่อคืนวันเสาร์ (ผมคิด ๆ ดูก็ให้อัศจรรย์ คนเหล่านี้ต่างล้วนเป็นคนดีกันทั้งนั้น (บางทีผมอาจคิดเลยเถิดไปเองก็ได้) พวกเขารู้วิธีที่จะทำให้วันหนึ่ง ๆ หมดไปได้อย่างไรดี ถ้าหากไม่มัวหลงเล่าเรื่อง (โกหก) ให้ตัวเองฟัง

เพลินเขาก็คงรู้ว่า วันหนึ่ง ๆ อะไรเกิดขึ้นกับเขาและเขาได้ทำอะไรลงไปบ้าง เรื่องแบบนี้ ถ้าเกิดขึ้นกับผม และมีใครมาถามผมว่า ผมทำอะไรในวันหนึ่ง ๆ บ้าง ผมคงหมดท่า

18.30 น.

หกโมงเย็นวันนี้ ผมเดินลงจากรถไฟ ย่ำเสก็ดหินที่ใช้ปูไปตามพื้นชานชาลา มุ่งหน้ากลับบ้านเหมือนเช่นเคย รถจักรยานคันหนึ่งวิ่งช้าๆมาตามถนนด้านหลังสถานี ส่วนกระเทยในชุดเสื้อกระโปรงสีฟ้าคนหนึ่ง เดินมาจากหัวมุมสถานีและกำลังโบกผ้ารำลา นัยตาจับจ้องอยู่ที่ชายคนหนึ่ง ซึ่งโผล่หน้าต่างรถไฟออกมา พอมาถึงริมถนน รถจักรยานคันนั้นก็เลยชนกระเทยเข้าให้โครมใหญ่ คนขี่จักรยานเสียหลัก ส่วนกระเทยตกใจกางแขนขึ้นรับคนขี่จักรยานแล้วล้มลงไปนอนบนถนนด้วยกันทั้งคู่ จริงๆนะแสงจันทร์ ถ้าเธอมากับฉัน ความงงระคนโกรธที่ปรากฏขึ้นบนใบหน้าของคนทั้งสอง คงทำให้เราได้หัวเราะกันบ้าง (คนเราชอบหัวเราะคนอื่นเวลาทำแปลกๆให้ดูเสมอ) ก็จะให้ทำอะไรกันมากนัก วันนี้ทั้งวัน ก็ดูเหมือนจะมีเรื่องนี้เท่านั้นที่เป็นเหตุการณ์ยิ่งใหญ่ อีกกระทึกคึกโครม นับเป็นการผจญภัยจริง เสร็จแล้วทุกคนต่างก็แยกให้กัน อีกสิบนาทีต่อมาที่นี่ก็คงลืมกันหมดสิ้น (เหมือนที่เคยลืมมาแล้ว) ว่าสักครู่มีอะไรเกิดขึ้น เพราะเมื่อเสร็จแล้วทุกคนก็จะหันหลังให้กันทำที่ทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น จนไม่มีอะไรเหลืออยู่นอกจากความเงียบและไร้ความหมาย ผมนะไม่อยากหัวเราะคนเดียวหรอก นี่อีกราวครึ่งชั่วโมงโคมไฟที่สถานีและที่ถนนหลวงก็คงเปิด ร้วไม้สีเทาและท้องฟ้าด้านทิศตะวันตกกำลังกลายเป็นสีดำจากนั้นทุกสิ่งทุกอย่างก็คงไม่มีอะไรเหลืออยู่ให้เห็นอีกต่อไป

28 เมษายน

กลางวัน 12.10 น.

หน้าแรกของหนังสือพิมพ์วันนี้ พาดหัวข่าวเรื่องการข่มขืนลาจารย์สาว มีรูปตำรวจไล่จับโสเภณีอยู่ทางขวา ส่วนทางซ้ายมีรูปครึ่งตัวขนาด 3" x 5" ของรัฐมนตรี

กระทรวงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกำลังให้สัมภาษณ์เรื่องการถอนทหารรับจ้างออก
จากเวียดนาม ดูใบหน้าในรูปเหยเกบิดเบี้ยวเกินความจริง และบีบเอาสิ่งที่คล้ายกับน้ำ
เหลืองเวลาผ่าตัดไหลออกมาเปอะเปื้อน ผมเห็นว่าการกล่าวถึงส่วนนี้ไม่มีความ
หมาย จึงโยนหนังสือพิมพ์ลงถังขยะ

กลางคืน 21 . 15 น.

ผมไม่เข้าใจ เวลานอน ผมฝัน แสงสีบรรเจิดจ้า ผมเห็น แสงรุ้งแพรวพราว
ผมนึกถึงการหายใจเข้าออก วิญญาณของผมไหลได้ ไหลไปกับน้ำและฟ้า ไม่มี
เบื้องหน้า ไม่มีเบื้องหลัง

30 เมษายน

ผมกลับมาถึงบ้านก่อนพระอาทิตย์ตกดิน เมื่อออกไปกลางทุ่งนานี้จะเห็นไฟลุกลาม
เสียหญ้าและซังข้าวโพดเป็นควันโขมงลอยมาแต่ไกล บางครั้งเมื่อลมเข้ามาใกล้บ้าน
ผมจะออกไปดู เปลวไฟสีแสดพาไอร้อนระอุลอยมาปะทะใบหน้าและผ่าน หมอกควัน
จากซังข้าวแห้งลอยละเลียอยู่เหนือคันนา เหมือนมีอะไรสักอย่างแบกน้ำหนักไว้
ข้างบน มองดูเปลวไฟที่แลบประทุ ผมรู้สึกกลัวขึ้นมาเล็กน้อยเมื่อเพ่งนานๆจะรู้
สึกเหมือนตัวตัณหากำลังเลียชี้โกง ผมพาตัวเองหมุนควางไปในสายหมอก คล้าย
โดนผลักออกไปเบื้องหน้า ตาลายเพราะมีแสงสาดจ้าเข้ามากระทบ แสงนี้ค่อยๆดึงตัว
ผมลอยสูงขึ้นสูงขึ้น ผมมองเห็นแสงจันทร์ลอยเข้ามาหา ค่อยๆเปลื้องเสื้อผ้าออก
ทีละชิ้น ผมคิดว่า เธอปล่อยผมรุ่งรังจนจำแทบไม่ได้ แก้มกระดูกไหวขึ้นไหวลง
เสียงลมพัดหวิว เส้นสายสีต่างๆวิ่งพล่านอยู่ในความมืด ถนนอะไรนะ ชื่อนะ ผม
หมายถึงชื่อ ทุกวันนี้ชื่อไม่มีความหมายอะไรหรอก คำขวัญต่างๆก็เหมือนกัน คำลอยๆ
ที่พูดกันอย่างไม่มีความหมายตามวิทยุหรือโทรทัศน์ เช่น ความดีเลิศ ความมีศีลธรรม
ความรักเกียรติ เวลาพูดมากๆฟังดูแล้วก็คล้ายคำสัปดนที่ชาวบ้านใช้ด่ากันโดยไม่โกรธ
บางทีเมื่อเราเห็นป้ายประกาศบ่งบอกถึงความศักดิ์สิทธิ์ ให้อุทิศชีวิตและรักชาติ
ผมแสนจะอึดอัดอม ผมไม่เคยเห็นสิ่งใดศักดิ์สิทธิ์มาก่อนเลยในชีวิตไม่มีการอุทิศ

ใดๆสูงส่งทั้งนั้น (นอกจากมีชีวิตอยู่เท่านั้น) ผมไม่เคยไปไกลถึงคำว่ารักชาติด้วยซ้ำ เพราะการรักชาติเป็นชีวิตประจำวันอันน่าเบื่อที่ผมรับผิดชอบอยู่แล้ว บางทีการอุทิศชีวิตหรือบอกให้รักสิ่งจอมปลอมอะไรสักอย่าง ก็ไม่ผิดกับการผังแมวตัวหนึ่งคนบางคนไม่ยอมฝัง ก็จ้างให้เด็กลากเอาไปทิ้งยังที่ไหนสักแห่งให้พ้นทางเดิน แต่หลังจากนั้นสักอาทิตย์ เราจะได้กลิ่นเหม็นเน่าลอยมาตามลม โดยนึกเดาไม่ออกว่าเป็นกลิ่นของอะไร

แสงจันทร์กระเถิบเข้ามาหา เธอถามว่าทำไมผมจึงอุเศร้า เพราะเธอทำให้ผมเศร้าหรือ ผมตอบว่าเปล่า แต่เพราะคนทำให้ผมเศร้า คนทำไมหรือ เธอถาม ผมตอบว่าไม่รู้ คนทำอะไรให้คุณหรือ เธอถามอีก คนทำให้ผมอุคนเดียว ผมตอบ คนที่ไหน คนที่บ้าน คนที่ถนน เธอถาม ผมตอบว่าผมอยากรู้จักคนทั้งโลกโดยไม่ต้องเลือกคนนี้คนนั้นคนโน้น คนๆหนึ่งที่เรามองเห็นอยู่ไม่ไกล อาจจะตายพรุ่งนี้ก็ได้ คนที่อยู่ถัดไปกำลังรอโทรศัพท์ แต่ก็ไม่มีใครโทรมา คนนั่งอยู่ใกล้ๆเรานี้ อาจฆ่าใครขึ้นมาก็ได้ เราทั้งหมดต่างไม่น่าดูเสียเลย เราทั้งหมดต่างมีความผิด ผมตอบ และถามต่อไปว่าถนนสายนี้ชื่ออะไร ถนนที่เรานั่งอยู่ข้างนอกนั่นนะ เธอบอกว่าไม่รู้ แต่ผมก็พอใจ ถนนสายนี้ไม่ค่อยมีคนเดิน คลองเดิมถูกถมให้เป็นถนน มีต้นปาล์มยืนตายซากอยู่สองสามต้น ผมคิดว่าเป็นต้นปาล์ม(บางทีอาจเป็นต้นมะพร้าวก็ได้ แต่ไม่ใช่ต้นหมากแน่) กลิ่นเครื่องแกงหอมฉุยลอยมาพร้อมกับลมอ่อนๆ บางทีหน้าต่างกระจกในห้องสะเทือน เพราะแรงกระแทกของรถยนต์บนถนน มองผ่านหน้าต่างออกไปเห็นภาพมัวซัว มีซากหมาถูกรถทับเลือดแห้งกรังติดถนน นานๆเสียงหวูดรถไฟดังแว่วมาแต่ไกล เสียงเครื่องบินไอพ่นกระหึ่มดังผ่านบ้านไปเป็นระยะ ร่างของผมล่อนจ้อน แสงจันทร์กระเถิบเข้ามาหา รอยบุ๋มสีชมพูทำให้แก้มที่เปิดอ้าของเธอฉีกขาดออกจากกัน เธอยิ้ม ที่แรกใบหน้าของเธอเลือนหายไป เห็นแต่หัวนมระเรื่อและริมฝีปากเผยอยิ้ม ต่อมาร่างของเธอค่อยๆเลือนหายไป เห็นแต่เครื่องเพศและรอยยิ้ม ผมจำรอยยิ้มได้ แม้จะเห็นส่วนที่ยิ้มเพียงนิดเดียว ผมก็เข้าถึงความนุ่มนวลทั้งหมดได้(ใช่.....ผมหมายถึงทั้งหมด) แต่ความนุ่มนวลทุกครั้งผมรู้สึกว่ามันจบ

สิ้นลงไปนานแล้ว ผมมองเห็นตัวเองลอยอยู่เหนือเก้าอี้ ส่วนหน้าของลำตัวค่อยๆ บิดช้าๆจนเกือบขาดออกจากกัน กลิ่นเพศและกลิ่นน้ำหอมทำให้ผมคลื่นเหียรขึ้นมาเล็กน้อย ผมหมุนควางกลับมาที่เดิม ผมโยนไม้รวกผุๆที่วางทิ้งอยู่ริมคันนาเข้าไปในกองไฟอย่างไม่มีเหตุผล ไม้รวกลำนั้นแตกประทุ มดที่ทำรังอยู่ในปล้องวิ่งพล่านออกมา ผมรู้สึกตกอยู่ในอำนาจของความกลัวที่ละนอย

ผมขึ้นรถไฟกลับบ้านตามปกติ สามสิบห้าปีผ่านไป ไม่มีความเปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงอย่างใดเกิดขึ้นเลย หลายสิ่งคลายมนต์เสน่ห์ที่เคยสะกดให้จังงังออกหมด จนไม่เหลือน้ำเนื้อแต่อย่างใด ความหมายที่ยังพอมีอยู่บ้าง ไม่มีอะไรมากไปกว่าคำรำรำพันในเชิงกวีนิพนธ์ กวีมีความสุขเมื่อรจนาถ้อยคำ แต่ผมกับคนที่นั่งรถไฟขบวนเดียวกัน กินอาหารจากร้านเดียวกัน ไปเที่ยวโสเภณีจากแหล่งเดียวกัน กลับต้องมายอมจำนนกับชีวิตอันฉาบฉวย ให้เป็นเครื่องเล่นของความหลงโดยไม่มี ที่สิ้นสุด (ผมจะต้องหาความหมายให้พบแต่ถ้าไม่พบ.....) สามสิบห้าปีผ่านมา ผมมีชีวิตอยู่ภายใต้ดวงอาทิตย์ดวงเดียว ดวงเก่าดวงเดิม ผมรู้วิธีที่จะไขกุญแจห้องด้วยความเคยชิน รู้ว่าตรงไหนวางตะเกียง และจะหยิบกล่องไม้ขีดในความมืดขึ้นมาได้อย่างไร เครื่องเรือนสองสามชิ้น หนังสือเรื่องเจ้านายและข้าราชการกราบบังคมทูลถวายความเห็นเรื่องจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. 103 ที่ผมซื้อมาตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษา ยังคงวางอยู่ที่เดิม ผมยังตีบานหน้าต่างบานหนึ่งอยู่เรื่อยๆเพราะไร้ขอสับ รอยแตกบนโต๊ะเขียนหนังสือยังไม่ได้ซ่อม ตู้เก็บหนังสือซึ่งตกทอดมาแต่สมัยสงคราม ยังแลเห็นรูโหว่เพราะถูกสะเก็ดระเบิด ผมรู้ว่าเพื่อนฝูงและชาวบ้านพูดถึงผมอย่างไร และผมได้ตอบเขาไปอย่างไร ผมเคยชินอาการต่างๆเหมือนเคยชินมีดโกนหนวดก่อนมาทำงาน

4 พฤษภาคม

ผมค้นลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือออกมาทำความสะอาด พบสำเนาจดหมายฉบับหนึ่งที่ผมเขียนไปถึงเพื่อนร่วมโรงเรียนมัธยมคนหนึ่งเมื่อ 2 ปีก่อน เดี๋ยวนี้เขาตายจากโลกนี้ไปแล้ว

วัน....เดือน.....พ.ศ.

บุญช่วย เพื่อนรัก

ฉันทราบข่าวจากมาลัย ว่าแกคิดจะหาเงินทางลัด เราเป็นเพื่อนกันมาแต่เด็ก ฉันอยากบอกให้แกรู้ว่า สิ่งที่แกทำลงไปครั้งนี้ มันขึ้นอยู่บนรากฐานอันคลอนแคลน การที่คนเราจะอ้างว่าเสียสละ แต่กลับทำตามสำนึกที่ผิดมาแต่ต้นนั้นไม่มีประโยชน์หรอก เพราะเมื่อผิดมาแต่ต้น ถึงผลจะเป็นในรูปใด มันก็ยังผิดอยู่นั่นเอง การเสียสละของแกครั้งนี้อาจจะอัปยศก็ได้ ถ้าเรายังไม่รู้จักตัวเองดีพอจริงหรือ ชีวิตควรอยู่เพื่อทำอะไรสักอย่าง แต่การกระทำนั้นก็ควรอยู่บนรากฐานของสำนึกที่ถูก เวลาฉันขึ้นรถไฟกลับบ้าน ฉันเห็นพวกแบบเดียวกับแก รวมทั้งผู้คนตายด้าน ซึ่งถูกมอมเมาด้วยเครื่องมือทันสมัย กำลังกลายเป็นคนที่กำลังไร้คุณธรรมมากขึ้นทุกวัน ฉันแสนจะอะอีดอะอม ใช่ ฉันหมายถึงอย่างนั้นจริงๆ นี่ไม่ได้หมายความว่าฉันจงเกลียดจงชังมนุษย์ หรือมองมนุษย์ไปในแง่ร้ายหรอก แต่ฉันไม่ชอบคนที่เล่นสนุกกับสำนึกที่ตัวเองก็รู้ว่าผิด การเสียสละของแกไม่ใช่อุดมการที่แท้จริงหรอก หากแต่ตกอยู่ในกระแสสะพัดของการเมือง เพื่อรับจ้างทำให้ตัวเองอ่อนแอสัจจะแบบนี้ไร้ความหมาย คนเราถูกสร้างขึ้นมาให้มีความชำนาญ เพื่อการรอดอยู่นั้นเป็นความจริง แต่ก่อนอื่นเราต้องมีชีวิตอยู่เสียก่อน ดวงตาของมนุษย์ทำหน้าที่เป็นเพียงมนุษย์ที่รักชีวิต มีสิทธิขั้นมูลฐานในฐานะของสัตว์โลกเล็กๆที่อ่อนแอและใฝ่สงบโดยธรรมชาติ ในที่นี้ฉันไม่ได้สอนศีลธรรมหรอก แต่ฉันหมายถึงสิทธิแห่งความกล้าสิทธิมนุษย์ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างธรรมดาโดยไม่อยู่ในกระแสสะพัดของฝ่ายใดทั้งสิ้น

แกก็เหมือนหลายคนในครั้งนี้ที่สงคราม ไร้จุดประสงค์ที่แน่นอน มีแต่ความรู้สึกอยากมีชีวิต อยากพ้นทุกข์ แต่ไม่มีจุดมุ่งหมาย ฉันเองก็ไม่มีจุดมุ่งหมาย...

(ลายเซ็น)

ข้อความที่ต่อหายไป

พฤษภาคม

"คุณจะแก้ตัวไหม" ผู้พิพากษาถาม

"ไม่" จำเลยตอบ

"ทำไม คนเราทุกคนก็แก้ตัวกันทั้งนั้น"

"ไม่ ผมอยากให้ท่านรับผิดชอบด้วยตัวท่านเอง"

ผมจำได้ว่า เคยอ่านข้อความนี้ มาจากนวนิยาย หรือบันทึกของใครสักคนหนึ่ง นานมาแล้ว ผมจำชื่อคนเขียนและชื่อเรื่องไม่ได้ จำได้แต่ว่าข้อความดังกล่าว ประทับใจผมมาก

10 พฤษภาคม

วันนี้ ผมเริ่มศึกษาถึงเจ้าตัวการสำคัญ (บางทีผมรู้สึกถึงเรื่องนี้เมื่ออยากอ้วก)

ผมลุกขึ้นยืน เหยียดมือสองข้างออกไปข้างหน้าเดินผ่านแดดยามเช้าที่สาดแสงอ่อนๆ เข้ามาในห้อง กระทบที่ขอบหน้าต่างและสะท้อนเข้าไปในกระจก ลมทุ่งพัดเอาอากาศเย็นเข้ามา ใบมะยมสั่นพริ้วเหมือนมีชีวิต ต่อไปนี้อากาศจะเริ่มร้อนมากขึ้น ชีวิตจะเริ่มบทเพลงวันต่อวันอย่างไร้ความหมาย นาฬิกาข้างฝาเรือนตีบอกเวลาและอ่อนเหลวไปกับความเงียบที่แสนอึกกระทึกครึกครม ผมลุกขึ้น พยายามนึกว่ามีอะไรเกิดขึ้นเมื่อคืน เมื่อวานนี้ เมื่อคืนวานก่อน ผมเห็นเจ้าตัวการสำคัญมาเฉยเงาอยู่กลางเจ้ง เงาที่เริ่มจากการลุกขึ้นจากที่นอน กินข้าว ขึ้นรถไฟเข้ามาในเมือง ทำงาน กินข้าว ทำงาน เลิกงาน ขึ้นรถไฟกลับบ้าน นอน เงาจะเริ่มหายไปตอนกลางคืน ความเงียบจะเป็นความเงียบ เสียงนกร้องหายไป เหลือแต่เสียงสัตว์หากินกลางคืน ถ้าเราอยู่เฉยๆคอยสังเกตให้ดี บางคนจะเริ่มมองเห็นรูในกำแพง (แหนอน ผมคิดว่า คงไม่มีใครคิดว่าผมคิดถึงสัญญลักษณ์ของเพศหญิง) รูที่ทำให้มองอะไรไม่ค่อยเห็น รูที่มีรอยเลอะเปรอะเปื้อน คล้ายๆสีเขียวออนของตระไคร่ที่ขึ้นมาอยู่ข้างซอกตึกของชีวิตสมัยใหม่ รูที่ฉีกขาดบิดเบี้ยว รูที่ผันแปรทำการกิริยาของมนุษย์ รูที่ทำให้เกษมสันต์และขมขื่นอย่างไร้เหตุผล

ตราบจนเช้าวันรุ่งขึ้น เมื่อเจ้าตัวการสำคัญเริ่มทำหน้าที่ ผม(รวมถึงเขาทั้งหลายด้วย) ก็จะเริ่มมองเห็นเงากันใหม่และดำเนินชีวิตต่อไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น "ไม่มีอะไรจริงๆ" ผมบอกเจ้าตัวการสำคัญไปเช่นนี้

หกโมงเย็น
นั่นไง...ผมติดกับเข้าให้แล้ว ผมหนีไม่พ้น ใครๆก็ติดกับมันขณะยืนอยู่ดีๆ ผมเห็นมันมาปรากฏอยู่ตรงหน้า สีมัวๆ ที่ปรากฏขึ้นในกระจก ผมพยายามแกะมัน แต่มันกลับขัดขวาง ผมยืนนิ่งมันก็นิ่งตาม ผมจับตาดูที่หน้าผากและแก้มของมัน รูจมูกสองรู แก้มเหยาะเป็นพวง ผมบนหัวมีสีขาวแซมขึ้นมาบางเส้น ใครกันนะ ออ วิถีทางที่ต้องเน่าเปื่อยผุพังนะสิ คุณชื่ออะไร เป็นใคร ผมชื่อ...อย่า อย่ารู้จักผมเลย ผมเกิดที่อยุธยาเมื่อนานมาแล้ว ผมไม่รู้จักอยุธยาดีหรอก ไม่เคยนึกถึงเลยด้วยซ้ำ ผมมาโตในเมือง ผมเรียนกฎหมายในมหาวิทยาลัยนานมาแล้ว ออกมาเป็นครูโรงเรียนราษฎรนานมาแล้ว ตอนนี้ผมทำงานกระทรวงโฆษณาชวนเชื่อ พ่อกับแม่อยากให้ผมเป็นหมอ...ก็เท่านั้น...ผมมองเห็นตัวเองยืนนิ่งรู้สึกว่างเปล่า

13 พฤษภาคม
8.30 น. เช้า
เกือบลืมไปว่าวันนี้เป็นวันอาทิตย์ ผมเห็นต้นมะยมต้นเดิม ใบของมันยังคงพริ้วอยู่เช่นเคย แสงแดดส่องเป็นลำเข้ามาทางห้องทางรอยแตกข้างฝา แสงบางลำกระทบเชิงเทียนบนหิ้งหนังสือแล้วสะท้อนขึ้นไปบนหลังคาสังกะสีเป็นวงเล็กๆผมลุกขึ้นตะแมงและล้มตัวลงนอนต่อ คิดถึงเมื่อสมัยเป็นเด็กๆ เวลาพายเรือไปตามลำคลองกับพ่อ ผมต้องหยีตาหลบพรายน้ำที่เป็นคลื่นกระเพื่อมสะท้อนเข้ามากระทบ ผมไม่อยากลุกขึ้นเลย ออกรู้สึกเบื่อๆที่วันนี้เป็นวันอาทิตย์ ผมไม่รู้จะทำอะไรกับมันดีนี่ถ้าไม่นอนต่อ ก็ต้องลุกขึ้น ต่อยไข่ลงกะทะ หรือไม่ก็เดินไปหาข้าวแกงกินที่ตลาด ปรกติผมชอบเดินเล่นและเอาหนังสือติดมือไปด้วย ถ้าพบร้านกาแฟที่ไหนเหมาะ ก็เข้าไปนั่งอยู่นานๆ อ่านหนังสือ ไม่สนใจ แม้เจ้าของร้านจะไม่พอใจ

ตกตอนบ่าย ลมเย็นและแสงแดดจะอ่อนลง เด็กๆจะออกไปเล่นว่าวกลางทุ่ง พวกขี้เหล้าและพวกตลาดจะทะยอยกันเข้ามาดูมวย จากโทรทัศน์ตามร้านกาแฟ หรือร้านตัดผม ผมจึงเลิกอ่านหนังสือและลุกเดินออกไป

13.20 น. บ่าย

หนังรอบบ่ายโมง ตามโรงหนังชั้นสองแถวชานเมือง คงจะเริ่มไปนานแล้ว อีกสิบนาทีจะบ่ายโมงครึ่ง ผมจัดแจงล้างหน้าและแต่งตัวออกจากบ้าน รู้สึกเบื่อๆตามเคย

18.00 น. เย็น

ดวงอาทิตย์ลอยต่ำ ท้องฟ้าทางทิศตะวันออกสีแดงปนเหลือง เป็นประกายกระทบหลังคาสังกะสี สะท้อนเข้ามาบาดตา อากาศเริ่มเย็นลง ถนนตามหมู่บ้านเริ่มขมุกขมัว แลดูมีชีวิตชีวาเมื่อความร้อนค่อยๆคลายลง พวกที่ขึ้นรถไปเที่ยวในเมืองเริ่มกลับบ้าน ส่วนพวกชาวบ้านกำลังเดินข้ามทุ่งมาพนันมวยจากโทรทัศน์ เวลาเข้าพรรษา เสียงระฆังจากวัดน่าวัดไปจะตีบอกเวลาทำวัตรเย็น พร้อมใช่สำนักโสเภณีที่อยู่ใกล้ๆก็คงเริ่มเปิดรับลูกค้ารายแรกด้วย

กับ...ยังเป็นวันอาทิตย์วันเดิมนั่นเอง พวกที่ไปดูหนังรอบบ่ายกำลังกลับมา ท่าทางเหนื่อยอ่อน อากาศเริ่มมืดลง เย็นนี้ท้องฟ้าด้านทิศเหนือมีเมฆดำมองเห็นครึ้มๆฝนคงลงเร็วกว่าปีก่อน ผมคิดสายตามองดูฟ้าแลบมาแต่ไกล รถไฟขบวนเย็นเปิดหวูดแล่นเข้าสู่สถานี ขณะเดียวกัน กรรมกรที่ทำงานในสนามบินก็พารางอันเหนื่อยหน่ายกลับมา พวกเขาไม่สนใจว่า อากาศรอบตัวกำลังเย็นลง และโคมไฟริมถนนกำลังเปิดสว่าง

——คุณผิดหวังใช่ไหม
มีเสียงหนึ่งแผ่วกระซิบ
——ไม่ใช่ คุณต่างหากที่ผิดหวัง
——ผมเปล่า
——แต่ดูคุณเศร้าๆ

– ไม่รู้สิ ผมผ่านมาทางบ้านแคบๆหลังนั้น ผมเห็นบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้น แต่คุณไม่เห็น คุณไม่เคยเห็นอะไรเลยไม่ใช่หรือ

ผมไม่ตอบ

20 . 05 น. กลางคืน

เมื่อเดินไปตามถนน ผมมีอิสระ ผมไม่คิดว่าจะมีใครแอบมองผมอยู่ข้างหลัง ผมไม่ได้ป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นข้างหลังเลย ผมคงเสร็จแน่ ถ้ามีใครแอบมาข้างหลัง ผมมองหาแต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าอย่างเดียว ผู้คนที่เดินสวนผม ต่างไม่รู้จักผม แต่เมื่อเขายิ้ม ผมก็ยิ้ม ความจริงเขาอาจไม่อยากยิ้ม เขาอาจต้องการบดขยี้ความมีอยู่เป็นอยู่ของผมให้สูญสิ้นลงไปก็ได้ ผมเองก็ไม่ต้องการ เพราะมันชวนให้ผมนึกคิดไปว่า มนุษย์นั้นแสนกระจ้อยร่อย น่าทุเรศ ผมไม่ได้มองมนุษย์ในแง่ร้ายหรอก (นี่ผมว่า) แต่มันเป็นอย่างนั้น บางที น่าจะคิดกันได้แล้วว่ามนุษย์ชอบยุ่งกับเรื่องของคนอื่นมากกว่าตัวเอง แต่ถ้ายุ่งกับตัวเองมากเกินไป ก็น่าเบื่อ

ผมคิดว่าผู้หญิงเวลาถึงตายามโกรธเพียงเล็กน้อย ก็อาจแสดงความไม่สุภาพออกมาได้อย่างหมดเปลือก แต่ที่หล่อนทำเช่นนั้นก็เพราะหล่อนเบื่อเท่านั้น

20 . 19 น. กลางคืน

รถไฟขบวนสุดท้ายแล่นเข้าสู่สถานี ดูเหมือนวันนี้ทั้งวันได้สิ้นสุดลงแล้ว

21 . 00 น. กลางคืน

ความมืดครอบงำไว้ทั่วแล้ว ลมเงียบ อากาศร้อนอบอ้าว ผมรู้สึกเคว้งคว้างใจหาย แต่ก็รู้สึกเป็นอิสระ เป็นความรู้สึกที่แปลก ผมคิดว่าตัวเองน่าจะเปลี่ยนอะไรสักอย่าง ให้ตื่นเต้น ให้ฉับพลัน แต่ก็เท่านั้น ผมเคยชินเกินไป อีกไม่กี่ปี ผมก็ตาย

21. 40 น. กลางคืน

ผมหายใจเข้าไป นิ่งเฉยนาน ดวงดาวบนฟ้าส่องประกายระยิบระยับทำให้รู้สึก

เหมือนเดินอยู่บนความว่างเปล่าของอากาศ หญิงชายหลายคู่นั่งเคียงข้างอยู่ตามพื้นหญ้าหลังสถานีรถไฟ ความคิดเหมือนกันและคาดหมายอย่างเดียวกัน ผมรู้สึกบอกไม่ถูก

22.00 น. กลางคืน
ฝันกรามซี่กหนึ่งปวดเหลือเกิน เป็นเรื่องเศร้าชัดๆ ผมไม่อยากคิดอะไรทั้งนั้น

16 พฤษภาคม
ไม่มีอะไร

17 พฤษภาคม
ไม่มีอะไรเหมือนกัน....เบื่อ

2 มิถุนายน
ผมมาที่นี่ทำไม
ที่นี่มีแต่ กำแพง

3 มิถุนายน
เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง เราเริ่มต้นรู้สึกกลัวเมื่อมีใครคนหนึ่งใกล้จะตาย เราอาจไปเยี่ยมครอบครัวของเขา เราไม่รู้จะพูดอะไรเกี่ยวกับความตายของเขา เราอายที่จะกล่าวถึงเขา เมื่อเอ่ยปากลา เราไม่กล้าพูดว่า อาทิตย์หน้าจะมาเยี่ยมเขาอีก เรามองดูคืนวันที่ผ่านไป เรายังใช้ชีวิตประจำวันอยู่ตามปกติ–อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ทำงานเสพสังวาส/ เรารู้ถึง กำแพง ที่ปิดมิดชิด เราต้องการ สะพาน ที่จะก้าวข้ามไป เราส่วงรูปที่สูญเสีย ผัว ถูกขาย คนรัก ในสมัยเช่นฆ่าแห่งศตวรรษที่ 20 เราไม่ต้องการสลักชื่อบนหินอ่อน เราไม่ต้องการโกษฐทองพระราชทาน เราอยากมีชีวิตอยู่ชั่วนิรันดร์

5 มิถุนายน
10.00 น.

อาจดูเหมือนว่า บันทึกของผมนี้อุทิศให้อยู่ในประเภทของภูมิปัญญาแต่ที่จริง เห็นจะพลาดจุดไปแน่นอน ผมมีปัญญาเพียงอยากจะแหวกตัวเองเข้าไปหาความจริงด้วยหลักของเหตุผลเท่านั้น เพราะผมเห็นว่ามันไร้เหตุผล ผมไม่ได้โจมตีแบบแผนต่างๆที่เคยมีหรือกำลังมีอยู่ และผมก็ไม่ได้อวดอ้างว่าผมค้นพบอะไรใหม่ ผมเพียงแต่อยากแหย่ด้วยความหวังว่าผมจะพบอะไรบ้างเท่านั้น และจุดของเหตุผลที่ผมได้พบก็เป็นเพียงรอยแตกที่ประสานกันไม่สนิท แม้จะเป็นข้อปลีกย่อย แต่ก็จำเป็นเพราะผมกระหน่ำออกมาด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ มากกว่าเหตุผล

14 . 30 น.

บัดซบ บางทีผมอาจมีอิสระ และถูกกดดันจากความซ้ำซากเกินไปก็ได้ ผมจึงไม่รู้ว่า จะไปไหน หรือทำอย่างไร และผมก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะอิจฉาเวลาสามสิบห้าปีของผมที่ผ่านมาด้วย นี่คือการวิเคราะห์ที่ผมสมมุติให้เนื้อหาในบันทึกเป็นเช่นนี้ คุณอาจจะได้พบ คุณค่า ของชีวิต แต่มันก็ยังเป็นสิ่งเสียสนยิ่งนัก ความไม่สะดวกเล็กๆน้อยๆจากความจำเจ (ไม่ต้องเลยไปถึงสำนึกที่ว่าถูก หรือ ผิดหรอก) ทำให้ผมคิดว่าชีวิตไม่น่าอยู่ หรืออย่างน้อนก็อาจเป็นเพราะผมไม่สามารถแสวงหาความสุขจนพบได้ อาณาจักรของความเงียบจึงค่อยๆกาวเข้ามาหา นี่ถ้าผมไม่เผชิญกับมัน ไม่รู้จักมัน ไม่ปฏิบัติกับมันอย่างจริงจัง(ผมใช้คำว่า"มัน"เพราะตอนนี้ผมยังไม่มีสรรพนามอื่น) ชีวิตอันรื่นรมย์ของผมก็จะพลอยหายไปด้วย ความรื่นรมย์ในคุณค่าของชีวิตที่กายตัว คือสิ่งที่ผมเห็นว่าเป็นพื้นฐานของตัวปัญหาทั้งหมด เรายอมรับในฐานะที่เป็นสิทธิของเรา เช่นเดียวกับฐานะของสัตว์ที่นอนยอมรับแส่งแดด ตามสิทธิที่ ควรจะ ได้รับความอบอุ่น เพื่อชีวิตจะได้มีอยู่ต่อไป ชีวิตจะได้มีค่า แต่ชีวิตก็ ยังเป็นการคำนวณที่ไม่มีวันจบสิ้น

หลังจากที่ผมได้บันทึกด้วยถ้อยคำเหล่านี้ ผมมองผ่านหน้าต่างออกไปดูผู้คนคนถนน (ขณะนี้ ผมอยู่ในห้องทำงาน) ผมเห็นและรู้สึกถึงความเหยาะหยันที่บุกรุกเข้ามา ผมไม่ได้เกลียด ผมไม่ได้โกรธด้วยซ้ำ ว่าทำไมทุกวันนี้มนุษย์ยังฆ่ากันอยู่ ผมไม่

เคยพูดถึงเรื่องที่เหนือความจริง และเรื่องที่ผมคิด ก็ไม่ใช่เรื่องที่อยู่เหนือมนุษย์ธรรมดาสามัญ "ต่อสู้ให้ดีขึ้น..." มีนักการเมืองบอกผมเช่นนี้ แต่เขาก็รู้เพียงนัยะสองอย่างเท่านั้น คือ ไม่ดำก็ขาว ไม่แพ้ก็ชนะ "คนเราจะก้าวไปข้างหน้าได้ ก็ต้อง พัฒนา..."
(เขาพูดย้ำให้ผมเจ็บใจเล่น ด้วยคำว่า พัฒนา) "คนเราจะต้องก้าวไปข้างหน้า.."
(ผมสาบานว่าจะไม่ฟังอีกต่อไป) ผมอาจมองเห็นบางสิ่งบางอย่างที่มนุษย์ด้วยกันต้องการก็ได้ แต่ เอ...ผมจะต่อสู้ให้ดียิ่งขึ้นหรือเปล่า เรื่องนี้มันเหมือนวงกลมที่ไม่มีจุดศูนย์กลาง เอาเถอะ ถึงอย่างไร ผมก็จะไม่ยอมนอนบนกลางถนนขณะที่แดดกำลังร้อนจัดหรอก ถึงจิตสำนึกจะจำกัดตัวผมไว้ก็คงต้องมีทางใดสักทางหนึ่งที่จะทำลาย กำแพง อันว่างเปล่าให้ลงมา เรื่องนี้ผมยังไม่เห็นข้อสรุป

17.10 น.
ไม่มีอะไร ได้เวลารถไฟจะมาแล้ว

9 มิถุนายน
เบื่อ

11 มิถุนายน
มีจดหมายมาถึงผม ฉบับ ฉบับหนึ่งเป็นจดหมายทวงค่าหนังสือ อีกฉบับหนึ่งเป็นของเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัย ซึ่งหนีไปอยู่นิวยอร์ค เขาเขียนมาตอนหนึ่งว่า
"...เป็นอย่างไรบ้าง เลิกเหงาแล้วหรือยัง กำลังคิดทำอะไรอยู่หรือเปล่ามาเที่ยวนิวยอร์คสัก 2-3 อาทิตย์สิ นายจะเบื่อ รถใต้ดินหนวกหูก็ๆจะปอดนิดหน่อยเวลาออกมาเดินคนเดียว เพราะมันไม่เหมือนบางขุนศรีหรือทุ่งสีกัน ก่อนมา เราก็มองไม่เห็นว่าจะทำอะไร เมื่อมาอยู่แล้ว ก็ยังไม่แน่ใจว่าทำอย่างไรดี คนโชคดีไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็โชคดีอยู่นิวยอร์คก็โชคดี แต่เราโชคไม่ดี คนพูดมาก พูดให้กับตัวเองก็เป็นคนว่าสนาดี แต่ถึงอย่างไร เราพูดไม่มาก อยู่ที่ไหนก็วุ่น ถ้าเราคิดให้มันวุ่น ออกมาเถอะ ไปที่ไหนก็ได้แล้วกลับไปอยู่บ้านอย่างเดิม ถ้ามาที่นี่จะ

สร้างแบบอย่างขึ้นเป็นทางการตั้งแต่ได้รู้ได้เห็น อะไรอะไรก็เหมือนกันหมด ชีวิตประจำวันก็มีกฎที่จะต้องควบคุมอยู่มากพอแล้ว ทั้งในทางกฎหมายและศีลธรรม และกฎหมายหรือศีลธรรมนั้น ก็มีศุณค่าจอมปลอมปรากฏให้เห็นอยู่ทุกวันทั้งภายในและภายนอก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำไมฉันจะต้องมาถูกเบ้าหลอมที่ไม่มีทางต่อสู้หลอมละลาย เพื่อให้กลายเป็นสิ่งของที่เกิดมาเหมือนกัน ฉันโกรธ ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าโกรธอะไร ฉันไม่ชอบ ไม่ชอบทั้งนั้น ฉันเริ่มแน่ใจว่า มหาวิทยาลัยไม่ได้สร้างสรรค์ความเป็นสากลขึ้นในใจฉันเลย ฉันชอบคำว่าสร้างสรรค์มาก บางทีฉันยังไม่แน่ใจในความหมายของคำนี้นัก แต่ชอบถ้อยที่ในความหมายกว้าง ๆ หลวม ๆ มากกว่าคำอื่นใด ใครผู้ใดก็ตามที่เห็นผิดไป ฉันขอกล่าวโทษ....

ฉันเศร้าและมีจิตสำนึกหดหู่ ฉันรู้ ฉันรู้สึกมานานแล้ว นานมาก่อนที่จะมองเห็น ได้กลิ่น และลงมือสัมผัส จะต้องมีอะไรบางอย่างที่ผิดไปจากสิ่งธรรมดาสามัญที่เคยมีอยู่ มันอาจไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของฉัน อาจเป็นเพียงของเทียมที่ฉันได้มาจากคนอื่น ครึ่งหนึ่งอาจมาจากหนังสือ อีกครึ่งหนึ่งอาจมาจากตัวเอง ในสังคมแบบนี้ฉันได้คิดไว้เรียบร้อยแล้วฉันคิดว่า ตัวเองมองเห็นสิ่งที่กำลังรออยู่เบื้องหน้าทั้งหมด สิ่งที่ล้มครืน สิ่งที่พังทะลาย สิ่งที่ล้มเหลว สิ่งที่เป็นมายาจอมปลอม ที่ว่าไม่เป็นไรจนติดปากนั้นไม่เป็นไรมิได้ ฉันเดินและเดิน ฉันก้าวผ่านความมืด ผ่านไป และมองฝ่าความมืดออกมา ฉันเห็นสิ่งที่ฉันไม่ชอบ

เมื่อคืน เพื่อร่วมหอพักพาหญิงแปลกหน้าคนหนึ่งมาค้างคืน เธออาจเป็นหญิงสำส่อนหรือหญิงหากินจากสำนักโสเภณี ฉันต่อว่าเพื่อนว่าทำไมถูก และหลีกเร้นออกเดินไปตามถนนอย่างไร้จุดหมาย เพื่อให้เขาใช้ห้อง ทำไมฉันจะต้องกล่าวหาว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งผิด ฉันรู้ว่าคนทั้งโลกก็ชอบที่จะทำเหมือนกันหมดอย่างนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาจะไม่มีความผิดเหมือนกันหมดด้วยหรือ แล้วศีลธรรมเล่า ฉันจะต้องคิดถึงทำไมกัน ไม่ได้ ต้องคิดแต่ถ้าคำของศีลธรรมมีอยู่เพียงแค่การหลับนอนตามธรรมชาติ ที่กิน รนกระวนกระวายและยินยอมพร้อมใจ ฉันจะมัวมาคิดหาเหตุผลเพื่อสวรรค์วิมานอะไรกัน เพื่อใครกัน

เมื่อนั่งอยู่บนรถเมล์หรือในร้านอาหาร ฉันเคยพินิจคิดถึงภาพฝันต่อหญิงแปลกหน้าที่นั่งอยู่ข้าง ๆ บ้างหรือเปล่า ไม่เอานะ เลิกคิดเถอะ ไม่ ไม่ ฉันไม่คิดอีกแล้ว อย่าคิดอีกนะ เปลี่ยนช่วงโมงเรียนแล้วจะไปทางไหนดี ก็มีไม่มีทางที่ฉันชอบทำช้ำซากอยู่เสมอมาไม่ใช่หรือ ไม่มีอะไรอีกแล้วนี่.....

บ่ายนี้ฉันไม่เข้าเรียน ฉันหลบมานั่งอ่านหนังสืออยู่บนห้องสมุดคนเดียว เพลิดเพลินไปคนเดียว ไม่ปล่อยจิตใจให้ว้าวุ่น ไม่นานนักฉันพอที่จะรู้ว่าหนังสืออะไรอยู่ชั้นไหนและจะอ่านอะไรก่อนหลัง อ่านเพียงผ่านหรือกลืนกินเข้าไปย่อยในเลือดเนื้อและวิญญาณ แต่บางทีฉันก็กลับไม่รู้ว่าตัวเองต้องการอะไร หลายวันหลายเดือนและต่อไปคงอีกหลายปี ฉันจะอ่านอย่างเดียว นั่งคนเดียว เพลิดเพลินคนเดียว ไม่ปล่อยจิตใจให้ว้าวุ่นอย่างนั้นหรือ ฉันอยากจะทำอะไรสักอย่างอะไรก็ได้ที่สนุกสนุก ฉันเบื่อ....

หญิงสาวคนหนึ่งทำให้ฉันเงยหน้าขึ้นจากกองหนังสือ หล่อนสวยในแบบของฉัน ผมยาวลงมาประบ่า เป็นน้ำแลไฟ เป็นทั้งพายุ แลลมเย็นระรื่น ฉันสังเกตพบหล่อนเสมอ หล่อนชอบอ่านหนังสือและนั่งคนเดียว ฉันรู้ ฉันรู้ว่าฉันต้องการอะไร....

ในวันสุดสัปดาห์ ฉันมักชอบขึ้นรถไฟออกไปเที่ยวแถบชานเมือง มีบางสิ่งบางอย่างที่ฉันรู้สึกพอใจขณะได้คุยกับคนแปลกหน้าตามร้านกาแฟหรือบนม้านั่งรถไฟ ความแปลกหน้าทำให้เราสนิทสนมกันง่ายและลืมกันได้ภายในไม่ช้า เพราะต่างคนต่างเลือกเดินไปตามวิถีทางของตน เจ้าของร้านขายยาแห่งหนึ่งที่พบกันแถวชานเมืองพูดให้ฟังว่า ชีวิตของเรา เราก็ควรใช้ให้เต็มที่ แต่ฉันกลับหันมารู้สึกถึงความว่างเปล่าของชีวิตที่ไร้แก่นสาร ฉันไม่รู้แน่ว่าตัวเองเกิดมามีชีวิตเต็มที่หรือเปล่า และไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองต้องการอะไรแน่นอน ฉันไม่มีจุดหมาย ฉันจะต้องค้นหานามธรรมที่ว่านี้ให้พบ ในสังคมที่การเมืองไม่มีความจริงใจ สิ่งที่มีอยู่สำหรับฉัน คือความสงสัย ฉันสงสัย....

ใครใครในละแวกหอพัก เรียกฉันว่านักศึกษา อ้วก ฉันมองเห็นเวลา

เช้าที่มีเครื่องกลไกบอกเวลา ทุกคนแต่งตัวใส่เสื้อขาว กางเกงแล่ะกระโปรง สีน้ำเงิน ผูกเนคไทลายสลับ หอบหนังสือและสมุดที่มีตราสถาบันเหมือนกันหมด ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกันไปหมด เหมือนกันจนรู้สึกวิงเวียนอยากจะอาเจียน หัวกลม ๆ เมื่อมองลงมาจากที่สูงเป็นหัวที่อยู่ในระเบียบเหมือนกันหมด ฉันเบื่อเบื่อความเหมือนกัน สิ่งเหมือนกันนี่หรือที่ใครต่อใครเรียกฉันว่า นักศึกษา..... นักศึกษา... วันหนึ่งฉันคงเป็นบ้า....

ค่ำวันนี้ฉันออกมาเดินเล่นนอกหอพัก ฉันรู้สึกตัวขึ้นมาแวบหนึ่ง เป็นความรู้สึกแปลกประหลาดและซาบซึ้งในความลึกลับ เมื่อยืนอยู่ท่ามกลางความเงียบ ขณะดวงตะวันกำลังลาลับ แสงสว่างสุดท้ายของมันท้าทายต่อการคิดถึงที่มาของชีวิต ขณะสายลมไหลผ่านโลกธาตุ ระบัดใบไม้ระริกมีชีวิตอ่อนไหวและผ่านพ้นไป ฉันไม่เคยแปลกใจมากก่อนเลยว่าทำไมเมื่อฉันเกิดจึงได้เห็นดวงตะวันเกิดมาส่องโลกอยู่ก่อนแล้ว ดาวบนท้องฟ้า อาณาจักรขาวโพลนยามค่ำคืน ภูเขา ท้องทุ่ง และสายฝนที่ตกกระหน่ำตามชอบใจ ต่างก็มีมาก่อนฉันเกิด....

แน่นอน.....

ฉันโลกของฉัน คือโลกที่ฉันรับรู้และนึกคิดทุกสิ่งทุกอย่าง ฉันย่อมรู้สึกสับสนและหวั่นไหว เมื่อตกอยู่ในภาวะเสียงใจครั้งใดได้ยินได้ฟังเรื่องราวแปลกประหลาด ครั้งใดได้อ่านพบจากหนังสือ ครั้งใดเสียงดนตรีดื่มด่ำไหลผ่านโลกธาตุ ครั้งใดสายหมอกเรี่ยรายกระจายอยู่กลางท้องทุ่งยามเช้า ครั้งใดผมยาวสลวยดำสนิทประดับบ่าหญิงสาวแปลกหน้าปลิวสยายเป็นริ้วไปตามแรงลม อีกทั้งกลิ่นหอมแห่งปวงบุบผาและคำพูดระรื่น นี่อะไรกัน สิ่งเหล่านี้คือโลกของฉันหรือเพราะฉันคิด.....

ฉันไม่แน่ใจถึงสิ่งที่คิด ฉันคิดถึงเวลาที่ผ่านพ้นไป เวลาที่พาให้ล่วงเลย ฉันคิดถึงความตาย คิดถึงความว่างเปล่าปราศจากสิ่งที่เป็นแก่นสาร ฉันเป็นใครก็ตามที่เกิด เมื่อไม่มีฉัน ทุกสิ่งทุกอย่างจะยังคงมีอยู่หรือ สิ่งที่สวยที่สุดก็หมดความหมาย สิ่งที่หอมที่สุดก็หมดความหอม แต่ความหมายที่มีอยู่นั้นเล่าเป็นของ

ใครกัน ก็ของฉัน ที่ฉันว่าไม่แน่ใจก็เพราะฉันไม่เชื่อว่าผัสสะเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด ฉันรับรู้วิถีทางทุกอย่างของมนุษย์ แต่ฉันก็มีข้อจำกัด.....

หลายครั้งที่ความรู้สึกเปลี่ยนไป ฉันรู้สึกว่าทั้งเขาและฉันต่างมีโครงสร้างของอารมณ์สลับซับซ้อนเหมือนภาพนามธรรม ท่ามกลางความเงียบที่สถิตอยู่บนความจอแจ ท่ามกลางการเรียกร้องอิสระบนเครื่องพันธนาการ เขาและฉันต่างมีจุดว่างเปล่าในชีวิตที่ทำให้เกิดความรู้สึกอ้างว้าง เปลี่ยวหน่าย และเกียจคร้านต่อการดำรงชีวิต ในจักรวาลเวิ้งว้าง ดาวดวงหนึ่งส่องแสงออกมาริบหรี่และไม่มีคนมองดาวดวงนั้นเป็นดาวดวงเดียวของดาวทั้งหมด ที่ดูเหมือนจะไม่มีความหมายแต่อย่างใด มนุษย์ในยุคสมัยของฉันก็เหมือนดาวดวงนั้น....

วันนี้ ฉันพบหญิงสาวคนเดิมที่ห้องสมุด หล่อนนั่งอ่านหนังสืออยู่ตรงข้ามกันฉัน เรือนร่างบอบบาง หน้าอกเล็ก ผมสลวยยาว ฉันพบว่าหล่อนเป็นคนสวย หล่อนทักเพื่อนหญิงคนหนึ่งที่เดินผ่านมาน้ำเสียงไพเราะ ฟันขาวเรียบเป็นระเบียบงดงาม จมูกค่อนข้างแบนแต่ก็รับใบหน้าที่มองดูจากทางตรงได้เป็นอย่างดี ไม่นานฉันรู้สึกหลงรักหล่อนอย่างรุนแรง มันอาจเป็นเวทย์มนต์ที่ความแปลกหน้าของผู้หญิงเป็นฝ่ายเร่งเร้า

ฉันยังจำหญิงสาวบ้านนอกคนหนึ่งที่คำบลสีกันได้ วันนั้นฉันออกมาพักผ่อนนอกเมือง และเดินทอดน่องเล่นไปตามลำคลอง เธอนั้นเพิ่งอาบน้ำเสร็จและกำลังผลัดผ้า ฉันเฝ้ามองวิธีที่เธอใช้ผ้าขนหนูเช็ดถูตามเนื้อตัวอวบอัดก่อนที่จะเปลี่ยนผ้าถุงผืนเก่า และสวมผ้าถุงผืนใหม่เข้าทางศีรษะ ทุกเบื้องย่างที่เคลื่อนไหวเป็นความงามแสะชวนให้จ้องมอง ฉันจำได้ถึงภาพที่เธอยืนอย่างกล้าหาญ ใช้ปากคาบผ้าถุงผืนที่ใช้ผลัดแล้วขยับผ้าถุงเปียกน้ำผืนเก่าให้เลื่อนหลุดลงมากรอมตีน ลมแรงกระโชกชายผ้าถุงกระพือขึ้นมาจนเห็นช่วงขาเรียวงามที่แยกออกจากกันได้อย่างสมดุลย์ เธอใช้มือข้างหนึ่งต้านผ้าถุงที่ถูกลมกระพือ ส่วนมืออีกข้างยึดชายผ้าขึ้นมาเหนือราวนม ความหลวมของผ้าเวลาถูกลมกระพือ ทำให้ชายด้านหนึ่งเผยิบออกจนมองเห็นเนินถันของเธอชัดเจน หัวนมแดงระเรื่อแลเห็นอยู่แวบหนึ่ง

ก่อนที่จะถูกชายผ้ายกขึ้นปิดทันที เธอคงอายแต่ทำเมินมองดูท้องฟ้า ไม่รู้ไม่เห็นสง่างามและเดินจากไปอย่างเงียบเชียบ ฉันรู้สึกตื่นเต้นขึ้นในบัดดล ไม่ใช่เรื่องทางกามอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นเรื่องทางสังคมด้วย ฉันคิดว่า ฉันคงไม่ต้องการที่จะสมสู่กับหล่อน หล่อนสง่าและงดงามเกินไป ฉันต้องการที่จะพบหล่อนได้พูดกันหล่อน และรักหล่อน...

ฉันเดินต่อไป นึกถึงเมื่อเช้า เดือนเอากวีนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์มาอ่าน เรานั่งอ่านหนังสืออยู่ในห้องสมุดด้วยกัน ฉันน่าจะสนใจเธอให้มากกว่านี้ แต่ทุกอย่างมองดูเป็นเพียงสิ่งกระจ้อยร่อยที่รอคอยการร่วงหล่นเท่านั้น ฉันกำลังแสวงหาอะไรบางอย่างที่ยิ่งใหญ่กว่า แต่อะไรทั้งหลายก็ดูถูกสร้างขึ้นมาอย่างต่ำช้าด้วยกันทั้งนั้น ฉันมีความรัก ฉันรักความขาวของหญิงสาว ความสะอาดของเรือนนม ความอวบอัดของส่วนสัด ส่วนโค้งของด้านหลัง ปรีบ่องช่วงแขนเรียวงาม ดวงตาแจ่มใส รอยยิ้มบริสุทธิ์ และการขมวดคิ้วด้วยความใคร่ แต่การทำเป็นพระเอกของฉันอย่างในหนังสือ บางทีก็เป็นสิ่งหลอกลวงกันชัด ๆ พวกนักเขียนทั้งหลายต่างพยายามป้องกันไม่ให้คนมองความจริง เพลงรักทั้งหลายก็แสนจะทุเรศ ฉันต้องการเป็นตัวของฉันเองมากกว่า... เดือนหันมาถามว่า ฉันรู้จักพวกกวีรุ่นใหม่ที่ยังหนุ่มสาวบ้างไหม ฉันตอบว่า ไม่เคยอ่านกวีมากก่อนเลยในชีวิต เธอถามว่า รู้จักอังคาร กัลยาณพงศ์บ้างไหม ฉันตอบว่าไม่รู้จัก แล้วก็เงียบ เธอก็ไม่ได้ถามอะไรอีก...

เขา

วันนี้เป็นวันศุกร์ เดือนกันยายน เวลาสี่ทุ่ม เขาเดินออกมานอกหอพักไกลโข ตามหนทางแสงไฟริมถนนทอแสงสลัว เป็นคืนเดือนมืดที่เงียบสงัดและน่าตื่นเต้น สองข้างทางมีบ้านปลูกเรียงราย หลังคาเกือบจะติดกันอย่างไม่เป็นระเบียบ น้ำค้างและกลิ่นน้ำตะคลุงมาจากข้างทาง กอกล้วยสะบัดพัดใบฉีกเป็นแฉกจนหมดความงาม มองดูประกายสลัวที่ทอทาบถนนชรุขระเหมือนปีศาจกำลัง

กวักมือ น่านนานจะมีรถวิ่งผ่านสักคัน เสียงรถไฟบดรางกระแทกแว่วเป็นจังหวะ เพราะอยู่ห่างออกไปไม่ไกลเท่าใด เพื่อนที่อยู่หอพักเคยบอกว่าข้ามสะพานไปไม่ไกลนัก เลี้ยวเข้าซอยเดินไปตามกระดานไม้สองแผ่น ผ่านบ้านและห้องแถวเข้าไป จะถึงแถบที่มีหญิงโสเภณีอยู่.....

ดนตรีแจ๊สที่ดังออกมาจากบ้านร้วสังกะสี ซึ่งปิดไฟเงียบค่อยค่อยจางเสียงลง บ้านช่องทุกแห่งปลูกเรียงรายเหมือนมีกำแพงกั้นคนจีนกำลังขายข้าวต้มกุยอยู่ตรงปากทาง พวกขับรถบรรทุกและกุลีขนของส่งเสียงเอะอะ และมีกลิ่นแป้งมันฟุ้งกระจายติดมาจากถุงผ้าขาว กลิ่นหนูตายเหม็นรอดกระดานไม้สองแผ่นที่ต้องเดินคลำไปอย่างระมัดระวัง ความโสโครกทำให้เกิดความอยากที่จะตรงเข้าไปทำลาย โทษะเกิดขึ้นมาเพราะแรงปรารถนา ประหลาดอยู่มากที่ยังมีสิ่งสกปรกซ่อนอยู่ในน้ำเสียงและท่าทางของมนุษย์ ตรงหัวมุมเลี้ยวมีผู้ชายสองสามคนเดินสวนมา ร้านตรงหัวมุมเป็นโรงเหล้าเล็ก ๆ มีผู้หญิงนัยน์ตาสกปรกนั่งเกาะองอยู่คนหนึ่ง หล่อนส่งสายตาไปในอกและหัวเราะออกมาอย่างไม่มีเหตุผล ควันบุหรี่ที่พวกขี้เหล้าพ่นคลุ้งออกมากระจายบังจนแทบมองไม่เห็นหน้าหล่อน มองกวาดขึ้นไปบนระเบียงชั้นบนของร้านเหล้า แสงไฟยี่สิบห้าแรงเทียนสลัวพอที่จะมองเห็นกระถางกุหลาบสีแดงบนขอบหน้าต่าง กุหลาบดอกหนึ่งบานจนโรยแล้ว มองกลีบของมันที่หล่นลงมาบนพื้นสกปรก เขารู้สึกขึ้นมาทันทีเหมือนเดินอยู่กลางทะเลทรายคนเดียว ร้อนจัด คอแห้งผาก ให้รู้สึกกระหาย เขาไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน พรุ่งนี้ฉันจะไปวัด เขาคิด.....

เดินเรื่อยต่อไป จนพ้นร้านเหล้า เลี้ยวซ้ายและเดินไปบนกระดานไม้สองสองแผ่นอีกครั้งหนึ่ง ต้องเบี่ยงตัวหลบคนที่เดินสวนออกมา เพราะทางแคบ มีเสียงคุยอวดวิเศษของมนุษย์ ระคนกลิ่นไอของความเมาที่ระเหยออกมาพร้อมกับสาราก เหลียวมองรอบตัว ฝาผนังบ้านที่อยู่ไม่ไกลนัก ส่งกลิ่นราอับชื้นและสัมผัสได้ถึงความโสมมทั้งหลายทั้งปวงที่กระโจนเข้าใส่ความรู้สึกของคนซึ่งยังไม่เคยรู้ว่ามีสิ่งเช่นนี้อยู่ในโลก ฝนตกพรำลงมาเล็กน้อยและซาหายไป บาทวิถีที่เคย

เป็นเงา กลายเป็นโคลนเหนียวเหนอะยิ่งกว่าจะเปียกชื้น ความคิดที่เขามีอยู่ไม่ใช่สิ่งซุกซ่อนในใจอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นความหมายมั่นปั้นมือ เวลานี้มันไม่ใช่ความรู้สึกที่ออกมาจากหนังสือ ไม่ใช่การตั้งคำถามจากเพื่อนร่วมชั้นในมหาวิทยาลัย ไม่ใช่ความปรารถนาที่จะบดขยี้ความชั่วให้แหลกเหลวลงกับมือ แต่เป็นเรื่องที่จะต้องมองดูให้รู้แน่ชัดลงไปเสียที เดินต่อไปเรื่อย ๆ กระดานไม้บางแห่งไหวยวบยาบ กลิ่นเหม็นจากหนูตายผสมน้ำเน่ารบกวนประสาทให้รู้สึกคลื่นเหียนตลอดเวลา เขาเบี่ยงตัวหลบหญิงคนหนึ่งที่เดินสวนออกมาระบายลมหายใจที่มีกลิ่นเหม็นรด ไฟสลัวทำให้ผิวซีดของหล่อนออกเหลือง คิ้วดำหนา ปากและดวงตาสิ้นหวัง หล่อนสวมเสื้อลายดอก คอหลวม ไม่ใส่ยกทรง ไม่ใช่เทพธิดาหรอก เขาบอกตัวเอง หล่อนทักทายเขาเหมือนคนรู้จักกันมานานปี หล่อนยิ้ม แม้ความรู้สึกจะบอกตัวเองเหมือนกำลังต้องการกวาดกลางสิ่งที่ขวางหน้าให้หมดสิ้นลงไปในฉับพลัน เขาก็กลับทำในสิ่งที่ไม่เคยคิดจะทำมาก่อน คือยิ้มตอบ.....

เดินเลี่ยงเข้าไปอีกซอย เป็นห้องแถวที่พวกกรรมกรและหาบเร่เช่าอาศัยอยู่ เสียงวิทยุจากภาคบันเทิงอันดับสุดท้ายยังไม่ ปิดสถานี ผัวเมียบางคู่ยังคุยกันบนนอกชานแคบแคบที่ห่างจากทางเดินแค่คืบ แสงจากบางห้องเปิดสว่าง หญิงสาวคนหนึ่งกำลังให้ลูกกินนมหล่อนสงบเงียบแม้จะดูเหนื่อยหน่ายและวิตกกังวล เอื้อมมือไปจัดของที่กระจายอยู่ข้างตัวอย่างระมัดระวัง และทำเสร็จเรียบร้อยในขณะที่ลูกของหล่อนนอนหลับอยู่บนตัก เขาสำนึกถึงรูปลักษณะอันน่าประหวั่นพรั่นพรึงแห่งเคราะห์กรรม ได้หยั่งรู้ถึงความลึกล้ำอันมืดมนแห่งความทุกข์ยากของมนุษย์ เขาเข้าใจแล้วว่าเป็นการเหลือวิสัยเหลือเกินสำหรับคนบางคนที่จะดำเนินชีวิตอย่างสะอาดหมดจด หนังสือเคยบอกถึงสิ่งที่เห็นกันตำชา เพื่อนฝูงก็ดูยินดีปรีดายิ่งนัก เมื่อได้แสดงความกระจ้อยร่อยของตนให้ปรากฏ มนุษย์อาจจะกล้าแข็งหรืออ่อนแอได้ทั้งสองอย่าง เขาคิดถึงหญิงสาวคนหนึ่ง ครั้งหนึ่งนานมาแล้วเขาเคยคิดถึงความรัก แต่ก่อนอื่น เขาจะต้องค้นหาตัวเองให้พบ ถ้าไม่พบละ...

เขาเดินวกกลับไปตามทางเดิม ร้านเหล้าหัวมุมถนนปิดเงียบ

ฝนตกพรำลงมาอีก เสียงรถไฟบดรางกระเทือนแว่วมาแต่ไกล กระถางกุหลาบบนขอบหน้าต่างยังตั้งอยู่ที่เดิม แต่กลีบกุหลาบที่ร่วงลงมาบนพื้นหายไป เขาก้าวเข้าไป ลังเลอยู่เล็กน้อยก่อนที่จะเอื้อมมือไปเคาะประตู....

"ทำไมหรือพ่อหนุ่ม ทำไมเธอไม่ทำจิตใจให้ร่าเริง ชีวิตน่ะควรเบิกบาน เธอเศร้าอะไรหรือ เข้ามาข้างในก่อนสิ...."

นั่นคือเสียงตอบที่เขาได้ยิน.

2512

ความเงียบ

ตัวละคร 1. ผู้ชาย
2. ผู้หญิง
3. คนรับใช้
4. นักศึกษา

บทสนทนา – คุณคิดว่าผมจะช่วยอะไรได้
– เปล่า
– งั้นคุณมาบอกผมทำไม
– ฉันคิดว่าคุณอาจเป็นเพื่อน

ฉาก เวลาเช้า ร้านกาแฟข้างสโมสรมหาวิทยาลัยไม่มีนักศึกษามากนัก มุมสุดตรงกระถางต้นไม้ แดดยังส่องลอดระเบียงเข้าไปไม่ถึง ตึกห้องสมุดอยู่ทางด้านขวา ตรงหน้า ข้ามกำแพงออกไปเป็นโรงเรียนศิลป ถ้ามองผ่านหน้าต่างจากห้องสมุดชั้นสองลอดบังตาไปที่เรือนไม้สองชั้น จะพบบรรดาคนงานหญิงนั่งเย็บจักรอยู่ห่างเพียงแค่ชายคา เสียงเรือยนต์แล่นผ่านไปมาเป็นระยะนาน ๆ จะเปลี่ยนเป็นเสียงเรือหางยาว อากาศต้นฤดูหนาวพัดละไอหมอกยามเช้าเข้ามาทางแม่น้ำ แสงแดดอ่อนสาดกระทบบ้านหลังคาสังกะสีที่ปลูกเรียงรายอยู่ฟากตรงข้าม ควันที่เกิดจากเรือในแม่น้ำกระทบเขื่อนซิเมนต์ดังเป็นจังหวะบางครั้งเรือแจวรับจ้างผ่านไปเงียบ ๆ หนุ่มสาวคู่นั้นนั่งหลบอยู่ตรงมุมสุดมองจากทางเข้ากระถางต้นไม้ต้นนั้นช่วยพรางให้เหมือนไม่มีใครนั่งอยู่ ฝ่ายชายแต่งกายบอกให้รู้ว่าเป็นนักศึกษา ฝ่ายหญิงอยู่ในชุดสีเทาอ่อน คอเสื้อขลิบลูกไม้ ไว้ผมชอยสั้น ใบหน้าเล็กค่อนข้างแบน หน้าอกเล็กเรียบ หลอนมีเสน่ห์ตรงลักยิ้ม

บทสนทนา – คุณคิดว่าขาดมานานเท่าไร
– ห้าวัน
– ห้าวัน อาจไม่ใช่ก็ได้ มันอาจเป็นอย่างอื่น
ผิดอากาศ ผิดอาหาร อารมณ์เสีย,...

– ฉันคิดว่าแน่

– เขารักคุณหรือเปล่า

– เปล่า

– คุณบอกให้เขารู้หรือยัง

– ยัง

ผู้ชาย เขามองปลายนิ้วเรียวงามของเธอ นุ่มนวลแต่ดูซีดเซียว เมื่อสี่ปีก่อนเราเคยเรียนอยู่ด้วยกันก็ที่นี่แหละ เขาคิด หลังเรียนจบไปก่อน ข่าวครั้งหลังเธอเขียนจดหมายมาบอกว่าเป็นครูสอนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนราษฎร์แห่งหนึ่ง และกำลังคิดจะแต่งงาน เขาเองเคยชอบอยู่ไม่น้อย แต่งานหนังสือพิมพ์ในฐานะนักข่าวพิเศษทำให้ไม่ค่อยมีโอกาสมาเรียนได้เต็มที่ สมัยที่เรียนหนังสือ เธอเคยช่วยเขาเสมอ สามปีผ่านไป เขาลืมไปเสียด้วยซ้ำว่ายังมีเธออยู่ในโลก แม้จะชอบเธอเขาก็บอกตัวเองว่า "ก็เท่านั้น" ขอบเล็บของเธอยังตัดสั้นติดเนื้อ ไม่ใช้ยาทาเล็บเหมือนเดิม ริมฝีปากบางยังเชิดงอน ลักยิ้มของเธอ เขาจำได้เสมอ ผมดำสลวยที่เคยยาวประบ่าเท่านั้นที่ถูกตัดสั้นเปลี่ยนรูปไป และชอบเข้าหากันเหมือนเด็กนักเรียน ก็สวยอยู่หรอก แต่ฉันชอบผู้หญิงผมยาวมากกว่า เขาคิดในใจ พินิจดูหลอนแล้วมองเหม่อไปยังเรือข้ามฟากที่กำลังพาคนโดยสารไปยังฝั่งตรงข้าม ไม่มีความหมาย เขาเบื่อตัวเองที่ต้องพบเรือลำนั้นแล่นกลับมาทางเดิม ชีวิตดูไม่มีอะไร น่าเบื่อเหมือนวันก่อนๆ ขณะนี้มีอะไรเกิดขึ้นในโลกบ้างนะ เขาคิด ดูเหมือนหิวไม้สีเขียวที่สลับซับซ้อนอยู่เบื้องหน้าก็ห่างไกลไปคนละโลกเสียแล้ว แมลงวันสองสามตัวบินลงมาเกาะปกหนังสือเรื่อง วิธีคุมกำเนิด ที่เขาเพิ่งยืมมาจากห้องสมุด สองขาหน้าของมันยกขึ้นไถเคี่ยะไปบนสันปก ยกขาหน้าทำขยุกขยิกเหนือริมฝีปากเหมือนพบสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ แล้วบินหนีไปเกาะที่อื่น นักศึกษาที่เลิกจากชั่วโมงเรียนตอนเช้า กำลังเริ่มทยอยเข้ามาข้างในบ้างแล้ว

บทสนทนา – มันเริ่มมาแต่เมื่อไร

– เดือนที่แล้ว

– คุณไม่ได้ใช้อะไรป้องกันบ้างเลยหรือ
– เปล่า
– คุณก็น่าจะรู้ดี เขาเคยแนะนำที่ไว้บ้างหรือเปล่า
– เปล่า
– ก็ดีแล้วนี่ ผมไม่อยากเห็นคุณยุ่งยาก
– เปล่า ฉันทำไม่ได้เอง
– คุณหมายความว่า คุณไม่ทำ
– ฉันทำไม่ได้

ผู้หญิง สมัยก่อน ฉันปลอบใจตัวเองทุกครั้งเมื่อมองเห็นหน้าแบน ๆ บนกระจก ฉันไม่ใช่คนสวยเลย แขนขาเก้งก้าง หน้าอกก็เล็กเกินไป ฉันพอใจอยู่บ้างก็ตรงที่มีผิวสวย บางทีฉันอยากทำใจให้เชื่อว่า ฉันอยู่ในโลกนี้คนเดียว โลกสมัยที่ฉันยังเป็นเด็กและมีความรู้สึกปิติชาบซ่านว่า ของเล่นที่แม่ซื้อให้เป็นของของฉันโดยเฉพาะ ไม่มีพิษมีภัยแต่อย่างใด ฉันอยากจะเรียนรู้อย่างทะลุปรุโปร่งถึงความเป็นไปของชีวิตเหมือนพื้นนาหน้าแล้งเรียนรู้ความชุ่มฉ่ำของสายฝนครั้งแรก เพ้อฝันไปว่าความรู้สึกที่ได้รับครั้งแรกนั้นปลอดภัยและเชื่อมั่น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมันรวดเร็วเกินกว่าที่ฉันจะทำอะไรได้ถูก ฉันคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นต้องเกิดขึ้นแน่ ฉันนอนไม่หลับ เขียนจดหมายลาฝากเพื่อนไปให้นายจ้างที่โรงเรียน นั่งนึก นอนนึก และเริ่มกังวล หลังจากเวลาห้าวันผ่านล่วงไป ฉันรู้สึกตกใจ เริ่มร้องไห้อยู่ในห้องคนเดียว ปิดประตูลั่นดาล นอนซบหน้าลงบนหมอน สะอึกสะอื้น แต่ก็พยายามไม่ให้เสียงดัง เพราะพ่ออาจเดินมาได้ยินเข้า เพื่อนหลายคนสมัยที่ยังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยผ่านเข้ามาในความคิด ฉันคิดว่าเขาอาจช่วยฉันได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งเขาก็เคยรู้จักฉัน

บทสนทนา – ฉันคิดว่าคุณไม่เข้าใจอะไรเลย
– ผมเข้าใจ ไอ้สิ่งที่อยู่ข้างในนั้นน่ะเป็นความยุ่งยากของตัวเอง ทั้งนั้น ผมเข้าใจ ทุกคนต่างมีเรื่องเดือดร้อนด้วยกันทั้งนั้น

– คุณไม่ได้เป็นเพื่อนฉันเลย
– ขอนั้นอย่าวิตก...ผมรู้สึกเห็นใจ
– คุณก็ทำได้แค่นั้น
– ผมบอกว่าผมเห็นใจ เพราะผมพูดได้เพียงเท่านี้ คนเราท่าความเข้าใจกันได้ แต่บางเรื่องมนุษย์ช่วยแทนที่ความเดือดร้อนให้กันไม่ได้
– คุณก็เหมือนคนอื่น ๆ
– ผมรู้
– เลวเหมือนคนอื่นๆ
– ผมรู้

คนรับใช้ คนรับใช้ที่ยืนอยู่ทางเบื้องหลังของห้องอีกด้านหนึ่ง หน้าตาขาวซีดเหมือนเสื้อผ้าที่สวมใส่ เขาไล่แมลงวันที่ไต่อยู่บนขอบหูพร้อมกับเอื้อมมือไปเปิดวิทยุซึ่งวางอยู่ข้าง ๆ พยายามปรับคลื่นวิทยุเพื่อหาสิ่งที่ต้องการ เขาคิดว่ารายการเพลงลูกทุ่งมีอะไรบางอย่างน่าติดใจ เพลงที่ผู้รับวิทยุได้ฟังอยู่เป็นประจำในสัปดาห์นี้ชื่อเพลง "ลาน้องไปเวียดนาม" ส่วนเพลงลูกทุ่งอื่นๆ เขาฟังได้บ้าง แต่ไม่ชอบมากนัก เขาไม่เข้าใจเลยว่าทำไมสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัย เวลาออกอากาศจึงชอบเปิดแต่เพลงพวกผู้ดี บางทีอาจเป็นเพราะขาดการศึกษา พวกนักศึกษานี่คงมีรสนิยมแน่ เขาคิดในใจ แต่ก็บอกตัวเองว่าเขาไม่ไม่ชอบเพลงของพวกมีการศึกษา เขาปรับมาพบเพลง "หนุ่มยอม" อีนางของเขาเคยบอกว่าเพลงนี้ดี แต่เนื้อร้องที่เขาได้ยิน เขารู้สึกว่ามันสัปดนชัดๆ และดูเหมือนจะสัปดนมากขึ้นเมื่อได้ฟังครั้งใดก็ตาม สัปดนเหมือนรูปปฏิทินเปลือยที่เขาเห็นแขวนอยู่ข้างฝาศีลธรรมของคนเดี๋ยวนี้เสื่อมลง....เขาคิดพยายามไล่แมลงวันที่บินเกาะบนแก้มส่วนมือยังคงบิดหารายการเช้าวันนี้ไม่เห็นมีอะไรน่าสนใจ พรุ่งนี้วันหยุด เรานาจะไปหาผู้หญิงนอนสักคน เขาคิด ขณะเดินไปหานักศึกษาหนวดเครารุงรังคนหนึ่งซึ่งเพิ่งเข้ามา ส่วนวิทยุยังคงเปิดทิ้งไว้ตามเดิม....

เสียงจากความเงียบ

"....กองบัญชาการทหารอเมริกันแถลงเมื่อวานนี้ว่า ในการสู้รบเพื่อป้องกันเมืองไว้ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ยังคงยึดครองอยู่จนบัดนี้ ฝ่ายเวียดกงได้เสียกำลังไปแล้ว 2,500 คน ฝ่ายสัมพันธมิตรเสียชีวิต 266 คน บาดเจ็บ 1,259 คน ในจำนวนนี้ทหารอเมริกันเสียชีวิต 53 คน บาดเจ็บ 380 คน..."

คนรับใช้ คนรับใช้เดินกลับมา เขามองไปยังหนุ่มสาวที่นั่งอยู่ตรงมุมสุดอีกด้านหนึ่ง กระถางต้นไม้แยกคนทั้งสองออกไปเหมือนอยู่คนละโลก แดดสองไล่เข้ามาถึงระเบียงสโมสรแล้ว ข้างนอกนักศึกษาเริ่มเดินขวักไขว่ เสียงเกือกกระทบพื้นซีเมนต์ เสียงระลอกคลื่นเล็ก ๆ กระทบฝั่ง เสียงเครื่องเรือหางยาว เสียงไวยวายของคนทำอาหารสลับเสียงบีบแตรรถยนต์เป็นระยะ มีนักศึกษาเข้ามาอีกหลายคน เขาเลยไม่มีเวลาปรับวิทยุ นักศึกษาที่นี่มองดูตัวเล็กลง บางคนก็เรียบร้อยดี แต่ถ้าพวกที่เรียนศิลปะเข้ามา พวกนี้มักแต่งตัวไม่น่าดู หนวดเครารุงรังไว้ผมยาว เขานึกดีใจที่ตัวเองไม่ได้เป็นคนมีการศึกษา มองออกไปข้างนอก แดดไล่เข้ามาถึงในร้านแล้ว เขาเดินไปปลดผ้าใบกันแดดที่มีข้อความเป็นคำขวัญของรัฐบาลลง **ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนรัฐบาล** ก็ได้เวลาที่ผ้าใบกันแดดจะต้องเปลี่ยนใหม่ เขาคิด แต่ทุกครั้ง ผ้าใบกันแดดมักจะเปื่อยเสียก่อนเพราะถูกฝน เขามองไปยังหนุ่มสาวที่นั่งอยู่มุมห้องอีกครั้งหนึ่ง ดูเหมือนจะนั่งมาแต่เช้า เขาคิด หนุ่มสาวเดี๋ยวนี้อิสระกว่าแต่ก่อน ศีลธรรมกำลังเสื่อมลง เขาคิดในใจพร้อมกับมองไปทางรูปปฏิทินเปลือย และลืมเรื่องที่คิดในทันทีเมื่อเอื้อมมือไปปรับวิทยุ.....

บทสนทนา – คุณเป็นผู้ชาย คุณไม่เข้าใจ....
– อย่าพูดอย่างนั้นสิ ผมเข้าใจ ผมรู้จักความรู้สึกของคุณดี
– ฉันไม่ควรลงสารตัวเองเกินไป
– ผมเข้าใจดี

– ฉันคิดว่าคุณไม่เข้าใจอะไรเลย

– คุณควรบอกให้เขารู้

– คุณจะให้ฉันทำอย่างไร

– แต่งงานกับเขาเสีย

ผู้ชาย เขาคิดว่าเธอถือดีอย่างไรจึงมาร้องไห้ให้เขาเห็น เขาทนไม่ได้ที่เห็นผู้หญิงร้องไห้ ยิ่งแลเห็นน้ำตาไหลออกอาบแก้มโดยไม่มีเสียง เขารู้สึกเหมือนทนไม่ไหว พวกผู้หญิงมักจะเป็นอย่างนี้ แต่บางทีการได้ร้องไห้เสียบ้างก็ทำให้สบายขึ้นเหมือนกัน คนเราต้องมีทางออก เมื่อเขาพาตัวเองไปสัมผัสอะไรสักอย่าง อะไรก็ได้ ถ้าไม่เป็นคนด้วยกัน ก็ต้องเป็นสิ่งของบางอย่าง สิ่งที่อยู่รอบตัวเขา เตียงนอน นาฬิกา กระจก เงิน แต่บางทีการมีชีวิตอยู่ก็ปวดร้าวเกินไป เขาคิด แต่ถ้าอย่างนั้น ทำไมเธอไม่เลือกฆ่าตัวตายไปเสียให้พ้น บางครั้งคนเราก็ไม่รู้จักตัวเองทั้ง ๆ ที่โตและมีอายุมากขึ้น เมื่อเป็นเด็ก เราเคยใช้บัตรอวยพรส่งความสุขให้คนที่เรารู้จัก เพราะรู้ว่าเขาจะตอบส่งมาตามมารยาท เมื่อโตขึ้น เราก็ยังทำอย่างนี้ เราใช้ประสบการณ์แท้จริงมาเป็นเครื่องทดแทนความรู้สึกเพ้อฝัน ฉันจะบอกให้เธอหลบไปบ้านนอกหรือที่ไหนสักแห่งที่ไม่มีใครรู้จัก หรือควรจะบอกให้ไปหาหมอเถื่อน หรือเธอน่าจะสู้ความจริง เธอมีทางเลือกได้ทั้งนั้น เพราะเป็นเรื่องของเธอ ฉันจะไปบอกอะไรเธอได้ ควรจะบอกให้เธอรีบกินกาแฟให้หมด แล้วก็รีบไปเสีย ฉันมีงานต้องทำอีกมาก เขาคิด ก็เท่านั้น ฉันมันเห็นแก่ตัว แน่นอน ความเลวร้ายในโลกนี้มีอยู่ทุกชั่วโมงนาที คนที่ตายแล้วดูเหมือนไม่มีประโยชน์ ไม่ว่าจะตายเพื่ออะไรก็ตาม เขามองไปทางแม่น้ำ และหันไปมองเฉลียงตึกที่ใช้เป็นทางขึ้นห้องสมุด คนรับใช้คนนั้นช่างน่าราคาญจริง เขาคิด คนพวกนี้ไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโลก เอาแต่เรื่องตัวเอง.....

เสียงจากความเงียบ

"....ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชมาช้านาน อุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แต่พวกทรยศทำลายชาติ ยังกล่าวหาว่าเราเป็นจักรวรรดินิยม ของอเมริกา ประเทศไทยเป็นประเทศเสรี ยึดมั่นในองค์พระศาสนาและ พระมหากษัตริย์เหนือสิ่งอื่นใด ไม่เคยเป็นขี้ข้าของใคร พวกทรยศทำลายชาติ ที่เห็นผิดเป็นชอบ ไปคบคิดกับฝ่ายตรงข้ามกลับมาทำลายชาติ ควรจะรู้สึก สำนึกในข้อนี้...."

คนรับใช้ คนรับใช้เอื้อมมือปรับวิทยุ พรุ่งนี้เราน่าจะไปหาผู้หญิงนอนสักทีหนึ่ง เขาคิด ขณะปรับวิทยุเพื่อหาสิ่งที่ต้องการ แดดส่องแสงกล้าขึ้น เสียงออด หมดเวลาบรรยายประจำชั่วโมงดังมาจากตึกเรียน เขามองดูรูปปฏิทินเปลือย ที่แขวนอยู่ข้างฝาทีไร อดคิดไม่ได้ว่าศีลธรรมของคนเดี๋ยวนี้เสื่อมลง นักศึกษา หนวดเคราครุ่งรัง คนนั้นยังคงก้มหน้าก้มตาอยู่กับโต๊ะหนังสือ นานๆ จะมองไป รอบๆ สักครั้ง ลมเย็นอ่อนๆ พัดมาทางแม่น้ำ คนรับใช้คิดว่ามนุษย์ต่างมีแบบ อย่างคนละแบบ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นของไม่เที่ยง ความไม่เที่ยงมีอยู่กับ มนุษย์ทุกรูปทุกนาม พระเองก็เทศนาให้รู้ถึงความไม่เที่ยง แม่ของเขาก็เคย บอกไม่ให้หลงมัวเมาไปกับสิ่งไม่เที่ยง ใครต่อใครต่างเป็นโรคนอนไม่หลับ กันมากมายเพราะความไม่เที่ยง นักศึกษาหนวดเคราครุ่งรังคนนั้นตะโกนสั่งชา ร้อนอีกหนึ่งถ้วย ถ้าหากเขาเกิดบ้าขึ้นมาเปลี่ยนมาเป็นสั่งว่า "เอาความ ไม่เที่ยงมาถ้วยหนึ่ง" ฉันจะทำอย่างไร เขาสังเกตว่า หน้าของนักศึกษา หนวดเคราครุ่งรังคนนี้ มองดูแล้วน่าขันและมีอะไรผิดส่วนอยู่ไม่น้อย จมูกของ เขาบุบตรงกลาง ขอบตาเป็นจ้ำเหมือนนักมวยที่ถูกชกเบ้าตา ถ้าไม่มีดวงตา กะพริบขึ้นลง เขาคิดว่า หน้าของนักศึกษาหนวดเคราครุ่งรังคนนี้เหมือนกับ สิ่งไม่เที่ยง....

บทสนทนา – คุณคิดว่ามีอะไรเกิดขึ้นในโลกนี้บ้าง

– สงคราม

– นี่ฉันไม่ได้พูดเล่นนะ

– คุณลองเปิดวิทยุฟังดูเองสิ

– ฉันจะชอบคุณมากขึ้น ถ้าหากคุณลดตัวลงเป็นคนง่าย ๆ

– คุณจะให้ผมพูดอย่างไรล่ะถึงจะถูกใจ

– คุณคิดว่าฉันสวยไหม

– ไม่

– คุณก็เอาแต่ใจ

– เปล่า ผมพูดเช่นนี้เพราะผมเห็นแก่คุณ

– คุณคิดว่าฉันโง่

– เปล่า คุณดีเสมอ ผมไม่คิดว่าสิ่งที่เราทำมาแล้ว จะทำให้ความเข้าใจของเราเปลี่ยนไป

– คุณเคยคิดรักฉันบ้างไหม

– กินกาแฟของคุณเสียที่น่า.....เย็นหมดแล้ว....

นักศึกษา ยามลมหนาวพัดมาครั้งแรก คุณจะรู้สึกเหมือนตัวเบาหวิวขึ้นสู่อากาศ บรรยากาศรอบตัวเชิญชวนให้คุณเดินไปที่ไหนสักแห่ง แล้วนั่งลงมองดูสิ่งที่อยู่รอบตัว ผมเองก็เช่นกัน ผมจะไม่ยอมอุดอู้อยู่ในห้องบรรยายเป็นอันขาด เสน่ห์ชวนให้เคลิ้มฝันของอากาศต้นฤดู ทำให้เศร้า เพราะนั่นหมายถึงว่าคุณได้สูญเสียฤดูแห่งชีวิตของคุณไปอีกฤดูหนึ่งแล้ว แม้คุณจะคิดว่าอีกไม่ช้าลมร้อนจะมาเยือน ส่วนหนึ่งของร่างกายคุณก็ตายลงไปทุกปี เดินจากวัดที่ผมอาศัยพักอยู่ ผ่านร้านตลาด เลียบฝั่งแม่น้ำไม่ไกล ก็มาถึงมหาวิทยาลัย ถัดจากตึกเรียนไม่ไกล มีร้านกาแฟที่ผมชอบไปนั่งเป็นประจำพร้อมกับสมุดบันทึกและดินสอปลายแหลม ผมคิดว่าร้านกาแฟที่นี่สะอาดดี คนบริการดี ถ้านั่งตรงเฉลียงมองออกไปจะเห็นแม่น้ำ ผมชอบแม่น้ำ เพราะรู้ว่ามันจะไหลอยู่เรื่อยไป แม้จะอึกทึกเพราะ

เสียงเรือ แต่ก็ทำใจให้รู้ได้ว่านี่เป็นร้านกาแฟที่ผมชอบสิ่งที่ผมไม่ชอบเห็นจะเป็นแมลงวัน และเสียงจากวิทยุที่ดังอยู่ตลอดเวลา บางทีคนรับใช้มักจะมองมาที่ผมอย่างมักคุ้น และเลยไปมองรูปปฏิทินเปลือยที่แขวนอยู่ข้างฝา.....

ผมเคยคิดเสมอว่า วันหนึ่งเมื่อผมลงมือเขียนนวนิยาย คงจะต้องมีฉากที่ผมมองเห็นอยู่เดี๋ยวนี้สักฉากหนึ่ง แต่ก็เป็นเรื่องเหลือเชื่อที่ยากจะทำได้ โดยเฉพาะการผูกท้องเรื่องและการบรรยายลักษณะของตัวละคร มองดูหญิงสาวที่นั่งอยู่ตรงมุมร้านคนเดียวนั้น เธอคิดอะไรในใจหรือ บางทีเธออาจคอยใครสักคนก็ได้ คนชั่วคือคนประเภทไหนนะ แล้วคนที่มีอะไรผูกพันต่อกันเล่า คนรักกันคงมีความสุข เออ...ผมนะมันคนเปล่าเปลี่ยว กระถางต้นไม้นั้นไม่น่าบังเธอไว้เลย ผมเชื่อว่า ผมสามารถเขียนเธอลงไปในเรื่องได้แน่ เธออาจไม่เป็นของผม แต่ผมทำให้เธอมีชีวิตขึ้นมาได้แน่ คนรับใช้มองมาที่ผมเหมือนจะเดาว่าผมคิดอะไร ผมคิดอะไรขึ้นมาได้แวบหนึ่ง จึงหยิบสมุดบันทึกขึ้นมาลงมือเขียน เวลาผมเขียนผมไม่สนใจใครทั้งนั้น ผมเขียนเพราะความคิดของผมเลยเถิดออกไปไกล คนรับใช้ยังคงปรับวิทยุเล่นอยู่ตามเดิม บางทีวิทยุมันก็เป็นยาเสพย์ติดชนิดหนึ่ง ผมคิด เสพย์ติดเหมือนวิทยาศาสตร์

บางที ยุคต่อไปเครื่องจักรอาจจะครอบโลกก็ได้ มองดูแมลงวันที่ไต่อยู่ทั่วไปแล้วน่ารำคาญ ร้านกาแฟที่ไหนถ้าขาดแมลงวันคงไม่ใช่ร้านกาแฟ รสเหล้าเมื่อคืนทำให้เพลียอยู่บ้าง ผมเขียนต่อไปจนไม่มีอะไรจะเขียนต่ออีกแล้ว จึงอ่านทบทวนบันทึกสั้น ๆ แล้วหันไปมองทางแม่น้ำ ผมไม่เห็นหญิงสาวที่กระถางต้นไม้บังเสียแล้ว หลอนลงจากไปตอนที่ผมก้มหน้าเขียนหนังสือ หลอนไปจากผมเสียแล้ว บางทีหล่อนอาจไปกับผู้ชายที่ไหนสักคนก็ได้ ผมไม่อยากคิดเช่นนั้นเลย ความรักเป็นเกมที่เล่นกันได้ทุกคน ขอให้เธอไปดีเถอะ ผมนะมันคนอ้างว้าง ความรักทำให้ผมเศร้า..... ผมรู้สึกโกรธเจ้าคนรับใช้นั่นขึ้นมาทันที ผมรำคาญทุกครั้งที่เห็นเขายุ่งอยู่กับการปรับวิทยุ.....

เสียงจากความเงียบ

"....จากการโจมตีครั้งใหญ่ของพวกเวียดกงตามเมืองต่าง ๆ เมื่อฤดูฝนที่ผ่านมานั้น รัฐบาลเวียดนามใต้จะจ่ายค่าทำขวัญให้แก่ราษฎรที่บาดเจ็บล้มตายทั้งหมดตามส่วน จากการสำรวจครั้งล่าสุด ปรากฏว่า มีราษฎรบาดเจ็บล้มตายไม่ต่ำกว่า 21,000 คน ในจำนวนนี้ เสียชีวิตประมาณ 6,000 คน ครอบครัวของผู้เสียชีวิตจะได้รับค่าทำขวัญ ถ้าหากผู้เสียชีวิตอายุต่ำกว่า 18 ปี จะได้ศพละ 372 บาท ส่วนบ้านเรือที่เสียหายไม่ถึงครึ่ง จะได้รับค่าเสียหายหลังละ 254 บาท....."

2512

มาจากไหน มาอย่างไร จะไปไหน

ฉันตื่นขึ้นมาตอนเช้าวันอาทิตย์ด้วยความไม่แน่ใจ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพียงความฝันหรือความจริง ฉันไม่รู้ เรื่องมีอยู่ว่า ฉันตื่นขึ้นมองดูแสงอาทิตย์ที่ส่องผ่านบานหน้าต่างเข้ามาเป็นลำสี่เหลี่ยม ไดกลิ่นไข่เจียวทอดลอยมาตามลม ใบมะยมพริ้วตัวเป็นคลื่น ยามเช้าที่แสงอาทิตย์ไม่ถูกสายหมอกรบกวน ทำให้ฉันเกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนกรีบทสุดท้ายที่แต่งค้างไว้เมื่ออาทิตย์ก่อนให้เสร็จ แต่เมื่อก้มลงเปิดลิ้นชักโต๊ะเขียนหนังสือ ฉันประหลาดใจอย่างยิ่งที่พบศพซ่อนอยู่ในลิ้นชัก

ฉันนิ่งมองศพนั้นอยู่นาน จนลืมหยิบกระดาษคินสอที่วางอยู่ข้าง ๆ ถ้าใครไม่สังเกตว่ามีอะไรอยู่ในลิ้นชัก เขาก็คงมองไม่เห็นสิ่งที่ตายแล้ว มันนอนนิ่งอยู่ข้าง ๆ ใบมีดโกนและถุงใส่ของสัพเพเหระ มีหนังสือเกี่ยวกับวิชาแพทย์สมัยที่พอยังมีชีวิตวางรวมอยู่กับแผ่นกระดาษที่ขาดกรุะรุ่งกระริ่งจากรอยแทะของหนูและแมลงสาบไข่จิ้งจกสองสามใบกลิ้งไปมาอยู่ข้างๆ ฉันรู้ว่ามันเป็นศพ เส้นสายที่บวมเป่งออกมามีรอยจ้ำและแดงช้ำอยู่โดยรอบ ถึงจะสงบนิ่งอยู่ให้เห็น เราก็มองไม่ออกว่ามันเป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือวงกลม แต่ที่ฉันรู้ มันเป็นศพ เป็นซากที่ไม่มีใครสังเกตเห็น มีขนาดเล็กจนคนบางคนอาจเดินผ่านไปโดยไม่แยแส ไม่สนใจในความหมาย ฉันสงสัยว่ามันมาอยู่ในลิ้นชักได้อย่างไร คงมีใครเอามาซ่อนไว้หรือมาจากที่ไหนสักแห่ง บ้านของฉันอยู่ลึกเข้ามาในทุ่ง ฉันเองไม่รู้จักใครมากนัก นอกจากชาวบ้าน 3-4 คน ที่อยู่ใกล้ชิดแล้ว ฉันไม่รู้จักใครเลย บางทีอาจจะมีใครสักคนเป็นฆาตกรแล้วเอาศพมาซ่อนไว้ แต่มันจะเป็นเช่นนั้นได้อย่างไร เพราะฉันปิดกุญแจลิ้นชักโต๊ะและตรวจดูทุกอาทิตย์เมื่อเริ่มลงมือเขียนหนังสือ จะละเลยไปบ้างก็ตอนเข้ามาทำงานในเมือง ตาฉันคงไม่ฝาดหรือเกิดอาการประสาทหลอนขึ้นมาหรอก ฉันปกติดีทุกอย่าง คงมีใครสักคนแกล้งฉันแน่ แต่ถ้าไม่มี ศพนี้มาอยู่ในลิ้นชักฉันได้อย่างไร

ฉันปิดลิ้นชัก คิดว่าถ้าตาฝาด เมื่อเปิดขึ้นมา มันคงหายไปเอง แต่เมื่อเปิดขึ้นมาอีกครั้ง ศพก็ยังคงอยู่ที่เดิม ดูเหมือนจะมองมาที่ฉันและยิ้มเยาะเอา

เสียด้วย ฉันรีบปิดลิ้นชักไว้ตามเดิม ไม่พยายามคิดอะไรทั้งสิ้น บางที
อาจจะเป็นฝันร้ายที่ติดตามาเมื่อคืน หรืออะไรสักอย่าง หรือบางสิ่งบางอย่าง
ที่ฉันยังนึกไม่ออก อะไรกันแน่ ฉันลืมถอยคำที่จะใช้กับบทกวีวันนี้เสียแล้ว แดด
ส่องแสงผ่านบานหน้าต่างเข้ามาแรงกล้ามากขึ้น หน้าร้อนอย่างนี้ แม้จะอยู่
ในที่โล่งและมีลมพัดเย็นสบาย ก็ยังรู้สึกอึดอัด เวลาคงผ่านไปอีกวันผ่านไป
เหมือนที่เคยผ่านมาชั่วแล้ววันเล่า "คุณน่ะแก่ลงรู้ไหม" เมื่ออาทิตย์ก่อนเตือนใจ
บอกฉัน เมื่อเราพบกันที่ร้านกาแฟร้านเดิม สมัยที่ยังเป็นนักศึกษา "ยังหรอก
เพียงแต่นึกเบื่อขึ้นมาเท่านั้น " ที่จริงฉันไม่มีสิทธิ์อะไรที่จะบอกตัวเองว่าเบื่อ
ชีวิตของฉันก็เป็นของฉัน แต่ที่หล่อนว่าฉันแก่คงจะจริง ชีวิตในเมืองทำให้คนแก่
เร็ว โดยเฉพาะเมืองบัดซบที่ฉันอยู่นี่ ดวงอาทิตย์มันร้อนเหลือเกินบางทีฉัน
อาจจะอยู่คนเดียวนานเกินไป สิ่งที่เกิดขึ้นจึงดูเลวร้ายไปเสียหมด "คุณยังมี
ความคิดบ้าๆ เห็นโลกน่าอึดอัดอยู่เหมือนเดิมน่ะสิ เดินออกมาข้างนอกเสียบ้างสิ
หาความสบายใส่ตัว แล้วหาความหมายในชีวิตน้อยลง บางทีคุณจะน่ารักมาก
ขึ้น" นี่ก็กลเม็ดเก่า ๆ ที่ผู้หญิงชอบเอามาใช้เมื่อเห็นผู้ชายเหนื่อยหน่าย และ
ผู้ชายก็คิดว่าตนควรยอม ฉันคิดในใจ "คุณยังเขียนกวีเหมือนเมื่อก่อนหรือเปล่า"
หล่อนกล่าว "ใช่" ฉันตอบ และย้ำว่า ถ้อยคำอาจจะช่วยอะไรไม่ได้มาก แต่
ก็ทำให้เส้นประสาทคงที่ หล่อนจึงเปรยขึ้นลอย ๆ ว่า "ฉันไม่อยากให้คุณคิด
คุณไม่เหมาะที่จะคิด คุณควรจะทำราชการ"

ฉันคิดมานานแล้ว เมื่อคนเราเดินมาไกลและหาทางออกไม่ได้ เขาก็ควรตาย
ไปจากโลกนี้ หรือไม่ก็อดทนต่อความผันแปรที่มองเห็นอยู่รอบตัวด้วยขันติธรรม
บางทีฉันคิดว่าความคุ้นเคยที่สืบต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคนมักทำให้หลงตัว เคยชิน
ถ้าหากไม่ถูกกลืนไปในความสับสนของระบบ ก็มักจมปลักลงสู่ความปวดร้าว
ที่ต้องโกหกตัวเองเรื่อยมา

ป่านนี้ คนในโลก คงยังไม่รู้ว่าฉันพบอะไรในลิ้นชัก คงไม่มีใครเชื่อ ถ้าฉัน

ทางอำเภอจะสร้างถนนตัดเป็นตาข่าย 4 สาย โยงหลุออกถึงกันหมดทั้งทางหลักสี่ รังสิต และตัดตรงไปถึงปทุมธานีด้วย อีกทั้งกะกันว่าที่ดินแถบนั้นจะมีราคาขึ้น เพราะถนนตัดผ่าน บรรดาพ่อค้าที่ดินและเจ้าของที่นาหลายแห่งจึงสนับสนุนการสร้างสะพานครั้งนี้ เพื่อเชื่อมฝั่งคลองสองฟากให้รถวิ่งเข้ามาถึง ที่ดินจะได้มีราคาสูงและเหมาะที่จะจัดสรรให้คนในเมืองอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น การสร้างสะพานเริ่มขึ้นเมื่อลุงเผ่ายังนอนรักษาตัวอยู่กับเรา พ่อบอกว่าอาการของแกไม่ดีขึ้นมากนัก แต่จิตใจแข็งแกร่งของแก เหมือนมีพลังทำให้แกฟื้นไข้ครั้งนี้ได้อย่างรวดเร็ว เช้าวันหนึ่งพร้อม ๆ กับที่ผมขึ้นรถไฟเข้ามาเรียนหนังสือในเมือง ผมเห็นแกออกไปพายเรือรับส่งคนข้ามฟากตามปกติ พ่อเตือนว่าแกไม่ควรทำงานออกแรงมากนัก เพราะการป่วยครั้งนี้มีอาการแซกของโรคหัวใจปรากฏอยู่ด้วย พ่อแนะว่าแกควรย้ายมาอยู่เสียที่บ้าน เพราะห้องข้างล่างยังว่างพอให้แกอยู่ช่วยงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่แกกลับตอบว่า

"พ่อหมอ ข้ามีเวลาเหลืออยู่ไม่มากนัก...." แกกล่าวพร้อมกับชี้มือไปที่เสาเข็มคอนกรีตที่กำลังเริ่มก่อรูปขึ้นมาทีละน้อย

"ข้าไม่มีเวลา..." แกรำพึงพร้อมกับกล่าวต่อไปอีกว่า "เดี๋ยวนี้มีสะพาน อีกไม่ช้าก็คงมีถนนตามมา มีถนนอีกไม่นานก็คงมีรถ ข้าไม่รู้จะว่ายังไง..... หมู่บ้านของเราโตเร็วเกินไป มันดูแปลกสำหรับข้า ผู้คนเดี๋ยวนี้ก็ดูแปลกกันไปหมด ข้าไม่ค่อยรู้จักใครแล้ว พวกเขาเดินกันเร็ว ๆ อีกไม่ช้าข้าก็คงพายเรือไม่ไหว,..."

ผมไม่ค่อยกลับบ้านบ่อยนัก บางทีเป็นเดือนหรือหลายเดือนจึงกลับมาหนหนึ่ง ทุกครั้งที่มาหมู่บ้านของเราค่อย ๆ เปลี่ยนโฉมหน้าไปทีละน้อย ความทรงจำในวัยเด็กไม่มีเหลืออยู่ต่อไปอีกแล้วสำหรับความเจริญและการขยายของเมือง หลังบ้านซึ่งเคยเป็นทุ่งนาแลโล่งตลอดตรงที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าเวลายามเย็น เราเคยมองเห็นกองฟางและป่าไผ่เขียวขจี สลับกับหมู่ไม้พันธุ์อื่น เป็นแนวราบระเส้นขอบฟ้า แต่บัดนี้ไม่อาจเห็นได้ต่อไปอีกแล้ว เพราะป้ายโฆษณาชวนเชิญให้คนมีเงินซื้อที่ดินผ่อนส่งได้ถูกยกขึ้นมาแทน ชาวนาส่วนใหญ่ถูกเวนคืนที่และกลายเป็นกรรมกรขายแรงงานให้กับบริษัทรับเหมาก่อสร้าง หรือไม่ก็ตามโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่รังสิตจรดประตูน้ำพระอินทร์ ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงจากหมู่บ้านมาเป็นสังคมชานเมือง

เสาไฟฟ้าแรงสูงที่โยงระยางไปตามฝั่งคลอง นำเอาสิ่งที่เรียกว่าความเจริญมาสู่เราเช่นเดียวกับเสาโทรทัศน์ที่งอกขึ้นบนหลังคา มองดูคล้ายกระโดงเรือหรือพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ที่นำเอาความสะดวกสบายตามวิธีการของคนเมืองมาสู่ชีวิตในหมู่บ้านของเรามากขึ้นด้วย

"ลุงคงไม่อยากเห็นหมู่บ้านของเราเจริญ....." เมถามลุงเฒ่าครั้งหนึ่งขณะนั่งเรือของแกมาขึ้นรถเข้าเมือง

"เปล่าหรอก หลานเอ๋ย ข้าน่ะแก่แล้ว ข้าบอกเองไม่ได้หรอกว่าอยากหรือไม่อยาก ข้ารู้แต่ว่า ถนนทุกสายมันจำเป็น สะพานแต่ละแห่งก็เหมือนกัน มันมีวิญญาณให้คนไปมาหาสู่กันได้ แต่กับข้า.....ข้าแก่แล้ว.... มันไม่มีความหมายกับข้าหรอก เองมาคราวหน้า..... เองก็คงอยากขึ้นสะพานมากกว่าลงเรือของข้า....." แกตอบอย่างเหม่อลอย

เมไม่ได้กลับมาเยี่ยมบ้านอยู่นาน วันที่กลับมา ทุกสิ่งทุกอย่างแปลกไปจากเดิม สะพานซึ่งแต่ก่อนเป็นเพียงโครงสร้างเสาเข็ม บัดนี้ได้เชื่อมต่อเป็นรูปสะพานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางอำเภอได้สั่งให้คนงานรื้อกระตือบของลุงเฒ่า โดยอ้างว่ากระตือบของแก ยื่นไปกีดขวางทางเดินเวลาขึ้นลง ก่อนแกล้มเจ็บครั้งหลัง พ่อบอกว่า ในวันที่ผู้คนพากันไปร่วมในพิธีเปิดสะพาน ลุงเฒ่าตื่นแต่ฟ้าสางเพื่อทำหน้าที่รับส่งคนข้ามฟากตามปกติ แกตอยอยู่จนแดดสาย ก็ยังหาใครลงเรือของแกไม่ได้ เส้นทางข้ามเรือกับสะพานอยู่ไม่ห่างกันมากนัก คนในหมู่บ้านจึงต่างชื่นชมกับสะพานสร้างใหม่ และใช้เป็นทางเดินข้ามแทนที่จะนึกถึงเรือของแกเหมือนครั้งก่อน วันนั้น ตกตอนเย็น มีคนเห็นแกตีแมวที่แกเลี้ยงไว้เป็นครั้งแรก....

"พ่อคิดว่าแกจะตายแน่หรือ" เมถาม

"แกคงเสียใจอะไรสักอย่าง" พ่อตอบ

"พ่อว่าอีกนานไหม ดูแกยังแข็งแรงดีอยู่นี่...."

พ่อนิ่งอยู่ครู่ใหญ่ ก่อนที่จะตอบ

"แกเสียใจที่แมวของแกหายไป"

"พ่อคิดว่าแกจะตายแน่หรือ" เมถามอีก

"อย่าถามพ่อเลย.... มีคนบอกพ่อว่า เขาเห็นแมวของแกเดินอยู่บนสะพาน...."

ก่อนเมจะกลับเข้าเมืองในวันนั้น เมยังจำได้ที่ครั้งหนึ่งลุงเฒ่าเคยพูดกับเมว่า

"ข้าแน่ใจ ข้าไม่ห่วงมันหรอก แมวมันคงเอาตัวรอดได้...."

อัตชีวประวัติ

หน้าโฆษณา

สวรรค์ และนิพพาน เป็นรถยนต์นั่งฝาแฝดขนาดสี่สูบภายในโอ่โถงที่นั่งสบาย สะดวก ปลอดภัย กินน้ำมันน้อย เครื่องอะไหล่หางาย รักษาเสียค่าน้อย สวรรค์ก็งาม นิพพานก็สวย สวรรค์ใช้กับงานหนัก นิพพานใช้กับงานบ้าน

(ซื้อมันทั้งสองคันเลยโว้ย)

เริ่มต้นคุณกับผมก็มาจากที่เดียวกัน เราเห็นพ้องต้องกันแต่แรกเริ่มแล้วว่าวิธีการจะนำไปสู่จุดหมาย แต่เมื่อสัญญาณแห่งความชราภาพมาถึงหน้าท้องของคุณก็เริ่มมีไขมัน ความหนุ่มของคุณเลยจางหายไปพร้อมกับการก้มหัวคำนับและกล่าวคำขอโทษเสียหน่อยก่อนจากลา หลังจากนั้นชีวิตก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น หมดสีสัน ไร้ความหมาย ค่าว่าสนุกกับชีวิตเหลือแต่เพียงความว่างเปล่า อาการกริยาของคุณเหมือนชีวิตที่ใช้หมดแล้ว และเหลือส่งคืนพวกนายทุนที่ให้ยืมเวลาของเขามาสำราญ คุณเริ่มต้นเจริญอาหาร เพราะชีวิตศักดินาของคุณกำลังเริ่มขึ้น น้ำย่อยในร่างกายของคุณสามารถพิสูจน์ทุกสิ่งทุกอย่างที่หล่นลงมาในกระเพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ แก้มของคุณเริ่มอูม โหนกคอของคุณเริ่มใหญ่ ลำไส้ของคุณเริ่มคุ้นเคยกับรสชาติของอาหารที่มีไขมันหยดย้อย การชื่อความเพลิดเพลินของคุณหมดไปพร้อมกับดวงตาที่แสดงความเบื่อหน่าย ความพอใจสูงสุดในวันหนึ่งผ่านไปเหมือนไม่เต็มใจ แต่ก็คุยนีดีเมื่อถ้อยคำโฆษณาขายสินค้าซึ่งกรอกหูคุณอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ได้แนะนำให้คนหาความมหัศจรรย์ของชีวิตอีกแบบหนึ่ง คุณจะพบได้ในไม่ช้าว่าสัจจะมีอยู่ทั่วหัวระแหง ดุสิตธานียุคฟื้นฟูสามารถทำให้คุณนึกถึงลัทธิประชาธิปไตยได้ชัดเจนยิ่งนัก และจะชัดเจนยิ่งขึ้นถ้าหากคุณมีโอกาสฟังคำปราศรัยของฯพณฯนายกรัฐมนตรี จากวิทยุทรานซิสเตอร์ระบบใหม่ (ของเรา) ตามศูนย์การค้าในย่านเมืองคุณจะเข้าไปเลือกใช้ชีวิตอย่างไรก็ยังได้ ชีวิตใหม่ของคุณเริ่มต้นเพราะบริการ (ของเรา) ดีเยี่ยม เสร็จแล้วคุณจะเลยไปกินข้าวต้มกุ๊ยในย่านคนจน หรือจะเลยผ่านวัดไปเข้าซ่องก่อนก็ได้ กลับออกมา ความดียังมีขายอยู่

เกลื่อนท้องฟ้า ถ้อยคำที่ฟังดูเงียบ แต่ส่งเสียงซ่ำซาก ทำให้คุณทะยานอยากและทำงานหนักต่อไป คุณเงยหน้าไม่พ้นขอบฟ้า เพราะนิพพานของนายทุนช่างชอกช้ำ และที่ป้ายจอดรถประจำทาง มีคำโฆษณาเชิญชวนให้คุณมารับรางวัลครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งแจก ทั้งแถม เพียงแต่คุณจะเขียนชื่อที่อยู่ จ่าหน้าซองถึงตัวคุณเองให้ชัดเจน แล้วนำส่งยังตู้ไปรษณีย์..... คุณก็อาจเป็นผู้มีโชคดีได้รับรางวัลทั้ง สวรรค์ และนิพพาน และรางวัลอื่นๆอีกมากมาย

– –ก็เท่านั้น เมื่อคุณกระหาย หลังจากทำงานมาหนักและการต่อสู้เพื่อสังคมได้สิ้นสุดลง พร้อมกับแสงไฟนีออนกลางถนนได้เปิดสว่างขึ้น คุณก็อาจลองแวะไปที่ร้านขายน้ำอัดลมถามหาซื้อความดี(ชนิดที่ดีที่สุด) มาดื่มด้วยราคาหนึ่งบาทกับเศษอีกนิดหน่อย เมื่อเจ้านายของคุณออกข่าวทางกรมประชาสัมพันธ์ ชี้แจงแสดงความจำเป็นในชีวิตให้คุณดู ความกระหายและความเชื่อของคุณก็จะมีมากขึ้น คุณเริ่มรู้สึกกระสันต์เหมือนยามพบรักครั้งแรก หลังจากต่อรองราคา คุณก็ได้ครอบครองและเสียแรงงานแลกเปลี่ยนต่อไปตลอดชีวิต บางครั้งเวลาคุณอยู่คนเดียวก็ให้บังเกิดอาการเสียวซ่านขึ้นมาทันที เมื่อได้ฟังน้ำเสียงระรื่นประคุณระฆังเงินของโฆษกสาวจากภาพบนจอทีวี คุณปล่อยตัวเพลิดเพลินไปกับน้ำเสียงไพเราะเกิดความชุ่มฉ่ำเหมือนอยู่บนทิพย์วิมาน อาการกระสันต์ของคุณบังเกิดอาการหลั่งเจ้านายให้ความประกาศิตให้ความเป็นคนแก่คุณแล้ว ถ้าคุณสัญญาจะซื้อที่ดินผ่อนส่งรุ่นใหม่ของเขาด้วยราคา 84,000 บาทไว้ในครอบครอง คุณจะได้เป็นทั้งหมดในโลกเป็นทุกสิ่งทุกอย่างหมดสิ้น อากาศบนโลกนี้หางาย แต่อากาศบนพื้นดินผืนนี้จะเป็นของคุณทันที ถ้าคุณผ่อนส่งชำระเดือนละ 250 บาท

– –เอาละ คุณถามผมว่า ทำไมผมจึงต้อง ทรมาน ตัวเองถึงเพียงนั้น ผมจะบอกให้ก็ได้ว่า คุณเองก็ทรมานเหมือนกัน ผมหลบออกมาอยู่คนเดียว แต่คุณนั่งดูทีวีอยู่ที่บ้าน ผมเห็นใบไม้ปลิวหลุดออกจากขั้ว แต่คุณนั่งมึนงงอยู่กับวัฒนธรรมประเภทใหม่ ผมเห็นฝนตกในทุ่งกว้างและลมพัดเย็นระรื่น แต่คุณนั่งหันหลังพิงกำแพงเปิดเครื่องทำความเย็น ก็เท่านั้น ผมจะทำอย่างไรได้ ไขมันหน้าท้องของคุณมันมาก

เสียแล้ว ผมเองก็อยู่ในรูของคุณ และรูของคุณผมจะไม่พบอะไรมีค่ามากไปกว่ารายการชิงรางวัลจากผงซักฟอก หรือคำเชิญชวนให้คุณมาสังวาสกับเขาเสีย หรือคุณจะเป็นคน มากขึ้นกว่าเดิม ถ้าหากคุณได้ซื้อรถยนต์ของเขาเสียก่อน หรือไม่พวกคุณก็คงรอจังหวะให้ไขมันเข้าครอง แล้วผมจะได้ยอมแพ้ไปเอง

พวกศักดินาก็เป็นเช่นนี้เอง พวกเขานึกคิดกันแบบนี้ เวลาคิดอะไรก็มักหนีไม่พ้นไปจากรสชาติของอาหารที่มีไขมันมากๆ แต่พอนานเข้าเมื่อคุณมีอายุมากขึ้น คุณก็ชี้เกียจจะชอบสังวาสตัวเองเหมือนๆกับพวกเขา

คุณเคยรู้สึกอย่างนี้ไหมล่ะ เวลาคุณเดินทางจากบ้านมาทำงานในเมือง ถ้าเป็นบ้านผมก็ต้องนั่งรถไฟมา เวลาคุณทำเช่นนี้นานๆคุณจะเริ่มมองเห็นทีละน้อย ตอนแรกอาจเป็นคนที่นั่งหลับอ้าปากน้ำลายไหลอยู่ข้างๆ ต่อไปอาจเป็นผัวเมียวัยกลางคนคู่หนึ่งที่ไม่เคยยิ้มให้ใครเลยมาอาทิตย์หนึ่งแล้ว อีกคนอาจเป็นหญิงสาวที่นั่งอยู่เงียบๆเฝ้ามองแต่ภาพสองข้างทางที่ผ่านไปเนื่อนลอย ครั้งแรกคุณคงเห็นมันสดใสอยู่หรอก แต่ในไม่ช้า คุณจะรู้สึกคล้ายๆกับมีใครกำลังจ้องมองและ มัน คนนั้นได้พูดว่า

"เมื่อวานนี้ผมเห็นคุณครับ"
"อะไรนะ" ผมจะพูดขึ้นคล้ายไม่แน่ใจว่ามีคนมาพูดด้วย
"ผมเห็นคุณครับ"
"เห็นผม".....
"ครับ"
"ที่ไหน"

มัน มองดูผมหน่อยหนึ่ง แล้วหัวเราะ ฮา ฮา ขึ้นมาด้วยความนับถือ
"ผมเห็นคุณเดินออกมาจากโรงพิมพ์ครับ"
"ที่ไหนนะ"
""ที่โรงพิมพ์" มัน ย้ำ
"อ้อ จริงสิ แต่ไม่ใช่เมื่อวานนี้ เมื่อวานซืนต่างหาก"
ผมตอบ

"ไม่ใช่เมื่อวานซืนหรอก ผมเห็นคุณที่โรงพิมพ์เมื่อวันเสาร์ คุณกำลังเดินออกมา"

"ไม่ใช่เมื่อวันเสาร์หรอก เมื่อเดือนก่อนกระมัง"

"ไม่ใช่เมื่อเดือนก่อนหรอก เมื่อปีก่อนกระมัง"

"ไม่ใช่เมื่อปีก่อนหรอก เมื่อสิบปีก่อนกระมัง"

ผมงงอยู่สักครู่ และไม่ตอบอะไร รถไฟมาถึงสถานีเวลา 8.50 นาที ผมกำลังจะก้าวลง มัน คนนั้นก็เดินยิ้มเข้ามาหาผมอีก

"คุณครับ...."

"อะไร"

"วันนี้ผมจะเห็นคุณที่โรงพิมพ์อีกไหมครับ"

ผมไม่ตอบว่ากระไร มัน ก็ไม่ว่าอะไร ต่างคนต่างเดินแยกย้ายจากไป แต่ผมรู้ว่า พรุ่งนี้ มัน จะมาคอยผมอีก บนรถไฟขบวนเดิม

เรื่องมันแสนจะธรรมดา แต่ผมก็ไม่มีทางเล่าอะไรให้คุณฟังมากนัก รายละเอียดเล็กๆน้อยๆผมจดจำเก่งก็จริง แต่ผมก็ไม่มีทางเล่าอะไรให้คุณฟังได้หมด ผมไม่มีทางเปรียบเทียบได้ว่าวันเสาร์ก่อนกับเสาร์นี้ ผมทำอะไรลงไปบ้าง เหตุการณ์บางอย่างมันผ่านมานานเกินไปจนผมลืม ผมไม่รู้ว่าท่าทางของผมกับรัชนีเวลาทำอะไรกันจะยังคงเหมือนเดิมอยู่หรือเปล่า ผมสามารถบอกได้ว่าผมเห็นถนนข้างๆห้องทำงานมีรถวิ่งส่งเสียงครึดคราดเหมือนสัตว์ล้านปี เห็นป้ายโฆษณาโรงแรมใช้แสงไฟนีออนข้างเสาไฟฟ้า เห็นหนังสือ อักษรสาส์น เล่มหนึ่งที่ผมซื้อไว้ตั้งแต่อยู่มหาวิทยาลัย เห็นจดหมายโต้ตอบฑูตถาวร ประจำองค์การสหประชาชาติ เห็นโทรศัพท์เครื่องหนึ่งของบรรณาธิการตั้งอยู่บนโต๊ะในห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ ผมเห็นอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง แต่บางเรื่องผมบอกไม่ได้ ผมบอกไม่ได้ว่าผมกับรัชนีจะยังทำกันได้ดีอยู่เหมือนเดิมหรือเปล่า ผมบอกไม่ได้ว่าถนนสายนี้ โต๊ะตัวนี้ รถยนต์คันนี้ เงินฝรั่งกองนี้ พวกศักดินาทั้งหลายเหล่านี้ จะเป็นอย่างไรต่อไป สิ่งทั้งหมดเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และผมก็ได้ต่อสู้กับความจริงมาตลอดเวลา

– –คุณถามผมอีกแล้วว่า ทำไมผมจึงมาอยู่ที่นี่

– –ผมตอบไม่ได้ ผมไม่รู้จริงๆว่าทำไมผมจึงมาอยู่ที่นี่ ผมก็เหมือนคนนอนหลับที่ตื่นขึ้นมาแล้วรู้ว่าตัวเองยังไม่ตาย ผมดีใจที่ผมยังไม่ตาย แต่ผมก็ทนไม่ค่อยได้ ผมไม่อยากกลายเป็นตัวตลก รางม้อต้อ แก่มอูม ไขมันเต็มพุง เดินเยาะเย้ยตัวเองไปตามถนน พร้อมกับหรี่ตาอย่างมีเลศนัย แล้วพูดว่า...

––ปีนี้คุณอ้วนขึ้นนะ

––คุณอ้วนขึ้นจริงๆนั่นแหละ

––เออ คุณยังมีความเห็นรุนแรงกับพวกนายทุนอยู่หรือเปล่า

––ผมว่าเราต้องประนีประนอมนะ เราสู้เงินของเขาไม่ได้

––ผมดูมวยปล้ำทางทีวีเสมอ บ้านคุณมีทีวีหรือเปล่า

––คุณอ่านเรื่อง "บันทึกหนุ่มซ้ายใหม่เมืองไทย" ของ สุทธิชัย หยุ่น หรือยัง ดิฉันว่าเขาเขียนดีนะคะ

– ผมเป็นนักมนุษยธรรมนิยมครับ

––พวกลื้อก็ดีแต่ปฏิวัติในคอฟฟี่ชอป

– ฉันรักเธอ รักเธอจริงๆ...

––วันนี้ ไทยรัฐ หาร่างหนูน้อยที่ถูกข่มขืนพบแล้ว คุณอ่านข่าวหรือยัง

––ผมว่าเราต้องกลับไปหาแผ่นดินพระพุทธเจ้าหลวง การพัฒนาแบบฝรั่งตะวันตกทำลายความเป็นผู้ดีของสังคมไทย

––ผมไม่เชื่อศาสนา ศาสนาแก้ปัญหาสังคมไม่ได้ ศาสนาช่วยได้ก็เพียงปลอบใจ

––พวกคุณมันเหงา แบบนี้ลองมีลูกเมียเสียก็หาย

––ผมกำลังเลี้ยงวัวครับ

––ใช่ คุณอ้วนขึ้นจริงๆรู้สึกขาวขึ้นด้วย

––ครับ กลิ่นเธอของคุณหอมจริงๆ

ผมเงียบ มีบางสิ่งบางอย่างทำให้ผมเงียบ ผมยิ้มด้วยความจำเป็น

สัญชาติญาณบางอย่างทำให้มนุษย์คลายอาการต่อต้านลงอย่างฉับพลัน คุณจะรู้สึกเพลิดเพลินกับความรู้สึกลงอีกครั้งหนึ่ง ความหนุ่มหมดไป อาการรักอดีต ความรู้สึกอยากเป็นเจ้าของหรือถูกเป็นเจ้าของ ความใจแคบแบบเด็ก ๆ อาการหวงแหนรสชาติทางเพศที่กำลังเสื่อมสมรรถภาพลงไปทุกวัน และการคำนึงถึงความเหงาในวัยชรา ทำให้คุณรู้สึกเหมือนหมดกำลังปล่อยตัวเองลอยละล่องไปปะทะเมฆหมอกแห่งฝันร้ายและชีวิตซึม ๆ แบบชนชั้นกลาง คุณยังเป็นปรกติดีอยู่ แต่รู้สึกเหมือนขาดหายไปบางสิ่งบางอย่าง เพื่อนที่เคยเดินทางร่วมกันแยกย้ายจากไป งานประจำที่ทำมานานกำลังเป็นระบบและไร้รสชาติ คนที่เคยใกล้ชิดก็มีเรื่องที่เขาสงสัยตัวเองและยุ่งอยู่กับตัวเองจนเวลาหมดไป บางคนยังไม่ส่งข่าว บางคนกำลังมีความรัก บางคนกำลังจะแต่งงาน บางคนเข้าใจผิด บางคนก็จากเราไปเลย

ชีวิตอันเอื่อยสบาย ขึ้น ๆ ลง ๆ ทำให้คุณเห็นความมั่นคงปลอดภัยอยู่เหมือนสถานะที่เปลี่ยนแปลง การผจญภัยและความคิดต่อต้านสลายตัวลงไปพร้อมกับโหยหาแดนสนธยาในยามราตรีที่เต็มไปด้วยควันบุหรี่และกลิ่นเรอของความเมา อาการคลื่นไส้ของคุณหายไปในตอนเช้า เหลือแต่อาการค้างเติ่งและปวดหัวอย่างแรงเข้ามาแทน คุณรู้สึกเหมือนปล่อยตัวออกมาอยู่คนเดียวในดินแดนลึกลับที่ไกลผู้คนและเสียงอึกทึกครึกโครม โลกทั้งโลกของคุณหายวับไปกับตา ยิ้มของคุณเกิดขึ้นเหมือนยิ้มของคนไข้โรคจิตเวลาถูกช็อคไฟฟ้า คุณรู้จักวิธีช็อคไฟฟ้ามาบ้างหรือเปล่า คนบางคนเชื่อว่าถ้าเขาถูกกระทบกระเทือนอย่างแรง เขาจะลืมโลกทั้งโลกได้ แต่เขาจะไม่พูดแบบพวกปากอย่างใจอย่าง ว่า "โลกนี้มิใช่ของกูคนเดียว สังคมนี้กูไม่ได้เป็นเจ้าของ" เขาลืมโลกไป เพราะโลกมันหายไปจริง ๆ ผู้หญิงของคุณ โต๊ะทำงานของคุณ แฟ้มโต้ตอบจดหมายของคุณ ความรักของคุณ เรื่องราวฝังหัวแต่อดีตของคุณ สิ่งเหล่านี้หายไปหมด ในชั่วระยะเวลาที่คุณพลัดหลงไปสู่ความว่างเปล่า อาการของคุณเหมือนผีดิบ ที่ฟื้นขึ้นมาเดินตัวแข็งทื่อไปตามถนน แต่คนอื่นกลับเห็นว่าคุณคือผู้ที่ถูกลืม คุณพลัดหลงเข้า

ไปอยู่ในเขาวงกตและหาทางออกไม่ได้ ถ้าคุณอยู่ในอาการที่จิตแพทย์เรียกว่า โรคจิตอารมณ์เศร้า คุณจะเริ่มหัวเราะ ถ้าคุณอยู่ในอาการโรคจิตอารมณ์สุข คุณจะเริ่มร้องไห้ อาการกลับกันของคุณเกิดขึ้น เพราะความจำเป็นและมีเหตุผล ซึ่งตรงข้ามกับอาการมึนซึมที่คุณถูกเป่าคาถามนต์ขลังเวลาลุกขึ้นจากที่นอนตอนเช้า แล้วเปิดวิทยุฟังเพลงโฆษณา ให้ซื้อสินค้า หรือให้รักชาติ

เมื่อคุณยืนอยู่หน้ากระจก อาจมีเสียงกระซิบบอกคุณว่า
"พวกที่มองโลกในแง่ดี ชีวิตมีความหมายนะคุณ"
หลังจากคุณเดินไปขึ้นรถ เสียงกระซิบก็พูดต่อไปว่า
"เราจะทำอะไรได้ ชีวิตของเราก็แค่นี้"
หลังจากคุณมาถึงที่ทำงาน เสียงกระซิบก็ยังพูดต่อ
"คุณอยากจะทำ คุณก็เลยทุ่มตัวเข้าไปให้มัน ยุ่งกับกิจกรรมอะไรสักอย่าง หลังจากนั้นคุณรู้สึกสงสัย แต่มันก็สายเกินไปเสียแล้ว คุณต้องก้มหน้าต่อไป แล้วบอกคนที่เดินตามมาข้างหลังว่า ชีวิตน่ะมีความหมาย"
หลังจากนั้นคุณก็ยุ่งอยู่กับงาน ยุ่งอยู่คนเดียว ทุก ๆ วันเป็นเดือน เป็นปี จนเวลาผ่านไป เสียงกระซิบพยายามเปลี่ยนมาเป็นเสียงตะโกน เพื่อให้คุณได้ยิน และหันไปยุ่งกับอย่างอื่นเสียบ้าง คุณก็กลับไม่ได้ยิน

ใช่ อัตชีวประวัติ ของผมควรจะจบลงแค่นั้น เพราะชีวิตของผมมีอยู่แค่นั้น ทุกคนเห็นมันหล่นลงมากองอยู่แค่นั้น แม้สิ่งที่กองอยู่จะมีความหมายอยู่บ้าง คุณก็จะพบเองในไม่ช้าว่าไม่มีอะไรเลย นอกจากข้อประนีประนอมระหว่างพวกศักดินา และนายทุนที่เดินกระหยิ่มอยู่ตอนจน ไม่ว่าคุณจะมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพื่อตาย เพื่อฆ่าตัวตาย เพื่อรอคอยความตาย ชีวิตของคุณก็เป็นเสียงข้อประนีประนอมตามแบบแนวคิดของพวกคนชั้นกลางเท่านั้น พวกเขาเป็นลูกผสมระหว่างหมูสามชั้นกับกระเพาะปลา บางทีก็เป็นการแต่งงานระหว่างกากหมูกับเนยสด ที่ชอบออกการ์ดให้คุณไปงานสังคมเพื่อกล่าวคำอวยพรและเอ่ยชมกันเอง จะได้เชิดชูวงศ์ตระกูลของ

เขาและผลักดันพลังทางเพศให้ออกรสชาติ เมื่อคุณเดินผ่านไปทางสยามสแควร์หรือย่านคนรวยภายในเมือง คุณจะพบคู่รักหลายคู่เดินเข้าไปในคาเฟที่เรียชั้นสูง หรือไม่ก็ภัตตาคารโก้หรู คุณอยากเดินเข้าไปด้วย แต่รู้สึกเหมือนมีอะไรมากดให้หยุดอยู่แค่ร้านขายลาบของคนอีสาน คุณชำเลืองมองไปรอบ ๆ เห็นรถวิ่งอยู่ข้าง ๆเหมือนมด ตึกรูปทรงแปลก ๆ บีบคุณให้รู้สึกเหมือนมีของหนัก หล่นมาทับคุณอยากเดินออกไปตะโกนว่า "นี่อะไรกันวะ..." แต่ก็ถูกเสียงแตรรถยนต์และเพลงโฆษณาน้ำมันใส่ผมกระแทกเข้ามาจนต้องเงียบและลืมไปเอง คุณมองดูคู่รักคู่หนึ่งกินข้าวกลางวันอยู่ด้วยกัน ขณะที่ขอทานคนหนึ่งหมอบคอยเศษสตางค์อยู่ข้างโต๊ะ และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกำลังเปิดเพลง หวนกลับไปสู่ยุคสมัยของหลวงวิจิตร ฯ

....อยู่กินบนแผ่นดินท้องถิ่นกว้างใหญ่
ชาติไทยนั้นเคยใหญ่ในบูรพา
ทุก ๆ เช้าเราดูธงไทยใจจงปรีดา.....

ต่อมาเมื่อคลื่นเปลี่ยน และคุณกลับมาสู่โลกใหม่ คุณก็พบว่า

"อากาศยามเช้าสดชื่น คุณจะตื่นขึ้นมาพบกับความแจ่มใส ถ้าคุณได้ดูด ยอดมะเร็ง ยอดมะเร็ง เป็นบุหรี่เมนธอลรสดีของอเมริกา คุณจะเลือกแล้วเลือกอีก เพื่อให้ได้บุหรี่ที่สมใจ ให้รู้แน่ โปรดลองดูด ยอดมะเร็ง สิคะ เพื่อประสบการณ์"

ความอดทนของคุณหมดสิ้น ความรู้สึกของคุณพังกระจาย คุณหลับตาเห็นไข่ใบหนึ่งตกจากตึกชั้น 7 ลงมาแตกบนพื้นซีเมนต์ ไข่ใบนั้นแตกกระจายอย่างไร ความรู้สึกของคุณก็แตกกระจายอย่างนั้น คุณกลับจากที่ทำงานมาถึงบ้านด้วยความเหนื่อยอ่อน รู้สึกล้มเหลวและสัญญาณแห่งความชราภาพได้คืบคลานเข้ามา อาการทางประสาททำให้คุณนอนไม่หลับ คุณเริ่มพึ่งยานอนหลับและเริ่มฝัน

คุณฝันว่าคุณได้รับเชิญให้ไปงานแสดงภาพเขียนของเทพสิริ เมื่อคุณไปถึงทุกคนกำลังรออยู่ ทุกคนรอคุณอยู่ที่นั่นทั้งหมด เพื่อนในวัยหนุ่มทุกคนที่คุณรู้จักหรืออย่างน้อยก็เคยรู้จัก ทุกคนรอคุณอยู่ เมื่อผมโผล่เข้าไปเป็นคนสุดท้าย ภาพในห้องของเพื่อนในอดีตและอนาคตของคุณทุกคนกลายเป็นหน้าแบบเดียวกัน เราเรียกชื่อทักทายกันได้ถูกต้อง แต่หน้าของเราเท่านั้นที่น่าเบื่อ หน้าที่ไม่มีรสชาติ ไม่ผิดแผกแตกต่าง ห่างไกล อ้างว้าง ผิดหวังแปลกหน้า ความเศร้าที่เข้ามาครอบงำเรา เป็นความเศร้าแปลก ๆ เหมือนคนที่คอยให้วันอาทิตย์ผ่านเข้ามาหา ความเศร้าของเราไม่ใช่อารมณ์ แต่เป็นการตระหนักถึงความว่างเปล่า ล้มเหลว และอยากสารภาพบาป....

ภาพในฝันได้เปลี่ยนไป คุณรู้สึกเหมือนออกมายืนอยู่นอกห้อง และนึกถึงเรื่องสั้นของสุชาติที่มักชอบบรรยายว่า

"...เดินไปตามเสาไฟฟ้า ตามถนนลูกรังที่สิ้นสุดลงกลางนา เหมือนสุดขอบโลก พ้นจากนั้น ใครออกไปก็จะตกโลก นั่งมองเสาไฟฟ้าได้ระดับดอกหญ้าคาที่เขยิบขึ้นลงเวลาลมพัด เมฆฝนเคลื่อนตัวทมึนผ่าน ลมเย็นและความเปียกชื้นภายหลังฝนตก ซากรถไม่เป็นรูปร่างข้างถนน ไม่มีใครรู้ว่าซากรถนั้นมาอยู่ที่นั่นได้อย่างไร เป็นซากที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต สายไฟฟ้าโยงระยางตัดเมฆฝนเบื้องหน้า ดวงอาทิตย์มองไม่เห็น ดอกหญ้าคากระเพื่อมเย็นวูบ ความรู้สึกในสิ่งเหนือความจริง ตรงขอบสี่เหลี่ยมที่สายตาจับระบายลงบนผืนผ้าใบ ตรงความรู้สึกเร้นลับเงียบเชียบของถ้อยคำ มีเสียงตะโกนสลับเสียงดังร้องไห้ดังแว่วมาแต่ไกล ข้ามทุ่งนาและเงียบตามเดิม เราจับได้ด้วยความรู้สึกแปลก ๆ ไร้รูปทรง ไร้กลิ่นสี แต่มีชีวิตและเข้ามาจู่โจมอย่างบอกไม่ถูก..."

หลังจากนั้น จินตนาการของคุณได้เปลี่ยนภาพฝันต่อไปอีก คราวนี้คุณนึกถึงตัวเองเดินอยู่บนทางเท้าริมถนน ไม่ห่างจากย่านเมืองนัก ไฟนีออนสาดแสงมัวซัวริมบริเวณมืดสนิท ไม่มีเสียงรถยนต์ มีแต่แสงดาวและลมพัดเย็น คุณเดินเลี้ยว ขวา

ผมเดินเลี้ยว ซ้าย เราผ่านซากรถ 2-3 คันที่พังสงบนิ่งใช้การไม่ได้ มีคนตาย ระเกะระกะอยู่ 2-3 ศพ (ธรรมดามาก) เราเดินผ่านไป คุณแสดงอาการอย่างไร ผมแสดงเลียนตาม บัดนี้เราได้กลายเป็นคน ๆ เดียวกันแล้ว เรามีมิติเดียวกัน เราจึงทำอะไรเหมือนกัน แม้ทางที่เราเลี้ยวจะแยกออกไปคนละทางก็ตาม...

คุณเดินไปจนสุดถนน ผมเองก็เหมือนกัน สองข้างทางเป็นตึกกระหนาบ มีป้ายโฆษณาไฟนีออนกระพริบตั้งอยู่เหนือขอบตึก ข้างหน้ามีกระจกโฆษณาขายอากาศ และน้ำเป็นพิษกั้นขวางทางอยู่เราจึงเดินออกไปไม่ได้ ภาพฝันได้เปลี่ยนไปอีก ครานี้มีหญิงสาวลึกลับคนหนึ่งเดินผ่านมา หลอนหยุดมองขณะที่คุณกับผมก้มลงหยิบก้อนหินริมถนนขึ้นมาโยนเล่นในมือ เราไม่มีอะไรจะทำต่อไปอีกแล้ว ผมอยู่ที่นี่ คุณอยู่ที่นั่น คุณไม่ใช่ผม ทางแยกของคุณคนละทางกับผม แต่เราก็เดินมาถึงสุดถนน...

"คุณมาจากไหน" หญิงสาวลึกลับถาม เราไม่ตอบ

"คุณจะไปไหน" เราไม่ตอบอีก

"พวกคุณไม่มีทางออกหรอก มาหาดิฉันดีกว่า" เธอเงยหน้ามองดูเราเต็มตา ยิ้มขณะที่ผมยาวสยายปลิวมาละขอบแก้ม และเด็กในมดลูกของเธอทำให้ครรภ์ของเธอขยายใหญ่ขึ้น

"ดิฉันกำลังมีลูก...." เธอกล่าว

ผมหยุดมองเธออย่างลังเล แต่คุณเดินตรงมาหาเธอเลย คุณยิ้มให้เธอ เธอก็ยิ้มให้คุณ คุณทิ้งก้อนหินในมือ จูบเธอเบา ๆ ที่แก้มก่อนที่จะจูงกันลับหายไปทางป้ายโฆษณาขายยาประเภท "วางแผนครอบครัว" คุณหายไปกับเธอเร็วกว่าที่ผมคิดไว้ ผมตั้งตัวไม่ติดและทำเลียนแบบตามคุณไม่ทัน เธอมาคนเดียวและเหมาะกับคุณคนเดียว ผมทำอะไรไม่ถูก รู้สึกแปลกหน้าและนึกถึงโลกอันเป็นสัญญลักษณ์แห่งการประนีประนอม ระหว่างนายทุนกับศักดินาขึ้นมาทันที "ชีวิตมันต้องประนีประนอม. บรรณาธิการในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ของผมกล่าวขึ้นครั้งหนึ่งเมื่อเราอยู่ด้วยกันในวงสนทนาที่ได้รับสมญาว่า ปัญญาชน อ้วก...

ทุกสิ่งทุกอย่างกำลังเริ่มต้นใหม่ ตอนนี้ผมอยู่คนเดียวและภาพในฝันได้เปลี่ยนไป ผมเดินตรงไปยังสุดถนนอีกครั้งหนึ่ง กระจกโฆษณาขายอากาศและน้ำเป็นพิษยังกั้นขวางทางอยู่ ผมโยนก้อนหินในมือเล่น ชีวิตของผมกำลังเริ่มต้นที่สุดถนนนี้ อะไรบางอย่างกำลังรอผมอยู่ตรงเงามืด ความรู้สึกอยากทำลาย อาการลงร่องและแสนกระจ้อยร่อย อุบัติเหตุที่กระเด็นอยู่กลางถนนทำให้ความตายมองดูเป็นสิ่งไร้ค่า แต่สัญชาติญาณทางเพศหวนกลับมาเล่นงานรุนแรง ความรักมักจะผ่านเข้ามาตอนที่เราคิดถึงความตายทุกครั้ง คล้าย ๆ จะบอกให้ทุกคนรู้ว่า ใคร ๆ ก็อาจหมดสิทธิ์ที่จะอยู่ในโลกนี้ขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ และผมรู้สึกเหมือนกำลังคืบคลานเข้าไปหามันช้า ๆ ผมโยนก้อนหินในมือเล่น มองดูกระจกโฆษณาขายอากาศและน้ำเป็นพิษ ตราวนี้ผมรู้แล้วว่าผมจะทำอะไร...

ทันทีเหมือนไม่รู้สึก ผมกำก้อนหินที่โยนเล่นไว้ในมือแน่น ขณะเดียวกันก็เขวี้ยงอย่างสุดแรงไปยังกระจกที่อยู่ตรงหน้า และฟังเสียงเปรื่องปร่างของมันแตกละเอียดอยู่กับความเงียบ

นั่นแหละพวกคุณจึงลืมตาตื่น.....

2514

ออกไปจากความมืด

หลายต่อหลายครั้งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของผม ผมเกิดความคิดขึ้นมาอย่างหนึ่ง และต่อมาความคิดนี้ได้กลายเป็นความอยากอย่างถึงที่สุดของผม ผมคิดได้ว่าผมมีความอยากอยู่อย่างเดียวในชีวิต คืออยากจะแหกปากร้องขึ้นมาสักครั้ง อย่างสง่างามและไม่เกรงกลัวสิ่งใด เสียงตะโกนที่ก้องขึ้นมา จะต้องดังให้ถึงที่สุด ให้เต็มที่ ให้สุดเสียง และให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ตลอดเวลาถ้าผมทำเช่นนั้นได้ ผมจะต้องบอกตัวเองว่าผมมีความสุขดวย ผมจะต้องชื่นชมกับเสียงที่เปล่งออกมาอย่างไร้เหตุผล แต่มีความหมายในตัวของมัน และต้องพึงพอใจในความถึงที่สุดของมันอย่างไม่เคยคิดมาก่อนเลยในชีวิต ผู้คนที่ผมมองเห็นอยู่ตามถนนหนทาง บนรถเมล์ ตามสวนสาธารณะ ตามโรงหนัง ดูพวกเขาไม่เคยคิดถึงสิ่งเหล่านี้มาก่อน พวกเขาไม่เคยคิดถึงสิ่งเหล่านี้มาก่อน พวกเขาไม่เคยทำอะไรเลย นอกจากพอใจ หรือไม่ก็หลอกตัวเอง พวกเขาไม่กล้าเผชิญหน้า แต่ชอบปล่อยให้ชีวิตผ่านไปเรื่อยๆ ศีลธรรมของพวกเขาคือกระแสแห่งความเสแสร้งที่ถูกกดดันเก็บไว้นานๆ โดยพร้อมที่จะสุภาพ หรือไม่ก็ทำเฉยเมยแต่เมื่อถึงเวลา คนพวกนี้บางคนก็อยากแหกปากร้องขึ้นมาเหมือนกัน พวกเขามีทางระบายออกกันได้มาก บางคนชอบก่อให้เกิดสงคราม บางคนสร้างสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ บางคนจัดงานสังสรรค์ หรือมาชุมนุมทำพิธีตามประเพณี วาระนั้นๆเขาจะทำอะไร อย่างไรก็ได้ เพราะถือว่าถูกกฎหมาย หรือไม่ก็เพราะศาสนาอนุญาต แต่พวกนี้ก็ไม่เคยคิดจะแหกปากขึ้นมาสักครั้ง พวกเขาเห็นว่าการแหกปากหรือการตะโกนขึ้นมาดัง ๆ ด้วยตัวเองเป็นของไม่บังควร ไม่ถูกต้อง ยิ่งเมื่อได้รับคำบอกสืบทอดกันมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายและระเบียบสังคมว่าการแหกปากร้องนั้นผิดกฎหมายและทำลายวัฒนธรรมอันดีของบรรพบุรุษด้วยแล้ว พวกเขาจึงยินยอมพร้อมใจที่จะนิ่งเฉย และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน

แสงสว่างของพวกเขายังพอมีเหลืออยู่บ้าง แม้จะตกอยู่ในความมืดของคำชวนเชื่อทางวิญญาณ พวกเขาที่ยังมีโอกาสเมื่อถูกแรงปังคับจากภายนอกมากระตุ้นระบบประสาท และกล้ามเนื้อที่ปาก ให้ทำงานพร้อมกัน เช่น เวลาถูกยิง

ถูกตี ถูกแทง หรือถูกทำให้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุต่าง ๆ เช่นถูกไฟฟ้าช็อค ถูกรถยนต์ทับโดยที่ยังไม่ตายในทันที หรือกำลังจะตายในภายหลัง ไชโย ตอนนี้แหละเขาจะแหกปากร้องขึ้นมาทันที เพราะเป็นโอกาสที่เหลืออยู่อีกเพียงครั้งเดียวในชีวิตของเขา เขาจะลืมความทุกข์ยากทั้งปวง ลืมการกดขี่บีบคั้น ลืมการเอารัดเอาเปรียบ แต่เมื่อเงียบเสียงเขาก็จะตกอยู่ในความมืดต่อไป เพราะการร้องของเขาเป็นการร้องครั้งสุดท้าย ผมเองไม่ต้องการเช่นนั้น ผมต้องการออกไปจากความมืด ผมต้องการอะไรสักอย่างที่จะพาผมออกไป...คุณรู้ไหมว่าอะไร..

ที่ผมบอกว่าผมอยากตะโกนขึ้นมาสักครั้ง ผมไม่มีเหตุผลอะไรพิเศษหรอก ผมอยากตะโกนก็เพราะอยากตะโกน ผมอยู่เงียบ ๆ มานานแล้ว ถึงแม้การตะโกนครั้งนี้จะทำให้ผมเงียบไปอีกตลอดชีวิต ผมก็อยากลอง ผมอยากตะโกนขึ้นมาให้ดูเหมือนเจ็บปวดที่สุด ไม่ใช่หมายความว่าผมอยากตาย ผมอยากร้องตะโกนให้ดังที่สุด ให้นานที่สุด ให้ถึงที่สุด เพราะผมอยากมีชีวิตอยู่ การตะโกนขึ้นมาสุดเสียงจะช่วยให้ปอดของผมทำงานแข็งแรง ผมจะได้อดทนต่อสู้กับอากาศสกปรกในเมืองที่แสนจะเฮงซวยนี้ต่อไป ผมจะทำอย่างไรดี...

เอาละ ผมจะบอกเดี๋ยวนี้ ถ้าคุณเข้าใจผมเสียแต่แรก คุณจะต้องคิดว่าคนที่คิดอย่างผมมีเกิดขึ้นมาในโลกนี้ไม่บ่อยนัก ผมมีกติกาอยู่ว่า การร้องตะโกนของผม ผมจะต้องเป็นฝ่าย "ทำ" ไม่ใช่ "ถูกทำ" ผมจะต้องทำด้วยตนเอง เพราะความสุขที่ได้เป็นของผม ผมจะต้องทำให้บาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายเหมือนเวลาที่ผมเดินไปตามถนน แล้วเห็นคนเข้าไปดิ้นชลุกชลักอยู่ใต้ลอรถบรรทุก 10 ล้อ ผมต้องเป็นฝ่ายทำและต้องเป็นฝ่ายทำฝ่ายเดียวตลอดกาล(นี่ผมปลอบใจ ผมรู้ว่า คงไม่มีทางเป็นไปได้ตามที่หวัง) ถึงอย่างไร ผมอยากทำสักครั้งเดียวก็พอ และเหตุผลในความอยากของผม ก็คงไม่มีอะไรมากไปกว่าอยากร้อง โว้ย ขึ้นมาดัง ๆ เท่านั้น

พวกนักคิดทางภาษาทั้งหลายคงตีความหมายของเสียง ที่ได้ยินดังจากการแหกปากร้องไปต่าง ๆ นานา พวกเขาคงจำแนกเสียง ออกตามประเภทของอาการ เช่น เสียงที่ได้รับบาดเจ็บย่อมต่าง ไปจากเสียงที่มีความสุข เสียงคนที่แบนราบอยู่ใต้ล้อ ย่อมต่างจากเสียงคนเวลากระสันต์ เสียงของคนเวลาถูกยิงจะไม่รู้สึกตัวในระยะแรก เหมือนค่างถูกยิงจะร้องโอยเมื่อเห็นเลือดออกแล้วจึงค่อย ๆหล่นจากยอดไม้ เสียงผู้หญิงเวลาคลอดลูก จะตรีดเสียงขึ้นอย่างปลาบปลื้ม แต่เจ็บปวดอย่างสุดแสนจะทนทาน เหมือนชักไม้ไปขวางช่องหินตรงผาน้ำตก ซึ่งไหลบ่ามากระแทกกับเนื้อหิน ครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างแรง แต่ไม่หลุด.....

ผมสงสัยนักว่าถ้าผมคิดวิชาเกี่ยวกับเสียงร้องต่าง ๆ ของมนุษย์ขึ้นมาได้สำเร็จ โดยเลือกเฉพาะเสียงที่ตะโกนอย่างสุดเสียง เสียงหญิงชายยามกระสันต์สุดขีด เสียงผู้อุทิศแขนของเขา มันสมองดีเลิศของเขา ให้กับยางเรเดียลชนิดดีเยี่ยมของไฟร์สโตน และอะไร ๆ อีกหลายอย่าง เสียงสุดเสียงต่าง ๆ เหล่านี้ ผมจะบันทึกเก็บไว้แยกประเภทออกตามอาการ เมื่อจัดแบ่งออกเป็นสากลได้เมื่อใด ผมจะประกาศการค้นพบศาสตร์ใหม่ล่าสุดของมนุษยชาติออกมาให้รู้ทั่วไปในหมู่ปัญญาชน แล้วผมก็คงมีชื่อในฐานะผู้ค้นพบความวิเศษของเสียงมนุษย์เวลาตะโกนร้องอย่างเจ็บปวดหรือกระสันต์อย่างมีสุข

ผมจะจัดแบ่งวิธีศึกษาเอาเฉพาะเสียงของผู้ที่ดังที่สุด นานที่สุด และแข็งแรงที่สุดเป็นเป้าหมาย แต่มีข้อแม้อยู่ว่า เขาผู้นั้นจะต้องถูกกระทำ และแสดงอาการออกมาให้เห็นอย่างไม่เหลือสงสัย นี่คือพัฒนาการก้าวใหม่ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับความปีบคั้นนานาประการที่ผู้คนได้รับในสังคม และผมจะวางกติกาโดยลงมือทดลองกับเหยื่อรายแรกของผม

ใครคือเหยื่อรายแรกของผม ผมจะเล่าให้ฟังดังต่อไปนี้.....

เช้าวันนั้น ผมเดินมาขึ้นรถประจำทางเพื่อไปทำงานตามปกติ เนื่องจากเป็นวันทำงาน รถจึงแน่นเหมือนวันทำงานทุกวัน รถที่ผมนั่งออกจากบางซ่อนจะมาสามย่าน ผมขึ้นรถที่สามเสน ใกล้ ๆ ทางรถไฟด้านถนนสุโขทัย สำหรับผม คำว่า ชิน กำลังกลายเป็นคำที่ไม่ค่อยสุภาพนักสำหรับชีวิตในเมืองใหญ่ อันที่จริงควรใช้คำว่า เกาะ หรือ ยัดจะเหมาะกว่า แต่คนในเมืองเยงซวยนี่เคยชินจนลืมตัวเสียแล้ว เขาจึงยอมรับได้ทั้งนั้น ไม่ว่าคำกิริยาจะมาจากราชาศัพท์หรือถ่อยทีลามกในห้องน้ำสุภาพสตรี ชีวิตในเมืองใหญ่ที่คุณต้องเคลื่อนไหว ไม่ว่าคุณจะเป็นใครก็ตาม คุณต้องยอมรับความรุนแรงและไปให้เร็ว เครื่องจักรและเทคนิคสมัยใหม่จะช่วยให้หายเศร้าโศกและเคลื่อนไหวได้รวดเร็ว ร่างกายและวิญญาณของคุณ ผลึกแน่นติดกันกับมันได้เสมอ เหมือนอวัยวะสืบพันธุ์ทุกขนาด มันจะพาคุณลอยลิ่วปลิวไปดุจลมพัด มันทำให้คลื่นในทะเลบันป่วน และหัวใจคึกคะนองเหมือนเวลาใกล้ขึ้นกระสันต์ และอีกไม่ช้า คุณก็พบว่าคุณมาถึงที่หมาย เหมือนอาการกระเส่าที่ขาดหาย และเสียงครวญครางได้ยุติลง เมื่อนึกเปรียบเทียบระหว่างการวิ่งของช้างกับอีซูสุ คุณจะเลือกเอาอย่างไหน ชีวิตในเมืองของคุณจะเอาอะไรมากนัก เพื่อให้การเดินทางรวดเร็วและคุณมาถึงที่ทำงานไม่สายเกินกว่าเวลาเวลาบัตรที่นายจ้างกำหนดไว้ คุณก็น่าจะพอใจแล้ว คุณมีหน้าที่อย่างเดียวคือ อดทนเหมือนปลากระป๋องที่อัดแน่นอยู่ในกล่องดีบุก ฮาฮา...แล้วคุณก็ต้องยอมรับศีลธรรมแบบปลากระป๋อง วันละ เวลา เป็นผู้ถูกกระทำ ถูกบังคับ ถูกยัดเยียดให้ยอมรับ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของความเคยชิน จนลืมความหมายอันแท้จริงของอิสระที่จะกลิ้งเกลือกตัวเองบนท้องทุ่งกว้าง หรือเสรีของนกน้อยที่จะโผบินบนท้องฟ้า คุณกลายเป็นส่วนหนึ่งของ ผู้ถูกกระทำ ตลอดกาล และทำได้แต่เพียงรอคอยให้ถึงที่หมายและหลับตาฝันถึงความยิ่งใหญ่ของตัวเองในฐานะ ผู้กระทำ ตามใจชอบ.....

คุณเคยอยู่ในกล่องปลากระป๋องบ้างไหม ถ้าคุณเคยคุณต้องหลับตาเห็นภาพแขนที่เกาะกันเป็นราว โยงระยางเหมือนหุ่นตุ๊กตาในร้านขายของเด็กเล่น พวกเขา

ไม่พูดจากันแม้แต่คำเดียว ก้มหน้าก้มตาเกาะหรือไม่ก็หาที่ยึด จะเป็นอะไรสักอย่างก็ได้ สงบนิ่งและปล่อยตัวเองกระเจิงเข้าสู่แดนลึกลับ....

"....คุณก็รู้ว่าโรงเรียนของเรามีระเบียบกำหนดให้ครูทุกคนมาถึงโรงเรียนก่อน 7 โมง จะได้เป็นตัวอย่างอันดีแก่เด็ก การเป็นครูที่ดีต้องรู้จักอดทน ซื่อสัตย์ตรงต่อเวลา ไม่ใช่ดอยมาแกตัวที่อ้างว่ารถติด หรือบ้านอยู่ไกล ก็เป็นความผิดของคุณเองที่ไม่รู้จักรับผิดชอบ คุณต้องแบ่งเวลาให้ถูก หัดออกจากบ้านแต่เช้า หรือทำอย่างไรก็แล้วแต่ ขอให้มาถึงโรงเรียนก่อน 7 โมงเช้าเป็นใช้ได้ ถ้านิสัยมาสายของคุณยังแก้ไม่หาย ผมก็อยากให้คุณพิจารณาตัวเอง...."

อา....เป็นความวิเศษจริงที่ได้ยินเสียงเทศนา เรื่องการตรงต่อเวลา คุณจะหลับตานิ่ง ใช้แขนข้างหนึ่งเกาะพนัก อีกข้างหนึ่งโหนราวบน อาจมีหญิงสาวคนหนึ่งได้เบียดเข้ามาชิด จนนมของหล่อนแตะมาถูกหลัง คุณหลับตาฝันถึงคืนกลางหาว สูดกลิ่นน้ำหอมผสมเหงื่อ นิ่งฟังเสียงน้ำย่อยไหลออกมากัดกระเพาะที่ยังว่างเปล่า

"....ที่ร่างมายังใช้ไม่ได้ ผมบอกคุณกี่ครั้งแล้วว่าใบส่งสินค้าต้องทำแนบไปกับบิลเก็บเงิน จดหมายที่เขียนถึงลูกค้าต้องเอาใจเขาไว้ ชักชวนให้เขาซื้อสินค้าของเราให้ได้ คุณร่างจดหมายแบบนี้ใช้ไม่ได้ ลูกค้าคนนี้เคยเป็นรัฐมนตรีติดต่อกับบริษัทของเรามานาน คุณจะใช้สรรพนามว่า คุณ ไม่ได้ ต้องใช้ ฯพณฯ ถึงแม้เขาจะออกจากตำแหน่งไปแล้ว เราก็ต้องเยินยอเขาไว้ เขายังมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับคนในกระทรวงอีกมาก ส่วนคำลงท้ายที่คุณใช้ก็ต้องเป็น "ขอแสดงความนับถืออย่างสูง" ไม่ใช่ "ขอแสดงความนับถือ" เฉย ๆ ....ไปร่างมาใหม่แล้วพิมพ์มาให้ผมดู ผมจะเซ็นเอง....อย่าลืมว่าใบส่งสินค้าต้องแนบไปกับบิลเก็บเงินเสมอ เข้าใจไหม.....ไปทำงานได้...."

3.

ฮาฮา...วิเศษจริง ๆ ดูคุณลองลอยออกไปไกล ผ่านทะลุออกนอกหน้าต่างรถ ปลิวติดไปกับฝุ่นและควันพิษของอากาศยามเช้า ยามดวงอาทิตย์กำลังโผล่พ้นยอดตึกและแสงของมันแรงกล้าขึ้นตามลำดับ ความร้อนทำให้เราเหงื่อไหลไคลย้อย

บอกกลิ่นไอของชีวิตที่มีไม่มากไปกว่าทำตัวให้สบาย ปล่อยใจให้ลอยไปกับความฝัน ของอาการรุนแรงตามจังหวะคันเร่ง คอยเวลาหลบหนีออกจากโลกของความจริง เราจะหนีไปไหนกัน เราไม่ได้หนีหรอก เราต่อสู้ เราเพียงนึกถึงชีวิตที่ยังเหลืออยู่ และหาวิธีสำเร็จความใคร่ด้วยท่าพิสดารเท่านั้น...ผมบอกตัวเอง

"ถ้าคุณมีโอกาสเลือกอีกครั้งเดียว คุณอยากทำอะไรให้กับตัวเอง และคนที่คุณรักมากที่สุด" ผมไม่บอกหรอกว่า ใครเป็นคนถาม แต่ผมจะตอบคำถาม

"ว่าไง ถ้าคุณมีโอกาสเลือกอีกครั้งเดียว คุณอยากทำอะไรมากที่สุด..."

"ปล้นธนาคาร..." ผมตอบ

"ธนาคารไหนล่ะ"

"ธนาคารกรุงเทพฯ..."

"ว่าไงนะ ผมไม่ทันได้ยิน"

"ธนาคารกรุงเทพฯ.."

"สาขาหรือสำนักงานใหญ่"

"สำนักงานใหญ่"

"พิเศษ..ผมร่วมงานด้วยคนได้ไหม"

"ไม่ได้"

"อ้าว ทำไมยังงั้นล่ะ คุณก็รู้ว่าผมใช้ประโยชน์ได้นี่ ผมทำงานกรุงเทพฯ ที่สำนักงานใหญ่มา 20 ปีแล้ว ผมรู้ทางหนีทีไล่ ผมรู้เวลาส่งเงินเข้าเซฟ รู้ว่าใครควรเป็นตัวประกันเวลาเราถูกจับ...."

"คุณไม่ใช่พวกเรา"

"ผมเป็นเพื่อนคุณนา เรารักกันมากมิใช่หรือ"

"เรามีปัญญาชนอยู่ในกลุ่มหลายคนแล้ว เราต้องการคนที่มีฝีมือขับรถชั้นเซียน มากกว่า เรารู้ว่าถ้าการปล้นครั้งนี้ล้มเหลว เราต้องขับรถหนี 300 ก.ม. ต่อชั่วโมง คุณขับรถเป็นไหมล่ะ..."

ผมเพิ่งซื้อรถ กำลังหัดขับ"

"อย่างนั้น คุณอาจรวมทีมได้ ถ้าคุณทำสถิติ 300 ก.ม. ต่อชั่วโมงได้ ก่อนที่เรากำหนดวันปล้นธนาคาร...."

"ขอถามหน่อยได้ไหม คุณจะปล้นมาทำไม เอาเงินเข้าสมทบทุนเพื่อการปฏิวัติใช่ไหม ปล้นธนาคารอื่นไม่ได้หรือ...."

"ไม่ได้ ผมมีเหตุผล"

"นั่นน่ะสิ ทำไมละ เพื่ออะไร...."

"ตอบยาก....ตอบง่ายๆ ก็เพื่ออุดมคติ เพื่อกระแสเงินหมุนเวียน..."

และแล้ว ผมกับคณะร่วมงานของผมก็ล่องลอยไกลออกไป ไกลออกไป แดดร้อนขึ้นมามากขึ้น มองออกไปนอกหน้าต่างรถ ผู้คนกลุ่มหนึ่งหยุดคอยตรงทางข้าม รอให้ถนนว่าง มีแมวตัวหนึ่งมารอข้ามอยู่ด้วย ไม่มีใครสนใจมันมากนัก ท่าทางของมันคุ้นเคยกับเมืองใหญ่เป็นอย่างดี...

เอาละ...คุณหลับตาแล้วเตรียมตัวเดินทางไปกับผม กล่องของเราค่อนข้างอึดอัดอยู่สักหน่อย แต่อีกไม่นาน เราก็คงรับเอาวัฒนธรรมปลากระป๋องเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในชีวิต เรา-คุณ กับผม-กำลังลอยลิ่วปลิวไปกับมัน เราขยับที่ไม่สะดวกนัก มีนมผู้หญิงคอยทิ่มผมอยู่ข้างหลัง คุณคงขยับขาได้ไม่ถนัด มองแขนที่แขวนอยู่ขนราวเป็นแถวเป็นแนวยาวเหยียด บางแขนเหยียดตรง บางแขนพับเฉพาะข้อศอก มองดูแล้วคล้ายก้อนเนื้อที่ติดอยู่บนเหล็กคล้ายตะขอเกี่ยวเนื้อหมูที่ร้านขายเนื้อหน้าตลาดสด บางทีผมเกิดสงสัยขึ้นมาว่า เราใช้เนื้อออกไปเกาะเหล็ก หรือว่าเหล็กยื่นมาเกาะเนื้อของเรา เนื้อของเราติดกับมันเป็นพืดตั้งแต่หัวกล่องจรดท้ายกล่อง มองแล้วแยกกันไม่ออก คล้ายมีดสับเนื้อเกิดขึ้นมาคู่กับเนื้อทุกประเภท ลืมมันเสีย...ลืมความอึดอัดทั้งหลายทั้งปวง...คุณกับผมคงทำอะไรมันได้ไม่มากนัก แต่ถ้าคุณหลับตา และเตรียมตัวเดินทางไปกับผม เราจะล่องลอยไปด้วยกัน ผ่านทุ่งหญ้าเขียวชจี ภายใต้ท้องฟ้าสีครามเข้ม มีอากาศบริสุทธิ์และกลิ่นหอมหวานของดอกไม้เหลือเฟือ เตรียมไว้เพื่อผู้คนซึ่งเดิน

ทางมาถึงดินแดนลึกลับ คุณหลับตาพร้อมหรือยัง หลับให้สนิท ให้นิ่งและแน่วแน่กับสิ่งที่จะบังเกิดขึ้นต่อไปนี้ ขอให้ภวังค์ของคุณจงมีสมาธิ อย่าตกใจกับเสียงนานาเสียงที่ได้ยินลอดเข้ามา เรากำลังออกเดินทาง...หลับตาเสีย ถ้าคุณยังพอมีมือว่างอยู่ข้างหนึ่ง และนิ้วของคุณก็กระดิกได้ครบทุกนิ้ว ไม่เกาะติดกับเหล็กหรือราวโหนเนื้ออันใด คุณจงใช้มันให้เป็นประโยชน์ ไม่ห่างจากนิ้วของคุณมากนัก โปรดสังเกตปุ่มสีแดง 2 ปุ่ม ลักษณะของมันคล้ายปุ่มกริ่งที่คุณใช้กดเวลาต้องการออกไปจากกล่องหรือจวนถึงที่หมาย คุณจะเลือกกดปุ่มไหนก็สุดแท้แต่ ปุ่มแรกเราให้ชื่อว่า ปุ่ม "การปลันธนาคารกรุงเทพฯ" ส่วนปุ่มที่สอง เราให้ชื่อว่า ปุ่ม "การเลือกยิงตามสบาย" คุณจะกดปุ่มไหนก่อนก็ได้ เราจะเดินทางไปด้วยกัน จากกล่องที่คอนข้างอึดอัด เราจะเดินทางออกจากความมืด...ไปสู่...ดินแดนอิสระที่ใฝ่หา ดินแดนซึ่งจัดมีไว้เฉพาะผู้กระทำ ไม่ต้อนรับผู้ถูกกระทำ...ดินแดนแห่งความเต็มที่สุดขีด

พร้อมหรือยัง เราจะออกเดินทางกันแล้ว ผมจะกดปุ่มแรกก่อน....

ปุ่ม "การปล้นธนาคารกรุงเทพฯ"

ตึกธนาคารกรุงเทพฯ ตั้งเด่นอยู่ริมถนนเสือป่า ทางเข้าที่ติดกับตึกแถวทำเป็นลานจอดรถของลูกค้าที่มาติดต่อ มีศาลพระภูมิสมัยใหม่ขนาดใหญ่อยู่ทางด้านเหนือ ทางเข้าธนาคารเป็นกระจกใส มีพนักงานสาวพกปืนตรวจดูความเรียบร้อยผู้คนซึ่งสัญจรไปมาภายนอกย่อมไม่อาจแลเห็นความโอ่โถงของตัวธนาคาร และเจ้าหน้าที่ประจำแผนกต่าง ๆ ซึ่งกำลังทำหน้าที่อยู่อย่างขมักเขม้นได้

หญิงสาวคนหนึ่งก้าวลงจากรถแท็กซี่ตรงมุมถนน หลอนสวมแว่นตากรอบดำ ผมตัดสั้น คล้องกระเป๋าสีแดงไว้บนไหล่ซ้าย หลอนเดินผ่านแขกยาม ความสวยผาดโผนของหลอนสะกิดตาคนในบริเวณนั้นให้หันมามองเป็นตาเดียว แม้พนักงานสาวของธนาคารซึ่งค่อนข้างสวยก็ยังจดมองมาที่หลอนเสียไม่ได้ เมื่อผลักประตูกระจก

ตรงเข้าไป พนักงานสาวที่ช่องรับเงินยิ้มต้อนรับหล่อน

"สวัสดีค่ะ ดิฉันช่วยอะไรได้บ้าง"

"อุย ไม่มากหรอกค่ะ..." หล่อนหยุดอยู่ชั่วครู่ ทำตาอ่อนหวานก่อนพูด

"เออ..คุณวิทยากรมาหรือยังคะ"

"อ๋อ คุณวิทยากรหรือคะ ถ้าจะมาแล้ว...ดิฉันจะไปตามให้ รอเดี๋ยวนะคะ" พนักงานสาวเดินไปยังห้องข้าง ๆ ซึ่งอยู่ไม่ไกลมากนัก

นาฬิกาข้อมือเรือนจิ๋วของหญิงสาวผู้มาติดต่อบอกเวลา 9.50 น.

สักครู่หนึ่ง ชายหนุ่มท่าทางมีสง่า ผูกเนคไทสีแดง สวมแว่นตาเหมือนคนสายตาสั้น ผลักบังตาเดินตรงมาหาหญิงสาวนอกเคาเตอร์ กระซิบลิ้นรัวว่า

"พร้อมแล้ว...ตามกำหนดแน่นอน มัดรวมอยู่ในถุงเรียบร้อย"

"เท่าไหร่" หญิงสาวถามขึ้นอย่างร้อนรน

"ร้อยล้าน...สุชาติกับพวกมาหรือยัง"

"มาแล้ว ทุกอย่างเป็นไปตามแผน..."

"ได้ใครมาร่วมงานบ้าง"

"เสถียร นันทะ สันติ นิธิ ชูเกียรติ...." หล่อนตอบ

"ใครเป็นคนขับรถ 300 ก.ม. ต่อชั่วโมง

"ผู้หญิงแปลกหน้า ฉันไม่รู้จัก ไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน เห็นเขาลือกันว่าเป็นแฟนสุชาติ...ฉันไม่รู้ว่ามีผู้หญิงอื่นมาร่วมงานด้วย ถ้ารู้เสียแต่แรก ฉันไม่ขอร่วมงานด้วยหรอก..." หล่อนกล่าวอย่างฉุนเฉียว

"เอาละ...พอที เขาคงวางแผนไว้เรียบร้อยหมดแล้ว ระวังอย่าคิดหักหลังก็แล้วกัน งานเป็นงาน เรื่องหึงเอาไว้ที่หลัง...จำไว้...เงินร้อยล้านอยู่ในถุงเมล์สีน้ำตาล มีครั่งสีแดงตีทับบนเชื่อกห่อสีน้ำเงิน...ผมไปละ...เดี๋ยวคนสงสัย..."

วิทยากรกลับไปยังโต๊ะทำงานของเขาด้วยใบหน้าเครียด ขยับแว่นตาสังเกตุดูความผิดปรกติภายในห้อง เจ้าหน้าที่ธนาคารมิได้ตัดใจสงสัยว่า เขาออกไปพูดอะไรกับหญิงสาวผาดโผนคนนั้น เขาอาจพูดเรื่องงาน หรือคงมีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับหล่อน

อีก นาทีจะถึง 10.00 น. มีชายฉกรรจ์ คน แต่งกายสุภาพ ถือกระเป๋าสีดำขนาดใหญ่เข้ามาในห้อง คนทั้ง 6 แยกย้ายกันออกไปตามจุดต่าง ๆ โดยไม่มีใครสังเกต ขณะที่ชายคนหนึ่งหยุดอยู่ที่ประตูทางเข้า กัมดูนาฬิกาข้อมือคล้ายกับมีนัดกับใครสักคน แต่ประกายตามันปลาบของเขาเบนจับไปยังแท็กซี่ซึ่งจอดรออยู่ก่อนก้าวขึ้นรถ หล่อนหยิบบุหรี่ขึ้นมาสูบ อัดเข้าปอดเต็มที่ 2- 3 ครั้งก่อนดีดกระเด็นลงมาบนฟุตบาธ ชายคนที่ยืนอยู่หน้าประตูธนาคารยกนาฬิกาข้อมือดูอีกครั้ง ....นั่นคือสัญญาณที่ทุกคนรอคอย....10.00 น.

ราวกับนัด ชายฉกรรจ์ท่าทางสุภาพทั้ง 6 กระโจนเข้าไปหลังเคาเตอร์พร้อมกับ ปืนกล ในมือ พนักงานหญิงชายในธนาคารและลูกค้าที่มาติดต่อทั้งหมดต่างตกตะลึง นิ่งเงียบเหมือนถูกผีหลอก เมื่อเสียงอันอ่อนหวานของชายหนวดเคราคนหนึ่ง ดังขึ้น

"ทุกคนโปรดสงบถ้ายังรักชีวิต อย่าคิดเคลื่อนไหวเป็นอันขาด นี่คือการปล้นธนาคาร....."

ภาพที่หนังตาในภวังค์ของคุณกำลังเลือนหายไป...คุณก็รู้ว่าเมื่อเวลาคับขันมาถึง เช่นหนังเวลาถึงตอนดื่นเต้น หรือเวลาคุณเข้าไปดูคนถูกรถทับ คุณจะรู้สึกเหมือนกับว่า คุณโชคดีที่ได้เห็นความมันและมีความสุขกับความทุกข์ของคนอื่น คนทุกคนในธนาคารกรุงเทพฯของเราก็เช่นกัน พากับนั่งเงียบไม่ไหวติง เลิกทำงานทุกอย่างในทันที เพราะเข้าใจสถานการณ์ดีว่า บัดนี้เขาควรจะอยู่เฉย ๆ หรือยอมเอาชีวิตเข้าเสี่ยงกับเงินอันมหาศาลซึ่งไม่ใช่ของเขา เงินกลายเป็นสมบัติอันไร้ค่า

เมื่อเอามาพิสูจน์กับชีวิตยามคับขัน

นี่คือการปล้นธนาคารกรุงเทพฯ ของสุชาติกับพวกพ้อง ภาพกำลังเลือนหายไป...การปล้นธนาคารเป็นผลสำเร็จ แต่ผมรู้สึกเสียใจเล็กน้อยที่การปล้นครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อ ผมเสียใจที่ไม่ได้ยิงคน เพราะไม่มีใครอยากให้ยิง เสียงตะโกนก้องขึ้นมา หรือเสียงร้องครวญครางอย่างเจ็บปวด ให้ดังถึงที่สุด ให้เต็มที่ ให้สุดเสียง อย่างที่คิดไว้ตอนต้นจึงเป็นอันพับไป...ผมกลับมายืนโหนราวรถเมล์นิ่งเฉยกับเหงื่อไคล นมของผู้หญิงคนนั้นยังพุ่งมาที่หลัง เราคอยอย่างอดทนกับรถที่ติดกันเป็นพรวนกลางถนน คอยให้ไอพิษจากควันรถเข้าไปทำลายระบบประสาทจนตายด้าน คอยวันหยุดสุดสัปดาห์ คอยต่อไปก็แล้วกัน.....การปล้นธนาคารยุติลงแล้ว...คุณรู้สึกเบื่อกับความสำเร็จที่เกิดขึ้นง่ายดายบางหรือเปล่า ถ้าเบื่อก็ลองกดปุ่มที่ 2 ของเราก่อน บางทีคุณอาจเปลี่ยนรสชาติได้บ้าง....

ปุ่ม "การเลือกยิงตามสบาย"

....ภายหลังที่นิคมเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ เขากับผมก็สามารถตกลงกันได้ เราตกลงกันว่า เราจะเริ่มเก็บเงินเดือนไว้ซื้อปืนไรเฟิลคนละกระบอก พร้อมกับกระสุนอีกจำนวนไม่จำกัด ปืนไรเฟิลที่เราซื้อมาเป็นปืนไรเฟิลล่าสุด มีความอัดแน่นในเชิงการยิงสูง และมีกล้องขยายติดหาเป้า เพื่อช่วยการเล็งให้แม่นยำยิ่งขึ้น

หลังจากอดทนทำงานให้นายจ้าง จนได้เงินครบตามราคาเราก็ได้ปืนไรเฟิลและกระสุนตามต้องการ เราเลือกเอาเช้าวันหนึ่ง ซึ่งอากาศแจ่มใสไม่มีเมฆฝน ท้องฟ้าสีครามแลเห็นได้ตลอด ดวงอาทิตย์เหนือหัวส่องประกายแรงกล้าและร้อนระอุไปทั่ว เป็นวันเริ่มลงมือ.....

เราตกลงเช่าห้อง ๆ หนึ่งบนชั้นที่ 13 ของโรงแรมดุสิตธานี เลือกเอาตรงที่เห็นว่าเหมาะกับการที่จะหาเป้าได้ชัดเจน เช้าวันนี้ผมคิดว่า สิ่งที่คิดไว้

ในใจกำลังเริ่มต้นขึ้นแล้ว สิ่งที่ได้เตรียมตัวมานาน หวาดกลัวมานาน สงคราม ระหว่างคนกับเครื่องจักรกำลังเกิดขึ้นแล้ว ผมตกลงกันว่า เราสองคนจะยืนหันหลังให้กันแล้วใช้กล้องส่องหาเป้าที่ติดอยู่บนไรเฟิล ส่องลงมาหาเหยื่อข้างล่าง เราตกลงกันอีกว่า เราจะเลือกเหยื่อเฉพาะที่อยู่ในตระกูล สง่า และว่องไว โดยถือเอาที่หรูหราที่สุด ราคาแพงที่สุด มีระบบขับเคลื่อนไวที่สุด และถูกโฆษณามอมเมาให้เชื่อมากที่สุด มาเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินเลือกยิงตามสบายของเรา อีกไม่ช้าเสียงปืนจะดังขึ้นอย่างไม่ยั้ง เราสองคนมองเห็นฝูงชนข้างล่างวิ่งสับสนอลหม่านต่างไม่คิดถึงชีวิตใคร นอกจากตัวเองและลูกเมียที่พามา พวกเขาคงอกสั่นขวัญแขวนหวั่นเกรงลูกปืนที่แล่นฉิวปลิวมาเจาะเนื้อให้เลือดสาดกระจาย เลือดคงไหลนองบนพื้นซีเมนต์แดงฉาน บางคนหลบเข้าหาที่กำบัง ตามเสาไฟฟ้า ต้นไม้ข้างทาง โคมไฟริมถนน หรือไม่ก็ตามป้ายโฆษณา และคงมีบางคนเข้าไปหลบภัยอยู่บนรถเก๋งราคาแพง....ช่วยไม่ได้ เกมของเรา....นิคมกับผมตกลงกันว่า เราจะเลือกยิงเฉพาะเป้าที่อยู่นิ่ง ๆ เท่านั้น การยิงอาจพลาดไปถูกผู้คนที่เคลื่อนไหวย่านมาในระยะกระสุน เราก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะเราเลือกยิงอย่างรับผิดชอบแล้ว..

10.00 น. เสียงปืนไรเฟิลนัดแรกดังก้องขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง ในโรงแรมดุสิตธานี และดังรัวตามมาเป็นฉังหวะ.....

"ของอ้วถูกเข้าแล้ว เลือดไหลโกรกเลย..." นิคมร้องขึ้นอย่างตื่นเต้น

"ยี่หออะไรวะ" ผมถาม

"ปอร์เช่....คันละหกแสน....ค่าภาษีอีกแสนห้า..." เขาตอบ

ผมวางไรเฟิลพาดกับขอบลูกกรง ลากเก้าอี้บุนวมของโรงแรมมานั่ง หลับตาซ้ายเล็งตาขวาพร้อมกับสายกล้องหาเป้าไปทั่วบริเวณลานเบื้องล่าง ศูนย์กากะบาดในกล้องส่องผ่านผู้คนซึ่งกำลังแตกตื่นเหมือนมดตื่นไฟวิ่งหนีออกจากรัง เสียงหวีดร้อง เสียงตะโกนอย่างตกใจ ผู้หญิงขวัญอ่อนบางคนที่ไม่รู้จุดหมายของเราคงก้าวขาแทบไม่ออก หลายอาจร้องไห้ หรือคงเย็บวาดออกมาเช่นเดียว

กับผู้ชายเวลาออกสนามรบครั้งแรก ผมไม่อยากเห็นความสมเพชที่เกิดขึ้นนี่หรอก เราก็ไม่ได้ทำอะไรพวกเขามากนัก อันที่จริง เราคิดจะช่วยพวกเขามากกว่า ถ้าจะมีคนสองสามคนพลาดมาถูกกระสุนของเราโดยบังเอิญ ก็ช่วยอะไรไม่ได้ เราไม่มีเจตนาที่จะฆ่าเขา เขาเป็นเหยื่อในโลกสมัยใหม่ที่ต้องอุทิศให้เมื่อถึงวาระเช่นเดียวกับอุบัติเหตุบนท้องถนนหรือการเป็นมะเร็งเพราะสูบบุหรี่ ผมส่ายลำกล้องไปมา จนนิ้วมือซึ่งหยุดยิงเพื่อบรรจุกระสุนเข้าของหันมามองอย่างแปลกใจ เขาเลือกเหยื่อยิงได้แล้วหลายราย.....อัลฟ่า โรมิโอ จาก้วร์ เบนซ์ คาดิแลค โรลส์รอยปอนเตี๊ยก...บางทีเขาคงมีอดีตเจ็บช้ำเก็บซ่อนไว้มากมาย จึงเลือกหาเหยื่อได้ก่อนผม เขายิงพลางส่งเสียงโวยวายแสดงความดีใจ ที่หาเหยื่อได้ถูกใจยิ่งนัก เขายิงเพราะมีความในใจ ส่วนผมยิงเพราะหลักการ ผมเลือกเหยื่อเพราะถือเป็นความบันเทิงอย่างหนึ่ง ผิดกับทหารซึ่งฆ่ากันในสงครามเพราะคิดว่าเป็น หน้าที่

ผมส่ายลำกล้องไปที่เหยื่อสีแดงเพลิงรายหนึ่ง เนื่องจากอยู่ไกลจึงไม่แน่ใจว่าเหยื่อของผมรายนี้เป็นฟอร์ดรุ่นล่าสุด หรือโตโยต้า โคโรล่า ผมเลือกมันเพราะชอบสีแดงเพลิงที่แลเห็นสะดุดตามากกว่าเหยื่อรายอื่น ผมเล็งอย่างตั้งใจ กะตรงที่เลือดจะไหลทะลักออกมา แรงกระสุนจะฉีกมันกระจุยออกเป็นเสี่ยง ๆเหมือนเวลาที่หัวกระสุนของปืนชนิดนี้ สามารถถล่มช้างให้ทรุดฮวบลงกับที่และตายสนิท ผมเล็ง....เล็ง...ก่อนลั่นไก ผมคิดว่าผมเห็นคน ๆ หนึ่งหน้าตาคล้ายกับผมนั่งอยู่ในรถ ท่าทางเขาเหมือนผมทุกอย่าง ผมคิดว่าผมแลเห็นนัยน์ตาเศร้า ๆ ของเขาจากทางกล้องส่อง ดูเขาไม่ยินดียินร้าย ไม่วิตกว่ามีภัยกำลังคอยคุกคาม เสียงเอะอะโครมครามทำให้เขามีสมาธิมากกว่าจะตื่นตกใจ ผมเกลียดคนประเภทนี้ยิ่งนักยิ่งหน้าตาของเขาคล้ายผม ผมก็ยิ่งรู้สึกชิงชังเขามากขึ้น เขาจะผิดกับผมตรงที่ผูกเนคไท หน้าตาเกลี้ยงเกลาและนั่งอยู่ในเหยื่อสีแดงเพลิง ซึ่งผมได้เลือกเอาไว้เพื่อสังหารในอีกไม่กี่นาทีข้างหน้า เขาเหลือบตามองมายังทิศทางที่ผมนั่งประทับบ้าน ถ้าตาไม่ฝาดเพราะทางไกล ผมคิดว่าเขายิ้มให้ผมผ่านทางกล้องส่อง ให้ตายเถอะ...ยิ้มเขาก็ช่างเหมือนผมไม่มีผิด เป็นยิ้มเยาะแบบคนหมดอาลัยตาย

อยากและเชิญชวนให้ก่อความรุนแรง ผมเองไม่รู้ตัวว่าทำไมจึงย้ายลำกล้องปืนจากเหยื่อสีแดงเพลิงที่ตั้งใจไว้แต่แรก มาเป็นตรงเป้าศีรษะของเขา ซึ่งมองเห็นเด่นออกมาทางกระจกด้านหน้า เขายิ้มให้ผมอีกครั้งหนึ่ง พยักหน้าอย่างท้าทาย ผมมองดูอย่างใจลอย เล็งเป้าหมายที่หัวของเขา พร้อมกับนิ้วชี้ที่โกร่งไกกระดิก ส่งประกายไฟแลบออกมาทางปากกระบอก ผมรู้สึกเหมือนมีความอุ่นแล่นขึ้นมาอยู่บนหัว นัยน์ตาพร่ามัว มองเห็นเหยื่อสีแดงเพลิงลอยเด่นเยาะเย้ยตรงหน้า เสียงร้องที่เปล่งออกมาสุดเสียง สร้างความพอใจให้เกิดขึ้นอย่างสง่างาม ผมคิดว่าเกมนี้ได้จบสิ้นลงแล้ว และผมกำลังล้มลง...

"ไอ้หา.....ไหนล้อบอกว่าเราจะล่าเหยื่อด้วยกัน ทำไมสื่อเลือกเล่นผิดกฎที่เราตั้งเอาไว้....ไม่สนุกเลย...อ้วกลับบ้านละ"

เสียงเพื่อนของเขาตะโกนขึ้นกลางความเงียบ ก่อนที่จะหมดอารมณ์โยนปืนทิ้งลงมาทางหน้าต่าง และเปิดประตูโรงแรมเดินลงไปข้างล่าง ขณะที่เสียงไซเรนตรวดตรางใกล้เข้ามา

ไฟสัญญาณเปิดทางผ่านบอกให้เรารู้ตัวว่าการเคลื่อนไหวจะเริ่มต้นขึ้นแล้ว คุณกับผมคงเหนื่อยมิใช่น้อยกับความพิสดารของวัฒนธรรมแบบปลากระป๋อง ผมลืมตาตื่น นมผู้หญิงที่อยู่ข้างหลังยังทิ่มเป็นครั้งคราวอยู่ตามเดิม มองแขนที่แขวนห้อยอยู่บนราวเป็นแถวยาวเหยียด แม้จะยังขยับไม่สะดวกนัก ผมก็รู้สึกสดชื่นขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก ไม่ว่าเนื้อของเราจะยื่นออกไปเกาะเหล็ก หรือเหล็กยื่นออกมาเกาะเนื้อของเรา จนศิดเป็นพืด ตั้งแต่หัวกล่องจรดท้ายกล่อง...เราก็คงทำอะไรมันได้ไม่มากนัก.....

5

ป้ายจอดรถข้างหน้าจะมาถึงอีกไม่ช้า นี่คือจุดหมายสำหรับการเดินทางของผมในเช้าวันนี้ ผมกำลังจะออกไปจากความมืดอีกครั้งหนึ่ง และใช้สิทธิที่จะสูดควันพิษรวมกับคนอื่นไป เพื่อมีกำลังทำงานให้นายจ้างที่สำนักงานให้ดีที่สุด

สมบูรณ์ที่สุด คุ้มค่าที่สุด เหมือนกับวันที่ผ่านมา....มองลอดหน้าต่างรถออกไปข้างนอก ผมเห็นแมวตัวหนึ่งนอนไส้ทะลักสงบนิ่งอยู่ริมถนน เลือดแห้งกรังของมันยังเกาะอยู่ที่ขนสีน้ำตาลและพื้นซีเมนต์ มันคือเหยื่ออันแท้จริง รายแรกของผมประจำเช้าวันนี้.....

ผมกดปุ่ม 1 ครั้ง และคิดว่าทุกอย่างในความมืดคงจบลงด้วยดี

2515

สองข้างทาง

ขบวนรถไฟสายพิษณุโลก – กรุงเทพฯวันนั้น ผู้คนมากมายยังเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางของตนเหมือนเช่นทุกวัน เสียงจ้อกแจ้กจอแจของผู้โดยสารขึ้นลงและผู้คนที่มารับส่งตามสถานีรายทางยังดังอยู่ตลอดเวลา หญิงสาวคนหนึ่งที่นั่งชิดหน้าต่างทางด้านขวาของตัวรถ มองเหม่อออกไปภายนอก ดูเหมือนหล่อนไม่ค่อยสนใจอะไรมากนัก นาน ๆ ครั้งจึงจะหันเข้ามามองข้างในแล้วหันกลับไปมองข้างนอกเมื่อรถไฟเคลื่อนออกจากสถานี

ทิวทัศน์สองข้างทางในฤดูนี้ไม่เหมือนครั้งที่หล่อนกลับมาเยี่ยมบ้านคราวก่อน คราวนั้นท้องนากำลังเหลืองอร่าม ชาวนาในชุดสีกรมท่ากำลังก้ม ๆ เงย ๆ เกี่ยวข้าวอยู่ทั่วไป บ้างเกี่ยวข้าวในที่ของตนเอง บ้างไปรับจ้างเขาเกี่ยว แต่มาถึงฤดูนี้ท้องนาไม่มีต้นข้าว มีแต่ซังข้าวแห้งเหลือติดดินมองดูโล่งเลี่ยนไปสุดสายตา บางแห่งมีซากตอข้าวที่ถูกไฟเผากระด่ำกระด่างเป็นจุด ๆ อยู่เป็นกอ บางแห่งที่ไฟลามทุ่งไปไม่ถึงหรือชาวนาไม่ได้เผาก็แลดูแห้งผากไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ อย่างไรก็ตาม มีอยู่บางเพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นราบ เมื่อฝนตกลงมาตากที่ราบแถบนั้น ชาวนาก็เริ่มลงไถกันบ้างแล้วเป็นบางส่วน ขณะเหม่อมองภาพที่ผ่านไปสองข้างทางอย่างรวดเร็วนั้น หญิงสาวคนที่นั่งชิดขอบหน้าต่างด้านขวาก็ต้องหันหน้ากลับเข้ามาข้างในเมื่อได้ยินเสียงหัวเราะครื้นดังประสานกันขึ้นหลายเสียง หล่อนมองเห็นชายหนุ่มสี่คนที่นั่งอยู่ตรงข้ามทางซ้ายนั่นเองส่งเสียงทำลายอารมณ์ ชายหนุ่มคนหนึ่งในกลุ่มท่าทางคงเป็นนักศึกษาเพราะสังเกตเห็นพูดคำไทยปนฝรั่งอยู่บ่อย ๆ จนเพื่อนที่มาด้วยในกลุ่มมักชักคอขึ้นอย่างเหลืออด

"มึงพูดภาษาอะไรวะ กูฟังไม่รู้เรื่อง"

หญิงสาวเผลอยิ้มที่มุมปากอย่างสะใจต่อคำท้วงนั้น ชายชราขายของเบ็ดเตล็ดกับหนังสือทำนายโชคชะตาราศีคนหนึ่งร้องขายผ่านมาตามทางเดินและหยุดยืนเสนอขายสินค้าของกับชายหนุ่มกลุ่มนั้นอยู่ครู่หนึ่ง แต่ชายหนุ่มคนที่เป็นหัวหอกกลับพูดตัดความรำคาญออกมาว่า "ไม่เอา" พร้อมกับมองดูหน้าชายชราอยู่เลย พอแกเดินผ่านไป เขาก็หันมามองเพื่อนอีกสามคนและแสยะปากหัวเราะขึ้นมาพร้อมกัน หญิงสาวสังเกตเห็นไหล่สองข้างของเขาสั่นคลอนเหมือนคนที่ตกอยู่ในอารมณ์สัตว์ประหลาด

ทันใดรถไฟท่าท่าจะหยุด หนึ่งในกลุ่มนั้นจึงลุกขึ้นชะโงกออกไปมองทางหัวรถแล้วหันกลับมาพูดว่า

"รถไฟเมืองไทยนี่ หยุดแม่มันเรื่อย...."

หญิงสาวหยิบหมวกสานลงมาคลุมศีรษะแล้วดึงปีกหมวกลงมาปิดตา หล่อนเอนตัวพิงกับพนักเก้าอี้ที่แสนแข็งนั้น ตั้งใจว่าจะงีบหลับจนกว่าถึงจุดหมายปลายทาง แต่เสียงพูดคุยของชายหนุ่มกลุ่มนั้นก็ยังได้ยินแว่วมารบกวนหล่อนอยู่ไม่ขาด ตอนหนึ่งหล่อนได้ยินว่า

"การเมืองกูไม่สนใจหรอก พ่อแม่ให้มาเรียนโว้ย ไปสนใจมันทำไม....กลับไปนี่ไปเอากระหรี่ดีกว่า....."

หญิงสาวงีบหลับไปในตอนนั้น พร้อมกันฝันร้ายอย่างทรมาน เพราะดูเหมือนจะผิดหวังต่อการแสดงออกของท่าทีดังกล่าว

ลืมตาตื่นขึ้นมาอีกครั้ง หล่อนก็ขยับตัวอย่างเมื่อยล้า ทุ่งนาสองข้างทางตอนนี้น้ำเจิ่งนองด้วยฝนที่ตกลงมาขังตามแอ่ง แสดงว่าฝนลงเพิ่งหยุดตกไปก่อนหน้าที่รถไฟขบวนนี้จะมาถึงไม่นานนัก หล่อนมองเห็นหญิงวัยกลางคนมานั่งอยู่ทางซ้ายแทนกลุ่มหนุ่มเจ้าสำราญชุดนั้น ซึ่งคงจะลงไปแล้วตอนหล่อนนอนหลับ หญิงวัยกลางคนได้ถามขึ้นเมื่อเห็นหล่อนตื่น

"นี่แม่หนูจะไปลงไหนจ๊ะ"

"กรุงเทพค่ะ" หญิงสาวตอบ

"อ้อ....มาจากไหนล่ะ" หญิงคนนั้นทำท่าชวนคุย

" พิษณุโลกค่ะ " พอตอบเสร็จหญิงสาวก็หันกลับไปมองนอกหน้าต่าง ตอนนั้นในใจของหล่อนหวนคิดไปถึงเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านมาไม่กี่วัน

หลังจากได้รับโทรเลขว่าแม่ป่วย หล่อนก็รีบลางานที่โรงงานทอผ้าเพื่อเดินทางกลับมาบ้านที่บางกระทุ่ม ภาพที่หล่อนเห็นแม่กำลังนอนหายใจระรวย ร่างกายซูบผอมจนแทบไม่น่าเชื่อว่าแม่ยังมีชีวิตอยู่ ทุกคนภายในบ้านและญาติพี่น้องในหมู่บ้านต่างรู้กันมานานแล้วว่า แม่ป่วยเป็นวัณโรค และแม่ผอมลงทุกวันจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ดังที่เห็นอยู่เบื้องหน้าขณะนี้

คืนนั้น ขณะที่หญิงสาวกำลังเผ้าดูอาการและพูดคุยกับญาติพี่น้องอยู่ใกล้ๆ ร่างกายที่ดูเหมือนสูพหายใจได้ของแม่ก็ตะแคงตัวโค้งงอขึ้นคล้ายกับหนาวสะท้านอะไรขึ้นสักอย่าง จนญาติคนหนึ่งที่นั่งอยู่ด้วยกล่าวขึ้นว่า

"น้ำล้อมคงจะหนาว ดูคล้ายๆ ตัวจะสั่น อีหนูเอ็งเอาผ้าห่มไปห่มให้แม่เอ็งเสียซี" หล่อนขยับลุกจะไปหยิบผ้าห่มมาคลุมให้แม่ แต่ทันใดนั้นทุกคนที่นั่งอยู่หน้าตะเกียงลานก็แทบชอค เพราะคนไข้ส่งเสียงครางฮือ ๆ ออกมา ครั้นแล้วแม่ก็เพ้อและผลุดลุกขึ้นนั่งหัวเราะออกมาเหมือนชอบใจอะไรสักอย่าง มือสองข้างของแม่แกว่งขึ้นตบหัวเข่าดังฉาดพร้อมกับกล่าวเสียงปนหัวเราะขึ้นว่า

" สนุกจริงโว้ย มากันเยอะ ๆ ซิวะ มายังงี้ถูชอบ ไอ้พวกหน้าเลือดมาหรือเปล่า.. มาโกงที่ดินของกูหรือไง.....กูเป็นฤษีครูลิเกอยู่ที่วัก มาซิโว้ย...ใครจะอาบน้ำมนต์ก็เอาน้ำมา กูจะทำน้ำมนต์ให้ กูจะช่วยขับไล่ไอ้พวกหน้าเลือดให้...."

ญาติทุกคน ยกเว้นหญิงสาว เมื่อค่อยคลายจากการตกตะลึงต่างก็คิดว่าผีฤษีข้างวิกบ้านน้อยคงมาเข้าสิงแม่อีกแล้ว ทุกคนรีบก้มลงกราบและต่างกุลีกุจอหาขันลงหินใบใหญ่ใส่น้ำมาจนเต็ม พร้อมกับหยิบเทียนแห่งหนึ่งมาให้ ครั้งญาติคนหนึ่งที่เป็นคนทรงทำน้ำมนต์เสร็จ แม่ก็ยังนั่งโยกตัวทุบเข่าตัวเองอยู่อีกนาน จนเสียงของแม่เงียบหายไปทีละน้อย น้าเทียนที่นั่งอยู่ใกล้หญิงสาวอดรนทนไม่ได้ทั้ง ๆ ที่แกก็เชื่อเรื่องทรงเจ้าเข้าผี หากแต่แกเป็นห่วงร่างของแม่จะถูกผีฤษีทำร้ายมากขึ้น แกก็เลยแหวกวงล้อมมานั่งพนมมืออยู่ตรงหน้าคนทรงพร้อมกับกล่าวว่า

" เอาละ เอาละ ตอนนี้ทำน้ำมนต์เสร็จแล้ว พ่อคุณพ่อมหาจำเริญ ออกไปเสียก่อนเถอะ แม่แกยังป่วยอยู่ ถ้าขืนพ่อมหาจำเริญมาเข้าทรงอยู่นาน ร่างกายพี่ล้อมจะสู้ไม่ไหวนะพ่อคุณ "

แต่ผีฤษีในร่างแม่ตามความเชื่อของผู้คนทั้งหลายกลับก็หาฟังไม่ เพราะขณะที่แม่เงียบเสียงนั่นลง ญาติคนทรงกลับลุกขึ้นกระโดดตัวลอยแล้วทำเป็นแกล้งลมลงหมดสติในเวลาต่อมา

พวกญาติ ๆ ทั้งหลายที่นั่งล้อมวงอยู่ใกล้ ๆ กันก็พากันลุกขึ้นเอาน้ำมนต์มาคนละมาลูบหัวเพื่อเป็นศิริมงคลตามความเชื่อถือ ใครคนหนึ่งที่นั่งข้าง ๆ พลอยเอาน้ำมนต์ในขันมาพรมลงบนร่างแม่และกรอกเข้าไปในปากของแม่อีกใหญ่หญิงสาวพอเห็นเช่นนั้นจึงร้องตะโกนขึ้นมาด้วยความโกรธ คว้าขันที่ยังมีน้ำอยู่โยนไปกลางนอกชาน พร้อมกับกล่าวขึ้นด้วยเสียงสั่นเครือว่า

" บ้าบออะไรกันไปหมดก็ไม่รู้ แม่นอนป่วยจะตายอยู่แล้ว พวกน้า ๆ เป็นอะไรกันหมดนี่....แม่แกป่วยเพราะแกเป็นวัณโรค ไม่ได้ถูกผีบ้าผีบอที่ไหนเข้าหรอก.....ทำไมพวกน้าจึงเชื่ออย่างนี้ ฉันไม่เชื่อน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์บ้าบออะไรนี่หรอก ฉันขอท้าเจ้าพ่อฤาษีบ้าบออะไรนี่เสียเลย ถ้าหากเก่งจริงก็ให้มาเข้าฉัน อย่าไปเข้าคนป่วย แม่แกกำลังป่วยเจียนจะตายน้า ๆ ก็รู้ ก็ไม่ใช่เพราะฤาษีบ้าบออะไรนี่หรอกหรือ แม่ถึงเอาที่ไปจำนองจนถูกพวกมันโกง...

ญาติพี่น้องเมื่อได้ฟังก็พากันโกรธใหญ่ ต่างตำหนิติเตียนว่าหล่อนไม่เชื่อผีเชื่อเจ้า และต่างเกรงว่าภัยจากเจ้าพ่อฤาษีจะพลอยมาเกิดกับตน

"อีนิด.....เอ็งอย่าปากมาก เราเป็นชาวพุทธนะ ชาวพุทธไม่ถือพระถือเจ้า แล้วจะไปถืออะไร..." น้าเทียนกล่าวสั่งสอน

หญิงสาวไม่ตอบโต้ว่ากระไร เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือแม่ของหล่อนได้สิ้นใจลงในคืนนั้น ไม่มีใครเสียน้ำตาให้แม่เลย แม่ป่วยกระเสาะกระแสะมานานแล้ว และเดี๋ยวนี้แม่ตายไปพร้อมกับที่ดินชิ้นสุดท้ายที่หลุดจำนองไว้กับเศรษฐีในหมู่บ้าน

งานศพของแม่มีญาติพี่น้องมาร่วมงานหลายคน ทุกคนที่มาร่วมต่างก็เป็นคนหาเช้ากินค่ำของหมู่บ้านด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างนั้น พี่ ๆ น้อง ๆ ที่เป็นเจ้าภาพก็มีโอกาสได้ต้อนรับแขกคนสำคัญโดยบังเอิญ – ผู้หมวดประจำสถานีตำรวจนั่นเอง ผู้หมวดบอกกับผู้คนว่าเพิ่งเดินทางกลับจากตรวจราชการ ผ่านมาเห็นคนมากก็เลยแวะเข้ามาดู อย่างไรก็ตาม เหตุผลทั้งหมดก็เห็นอยู่ที่ไก่ต้มข่าและขวดเหล้าที่ขาดไม่ได้ซึ่งหามาเลี้ยงเจ้านายกันจนอิ่มทุกคน หลังจากนั้นก็มีการคุยถึงสรรพคุณแร่เครื่องเต่าละองค์ ครั้งหนึ่งทิดมีงัดเอาเหรียญหลวงพ่อแดงขึ้นมาพร้อมกับคุยฟุ้งจนได้กลิ่นเหล้าขาวติดออกมาว่า

" นี่ของแท้ที่เคียวนะผู้หมวด มีคนขอเช่าเป็นหมื่น ผมไม่ยอม เรามีของดีเรื่องอะไรจะยอม จริงมั้ย "

" แท้แน่ริ....ลองได้หรือเปล่าวะ " ผู้หมวดถาม

ทำท่าได้ผล ทิดมีเจ้าของ " ของดี"" รับปากในทันที ดังนั้นพิธีลองของจึงเริ่มขึ้นต่อหน้าศพแม่ที่ตั้งอยู่ตรงหน้า ทิดมีจัดแจงอาราธนายกมือไหว้หยิบเอาหลวงพ่อแดงมาไว้ในอุ้งมือที่กำลังพนม พร้อมกับกล่าวว่าคาถาขึ้นอย่างเชื่อมั่น กล่าวเสร็จก็เอาเหรียญหลวงพ่อไปแขวนไว้ที่กิ่งมะขามเทศหลังบ้าน พร้อมกันนั้นผู้หมวดถือปืนโจนเงนกระชับ .38 ขึ้นเล็ง ท่ามกลางความตื่นเต้นของแขกที่มาในงานศพ

เสียงปืนดังก้องขึ้นสองนัด

กิ่งไม้ไหวยวบเล็กน้อย เมื่อสิ้นเสียงปืน ทุกคนที่นั้นต่างก็พากันลืมศพแม่ที่นอนอยู่ตรงหน้าวิ่งตรงออกไปดูหลวงพ่อแดงที่แขวนไว้กับกิ่งเหรียญมะม่วง กว่าพวกนั้นจะหาหลวงพ่อแดงพบก็กินเวลานานจนได้เวลาพระสวด และเมื่อพบเหรียญอันนั้น ทุกคนก็เกือบจำหลวงพ่อแดงเดบไม่ได้ ทิดมีเจ้าของ "ของดี" โกรธหัวพัดหัวเหวี่ยง พรางกล่าวว่า

" พระเฮงซวย ....รู้ยังงี้ดูหลอกให้เถ้าแก่เสร็งเข่าไปเสียนานแล้ว...พับผ่า"

เสียงผู้เฒ่าคนหนึ่งสอดขึ้นมาว่า " ไอ้มี ของดีน่ะโบราณเขาห้ามลองโว้ย...."

หญิงสาวปล่อยความคิดในห้วงภวังค์เตลิดออกไปอย่างไร้จุดหมาย หล่อนจับอะไรเอามาคิดก็หาคำตอบให้ไม่ได้ไปเสียทุกครั้ง สุดท้ายหญิงสาวจึงมาคิดถึงเรื่องที่มีคนพูดว่า " เรามันชาวพุทธ " ขณะนั้นมีผู้โดยสารร่วมขบวนสองคนซึ่งนั่งถัดไปอยู่ไม่ไกลกำลังคุยกันถึงเรื่องที่หล่อนคิดพอดี เสียงที่ได้ยินหญิงสาว คะเนได้ว่าเป็นชายหนุ่มทั้งคู่

ชายหนุ่มคนหนึ่งกล่าวขึ้นมา

" เรื่องศาสนาพุทศาสนานะ อั๊วศึกษามาแจ่มแจ้งแทงตลอด พูดแล้วจะหาว่าคุย อั๊วว่าศาสนาพุทธเชื่อได้ทุกข้อ ไม่มีผิดเลย แต่คนเราต่างหากป้ายสีให้ศาสนากันจนเละอะ จนมันกลายเป็นนิยายเหลือเชื่อ "

ฟังจากสำเนียงหญิงสาวพอรู้ได้ว่าชายคนนั้นคงเป็นลูกจีนเกิดในเมืองไทย เมื่อชายหนุ่มคนนั้นกล่าวจบ เพื่อนของเขาก็ได้แย้งขึ้นทันทีว่า

" ไม่จริงหรอก อั๊วไม่เชื่อ.....ลื้อดูเสานั่นซี ถ้าหากเราไม่ระบายสี มันก็ไม่สวยซีวะ "

ชายคนแรกจึงตอบว่า

" ศาสนาน่ะไม่ใช่เสาไฟฟ้านะโว้ย อีกอย่างเสาต้นนั้นมันก็เป็นเสาไม้ตายแล้ว ลื้อต้องมองดูต้นไม้ที่ยังเป็นอยู่ซิ ไม่เห็นมันต้องทาสีเลยทำไมมันอยู่ได้วะ "

หญิงสาวตะแคงหูฟังอย่างสนใจ พลางเหลือบสายตาขึ้นมองหญิงวัยกลางคนที่นั่งอยู่ข้างๆ เป็นทำนองขอความเห็น ขณะที่เสียงชายหนุ่มสองคนยังคงคุยดังอยู่

" พระพุทธองค์น่ะอั๊วเชื่อในคำสั่งสอนของท่าน แต่ที่เขาว่าเกิดมาวันแรกก็เดินได้เจ็ดก้าว มีดอกบัวรองรับเจ็ดดอกนี่ อั๊วว่าโกหก มีอย่างที่ไหนวะ ลื้อลองคิดถึงหลักความจริงเวลาคนคลอดลูกซิ คนเราเกิดมาเดินได้ทันทีมีที่ไหนกัน บ้าชัด.... "

หญิงวัยกลางคนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ หันไปค้อนประหลับประเหลือกทางเสียงนั้นทันที พร้อมกับกล่าวค่อนแคะออกมาให้หญิงสาวได้ยินเบา ๆ ว่า

" คนอะไร พูดจาไม่รู้จักบาปจักกรรม ถ้าไม่จริงพระที่วัดท่านจะเอาที่ไหนมาเทศน์จริงไหมแม่หนู.... "

หลังจากไตร่ตรองดีแล้ว หญิงสาวก็ตอบขึ้นอย่างเรียบ ๆ ว่า

" หนูว่าพระพุทธองค์เองไม่ใช่หรือป้าที่สอนเราว่า อย่าไปเชื่อเพราะคนเล่า แต่ให้เชื่อสิ่งที่พิสูจน์ได้ "

" โอ้ย...คนสมัยนี้ไม่ไหวจริง ถูกหนึ่นศาสนาเหมือนพวกไม่มีศาสนา คอมมิวนิสต์มันคงล้างสมองกันมาตั้งแต่เกิด.....พูดจาไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ พูดแบบนี้นรกขึ้นหัว..... "

ดูเหมือนคำกล่าวของหญิงวัยกลางคนจะทำให้หญิงสาวไม่มีอะไรพูดต่อ หล่อนจึงนั่งนิ่งอยู่คนเดียวและไม่ว่ากระไร

หญิงสาวมองเสาโทรเลขสองข้างทางที่สวนผ่านขบวนรถไฟพรรณราพึงในใจคนเดียวว่า " ถ้าอย่างนั้นเหรียญหลวงพ่อที่พวกบ้านนอกว่าขลังศักดิ์สิทธิเอามาลองยิ่งกัน ก็เหลวไหลไม่เป็นเรื่อง มนุษย์เรานั่นแหละปั้นเรื่องปั้นราวขึ้นมาเสริมแต่ง ฤษีทรงเจ้าเข้าผีทำน้ำมนต์ก็เหมือนกัน หลอกแม้จนแม่ตายไปโดยไม่รู้ความจริง ความจริงก็คือแม่ตายเพราะเมื่อถูกความจนบังคับแม่ไม่ได้ตายเพราะผลกรรมอะไรที่ไหน.... " หล่อนคิดและรำพึงต่อไป " ศาสนาก็เหมือนเรื่องหลอกเด็ก คนจนอย่างเราถูกเขามอมเมาให้เชื่อแต่เพียงเปลือกนอกตามแต่เขาจะใช้เป็นเครื่องมือ....เช่นเดียวกับของเน่าตายที่ระบายสีหลอกให้คนหลงกราบไหว้บูชา...แม่ก็ตายไปแล้ว ....แต่เราเองยังอยู่ ถ้าเรายังอยู่เราก็อยากจะมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องระบายสีสรรค์ให้เปลี่ยนเปลอะเลอะเทอะ เราอยากจะเห็นต้นไม้ที่มีชีวิตมากกว่าเสาไฟฟ้าที่คนหลอกระบายสี.... "

รถไฟแล่นใกล้สถานีปลายทางเข้าไปทุกที ทุกทีที่ใกล้ถึงจุดหมายที่จุดหมายที่คนเราขอไว้ก็ใกล้เข้ามา.....หญิงสาวหลับตาเนะ ๆ ตัดใจเลิกคิดถึงสิ่งที่ผ่านมา สิ่งที่ผ่านมาก็เหมือนภาพสองข้างทางรถไฟที่ผ่านไป แม้สองข้างทางจะเป็นภาพที่แปลกตาเคยเห็นมาก่อน ๆ แต่เธอก็พร้อมที่จะตั้งต้นความคิดใหม่ที่ดีกว่า และความคิดใหม่ที่ดีกว่าเธอจะหาได้ก็จากโรงงานของเธอเอง....

มีคำพูดเชย ๆหลายต่อหลายประโยคที่ได้ยินคนพูด หรือไม่ก็จดจำมาจากหนังสือหลายต่อหลายเล่ม เช่น รักชาติยิ่งชีพ โลกนี้คือละคร ชีวิตคือการต่อสู้ และอีกมากต่อมาก ไม่ว่ามันจะมีความรู้สึกแก่ผู้ใช้แตกต่างกันอย่างไรคำพูดเชย ๆ เหล่านั้น ดูเหมือนลึกซึ้งเกินกว่าสติปัญญาของผู้ใช้บางคนความหมายของมันลับหายไปกับกาลเวลา คนพูดก็พูดไป คนฟังก็ฟังไป คนพูดยิ้ม คนฟังพยักหน้า บางคนเมื่อถูกขอร้องให้เขียนปรัชญาชีวิตขณะที่ยังนึกอะไรเก๋ๆ ไม่ออก เขามักนึกถึงถ้อยคำดังกล่าวได้และมักชอบเขียนข้อความเชย ๆ เหล่านั้นไว้ที่ฝาผนัง ประตู ห้องน้ำ หรือไม่อาจว่าไว้ด้วยอักขระเล็ก ๆริมสมุดบันทึก หรือกระเป๋าสตางค์ ยิ่งเมื่อต้องการได้กำลังใจ เขาก็จะนึกคำขวัญปลุกปล่อยที่สั้นและกระชับเหล่านั้น ยามเมื่อต้องการเขียนการ์ดวันเกิด หรือกล่าวอวยพรแก่คู่บ่าวสาวในวันวิวาห์หากนึกอะไรใหม่ ๆ ยังไม่ออกเขาก็มักนึกถึงถ้อยคำเก่ ๆ ดังกล่าวในที่สุดเสมอใคร ๆ ก็รู้จัก "รักชาติยิ่งชีพ" ใครๆ ก็ซึ้ง "ชีวิตคือการต่อสู้" พวกเขาจะเขียนประโยคเหล่านี้ซ้ำไปซ้ำมา อาจดัดแปลงไปบ้างเล็กน้อย แต่สุดท้ายจะได้ความหมายเท่าเดิม

คือความหมายที่ไม่มีความหมายเป็นถ้อยคำสวยหรูที่ปะปนอยู่ในคอลัมน์หนังสือพิมพ์คำขวัญพรรคการเมือง โฆษณาสินค้าทาง ทีวี.

สารพัดสารเพ

จิปาถะร้อยแปด

ผู้คนยังชอบพูดและเขียนกันทั่วไปมันอาจเป็นความจริงก็ได้ที่บอกว่า "ชีวิตคือการต่อสู้" เพราะไม่ว่าคนเราจะเต็มใจให้เกิดการต่อสู้ขึ้นมาหรือไม่ก็ตามแต่ทุกวันนี้ พวกเขาก็ยังสู้กันอยู่สู้เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สู้เพื่อรัฐธรรมนูญ สู้เพื่อชีวิต เพื่อสังคม เพื่อประเทศ สู้เพื่อสู้ เพื่อต่อเพื่อไม่ว่า "เพื่อ" หรือ "ต่อ" ไม่ว่าจริงหรือเท็จ ผู้คนก็กำลังต่อสู้อยู่ทุกวันเมื่อเชื่อวัน สู้กันมานานแล้วและยังสู้กันต่อไป....

ดังนั้น เมื่อมีคนมาพูดกับฉันว่า "ชีวิตคือการต่อสู้" ฉันจึงมีโอกาสมาเล่าเรื่องราวบางอย่างให้คุณฟัง

ฉันจะเล่าให้คุณฟังเพื่อประเทศที่รักยิ่งของเรา ฉันจะเล่านิทานหลอกเด็กเรื่องหนึ่งของฉันเอง

เอาละ....ก่อนอื่น โปรดยืนตรง.....

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.....ฉันได้รับบาดเจ็บมาจากบาดแผลอย่างหนึ่ง คุณต้องรู้ก่อนนะว่าฉันกำลังบาดเจ็บจริง ๆ ฉันได้รับบาดแผลมาจากสงคราม – ก็สงครามในสนามรบนั้นแหละบาดแผลจะมาจากที่ไหนถ้าหากไม่ใช่มาจากสนามรบ พวกเราทุกคนมีหน้าที่จะต้องเข้าสู่สนามรบมิใช่หรือใช่..... ฉันก็เช่นเดียวกับคุณ คุณก็เช่นเดียวกับฉัน แต่เราอาจมีความแตกต่างกันตรงว่าคุณยังได้รับบาดแผล ส่วนฉันได้มันมาเรียบร้อย

ความจริงฉันไม่ใช่นักรบรุ่นใหม่อย่างที่คุณเข้าใจ ฉันเคยผ่านการรบมาบ้าง เคยมีบาดแผลแต่ยังไม่ตายก็เท่านั้น ในสงครามครั้งนี้เป็นการออกรบครั้งที่สามของฉันและผลของการรบก็คือแผลใหม่ที่กรีดซ้ำลงไปบนแผลเก่า สองครั้งก่อนผลของมันทำให้ฉันต้องนอนซมจมกองเลือด เหมือนอย่างเช่นสองครั้งที่ผ่านมาไม่มีผิด ฉันกลับจากสนามรบด้วยจิตใจขาดวิ่นเพราะพิษบาดแผลอันฉกรรจ์รุ่งริ่ง เปื่อยขาด หม่นหมอง ฟกช้ำ พูดไม่ออก บอกไม่ถูก

แต่การต่อสู้ต้องผ่านพ้นและจบสิ้น หากไม่ตายสิ้นไปก็ต้องมีบาดแผลกลับมารับเหรียญกล้าหาญอย่างทรุดโทรม นั่นแหละคุณเอ๋ย เรื่องราวที่เล่ามาให้ฟังเหล่านี้มันเป็นเพียงนิทานที่เขารับสืบต่อกันมา จากปากต่อปาก.....จนกลายเป็นตำนานและชาดก

แม้สนามรบจะทำให้ฉันกับพรรคพวกร่วมเพศแทบเจียนพบกับความตาย แต่ความตายที่เกิดขึ้นก็หาทำให้จำนวนของนักรบเช่นเราลดน้อยถอยลงไม่ ไม่ว่านักรบรุ่นเก่าหรือรุ่นใหม่....ก็ตายสิบเกิดแสนอย่างที่ว่า

นี่คือสัจจะที่ไม่เคยเปลี่ยนสำหรับนักรบประเภทฉันและด้วยสาเหตุดังกล่าว ฉันจึงมีโอกาสหลบมารักษาตัวเพื่อเลียบาดแผลให้หายเจ็บ และพักฟื้นอยู่ในเขตปลดปล่อยของฐานที่มั่น ซึ่งมันก็ไม่ได้อยู่ห่างจากเขตอันตรายมากนัก หูของฉันกับเพื่อนร่วมแผลยังแว่วได้ยินเสียงไซเรน และเครื่องบินยังคร่วญกระหึ่มอยู่เหนือหัว มองพ้นเขตปลดปล่อยออกไปเรายังมองเห็นควันไฟจากเขต

อันตรายลอยตัวคลุมอยู่เหนือเมืองใหญ่ และดูมันหยิ่งผยองที่จะขยายเขตอิทธิพลผ่านเข้ามาทางหน้าต่าง จนถึงอาณาบริเวณที่เราเชื่อกันว่า "ปลดปล่อย" แล้ว

ทุกวันที่ผ่านไป ฉันนอนมองไปรอบ ๆ ตัว และเห็นเพื่อนร่วมชะตากรรมมีบาดแผลถูกหามเข้ามานอนเรียงกันเป็นตับ ในวาระไล่เรี่ยเพื่อนของฉันคนแล้วคนเล่าล้วนมีสีหน้าบอกความเจ็บปวด บ้างกินทุรนทุราย บ้างครวญคราง บ้างขมวดคิ้วนิ่งหน้ากลั้นกลืนความเจ็บเสียงสารภาพทุกข์ทรมาน เสียงบ่นตัดพ้อ เสียงโวยวาย.....ตามพื้นมีเลือดสีดำคล้ำหล่นเปรอะเป็นด่างดวง กระจายกลิ่นเมือกคาวชวนสะอิยน.....

นิทานเรื่องนี้ยังมีต่อและเนื้อหาทวีความตื่นเต้นเร้าใจเพิ่มขึ้น
ฉันจะเล่าให้ฟังต่อ.....

เหตุการณ์มันเกิดเมื่อสามสี่วันก่อนนี่เอง–ก็เกิดในสนามรบนั่นไง– เกิดอย่างกระชั้นชิดติดพัน.....เกิดอย่างไม่มีทางเลี่ยงแบบที่เรียกกันว่า "ซุ่ม" กับนักรบฝ่ายตรงข้ามต้องการมาปลดปล่อย ฉันถูกชายคนหนึ่งจ้วงแทงที่หน้าท้องโดยไม่มีโอกาสป้องกันตัว....เปล่า...เขาไม่ใช่ศัตรูฉันหรอก แต่เขาก็ทำกับฉันได้ลงคอ ด้วยสาเหตุเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น คือปรารถนาจะ "ปลดปล่อย" ฉันให้เป็นเสรีมีอิสระ.....ดูเหมือนฉันจะหมดสติ ขาดการรับรู้โลกภายนอกไปก่อนที่มีดของชายชุดเขียวเล่มนั้นจะทันแตะต้องผิวกายด้วยซ้ำ

เมื่อฟื้น ฉันก็พบแขนข้างหนึ่งถูกพันธนาการอยู่แน่นหนา ไม่ไกลจากฉันมีผู้คุมชุดเขียวสองสามคนเดินไปมา เฝ้าจัดการกับคนไข้บาดแผลที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เช่นกัน ดูเขาช่างเต็มอกเต็มใจและไม่รังเกียจคอกดวงสีคล้ำที่หล่นเปรอะไปทั่วห้อง ฉันไม่เข้าใจว่า

จริง ๆ แล้ว พวกเขาอาจยังไม่เคยเข้าสู่สนามรบเหมือนเช่นพวกเราด้วยซ้ำ พวกเขาทำท่าเก่งกาจเหมือนผู้ผูกขาดทำทางชำนาญการรบปานประหนึ่งแม่ทัพ พวกเขาอาจเคยเห็นบาดแผลมาชนิดนับแผลไม่ถ้วย..... แผลแดมเล็ก แผลแดมใหญ่ แผลฟกช้ำฉีกขาด แผลถูกของมีคมกรีดแหวะบาดแผลนานาชนิดมาให้เขาเห็นจนคุ้นชิน ทว่าจากวัยอันงดงามของผู้คุมชุดเขียวแต่ละคน เรายังไม่อาจรับประกันผลจากการปฏิบัติในภาคสนามได้.....พวกเขาหลายคนเชี่ยวชาญแต่บางคน

ยังไม่มีบาดแผลด้วยตนเอง

ถึงนั้น แม้พวกเขา จะเข้าสู่การปลดปล่อย แต่ก็เป็นการปลดปล่อยที่ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ พวกเขากระทำแต่พวกเราถูกกระทำ พวกเขาเข้าสู่การปลดปล่อย แต่พวกเราเข้าสู่การมีบาดแผล.....

ลาก่อน.....

ฉันกลืนน้ำลายลงอย่างลำบาก รู้สึกแสบลำคอตั้งแต่ฟื้นคืนขึ้น มันระคายเสียจนไม่มีเสียงจะพูดจา ผู้คุมชุดเขียวคนหนึ่งเดินเข้ามาถามอะไรสักอย่าง แต่ฉันมืน บาดเจ็บและไม่มีเสียงจะตอบ ได้แต่ส่ายหน้าพยักหน้าเขาเลยจ้วงแทงฉันอีกที่สะโพกด้วยของแหลมในมือ ส่วนผู้คุมชุดเขียวอีกคนเดินตรงมาเลือกแทงฉันที่หลังมือกับที่แขน

มันเจ็บแปลบ.....

เมื่อพวกนั้นเดินห่างออกไปหาคนอื่น ฉันหลับตานิ่งและเนิ่นนานพยายามคิดค้นเพื่อหาคำขวัญมาต่อสู้กับความเจ็บปวด ....ชีวิตคือการต่อสู้ .....ฉันคิดขึ้นมาได้เก่าไม่เบาใช่มั้ย .....ที่จริงฉันพยายามคิดถึงคำขวัญชนิดอื่น เช่น ต้นไม้คือเพื่อนชีวิต.....ทำประเทศให้เป็นสีเขียว..... ท้องฟ้าสีทองผ่องอำไพ.....แต่มันก็ไม่เห็นมีอะไรเหมาะกว่า "ชีวิตคือการต่อสู้" "โลกนี้คือละคร" ก็มีอยู่ แต่ค่อยข้างตลกเอาการ ยิ่งถ้อยวาทีที่ติดปากผู้คนว่า "รักชาติยิ่งชีพ" กับ "ฟลีชีพเพื่อชาติ" ฉันยิ่งรู้สึกเจ็บแผลขึ้นไปอีกเมื่อคิดได้..... ความเจ็บนั้นเกิดจากพิษบาดแผลหน้าท้องซึ่งถูกจ้วงแทงเป็นทางยาว มันเป็นแผลใหญ่ที่สุดเท่าที่ฉันเคยมี แม้ตอนที่ถูกกรีดเอาเลือดเนื้อและกรีดไขมันออก ฉันจะมองไม่เห็นและหมดสติไม่รู้สึก แต่พอตื่นฟื้นคืนขึ้นมา ฉันก็รู้สึกได้ทันทีจากผ้าพันแผลที่ปิดไว้ และแปลบปลาบเหมือนเสี้ยนสากตำคาที่หน้าท้อง

ทำไม ทำไมฉันถึงเข้ามาในเขตปลดปล่อย.....
ฉันมาที่นี่ได้อย่างไร ใครเป็นคนเชิญชวน.....
เอาละ....ฉันจะเล่าให้ฟังต่อ

ก่อนอื่นฉันต้องคิดย้อนกลับไปหาสาเหตุ ฉันต้องหาสาเหตุที่ทำให้ฉันเข้าสู่สงครามเสียก่อนว่าฉันลงไปเพื่อใคร ฉันกระโจนลงสู่ก้นบึ้งของการต่อสู้คนเพื่อใคร

– เพื่อประเทศที่ฉันรัก
– เพื่ออุดมการที่ฉันชอบ
– เพื่อตัวของฉันเอง
– เพื่อใคร...ยังมีใครเหลืออยู่

ใครกันหนอ.....ฉันอยากรู้. ฉันทำลงไปเพื่อใคร อ๋อ....เพื่อลูกหลานของเรานะสิ .....ได้การล่ะ....."เพื่อลูกหลานของเรา" ต่อมาเจ้าคำขวัญอันนี้ชักยาวรุ่มร่ามเกินไป ฉันจึงตัดลงมาเหลือเพียงแค่ "เพื่อลูก" แต่มันก็ยังยาวเกินไปอยู่ดี เพราะฉันชอบใช้คำว่า "เพื่อ" บ่อยเกินไป....จนพลำเพรือและเพอเจอขาดน้ำหนัก อีกประการหนึ่งที่ฉันคิดว่ามันยังยาวก็เพราะฉันรู้สึกเจ็บปวดอยู่นั่นเอง

อย่างไรในที่สุด ฉันก็สามารถค้นคิดคำขวัญต่อต้านความเจ็บปวดขึ้นมาได้สำเร็จ... ปวด.....ปวดหาย.....ใช่ละ....ใช่อย่างไม่ต้องสงสัย

ฉันนึกไปถึงใครคนหนึ่งที่เคยกล่าวมธุรสวาจาให้ฉันฟังว่า "ดูตัวอย่างลูงโง่สิ " หรือไม่ก็ "ดูดวงอาทิตย์สิ " ดวงอาทิตย์นั้นเมื่อขึ้นสูงแล้วก็จะลดลงต่ำ ดังนั้นจากปรัชญาเท่าแก้ขอนี้ เมื่อใดที่ช่วงความเจ็บปวดของฉันบรรเทาลง ฉันก็รู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้ชนะเสียทีหนึ่ง

แล้วมันก็จะปวดอีก.....
แล้วมันก็จะเจ็บอีก.....

เอาละ.....คราวนี้เรื่องที่ฉันเล่าใกล้จะมาถึงจุดจบแล้ว.....ความจริงมันไม่ใช่เรื่องราวการต่อสู้กับอะไรหรือเพื่ออะไรทั้งนั้น แต่หากมันเป็นเพราะฉันต้องบาดเจ็บมาจากการต่อสู้และหลบมาพักฟื้นอยู่ในเขตปลดปล่อยต่างหาก

เรื่องราวจึงเกิดขึ้นดังจะได้เล่าต่อไป

เย็นวันหนึ่ง นานมาหลังจากได้บาดแผล ท้องฟ้าเย็นวันนั้นขมุกขมัว อากาศค่อนข้างหนาว ดวงอาทิตย์ขึ้นสูงแล้วและกำลังลดต่ำ ผู้คุมชุดขาวในเขตปลดปล่อยคนหนึ่งเดินเข้ามาร้องตะโกนขึ้นกลางห้องที่พวกเรานอนเรียงรายกันอยู่ว่า

"เอ้า....ลุกขึ้น....ถ้าใครไม่พยายามลุกขึ้นเดิน พอหายออกไปจากที่นี่เป็นต้องเดินตัวงอกันหมดแน่ ทนเจ็บเอาหน่อย จะได้หายไว ๆ ลำไส้จะได้ทำงาน...อีกอย่างหนึ่งสถานที่แห่งนี้มิได้มีไว้ให้พวกคุณพักอยู่ตลอดกาล"

คำแนะนำแกมบังคับนั้นทำให้คนมีแผลบางคนลุกขึ้นขยับตัว ฉันเองก็ค่อยๆ เลื่อนตัวยันลงจากแคร่ แล้วพยายามยืดตัว เงยหน้าเผยอขึ้น และมองสำรวจไส้ไก่ที่ผูกเสื้อม่อฮ่อมไม่ให้หลุดลุยโคโชว์เต้านม ขยับผ้าถุงเหน็บรั้งขึ้นให้แน่น สองมือประคองบาดแผลที่หน้าท้อง แล้วก็ออกเดินช้าๆ พร้อมกับการยืดเหยียดแผ่นหลัง ฉันเดินเลาะไปตามเฉลียงห้อง

มองผ่านไปเบื้องหน้าเห็นผู้คนและรถราแล่นขวักไขว่ แว่วเสียงไซเรน เสียงระเบิดควันจากท่อไอเสีย เสียงเบรครถ เสียงเอ็ดตะโร เสียงเนื้อกับเหล็กกระทบกัน ฉันมองเหม่อ.....เดินวนขวาไปหน้าที่พักอย่างเจ็บแปลบหน้าท้องในตอนแรก และค่อยรู้สึกดีขึ้นแล็กน้อยเป็นลำดับ

เมื่อเดินมาถึงกึ่งกลางสถานที่ด้านหน้า ฉันสามารถยืดหลังได้ตรงขึ้นและรู้สึกสว่างงามเหมือนเมื่อก่อนได้บาดเจ็บ..... แต่ครั้นเหลือบแลไปเห็นแคร่หยาบๆ ตัวยาววางอยู่ตรงหน้า ฉันก็ค่อยรีบเดินไปจนถึง

และทรุดตัวนั่งลงทันทีอย่างเหนื่อยอ่อน ปล่อยหลังไหล่ตกลงตามเดิม

ฉันเบิ่งตามองผ่านกระจกไปยังอนุสาวรีย์ทรงดาบปลายปืนที่ตั้งตระหง่านเห็นเด่นอยู่เบื้องหน้า มองไปรอบ ๆ ตัวอีกครั้ง จึงรู้ว่าสถานที่อันเป็นเขตปลดปล่อยแห่งนี้ถูกสร้างให้คนมีบาดแผลไว้เดินเป็นวงกลม

จากที่ฉันนั่ง บางมุมเป็นพันธุ์ไม้ที่คนเอากระถางมาตั้งไว้ หรือไม่ก็เป็นพุ่มไม้ประดับนานาชนิด พื้นดินถูกอุดไปด้วยปุ๋ยภาษีของราษฎรอย่างผิดสังเกตไม้ยืนต้นบางชนิดกำลังผลิตดอกออกช่อ ไม้ดอกชนิดพุ่ม ยี่เข่ง ชะบา เข็ม พุดซ้อน ปลูกขึ้นไว้เป็นหย่อมและแถวแนวคล้ายกับมีเจตนาให้คนมอง ในบ่อน้ำใส มีบัวแดงกินสายดอกบานอยู่หลายกอ ไม้ดอกและไม้ใบชนิดที่ฉันไม่รู้จักมีไม่น้อย จนอดคิดถึงไปถึงสันภูของหมู่คนที่เดินไปเหนือก้อนเมฆเสียมิได้ ฉันเคยอ่านสารคดีท่องเที่ยวเล่มหนึ่งมานานแล้ว ผู้เขียนเขียนได้สนุก อ่านแล้วรู้สึกทึ่ง และอดคิดถึงภาพอันสวยงามของธรรมชาติที่คนเขียนได้เคยเห็นมาเสียมิได้

ฉันลืมตัว ลืมความเจ็บของบาดแผล มองเหม่อไป ยังภาพพุ่มไม้เบื้องหน้าซึ่งสงบเงียบ

ภายในใจคิดไปถึงเสียงธารน้ำไหล เสียงระริกระรี้ เสียงไผ่เบียดเอียดออดและออดเอียด ผีเสื้อใหญ่น้อยนานาพันธุ์ พากันบินอวดสีอันงดงามท่ามกลางแสงตะวันและสายลมแรง แต่ในที่อับชื้น มิได้มีแต่ดอกไม้บานและเสียงขับขานของคนตรีป่าคลอกับเสียงน้ำสาดซัดจากภูผาสูงชันมากระทบโขดหินเท่านั้น หากแต่ยังมี "ทาก" อันเร่าร้อนคอยชูรจง ส่ายหัว และรอดูเลือดแดงให้เกิดเป็นจำแผลอย่างหิวกระหายด้วย

ฉันกำลังลืมตัว

นี่ฉันอ่านมาจากหนังสือแท้ ๆ หนังสือเล่มนั้นคนเขียนบรรยายเก่งเสียจนฉันนิ่งงันต่อหินผาที่ทรหดอดทนอยู่เบื้องหน้า.....เป็นสัจจะแน่แท้เสียกระมังที่เคยมีคนบอกฉันว่า การตัดสินใจไต่เขาเดินป่าต้องเตรียมพร้อมจะถูกทากเกาะและหนามปัก เมื่อใดที่เราพลัดหลงเข้าไปในดงหนาม จะอาศัยเพียงความมุทะลุดุดันเข้าจัดการคงไม่ได้ หากแต่จะต้องใจเย็น และใจเย็น จนกว่าจะได้พิจารณาสภาพของมันจนรอบด้าน

นี่ฉันเพลินจนลืมตัวไปแล้วกระมัง....ลืมความเจ็บ ลืมบาดแผล ลืมความทรงจำในวันเวลาแต่หนหลัง เพื่อมองเหม่อไปยังภาพเบื้องหน้า

เพื่อฉันเคยเตือนด้วยประสบการณ์ช่วงหนึ่งในชีวิตของเขาว่า

....การเดินทางไปเหนือก้อนเมฆขาว มีปรากฏการณ์บางอย่างที่เรายากแก่การควบคุม มัน มันจะมาเมื่อใด เราไม่มีโอกาสรู้ มันจะไปเมื่อใด เราไม่มีโอกาสได้รู้อีกเหมือนกัน และหลังจากมันได้อาละวาดจนสาแก่ใจของมันแล้ว มันก็จะเงียบหายไปอย่างเย็นชาราวกับว่าไม่ได้มีอะไรเกิดขึ้น

มันมาพร้อมกับน้ำเสียงเกรี้ยวกราด และทำลายทุกอย่างที่ขวางทาง.....

มันคือพายุและลมร้าย.....

ในทันใด ภวังค์ของฉันก็กลับกระเจิง เตลิดเปิดเปิงเหมือนต้องพายุกับลมร้าย

ฉันรู้สึกแปลบปลาบขึ้นที่บาดแผล นั่งตัวงอไหล่งุ้มหมดสง่า เพราะสัญญาณเตือนภัยชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ไซเรน ได้ดังขึ้น

"ติ๊ง – ต่อง – ติ๊ง – ต่อง....."

ซุ้มไม้ที่เงียบสงบ ไม่มีแม้กระทั่งสัตว์เดินให้เห็นได้ถูกบุกรุกขึ้นทันทีเมื่อเสียงสัญญาณเตือนดังขึ้น

มันเริ่มต้นมาทางกอพุทธรักษาหลากสีที่ริมวงกลมด้านหน้า ซุ้มไม้ไหวยวบยาบเพราะถูกแหวกเบียด ร่างของคนหนีภัยหลายคน ทั้งหนุ่มสาว ชายกลางคน เด็กวัยรุ่น และคนแก่ โผล่ผลุบๆ เข้ามา บางคนแต่งกายชุดขาว แต่ถอดเครื่องหมายสังกัดเหล่าทัพ ไม่สามหมวก

บางคนอยู่ในชุดนั่งห่มเหลืองสะบัดพริ้วปลิวลมบางคน....บางคน....บางคน...ผลุดเข้ามาตรงซุ้มที่ฉันมองเห็น พร้อมกับหัวเราะคิกคักให้กันและกันด้วยอาการแห่งชัยชนะ หรือไม่ก็กระระยะหลับภัยได้หวุดหวิว

ณ ที่นั้นเอง คือ อาณาบริเวณที่ฉันเรียกมาตั้งแต่เริ่มเล่านิทานเรื่องนี้ว่าเขตปลดปล่อย.....

"แหม....เกือบไป...." หญิงสาวคนหนึ่งกล่าวกล้ำเสียงหัวเราะ

"ฉันนิ่งขึง ตื่นตัวจากภวังค์เต็มที่ และเฝ้าสังเกตการณ์ต่อไป.....

เสียงสัญญาณเตือนภัยที่พวกเขาหนีกระเจิดกระเจิงมาหยุดลงแล้ว แต่พลันได้เกิดเสียงดนตรีชนิดหนึ่งดังกระหึ่มขึ้นก็กก้อง มันดังไปทุกทิศทาง.....มันดังไปทั่วบริเวณ ไม่ยกเว้นแม้แต่ในเขตปลดปล่อยของฉันเอง.....สิ่งอันแตกต่างระหว่างเขตนอกกับเขตปลดปล่อยคือ อากัปกิริยาของผู้คนที่เปลี่ยนไป เขตนอกที่ฉันมองเห็นผู้คนพากันยืนตรง แข็งทื่อไม่อาลัยใยดี ไม่สนใจการเกิด

แก่

เจ็บ

ตาย

สิ่งทั้งหลายชะงักงัน....ไม่ไหวติง

นิ่งเงียบเหมือนเวลาได้ถูกลืม แข็งทื่อเหมือนต้องมนต์คำสาปของพ่อมดหมอผี....นิ่งเงียบเหมือนอนุสาวรีย์หินเบื้อใบ้

– ยืนตรง

– ยืนเฉียง

– ยืนง่ำ

– ยืนเสย

– ยืนหันหลัง

– ยืนล้วงแคะแกะเกา... ไชโย

สิ้นเสียงไชโย.....เวลาที่หยุดนิ่งชั่วคราวก็หวนคืนกลับสู่ความอึกทึกครึกโครม ผู้คนทะยอยกันออกไปจากเขตปลดปล่อย ไปสู่โลกภายนอกอันวุ่นวาย แต่มีอิสระ โดยต้องยอมตัวลงหยุดนิ่งวันละ 2 เวลาฉันเห็นผู้คนคืนสู่ปรกติในเขตเดิม กิ่งกอพุทธรักษาถูกแหวกออกและค่อยเลื่อนกลับเข้ารูปทรงตามเดิม

– แหม....หวิดไป

– เย็นนี้ถระยะไกทันเวลา

– ผมเดินเร็วขึ้นจนลบสถิติเมื่อวันวาน

– ฉันยืนคุยกับแม่ค้าอยู่พอดี....ก็คิดจะซื้อชมพู่มาฝากคุณไง

– แย่วะ.....หลบไม่ทัน

– เขตปลดปล่อยของเราเยี่ยมจริง ๆ

– วันนี้ผมเป็นตัวของตัวเอง.....คุณล่ะคุณตกเป็นเหยื่อของมันหรือเปล่า

– ลืมเหตุร้าย....ลืมเหตุร้าย..

– เอะ....นั่นอาทิวนี่นา.....แกมายืนทำอะไรของแกแถวนี้

ฉันนั่งมองนิ่งต่อไปอีกครู่จึงนึกขึ้นมาได้ว่ากาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.....แต่ยังพอจำกันได้ จำนวนพลเมืองเพศชายของประเทศนี้ได้ลดจำนวนลงไปมาก เพราะผลของสงคราม–ใช่–ดูเหมือนจะเป็นสงครามเมื่อครั้งสมโภชกรุงลงกาครบ 200 ปี หรือไม่ก็อาจเป็นเมื่อครั้งสงครามเกาหลีบวกสงครามเวียดนามร่วมรสกับสงคราม "รถกระป๋อง" ที่ทำให้มีคนตายบนถนนมากกว่า ทหาร ตำรวจ และผู้ก่อการร้ายรวมกัน–ใช่–ในสงครามที่ฉันนึกขึ้นได้นี้ จำนวนเพศชายได้ลดลง และสเปอร์มตัวผู้ในเพศชายต้องพลอยอกสั่นขวัญหาย และฝ่อตัวลงโดยปริยายตอนนั้นได้เกิดมีเสียงดนตรีประเภทหนึ่งดังถึงวานขึ้นปลุกใจไปทั่วหย่อมหญ้า แต่แนวดนตรีของมันดังกล่าวแทนที่จะกระตุ้นให้สเปอร์มเพศชายและรังไข่ของเพศหญิงมีสัมพันธ์อันดีต่อกัน เสียงเพลงเหล่านั้นกลับบิดเบือนและผลของมันได้ทำให้ชายฉกรรจ์ต้องลดจำนวนลง นั่นมันยุคสมัยก่อนโน้น

หลายคนลืมกันไปหมดแล้ว.....

แต่ครั้งนี้สงครามที่ฉันต้องกลับเข้าสู่สนามรบครั้งนี้

มันไม่ได้เกี่ยวข้องกับสถิติที่ลดลงหรือเพิ่มขึ้นของสเปอร์มและรังไข่ ตรงกันข้าม มันจะเป็นสงครามที่เพิ่มให้คนสองเพศมีมากขึ้นสงครามกรุงลงกาสงครามเกาหลี สงครามเวียดนามได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่สงครามน้ำย่อยของตัวแทนมหาอำนาจยังไม่สิ้นสุดอีกทั้งสงคราม "กระป๋อง" ก็ยังพันตูกันรุนแรงต่อไปตามเดิม แม้น้ำมันจะขาดแคลนลงก็ตาม แต่สงครามประเภทนี้มีโอกาสโดยเท่าเทียมกันที่จะทำให้สเปอร์มและรังไข่หายวับไปกับตา

ค่ำแล้ว ไฟนีออนริมถนนจุดสว่างขึ้นรอบวงเวียน ฉันนั่งอยู่นานจนเหน็บกิน เห็นจะต้องลุกเดินกลับไปนอนเสียที ฉันประคองแผลที่หน้าท้องเดินย้อนกลับมาเข้าห้อง ตรงทางเดินพอถึงเขต ก็กัดฟันออกแรงพยุงกายขึ้นนั่งบนแคร่อย่างแสนเจ็บ

เพื่อนร่วมชะตากรรมที่นอนอยู่บนแคร่ใกล้สุดถามว่า

"ไปไหนมาหรือ.....หายไปตั้งนาน"

ฉันตอบว่า

"ไปนั่งเล่นข้างนอก...." แล้วก็เล่านิทานเรื่องเดียวกับที่ฉันเล่าให้คุณฟังมาตั้งแต่ต้น หล่อนพยักหน้าขึ้นรับ ท่าทางเหมือนแค้นเคือง

"ตอนที่ฉันมานี่ก็เหมือนกัน.....โธ่....ไอ้เรารึกำลังจะตายอยู่รอมร่อ น้ำแตกตั้งแต่บ้านรถติดก็ทำให้ซ้าอยู่พอแรงแล้ว หนอย.....ยังมาติดเสียงเพลงที่คุณว่านี่อีก คุณรู้ไหม....ติดตลอดไปทั่วถนนเชียวละ ฉันว่ามันคงทั้งเมืองด้วยซ้ำที่กลายเป็นอัมพาต รถรามาคว่ายอะไรก็ต้องหยุดขนาดรถไฟจอดอยู่หน้าสถานียังไม่อยากเคลื่อนออกเสียด้วยซ้ำ.... ต้องรอให้ไอ้ที่คุณว่าจบก่อน .....ที่หลบทันมันก็มี แต่ที่หลบไม่ทันนั่นแหละมาก....ฉันว่าคนเราท่าทางมันพิกลนะตอนใกล้เวลานั้น.....งุ่นง่านหงุดหงิดเมื่อนหมาเงี่ยนเดือนสิบสอง จะว่าแปลกก็ไม่ใช่ จะว่าพิลึกก็ไม่เชิง แต่ไม่เห็นมีบ้านเมืองไหนเหมือนบ้านเมืองนี้....ที่ฉันเห็นนะ บางคนมันรีบเดินจ้ำเข้าซอยเล็กๆ บางทียืนบังรถเข็นขายปลาหมึกให้พ้นๆไป.....หลายคนเป็นโรคกลัวถนนใหญ่ กลัวความโล่งแจ้ง กลัวคนอื่นเห็นผิดปรกติ

หวาดระแวงกลัวคนไปฟ้องพวกที่เบื่อว่าไม่รักชาติ เฮ้อ.....ดูมันประสาทกินกันไปหมดทั้งเมือง ไม่ตอนเช้าก็ตอนเย็น นี่แหละที่ต้องเจอ ฉันนะเจอจนน้ำแตกมาแล้ว....ไปไหนมาไหนต้องรอให้พ้น [illegible] ไม่งั้นเดี๋ยวจะกลายเป็นหิน

"แหม....."

ฉันออกขันในคำพูดของหล่อนอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะที่พูดต่อมาถึงว่า.."แหม....รู้สึกโลกเรามันสุดยังไงๆ พิกลนะ" แต่ฉันยังไม่ทันได้พูดตอบ ผู้คุมในเครื่องแบบชุดขาวก็มาพาตัวออกไปเสียก่อน

นี่ก็จวนเวลาที่คนในครอบครัวจะมารับฉันกลับบ้านแล้ว ฉันจะต้องลาออกจากเขตปลดปล่อย ฝ่าแดนยันตรายบนที่โล่งแจ้ง เพื่อกลับสู่บ้านอันเป็นที่รัก และค่อนข้างปลอดภัยของฉันเอง.... อุ๊ย...นี่ฉันใช้คำว่า "ค่อนข้าง" กับบ้านของฉัน.

เหตุการณ์ใน "เขตปลดปล่อย" ยังเป็นไปตามเดิม มีผู้คนแปลกหน้าผลัดเปลี่ยนกันเข้ามา ณ ที่นี้ไม่เว้นแต่ละวัน ทุกชั่วโมง นาที วินาที การเกิดและการตายได้บังเกิดขึ้น ณ ที่นี้ตลอดเวลา

นี่คือสมรภูมิที่ฉันถูกจ้วงแทง
แต่ยังไม่ตาย....

นี่คือสมรภูมิที่ฉันได้รับบาดแผลกลับบ้าน แต่มันจะหายในที่สุด.....

เสียงเพลงจังหวะเร่าร้อนตามสมัยแว่วดังมาจากวิทยุชุดของผู้คุมในชุดขาว เพื่อนร่วมชะตากรรมวัยกำลังที่รออยู่มุมห้องกระดิกเท้าเล่นเพลินตามจังหวะ สายตาของฉันเหม่อมองหยดน้ำที่ไหลซึมเข้าสู่ร่องกายที่ละหยด.....ที่ละหยด....เหมือนเคยกรองน้ำปลาไว้กินเอง เจ้าของวิทยุในเครื่องแบบชุดขาวฮัมเพลงในลำคออย่างเพลิดเพลิน เสียงดนตรีช่างมีอานุภาพกับจิตใจของคนไปได้ร้อยแปด และไม่มีใครรังเกียจต่อการเคลิบเคลิ้มไปกับลีลาที่ผ่อนคลายอารมณ์เครียดลีลาเหล่านี้มันกระตุ้นเตือนให้เบิกบาน

และไม่มีสายตาคู่เขื่องบังคับทางอ้อม

ดังเช่นนิทานเรื่องนี้ได้สอนให้เรารู้ว่า เสียงเพลงบางชนิดได้ก่อให้น้ำย่อยของเราเป็นพิษและไม่น่าเชื่อ โลกใบนี้ยังมีเสียงเพลงที่ทำให้ผู้คนเกิดอาการประหลาดอยู่ทั่วโลก

ติ๋งต่อง— ติ๋งต่อง – ติ๋ง – ต่อง

เอาละ....บัดนี้ได้เวลาบาดแผลจะหายแล้ว.....ได้เวลาที่ฉันจะออกเดินไปสู่ห้วงมหรรณแห่งที่โล่งแจ้งเหมือนเช่นปรกติ

ติ๋ง – ต่อง – ติ๋ง – ต่อง

เอาละ...ได้เวลาแล้ว...บาดแผลกำลังจะหาย ฉันกำลังเดินออกไปสู่ห้วงมหรรณแห่งที่โล่งแจ้งซึ่งมีเจ้าชีวิตคอยบอกเหตุ.....

ติ๋ง – ต่อง – ติ๋ง – ต่อง.....

ภาคผนวก ข.

เรื่องย่อของวรรณกรรมแนว " แอบเสิร์ด " ที่มีชื่อเสียง

บทละครเรื่องคอยโกโด้ (Waiting for Godot)

ของ แซมมวล เบคเกต

องก์ที่ 1

ฉากของบทละครเรื่องนี้เป็นถนนในชนบทสายหนึ่ง มีต้นไม้ใบโกร๋นอยู่ต้นหนึ่ง เวลาที่ปรากฏเป็นเวลาพลบค่ำ ชายพเนจรสองคนนั่งรอคอยการมาของโกโก้ (Gogo) กำลังพยายามถอดรองเท้าบูตข้างหนึ่งออก ชายพเนจรอีกคนหนึ่งเดินเข้ามา ชายผู้นี้ชื่อวลาดิมีร์ หรือดีดี้ (Didi) ซึ่งในภายหลังเขาขานรับเมื่อถูกเรียกว่า อัลเบิร์ต (Albert) ด้วย เมื่อคืนก่อนทั้งสองคนไม่ได้อยู่ด้วยกัน เอสตรากอนไปนอนหลับในคูน้ำแห่งหนึ่ง และถูกใครไม่รู้ทุบตีเอา ทั้งสองพยายามฆ่าเวลาในการรอคอยด้วยการคุยกันด้วยเรื่องไร้สาระต่างๆ หรือล้อเลียนกัน เช่น เอสตรากอนบอกวลาดิมีร์ว่า เขาไม่ได้รู้สึกเหมือนเคยจุดสนใจของบทละครตอนนี้อยู่ที่ปัญหาว่า เอสตรากอนจะถอดรองเท้าออกได้หรือไม่ หลังจากคร่ำครวญเกี่ยวกับรองเท้าข้างนั้นอยู่สักครู่ เขาก็ถอดออกได้ เขาทั้งสองพูดกันถึงพระเยซู และโจรสองคนที่ถูกตรึงไม้กางเขนอยู่ด้วยกันกับพระองค์ เอสตรากอนต้องการจะไปจากสถานที่นี้ แต่วลาดิมีร์บอกว่ายังไปไม่ได้ เพราะว่าจะต้องนั่งคอยโกโด้ แล้วเขาก็เกิดลังเลใจเกี่ยวกับสถานที่นัดพบและสับสนเรื่องเวลา เขาปรึกษากันว่าถ้าโกโด้ไม่มาวันนี้ พวกเขาจะมารอที่นี่อีกในวันพรุ่งนี้และวันต่อ ๆ ไป จนกว่าโกโด้จะมา เขานึกไม่ออกว่าเมื่อวานนี้เขามาที่นี่หรือเปล่า เอสตรากอนเชื่อว่ามา แล้วเขาก็เกิดลังเลใจเรื่องวันเวลาที่นัดหมายกับโกโด้จะมา เขานึกไม่ออกว่าเป็นวันใดแน่ เขาไม่รู้เลยว่าวันนี้เป็นวันอาทิตย์ วันจันทร์หรือวันอะไรกันแน่ ในที่สุดเอสตรากอนเองก็เกิดไม่แน่ใจว่าเมื่อวันอาทิตย์ วันจันทร์หรือวันอะไรกันแน่ ในที่สุดเอสตรากอนเองก็เกิดไม่แน่ใจว่าเมื่อวานนี้เขามาที่นี่หรือเปล่า เอสตรากอนเคลิ้มหลับไป ทว่าวลาดิมีร์ปลุกเขาตื่นขึ้นเพราะเขาเหงาที่นั่งตื่นอยู่คนเดียว เอสตรากอนอยากจะเล่าเรื่องความฝันของเขาให้วลาดิมีร์ฟัง แต่วลาดิมีร์สั่งไม่ให้เล่า เอสตรากอนพยายามจะเล่าเรื่องตลกต่างๆ แต่วลาดิมีร์กลับโกรธลุกออกไปจากเวที แล้วกลับเข้ามาพร้อม

กับใส่หมวกมาใบหนึ่ง เอสตรากอนขอร้องให้วลาดิมีร์ยกโทษให้ ทั้งสองสวมกอดกัน เขาคุยกันว่าเขาน่าจะแขวนคอตัวเองในระหว่างรอคอยโกโด้ที่นี่ ในที่สุดเอสตรากอนตัดสินว่าอย่าทำอะไรเลยจะดีกว่า เขาไม่รู้เลยว่าเขาจะถามโกโด้ถึงเรื่องอะไรดี เอสตรากอนบ่นหิว วลาดิมีร์จึงเอาหัวแครอทให้กินหัวหนึ่ง ในขณะที่กำลังกินแครอทกันนั้น เขาได้ยินเสียงประหลาดเสียงหนึ่ง ทำให้เขาตกใจกลัวมาก ชายผู้หนึ่งซึ่งภายหลังรู้ว่า ชื่อลัคกี้เดินเข้ามาในฉาก มีเชือกผูกอยู่รอบคอ เขาแบกถุงหนัก ๆ มาด้วย 1 ถุง พร้อมด้วยเก้าอี้พับ ตะกร้าปิคนิค และเสื้อโคทตัวหนึ่ง ชายอีกผู้หนึ่งคือ ปอซโซ เดินตามเข้ามาถือสายเชือกไว้ในมือ พร้อมแซ่เส้นหนึ่ง เมื่อเขากระตุกเชือกซึ่งมีความยาวมากซึ่งโยงไปยังคอลัคกี้ ลัคกี้ก็ล้มลง แต่ผู้ชมจะไม่เห็นเพราะลัคกี้อยู่นอกเวที ลัคกี้กลับเข้ามาบนเวทีอีกครั้งหนึ่ง ปอซโซสั่งให้เขาเอาของจากเสื้อโคทใส่ในตะกร้าทีละอย่าง ๆ เขานั่งกินไก่อยู่คนเดียวและสูบกล้อง เอสตรากอนขอกินกระดูกไก่ที่ปอซโซทิ้งแล้ว เขารู้จากปอซโซว่ากำลังจะเอาลัคกี้ไปขายที่ตลาด ลัคกี้เสียใจที่ได้ยินอย่างนั้น เขาร้องไห้เสียงดัง เอสตรากอนเข้าไปจะปลอบกลับถูกลัคกี้เตะออกมาอย่างแรง ปอซโซขอให้เอสตรากอนออกปากของร้องเขาให้อยู่ด้วยกันต่อไปอีกครู่ เขาอยากจะให้ชายพเนจรทั้งสองได้ผ่อนคลายอารมณ์ จึงสั่งให้ลัคกี้เต้นรำให้ดู ซึ่งเอสตรากอนออกเรียกการเต้นรำนี้ว่า "ความทุกข์ทรมานของแพะรับบาป" (The Soapegoat's Agony) ในขณะที่วลาดิมีร์เรียกว่าเป็น The Hated Stool และปอซโซบอกว่าการเต้นรำนี้เรียกว่า "ตาข่าย" The Net เขาขอให้ลัคกี้ใช้ความคิดดูบ้าง ลัคกี้พูดถ้อยคำยาวๆ ที่ฟังไม่ได้ศัพท์ คนอื่น ๆ ทนฟังไม่ได้จึงกระโดดใส่เขาทุบตีเขาเพื่อให้เขาหยุดพูดเสีย ในที่สุดปอซโซและลัคกี้ออกเดินทางต่อไปที่ตลาด ในขณะนั้นเด็กชายคนหนึ่งซึ่งมีท่าทางเกรงกลัวปอซโซและลัคกี้มาก ก็ออกมาบอกชายพเนจรทั้งสองว่า โกโด้มาไม่ได้ แต่จะมาพรุ่งนี้ ขณะนั้นพระจันทร์ขึ้นเอสตรากอนตัดสินใจทิ้งรองเท้าที่ขอบเวที ทั้งสองคนตกลงใจว่าจะออกจากที่แห่งนั้นไปแล้วค่อยกลับมาในวันรุ่งขึ้น แต่ทั้ง ๆ ที่พูดกันอย่างนั้น เขาทั้งสองกลับนั่งลงและไม่เคลื่อนไหวไปไหน

<u>องก์ที่ 2</u>

วันต่อมา เวลาและสถานที่เดียวกัน

รองเท้าของเอสตรากอนวางอยู่ตรงหน้ากลางเวที หมวกของลัคกี้วางอยู่ที่นั่นด้วย บนต้นไม้มีใบดิคอยู่ 4 – 5 ใบ วลาดิมีร์เดินเข้ามาในเวที แล้วเดินสำรวจไปทั่ว เขาเดินไปดูรองเท้า ร้องเพลงที่ไม่มีความหมาย เอสตรากอนเดินออกมาทางด้านซ้าย ในขณะที่วลาดิมีร์มองไปทางด้านขวา เอสตรากอนไม่ได้ใส่รองเท้า สวมหมวกด้วย 1 ใบ ทั้งสองสวมกอดกันและแสดงความยินดีที่ได้พบกันอีก เอสตรากอนเล่าว่าเขาถูกผู้ชาย 10 คน กลุ้มรุมทำร้ายโดยไม่มีสาเหตุ เขามานั่งคอยโกโดท์อีกเช่นเคย เอสตรากอนลืมไปหมดแล้วว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างเมื่อวานนี้ จำไม่ได้ทั้งต้นไม้และสถานที่นั้น เขาพยายามพูดกันเพื่อจะได้ไม่ต้องใช้ความคิด เอสตรากอนกล่าวว่า รองเท้าบูตคู่นี้ไม่ใช่ของเขา เพราะของเขานั้นเป็นสีดำ ท่าคู่นี้เป็นเสื้นำตาล เขาลองสวมรองเท้าดู ซึ่งก็สวมได้พอเหมาะดี เอสตรากอนเคลิ้มหลับไปแล้วผวาตื่นขึ้นมาเพราะฝันร้าย แต่วลาดิมีร์ห้ามไม่ให้เขาเล่าความฝันนั้น. เอสตรากอนอยากจะไปจากที่นี่แต่วลาดิมีร์เตือนว่า เขาต้องรอพบโกโดท์ก่อน วลาดิมีร์ก้มลงหยิบเอาหมวกของลัคกี้ขึ้นมา ถอดหมวกของเขาเอง แล้วสวมหมวกของลัคกี้ เขาส่งหมวกของเขาให้เอสตรากอน ซึ่งถอดหมวกของตนออกแล้วสวมหมวกของวลาดิมีร์แทน เขาส่งหมวกของเขาให้วลาดิมีร์ซึ่งรับมาสวมแทนหมวกของลัคกี้ ยื่นหมวกของลัคกี้ให้เอสตรากอน ๆ สวมหมวกของลัคกี้แล้วยื่นหมวกของวลาดิมีร์สวมหมวกของลัคกี้ โยนหมวกของตนเองทิ้งไป เขาทั้งสองลองแสดงบทบาทเป็นปอซโซและลัคกี้

ลัคกี้และปอซโซกลับเข้ามา ปอซโซกลายเป็นคนตาบอด เขาอยากจะรู้ว่าขณะนี้เป็นเวลาเท่าไหร่ และเขาอยู่ที่ไหน วลาดิมีร์ขออนุญาตปอซโซให้ลัคกี้ร้องเพลง แต่ลัคกี้กลายเป็นใบ้ไปเสียแล้ว ปอซโซและลัคกี้จากไป เอสตรากอนพยายามจะถอดรองเท้าออก แต่ไม่สำเร็จ เขาจึงนอนหลับไป เด็กชายคนเดิมกลับเข้ามาเขาจำวลาดิมีร์ไม่ได้ เขาบอกเพียงว่าโกโดท์มาไม่ได้ แต่จะมาพรุ่งนี้ วลาดิมีร์ พยายามจะจับตัวเด็กนั้นไว้ แต่เขาวิ่งหนีไปได้ เอสตรากอนตื่นขึ้นมา เขาพยายามจะแขวนคอตนเองอีก แต่เข็มขัดของเอสตรากอนไม่แข็งแรงพอ ผลที่เกิดขึ้นก็คือเอสตรากอนทำท่างเกงหลุด เขาตกลงใจจะจากไป แต่กลับไม่ได้เคลื่อนไหวไปไหนเลย

(ประคองศักดิ์ สามมนเสน พ.ศ. 2524 : 58-61)

บทละครเรื่องแรด (Rhinoceros)

ของ เออแซน ไอโอเนสโก

องก์ที่ 1

เมืองเล็ก ๆ ในชนบทพร้อมด้วยฉากตามธรรมเนียมคือ ถนนสายหนึ่งร้านขายของชำ เทอเรสของร้านกาแฟ โบสถ์หลังหนึ่งมองเห็นไกล ๆ เป็นวันอาทิตย์ สาย ๆ เที่ยงวัน

ชายสองคนเข้ามายังร้านกาแฟพร้อมกัน เขานัดกันไว้ที่นี่และนั่งที่โต๊ะบริเวณเทอเรสของร้านกาแฟ ทั้งสองคนคือ ซอง ซึ่งแต่งตัวโก้เก๋ และเบรองเซซึ่งแต่งตัวอย่างไม่สู้เอาใจใส่ตัวเองนัก เขามีท่าทางอ่อนเพลีย ซองกล่าวตำหนิเบรองเซหลายอย่าง อาทิ การที่เขามาสาย (ความจริงทั้งสองคนมาถึงพร้อมกัน) เรื่องที่เขาขี้เมาหยำเป การที่เขาปล่อยปละละเลยตนเอง และการที่เขาขาดพลังทางจิตใจ (Will - power) เบรองเซตอบข้อตำหนิเหล่านี้อย่างสงบ

มีเสียงประหลาดดังขึ้น เสียงฝีเท้าแรดวิ่งข้ามถนน ซึ่งผู้ชมมองไม่เห็นตัวของมัน แต่คนจำนวนมากมองตามมันไปโดยจับกลุ่มกันอยู่ มีหญิงแม่บ้าน (House wife) ซึ่งปล่อยตะกร้าจ่ายตลาดตกลงด้วยความตกใจ แต่ยังคงอุ้มแมวของหล่อนอยู่ ผู้ยืนดูเหตุการณ์มี คนขายของชำ และภรรยา เจ้าของร้านกาแฟ พนักงานเสิร์ฟหญิง และผู้ชายอีกสองคนคือ สุภาพบุรุษวัยชราและนักตรรกวิทยา (Logician) ปฏิกิริยาของผู้ยืนดูแต่ละคนแตกต่างกันไป แต่เป็นการโต้ถามกันมากกว่าจะมีความรู้สึกหวาดกลัวแรดตัวนั้น บุคคลที่รู้สึกกระทบกระเทือนที่สุดคือซอง ในขณะที่เบรองเซ ไม่ใส่ใจการปรากฏตัวของแรดเลย

เบรองเซ มองเห็น เดซี หญิงสาวซึ่งทำงานในสำนักงานเดียวกันกับเขาเดินผ่านมา เบรองเซหลงรักเธอ แต่ไม่กล้าเปิดเผยความในใจ ในขณะที่โต๊ะใกล้เคียงกับเขานั้น นักตรรกวิทยากำลังอธิบายหลักตรรกศาสตร์ (Syllogism) ให้สุภาพบุรุษวัยชราฟัง

ทุกคนทำท่าจะลืมแรดตัวนั้น ทันใดก็มีเสียงร้องของแรดได้ยินอยู่ในฉากจากทิศทางตรงกันข้ามทางด้านหลังเวทีมายังตอนหน้าทางปีกซ้ายของเวที ทุกคนพยายามพูดให้ดังขึ้นทุก ๆ ที เพื่อกลบเสียงที่วุ่นวายนั้นเสีย ต่อมาพวกเขาก็เห็นแรดวิ่งไปบนบาทวิถีที่อยู่ตรงกันข้าม หญิงคนเสริฟปล่อยถาดตกลงไปด้วยความตกใจและแม่บ้านคนเดิมก็ปรากฏตัวอีกครั้ง เธอร้องไห้และถือซากแมวที่ถูกแรดเหยียบตาย พวกคนที่จับกลุ่มกันอยู่ก็พูดจาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแรกเหมือนเดิม แต่ไม่สู้ตรงกับปัญหาเท่าใดนัก การถกเถียงเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของแรดว่ามันเป็นพันธุ์เอเชียหรือพันธุ์อาฟริกา และมันเป็นแรดตัวเดียวกันหรือเปล่า มันมีนอเดียวหรือสองนอ ซองโกรธเบรองเชมาก เพราะเบรองเชกล่าวว่าต้องเป็นแรดพันธุ์อาฟริกาที่มีนอสองนอ ซองโกรธและออกไปจากที่นั่นเข้าโรงไป การถกเถียงคงดำเนินต่อไป นักตรรกวิทยาช่วยทำให้เกิดสับสนวุ่นวายเป็นประการสุดท้าย โดยกล่าวว่าแรดสองตัวนั้นที่มีนอสองนอ แต่ละตัวอาจจะสูญเสียนอไปข้างละอันก็ได้

องก์ที่ 2 ฉากที่ 1

ในสำนักงานที่เบรองเชทำงานอยู่ มีประตูเปิดสู่บันไดที่ทอดลงไปทางซ้ายมือขึ้นบันไดตอนบนสามารถมองเห็นได้ พร้อมกับราวบันไดตอนบนและชานบันไดเล็ก ๆ ตรงหน้ามีโต๊ะทำงานของเบรองเช โบตาร์ด (Botard) ดูดาร์ด (Dudard) และมิสเตอร์ เบิฟ (Mr.Boeuf) โต๊ะทำงานของเดซี พร้อมด้วยเครื่องพิมพ์ดีดวางอยู่บนโต๊ะอยู่ใกล้กับประตูห้องทำงานของหัวหน้าหน่วยงาน

เดซี โบตาร์ด ซึ่งเคยเป็นครูมาก่อน อายุประมาณ 60 ปี ดูดาร์ด ซึ่งเป็นผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยงาน อายุประมาณ 35 ปี และมิสเตอร์ ปาปิยอง (Papillon) ซึ่งอายุประมาณ 40 ปี ทั้งหมดกำลังถกเถียงกับข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ที่ว่า แมวถูกแรดเหยียบตาย ตอนนั้นเป็นเวลา 9 โมง 3 นาที โบตาร์ดไม่ยอมเชื่อข่าว ในขณะที่เดซีบอกว่าเธอได้เห็นแรดมาด้วยตัวเอง หัวหน้าหน่วยงานบอกให้เดซีเก็บใบลงเวลาทำงานพอดีเบรองเชเข้ามา เธอจึงรีบให้เขรลงเวลาทำงาน ในขณะที่โบตาร์ดกล่าวสรุปโดยปนเปทุกสิ่งทุกอย่าง และแสร้งทำเป็นว่าตนเองจะเป็นผู้ขจัดความโง่เขลา และความมืดมนต่างๆ

เมื่อเบรองเชยืนยันว่าเขาได้เห็นแรด โบตาร์ดกลับแย้งว่าที่เขากล่าวเช่นนี้ก็เพื่อเอาใจเดซี และอาจจะเป็นไปได้ว่าในตอนนั้นเบรองเชกำลังเมาเหล้าก็ได้ การถกเถียงเป็นไปอย่างรุนแรงถึงจำนวนของแรด และนอของมันว่ามีเท่าใดแน่ ปาปิญองออกคำสั่งให้ทุกคนลงมือทำงานได้แล้ว และเข้าเวทีไป เขากลับเวทีไป เขากลับออกมาอีกครั้งเพื่อจะพูดถึงการขาดงานของมิสเตอร์เบิฟ ขณะนั้นมิสซิส เบิฟ ก็มาถึงยังสำนักงาน และแจ้งให้ปาปิญองทราบว่าสามีของเธอเป็นไข้หวัด และเธอเองก็มีแรดตามมาตั้งแต่ออกจากบ้านจนมาถึงสำนักงาน ตอนนี้แรดอยู่ชั้นล่าง ก็มีเสียงดัง และบันไดทานน้ำหนักแรดไม่ได้ก็พังลงไป เสียงร้องอย่างเจ็บปวดของแรดได้ยินจากชั้นล่าง ทุกคนมองลงไปก็เห็นแรดตัวหนึ่งมีนอสองอัน ต่างฝ่ายต่างก็ถกเถียงกันถึงเอกลักษณ์ของแรด ทันใดนั้นมิสซิส เบิฟก็จำได้ว่าแรดตัวนี้ก็คือสามีของนางนั่นเอง เธอจึงโดดลงไปและตกไปบนหลังแรดพอดี ซึ่งพาเธอไปจากที่นั่น เดซีโทรศัพท์ให้ตำรวจคัมเพลิงมาช่วยนำพวกเขาลงไปข้างล่าง จากโทรศัพท์เธอได้ทราบว่ามีแรดอยู่ในบริเวณรอบ ๆ เมือง ดูคาร์ด เยาะเย้ยโบตาร์ดที่ยังคงกล่าวหาสังคมต่อไปอีก

ในที่สุดตำรวจคัมเพลิงก็มาถึง และช่วยนำทุกคนลงไปทางบันไดที่พาดไว้กับหน้าต่าง เบรองเชที่ยังคงไม่ตื่นเต้นอะไรนัก เป็นคนสุดท้ายที่ลงไปโดยบันได เขาต้องการจะไปเยี่ยมชองในตอนบ่ายเพื่อคืนดีกัน

<u>ฉากที่ 2</u>

ห้องนอนของชอง ชองนอนบนเตียงในชุดนอนสีเขียว ผมของเขายุ่งเหยิง เขาดูมีอารมณ์ไม่สู้ดีนัก เบรองเช ขอโทษสำหรับเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อวานนั้น แต่ชองรู้สึกไม่ค่อยสบาย เขาตอบด้วยเสียงฮึดฮัด น้ำเสียงของเขาเปลี่ยนไป และเขาปวดศีรษะ เขามีรอยบวมปูดขึ้นมาที่หน้าผาก เขาเดินเข้า ๆ ออก ๆ จากห้องน้ำหลายครั้งเพื่อดูตัวเองในกระจกเงา หลังและหน้าอกของเขาเป็นสีเขียว ชองกำลังจะกลายเป็นแรด เขาวิ่งไล่เบรองเช ซึ่งสามารถปิดประตูขังชองไว้ในห้องน้ำ เสื้อของเขาถูกนอของแรดแทงทะลุ เขาวิ่งหนีและพยายามจะเตือนเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับคนเฝ้าประตู กลับได้พบว่าพวกนี้กลายเป็นแรดไปหมด แรดอยู่ทุกหนทุกแห่ง เบรองเชร้องตระโกนในตอนจบของฉากว่า "What's to be done"

องก์ที่ 3

ในห้องของเบรองเช ซึ่งคล้ายกับห้องของชอง เบรองเชกำลังนอนอยู่บนเก้าอี้ยาว หัวของเขาพันผ้าไว้ เสียงของแรดดังอยู่ในถนน เบรองเชฝันและคิดไปมา เขาตื่นขึ้นและดีใจที่หน้าผากของเขาไม่มีรอยบวมปูดออกมา ดูคาร์ดมาเยี่ยมเขาและไม่เข้าใจความวิตกกังวลของเบรองเช เขาเห็นว่าแรดไม่ดุร้ายอะไรเลย และเขาเริ่มคุ้นเคยกับมัน เบรองเช เชื่อว่าจะต้องโจมตีให้ถึงรากเง่าของความชั่วร้ายนี้ ดูคาร์ดแจ้งให้ทางการทราบ เบรองเชเชื่อว่าจะต้องโจมตีให้ถึงรากเง่าของความชั่วร้ายนี้ ดูคาร์ดแจ้งให้เขาทราบว่า ปาปิองกลายเป็นแรดไปแล้ว เบรองเชรู้สึกตกใจ เพราะปาปิองเป็นคนมีลักษณะพิเศษ เขาควรจะมีพลังที่จะต่อต้านแรดได้ เบรองเชต้องการให้ดูคาร์ดได้พบปะสนทนากับนักตรรกวิทยา แต่ก็สายเกินไป เพราะนักตรรกวิทยาก็กลายเป็นแรดไปด้วย เบรองเช จำหมวกของเขาได้ มันอยู่บนหัวของแรดตัวหนึ่ง เบรองเชชูกำปั้นไปยังฝูงแรดที่ผ่านไปทางหน้าต่าง และกล่าวย้ำ 3 ครั้งว่า "I'll never join up with you " (ฉันจะไม่มีวันเข้าร่วมกับพวกแก)

เดซีมาถึง เธอไม่เข้าใจว่าทำไมเบรองเชถึงได้วุ่นวาย เธอบอกว่าโบตาร์ดกลายเป็นแรดไปแล้ว เบรองเชไม่อยากจะเชื่อ แต่เดซีเห็นมาด้วยตัวเองว่า โบตาร์ดกลายเป็นแรดโดยบอกกับชองว่า จะต้องเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เดซีนำอาหารกลางวันมาให้ทาน ดูคาร์ดเกิดความรู้สึกดึงดูดจากฝูงแรดที่วิ่งในถนน และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเขาที่จะยืดมั่นต่อนายจ้างและเพื่อน ๆ เขาจึงเปิดประตู และวิ่งตามฝูงแรดไป เขาจึงกลายเป็นแรดอีกตัวหนึ่ง

เดซี และเบรองเช เหลืออยู่สองคนเท่านั้น เขาโอบเธอไว้ในอ้อมแขนของเขาทั้งสองคนขาดโครงการร่วมกัน นี่เป็นเวลาแห่งความรักหรือไม่ใช่ โทรศัพท์ดังขึ้น แต่ได้ยินเสียงร้องของแรดในโทรศัพท์ เดซีรู้สึกตกใจเมื่อเบรองเชเปิดวิทยุ แต่กลับได้ยินแต่เสียงแรดออกมา เบรองเช เชื่อว่าไม่มีมนุษย์เหลืออยู่อีกแล้ว ยกเว้นตัวของเขาและเดซี แม้แต่ทางการก็เข้ากับแรดไปแล้ว เดซีได้รับความดึงดูดจากความรุนแรงและพลังที่

น่าสะพรั่งกลัวที่มาจากฝูงแรด เธอทิ้งเบรองเธ และกลายเป็นแรด

เบรองเธยูดกับตัวเขาคนเดียวหน้ากระจกเงา เขาจะทำอย่างไรดี เขาเริ่มต้นที่จะตัดสินใจ พวกแรดไม่มีวันจะได้ตัวเขา เขาจะไม่ยอมแน่

(ประคองทักดิ์ สามนเสน . 2524 :110–114)

นวนิยายเรื่องความเอียน (La Nausée)

ของ ฌอง-ปอล ซาร์ต

อังตวน โรกังแต็ง (Antoine Roquentin) เป็นนักวิชาการที่มีชีวิตโดดเดี่ยว ไม่มีเพื่อน ไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีงานเป็นหลักแหล่ง อนุทินเปิดเผยให้รู้ชีวิตในอดีตแต่เพียงว่า เขาได้เคยเดินทางมามากทั้งในยุโรป อาฟริกา และอาเซีย ได้เคยร่วมคณะเดินทางค้นหาวัตถุโบราณในอินเดียและอินโดจีน แต่บัดนี้เบื่องานเหล่านั้นเสียแล้ว เขาเคยมีคู่รักมาครั้งหนึ่งชื่อ อันนี (Anny) แต่ได้ทะเลาะกันและเลิกติดต่อกันมาหลายปีแล้ว นวนิยายเริ่มเปิดฉากให้เห็นพระเอกของเรากำลังอาศัยอยู่ในเมืองบูวิลล์ (Bouville แปลว่า เมืองโคลน ซาร์ตคงจะประดิษฐ์ชื่อขึ้นใหม่สำหรับเมืองฮาเวอร์) เพื่อวิจัยชีวประวัติของเคานต์แห่งรอลล์บ็อง (Conte de Rollebon) นักผจญภัยในศตวรรษที่ 18 ซึ่งไม่สู้จะมีคนรู้จัก เมื่อโรกังแต็งมีความต้องการทางเพศ เขาก็อาศัยระบายกับหญิงเจ้าของร้านกาแฟที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งเปลี่ยนหน้าชายชู้ไปทุกวัน

ชีวิตพึ่งตัวเองแบบนี้นานวันไปก็รู้สึกว่า จะสร้างความรู้สึกอึดอัดใจให้แก่โรกังแต็งนับวันแต่จะมากขึ้น โรกังแต็งเรียกความรู้สึกนี้ว่า ความเอียน (la nausée) ความจริงนั้นเป็นความรู้สึกแหนงหน่ายต่อชีวิตของตนเอง แหนงหน่ายต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้พบได้เห็น ในชั้นแรกความรู้สึกนี้ผ่านมาเหมือนกับแสงที่ฉายวูบเข้ามาในใจแล้วก็หายไป โดยที่ตัวเขาเองไม่เข้าใจว่าเป็นอะไร บางครั้งก็ทำให้สงสัยไปว่าตนกำลังจะเสียสติไปหรือไม่ สิ่งต่าง ๆ ดูเหมือนว่าจะมีชีวิตโดยไม่แยแสต่อตัวเขาแม้แต่น้อย สิ่งของที่เคยใช้สอยอยู่ทุกวันกลายเป็นสิ่งประหลาด เขารู้สึกว่าจะหยิบหินขึ้นมาถือสักก้อนหนึ่ง หรือจับกระดาษสักแผ่นหนึ่งก็ทำไม่ได้ เขาต้องเปิดแผ่นเสียงเพลงแจ๊ซที่ซื้อไว้นานแล้วฟังเล่นแก้กลุ้ม ก็พอจะลืมความรู้สึกประหลาดนี้ไปได้ชั่วขณะ เพราะว่าเสียงของมันหนักแน่นดี สามารถเรียกความรู้สึกแข็งแกร่งของวัตถุต่าง ๆ ให้มีอยู่ดังเดิม แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน ความรู้สึกดังกล่าวกลับเล่นงานเขาหนักกว่าเก่าเสียอีก เพราะเขารู้สึกเช่นนี้กับร่างกายของเขาเองด้วยแล้ว แม้มือของเขาเองแท้ๆ เขายังเห็นเป็นสัตว์ประหลาดที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของตัวเขา ดู ๆ ก็เหมือนปลา ดู ๆ ก็เหมือนปู

ที่กำลังอ้าปากหาว เขารู้สึกงงงันที่มีความตระหนักใหม่ขึ้นมาอย่างหนักแน่นว่า ร่างกายของเขาหาใช่สิ่งสถิติของความสำนึกไม่ หาใช่บุคคลที่เป็นตัวของตัวเองไม่ แต่ทว่าเป็นหนอนอะไรสักอย่างที่เหนียว ๆ บังเอิญเป็นสิ่งที่มีชีวิต ในที่สุดเขาก็พบว่าไม่ว่าจะหันหน้าไปทางไหนสิ่งต่างๆ ล้วนแต่มีลักษณะที่ไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อน และไม่ตายตัว ประหนึ่งว่าสิ่งเหล่านั้นเลิกผูกพันกับชื่อที่มันเคยมีและเลิกให้ประโยชน์ตามที่มันเคยให้ เบาะนั่งของรถประจำทางปรากฏเป็นลาตาย ท้องอืด นอนหงายท้อง ตีนชี้ฟ้า เขาพึมพำกับตัวเองแบบไล่ผีว่า "นั่นเป็นเบาะนั่งนะ" แต่คำพูดของเขาก็ไม่สามารถประกบเข้ากับวัตถุนั้นได้ ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นสิ่งนิรนาม แปลกหูแปลกตา และไร้จุดมุ่งหมาย

ในโลกนี้ไม่มีอะไรมีเหตุผลที่จะมีอยู่ ไม่มีน้ำพระทัยของพระเจ้า ไม่มีพระเจ้าองค์ใดคอยควบคุมความเป็นไปของโลก โรกังแต็งรู้สึกไม่พอใจเลยที่เห็นว่าสิ่งทั้งหลายเสนอหน้าอย่างเหอะหะ ฉุ ๆ เย้ายวน เป่ง ๆ ลามก ล้วนแต่บัดซบทั้งสิ้น หากปฏิเกณฑ์อะไรไม่ได้เลย เป็นส่วนเกิน เหลือเฟือด้วยกันทั้งนั้น พูดสั้น ๆ ก็คือว่า ทุกสิ่งสามารถเป็นได้ทุกสิ่ง เพราะไม่มีกฎหรือเหตุผลใดควบคุมความมีอยู่ของมัน โรกังแต็งคิดว่า ไม่น่าประหลาดใจเลย ถ้าหากว่าแม่คนหนึ่งจะจ้องมองดูไฝบนใบหน้าของลูกน้อยของเธอแล้วเห็นเป็นดวงตาน้อย ๆ ที่หยาดเยิ้ม หรือว่าชายคนหนึ่งรู้สึกคัน ๆ ปาก ครั้นอ้าปากออกก็พบกิ้งก้อดิ้นดอกแด็ก ตีนย้วยเยี้ยอยู่ในปาก แทนที่จะเป็นลิ้น ทั้งนี้ ก็เพราะว่าโลกไร้กฎเกณฑ์และเหตุผล คนเราจึงมีเสรีภาพที่จะเป็นอะไรหรือทำอะไรก็ได้ตามต้องการ แม้จะไม่มีจุดหมายอะไรเลยในการกระทำของตน ความขัดเคืองต่อเสรีภาพอันเต็มเปี่ยมและไร้ความหมายนี้ แหละที่เป็นบ่อเกิดของความเอียน เมื่อคิดถึงเรื่องการมีอยู่

แม้โรกังแต็งจะดำรงชีวิตสันโดษ แต่ก็ไม่วายที่จะมีเรื่องราวกับคนอื่นซึ่งมองโลกไม่เหมือนเขากับหญิงเจ้าของร้านกาแฟใกล้ห้องพักนั้นไม่มีเรื่องอะไรมาก เพราะเขามีความสัมพันธ์กับหล่อนเพียงในเรื่องความสะดวกทางร่างกายเท่านั้น กับพวกผู้ดีมีเงินนั่นสิ เขาเป็นเดือดเป็นแค้นยิ่งนัก เขาเห็นว่าพวกนี้ดีแต่ถือตัวถือศักดิ์ศรี แต่ชาตุแท้ของชีวิตก็คือพยายามปิดบังสภาพอันแท้จริงของตนเอง มารยาทในสังคมของพวกเขาก็ดี คำพูดที่พวก

เขาชอบใช้ก็ดี เช่น คำว่า ระเบียบ หน้าที่ สิทธิ ล้วนแต่มดเท็จทั้งสิ้น เป็นกลไกอันสุขุมของเพทุบายนั่นเอง โรกังแต็งเปรียบเทียบพวกนี้ว่าเป็นรูปอนุสาวรีย์ตามสี่แยก หรือรูปปั้นตามห้องนิทรรศการศิลปะ เพราะต้องการจะเน้นให้เห็นว่าชีวิตของพวกเขาเหมือนกับความตายและเต็มไปด้วยของปลอม

ชายคนหนึ่งเข้ามามีความสัมพันธ์กับชีวิตของโรกังแต็ง และโรกังแต็งเหยียดหยามอย่างยิ่ง เขา คือ โอยีเอร์ (Ogier) ผู้มีสมญาว่า "ผู้เรียนด้วยตนเอง" (The Self-Taught Man) มีอาชีพเป็นเสมียนของผู้จัดการ เขาตั้งใจว่าเขาจะต้องเป็นนักปราชญ์โดยตนเองให้จงได้ จึงตั้งหน้าตั้งตาอ่านหนังสือทุกเล่มที่มีในห้องสมุดประจำตำบล โดยเรียงตามลำดับอักษร หลังจากอ่านมาได้ 7 ปี เขากำลังวนอยู่กับหนังสือหมวดอักษรแอล (L) เมื่อมีโอกาสโต้เถียงกัน เขาสามารถต้อนโรกังแต็งเสียจนน้ำตาไหลด้วยความสมเพชที่เห็นว่าระบบวิชาการทำให้คนตาบอดได้ถึงเพียงนี้ ชีวิตอันสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต้องจมปรักอันไร้ประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริง โอยีเอร์ชอบอ้างว่า ตนเป็นนักอุดมคติ สนใจความเผาสุกของมนุษยชาติ แต่ครั้นโรกังแต็งย้อนถามว่า คนที่นั่งทำงานโต๊ะติดกับเขานั้นแมสือะไร เขาก็ยังไม่รู้ ต่อมาชีวิตของเขาเดือดร้อนมาก เพราะเรื่องแดงออกมาว่าเขาเป็นชายโฮโม เขาชอบลูบคลำขาและมือของเด็กชายวัยรุ่นที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดจนเกิดเรื่อง บรรณารักษ์ประจำห้องสมุดเป็นคนชัมมะชัมโมอย่างร้ายกาจ จับขับไล่เขาออกจากห้องอย่างไม่ไว้หน้า เขาจึงหมดโอกาสใช้ห้องสมุดบังหน้าสำหรับหาความสุขทางกามารมณ์อีกต่อไป หลังจากได้ใช้มาเป็นเวลาแรมปี โรกังแต็งสรุปว่าเขาเริ่มฝึกถือสันโดษแล้ว นับว่ายังมีหวัง

ผู้ที่โรกังแต็งหวังว่าจะช่วยปัดเป่าความเอียนของเขาได้ ก็คือ อันนี่ คู่รักเก่า ตอนที่เป็นคู่รักกันอยู่นั้น เธอเป็นนักแสดงและปรารถนาให้ความสัมพันธ์ระหว่างเขากับเธอเป็นแบบละคร เธอเรียกร้องให้เขาแสดงบทบาทประทับใจอยู่เสมอ คือให้มีทั้งฉาก อารมณ์และบทบาทที่เด่นและกลมกลืนกันอย่างมีศิลปะสมบูรณ์แบบ โรกังแต็งไม่เคยเข้าใจเลยว่าเธอต้องการอะไรจากเขา และเธอก็ไม่เคยอธิบายมากกว่านี้ เธอได้แต่สั่ง ครั้นไม่ได้ดังใจก็โกรธและถูกถูกอย่างผิดหวัง เธอแยกทางกับเขามาหลายปีแล้ว บัดนี้เธอย่างเข้าวัยกลางคน และเริ่มจะเจ้าเนื้อ เธอเริ่ม

ตระหนักได้ว่าบทบาทประทับใจไม่มีในชีวิตจริง เธอเริ่มปลงตกแบบเดียวกันกับโรกังแต็ง เธอเขียนจดหมายนัดเขาให้ไปพบเธอในกรุงปารีส เขาดีใจรีบไป เขารู้สึกว่าไม่มีความรักต่อเธอเหลืออยู่เลย แต่อยากรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น มีความหวังอย่างเลือนรางว่า ผลลัพธ์จะเป็นไปในทางดี แต่แปลกมากที่เธอไม่ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในจิตใจของเขา และเขาก็ไม่ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในเธอ เขาจึงพบความจริงอีกอย่างหนึ่งว่า อัชฌัตติกญาณแห่งอัตถิภาวะ (existential insight) เป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ถ่ายทอดให้แก่กันไม่ได้ แต่ละคนรู้ได้เฉพาะอัตถิภาวะของตนเท่านั้น เขาอยู่กับเธอได้ไม่นานเธอก็กลับไปหาคนรักเก่า ซึ่งไม่มีความหมายอะไรเลยสำหรับเธอ การเลือกของมนุษย์ช่างวิปลาสจริง ๆ

ชีวิตของโรกังแต็งช่างอึดอัดไร้ความหมายกระไรอย่างนี้ ยังมีความหวังอยู่เพียงอย่างเดียว ยังมีทางรอดอยู่เพียงทางเดียว เขานึกได้จากการฟังเพลงแจ๊ซซ์ จากแผ่นเสียงซึ่งเขาชอบเปิดฟังอยู่เป็นประจำ ตรงข้ามกับสิ่งมีอยู่ทั้งหลายอันไร้รูปแบบ ฟุ่ม ๆ กำกวมไม่แน่นอนว่าเป็นอะไร ซึ่งทำให้เขาขัดเคือง เพลงแจ๊ซซ์มีทำนองที่สะอาด เคร่งครัด ไร้บุคคล ปลอดจากความมีอยู่ใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งคนแต่งและคนฟังรอดตัวได้โดยอาศัยความบริสุทธิ์ของศิลปะนี้ โรกังแต็งอยากจะเอาตัวรอดให้ได้ แต่สำหรับเขา เขาคิดว่าเขาจะรอดตัวได้ก็โดยการเขียนหนังสือ คงจะต้องเขียนนวนิยายเสียแล้ว เพราะประวัติศาสตร์ไม่เป็นเรื่องน่าสนใจอีกต่อไป อาจเป็นได้ว่าถ้าเขาเขียนหนังสือได้สำเร็จ เขาคงจะยอมรับตัวของเขาเองได้

(กีรติ บุญเจือ 2522 : 119 – 121)

นวนิยายเรื่องคนนอก (L' Etranger)

ของ อัลแบร์ กามูส์

พระเอกของเรื่อง ชื่อ นายเมอร์โซลต์ (Meursault) มีอาชีพเป็นเสมียนในเมืองแอลเจียร์ นครหลวงของประเทศแอลจีเรีย เมอร์โซลต์เป็นชาวฝรั่งเศส มาหากินเสี่ยงโชคในอาณานิคม แต่ก็ไม่รวยสักที เขาจำเป็นต้องทิ้งมารดาของเขาให้อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งมารังโก (Marengo) และไม่สู้มีเวลาไปเยี่ยมบ่อยนัก ความสนิทสนมจึงไม่สู้มี เมื่อเขาได้รับแจ้งว่านางถึงแก่กรรม เขาก็จำใจต้องขอลางาน 2 วันเพื่อไปร่วมปลงศพมารดา ระหว่างทางเขาเสียใจเพียงอย่างเดียวว่า ไม่ได้มีโอกาสแสดงความยินดีกับแม่ที่จากสังคมมนุษย์ไปได้ เขามองดูหีบศพแม่อย่างใจสงบ ไม่ขอเปิดฝาหีบดูหน้าเป็นครั้งสุดท้าย ไม่สวดมนต์อุทิศส่วนกุศลให้ ซ้ำยังสูบบุหรี่และยื่นบุหรี่ให้คนเฝ้าประตูต่อหน้าศพอีกด้วย ขณะเดินตามขบวนแห่ศพไปป่าช้าเขานึกสาปแช่งความร้อนอันแผดเผาของดวงอาทิตย์อยู่ตลอดเวลา ไม่ได้แสดงความโศกเศร้าไว้อาลัยแต่ประการใดเลย

วันเสาร์ต่อมา เขาไปเล่นน้ำทะเลกับแฟนสาวด้วยจิตใจปกติ ว่ายน้ำแล้วก็ไปดูภาพยนตร์แล้วก็ชวนกันมาค้างแรม ณ ห้องพัก แฟนสาว ชื่อ มารี คาร์โดนา (Marie Cardona) ตื่นเช้าเธอก็จากไป ขณะที่เขาเตรียมอาหารเช้าอยู่คนเดียวนั้น เรมองด์ (Raymond) เพื่อนห้องใกล้เคียงเข้ามารายงานว่าเพิ่งได้ตีกันกับชาวอาหรับจนมือเลือดออก เหตุเพราะว่าเขาไปได้น้องสาวของชาวอาหรับมาเป็นคู่นอน ภายหลังจับได้ว่าเธอปล้นปล้อนไถเงินมากเกินควร จึงทุบตีเอา หลอนไปเรียกพี่ชายมาช่วย จึงตีกัน เรมองด์ขอคำแนะนำแล้วยื่นฟ้องต่อศาล

วันหนึ่ง มารีถามเมอร์โซลต์ว่า เขารักเธอไหม เขาตอบว่า เป็นคำถามโง่ ๆ ถ้าอยากรู้ก็ตอบได้ว่า "น่ากลัวจะไม่รัก" เธอถามว่า เขาคิดจะแต่งงานกับเธอไหม เขาตอบว่า ถ้าอยากจะให้แต่งก็แต่ง ทำให้มารีงงมาก ไม่อาจเข้าใจได้ว่าเป็นคนเช่นไร

วันหนึ่ง เรมอง์ดชวนเมอร์โซลต์กับมารีไปเยี่ยมครอบครัวมัสซอง์ส ซึ่งอาศัยในกระท่อมชายทะเล ชาวอาหรับที่เกิดเรื่องกับเรมอง์ดพาพรรคพวกมากลุ้มรุมทำร้าย แทงเรมอง์ดด้วยมีดแล้ววิ่งหนี เมื่อแต่งบาดแผลเสร็จแล้ว เรมอง์ดก็พกปืนไปที่ชายหาดหวังแก้แค้น เมอร์โซลต์รู้สึกว่าอากาศร้อนผิดปกติ จึงออกเดินไปตามชายหาดปล่อยอารมณ์ไปตามเรื่อง บังเอิญตาจับร่างของชาวอาหรับที่เกิดเรื่องกับเรมอง์ด เขาควักปืนออกยิงไปทันทีบนร่างนั้น 1 นัด ตายคาที่ เขากระหน่ำลงไปอีก 4 นัดซ้อน โดยไม่รู้ว่าทำไมเขาจึงทำไปเช่นนั้น เขาถูกจับไปคุมขังไว้ ชีวิตในกรงขังเหมือนความฝัน เขาถือเป็นเรื่องเล็ก พนักงานสอบสวนก็ถือเป็นเรื่องเล็ก มีเรื่องอึดอัดใจอยู่หน่อยเดียวที่ไม่มีผู้หญิงและบุหรี่ แต่ไม่ช้าก็ชิน เมื่อมารีมาเยี่ยมนั่นแหละเขาจึงตระหนักแน่ว่าเขาอยู่ในคุกจริง ๆ มารีก็มาเยี่ยมอีกไม่ได้ เพราะไม่ได้เป็นภรรยาตามกฎหมาย ไม่ช้าเขาก็ชิน ทนายพยายามจะช่วยเขา แต่เขาไม่แสดงอาการสนใจต่อคดีเลย

เมอร์โซลต์ถูกฝากขังอยู่ 11 เดือนจึงถูกนำตัวขึ้นศาล ข้อกล่าวหาของอัยการก็คือ เขาฆ่าคนโดยเจตนา เพราะมีนิสัยใจเหี้ยมอยู่ประจำ พยานหลักฐานก็คือ เขาไม่แสดงความโศกเศร้าในการตายของแม่ สามารถสูบบุหรี่ต่อหน้าหีบศพของแม่ ไม่ขอดูหน้าแม่ในหีบศพ ฝังศพแม่แล้วไม่ไว้ทุกข์ไปเที่ยวกับแฟนอย่างปกติ เป็นต้น เมอร์โซลต์ขบขันกับข้อกล่าวหาจนลืมเป็นห่วงชะตากรรมของตนเอง คณะลูกขุนจึงลงความเห็นว่า เขาใจเหี้ยมจริง จึงตัดสินประหารชีวิต ตอนนี้แหละเขาจึงเริ่มรู้สึกเป็นเรื่องใหญ่ เขากลุ้มใจจนคลุ้มคลั่ง บาทหลวงมาเตือนสติก็ไม่ยอมรับฟังอะไรทั้งสิ้น เขาหวังอยู่อย่างเดียวว่า ทนายอุทธรณ์เรื่องของเขาได้สำเร็จ

ครั้นศาลอุทธรณ์ยืนคำตัดสินประหาร เขาจึงเริ่มรู้สึกว่าชีวิตมีค่า เขาต้องการมีชีวิตเพื่อเสวยชีวิตต่อไป เมื่อบาทหลวงมาเตือนสติเขากลับโมโหสุดขีดที่มาทำให้เขาเสียเวลากับเรื่องโลกหน้า เขาจับคอเสื้อบาทหลวงอย่างรุนแรง จนผู้คุมต้องมาช่วยปลดปล่อยออกไป ความโมโหสุดขีดนี้เอง ทำให้เขาปลงตกในที่สุด เขาควรยอมรับความจริงของชีวิต การประหารเป็นเรื่องจริงที่ควรยอมรับสภาพ การตะเกียกตะกายใด ๆ ในชีวิตล้วนแต่ไร้ความหมาย นอกคุกในคุกหรือขณะรอการประหารก็ไร้ความหมายเท่ากัน สิ่งเดียวที่มนุษย์ควรทำก็คือยอมรับสภาพไม่ว่าจะในสภาพใด เมื่อปลงได้อย่างนี้ก็สงบใจและสบายใจ รู้สึกมีความสุข เขาเพิ่งพบเคล็ดลับของชีวิตในชั่วเวลาอันสั้นที่เหลืออยู่ แต่ก็ดีกว่าไม่มีโอกาสได้พบเลย ขอบคุณเหตุร้าย

ที่ทำให้เขาลืมตาพบความสว่าง

เมอร์โซลต์เป็นคนนอก เป็นคนแปลกหน้าในสังคมที่ยึดมั่นในหลักการ เขายึดถือไม่ได้ เพราะเขาไม่เห็นคุณค่า จะหาคุณค่าใหม่ก็หาไม่พบ จึงปล่อยตัวเป็นคนนอกเรื่อยไป กว่าจะพบหลักยึดเหนี่ยวได้ก็เหลือเวลาปฏิบัติได้น้อยเหลือเกิน เขาจึงฝากหลักการนี้ให้ผู้ที่มีโอกาสมากกว่าเขานำไปใช้ต่อไป

(กีรติ บุญเจือ 2522 : 167 – 168)

นวนิยายเรื่องกาฬโรค (La Peste)
ของ อัลแบร์ กามูส์

โอรัง (Oran) เป็นเมืองท่าของแอลจีเรีย จึงเป็นศูนย์รวมของธุรกิจต่าง ๆ วันหนึ่ง ๆ สับสนด้วยการติดต่อธุรกิจอย่างจำเจน่าเบื่อหน่าย เหตุการณ์เริ่มก่อหวอดในเช้าตรู่วันที่ 16 เมษายน ขณะที่นายแพทย์ แบร์นาร์ด รีเออซ์ (Dr. Bernard Rieux) ออกจากบ้านเพื่อไปเยี่ยมภรรยาซึ่งกำลังพักฟื้นอยู่นอกเมือง ก็พบหนูตัวหนึ่งนอนตายที่หน้าประตูบ้าน เขาไม่มีเวลาจะสนใจ สามวันต่อมาเขาจึงนึกถึงหนูตัวนั้นได้ เพราะชาวเมืองโอรังกำลังตื่นตระหนกที่พบหนูขึ้นมานอนตายกันเกลื่อนกลาด ยิ่งกวาดทิ้งก็ยิ่งมาตายกันหนักขึ้น คนป่วยและตายลงด้วยกาฬโรคเริ่มมีขึ้นและเพิ่มจำนวนขึ้นทุกวัน ในที่สุดข้าหลวงประกาศเป็นเขตโรคติดต่อและปิดประตูเมืองทุกด้านห้ามติดต่อกับโลกภายนอกอย่างเด็ดขาด ชาวเมืองตื่นตระหนกกันเป็นการใหญ่ บาทหลวงปันลูซ์ (Paneloux) จัดสัปดาห์แห่งการอ้อนวอนพระเจ้า ผลก็คือ ประชาชนตกใจกันมากขึ้น นายเรมองด์ รังแบร์ต (Raymond Rambert) เข้ามาประกอบธุรกิจแล้วกลับบ้านไม่ได้ คิดแต่จะวิ่งเต้นขออนุญาตพิเศษออกจากเมืองเสมียนโยเซ็ฟ กรังด์ (Clerk Joseph Grand) กำลังขัดเกลาสำนวนนวนิยายที่เขียนมาหลายปีแล้ว จึงคิดทำงานนี้ให้เสร็จเสียก่อนจึงค่อยคิดถึงปัญหาอื่น นายตาร์รู (Tarrou) เขียนอนุทินมาหลายปีแล้ว ตอนนี้ยิ่งมีเรื่องตื่นเต้นน่าบันทึกมากขึ้น หมอรีเออซ์ต้องรักษาคนไข้วันละ 18–20 ชั่วโมง จนรู้สึกเอือมต่อความทุกข์ของมนุษย์ ทำงานไปราวกับหุ่นยนต์ นายก็อตตาร์ด (Cottard) ถือโอกาสค้าตลาดมืด โกยเงินอย่างสนุกมือ ตอนนี้กำลังวิ่งเต้นช่วยรังแบร์ต์ออกจากเมืองโดยพยายามติดสินบนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

วันที่ 15 สิงหาคม เมืองโอรังกำลังร้อนจัด ลมพัดฝุ่นคลุ้ง ผู้ป่วยกาฬโรคเพิ่มจำนวนขึ้นสูงอย่างน่าใจหาย วัคซีนที่ส่งจากปารีสใช้ไม่ได้ผล ชาวเมืองเสียขวัญ ต้องประกาศกฎอัยการศึก ทุกคนร้องหาขนมปังและอากาศบริสุทธิ์ ก็อตตาร์ด์ยิ้มกริ่ม รังแบร์ต์ก็ยังออกจากเมืองไม่ได้ หัวเสียมาก

นายตาร์รูเป็นคนแรกที่สำนึกได้ว่า เหตุการณ์นี้อยู่ในความรับผิดชอบของทุกคน ทุกคนจะต้องร่วมมือกันปัดเป่า มิฉะนั้นจะต้องตายกันหมดทุกคน เขาเริ่มชักชวนหมอรีเออซ์ซึ่งเห็นด้วยทันที ช่วยกันตั้งหน่วยอาสาสมัครแก้ไขสถานการณ์ คนทุกอาชีพให้ความร่วมมืออย่างน่าปลื้มใจ รังแบรต์ซึ่งกำลังมีหวังจะติดสินบนสำเร็จก็เปลี่ยนใจไม่หนี แต่จะขออยู่ร่วมมือแก้ปัญหา กอดตาร์ดเริ่มหวั่นว่าตนกำลังตกที่นั่งลำบาก กลุ่มแพทย์คิดค้นยาฉีดแก้โรค ทดลองกับลูกชายของข้าหลวงเป็นรายแรก ซึ่งป่วยอาการสิ้นหวังอยู่แล้ว เด็กน้อยสิ้นชีพลงอย่างทุรนทุราย บังเอิญบาทหลวงปันลูซ์อยู่ในเหตุการณ์ด้วย รีเออซ์จึงถามว่าทำไมพระเจ้าไม่ช่วย การถกปัญหาครั้งนี้ทำให้รีเออซ์มั่นใจมากขึ้นว่าไม่มีพระเจ้า ส่วนบาทหลวงปันลูซ์ก็มั่นใจมากขึ้นว่าต้องมีพระเจ้า แต่ทั้งสองกลายเป็นมิตรกันอย่างแน่นแฟ้น เมื่อบาทหลวงปันลูซ์ถึงแก่กรรมลงในเวลาไม่นานต่อมา หมอรีเออซ์รู้สึกว้าเหว่มาก

เดือนพฤศจิกายน ฝนเริ่มตก ความร้อนและฝุ่นลดลง จำนวนผู้ป่วยลดลง ไม่มีใครทราบได้ว่าเป็นเพราะยาที่กลุ่มแพทย์พยายามประดิษฐ์ขึ้นทดลองใช้นั้นได้ผล หรือเพราะถึงเกณฑ์โรคระบาดชะงักกันแน่ แต่ที่แน่นอนก็คือหน่วยอาสาสมัครมีความภูมิใจในชัยชนะของตน และคึกคักมีกำลังใจ หมอรีเออซ์เริ่มว่างมือพอจะสนทนาส่วนตัวกับตาร์รูได้บ้าง รู้สึกว่าตาร์รูเป็นนักบุญจริง ๆ

วันที่ 25 ธันวาคม เป็นวันคริสตมาสที่ร่าเริงอย่างยิ่ง รีเออซ์ไม่เคยรู้สึกความสุขสดชื่นเช่นนี้มาก่อนเลย เสมียนกรังด์ซึ่งเป็นอาสาสมัครคนหนึ่งป่วยเป็นกาฬโรค ก็หายอย่างปาฏิหาริย์

วันที่ 25 มกราคม เมืองโอรังเริ่มติดต่อกับโลกภายนอกได้ แต่คนยังเข้าออกไม่ได้ จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ระหว่างนั้นตาร์รูล้มป่วยและตายลง เพราะไม่มีใครคิดว่าจะเป็นเรื่องใหญ่ หมอรีเออซ์เสียใจมากที่ไม่ได้ช่วยผู้ที่ตนรักและบูชาได้ทันเวลา วันรุ่งขึ้นหมอรีเออซ์ได้รับโทรเลขแจ้งว่าภรรยาที่พักฟื้นนอกเมืองนั้นสิ้นใจเสียแล้ว เมื่อประตูเมืองเปิดให้คนเข้าออกได้อย่างเสรีนั้น หมอรีเออซ์ขึ้นไปบนดาดฟ้าตึก ชมความร่าเริงระคนโศกของญาติมิตรที่พบปะกัน ตัวหมอ

เองไม่รู้จะดีใจกับใคร ใจอกคิดไม่ได้ว่านี่เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหนึ่ง ปัญหายังมีต่อไป ทำอย่างไรจึงจะปลูกใจให้คนทั่วไปมีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหากันด้วยความรับผิดชอบเสมอ ๆ

(กีรติ บุญเจือ . 2522 : 170–171)

นวนิยายเรื่องการตกต่ำ (La Chute)

ของ อัลแบร์ กามูส์

ผู้เล่าชื่อ ยัง บัปติสต์ กลามองซ์ มีอาชีพเป็นทนายความ ในตอนแรกปฏิบัติตนเป็นทนายความใจบุญ ช่วยคนไม่เลือกหน้า มีความภูมิใจและพอใจยิ่งนักในการปฏิบัติตนอย่างเสียสละเพื่อรับใช้ผู้อื่น เหตุการณ์ต่อมาค่อย ๆ สะกิดให้รู้สำนึกได้ทีละน้อยว่าตนมีสองหน้า หน้าภายนอกใจบุญ ส่วนหน้าภายในนั้นเห็นแก่ตัว สารภาพความผิดของตนเองเพื่อให้คู่สนทนาสารภาพความผิดของเขาเองบ้าง

(กีรติ บุญเจือ 2522 : 171)

AN ANALYTICAL STUDY OF THE "ABSURD" IN SUCHAD SAWADSRI'S SHORT STORIES

AN ABSTRACT

BY

DUANGMANEE PAHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
February 1984

The purpose of this thesis is to study and analyze the characteristic of the "absurd" that occurs in various factors of Suchad Sawadsri's short stories. The characteristic of the "absurd" is studied through the Western "absurd" literary works from the beginning till nowadays in order to know the history of Absurdism and what the "absurd" is like. The characteristic of the "absurd" from the study were used as a criteria to analyze Suchad Sawadsri's short stories.

The result of this study is that all 12 short stories of Suchad Sawadsri has the characteristic of Absurdism in plot, theme, characters and the usage of the language. There is no Absurdism in setting at all.